

Трудове на Студентското научно общество при
Университета по библиотекознание и информационни технологии
Том XXI, 2026

Proceedings of the Student Scientific Society of the State University
of Library Studies and Information Technologies
Volume XXI, 2026

Т Е З А У Р У С
НА БЪЛГАРСКОТО ИЗЯЩНО СЛОВО (IX-XXI в.):
СЪКРОВИЩЕ
(Информационна ризома)

Златна христоматия на България : В [3] т. : Т. [3]

Проф. д.п.н. Александра Куманова, д-р Николай Василев

Под научната редакция на проф. д.ик.н. Стоян Денчев,

проф. д.ф.н. Лариса Найдич, доц. д-р Петър Велчев, Марияна Максимова

Рецензенти: проф. д.н. Ирена Петева, проф. д-р Христина Христова, доц. д-р Никола Казански

Златна христоматия на България : В [3] т. : Т. 1. Антология : Моногр. (Архитектура на бълг. изясна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец.: С. Денчев, П. Велчев ; *Посв. се на 75-год. от създ. на Държ. библ. инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог. – 1 ноември 1950 г. и 20-год. на Студентск. науч. о-во при УниБИТ ; Епигр.: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ ; „Help me, Lord, to help the blind see the light.“. – София : За буквите – О писменехъ, 2025. – 1070 (840 + ССXXX) с. : с ил., портр., факс. – Информ. ризома. – (Факлоносци ; XXXIX)*

Златна христоматия на България : В [3] т. : Т. 2. Коментар : Моногр. (Структурно-типологичен модел на бълг. изясна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец.: С. Денчев, П. Велчев ; *Посв. се на 75-год. от създ. на Държ. библ. инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог. – 1 ноември 1950 г. и 20-год. на Студентск. науч. о-во при УниБИТ ; Епигр.: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ ; „Help me, Lord, to help the blind see the light.“. – София : За буквите – О писменехъ, 2025. – 662 с. : с ил., портр., факс. – Информ. ризома. – (Факлоносци ; XL)*

В изд., първонач. планирано като двукнижие, е отбелязано: В 2 т.

Златна христоматия на България : В [3] т. : Т. 3. Тезаурус – Българско изясно слово (IX-XXI в.): Съкровище (Информационна ризома) / А. Куманова, Н. Василев ; Под науч. ред. на С. Денчев, Л. Найдич, П. Велчев, М. Максимова ; Рец.: И. Петева, Х. Христова, Н. Казански ; *Епигр.: „не хората говорят „с език“, а езикът говори на хората и „с хората“ (М. Heidegger. Platons Lehre von der Wahrheit. – Bern, 1947. – S. 61). // Тр. на Студентск. науч. о-во при Унив. по библиотекозн. и информ. технолог. (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 21, 2026, с. 551-796. – Предварит. публ.*

<<http://www.sno.unibit>>

База на е-б-ки BULGARICA, ANTHOLOGICA, COMMENTATORICA, ENCYCLOPAEDICA, UNIVERSALICA.

ПРЕДГОВОР

„не хората говорят „с език“, а езикът говори на хората и „с хората“
М. Heidegger. Platons Lehre von der Wahrheit. – Bern, 1947. – S.61. / Прев. на бълг. А. К.

I. БИБЛИОГРАФСКА БАЗА

Златна христоматия на България : В [3] т. : Т. 1. Антология : Моногр. (Архитектура на бълг. изясна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец.: С. Денчев, П. Велчев ; *Посв. се на 75-год. от създ. на Държ. библ. инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог. – 1 ноември 1950 г. и 20-год. на Студентск. науч. о-во при УниБИТ ; Епигр.: „Помогни ми, Господи,*

да помогна на слепите да прогледнат.” ; „*Help me, Lord, to help the blind see the light.*”. – София : За буквите – О писменехъ, 2025. – 1070 (840 + ССXXX) с. : с ил., портр., факс. – Информ. ризома. – (Факлоносци ; XXXIX)

В изд., първонач. планирано като двукнижие, е отбелязано: В 2 т. : Т. 1.

Т.3. Тезаурус – Българско изцяло слово (IX-XXI в.) : Съкровище (Информационна ризома). // *Тр. на Студентск. науч. о-во при Унив. по библиотекозн. и информ. технолог. (София).* – ISSN 1314-2526. – Т. 21, 2026, с. 551-796. – *Предварит. публ.*

<<http://www.sno.unibit>>

ISBN 978-619-185-742-5

E ISBN 978-619-185-743-2

Публ. и в: УниБИТ: <<https://sno.unibit.bg/antologika/>> <<https://sno.unibit.bg/commentatorica/>> <<https://sno.unibit.bg/zlatna-hristomatija-t-1/>> <<https://a.unibit.bg/view.php?auth=01xnmaaaahvuaaaiJqMBY6aquZ5hA%3D%3D>>.

База на е-6-ки BULGARICA, ANTHOLOGICA, COMMENTATORICA, ENCYCLOPAEDICA, UNIVERSALICA.

Златна христоматия на България : В [3] т. : Т. 2. Коментар : Моногр. (Структурно-типологичен модел на бълг. изцяло словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец.: С. Денчев, П. Велчев ; *Посв. се на 75-год. от създ. на Държ. библиот. инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог. – 1 ноември 1950 г. и 20-год. на Студентск. науч. о-во при УниБИТ ; Енцгр. : „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.” ; „Help me, Lord, to help the blind see the light.”.* – София : За буквите – О писменехъ, 2025. – 662 с. : с ил., портр., факс. – Информ. ризома. – (Факлоносци ; XL)

В изд., първонач. планирано като двукнижие, е отбелязано: В 2 т. : Т. 1.

Т.3. Тезаурус – Българско изцяло слово (IX-XXI в.) : Съкровище (Информационна ризома). // *Тр. на Студентск. науч. о-во при Унив. по библиотекозн. и информ. технолог. (София).* – ISSN 1314-2526. – Т. 21, 2026, с. 551-796. – *Предварит. публ.*

<<http://www.sno.unibit>>

ISBN 978-619-185-744-9

E ISBN 978-619-185-745-6

Публ. и в: УниБИТ: <<https://sno.unibit.bg/antologika/>> <<https://sno.unibit.bg/commentatorica/>> <<https://sno.unibit.bg/%d0%b7%d0%bb%d0%bd%d1%82%d0%bd%d0%b0-%d1%85%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%be%d0%be%d0%b0%d1%82%d0%b8%d1%8f-%d0%bd%d0%b0-%d0%b1%d1%8a%d0%bb%d0%b3%d0%b0%d1%80%d0%b8%d1%8f-%d1%82-2/>> <<https://a.unibit.bg/view.php?auth=01xnmaaaahvuaaaiJqMBY6aquZ5hA%3D%3D>>.

База на е-6-ки BULGARICA, ANTHOLOGICA, COMMENTATORICA, ENCYCLOPAEDICA, UNIVERSALICA.

Премии: 1. На всеки от ежегодните Студентски научни форуми на УниБИТ, започвайки от III-я, се експонира изложба от излезлите към момента публикации на студентите на УниБИТ по е-библиотека PAISIADA, томове на „*Тр. на СНО при УниБИТ*” и ръкоп. на подготвяните за печ. ст.: **XXI: 23.05.2025 г.**; 2. Галапремиера : Трикнижието „*Авраамическите религии в България (Юдаизъм – Християнството – Ислямът) в България. Кратки исторически енциклопедии*” – 223-ти енциклопедичен труд на проф. Милден Куманов (13.02.1942 – 22.11.2021) и 41-ви том на енциклопедичната серия „Факлоносци” на Академичното издателство „За буквите – О писменехъ” на УниБИТ (По случай 84-та годишнина от рождението на учения) – Централно фоайе на НБКМ / Унив. по библиотекознание и информ. технолог. ; Нац. библиот. „Св. Св. Кирил и Методий” – **13.02.2026 г.**

II. ИСТОРИОГРАФСКИ ДИСКУРС

Разбирането за насочеността на разработваната в УниБИТ антология „**Златната христоматия на България**” на българската изцяло словесност съвсем не само **към студентите**, но и **към цялото общество**, е причината тя да премине през **ТРИ етапа на създаване**, чиито **продуктивни хронопи**:

А. взаимно се прекриват (2013-2024 и 2013-2025), **но и**

Б. са предшествани едновременно от стоящата преди тях подготвителна работа:

- по ок. 30-тина години за **всеки от авторите на справочно-енциклопедичното начинание** (1976-2006) и

- **6-годиши съвместен текстологичен (методологичен – библиографски – историографски) труд** (2007-2012):

П Ъ Р В И е т а п – като част от **учебно четирикнижие**, моделирано в продължение на 13 години (2013-2024):

Златна христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектуроника на бълг. изцяло слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел). **Кн. 1, Оратория** : Уч. пособие по морфология на акад. тектописане : „Бяла светлина” (Lux alba) ; Оратория за България : Божествен флорилегтум – идил. триптих : [1-3] / **А. Куманова, Н. Василев** ; Предг. А. Куманова, Н. Василев ; Интродукция А. Куманова ; Дейкисе Н. Василев ; Под ред. на И. Теофилов, о. Стефан Пашов ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Справ.-информ. ред. Цв. Найденова ... [и др.] ; Библиогр. ред. М. Максимова ; *Посв. на ...*

С. Денчев; Епигр.: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ – Н. Василев; Рец. Ж. Стоянов ... [и др.]. – София: За буквите – О писменехъ, 2013. – X, 392 с. : с 280 ил. – (Факлоносии; VIII)

Други справ.-информ. ред.: А. Даскалов, Д. Ралева. – Други ред.: [М. Куманов,] Д. Христов, И. Петева, П. Велчев, Ж. Назърска. – Показалци: именован показалец, показалец на загл. на текстовете произведения, показалец на загл. на муз. творби, показалец на съкр. на авт. и цитатите.

ISBN 978-954-2946-21-2

База на e-6-ка ANTHOLOGICA.

Ново e-изд. – 2018.

Златна христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектуроника на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел). **Кн. 2, Антология** : Уч. пособие по лексикография на акад. текстописане / Състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; Науч. консулт. И. Паси ... [и др.] ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Справ.-информ. ред. Д. Ралева ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец. П. Велчев, И. Теофилов ; *Посв. се на 1150-год. от Покръстването на българите ; Епигр.*: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ – Н. Василев. – София : За буквите – О писменехъ, 2014. – 840, ССХХ с. : с 283 ил. – (Факлоносии; IX)

Други науч. консулт.: С. Денчев, М. Куманов. – Речник на личните, геогр. и др. имена ; Ключови думи на публ. – Именован показалец, показалец на загл. – Биобиблиогр. за персоналиите.

ISBN 978-619-185-006-8

База на e-6-ка ANTHOLOGICA.

Ново e-изд. – 2015. – Ново e-изд. – 2018.

Златна христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектуроника на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел). **Кн. 3, Историография** : Уч. пособие по синтактика, семантика и прагматика на акад. текстописане / Н. Василев ; Науч. ред., дейкис А. Куманова ; Науч. консулт. И. Паси, С. Денчев ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Справ.-информ. ред. Д. Ралева ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец. Х. Мутафов ... [и др.] ; *Посв. се на 1150-год. от Покръстването на българите ; Епигр.*: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ ; „*Help me, Lord, to help the blind see the light.*“ – Н. Василев (N. Vasilev). – София : За буквите – О писменехъ, 2015. – 282 с. – (Факлоносии; X)

Други ред.: П. Велчев, Е. Томова. – Цит. лит. и бел. – Именован показалец, показалец на загл.

ISBN 978-619-185-005-1

E 978-619-185-008-2

База на e-6-ка ANTHOLOGICA.

Ново e-изд. – 2016. – Ново e-изд. 2018.

Златна христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектуроника на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел). **Кн. 4, Хоровод**. Структурно-динамична теория на българския литературен език (IX-XXI в.) – информационен код : Уч. пособие по философия, методология и историография на акад. текстописане / Н. Василев ; Науч. ред., дейкис А. Куманова ; Рец.: С. Денчев, П. Велчев ; *Посв. се на 1160-год. от Покръстването на българите ; Dedicated on the occasion of the 1160th anniversary of the Conversion of the Bulgarians in 864 ; Епигр.*: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ ; „*Help me, Lord, to help the blind see the light.*“ – Н. Василев (N. Vasilev). – София : За буквите – О писменехъ, 2024. – 280 с. – Цит. лит. и бел. – Именован показалец. – (Факлоносии ; XXXV)

ISBN 978-619-185-681-7

E ISBN 978-619-185-682-4

База на e-6-ка ANTHOLOGICA.

В Т О Р И е т а п – като част от **монографично двукнижие**, изграждано в продължение на 14 години (2013-2025):

Златна христоматия на България : В 2 т. : **Т. 1. Антология** : Моногр. (Архитектура на бълг. изящна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец.: С. Денчев, П. Велчев ; *Посв. се на 75-год. от създ. на Държ. библ. инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог. – 1 ноември 1950 г. и 20-год. на Студентск. науч. о-во при УниБИТ ; Епигр.*: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ ; „*Help me, Lord, to help the blind see the light.*“ . – София : За буквите – О писменехъ, 2025. – 1070 (840 + ССХХХ) с. : с ил., портр., факс. – Информ. ризома. – (Факлоносии ; XXXIX)

ISBN 978-619-185-742-5

E ISBN 978-619-185-743-2

Златна христоматия на България : В 2 т. : **Т. 2. Коментар** : Моногр. (Структурно-типологичен модел на бълг. изящна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Рец.: С. Денчев, П. Велчев ; *Посв. се на 75-год. от създ. на Държ. библ. инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог. – 1 ноември 1950 г. и 20-год. на Студентск. науч. о-во при УниБИТ ; Епигр.*: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.“ ; „*Help me, Lord, to help the blind see the light.*“ . – София : За буквите – О писменехъ, 2025. – 662 с. : с ил., портр., факс. – Информ. ризома. – (Факлоносии ; XL)

ISBN 978-619-185-744-9

E ISBN 978-619-185-745-6

III. ХОРУГВА (Знакова система)

*„Златна, зелена, светла хоругва:
от една страна – „Свобода или смърт” –
страшен лъв изобразява;
от друга страна – „Бог с нами напред”*

Георги С. Раковски. „Горски пътник” *

** За концепцията „знамето на националната революция, превърнато в хоругва” – вж: Кн. 4. „Хоровод” (2024) на д-р Н. Василев и представената на 23.05.2025 г. в УниБИТ оратория на авторите на „Златната христоматия на България” – проф. А. Куманова и д-р Н. Василев – „Азбучна молитва за българската хоругва” – вж: с. 798-897 на наст. изд.*

Монографичното двукнижие на „Златната христоматия на България” (Т. 1-2. С., 2025) синтезира и надгражда в когнитивен смисъл учебното четирикнижие (Кн. 1-4. С., 2013-2024).

Двукнижието инкорпорира в себе си семантичните достижения на всеки един от четирите вектора – Кн. 1. Оратория, Кн. 2. Антология, Кн. 3. Историография, Кн. 4. Хоровод (2013-2024) и достига оптималния израз на справочно-енциклопедично издание по българската изящна словесност (IX-XXI в.) в диалектичката знакова система на хипертекст – АНТОЛОГИЯ (Т. 1) – КОМЕНТАР (Т. 2) (2013-2025).

И ако Антологията (Т. 1) на „Златната христоматия на България” (2025) представя архитектурата на българската изящна словесност за 13 века (IX-XXI в.) в 266 образци, кристализирали и отстояни в беседите на авторите на опуса и в дискусиите им през годините с кръга от творци, в съзвучие с които преминава пътят на всеки един от нас – като знак на вкуса и разбирането на поколенията, влюбени в красотата на българската национална литература, живяли и творили през последните 50 години – в периода от последната четвърт на XX в. до първата четвърт на XXI в., то Коментарът (Т. 2) на двукнижието е плод на истинско народно движение, иницирано от авторите и осъществено в недрата на студентството и близко причастните към работата ни колеги – редактори, рецензенти, консултанти.

Коментарът (Т. 2) на двукнижието на „Златната христоматия на България” (2025) е резултат от работата на авторите със студентите в продължение на последните две десетилетия (2005-2025), преминала в лоното на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ – в год. и др. назв.) по водените от нас дисциплини в:

- бакалавърски („Българска литература”, „Академично писане”, „Инфосфера: Когнитология”, „Библиографски модел на знанието”, „Основи на информационното моделиране”, „Анотиране и реферирание на документи”, „Методика на научните изследвания”, „Хуманитарно знание”, „Културна антропология”) и

- магистърски („Библиографски интеграл”, „Историографски модел на електронна библиотека”) учебни програми.

И – както свидетелства приложената Информационна ризома към Т. 2. Коментар на „Златната христоматия на България” (2025) – в периода от 2007-2025 учебни години, огледално отразено в работата на III-XXI Студентски научни конференции и изложби на УниБИТ (2007-2025), на студентите са давани от нас постоянно творбите на българските писатели, за да те бъдат коментирани от тях.

Тази дейност има първоначално спорадичен характер.

Системната работа по създаването на Коментара (Т. 2) на двукнижието на „Златната христоматия на България” започва след подготовката с помощта на студентите на историографския свод от българските антологии (Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ – Т. VIII – 2013) и преписа от тях на ръка и на компютър на базовите 266 текста на българската

изящна словесност (*Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ* – Т. IX – 2014).

Към подготовителния етап на описваната работа следва да бъде отнесено и преминаването на период на *апробация* (в ръкопис) (2013-2020) на прилагане на **метода на информационната решетка** при разкриване на **структурно-типологичния модел на българската изящна словесност**:

Куманова, А. Методика на научните изследвания : Ч. 2, Праксиология. Кълбото на Ариадна (Информационна роза) : **Метод на обучение „А. Куманова – Н. Василев“** за целите на библиотечната (каталожната) библиогр. : Учебник / А. Куманова, Н. Василев – авт., библиогр., предг., визуализация, рез. ; Н. Василев – обща и науч. ред. ; експертна ред. Л. Джахая ... [и др.] ; библиогр. ред. К. Александрова ... [и др.] ; справочно-информ. ред. В. Велев ... [и др.] ; гр. С. Спасова ; рец. С. Денчев, Н. Казански, С. Илиева. – София : За буквите – О писменехъ, 2021. – [232:] I-XLII + 190 с. : с 2 ил., 8 сх. – Именен показалец. – (Факлоносии ; XXX)

Други експертни ред.: П. Гиляревски, И. Линден, Ф. Ч. Линден. – Други библиогр. ред.: Д. Ралева, С. Филипова, М. Максимова, Л. Йовинска. – Други справочно-информ. ред.: К. Стоев, Н. Дебрюне, В. Манчев, Н. Томова, Т. Петрова, Д. Младенова, И. Барзев.

Юбил. изд., посв. на 1340 г. от първото споменаване на държавата България – на Шестия Вселенски събор в Цариград (681); 1195 г. от рожд. на Св. равноапостол Константин-Кирил Философ (826-869) – създаването на глаголицата и първостроителът на бълг. книжовен ез. и славянската литература; 200 г. от рожд. на Георги С. Раковски (1821-1867) – нац. революционер, пряк участник, стратег и ръководител на революционните борби през епохата на Бълг. нац. възрождение, воевода, идеолог, военачалник, демократ, издател, писател, публицист, етнограф, географ, историк, историограф, етимолог; 120 г. от рожд. на последния бълг. енциклопедист проф. Тодор Боров (1901-1993) – библиограф, литературовед и културолог, първопроходец в именуването и прилагането (1937) на метода на информационните решетки в навечерието на планетарния информационен бум; 80 г. от създаването на Бълг. библиогр. инст. „Елин Пелин“ (1941-1963).

ISBN 978-619-185-483-7

E ISBN 978-619-185-484-4

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменехъ“: <<http://www.sno.unibit.bg>> <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/30-AI-Kumanova-N-Vasilev-Method-II.-Praxiologia-ARIADNES-CLEW-2021.pdf>>.

База на е-6-ка UNIVERSALICA.

Ч. 1, Терминосистема. – 2014 <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/30-AI-Kumanova-Method-I-Terminosistema-2014.pdf>>.

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменехъ“: <<http://www.sno.unibit.bg>> <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>>.

От т. XI на „Трудове на СНО при УниБИТ“ – 2017 до т. XXI на поредната – 2026) за период от **10 години (2016-2025) 1689** пъти са третираны от студентите в аудиторния и извънаудиторния учебен процес чрез метода на **информационната решетка 266** творби на българската изящна словесност – всяка от които средно по 6-7 пъти – срв.: **ИНФОРМАЦИОННА РИЗОМА: ПОКАЗАЛЕЦ НА ПУБЛИКАЦИИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПО РАЗДЕЛИ НА е-библиотека „АНТОЛОГИКА“** и „**Златна христоматия на България**“ (2013-2025) (с. 597-612 на Т. 2. Коментар).

До публикация – след тройно рецензиране – в „Трудове на СНО при УниБИТ“ (тт. XII-XXI: по данни на XXI Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ – 23.05.2025) достигат в годините **340** разработки на коментари на студенти към творби на българските писатели (появили се в тт. XII-XXI: 2017-2026) като някои от тези коментари са средно по 2, 3, 4, а и по 5 и 6, и дори повече на оригинална художествена творба.

Върхова позиция по *кратност* в този масив – и на разработване на научен коментар към творба от българската изящна словесност, и на достигане до негова публикация – заема **Новозаветният апокриф – Пътуване в задгробния мир от Средновековната художествена литература „Ходене на Света Богородица по мъките“** (с. 286-290 на Т. 1. Антология на „Златна христоматия на България“).

Тази творба 15 пъти в годините е получавала научен коментар чрез метода на информационната решетка и в **10** от тях се е достигало до публикация – срв.: т. 12, 1550*; т. 13, 1777*, 1812, 1849*, 1957, 2125*; т. 14, 2338; т. 15, 2630, 2747*, 2774; т. 20, 4713-128 – 1550*, 4713-129 – 1777*, 4713-130 – 1849*, 4713-131 – 2125*, 4713-132 – 2747* (с. 606 на Т. 2. Коментар на „Златна христоматия на България“).

След проведената допълнителна селекция на материала през м. април – май 2025 г. е структуриран Коментарът (Т. 2) на двукнижieto на „Златната христоматия на България“ (2025), в който – аналогично на 266-те творби на Антологията (Т. 1) на двукнижieto „Златна христоматия на България“ (2025) – са влючени и 266 техни коментара.

Стоящите в основата на Т. 2. Коментар на „Златната христоматия на България“ (2025) 1689 разработки на студенти на УниБИТ са осъществени чрез метода на **информационната решетка**.

С тези **1689** разработки и осъществените **1014** участия на студентите на УниБИТ по Т. 1. Антология на „Златната христоматия на България“ (2025) – общо: **2703** студента дават своя принос в *двукнижието* – свидетелстваме и гражданската емблематизация на системологичния дух на ръководеното от нас и създадено по инициатива на проф. А. Куманова първо и единствено в България *Студентско научно общество при УниБИТ (СНО, 2005-)* и неговия *Научноизследователски център за стимулиране на студентската академична активност (НИЦССА, 2022-)*.

СНО и НИЦССАА са с ежегоден научен форум и с международно участие – научни конференции (2005- ; към 2025 г. – I-XXI конф.) и ежегодно издание с редовна периодичност и редовен информационен интервал – „Трудове на СНО при УниБИТ“ (2008- ; към 2026 г. – I-XXI тт.).

Ежегодните научни конференции на СНО при УниБИТ, които са с международно участие (към 2025 г. – 21 форума с общо **5372** доклада и **5222** публикации на студенти и докторанти под нашето научно ръководство и рецензиране), са трибуна на интелектуална и гражданска Академична изява на студенти и докторанти от УниБИТ, но и от други университети в България и чужбина – *Великобритания, Казахстан, Република Северна Македония, Русия, Северна Македония, САЩ, Украйна, Унгария...*

Другите научни консултанти и рецензенти на научната продукция на СНО при УниБИТ – извън Академичния състав на УниБИТ – са от 4 континента и 23 държави: *Австрия, Алжир, България, Ватикана, Великобритания, Германия, Грузия, Гърция, Израел, Индия, Иран, Италия, Казахстан, Канада, Китай, Молдова, Полша, Русия, Саудитска Арабия, САЩ, Турция, Украйна, Франция.*

Най-изявените от студентите и докторантите във форумите на СНО са канени от нас да участват и в имащите национално значение Академични церемонии – интеракции на УниБИТ, базирани от „Златната христоматия на България“ и посветени на 24 май и 1 ноември, в отбелязването на които Университетът поема национално отговорна мисия с широк международен резонанс.

Нашите Академични интеракции декодират и интерпретират информационния код на българската духовност, книжовност и литература и се провеждат по постоянен Ректорски проект на УниБИТ (към 2025 – 37 форума с общо над **15700** участника, над 5000 от които са студенти): URL sno.unibit.bg (проф. А. Куманова и д-р Н. Василев, съвместно с проф. В. Велев, са съставители на сайта на СНО като структурна част от е-платформата на УниБИТ).

Чрез ЕЗИКА на представяната тук библиометрия свидетелстваме ГРАЖДАНСКИЯ АКТ НА УНИВЕРСАЛНО ЧОВЕШКО ПОВЕДЕНИЕ на „Златната христоматия на България“ : Т. 1. Антология ; Т. 2. Коментар (2025), чийто демиург е живата среща на поколенията и времента – на радетелите на Б Ъ Л Г А Р С К И Я Д У Х, съхранен в отечествената ни изящна словесност.

Подобно на това както в Т. IX на *Трудове на СНО при УниБИТ* (2014) отразихме имената на студентите и техните учебни курсове, участвали в създаването на *Златна христоматия на България* : Кн. 2, Антология (2014), така и в Т. XII-XXI на *Трудове на СНО при УниБИТ* (2017-2026) са посочени същите данни за неопитите, приели мисията да съграждаме заедно „Златната христоматия на България“ : Т. 2. Коментар (2025).

ТРЕТИ Е Т А П – *монографичното двукнижие*, изграждано в продължение на 14 години (2013-2025), през 2024-2026 г. естествено се надгражда от **обобщаващ ризоматичен продукт**.

„Златната христоматия на България“ (2025) става информационна база за генерирането на *справочно-енциклопедичен ресурс* от ново парадигмално поколение на *речниковите* структури във вид на естествена параметрична класификация, изграден чрез метода на информационната решетка по хронотопа на националната ни литература за 13 века (IX-XXI в.) –

**т е з а у р у с –
р и з о м а т и ч е н
м о д е л**

на българската изящна словесност –

ХОРУГВА

на крусалната отечествена синергия
ЕЗИК – РОД – РОДИНА.

С помощта на **180** студента от УниБИТ в *редовна и заочна форма на обучение от първите и четвъртите* курсове по специалности „Иновативни комуникации и медийни технологии“, „Комуникации и информиране“, „Обществени политики и практики“ (дисциплини: „Академично писане и научна етика“, „Културна антропология“) и *вторите, третите и четвъртите* – по специалност „Библиотечно-информационни науки и управление на знанието“ (дисциплини: „Академично писане и научна етика“, „Инфосфера: Когнитология“, „Методика на научните изследвания“, „Анотиране и реферирание на документи“, „Библиографски модел на знанието“) през учебните 2024-2026 г. е финализирана работата по изграждането на тезауруса на българската изящна словесност, стъпила върху кумулирането на информационните решетки (Т. 2. Коментар на „Златна христоматия на България“) в информационно-търсеца ризома на добития когнитивен материал, възприемана от нас като том 3. на публикуваното през 2025 г. *двукнижие*. Сред тези участия следва да бъде отбелязано усърдието на *петима студента* на Университета: **Бетина Симеонова, Минчо Терзиев, Симона Владимирова и Мартин Димитров** – по първоначалното моделиране на *първичния ресурс* и **Ивет Стефанова** – по създаването на библиометричното му изражение. Още двама *възпитаника* на вуза участват в структурирането на *първичния ресурс*: д-р **Илияна Камбурова** и **магистърът** на вуза **Любов Йовинска** (Национален статистически институт на Р България) – и двете с опит по работата над „*Златната христоматия на България*“ (2013-2025).

По този начин към 23.05.2025 г. и 13.02.2026 г. – на *галапремиерите* на УниБИТ: *първата* (23.05.2025 г.: с. 708-723; 724-806; 807-814 на наст. изд.) в Университета и *втората* (13.02.2026 г.) в НБКМ, посветени на енциклопедичната научна продукция на вуза, създавана с участие на неговите студенти и възпитаници, е докладвана пред научната общност осъществената в *продължение на 21 ГОДИНИ (2005-2026)* мисия, довела до структурирането и финализирането на тезауруса на българската изящна словесност за 13 века (IX-XXI в.) с участието общо на **2883** студента.

IV. СПРАВОЧНО-ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИ РЕЧНИКОВИ СТРУКТУРИ НА УНИБИТ, ПРЕДШЕСТВАЩИ ИЗГРАЖДАНЕТО НА ТЕЗАУРУСА НА БЪЛГАРСКОТО ИЗЯЩНО СЛОВО

Настоящият тезаурус на българското изящно слово е *п е т а т а* по ред **РЕЧНИКОВА** структура, създавана в годините от СНО при УниБИТ във вид на *справочни информационно-търсеци системи*, публикувани общо в *девет монографични тома* и *блок от четири статии*:

Първи образец –
**АНГЛО-РУСКО-БЪЛГАРСКИ ПЕРМУТАЦИОНЕН РЕЧНИК
ПО БИБЛИОТЕЧНА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ –
в две основни издания (2010, 2017) и
три когнитологични монографични публикации
на български, руски и английски, декодиращи
речниковата структура (2012) –
общо: пет монографични издания:**

1. [1] The **English–Russian–Bulgarian** dictionary of library and information terminology = Англо-руско-български словарь по библиотечной и информационной деятельности = Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност / Comp. J. V. Richardson ... [и др.]; Managing ed. S. Denchev; Ed.-in-chief A. Kumanova; Ed. board R. Burger ... [и др.]; Lang. ed. N. Vasilev ... [и др.]; Techn. ed. N. Vasilev, V. Stefanova; Rev. F. Mainhard ... [и др.]. [2] The **Russian–Bulgarian–English** dictionary of library and information terminology = Русско-българо-английски словарь по библиотечной и информационной деятельности = Руско-българо-английски речник по библиотечна и информационна дейност / Сост. Э. Р. Сукиасян ... [и др.]; Отв. ред. С. Денчев; Глав. ред. А. Куманова; Редкол. Р. Бургер ... [и др.]; Яз. ред. Н. Василев ... [и др.]; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. [3] The **Bulgarian–English–Russian** dictionary of library and information terminology = Болгаро-англо-руският словарь по библиотечной и информационной деятельности = Болгаро-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност / Состав. А. Куманова ... [и др.]; Отг. ред. С. Денчев; Глав. ред. А. Куманова; Ред. кол. Р. Бургер ... [и др.]; Гр. ред. Н. Василев ... [и др.]; Ез. ред. Н. Василев, В. Стефанова; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.].

– София : За буквите – О писменехъ, 2010. – 886 с. : с ил. – (Тр. на Студентското науч. о-во при УниБИТ, ISSN 1314-2526 ; Т. 3). – Юбил. изд., посв. на 60-год. на Държ. библиотеч. инст., днес: УниБИТ.

Други състав.: А. Куманова, Э. Р. Сукиасян, В. В. Зверевич, Д. В. Ричардсън ; Други ред.: Ч. Грибъл, И. Л. Линден, П. Полански, Б. Шафнер, Я. Л. Шрайберг, Н. Василев, М. Максимова, Ц. Найденова, С. Бойчева, А. Даскалов, Р. Симеонова, Т. Дерменджиева, Д. Ралева, Б. Николова ; Други гр. ред.: Б. Николова, Б. Апостолова ; Други рец.: Н. Казански, М. Младенова, Д. Христовоз, С. Илиева.

ISBN 978-954-8887-93-9

База на е-б-ка ETYMOLOGICA.

Публ. и в: <<http://www.local.svubit.org/2009/03/08/open-da>> – до 30.09.2010; от 30.09.2010: <<http://www.sno.unibit.bg>>.

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменехъ” (2010): <<http://www.sno.unibit.bg>> <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>> <https://www.academia.edu/upgrade?feature=name_mentions&trigger=mentioning-author-rw>.

Ново е-изд. 2017 <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/18-Eng-Rus-Bulg-Dictionary-Library-Inform-Terminolog-Ed-Al-Kumanova-New-e-ed-2017.pdf>>.

Епигр.: „Искате ли лесно да изучавате науката? Започнете с изучаването на вашия език.” – абат Етиен Боно.

2. [1] **The English–Russian–Bulgarian dictionary of library and information terminology** = Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност / Comp. J. V. Richardson ... [и др.] ; Managing ed. S. Denchev ; Ed.-in-chief A. Kumanova ; Ed. board R. Burger ... [и др.] ; Lang. ed. N. Vasilev ... [и др.] ; Techn. ed. N. Vasilev, V. Stefanova ; Rev. F. Mainhard ... [и др.]. [2] **The Russian–Bulgarian–English dictionary of library and information terminology** = Русско-българо-английски речник по библиотечна и информационна дейност / Сост. Э. Р. Сукиасян ... [и др.] ; Отв. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Редкол. Р. Бургер ... [и др.] ; Яз. ред. Н. Василев ... [и др.] ; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. [3] **The Bulgarian–English–Russian dictionary of library and information terminology** = Болгаро-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност = Българо-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност / Състав. А. Куманова ... [и др.] ; Отг. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Ред. кол. Р. Бургер ... [и др.] ; Гр. ред. Н. Василев ... [и др.] ; Ез. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.] – Ново е-изд. – София : За буквите – О писменехъ, 2017. – 818 с. : с 1 ил., 6 табл. – (Факлоносци ; XVIII)

Други състав.: А. Куманова, Э. Р. Сукиасян, В. В. Зверевич, Д. В. Ричардсън ; Други ред.: Ч. Грибъл, И. Л. Линден, П. Полански, Б. Шафнер, Я. Л. Шрайберг, Н. Василев, М. Максимова, Ц. Найденова, С. Бойчева, А. Даскалов, Р. Симеонова, Т. Дерменджиева, Д. Ралева, Б. Николова ; Други гр. ред.: Б. Николова, Б. Апостолова ; Други рец.: Н. Казански, М. Младенова, Д. Христовоз, С. Илиева. – Юбил. изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на УниБИТ.

E ISBN 978-619-185-276-5

База на е-б-ка ETYMOLOGICA.

Публ. и в: <<http://www.unibit.sno.bg>> <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>> <<https://www.researchgate.net/publication/316926648>> <https://www.google.bg/search?q=%D0%95%ISBN%978-619-185-276-5&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b&gfe_rd=cr&ei=AiIKWISRE-jHXtPsnMAO> <<http://ic.vumk.eu/Eng-Rus-Bulg-Dictionary-Library-Inform-Terminolog.pdf>> <https://www.researchgate.net/profile/Alexandra_Kumanova> <<https://b-ok.org/book/5211172/c20c99>> <<http://www.ilit.bas.bg/bg/>> <<http://www.ilit.bas.bg/bg/structure/library.html>> <<http://www.ilit.bas.bg/bg/mission/kontakti.html>> <<https://search.abv.bg/search.php?q=%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B0%+%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0+h+index>> <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/18-Eng-Rus-Bulg-Dictionary-Library-Inform-Terminolog-Ed-Al-Kumanova-New-e-ed-2017.pdf>>.

1. изд. 2010.

Епигр.: „Искате ли лесно да изучавате науката? Започнете с изучаването на вашия език.” – абат Етиен Боно.

3. **Куманова, А.** Когнитология на компаративистичната терминология по библиотечна и информационна дейност : Към проблема за създаването на англ.-рус.-бълг. речник / Панепистемия на библи.-информ. сфера : Триез. речник – текстон. мент. етимолог. Прибор [1] **The English–Russian–Bulgarian dictionary of library and information terminology** = Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност = Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност / Comp. J. V. Richardson ... [и др.] ; Managing ed. S. Denchev ; Ed.-in-chief A. Kumanova ; Ed. board R. Burger и др.] ; Lang. ed. N. Vasilev ... [и др.] ; Techn. ed. N. Vasilev, V. Stefanova ; Rev. F. Mainhard [и др.]. [2] **The Russian–Bulgarian–English dictionary of library and information terminology** = Русско-българо-английски речник по библиотечна и информационна дейност = Русско-българо-английски речник по библиотечна и информационна дейност / Сост. Э. Р. Сукиасян [и др.] ; Отв. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Редкол. Р. Бургер ... [и др.] ; Яз. ред. Н. Василев [и др.] ; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард [и др.]. [3] **The Bulgarian–English–Russian dictionary of library and information terminology** = Болгаро-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност = Българо-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност / Състав. А. Куманова ... [и др.] ; Отг. ред. С. Денчев ; Глав. ред. А. Куманова ; Ред. кол. Р. Бургер [и др.] ; Ез. ред. Н. Василев ... [и др.] ; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова ; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.] – София : За буквите – О писменехъ, 2010. – 886 с. : с ил. – (Тр. на Студентското науч. о-во при УниБИТ, ISSN 1314-2526

; Т. 3). – Юбил. изд., посв. на 60-год. на Държ. библиотеч. инст., днес: УниБИТ / Предл., рец. С. Денчев; Обща ред., дейксис Н. Василев; Експертна ред. Н. Казански; Библиогр. ред. М. Максимова; Терминолог. ред. Д. Ралева; Справ.-информ. ред. А. Даскалов; Рец. Ф. Майнхард [и др.]. – София: За буквите – О писменех, 2012. – 76 с. : с 22 ил., 3 табл. – (Факлоносци; V)

Други рец.: А. Соколов, В. Леонов, М. Младенова, Д. Христов, С. Илиева. – Библиогр.: с. 50-57; 81 ном. назв. Юбил. изд., посв. на 250-год. от написването на „История славяноболгарская ...” от Св. о. Паисий Хилендарски. ISBN 978-954-2946-16-8

База на е-б-ка ETYMOLOGICA.

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменех” (2012): <<http://www.sno.unibit.bg>> <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>>.

Публ. и в: <https://www.academia.edu/upgrade?feature=name_mentions&trigger=mentioning-author-rw>.

Епигр.: „Искате ли лесно да изучавате науките? Започнете с изучаването на вашия език.” – **абат Етиен Боно**.

4. **Куманова, А.** Когнитология компаративистической терминологии в сфере библиотечной и информационной деятельности : К проблеме создания англ.-рус.-болг. словаря : Панэпистемия библи.-информ. сферы : Трехъяз. словарь – тектон. мент. прибор [1] **The English–Russian–Bulgarian dictionary of library and information terminology** = Англо-руско-болгарский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Англо-руско-болгарски речник по библиотечна и информационна дейност / Comp. J. V. Richardson ... [и др.]; Managing ed. S. Denchev; Ed.-in-chief A. Kumanova; Ed. board R. Burger ... [и др.]; Lang. ed. N. Vasilev ... [и др.]; Techn. ed. N. Vasilev, V. Stefanova; Rev. F. Mainhard ... [и др.]. [2] **The Russian–Bulgarian–English dictionary of library and information terminology** = Русско-болгаро-английский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Руско-болгаро-английски речник по библиотечна и информационна дейност / Сост. Э. Р. Сукиасян ... [и др.]; Отв. ред. С. Денчев; Глав. ред. А. Куманова; Редкол. Р. Бургер ... [и др.]; Яз. ред. Н. Василев ... [и др.]; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. [3] **The Bulgarian–English–Russian dictionary of library and information terminology** = Болгаро-англо-руски словарь по библиотечной и информационной деятельности = Българо-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност / Състав. А. Куманова ... [и др.]; Отг. ред. С. Денчев; Глав. ред. А. Куманова; Рец. кол. Р. Бургер ... [и др.]; Ез. ред. Н. Василев ... [и др.]; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. – София: За буквите – О писменех, 2010. – 886 с. : с ил. – (Тр. на Студентското науч. о-во на УниБИТ, ISSN 1314-2526; Т. 3). – Юбил. изд., посв. на 60-год. Държ. библи. инст., днес: УниБИТ / Предисл., рец. С. Денчев; Общ. ред., дейксис Н. Василев; Експертна ред. Н. Казански; Библиогр. ред. М. Максимова; Терминолог. ред. Д. Ралева; Справ.-информ. ред. А. Даскалов; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. – София: За буквите – О писменех, 2012. – 76 с. : с 22 ил., 3 табл. – (Факлоносци; VI)

Други рец.: А. Соколов, В. Леонов, М. Младенова, Д. Христов, С. Илиева. – Библиогр.: 81 ном. назв. Юбил. изд., посвещенно 250-лет написания „Истории славяноболгарской ...” Св. отцом Паисием Хилендарским. ISBN 978-954-2946-17-5

База на е-б-ка ETYMOLOGICA.

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменех” (2012): <<http://www.sno.unibit.bg>> <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>>.

Публ. и в: <https://www.academia.edu/upgrade?feature=name_mentions&trigger=mentioning-author-rw>.

Епигр.: „Вы желаете с легкостью изучать науки? Тогда начните с изучения вашего языка.” – **аббат Етиен Боно**.

5. **Kumanova, A.** Cognitology of the comparativistic terminology of library and information terminology : To the problem of creation of a dict. in Engl., Russ. and Bulg. lang. : Panepisteme of the libr.-inform. sphere : The trilingual dict. – tectonic mental device [1] **The English–Russian–Bulgarian dictionary of library and information terminology** = Англо-руско-болгарский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Англо-руско-болгарски речник по библиотечна и информационна дейност / Comp. J. V. Richardson ... [и др.]; Managing ed. S. Denchev; Ed.-in-chief A. Kumanova; Ed. board R. Burger ... [и др.]; Lang. ed. N. Vasilev ... [и др.]; Techn. ed. N. Vasilev, V. Stefanova; Rev. F. Mainhard ... [и др.]. [2] **The Russian–Bulgarian–English dictionary of library and information terminology** = Русско-болгаро-английский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Руско-болгаро-английски речник по библиотечна и информационна дейност / Сост. Э. Р. Сукиасян ... [и др.]; Отв. ред. С. Денчев; Глав. ред. А. Куманова; Редкол. Р. Бургер ... [и др.]; Яз. ред. Н. Василев ... [и др.]; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. [3] **The Bulgarian–English–Russian dictionary of library and information terminology** = Болгаро-англо-руски словарь по библиотечной и информационной деятельности = Българо-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност / Състав. А. Куманова ... [и др.]; Отг. ред. С. Денчев; Глав. ред. А. Куманова; Рец. кол. Р. Бургер ... [и др.]; Ез. ред. Н. Василев ... [и др.]; Техн. ред. Н. Василев, В. Стефанова; Рец. Ф. Майнхард ... [и др.]. – София: За буквите – О писменех, 2010. – 886 с. : с ил. – (Тр. на Студентското науч. о-во при УниБИТ, ISSN 1314-2526; Т. 3). – Юбил. изд., посв. на 60-год. на Държ. библи. инст., днес: УниБИТ / Pref., rev. S. Denchev; Gen. ed., deixis N. Vasilev; Expert ed. N. Kazanski; Bibliogr. ed. M. Maksimova; Terminological ed. Diana Raleva; Ed. A. Daskalov; Rev. F. Mainhard ... [и др.]. – София: За буквите – О писменех, 2012. – 76 с. : с 22 ил., 3 табл. – (Torchbearers; VII) Other rev.: A. Sokolov, V. Leonov, M. Mladenova, D. Christozov, S. Ilieva. – Библиогр.: с. 50-57; 81 ном. назв. Jubilee ed., consecrated to the 250-anniversary of „Istoriya slavyanobolgarskaya...” by St Father Paisiy Hilendarski. ISBN 978-954-2946-18-2

База на е-б-ка ETYMOLOGICA.

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменех” (2012): <<http://www.sno.unibit.bg>> <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>>.

Публ. и в: <https://www.academia.edu/upgrade?feature=name_mentions&trigger=mentioning-author-rw>.

Епигр.: „Do you like to study easy the sciences? Begin with the study of your own language.” – **abbé Étienne Bonnot de Condillac**.

Втори образец –
ТЕЗАУРУС НА ЕЗИКА НА СВ. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ
в „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ...” –
в три основни издания (2011, 2022)

с инкорпорирано в монографиите декодиране на речниковата структура
(в 2011 г. е направена допълнителна монографична публикация
и на страниците на Т. 6 на Тр. на СНО при УниБИТ):

1-2. *Свети отец Паисий Хилендарски*. История славяноболгарская ... : Информ. код на бълг. книжовност и лит. : I. Аналитика (Историография. Сигнифициран препис. Коментар. Именен показалец. Географски показалец. Тезаурус) ; II. Синтез (Лексикална морфология. Семантика. Синтагматика. Синархия) / Обща ред. и епилог С. Денчев ; Науч. ред., историография, комент., именен показалец, геогр. показалец М. Куманов ; Библиогр. и текстолог. ред., тезаурус, предисл., сигнифициран препис А. Куманова ; Ез. ред., предисл., сигнифициран препис, послесл. (дейксис) Н. Василев ; Терминолог. ред. Е. Томова ... [и др.] ; Справ.-информ. ред. М. Максимова ... [и др.] ; Рец. И. Теофилов, Н. Казански. // Тр. на Студентското науч. о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технолог. (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 6 (2011), с. 1-208 *Св. О. Паис* : с 21 ил., 1 табл., 4 гр. – (Факлоносци ; II)

Други терминолог. ред.: Д. Ралева, В. Велев ; Други справ.-информ. ред.: Ц. Найденова, А. Даскалов. – Юбил. изд., посв. на 60-год. на Държ. библ. инст., днес: УниБИТ. – *Публ. и във вид на отд. изд.*

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменехъ” (2011): <<http://www.sno.unibit.bg>> <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>> <https://www.academia.edu/upgrade?feature=name_mentions&trigger=mentioning-author-rw> <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/2-ST-FATHER-PAISIY-HILENDARSKI-1.-ed.-2011.pdf>>.

Епилгр.: „моят език е тоталната сума на самия мен” – Ч. С. Първ ; „Движението напред има своята особеност – да губи. Целият наши живот е верига от загуби. Ако ние сме тръзнали по един път, то ние губим всички останали пътища. Затова знанието за преобстоятелството е изключително важно: то показва нереализираните възможности. В тази връзка историята е важна не за това, че тя ни учи. (Ние не можем да се учим от нея, както не можем да се учим от нашето детство.) Историята е изключително важно знание за неизвървяните пътища.” – Ю. М. Лотман.

База на е-б-ка PAISIADA.

Ново 2. прераб. и доп. изд. – 2022 <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/31-a-Св.-о.-Паисий-Хилендарски-Дигитализиран-Препис-на-ръка-Ръкоп-книга-СНО-УниБИТ-2022.pdf>>.

3. *Свети отец Паисий Хилендарски*. История славяноболгарская ... : Информационен код на българската книжовност и литература : I. Аналитика (Историография. Сигнифициран препис. Коментар. Именен показалец. Географски показалец. Тезаурус) ; II. Синтез (Лексикална морфология. Семантика. Синтагматика. Синархия) : Учебното помагало-практикум по гражданска компетентност на изследователя / Обща ред. и епилг (дейксис 2011, 2022) Стоян Денчев ; Науч. ред., историография, коментар, именен показалец, географски показалец (дейксис 2011, 2022) Милен Куманов ; Библиогр. и текстолог. ред., тезаурус, предисл., сигнифициран препис (дейксис 2011, 2022) Александра Куманова ; Ез. ред., предисл., сигнифициран препис, послеслов (дейксис 2011, 2022) Николай Василев ; Терминолог. ред. Елена Томова, Диана Ралева, Венцислав Велев ; Справочно-информ. ред. Марияна Максимова, Цветана Найденова, Антон Даскалов ; Рец.: Иван Теофилов, Ваня Добрева, Никола Казански. – Ново 2. прераб. и доп. изд. – София : За буквите – О писменех, 2022. – 238 с. : с ил. (Факлоносци ; XXXI)

Юбил. изд., посветено на 70-год. на Държ. библ. инст., днес: УниБИТ.

База на е-библиотека PAISIADA.

ISBN 978-619-185-560-5

E ISBN 978-619-185-561-2

Публ.: <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/31-a-Св.-о.-Паисий-Хилендарски-Дигитализиран-Препис-на-ръка-Ръкоп-книга-СНО-УниБИТ-2022.pdf>>.

1. изд. – 2011 <<https://sno.unibit.bg/wp-content/uploads/2024/12/2-ST-FATHER-PAISIY-HILENDARSKI-1.-ed.-2011.pdf>>.

Изграден е модел на *Паисиезнанието* на база на многовекторно проучване на Унив. по библиотекозн. и информ. технолог. в сътрудничество с изследователи от Бълг. акад. на науките, Нац. библ. „Св. Св. Кирил и Методий” и Соф. унив. „Св. Климент Охридски”, в което вземат участие и над хиляда студенти (2007-2022). На база на преписите (на ръка и на компютър) на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски, осъществени в обективната историографска линия (акад. Йордан Иванов, акад. Петър Динеков...), са синтезирани тезаурус на езика на йеромонаха и топонимична справочно-информационна карта, които се осмислят в системно единство.

It is created a model of the Paisiy studies on the basis of multi-vector research of the University of Library Studies and Information Technologies in collaboration with scholars from Bulgarian Academy of Sciences, National Library and Sofia University, as well as with participation of more than 1000 students (2007-2022). On the ground of the transcriptions (handwriting and on computer) of the Istoriya slavyanobolgarskaya... by St. Ft. Paisiy Hilendarski, realized in the objective historiographic line (Acad. Yordan Ivanov, Acad. Petar Dinekov...) are synthesized a thesaurus of the author's language and a toponimic reference-information map which are rationalized in a system unity.

Трети образец –

СРАВНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИОННА КАРТИНА НА ТЕЗАУРУСИТЕ НА ЕЗИКА НА СВ. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ В „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ...” – ПЪРВИЯТ ГРАЖДАНСКИ КОДЕКС НА БЪЛГАРИТЕ, КОНСТИТУЦИИТЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, САЩ И ДЕКЛАРАЦИЯТА ЗА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА НА ООН – в блок от четири статии (2011, 2012, 2020, 2023):

1. **Конституциите** на Република България, САЩ и Декларацията за правата на човека на ООН : Морфолог. ; Табл. и гр. към табл. (Използв. ключ. думи по грамат. категории) ; Библиогр. ; Морфолог. информ. картина / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. // *Тр. на Студентското науч. о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технолог.* (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 6, 2011, с. 65-157.

2. **Конституциите** на Република България, САЩ и Декларацията за правата на човека на ООН : Обобщ. лексик. и морфолог. информ. картина (N 572) / А. Куманова, С. Соколова. // *Тр. на Студентското науч. о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технолог.* (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 7, 2012, с. 185-188.

3. **Дискусия** по информационния код на естествения език на Конституциите на Република България, Съединените Американски щати и Декларацията за правата на човека при Организацията на Обединените нации (Обобщ. лексик. и морфолог. хуманит. измерение на *библиометр. информ. картина*) : Дискусията водят авт. на проучв. : Феноменолог. обобщ. на XV Студентск. науч. конф. на УниБИТ (Запис на диалога между рък. на СНО при Унив. проф. д.п.н. А. Куманова и ас. д-р Н. Василев на 12.04.2019 г. // *Тр. на Студентското науч. о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технолог.* (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 15, 2020, с. 310-315 : ил.

4. **Представяне** на резултатите от дискусията по информационния код на езика на Св. о. Паисий Хилендарски в „История славяноболгарская...” – първия граждански кодекс на българите в сравнение с езика на Конституциите на република България, Съединените американски щати и Декларацията за правата на човека на организацията на обединените нации (Обобщ. лексик. и морфолог. информ. картина, финализирана от рък. на СНО проф. д.п.н. А. Куманова и д-р Н. Василев по време на предварит. обсъжд. пред студентите на УниБИТ на 25.02.2022 г. и записана от чл. на това о-во: Ц. Йовчева (IV курс, зад. – ББ) (N 3947). // *Тр. на Студентското научно о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технолог.* (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 18, 2023, с. 462-494 : с ил.

Четвърти образец –

ТЕЗАУРУС НА ЕЗИКА НА АКАД. АЛЕКСАНДЪР ТЕОДОРОВ-БАЛАН – монография, публикувана в паметен сборник (2022):

1. **Последно** завършено научно изследване на Милен Куманов – публ. на А. Куманова на е-библиотека „БАЛАНИКА”: Акад. А. Теодоров-Балан. Автобиобиблиогр. – лекции с тезаурус на ез. / под науч. ред. на М. Куманов : Историогр. издирване на автобиобиблиогр. и лекциите на А. Теодоров-Балан: I. Автобиобиблиография: Факсим. публ., дигитализация, структуриране на справочен апарат към първоизточника; II. Лекции: Факсим. публ., дигитализация, информ. ризома на първоизточника; кадастрално дърво на тезауруса на езика на А. Теодоров-Балан : информ. решетка на тезауруса : Кн. II-ра от текстолог. моногр. петокнижие на М. Куманов – е-библиотека „CIVILIANA”: Посмъртна моногр. публ. под науч. и библиогр. ред. на А. Куманова и нейни компот. набор на ориг., съвр. комент. и справ.-библиогр. апарат. // *LICHT, MEHR LICHT! В памет на професор Милен Куманов : юбил. сб. по случай 80-год. от рожд. на учения = LICHT, MEHR LICHT! In memory of Professor Milen Kumanov : Festschrift on the occasion of his 80th anniversary / състав. А. Куманова ... [и др.] ; предг. и диалог – дейкис: А. Куманова, Н. Василев ; ил. К. Константинова ; рец. В. Гюзелев ... [и др.]*. – София, 2022. – ISBN 978-619-185-558-2 ; E ISBN 978-619-185-559-9. – с. 225-593.

Е-библиотека „БАЛАНИКА”: Акад. А. Теодоров-Балан. Автобиобиблиография [1086 частично ном. от авт. и преброени от него ном. 870 записи към I.IX.1954, публ. и доп. през 2022 г. с 21 ном. назв.: NN 1087-1107] – лекции с тезаурус на езика / Под науч. ред. на М. Куманов : Факсим. публ. (с. 227-362 ; 475-535) ; Дигитализация / А. Куманова, Н. Василев, А. Георгиев (с. 363-431 ; 474, 536-559) ; Тезаурус на езика на А. Т.-Б. / М. Куманов, А. Куманова, Н. Василев (с. 564-587) ; Съвр. науч. ком.: към автобиобиблиогр. на А. Т.-Б. / А. Куманова (с. 463-470) ; към езика на лекциите на А. Т.-Б. / Н. Василев (с. 588-590) ; Справ. апарат към автобиобиблиогр. на А. Т.-Б. (Именен показ ; Показ. на период. изд. ; Показ. на рец., отз. и крит. бел. ; Показ. на прев. ; Геогр. показ.) / Състав. А. Куманова, Н. Казански, Д. Ралева, М. Максимова, Д. Костадинова (431-462) ; Справ.-инф. ризома на честотност на частите на речта в езика на А. Т.-Б. / Ц. Найденова, Ц. Йовчева, И. Трендафилова / Състав. на е-бил. А. Куманова, Н. Василев, И. Трендафилова (с. 564-586) ; Граф. И. Трендафилова (с. 587). Съдържа и: Кадастрално дърво на частите на речта в езика на А. Т.-Б. : съществителни, причастия / Н. Георгиева ; глаголи, прилагателни / И. Трендафилова ; местоимения / С. Бенева ; лични собствени имена / Ц. Златкова ; фамилни имена / Б. Ангелов ; титулуващи прозвища на духовни и светски лица / Р. Даскалов ; прилагателни за притежание, образувани от съществителни собствени имена / И. Соколов ; наречия / А. Максимова ; предлози / Н. Александрова ; съюзи, частици / М. Тошева ; числителни имена / П. Вълчев.

Публ.: <<https://sno.unibit.bg/old/files/LICHT,%20MEHR,%20LICHT!%20%D0%92%20%D0%9F%D0%90%D0%9C%D0%95%D0%A2%20%D0%9D%D0%90%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4.%20%D0%9C%D0%98%D0%9B%D0%95%D0%9D%20%D0%9A%D0%A3%D0%9C%D0%90%D0%9D%D0%9E%D0%92.pdf>>

**V. ТЕЗАУРУСЪТ НА БЪЛГАРСКОТО ИЗЯЩНО СЛОВО
КАТО БИБЛИОГРАФСКИ ПОКРИТА ПО ПОДХОД
ЕНЦИКЛОПЕДИЧНА ЛИНГВИСТИЧНА РЕЧНИКОВА СТРУКТУРА
В УНИВЕРСАЛНАТА ХУМАНИТАРИСТИКА НА XXI В.
(Библиографоведска когнитология)**

*„Вселената няма граница и край,
а е неизмерима и безкрайна.“ –*

Дж. Бруно. Диалози

Най-важното за явленията на библиографията (*вид библиография, библиографска дейност, библиографски указатели и библиографска информация* – в т.ч. и *библиографски базираната – покритата, отразената от библиографията – първично-документална национална/международна информация* – *какъвто е случаят с*

модела на българската изящна словесност: IX-XXI в.

*в четирикнижницето – Кн. 1. Оратория, Кн. 2. Антология, Кн. 3. Историография, Кн. 4. Хоровод (2013-2024)
и двукнижницето – Т. 1. Антология, Т. 2. Коментар (2025)
на „Златната христоматия на България“), –*

е ролята им да свързват документите и читателите – текстовете на българските писатели и техните адресати.

Тъкмо тази роля на библиографията в XXI в. осмисляме като нейна *същностна феноменологична особеност*, която е и национално, и геокосмично значима както в историографски, така и комуникационно – т.е. касае планетарната социална научна информация – инфосферата, от която националната литература на всяка страна и на България е неотделима и разпознаваема когнитивно осмислена знакова система на културата. Планетарното и космичното в случая се изразяват в обхващането на библиографските и библиографски базираните явления в единно системно геокосмическо цяло – света на документите и читателите.

Универсалните по съдържание библиографски явления, посветени на естествената взаимосвързаност на първично- и вторично-документалната информация, са: национални и международни по своя обхват и хуманитарни по своя дух.

Тук *хуманитарните и универсалните* начала са съответстващи си, взаимно отразяващи се.

С епохата на Ренесанса и нейната философско-ценностна система се утвърждава **философско-информационният модел на безкрайната вселена на информацията**. Този модел витае във въздуха още в трудовете на учените от времето на Античността и Средновековието, но с идеите на хуманизма той рационално се налага като определящ **духовния климат в интелектуалния свят** – тенденция, която продължава до днес.

Моделът на безкрайната вселена на информацията е **отражение и рефлексия на идеята за безкрайната вселена на физическия свят**. Този модел е библиографски покрито фокусиране на **инфосферата** и се появява през XVI в. във вторично-документалния труд „Пандекти“ на швейцарския учен-енциклопедист **К. Геснер** (Gesner, C., 1516-1565).

Неговата **енциклопедична универсална библиография**, която се нарича и „*Всеобща библиотека*“ („*Bibliotheca universalis*“, 1545-1555), е **библиографски речник** с аналитичен характер. Тя е и панорама на ръкописната и печатната книга към периода между XVI-XVII в. Изданието хвърля мост към новия енциклопедизъм и новия рационализъм на Новото и Най-новото време. Този опит ни отвежда и към съвременните международни универсални библиографски указатели на XX-XXI в., които най-цялостно отразяват, картографират семантичната социална научна информация. Но същественото в „Пандектите“ е това, че те са изградени в **универсалната форма на библиографията**, търсена и докосвана във времето, възкресявана далеч преди тях (*вж: по-долу*).

Универсалната форма на библиографията, кулминирала в „Пандектите“, е плод на

вековно културно извайване. Тя е истинско съкровище на човешката мисъл и творчество – като творенията на ренесансовите художници Джото ди Бондоне, Леонардо да Винчи, Микеланджело Буонароти, Рафаело Санцио... Тази форма е увековечавана в цяла верига от *универсални по съдържание* библиографски трудове, създадени във вид на реален свод на съществуващите документи. Тя е **въплъщение на човешкото намерение да се обхване универсалното знание, съдържало се в трудовете на предшествениците и съвременниците на генерации учени през вековете.**

Заради това наричаме **универсалната форма на библиографията ХУМАНИТАРНА.**

Чрез *универсалната форма* и библиографията изначално е **ХУМАНИТАРНА ДЕЙНОСТ.** Продуктът на тази *универсална хуманитарна дейност* е **ХУМАНИТАРНАТА БИБЛИОГРАФИЯ.** **ХУМАНИТАРНАТА БИБЛИОГРАФИЯ** структурира в единство триадата на инфосферата: **ДОКУМЕНТИ (Д) – БИБЛИОГРАФИЯ (Б) – ЧИТАТЕЛИ (Ч).**

Във формата на *универсалната библиография* е въплътено **ХУМАНИТАРНОТО ПОЗНАНИЕ ПО ПРЕДМЕТ** (област, сфера на дейност, която става средоточие на отразяването в съответно библиографско явление документи по *съдържанието* на включената информация).

Библиографоведската картина на библиографската и библиографски базираната информация, *по предмета* на която и да е област (тема, проблем ...) на хуманитарното знание (**ИСТОРИЯТА, ПСИХОЛОГИЯТА, ЛИНГВИСТИКАТА** – какъвто е случаят – ще повторим – с

модела на българската изязна словесност: IX–XXI в.

в *четирикнижието* – **Кн. 1. Оратория, Кн. 2. Антология, Кн. 3. Историография, Кн. 4. Хоровод** (2013–2024) и *двукнижието* – **Т. 1. Антология, Т. 2. Коментар** (2025) на „**Златната христоматия на България**”, –

е **функцията им на културно-ценностен планетарен знаниев медиатор.**

През XX в. за първи път в историята на библиографията среща **същинско системно-структурно извеждане по предмета на хуманитарната проблематика (в метасистемата на универсалното знание) в универсален библиографски указател от втора степен с международен обхват.**

Това е първото ретроспективно библиографско издание, в което се отчитат текущи библиографски публикации за състоянието на общата ретроспективна международна библиография от втора степен към 20-те – 30-те години на XX в. – „*Index bibliographicus*”: **1. изд.**: Лига на нациите; Междунар. инст. за съвместно интелектуално сътрудничество. – **1925**; **2. изцяло прераб. и силно изменено изд.** – **1931**: при участието на видния немски книговед, библиограф и библиотековед **Й. Форстнус** (Vorstius, J., 1894–1964), ръководил Отдела на каталозите на Немската държавна библиотека в Берлин (1946), професор в Института по библиотекознание при Хумболтовия университет в Берлин (1948–1963), автор на класически библиографски трудове, сред които „*Критически обзор на библиографската литература за 1929 г.*”, продължен от него в изданието „*Международна библиография по книгознание и библиотекознание, с особено внимание към библиографията*” за 1926–1940 г. („*Internationale Bibliographie des Buch- und Bibliothekswesens mit besonderer Berücksichtigung der Bibliographie*”, 1928–1941) (сред трудовете му: „*Основни черти на историята на библиотеките*” / „*Grundzüge der Bibliotheksgeschichte*”, 1935; 5 Aufl., 1954/; „*Предметна каталогизация в научните библиотеки на Германия*” („*Die Sachkatalogisierung in den wissenschaftlichen Allgemeinbibliotheken Deutschlands*”, 1948); „*Достижения и успехи на библиографията в Германия от времето на Първата световна война*” / „*Ergebnisse und Fortschritte der Bibliographie in Deutschland seit dem ersten Weltkrieg*”, 1948/; посмъртното изд. „*Изследване по книгознание и библиотекознание в Германия. 1933–1945*” / „*Die Erforschung des Buch- und Bibliothekswesens in Deutschland. 1933–1945*”, 1969/). Важно е отделно да се спрем на **3. изд.** на „*Index bibliographicus*”: **ЮНЕСКО. – Т. 1–2. – Т. 1: Естествени науки и технологии; Т. 2: Обществени науки, образование, хуманитарни изследвания. – 1951–1952.**

Посоченото **3. изд.** на „*Index bibliographicus*” е дело на английския библиограф, биограф и преводач **Т. Бестерман** (Besterman, Th., 1904–1976), който през 30-те години на XX в. преподава в Лондонското училище за библиотекари, публикува множество работи по библиография; през 1942 г. е инициаторът да се организира Британският съвет на сводния каталог; явява се първият редактор на списание „*Journal of Documentation*” (London, 1945-); работи в ЮНЕСКО, занимавайки се с въпросите на международната библиография. **3. изд.** на „*Index bibliographicus*” е последвано от **4. изд.**: Междуна-

фед. по докум. – Т. 1-2. – 1952-1964. Именно от 3. изд. (ЮНЕСКО) на „*Index bibliographicus*” (1951-1952) води началото си **обособяването на хуманитарната библиография по предмет** като **знаният универсален комплекс от общия вторично-документален свод на информацията**.

Идеята за **дихотомията в универсалното знание** (1. *Естествени науки и технологии*; 2. *Обществени науки, образование, хуманитарни изследвания*) е вкоренена в мозайчната концепция за систематизация на знанията, отразени в първично-документалния поток чрез библиографски указател – „*British humanities index*” (*BHI*) (1915-), който и днес е най-старият и актуален библиографски източник на разпространяваната съвременна международна библиография, състояща се от сродни паралелно структурирани и разпространяващи се издания (*вж: по-долу*) ...

Подобна **предметна (съдържателна)** диференциация на знанието, редуцираща до **естественонаучно и обществени и хуманитарни науки**, намира отражение в съществуващото днес **електронно информационно моделиране на международната библиография от втора степен**, сред източниците на която са структуриращите **текущи поток на библиографските публикации с международно значение от 60-те години на миналия век**: „*Abstracting services in sciences, technology, medicine, agriculture, social sciences, humanities*” (Hague, 1965) и „*Abstracting services*” (Vol. 1-2. – 2. ed. /Hague, 1969/).

Към изданията на **текущата библиография на библиографиите с международен обхват**, фундаращи описвания процес, ще причислим и: „*Библиографски указател*” (1938-), издаван от фирмата на Уилсън в САЩ, отчитащ универсалните и отрасловите пособия на европейските езици, предимно на английски; има годишна и многогодишна кумуляция (1938-) и „*Библиографски съобщения*” („*Bibliographische Berichte*”) (Fr./M., 1959- . – разд. „Нови библиографски указатели” на библиотечното списание „*Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*” (1954-).

Сред посочените **източници на съвременната библиографоведска картина на библиографската информация по предмет** е и „*Световната библиография на библиографиите*” (1939-1966: 1-4 изд.) на Т. Бестерман.

Описаното позволява да се видят **четирите издания на „Световната библиография на библиографиите” (1939-1966) и третото издание на „Index bibliographicus” (1951-1952) на Т. Бестерман като основа на архитектурата на съвременната национална/международна – планетарно значима/базирана – универсална библиографска информация** (*вж: по-долу*).

Националната/международната универсална библиографска информация, проявяваща се като многообразна (в различни библиографски базирани продукти), се заражда едновременно в няколко страни.

Тя се появява в лоното на различни културни традиции, но има един **предметен (съдържателен) контур на знанието**. Този контур е **универсален**, защото обхваща писмеността на всички векове и народи.

И дори тогава, когато е **ограничен от времето** (произведенията на писмеността на определена епоха, период, години) или **мястото** (национални, регионални, краеведски), или **съдържанието** (произведения на писмеността по една или друга област на знанието), този контур е като хоризонт, в който се събират проекциите на замислените като „чистати” **универсални библиографски и библиографски базирани творби** (*срв.:* с определянето на „чистата” библиография, направено през 1823 г. от германския класик на библиографията и архитект на инфосферата **Ф. А. Еберт** (Ebert, F. A., 1791-1834) в неговата статия „*Библиография*”, публикувана в „*Енциклопедията ...*” на Й. С. Ерш и Й. Г. Грубер).

Явявайки се в „**услуга на науката**” (израз на Ф. А. Еберт в предисловието към най-значителната му работа в областта на библиографското базиране – „*Всеобщия библиографски речник*”, 1821-1830), като **продукт на духовната култура**, този контур е **универсален** и, следователно, **хуманитарен**.

Очевидно е, че **формата на универсално базираната от библиографията информация**, изградена в покритите от националните/международните универсални вторично-документални платна на културата, е и проекция на линиите на други „**разклонения**” – отраслови, тематични, проблемни; национални, регионални... Тези „разклонения” са ориентирани към **универсалната библиографски базираната информация** (като **елементи към цялото на инфосферата**).

Универсалната библиографски базирана продукция има принципно системобразуващи свойства за инфосферата.

Днес за **универсални** смятаме **библиографски базирани продукти на писмените комуникации**, които отговарят на формулираното от приемника на Ф. А. Еберт – германския теоретик и историк на националната/международната универсална библиография **Г. Шнайдер** (Schneider, G., 1876-1960).

В известните в цял свят „*Ръководство по библиография*” (1923; 2-4 изд.: 1924, 1926, 1930), както и в „*Теория и история на библиографията*”, 1934, и в „*Увод в библиографията*”, 1936, Г. Шнайдер

дава обхвата на **универсалните по съдържание библиографски проекции**. Той се придържа към характерната и утвърдила се в хода на историческото развитие на библиографията линия, която е актуална и днес – **всеобщата интегрална интерпретация на библиографската област като системна естествено възникнала и естествено структурирана, както и постоянно трансформираща се цялост**.

В триумфиращата в наши дни представа на Г. Шнайдер за структурираната от библиографията инфосфера са изведени:

- универсалните библиографски указатели от *втора степен* (библиография на библиографията = библиографски указатели, отразяващи вторично-документални трудове);
- общите библиографски указатели с международен обхват;
- националните библиофилски указатели;
- указателите, отчитащи инкунабулите;
- общите препоръчителни библиографски пособия и указателите на забранените издания.

След характеристиките на приведените групи библиографски пособия, диференцирани за първи път в историята на библиографията по описания начин, който създава достатъчно **всеобхватна, всеобща – единна, пълна и ясна планетарна – диференцирана историко-културна представа за същностно-библиографските особености на отделните библиографски разновидности в системното цяло на инфосферата**, Г. Шнайдер привежда сведения за изданията, които **не са библиографски** в тесния смисъл на думата, но са **библиографски покрити** и представляват **фундамента на всяка по-съществена справочно-информационна работа** (от типа на **универсалните енциклопедични пътеводители – какъвто е случаят – ще акцентираме отново – с**

модела на българската изязна словесност: IX-XXI в.

в *четирикнижнето – Кн. 1. Оратория, Кн. 2. Антология, Кн. 3. Историография, Кн. 4. Хоровод* (2013-2024) и *двукнижнето – Т. 1. Антология, Т. 2. Коментар* (2025) на „*Златната христоматия на България*”), –

мисията им на **общии универсални когнитивни справочници** (по Г. Шнайдер):

- **обща литературна и литературоведска енциклопедия (Ш)** (*сиглата – вж: по-долу*);
- **издание на СНО и НИЦССАА при УниБИТ (А; Б)** (*сиглата – вж: по-долу*);
- **биографичен речник на националната литература на България (В)** (*сиглата – вж: по-долу*);

- **общии печатни каталози на библиотеките (I)**;
- **списания с обща тематика, имащи големи критико-библиографски раздели (II)**;
- **общии енциклопедии (III)** (*срв.: по-горе*).

Националните библиографски указатели на отделните страни са представени от Г. Шнайдер обособено – **по страни или техни групи, образувани по езиково родство**.

След тази вторично-документална разновидност следва друга – **библиографските указатели на периодичните издания**, сред които – и отразяващите статии, намиращи се в отбелязаните източници (**аналитични библиографски пособия**).

Г. Шнайдер отделя самостоятелно място на **библиографските указатели** на някои, **специализирани по вид, издания** (на:

- **различни общества (А)** (*срв.: по-горе*);
- **висши учебни заведения и училища (Б)** (*срв.: по-горе*);
- **официални издания** и
- **публикации, издавани от „частни лица“** /т.е. не се явяват издатели по професия/;
- **на книги, появили се на бял свят анонимно или под псевдоними**).

Универсалната библиографска архитектура е финализирана от Г. Шнайдер с **биографичните речници – международни и национални (В)** (*срв.: по-горе*) по характер.

Именно тази **макроструктура на универсалната вторично-документална форма на информацията** възприемат библиографите – съвременници и последователи на Г. Шнайдер.

В изграждането ѝ Г. Шнайдер отчита линията, към която се движат архитектите и на **библиографията от трета степен с международен обхват** (отразяваща съответните библиографски работи от *втора степен*): американският библиотекар и библиограф **А. Г. С. Джоузефсън** (Josephson, A.

G. S., 1860-1944) и датският библиограф **В. Грундтвиг** (Grundtvig, G. V., 1866-1950). Библиографският труд „*Библиографии на библиографиите*“ (1901) на А. Г. С. Джозефсън (2. прераб. и разшир. изд.: 1913) е допълнен през 1903 г. от В. Грундтвиг. Допълненията, направени от В. Грундтвиг, са отчетени от А. Г. С. Джозефсън в публикуваната през 1913 г. първа в историята **универсална библиография от трета степен** с международен обхват. Брошурата „*Библиографии на библиографиите*“ (1901) на А. Г. С. Джозефсън е кристализация към **началото на ХХ в. на определена необходимост от специално справочно-библиографско пособие с международен обхват, отчиташо – в хронологичен ред – понякога снабдени с бележки, 156 разнородни библиографски работи от втора степен.**

Стаята „*Мисли за библиографията*“ (1903) на В. Грундтвиг е отклик на работата на А. Г. С. Джозефсън, в която датският библиограф изтъква основните достойнства на американския първопроходец в библиографията от **трета степен** с национален/международен обхват:

- да синтезира обзора на наличните към този момент указатели по библиография от **втора степен** с цел:

-- да организира, планира и координира библиографската дейност;
-- да изучи историята и теорията на библиографията;
-- да рекапитулира достиженията на библиографията в света, отделните страни, области на знанието, справочно-библиографската работа (1);

- да обособи посоките на историческото развитие на библиографията от **втора степен** (2).

В. Грундтвиг прави и допълнение на пропуснатите от А. Г. С. Джозефсън издания (3).

Типологическата класификация на изданията от библиографията от **втора степен**, направена от В. Грундтвиг, става програма за развитието на библиографията от **трета степен** на ХХ-ХХІ в., систематизираща (4):

1. общите ръководства и учебни пособия по библиография;
2. библиографските каталози на библиотеките;
3. общите обзори и резюмета в списанията и книгите;
4. периодичните обзори на текущата библиография;
5. националните и локалните библиографски указатели;
6. библиографските работи по отделни науки;
7. различните други библиографски работи.

Въведената типология е резултат на систематизацията на съществуващия свод от библиографски явления, включени в обсега на националната/международната библиографски базирана информация от **трета степен** (5).

Приведен е списък на малко известни и рядко привличани към отчет библиографски списъци от **втора степен** (6).

Внедрен е терминът „библиография от **трета степен**“ (7).

Очевидно е магистралното значение за съдбите на библиографията от **трета степен** на метасистемната представа за нея на В. Грундтвиг, възприета от А. Г. С. Джозефсън.

Обзорът на библиографския паметник на А. Г. С. Джозефсън (1901) – В. Грундтвиг (1903) – А. Г. С. Джозефсън (1913), като първия универсален библиографски указател от **трета степен**, позволява да се заключи:

- **метасистемните** конфигурации на библиографиите от **втора степен** клонят към определени сфери, области на човешката дейност са подобни на метасистемите на библиографиите от **първа степен** (религиозно-хуманитарната сфера на ХVII в., например, в труда на Ф. Лаббе /Labbé, Ph., 1607-1667);

- **метасистемните** картини на библиографиите от **трета степен** включват в себе си **принципно всички сфери, области на човешката дейност, имащи библиографско покритие** (типологичната класификация на библиографските издания, отразена в статията на В. Грундтвиг и във 2. изд. на брошурата на А. Г. С. Джозефсън).

Макроструктурната роля на **универсалната** библиография, чието осмисляне като **многостепенен** феномен кристализира в библиографоведската когнитивна линия Ф. Е. Еберт – А. Г. С. Джозефсън – В. Грундтвиг – Г. Шнайдер, се изразява в усилието да се обхване опитът на предшествениците в представянето на информационната вселена в такива **библиографски базирани явления на писмените комуникации**, чиято форма наричаме **универсална** за архитектониката на инфосферата, а творците ѝ – нейни архитекти, генерирали **многостепенния модел на свързаност на реалитите**.

- първообразите на универсалната, хуманитарната библиография в страните на Древния Изток и класическа Гърция – „Таблиците ...” на **Калимах Александрийски**, които са първият универсален свод на документите на цивилизацията, и тяхното допълнение „За таблиците на Калимах” на **Аристофан Византийски**;

- пособието по комплектуване на лични библиотеки на **Херений Филон от Библос** (ок. 64-141) „За събирането и подбора на книги”;

- хронологичните библиографски речници за „църковни писатели” от края на IV и нач. на V в.: „Книга за знаменитите мъже” на **Иероним Стридонски** и „Книга за църковните писатели” на **Генадий Марсилски**;

- „примерният каталог” за духовно и светско четене (енциклопедия на учебното познание) „Наставления ...” на **Касиодор Сенатор** (VI в.);

- минимализираните и допълнени универсални (хуманитарни) хронологични библиографски речници за църковни писатели през VII в. (библиография на местни писатели) на **Исидор Севилски** и **Илдефонсо Толедски**;

- автобиографският списък на Беда Достопочтени, създаден на границата между VII-VIII в. в Англия;

- хронологичните библиографски речници за църковни писатели в ранносхоластичната хуманитарна традиция през XI-XIII в. (религиозна хуманитарна библиография);

- светският универсален систематичен библиографски указател от средата на XIII в.

„Книгозаконие” („Библиономия”) на **Ришар де Фуривал** с неговата индивидуалистична философска хуманитарна насоченост като предвестник на бъдещата ренесансова хуманитарна библиография;

- обединяващият чертите на светската училищна програма и систематичния подборен библиографски указател по латинска литература от края на XIII в. „Списък на много автори” на **Хуго от Тримберг** – начало на вида на „отрасловата” (педагогическа) хуманитарна библиография;

- азбучният библиографски речник на **Джон Бостън от Бъри** „Каталог на църковните писатели” (нач. на XV в.) – своден каталог на книжните фондове на английските манастирски библиотеки и нова разновидност на религиозната хуманитарна библиография;

- примерният каталог на библиотеките в Италия през ранния Ренесанс – систематичният „Списък” от 30-те год. на XV в. на **Томазо Парентучели** – „библиографски канон на своето време” и библиографско огледало на хуманизма на 40-те год. на XV в. и целия Ренесанс;

- печатният справочен отчетно-регистрационен хронологичен библиографски речник „Книга за църковните писатели” на **Йоан Тритемий**, издаден през 1494 г. – хуманитарен библиографски паметник на вековете на схоластична образованост и хуманизма в Германия в навечерието на Реформацията;

- книготърговската библиография от края на XV до първата половина на XVIII в.:

- обявите на книжари и печатари-издатели (**Е. Ратдолт, А. Куне, А. Мануций**) от края на XV до нач. на XVI в.;

- текущите панаирни библиографски указатели на **Г. Вилер** от 1564-1592 г. и неговите приемници в периода до първата половина на XVIII в.;

- официалните текущи професионални панаирни указатели от втор. половина на XVI до първ. половина на XVII в.;

- отчетните сводни систематични универсални панаирни указатели на **Г. Вилер** за 1564-1592 г., **И. Клес** за 1500-1602 г. и **Г. Драуд** за 1500-1625 г. ...

Така енциклопедичната универсална библиография „Пандекти” – „Всеобща библиотека” („*Bibliotheca universalis*”) на К. Геснер – като библиографски и библиографски речник с аналитичен характер и панорама на ръкописната и печатната книга през XVI-XVII в. се явява **ретроспективна и отчетно-регистрационна стратегия** на международната универсална библиография, родена на границата на Ренесанса и Ново време **програма за когнитивните комуникации на XVI-XXI в.** (вж: по-долу).

След „Пандектите” на К. Геснер става възможна и появата на **универсалните библиографски указатели от втора степен с национален/международен обхват.**

С тези библиографски указатели цяла плеяда библиографи се присъединява към архитектите на инфосферата, създаващи нейните форми:

- **ретроспективните универсални библиографски указатели от втора степен с международен обхват през XVII-XIX в.:**

- Ф. Лабе („Библиотека на библиотеките...”, 1664);
 - А. Тейсне („Каталог на автори, които описват в своите съчинения книжни каталози, библиотеки...”, 1686);
 - Е. Г. Пеньо („Универсален библиографски репертоар”, 1812);
 - Ж. П. Намюр („Палеографско-дипломатико-библиографска библиография, или Систематичен репертоар...”, 1838);
 - Ю. Петцхолд („Библиографска библиотека”, 1866);
 - Дж. Сабин („Библиография на библиографиите”, 1877);
 - Л. Вале („Библиография на библиографиите”, 1883; 1887);
 - А. Стейн („Ръководство по обща библиография”, 1897);
 - **ретроспективните универсални подборни библиографски указатели (пътеводители на литература) от втора степен с международен обхват през ХХ-ХХІ в.:**
 - библиографските пътеводители (отраслова библиография на библиографията) в:
 - САЩ (А. Б. Кръoger – И. Г. Мадж – К. М. Уинчел – Е. П. Ший /1902- /);
 - Германия (А. Грезел; В. Кирфел; В. Крабе; К. Флайшхак /1905- /);
 - Великобритания (У. П. Кортни; У. Бегли /1905- /);
 - Чехия (Л. Я. Живни /1919- /);
 - Полша (Ю. Грич /1925- /);
 - Италия (А. Сорбели /1930- /);
 - Япония (М. Мори; К. Хагано, М. Яоши /1930- /);
 - Франция (Ф. Кало, Ж. Тома /1936- /);
 - Русия (К. Р. Симон /1940- /);
 - България (Т. Боров /1942- / – А. Куманова /1996- /);
 - **ретроспективните и текущите универсални библиографски указатели от втора степен с международен обхват от ХХ-ХХІ в. като предметен (съдържателен) контур на библиографската картина на международната библиографска информация по хуманитарно знание, цит. вече:**
 - четирите издания на „Световната библиография на библиографиите” (1939-1966) и третото издание на „*Index bibliographicus*” (1951-1952) (Т. Бестерман)...
- Вкоренена в генезиса на формата на ретроспективната универсална международна библиография е нейната модификация в **текущи издания**, разпространявани днес като принципно различни орбити на трактуване на **международното и универсалното – хуманитарното – епистемологичното** в инфосферата.
- Многообразно е това системологизиращо цяло на инфосферата:
- излизачите еднотипни библиографски указатели на литература по хуманитарно знание и обществени науки с международно значение:
 - ... публикувани в САЩ:
 - в състава на издания на **фирмите на Уилсън (Wilson)**:
 - „*American humanities index*” (AHI) (1975-);
 - „*Humanities index*” (HI) (1974-);
 - „*Social sciences*” (SS) (1974-);
 - „*Social sciences index*” (SSI) (1974-);
 - „*Social sciences & Humanities index*” (SSHI) (1907-1974);
 - издавани от **Института за научна информация във Филаделфия (Philadelphia)**, на базата на които са построени множество автоматизирани информационни системи с международно значение:
 - „*Arts & Humanities citation index*” (AHCI) (1976-);
 - „*Index to social science & Humanities proceedings*” (ISS HP) (1976-);
 - „*Social sciences citation index*” (SSCI) (1974-);
 - ... излизачи в други страни:
 - ... **във Великобритания:**
 - „*British humanities index*” (BHI) (1915-);
 - ... **във Великобритания и САЩ по програма на ЮНЕСКО, явяващи се международни по обхват гранични с хуманитарните области на знания по обществени науки:**
 - „*International bibliography of the social sciences*” (1951-);

--- ... в Швейцария (Международна федерация на обществата и учрежденията за изследвания на периода на Възраждането):

---- „*Bibliographie internationale de l'Humanisme et de la Renaissance*” (1966-);

--- ... в Русия (СССР):

---- „*Новая литература по социальным и гуманитарным наукам*” (1993-);

---- „*Новая иностранная литература по общественным наукам*” (1934-1992);

---- „*Новая отечественная литература по общественным наукам*” (1934-1992);

--- ... в Испания:

---- „*Indice Espacol de Humanidades*” (1976-);

--- ... в Япония:

---- „*Japanese periodicals index (JPI): Humanity & Social science*” (1948-);

--- ... в Индия:

---- „*Index Asia: Ser. in Humanities*” (1965-).

Вселената на универсалната хуманитарна библиография, която отразява света на документалната информация, е **библиографоведски наблюдаема** като **хиперинформационен многостепенен** обект чрез **специално съоръжение**. Природата му **мисловна (ментална)**. Обсегът на неговия обхват е в разбирането на формиралите се в хода на развитието на библиографската и библиографоведската мисъл **СТРУКТУРИ**.

Тези структури поражда **информационна мрежа за обхва на реалните – ретикула на свързаност на страните на информационно моделиране, библиографоведски наблюдаеми като екзистенциално сцепление от признаци**, които са **рационално детерминирани**.

Именно тези структури са инструментариумът за картографиране информацията като **естествена информационно-търсеща система**:

1. Документална структура;
2. Адресна (читателска) структура;
3. Същностна (библиографска) структура;
4. Видова структура (библиографоведска);
5. Функционална (целева) структура;
6. *Съдържателна* (отраслова; проблемно-тематична) структура;
7. Организационна структура.

Информационната мрежа (ретикулата) на информацията/библиографията е БИБЛИОГРАФОВЕДСКИ инструмент за създаване, търсене, съхраняване и разпространение на социалната научна информация.

Този инструмент съответства на самата **природа на социалната научна информация/библиографията**, която е:

- поражда от **мисълта** (за систематиката на света на документите по **идеите**, вложени в тези документи);

- претворявана (**мисълта**) в **действие** (в процеса на библиографирането);

- структурирана от **мисълта и действието** (създаването на библиографски базираната творба)...

Описаната същност на библиографоведския инструмент за обхващане на инфосферата е квинтесенция на **библиографията** и на **науката, която се занимава с библиографията – библиографознанието**.

В цялата история на библиографията този инструмент проблясва като сияеща **ДЪГА**, озаряваща мислите на архитектите на инфосферата. Тази **ДЪГА** сияе в техните творения и днес, когато ги досковаме и чрез тях – пребиваваме в инфосферата...

ДЪГАТА на инфосферата е прибор (ретикула), поражда от структурите на библиографията, – осветява връзките между библиографски базираните явления и отразяваната в/чрез тях информация. Тези връзки поражда наблюдаема по всички вектори на културната вечност (минало /ретроспекция/ – настояще /текучество/ – бъдеще /перспектива/) **информационна реалност: РИЗОМА** като **когнитивна циклоида на времевата вечност**.

В **ситото** (израз: Т. Боров) на информационната **ризома** – **естествено разклонено коренище от връзки с ментална природа** – историографски е наблюдаема инфосферата като цяло.

Ако **ДЪГАТА** – **ретикула от структури** е светлинен сноп, то **РИЗОМАТА** – **коренище на информационните реални** е рисуният от връзки в културната вечност на инфосферата...

Така – чрез дъгата от структури на моделирането – универсалното хуманитарно знание може да бъде наблюдавано чрез библиографията не само по (хуманитарен) предмет на знанието.

Универсалното хуманитарно знание може да бъде когнитивно установено, видимо, идентифицирано, историографирано и **ПО ПОДХОД**...

Названието на този подход – аналогично на името на ретикуларния прибор от структури – е **РЕТИКУЛАРЕН**, а резултатът от обхвата на информационната реалност, постигнат чрез него, е **РИЗОМАТИЧЕН** (и тук съдържателният аспект на информационно моделиране е само един от аспектите).

В структурната формата на библиографоведските класификации (за библиографията) е изпълнено ХУМАНИТАРНОТО ПОЗНАНИЕ ПО ПОДХОД.

В тези класификации се разглеждат *аспектите* на отражение на информационната реалност като *ризма* – свързаност с други ракурси (чрез свойствата на *съотнасяне: съвпадане, противоположност, частично пресичане и т.н.* на признаците на информацията и тяхното название).

Когнитивната библиографоведска картина на библиографски базираната информация **ПО ПОДХОД** е тази, която се разкрива чрез проникване във **ФОРМАТА НА БИБЛИОГРАФСКИТЕ РЕАЛНИ** като неотделима част от инфосферата, нейна носеща конструкция.

За достигането до такъв синтез е нужна теоретико-методологичната платформа на *ретикуларната (мрежеста) методология* на информационното моделиране (установяване на връзки между информационните явления).

Методологията на търсене, съставяне, съхранение и разпространение на библиографската информация показва дълбоко естествено съответствие между: 1. формата на библиографските реални и 2. философските картини, изясняващи връзките между нещата в природата и обществото.

Описваната връзка се вижда добре във **фреймовото** (англ.: frame – решетка) (М. Мински) **вертикално-решетъчно** информационно моделиране по равнищата на връзки между нещата.

Подходът на хуманитарната библиография **ПО ПОДХОД** дефрагментира универсалната хомеостаза (гр.: homeios – подобен + stasis – „стоене“ – съвкупност от сложни реакции на библиографските форми, насочени към отстраняване или максимално ограничаване на действията на различни фактори на външната или вътрешната информационна среда по отношение на формирането им, нарушаващи относителното динамично постоянство на проява на вътрешната им структура) (системно цяло) на инфосферата.

В генезиса от форми на универсалната библиография и в теоретичните библиографоведски построения (класификациите на библиографията) е скрито познанието на инфосферата в сравнително-системно единство на изграждащите я явления.

Същинското хуманитарно в хуманитарната библиография съвсем не е *предметният* (съдържателният: дори хуманитарният *по предмет*) аспект на вторично-документалното знание, възпелъшаван чрез нея, а *идеалната (реалната) свързаност на изведзаните ментални структури на библиографската информация – интелектуалните и духовните свойства на инфосферата.*

Проблемът за **ИДЕАЛНИТЕ (МЕНТАЛНИ) СТРУКТУРИ НА ИНФОСФЕРАТА (ХУМАНИТАРНАТА БИБЛИОГРАФИЯ ПО ПОДХОД)** – като вторично-документално равнище на изградената от много равнища безкрайна планетарна вселена на информацията – е проблем на *методологията на моделиране на инфосферата чрез ризма.*

В ДЪГАТА, образувана от библиографските структури (1. Документална – 2. Адресна – 3. Същностна – 4. Видова – 5. Функционална – 6. Съдържателна – 7. Организационна),

ИНФОСФЕРАТА ЕСТЕСТВЕНО ВЪВЕЖДА В ДИАЛОГ

СЪС САМОТО ИНФОРМАЦИОННО ПРОСТРАНСТВО,

ПРЕОБРАЗУВАЙКИ ГО В КУЛТУРНА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА.

В ДЪГАТА, образувана от библиографските структури (1-7), всички вторично-документални/вторично-документално базирани форми на информацията (видове и типове) са *хуманитарни*, защото *историографски* са принципно установими връзките им с инфосферата.

... Да си припомним, че Ирида (Радуга – Дъга) („*златокрилата дева*“ – израз: **Омир**) – богинята, която *известява* – е символ на философията... Тя, питайки за същината, въвежда в диалог...

Обозначавана като **ДЪГА**, ретикулата на хуманитарната библиография **ПО ПОДХОД** се проявява като *съобщение*, средство на *комуникацията*, а не като правило... Ретикуларното структурно съоръжение

на инфосферата привежда придвижващия се в менталното поле от информационни връзки на ризомата към ориентирането му към културни посоки и пластове, които се разкриват в права пропорционалност на това, колко последователен, дълбок и проникателен е неговият собствен поглед да установява пътеки и магистрали в инфосферата, но и да открива нови, неизвървяни от никое когнитивни пътища...

Плодът на генезиса и теорията на формата на хуманитарната библиография **ПО ПАДХОД** е **РИЗОМАТА НА ИНФОСФЕРАТА** – знанието за тяхната свързаност:

„Аз поставям моята дъга в облака, за да бъде знак на (вечния) завет между Мене и между земята” – Битие (9:13).

Изложеното показва глъбинно създадения чрез *ризомно-ретикуларния библиографоведски универсален когнитологичен инструментариум* на **ЕЗИКОЗНАНИЕТО** и **ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕТО** **ТЕЗАУРУС НА БЪЛГАРСКАТА ИЗЯЩНА СЛОВЕСНОСТ: IX-XXI В.** – ПОСТРУКТИРИТЕ НА УНИВЕРСАЛНОТО ХУМАНИТАРНО ПОЗНАНИЕ **ПО ПОДХОД** НА МОДЕЛИРАНЕ (В ПРЕДЕЛИТЕ НА КОЕТО КОНСТРУИРАНЕТО НА ВРЪЗКИ **ПО ПРЕДМЕТ** Е САМО ЕЛЕМЕНТ – *вж: п. 6 по-долу*):

1. Документална структура: **СИСТЕМАТИЗИРАНЕ НА ТВОРБИТЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ КАТО ГЕНЕАЛОГИЧНО РАЗКЛОНЕНИЕ НА ЕСТЕСТВЕНА ГЕНЕРИРАНА ВЪВ ВРЕМЕТО РОДОВА ПАМЕТ НА НАРОДНАТА ДУША;**

2. Адресна (читателска) структура: **ВПСИВАНЕ НА БИБЛИОГРАФСКИ ПОКРИТИЯ** ГЕНЕЗИС НА ОТЕЧЕСТВЕНАТА НИ СЛОВЕСНОСТ В РЕГИСТРИТЕ НА **НАЦИОНАЛНАТА/МЕЖДУНАРОДНАТА ИНФОСФЕРА** ЧРЕЗ **ИНСТРУМЕНТАРИУМА НА РИЗОМНО-РЕТИКУЛАРНАТА МЕТОДОЛОГИЯ;**

3. Същностна (библиографска) структура: **СВЪРЗВАНЕ НА ТВОРБИТЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ КАТО ЦЯЛОСТНА СИСТЕМА С ИНФОСФЕРАТА НА ПЛАНЕТАТА ПО ЛИНИЯТА НА УНИВЕРСАЛНИТЕ МОДЕЛИ ЗА ЧОВЕШКО ПОВЕДЕНИЕ;**

4. Видова структура (библиографоведска): **ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕЗИКОВ И ЛИТЕРАТУРОВЕДСКИ БИБЛИОГРАФСКИ БАЗИРАН FLORILEGIUM НА БЪЛГАРСКАТА ИЗЯЩНА СЛОВЕСНОСТ;**

5. Функционална (целева) структура: **ГЕНЕРИРАНЕ НА ЕСТЕСТВЕНА ПАРАМЕТРИЧНА РИЗОМА НА БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ЛИТЕРАТУРА КАТО ЗНАКОВА СИСТЕМА НА ОТЕЧЕСТВЕНАТА СИНЕРГИЯ: ЕЗИК – РОД – РОДИНА** В МОРЕТО НА СВЕТОВНИЯ ИСТОРИКО-КУЛТУРЕН ЛИТЕРАТУРЕН ПРОЦЕС ПО КАРДИНАЛАТА **ХРИСТИЯНСКИ ИДЕАЛИ – РОДОВИ ДОБРОДЕТЕЛИ – АКТИВНА ИНДИВИДУАЛНА ЦЕННОСТНА ПОЗИЦИЯ, ПОДЧИНЕНА НА ЕДИНОСЪЩНИТЕ ХРИСТИЯНСКИ ИДЕАЛИ И РОДОВИ ДОБРОДЕТЕЛИ;**

6. Съдържателна (отраслова; проблемно-тематична) структура: **ХРОНОТОПНО СТРУКТУРИРАНЕ НА АРХИТЕКТУРАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИЗЯЩНА СЛОВЕСНОСТ ВЪВ ВИД НА ИНФОРМАЦИОННО-ТЪРСЕЩА ЕНЦИКЛОПЕДИЧНА РИЗОМА ЗА 13 ВЕКА (IX-XXI В.) НА 266 ОБРАЗЦИ В ДВА РАЗДЕЛА: I. ЛИРИКА И II. ЕПОС** КАТО ВСЯКА ОТ ТВОРБИТЕ Е СНАБДЕНА С **ИНФОРМАЦИОННА КАРТИНА**, НАБЛЮДАЕМА ЧРЕЗ **РЕТИКУЛАРНА МЕТОДОЛОГИЯ** (МЕТОДА НА **ИНФОРМАЦИОННАТА РЕШЕТКА**);

7. Организационна структура: **КОНФИГУРИРАНЕ НА ОБЩА ПЕРИОДИЗАЦИЯ (ХРОНОЛОГИЧНА КЛАСИФИКАЦИЯ)** НА БЪЛГАРСКАТА ХУДОЖЕСТВЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ПЕРИОДА IX-XXI В. (до 2025 г. вкл.) В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СВЕТОВНИЯ ИСТОРИКО-ЛИТЕРАТУРЕН ПРОЦЕС Е: I. СРЕДНОВЕКОВНА (IX-XIV в.); II. ПРЕДРЕНЕСАНСОВА (XIV-XVIII в.); III. РЕНЕСАНСОВА (1762-1876); IV. КЛАСИЧЕСКА (1876-1924); V. НОВА (1924-1942); VI. СЪВРЕМЕННА (1942-1956); VII. НАЙ-НОВА (1956-); В РАЗДЕЛ **ЛИРИКА** НАРОДНАТА ПОЕЗИЯ Е ПРЕДСТАВЕНА ПО ВЪЗПРИЕТИТЕ В НАУКАТА ЖАНРОВИ СХЕМИ ЗА ТВОРБИТЕ (**КОСМИЧНИ, РЕЛИГИОЗНИ, СОЦИАЛНИ, БИТОВИ**)...

ТЕЗАУРУСЪТ НА БЪЛГАРСКАТА ИЗЯЩНА СЛОВЕСНОСТ: IX-XXI В. е модел на знакова информационно-търсеща енциклопедична лингвистична картография на националната ни литература в ПРЭСИЧАЩИТЕ СЕ ПОЛЕТА НА: I. **УНИВЕРСАЛНАТА ХУМАНИТАРИСТИКА: ЕЗИКОЗНАНИЕТО – ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕТО – ФИЛОСОФИЯТА – ЕСТЕТИКАТА – ЛОГИКАТА – ПСИХОЛОГИЯТА – ПЕДАГОГИКАТА** и II. **БИБЛИОГРАФОВЕДСКИЯ АВАНПОСТ НА ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНАТА КОХЕЗИЯ В ЛОНОТО НА КОГНИТИВНАТА ИНФОРМАТИКА.**

VI. БИБЛИОМЕТРИЧЕН МАКРОМОДЕЛ НА ТЕЗАУРУСА БЪЛГАРСКОТО ИЗЯЩНО СЛОВО (Ризомно-ретикуларна структура на българското изящно слово)

*„Der Stoff, das Material des Gedichts,
Das saugt sich nicht aus dem Finger;
Kein Gott erschuf die Welt aus Nichts,
So wenig wie irdische Singer.“*

Heinrich Heine. *Schopfungslieder. VI.
Neue Gedichte.* 1844.

*„Материю песни, ее вещество
Не высосет автор из пальца.
Сам Бог не сумел бы создать ничего,
Не будь у него материальца.“*

Генрих Гейне. *Песни Творения/Прев. С. Маршака,* 1964.

Ресурсът е изграден от *индуктивно* генерирала се в процеса на *изследването* МАКРОРЕТИКУЛА (МАКРОРЕШЕТКА) от общо **104 ФРАГМЕНТА НА ЕСТЕСТВЕНА ПАРАМЕТРИЧНА КЛАСИФИКАЦИЯ ОТ ЛИТЕРАТУРНИ ФОРМИ**, структурно систематизиращи проучвания пълнотекстов масив от **266** (: **145** – *лирически* и **121** – *епически*) творби на българската изящна словесност за **13 век (IX–XXI в.)** в качеството му на универсален информационно-търсец модел на отечествената ни литература като знакова система на *крусалното единство ЕЗИК – РОД – РОДИНА*, изградена в синергия на езикознанието, литературознанието, естетиката и информатиката...

В състава на макроретикулата (от общо **104** фрагмента) **61** от тези елементи се отнасят за *Лириката* и **43** – за *Епоса*.

КАДАСТРАЛНАТА СТРУКТУРА на *двете (Лириката и Епоса) жанрови магистрали* в състава на макроретикулата на *наст. тезаурус* е с **ТЪЖДЕСТВЕНА В ОСНОВАТА СИ МЕНТАЛНА КОНФИГУРАЦИЯ**, но с **ОСОБЕНОСТИ**, разкриващи в системно единство *гълбинната ретикуларна природа на изящната словесност като жанров феномен на естествения език*.

1. ЧИСЛЕНО ПРЕВЪЗХОДСТВО – С ЕДНА ТРЕТА ЧАСТ – на **ФРАГМЕНТИТЕ**, необходими за моделирането на *Л и р и к а т а* (като *очевидно по-филигранно рудиментаризирана от Епоса* – в структурно отношение – чрез доминиране на **ОБРАЗНАТА** поанта в интерпретацията на словесната архитектура), които се отнасят до идентифициращото я (*Лириката*) **знаково онтологично ядро**:

Алитерации – Анафори – Анжамбмани – Асонанси – Апосиопези – Епанафори
– Епифори – Етимологични фигури – Звукосписни техники – Императиви
– Инверсии – Изкуствен дестрофизъм – Лирически говорител / говорители –
Метафорични сравнения – Разгърнати метафори – Плурализации – Повторения
– Плеоназми – Реторични възклицания – Реторични обръщения – Рефрени –
Сингуларизации;

2. ЕКЗИСТЕНЦИОНАЛНО ПРИСЪСТВИЕ на **ФРАГМЕНТИТЕ**, необходими за моделирането на *Е п о с а* (чрез преобладаването на **НАРАТИВНО** зададена поанта на *вербалната конструкция от рудименти*), които структурно касаят **знаковото ѝ същинско ядро**:

Антоними – Бягащи изречения – Контрасти – Иносказания – Метонимии –
Мотиви – Опозиции – Публицистични внушения;

3. СЪВПАДАНЕ ПО КАРДИНАЛАТА ФРАГМЕНТАЦИЯ – ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ, проявяващо *универсалната природа на макрофрагментите, характерни едновременно и за двете – Лириката и Епоса* – жанрови магистрали:

Алюзии – Антитези – Библейски мотиви / Библиогемии – Контрасти – Лирически герои / Лирически говорители / Герои – Литоти – Метафори – Метонимии – Мотиви – Образи – Оксиморони – Олицетворения – Особености на художествения стил – Ретардации – Реторични въпроси – Символи – Синекдохи – Синтактични паралелизми – Сравнения – Фигури – Хиперболи – Хронотопи (време и пространство) – Чувства и вълнения,

които са:

с естествена различна – една от друга – честотна тежест на емпиричния материал в двете (Лириката и Епоса) жанрови магистрали:
с повече от *трикратно превес* на онтологично необходимата **НАРАТИВНА** вербализация в *Епоса* (в сравнение с **ОБРАЗНАТА** в *Лириката*).

През ситото на *описаната* макроретрикула от **104** фрагмента на тезауруса се наблюдава с прост поглед преплетеното **РИЗОМАТИЧНО КОРЕНИЩЕ – РИЗОМАТА (МРЕЖАТА)** от общо **10068** рудимента на разглежданите в *единство* литературни форми като **СИНТАГМА НА ИЗЯЩНАТА СЛОВЕСНОСТ НА БЪЛГАРИЯ ЗА 13 ВЕКА** в масива от **266** художествени творби: **2465** от рудиментите на ризомата се отнасят за *Лириката* и **7603** – за *Епоса*. В метриката на *наст.* семантичен профил (*срв.: по-долу: с. 586-717*) са включени и съдържащите се в *препратките* на тезауруса рудименти, изтъкнати към *съответните* литературни форми след сиглата „Вж:“.

АЗБУЧНО-СИСТЕМАТИЧЕН СЕМАТИЧЕН КЛЮЧ ПО БИБЛИОМЕТРИЧНИЯ ПРОФИЛ НА ТЕЗАУРУСА

Л И Р И К А

1 I. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО – 145 бр.	32 Мотиви – 55 бр.
2 I. II. КЛЮЧОВИ ДУМИ – 145 бр.	33 Образи – 76 бр.
3 I. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ – 2462 бр.	34 Оксиморони – 13 бр.
4 Алитерации – 91 бр.	35 Олицетворения – 31 бр.
5 Алюзии – 6 бр.	36 Особености на художествения стил – 77 бр.
6 Анафори – 80 бр.	37 Плурализации – 2 бр.
7 Антитези – 7 бр.	38 Повторения – 1 бр.
8 Анжамбмани – 24 бр.	39 Плеоназми – 3 бр.
9 Асонанси – 94 бр.	40 Ретардации (ретроспекция) – 1 бр.
10 Апонопеии – 3 бр.	41 Реторични възклициания – 8 бр.
11 Библейски мотиви – 1 бр.	42 Реторични обръщения – 4 бр.
12 Градации – 19 бр.	43 Реторични въпроси – 22 бр.
13 Възходящи градации – 3 бр.	44 Рефрени – 10 бр.
14 Низходящи градация – 4 бр.	45 Символи – 46 бр.
15 Епанафори – 24 бр.	46 Сингуларизации – 4 бр.
16 Епитети – 122 бр.	47 Синекдохи – 9 бр.
17 Епифори – 19 бр.	48 Синтактични паралелизми – 43 бр.
18 Етимологични фигури – 21 бр.	49 Синтактични паралелизми с анафорични ефекти – 11 бр.
19 Звукописни техники – 484 бр.	50 Сравнения – 59 бр.
20 Императиви – 1 бр.	51 Тропи – 31 бр.
21 Инверсии – 27 бр.	52 Фигури – 30 бр.
22 Изкуствен дестрофизъм – 1 бр.	53 Фрагментация – 28 бр.
23 Контрасти – 4 бр.	54 Хиперболи – 11 бр.
24 Лирически герой / герои – 84 бр.	55 Хронотопи (време и пространство) – 266 бр.
25 Лирически говорител / говорители – 15 бр.	56 Време – 144 бр.
26 Литоти – 8 бр.	57 Пространство – 118 бр.
27 Мезофори – 20 бр.	58 Чувства и вълнения – 4 бр.
28 Метафори – 118 бр.	59 I. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ – 731 бр.
29 Метафорични сравнения – 6 бр.	60 Сюжет (ключови думи) – 600 бр.
30 Разгърнати метафори – 4 бр.	61 Теми – 131 бр.
31 Метонимии – 25 бр.	

II. Е П О С

- 1 I I. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО – 121 бр.
2 I I. II. КЛЮЧОВИ ДУМИ (Жанрова мегаструктура) – 121 бр.
3 I I. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ – 1010 бр.
4 Алюзии – 4 бр.
5 Антитези – 4 бр.
6 Антоними – 1 бр.
7 Библиогемии – 4 бр.
8 Бягащи изречения – 2 бр.
9 Герой / героин – 91 бр.
10 Градации – 6 бр.
11 Епитети – 89 бр.
12 Контрасти – 3 бр.
13 Литоти – 2 бр.
14 Иносказания – 1 бр.
15 Метафори – 94 бр.
16 Метонимии – 26 бр.
17 Мотиви – 44 бр.
18 Образи – 28 бр.
19 Оксиморони – 4 бр.
20 Олицетворения – 11 бр.
21 Опозиции – 1 бр.
22 Особенности на художествения стил – 44 бр.
23 Публицистични внушения – 1 бр.
24 Ретардации – 3 бр.
25 Реторични въпроси – 5 бр.
26 Ретроспекции – 3 бр.
27 Символи – 42 бр.
28 Синекдохи – 7 бр.
29 Синтактичен паралелизъм – 4 бр.
30 Сравнения – 60 бр.
31 Фигури (етимологични фигури, инверсии, реторични въпроси) – 6 бр.
32 Етимологични фигури – 2 бр.
33 Инверсии – 4 бр.
34 Реторични въпроси – 2 бр.
35 Хиперболи – 3 бр.
36 Хронотоп (време и пространство) – 185 бр.
37 Време – 92 бр.
38 Пространство – 93 бр.
39 Чувства и възмущения – 4 бр.
40 I I. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ (Макроструктура): сюжет (наратив; ключови думи) – 2688 бр.
41 Сюжет (наратив) – 102 бр.
42 Сюжет (ключови думи) – 2496 бр.
43 Теми – 90 бр.

VII. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕН МЕГАМОДЕЛ НА НА ТЕЗАУРУСА

(Литературният език

в българската изящна словесност: IX-XXI в.):

Ариадна спасява Тезей

Езикът е едно, а четенето *с разбиране* – съвсем друго нещо...

Тук огромният литературен масив, наречен поотделно „ЛИРИКА” и „ЕПОС”, е най-важният аргумент за това.

Едно е да четеш, съвсем друго е да *разбираш* онова, което четеш...

Езикът се унаследява, но той е и еволюирала национална даденост.

Четенето *с разбиране* регистрира движение от усвоеното езиково познание за условните, но и строгите граматични правила към различните механизми на художествена аглутинация, която екзалтира в *тропи* и *фигури*...

Ако грамотен човек напише простото разширено изречение „**Аз чета книга**”, езиковедският му инстинкт, който не се интересува от книгата, която чета в момента, ще го задължи най-напред да сумира в аргументативни вериги морфологични и синтактични категории, които, разбира се, нямат нищо общо с литературата...

На практика това е първият сетивен рефлекс от езиковото възприятие – *напр.*: „**Аз**” – лично местоимение, първо лице, единствено число + „**чета**” – *сказуемо, първо лице, единствено число, първо спряжение, сезаино време, несвършен вид, извително наклонение, деятелен залог*... + „**книга**” – *съществително нарицателно име за предмет, единствено число*; и по-нататък, защото искам да

направя и синтактичен прочит: „Аз” – подлог + „чета” – казуемо + „книга” – пряко допълнение. Може да се експонира и допълнителна информационна картина в този познат сегмент от националната езикова памет: в изречението са използвани общо **11 букви**, една от които е употребена три пъти; писмените означения могат да се разпределят в четири фонетични групи: **4 широки гласни** → [а, е, а, а], **1 тясна гласна** → [и], **3 звучни съгласни** → [з, н⁰, г] и **3 беззвучни съгласни** → [ч, т, к]...

Целта е да се прибави към това обичайно, широко разпространено, достъпно и, преди всичко, унаследено езиково знание и допълнителна информация, свързана с особен вид ризоматично мислене, което навремето обобщихме в скритото сравнение „Кълбото на Ариадна” [1]...

„Кълбото на Ариадна” регистрира най-напред представата за езикова памет във времето и пространството.

Ето няколко сравнително уплътнени илюстрации, които търсят своите основания преди всичко в съвременната българска граматика, която тук илюстрира както въпросното кълбо, така и самия литературен процес, но от морфологична и синтактична гледна точка:

- **МОРФОЛОГИЯ** → **ВРЕМЕ НА ГЛАГОЛА: СЕГАШНО ВРЕМЕ:** Христо Ботев → „*Настане вечер – месец изрее, / звезди обсият сводът небесен; / гора зацуми, вятър повее, – / Балканът нее хайдушка песен!*” („Хаджи Димитър”); **Сегашно време вместо минало (praesens historicum – букв. историческо настояще):** Иван Вазов → „*Ненадейно се озовава един гост, познат като турски шишонин, и сяда. Всички мълчат, но гостът не си отива. Левски кипи, става и залепя плесница на това досадително лице...*”; **Сегашно време вместо бъдеще:** Иван Вазов → „*Очаквам ви довечера в бабината Якимчина срадина. Вратичката ще бъде отворена*” („Под игото”); **Сегашно гномично време:** Христо Ботев → „*Той [2], който падне в бой за свобода, / той не умира: него жалейат*” („Хаджи Димитър”); **МИНАЛО ВРЕМЕ** → **Минало свършено време:** Иван Вазов → „*В тоя миг навлякът при вратата се разтича и даде път на двама закъснели посетители, които седнаха тихо на свободните столове. Тогава Рада погледна и ги видя.*” („Под игото”); **Минало несвършено време:** Иван Вазов → „*Той беше скиталец и като дете прот/ и като отшелник живееше в пост*” („Левски”); **Минало неопределено време:** Елин Пелин → „*Истина гледал съм по божия правина да живея, ама кой те пита. Нима Господ ще води сметка на такива като мене*”, „*Нас ни са записали в дяволския тефтер още като сме се родили...*” („На она свят”); **Минало предварително време:** Йордан Йовков → „*Сега едвам Нона разбира защо беше дохождал Малин и защо баща ѝ беше толкова ядосан*” („Чифликът край границата”); **БЪДЕЩЕ ВРЕМЕ:** Никола Вапцаров → „*Не ще проклинам, / няма да се вайкам, / защото все пак, знам, / ще се умира*” („Писмо”); **Бъдеще предварително време:** Тодор Влайков → „*Ама кой ли ще му е казал на владиката за това нещо? – намесвам се и аз*” („Дядовата Славчова унука”); **Бъдеще време в миналото:** Йордан Йовков → „*Надвечер, когато вече щяха да се връщат, те се намериха с Алекси и Милчевски*” („Чифликът край границата”); **Бъдеще предварително време в миналото:** Елин Пелин → „*Ти пък, сине, щял да си идеш от къщата*” („Гераците”)...

- **СИНТАКСИС** → **ПОДЛОГ:** Христо Смирненски → „*Над мъртвата градинка вечерта / разпускаше коси от черен мрак*” („Йохан”); **СКАЗУЕМО** → **Просто глаголно казуемо:** Йордан Йовков → „*Всички се зарадваха на истинския пролетен ден*” („Земляци”); **Съставно глаголно казуемо:** Йордан Йовков → „*Надвечер, когато вече щяха да се връщат, те се намериха с Алекси и Милчевски*” („Чифликът край границата”); **Сложно съставно глаголно казуемо:** Йордан Йовков → „*Кажми ми, Сивушке-слабушке, какво ти стана? – заговори уплашено Боне и почна да я милва като дете.*” („На браздата”); **Съставно именно казуемо:** Христо Смирненски → „*Тази вечер Витоша е тъй заядъчна и нежна*” („Цветарка”); **Сложно съставно именно казуемо:** Никола Вапцаров → „*И трябва да се борих неуморно, / и трябва да си страшно упорит*” („Завод”); **Междуметно казуемо:** Пејо Яворов → „*Трак-чук, жан-жан, трака-чука! / наковалнята възглася*” („Калиона”); **ОПРЕДЕЛЕНИЕ** → **Съгласувано определение:** Йордан Радичков → „*Кротък човечец беше, тъжен човечец, съвсем дребен и очите му тъй кротко те гледат, че сърцето те заболява*” („Кротък човечец”); **Несъгласувано определение:** Емилия Станев → „*Като влачеше цял талаз шума, червеникава сърна премина светкавично дола*” („Сърна”); **ПРИЛОЖЕНИЕ:** Йордан Йовков → „*И друго беше забелязал дядо Руси.*” („Юнашки глави”); **ДОПЪЛНЕНИЕ** → **Пряко допълнение:** Христо Ботев → „*Денем му сянка пази орлица / и възк му кротко раната ближи*” („Хаджи Димитър”); **Непряко допълнение:** Христо Ботев → „*над него сокол, юнашка птица, / и тя се за брат, за юнак гръжи!*” („Хаджи Димитър”); **ОБСТОЯТЕЛСТВЕНО ПОЯСНЕНИЕ** →

Обстоятелствено пояснение за място: Йордан Йовков → „Джапар отмина *нататък*” („*Песента на колетата*”); **Обстоятелствено пояснение за време:** Блага Димитрова → „*А напролет отново ще цъфнат дърветата*” („*Параклис на пътя*”); **Обстоятелствено пояснение за причина:** Христо Ботев → „*Затуи му пее песента/ на Странджа-баир гората*” („*Хайдутите*”); **Обстоятелствено пояснение за цел:** Елин Пелин → „*И се върна сиромашинката за торба брашно*” („*Мечтатели*”); **Обстоятелствено пояснение за условие:** Иван Вазов → „*Той пламна от негодувание при такава тежка клевета.*” („*Под игото*”); **Обстоятелствено пояснение за начин:** Иван Вазов → „*Дъждът мигновено се пресека*” („*Под игото*”); **Обстоятелствено пояснение за количество и степен:** Иван Вазов → „*Той се изкашля и продума кратко*” („*Негостолюбиво село*”)...

„**Кълбото на Ариадна**” е дидактичен модел за анализ на художествен текст, изграден върху седем основни въпроса: **Кой? Какво? Колко? Кога? Къде? Как? Защо?** Чрез тях се създава ясна логическа рамка, която организира аналитичния процес и подпомага изграждането на аргументативна верига в интерпретация.

Методът функционира в два етапа.

Първият – структуриране на информацията – систематизира фактологичните и композиционните елементи на текста.

Вторият – интерпретативно обединяване – превръща събраните наблюдения в цялостен смислов анализ. Тази последователност ограничава хаотичните тълкувания.

Приложимостта на модела обхваща различни литературни родове (*лирика, епос...*) и епохи (IX-XXI в.)...

Тук дидактичната приложимост се състои в това, че тя развива аналитично мислене, насърчава самостоятелно търсене на аргументация и минимизира механичното възпроизвеждане на готови интерпретации. Природата му не механизира анализа...

Макар методът да не елиминира субективността, присъща на хуманитарното познание, той предлага ефективен инструмент за систематичен и логически последователен литературен анализ.

Тезей, синът на Егей и Етра, убива **Минотавъра**, за да спаси **народа на Крит**.

Но той не би могъл да намери обратния път от лабиринта, ако не беше използвал „**кълбото**” **на Ариадна**, внучката на **Слънцето**...

Ортографията на **българската литературна памет** е зависима не само от обективни, но и от субективни гледни точки.

Когато изследваме българската литературна памет (IX-XXI в.), но искаме да я обвържем и с изконните правила на българския книжовен език, защото без тях въпросната памет не би съществувала, трябва да имаме предварителна представа за динамиката на художествената аглутинация.

В простото разширено изречение „*Аз чета книга*” бихме могли да открием и **звукосписни**, т.е. и **литературни ефекти** – напр.: асонанс [а, е, а, а], и алитерация [з, н⁰ г].

Но ако удвоя допълнението, т.е. използвам и ефекта на *т.нар.* еднородни части на изречението, тогава ще направя намек за художествена игра – напр.: „Аз чета книга **на живота**” или „Аз ненавиждам книгата **на живота**”...

Еднородните части на изречението създават неясен метафоричен намек, който може да търси своите основания в различни посоки. Звучи объркващо, но ето няколко примера, които търсят допълнителни литературоведски основания в чист литературен контекст:

- „*Настане вечер – месец изгрее/ зведи обсият сводът небесен;/ гора зашуми – вятър поее, – Балканът пее хайдушка песен!*” – **жива поетична метафора** (**Христо Ботев** → „*Хаджи Димитър*”);

- „*Език свецен на моите деди/ език на мъки, стонове вековни*” – **класическа стилистична метафора** (**Иван Вазов** → „*Българският език*”);

- „*То целият свят е болен, синко. Едни от това, други от онова. Няма здрав човек на света. Гледаш, тялото желязно, а душата – гнила.*” – **концептуална метафора** (**Елин Пелин** → „*Спасова могила*”);

- „*Жената, момче, е рай, жената е вечна мъка. Жената е рибя кост. Като ти заседне в гърлото, ще се задавиш.*” – **когнитивна метафора** (Йордан Йовков → „*Албена*”);

- „*Утопия! И тъй да е – в живота/ утопиите само дават цел/ и човека во човека раждат.*” – **онтологична метафорична теза** (**Пенчо Славейков** → „*Сън на сърцата*”);

- „*Да се завърнеш в бащината къща,/ когато вечерта смирено гасне/ и тихи пазви тиха ноц разгръща/ да приласкае скръбни и нещастни./ Кат време хвърлил черната умора,/ що безумешни*”

дни ти завещаха –/ ти с плахи стъпки да събудиш в двора/ пред гостенин очакван радост плаха.” – **метафора на битието** (*Димчо Дебелянов* → „Да се завърнеш в бащината къща...”)..

Смисълът на метафоричното мислене е в неговата двусмисленост. Метафората показва различното като еднакво, съхранявайки донякъде различното в еднаквото. Исак Паси беше казал: „Метафората е форма на интензификация, съгъстяване, кондензиране, при което различното се показва като еднакво, двойното като единно, като в същото време и в единното остава нещо от двойното” [2].

Аристотел създава философско правило, според което метафората не е източник на чистото познание, защото – ако беше обратното – трябваше да търсим точност в метафорите, което си е чист абсурд. „Метафората е пренасянето на име от нещо друго, било от род към вид, или от вид към род, или от вид към вид, или по аналогия.” [3]

Ако метафората не просто описва, а и разкрива различни истини за битието, епитетът – пак описвайки – оцветява и облагородява видението на писателя за същото това битие. Съществува своеобразна пресечна точка между епитетите и метафорите в лириката и епоса, която систематизира уловими, осезаеми литературни рефлексии във времето и пространството.

Ето няколко устойчиви групи епитети, например, които се повтарят най-често в българската лирика.

На първо място са думи, свързани с **цветовете**: „бял → бяла → бели”, „зелен → зелена → зелено”, „черен → черни”, „червен → ален → кървав”, „златен → златни”, „сив”, „сини → синьо”, „жълт”, „сребърен”, „огнен”. Религиозната символика обвързва белия цвят с представата за **чистота**, тук черният е почти винаги синоним на греха, макар че модерната символистична цветност се опитва да разколебае този извод. Народните песни привличат вниманието с опозициите: „млад → млада → млади → младо” ↔ „стара → стар → древна”, „ранна” ↔ „вечна”. Образът на младостта е централен в любовната и революционната поезия. Лириката винаги е търсела баланс между **жаловността** и **героичността**: „мила → мили”, „жална → печална → тъжна”, „самотен”, но „морен” и „несретен”, „горд”, но „смел” и „храбър”, „луд” и „буен”, но „силен”, „страшен”, „ужасен” и „лют” и, в същото време, „нежен”, „плах” и „въдъхновен”. Религиозно-възвишените определения са осезателни: „светло → пресветло”, „пречестен → пречестна”, „непорочна”, „единородния”, „всемилюбия”, „Божествен”, „вечен”, „милостив”. Когато трябва да се появят природни или пространствени определения, те винаги са свързани с представите за: „широк → широко”, „дълбок → дълбоки”, „висок → високи”, „тих → тиха”, „свеж”, „пролетен → есенен”, „горски”, „морска”, „пустинна”... Социалните и националните определения също търсят своето място в тази парадигма: „народна”, „унижена”, „бедни”, „бедна”, „свободна”, „юнашка”, „хайдушка”, „велики”, „славни”...

Всички тези примери експонират своеобразни универсалните модели на поведение на епитета в българската лирика:

- **силна природна образност**,
- - задължително търсене на **контрастни цветови изображения**,
- - възхваля на **младостта и женската красота**,
- - хиперболизиране на **юнашката сила**,
- - покъртителна **жаловна емоционалност**,
- - **религиозна възвишеност**...

Най-повтарящите се думи в обобщеното сюжетно ядро на епитети са: **бял → зелена → млад → мила → черен → хубава → силен → тънка → жална → златен → светъл → тих → широк → дълбок**.

Търсенето на пропорции или диспропорции в повторемостта на лексемите е излишно, тъй като всяка една от словесните форми е създавала свой собствен и достатъчно значим словесен ареал във времето и пространството, поради което всякакви сравнения в една или в друга посока са излишни.

Просто трябва да отчитаме **времето на тяхната интериоризация**:

- сакрално-възвишените са винаги в началото (**IX-XVII в.**): „светъл”, „пресветъл”, „пречестен”, „пречестна”, „непорочна”, „единороден”, „всемилюбия”, „вечен”, „Божествен”, „милостив”, „благословен”, „сладък (в духовен смисъл)”, „възвишен”, „догматичен”, „тържествен”...;

- героичните, народните и социалните идват веднага след тях (**XVIII-XIX в.**): „народен”,

„народна“, „юнашки“, „юнашка“, „хайдушки“, „бедни“, „бедна“, „(робиня) унижена“, „велики (дела)“, „славни“, „храбър“, „лют“, „кървав“;

- психологическите, интимните и създателните са най-близко до нас (XX-XXI в.):

„самотен“, „тъжен“, „печален“, „сив“, „златен“, „бял“, „черен“, „син“, „зелен“, „тих“, „дълбок“, „нежен“, „студен“, „пуст“...

ТРАДИЦИОННИТЕ БЪЛГАРСКИ ЕПИТЕТИ ВИНАГИ ТЪРСЯТ ЦВЕТОВА СИМВОЛИКА, ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕНЗИВНОСТ В КОНТЕКСТА, ТОЧНА ПРИРОДНА ОРИЕНТАЦИЯ И РЕГИСТРИРАНЕ НА СЛЕДИ ОТ КОЛЕКТИВНИЯ РЕЛИГИОЗЕН, НАЦИОНАЛЕН И ЕКЗИСТЕНЦИАЛЕН ОПИТ...

Семантичните полета на епитетите в епоса са много по-сакрализиращи, по-йерархични и далеч по-морално категорични:

- **житийната и царствената традиция** (напр.: „Божии“, „Божествен“, „Господен“, „благочестив“, „преподобен“, „пречист“, „пресветъл“, „небесен“, „ангелски“, „свят“, „христолюбив“, „живоносен“, „нетленен“, „мъченически“...);

- **власт, ранг, значимост** (напр.: „велик“, „славен“, „царски“, „господарски“, „превисок“, „величествен“, „победоносен“, „самодържавен“, „всеславен“, „великолепен“...);

- **етични полюси** (напр.: „праведен“, „грешен“, „нечестив“, „лъжлив“, „коварен“, „добродетелен“, „зъл“, „милостив“, „честен“, „благ“, „страхлив“, „ревностен“...);

- **мъченичество, изпитание** (напр.: „страшен“, „лют“, „жесток“, „огнен“, „варварски“, „адски“, „проклет“, „ужасен“, „бойни“, „кръвосмукателна“...);

- **етнос, общност, историческа рамка** (напр.: „български“, „франкски“, „арменски“, „словенски“, „агарянски“, „градски“, „селски“, „революционен“, „исторически“...);

- **физическа същност** (напр.: „висок“, „дебел“, „мургав“, „плещест“, „блед“, „черен“, „зелен“, „златен“, „кристален“);

- **съвременен дискурс** (напр.: „трагичен“, „циничен“, „смутен“, „авторитарен“, „маниакален“, „отчаян“...).

Когато се опитваме да сравним семантичните полета на епитетите в лириката и в епоса, но най-напред поотделно, както го направихме, а след това в общ контекст, ще забележим очертаванията на **две осни**, които си взаимодействат, но на практика са ориентирани в различни посоки – **хоризонталната ос** (лириката) сакрализира българското изаящо слово посредством силна цветова образност, природна конкретност и емоционалната наситеност (**цветя ↔ чувство ↔ природа**); **вертикалната ос** (епоса) отново сакрализира, но посредством знанието за йерархия, тук моралните поляризации са задължителни и риторично тържествени.

Първата ос търси своите психологически аргументи в цветови ядра, емоционални определения и усещане за обожествено родно пространство.

Втората ос е трансцендентална, тя е морално категорична в своето извънмерно движение *нагоре*...

Пресечната точка на тези две очертавания на епитетите в българската художествена литература се появява някъде в лабиринта на *епическата метафорика*:

- **Божествено и сакрално** – напр.: „Райските врати“, „ангелска сила“, „небесните шатри“, „бога Омуртаг“, „Божествено възпъление“, „животворни кръстове“, „святи мощи“...;

- **историческо и героично** – напр.: „юнашки сърца“, „победоносец величав“, „цар Иван Асен“, „велика чест“, „храбри дела“...;

- **съдба и морал** – напр.: „неразрешими съдби“, „Божията заповед“, „обременени с грехове“, „ветрове на наказание“...;

- **огън и съдба** – напр.: „огнен облак“, „вечно осъдени на огън“, „пламък гореше в очите“...;

Тези метафори оцветяват възвисяването на човека чрез морала, подвига и Божествената воля, което е характерно за белетристичната линия в българския стил.

Хоризонтална ос (т.е. *лиричната метафорика в епоса*) насочват вниманието в друга посока:

- **емоционално тяло** – напр.: „сърцето ми се свива от болка“, „горещи сълзи“, „пламъкът на страстта“, „сърце сломено и смирено“...;

- **природна и телесна образност** – напр.: „облаците отминаха бързо, насметени от невидимата метла на вятъра“, „Слънцето се търкала весело“, „кърдравата лоза“, „млечни братя“...;

- **съзнание и психологическо въздействие** – напр.: „зрача на съзнанието ѝ“, „споменът се

блъскаше и скачаше”, „булото на лудостта се смъкна”...;

- **интимност и сетивност** – напр.: „живите ѝ черни очи излъчваха чистосърдечие и радост”, „кръвта лудо блъскаше в жилите ѝ”.

Тези метафори изграждат личната и интимна перспектива на човешкия опит, което балансира епическото и свръхестественото.

Всичко това означава, че синтезът между епоса и лириката в българската художествена литература при епитетите и метафорите се реализира в **б посоки**:

- **светлина и мрак** („сияйна светлина”, „адски мрак”, „мека и сладка светлина”...);

- **огън и страдание** („горещо сърце”, „огнен облак”, „пламенни сърца”, „живо месо от издъхващо птиче”...);

- **съкровено и Божествено** („животворни струи”, „животворни образи”, „Божествено желание”, „невидими крила”...);

- **природа и емоция** („река Тополка се спуща като змия”, „Върбите мият клоните си във водата”, „песен широка като полето”...);

- **съдба и морал** („обременени с грехове”, „ветрове на наказание”, „дойде великият Господен ден”...);

- **тяло и психика** („сърце устрелено отвътре”, „душата напират да изхвъркне като птиче”, „тъмнината управляваше светлината”...).

Аналогични и доста интересни изводи могат да бъдат направени от наблюденията върху други тропи и фигури.

Ето **пет примера**, съотносими към **алитерацията, алюзията, повторението на едни и същи думи или изрази в съседни стихове, антитезите и анжамбмана**:

- **Алитерациите** са градивна част от фолклорния пласт в българската литература. Когато става дума за народни песни, въпросната звукописна техника най-често се реализира в словосъчетания като „бяла българко”, „гора говори”, „кон до коня”, „черно чернило”, „Мари моме, малка моме”... Би могло да се каже, че алитерацията озвуча **колективния глас**. Образният свят, в който се повтарят съгласни звукове от един и същ разред, е свързан с **природата** (напр.: „гора”, „родина”, „роса”, „слънце”...), **рода** (напр.: „майка”, „братя”, „свекрва”...), **земята и труда** (напр.: „плуг”, „пшеница”, „берекет”...). Алитерацията задължително привнася музикален ритъм в обобщената представа за **национална художествена литература** (XVII-XIX в.), където думите **земя, Родина, Балканът, сила, език и храм** са основополагащи – напр.: Петко Р. Славейков → „Мили ми са планините/ и на север, и на юг./ драги ми са равнините,/ набраздени с нашия плуг.” („Татковина”); Христо Ботев → „Настане вечер – месец изгрее,/ звезди обсият сводът небесен;/ гора зашуми, вятър поведе, –/ Балканът пее хайдушка песен!” („Хаджи Димитър”); Иван Вазов → „Език свяещ на моите деди/ език на мъки, стонове вековни,/ език на тая, дето ни роди/ за радост не – за ядове отровни.” („Българският език”); Стоян Михайловски → „Върви, народе възродени,/ към светла бъднина върви,/ с книжовността, таз сила нова,/ ти чест и слава поднови!” („Върви, народе възродени...”); Кирил Христов → „Във храма встъпват те... О, скъпа родна реч!/ Ти наша гордост си и мъката си наша –/ Препълнена със кръв и горки сълзи чаша!” („Българска реч”)...

Модернизъмът, трагичният екзистенциализъм, както и **постмодерният автопоетичен рецитал** търсят **колективно ехо**, но в друг, по-нюансиран лексикален пласт (XIX-XXI в.) – **Гео Милев** → „на гърба с парцаливи торби/ в ръцете – не с бляскави шапи,/ а с прости тояги,/ шопи със сопи/ с пръсти/ с копрали/ с търнокопи/ с виши/ с брадви/ с топори/ с коси/ и слънчогледи/ – стари и млади –/ се спускаха всички отред/ – като отприщено стадо/ от слепи животни,/ безброй/ яростни бикове –/ с викове/ с вой/ (зад тях – на ноцта вкаменения свод)/ полетяха напред/ без ред/ неудържими/ страхотни/ велики:/ НАРОД!” („Септември”); Никола Фурнаджиев → „Конници, конници, конници, кървави конници,/ моя родино и пламнало родно небе,/ де е народа и де е земята бунтовница,/ де сме, о мое печално и равно поле!” („Конници”); Никола Вапцаров → „Ето – аз дишам,/ работя,/ живея/ и стихове пиша/ (тъй както умея)./ С живота под вежди/ се гледаме строго/ и боря се с него,/ доколкото мога./ С живота сме в разпра,/ но ти не разбирай,/ че мразя живота./ Напротив, напротив! –/ Дори да умирам,/ живота със грубите/ лапи челични/ аз пак ще обичам!/ Аз пак ще обичам!” („Вяра”); Борис Христов → „Затварям ви за думите, уши – резето спускам./ Не искам в моя дом да се говори за изкуство –/ не искам в хленчене и мъдростловия угодни/ напразно да се споменава името Господне./ Когато имахте какво да кажете на сърцето,/ устата ми не криеше езика

под небцето/ и в стихове – спасителни – макар и тихо,/ звънях отъвтр, докато отъвн ме биха... ”
(„Честен кръст“)..

Може да се предположи, че еволюцията на алитерацията (IX-XXI в.) следва **три опорни лирически сюжета: нежна музика, силно драматично напрежение, необузdana експресия...**

- **Алюзията** най-често сакрализира чрез конкретизации фрагменти от естетизирани екзистенциални парадигми (*страдание, предателство, жертва, възкресение, морално изпитание...*) или скрити сравнения, които обикновено са интелектуално непреодолими за обикновения читател.

Разчита се на идеята за самоопознаване на *четящия/слушателя*. Някакъв фрагмент, детайл или просто шрих от образа трябва да подтикне читателя към въображаема игра с неясни, трудно доловими реалности. Алюзията може да бъде конкретна и възвишена, психологически упълътнена и трагична. Тук писателят става център на собствения си мит, религиозните сюжети се битовизират, себемитологизират, а социалните несъответствия се превръщат в космически: **Св. о. Пансий Хилендарски** → „*О неразумни юроде! Защо се срамуваш да се наречеш българин и не четеш, и не говориш на своя език? Или българите не са имали царство и държава? Толкова години са царували и са били славни и прочути по цялата земя и много пъти са взимали данък от силни римляни и от мъдри гърци. И царе, и крале са им давали своите царски дъщери за съпруги, за да имат мир и любов с българските царе. От целия славянски род най-славни са били българите, първо те са се нарекли царе, първо те са имали патриарх, първо те са се кръстили, най-много земя те завладели. Така от целия славянски род били най-силни и най-почитани и първите славянски светци и просияли от българския род и език, както и за това пооред написах в тая история. И за това българите имат свидетелство от много истории, защото всичко е истина за българите, както вече и споменах.* („История славяноболгарская“)

– **наподобиаване на изобличителна библийска реч; Христо Ботев**

→ „*Той, който падне в бой за свобода,/ той не умира: него жалеят/ земя и небо, звяр и природа/ и певци песни за него паят...*” („Хаджи Димитър“) – **героят е духовно безсмъртен; Иван Вазов** → „*Българю, за тебе те умряха,/ една бе ти достойна зарад тях./ и те за теб достойни, майко, бяха/ И твоёто име само кат мълъваха,/ умираха без страх.*” („Новото гробище над Сливница“)

– **символ на саможертвата** или „*Език свещен на моите деди/ език на мъки, стонове вековни,/ език на тая, дете ни роди/ за радост не – за ядове отровни.*” („Българският език“) – **библейската идея за Свещеното слово, „Под игото“ – чуждо владичество и потисничество, а не робство** – това е най-възвълнуващата алюзия в цялата история на българската художествена литература; думата „*игото*“, която е актуална и в съвременния български книжовен език, притежава праславянски корен (**ǰьgo**), от който са тръгнали и думи на други езици – *напр.: английски – yoke, латински – jugum, старорезьски – zygon (ζυγόν), руски – иго, украински – igo, белруски – iga, сръбски – јарам, хърватски – jaram, словенски – jarem, чешки – jho/jařto, словашки – jařto, полски – jařmo*; във всички приведени варианти думата означава едно и също нещо – **ДЪРВЕНА ГРЕДА (ЯРЕМ), КОЯТО СЕ ПОСТАВЯ НА ВРАТА НА ДВА ВОЛА ИЛИ ДРУГИ ЕДРИ ВПРЕГАТНИ ЖИВОТНИ, ЗА ДА ТЕГЛЯТ РАЛО ИЛИ КАРУЦА**. В българския православен календар едрият впрегатен рогат добитък, най-вече воловете, има свой празник, който се чества на 11 февруари; тогава почитаме паметта на Св. Власий, който се смята за закрилник на впрегатния добитък – стопанката меси два обредни хляба, а мъжете почистват обора, на този ден не се работи с волове и добитък, не се извършва тежка работа в обора, не се впрягат и не се колят животни; **алюзията на Вазов** е повече от очевидна – **българите не са били роби, а народ с култура и традиции; вклинено е значението за тежест, власт и ограничение, но е съхранено усещането за движение, тежък труд и народностна традиция; етнографската функция на „иго“ взривява в заглавното семантиката на очакваната дума „робство“...**; Елин Пелин → „*Благолажът го погледна право в очите.*

– *Това е приказка, бе хлапе!*

– *Бабини деветини... измислици!* – *рече Лазо и някак нерешително и плахо се озърна в тъмнината, дете на няколко крачки от тях спокойно чопкаше из ракиката черният силует на магарето.*

– *Това е приказка, разбираш ли – рече твърдо Благолажът и настави: – Защо ти е истината? Да взема да ти разправам, да речем, за дрипавите гащи на дядо Тодор или за смачканата калциявка на дядо поп? Или да ти разправам за нас, голи-голтаци, дете сме тръгнали, с коси на рамо и с просеник в торбата, да бием път цяла седмица до Тракия на косиуба? Всичко това, приятелю, е истина. Ама защо ти е тая пуста истина?*

– Ами тия чудновати работи, дето ми ги разправяш, зацо ми са? – отговори Лазо.

– Чудновати, но хубави! Слушаи, слушаи и се забравяш... И току виж, че чудноватото почва да ти се чини истина, потънеш в него и отидеш. Затова има приказки, затова са ги хората измислили. И песните са затова... да те взмъкнат от истината, за да разбереш, че си човек.” („Косачи”) – **копнежът за свобода, сътворим от изкуството; Гео Милев** → „По небесните мостове/ високи без край/ с въжета и лостове/ ще снемем блажения рай/ долу/ върху печалния/ в кърви обляния/ земен шар./ Всичко писано от философи, поети –/ ще се сбъдне! – Без бог! без господар! Септември ще бъде май./ Човешкия живот/ ще бъде един безконечен възход/ – нагоре! нагоре!/ З е м я т а щ е б ъ д е р а й –/ ще бъде!” („Септември”) – **библейските мотив, според който след страданието винаги идва обновлението; Пею Яворов** → „Изгнаници клети, отломка нищожна/ от винаги храбър народ мъченик,/ дечица на майка робиня тревожна/ и жертви на подвиг чутовно велик –/ далеч от родина, в край чужди събрани./ изпити и бледни, в порутен бордей./ те пият, а тънат сърцата им в рани./ и пеят, тъй както през сълзи се пей.” („Арменци”) – **библейските мотиви за изгнанието и страданието; Димитър Талев** → „Високият железен светилник беше сложен долу, пред огницето. Наколо бяха насядали с подвити нозе Султана и трите ѝ черки – по-големите, Манда и Нона, и най-малката, Катерина. Те и четирите плетяха и шиеха безшумно, мълчаливи, усърдни, само Катерина от време на време повдигаше глава и въртеше очи на всички страни. Близко до светилника седеше Лазар. Той четеше малка, но дебела книга с корави листове и дървена подвързия с пиринчени закопчалки. Както държеше книгата далече от очите си, осветен от яркото пламъче на светилника и цял впаден в четенето – в позата му, в израза на лицето му се долавяше тържественост; Четенето на книгата беше свеценоедействие, всички наоколо пазеха тишина и като да очакваха нещо важно и желано” („Железният светилник”) – **библейската светлина като духовно пробуждане; Христо Смирненски** → „През всеки три стъпала Дяволът взимаше своя малък откуп. Но момъкът вървеше, той даваше с готовност всичко, стига да стигне там и да отмъсти на тия тлъсти князе и принцове! Ето едно стъпало, само още едно стъпало, и той ще бъде горе! Той ще отмъсти зарад братята си! –

– Аз съм плебей по рождение и всички дриплъвци...

– Млади момко, едно стъпало още! Само още едно стъпало, и ти ще отмътиши. Но аз винаги за това стъпало вземам двоен откуп: дай ми сърцето и паметта си.

Момъкът махна ръка:

– Сърцето ли? Не! Това е много жестоко!

Дяволът се засмя гърлесто, авторитетно:

– Аз не съм толкова жесток. Аз ще ти дам в замяна златно сърце и нова памет! Ако не приемеш, ти никога няма да минеш туй стъпало, никога няма да отмътиши за братята си – тия, които имат лица като пясък и стенат по-зловещо от декемвриските велицици.

Юношата погледна зелените иронични очи на Дявола:

– Но аз ще бъда най-нещастният. Ти ми вземаш всичко човешко.

– Напротив – най-щастливият!... Но? Съгласен ли си: само сърцето и паметта си.

Момъкът се замисли, черна сянка легна на лицето му, по сбръчканото чело се отрониха мътни капки пот, той гневен сви юмруци и процеди през зъби:

– Да бъде! Взemi ги!

...И като лятна буря, гневен и сърдит, разветрил черни коси, той мина последното стъпало.

Той беше вече най-горе. И изведнъж в лицето му грейна усмивка, очите му заблестяха с тиха радост и юмруците му се отпуснаха. Той погледна пируващите князе, погледна доле, дето реवेशе и прокланаше сивата дрипава тълпа. Погледна, но нито един мускул не трепна по лицето му: то бе светло, весело, доволно. Той виждаше доле празнично облечени тълпи, стонове бяха вече химни.” („Приказка за стълбата”) – **библейската стълба към небето; Никола Вапцаров** → „С живота сме в разпра,/ но ти не разбирай,/ че мразя живота./ Напротив, напротив! –/ Дори да умирам,/ живота със грубите/ лапи челични/ аз пак ще обичам!/ Аз пак ще обичам!” („Вяра”) – **спасителната сила на Вярата; Атанас Далчев** → „Аз не помня, аз не съм видял/ минаха ли моите години?/ Ти не ме оставяй да загина,/ Господи, преди да съм живял!” („Молитва”) – **самото обръщение към Бога напомня християнската традиция...**

– Повторението на едни и същи думи или изрази в началото (анафора), в средата (мезофора), в края (епифора) или и в края, и в началото (епанафора) на съседни стихове внушава

уещане за ритъм, пригъбен за пеене. В народните песни това уещане провокира представите за вечност, ред, цикличност, устойчивост, стабилност – напр.: „Отговаря тънка гора: –/ Ой те тебе, свети Георге,/ нито ме ѝ слана осланица,/ нито ме ѝ пожар опожарил” („Св. Георги освобождава три синджира роби”); „Гора овчарко говори: –/ Овчарко, млади овчарко!/ Нито ме пожар пожарил,/ нито ме слана сланица;/ овчарко, минаха/ до три синджила със робе: (...) Тез наши църни биволи,/ презнати, неразпрегнати,/ кой ще да ги разпрегне?/ Тез наши църни угари,/ орани, недоорани/ кой ще да ги изоре?/ Таз наша бяла пшеница,/ сеяна, недосеяна,/ кой ли ще да я досее?” („Гора и три синджира роби”); „Троица братя града градяха,/ деня го градят по ясно слънце,/ ноця се сипе по месечина./ Троица братя каул сториха: –/ Чието любе най-рано дойде,/ та им донесе ранна прогимка,/ да го вградиме в белана града.” („Троица братя града градяха”); „Да му напълна девет амбари,/ да си ожени девет сино 'и,/ да си омъжи девет девойки,/ да си покърстит девет мнучина./ На збор се найде най-добър юнак,/ ми я зора, ми я посе 'а/ бела пшеница църнокласица/ и му напълна девет амбари,/ и си ожена девет сино 'и,/ и си омъжи девет девойки,/ и си покърстети девет мнучина.” („Запалака ми голема нива“)...

В поезията повторенията звучат мобилизиращо, патриотично, напомняйки устойчивата стилистика на реторичните фигури, тъй като не възпроизвеждат ритъма на песента, а скритата пулсация на мисълта, която ритуализира фрагменти от наблюдението – напр.: **Христо Ботев** → „Не плачи, майко, не тъжи,/ че станах ази **хайдутин**,/ **хайдутин**, майко, бунтовник,/ та тебе клета оставих/ за първо чедо да жалиш!” („На прощаване в 1868 г.”); **Иван Вазов** → „**Питат ли ме дей зората**/ ме ѝ ограла първи път,/ **питат ли ме дей** земята,/ що най-люба на светът./ Тамо, аз ще отговоря,/ **де** се белий Дунав лей,/ **де** от изток Черно море/ се бунтува и светлей” („Де е България”); **Никола Вапцаров** → „Все пак ще чувствам/ приятния гъдел,/ **че още живеея**,/ **че още** ще бъда./ Но ето, да кажем,/ вий вземете, колко? –/ пшеничено зърно/ от моята вера,/ **бих ревноал** тогава,/ **бих ревноал** от болка/ като ранена/ в сърцето пантера.” („Вяра”);

- **Антитезите** в лириката разкриват колективния инстинкт за самосъхранение. Личността се страхува от всичко – от себе си дори, от близостта, от изоставянето, от невъзвратимата загуба. Тук екзистенциалната болка от несъвършенството обикновено се разгръща в сюжетното пространство на тревогата, страха и любовната амбивалентност на непреодолимите вътрешни конфликти. В народните песни антитезите са силно драматични – напр.: „**Цар Мурат Мари думаше**: –/ **Маро ле**, бяла българко,/ **айде са**, **Маро**, изречи,/ **стига си** оди българка,/ **изречи**, **да са потурчи**/ за мене бяла кадъна,/ **цар Муратова ханъма**!/ **Маро ле**, **ша ти харижа**/ **йот Цариграда** полвинта,/ **Едрине с Узунчаршията**,/ със **Султан Селим джамия**:/ и **ша ти**, **Маро харижа**/ **Влашкото**, **темел да държиш**/ и **йоще харач да сбираш**!” („**Цар Мурад Мари думаше**”); „**Неда оди**, **Неда оди**, **Неда оди** пременена,/ **пременена Неда**, за вода студена./ **Недей оди Недо**, **недей оди Недо**, за вода студена, студена-ледена./ **Пременена**, **нагласена**, с бяла китка **закитена**,/ **менците ѝ дрънкат**, **алтънците звенят**./ **Подир нея**, **подир нея**, **подир нея** Кольо тича,/ **подир нея тича**, **мила я нарича**./ **Двама луди**, **двама млади** като гълъби се гонят,/ **от любов изгарят**, **дребни сълзи ронят**.” („**Неда оди**”); „**Зайди**, **зайди**, ясно слънце,/ **зайди**, **помрачи се**./ **И ти**, **ясна ле** месечино/ **бегай**, **удави се**./ **Църней**, **горо**, **църней**,/ **сестро**, **двете** да църниме/ **Ти за твоето листъ ле**,/ **горо**, **яс за мойта младост**./ **Твоите листъ**, **горо**, **сестро**,/ **пак ке се поврати**./ **Мойта младост**,/ **горо ле**, **сестро**,/ **нема да се врати**.” („**Зайди**, **зайди**, ясно слънце“)... Антитезите като фигури на мисълта в българската поезия откриват своите художествени закономерности дълбоко в антиномиите на личността – напр.: **Любен Каравелов** → „**Хубава си**, **моя горо**,/ **миришеш на младост**,/ **но всеявайш в сърцата ни**/ **само скръб и жалост**:/ **който веднъж те погледне**,/ **той вечно жалее**,/ **че не може под твоите/ сенки да изтлее**,/ **а комуто стане нужда/ веч да те остави**,/ **той не може**, **дорде е жив**,/ **да те заборава**.” („**Хубава си**, **моя горо**...”); **Николай Лилiev** → „**ЛУНАТА** висне като плод,/ **забравен в есенни градини**,/ и **буди сънния живот**/ на туй, **което в сън ще мине**./ **Аз виждам светлия възход**/ на първата любов, **изгряла**/ като надежда за **живот**,/ **като печал преди раздяла**./ **И две протегнати ръце**,/ **който искат и не могат**/ да стоплят **мразното сърце**/ на вси низвързани от Бога.” („**Луната висне като плод**...”); **Христо Фотев** → „**Не се измъчвай повече** – **обичай ме!**/ **Не се цади** – **обичай ме!**/ **Обичай ме**/ със истинската сила на ръцете си,/ **нозете си**, **очите си** – със цялото/ изящество на техните движения./ **Повярвай ми** **завинаги** – и **никога**/ **ти няма да си длупава** – **обичай ме!**/ **И да си зла** – **обичай ме!**/ **Обичай ме!**” („**Колко си хубава!**...”); **Борис Христов** → „**Затварям ви** за думите, **уши** – **резето спускам**./ **Не искам в моя дом да се говори за изкуство** –/ **не искам в хленчене и мъдростовия угодни**/ **напразно да се споменава името**

Господне./ Когато имаше какво да каже на сърцето,/ устата ми не криеше езика под небцето/ и в стихове – спасителни – макар и тихо,/ звънях отвътре, докато отвън ме биха... (...) „Разбирам хромия, презърнал словото като удавник,/ разбирам и бедняка, който трябва да се храни./ За грозната жена поезията е червило и помада,/ а лудия – стрела – с която разума напада.../ Заради тях и аз обикнах някога у мен поета./ Но ето че сега устата се отдалечава от сърцето./ И на ръката ми едва ли вече ще отива/ да е палач на словото – мъчител на молива.“ („Честен кръст“)...

- **Анжамбманът** е синтактично преливане на смисъла от един ред към друг, което създава усещане за течение, непрекъснатост и емоционална динамика. Тук мерената реч имитира устройството на немерената – напр.: **Любен Каравелов** → „твоите буки и дъбове,/ твоите шуми гъсти/ и цветята, и водите,/ агнетата тлъсти,/ и божурът, и тревите,/ и твоята прохлада,/ всичко, казвам, понякогаш/ като куриум пада/ на сърцето, което е/ всякогаш готово/ да поплаче, кога види/ в природата ново,/ кога види как пролетта/ старостта изпраца/ и под студът, и под снегът/ живот се захваща.“ („Хубава си, моя гора!“); **Пенчо Славейков** → „Аз изтръгнах и изпуснах бели медници от рамо./ През навалищата виком полетях и се промъкнах,/ видях Ива, видях кърви... и не сетих как измъкнах/ остро ножче из сърце му и в сърцето си забих го,/ върху Ива мъртва паднах и в презрѝдки си обвих го...“ („Нерзделни“); **Никола Вапцаров** → „За него – Живота/ направил бих всичко. –/ Летял бих/ със пробна машина в небето,/ бих влезнал във взривна/ ракета, самичък,/ бих търсил/ в простора/ далечна/ планета./ Но все пак ще чувствам/ приятния гъдел./ да гледам как/ горе/ небето синее./ Все пак ще чувствам/ приятния гъдел./ че още живея./ че още ще бъда.“ („Вяра“); **Димитър Методиев** → „Среднощен час./ Среднощен път./ Над нас – луната бледа./ Замяря в очакване, градът/ из бездната ни гледа./ И ний –/ преди да полетим –/ на края на скалата/ стоим/ в мига неповторим/ между небето/ и земята.“ („Между небето и земята“); **Божидар Божилов** → „Топи се в мене всяка скръб и болка,/ сребриста нежност грее и звучи./ Аз съм щастлив. И аз не мисля колко/ ще бъдат с мене твоите очи./ Сега ме гледат. И това ми стига!/ Гласа ти слушам! Стига ми сега!/ И някаква магия ме издига/ в дълбоката призеждна синева.“; **Михаил Берберов** → „Ще те намеря – ако те потърся –/ във себе си. Дъждът вали във мене/ с червени капки. И тревата никне/ от мойта пролет – в мене – като чувство./ Оранжеви и сини, и зелени/ са облаците в мен. Какво начало:/ смях на кафява пръст и на очи – зорици./ Остава само думата, която/ ще се роди – и аз ще те наричам...“ („Ще те намеря...“)...

Когато четем, но разбираме какво четем, усвояването на художествената аглутинация е част от естествената, а не изкуствената приспособимост на четящия към литературното изображение...

Морфологичният прочит на прочутата строфа от баладата „Хаджи Димитър“ на Христо Ботев е категоричен в преценката си – всички глаголи са в сегашно време: „**Настане** вечер – **месец изгрее**,/ **звезди обсият** сводът небесен;/ **гора зашуми**, **вятър повее**, –/ **Балканът пее** хайдушка песен!“...

Да, но онова, което четящият обикновено не забелязва, но усеща чрез слуха си, ако чете на глас, е уникалната звукописна техника, която Христо Ботев използва:

(1) *Настáне* (2) *вéчер* – (3) *мéсец* (4) *изгрéе*,
[а, а, е, е, е, е, е, е + н, н, в, р, м, з, г, р]
— / — / — / || — / — /
(5) *звездíи* (6) *обсiят* (7) *сводът* (8) *небéсен*:
[е, о, я, о, е, е, е + з, в, д, б, в, д, н, б, н]
— / — / — / || — / — /
(9) *горá* (10) *зашумíи*, (11) *вiятър* (12) *повéе*, –
[о, а, а, я, о, е, е + г, р, з, м, в, р, в]
— / — / — / || — / — /
(13) *Балкánът* (14) *пéе* (15) *хайдушкa* (16) *пéсен!*
[а, а, е, е, а, а, е, е + б, л, н, д, н]
— / — / — / || — / — /

В 4 стиха, структурирани от общо 16 думи, са употребени 31 широки гласни (асонанс) и 29 звучни съгласни (алитерация), подредени в съвършен 5-стъпен хорей с цезура по средата (последната сричка е обикновено непълна). Видимата граматична грешка в стиха „звезди обсият сводът небесен“ (а би трябвало да бъде „звезди обсият сводъ небесен“, тъй тук думата „свод“ е пряко допълнение), е нарочна, защото поетическата стратегия изисква да се запази както звукописната

техника, така и хореичният размер. Към същия проблем може да отнесем и хронологичната неточност в стиха „гора зашуми, вятър поведе“ (първо е *вятърът*, а после идва *шумът в гората*...), където поетът отново *спасява* хореичния ритъм, цезурата, ударенията, асонанса и алитерацията.

И още нещо: в тази гениална строфа са употребени само два епитета: „небесен“ и „хайдушка“, а всичко изглежда толкова живописно и цветно...

Не питам *защо*, а какви са тези епитети и какъв е хоризонтът на очакванията в интерпретацията?

Обективната теоретична фактология *властва* над субективното видение.

Кой обича обективната фактология?

Никой?

Защо?

Защото обективната фактология изисква усилие, което задължително следва не въображаемата, а обективно съществуващата *нишка* на българския литературен език.

Ето го и отговора, свързан със строфата от „Хаджи Димитър“: **ЕПИТЕТИТЕ „НЕБЕСЕН“ И „ХАЙДУШКА“ СА ЕМОЦИОНАЛНО ИНТЕНЗИВНИ В КОНТЕКСТА. РЕАЛИЗИРАТ СЕ В ПРЕДСТАВАТА ЗА ОБОБЩЕНО РОДНО ПРОСТРАНСТВО, КОЕТО САКРАЛИЗИРА ДВИЖЕНИЕТО НАГОРЕ (СВОЕОБРАЗНА ТРАНСЦЕДЕНТАЛНОСТ)...**

Глобалната дидактична цел на алгоритъма, който винаги *пита* (Кой? Какво? Колко? Кога? Къде? Как? Защо?), защото търси неизвестното, се крие в създаване на лична база от данни за целите на интерпретацията.

Когато алгоритъмът се прилага последователно и безкомпромисно при анализа на всяко произведение, включено в „Златна христоматия на България“ [4] или в литературен масив, извлечен по аналитичен път от нея, конкретните знания се превръщат в изоморфни когнитивни величини, без които анализът на творбата е невъзможен: биография на автора, биография на творбата, хронотоп (*време и пространство*), тема, сюжет, фабула, герои, образи, особености на художествения стил (*метафори, метонимии, синекдохи, синоними, омоними, пароними, оксиморони, апопсиопези, хиперболи, литоти, плурализации, сингуларизации, олицетворения, алитерации, асонанси, анафори, мезофори, епифори, епанафори, синтактични паралелизми, етимологични фигури...*).

Създаването на теза, литературна интерпретация с аргументативни техники или на обикновено есе, което е крайната дидактична цел на обучението, се превръща в *интелектуална игра*, която първо подрежда, а след това нарочно преподрежда, за да обговори, съчетае и пресъздаде съдържанието на разкритото литературно съкровище (*literary thesaurum istum* ...).

И още нещо: играта в дефрагментацията (*увод, разгърната теза, микротези, заключение* ...) може до такава степен да се усложни, че да се превърне и в обикновено упражнение по практическа граматика (*Нормативна база на съвременния български книжовен език: Фонетика, Лексикология, Морфология, Синтаксис...*).

Алгоритъмът не просто дисциплинира стъпките на научното дирене, но и освобождава въображението на автора от капризите на некомпетентността или безтактната пряка или косвена интелектуална зависимост.

Обратният път – излизането от лабиринта на Тезей олицетворява неговото истинско спасение...

Тук **усилието и паметта** играят главните роли в театъра на синтагмите.

Усилието изисква да разбереш както устойчивостта на граматичната система, така и нейната гъвкавост в художественото пространство. Когато една метафора бъде *обърната*, т.е. сведена до нивото на обикновено от синтактична гледна точка **сравнение**, защото тъкмо в това движение се крие нейният произход, разбираме същността на литературната игра в „ЛИРИКА“ и „ЕПОС“...

Все пак *Тезей* трябва да бъде спасен, защото *Светлината тържествува и тя е същността на живота и любовта...*

Цитирана литература

1. *Вж по-подробно в:*
Куманова, А., Н. Василев. Методика на научните изследвания. Ч. II. Практиология. – С., 2021.
2. *Цит. по:*
Паси, И. **Метафората**. – С., 2001, с. 41.
3. *Цит. по:*
Аристотел. **Поетика**. – С., 2016, с. 26-27.
4. *Вж по-подробно в:*
Златна христоматия на България : В 2 т. : Т. 1. Антология (Архитектура на бълг. изящна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова. – С., 2025.
Златна христоматия на България : В 2 т. : Т. 2. Коментар (Структурно-типологичен модел на бълг. изящна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова. – С., 2025.

VIII. СЪДЪРЖАНИЕ НА ТЕЗАУРУСА НА БЪЛГАРСКОТО ИЗЯЩНО СЛОВО

I. Л И Р И К А – П. Е П О С: ИНФОРМАЦИОННА РИЗОМ	586
I. Л И Р И К А	586
Легенда	586
I. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО (I – CXLV)	587
I. II. КЛЮЧОВИ ДУМИ (Жанрова мегаструктура)	588
I. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ (Микроструктура)	591
I. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ (Макроструктура)	622
[Предварителен ескиз на <i>Хибриден показалец – Именен показалец</i> <i>с вградени Топонимен и Предметен показалци</i> <i>(възприетите съкращения са взаимствани</i> <i>от националната библиография на Р България)]</i>	622
II. Е П О С	635
Легенда	635
II. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО (1 – 121)	635
II. II. КЛЮЧОВИ ДУМИ (Жанрова мегаструктура)	637
II. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ (Микроструктура)	640
II. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ (Макроструктура)	644
[Предварителен ескиз на <i>Хибриден показалец – Именен показалец</i> <i>с вградени Топонимен и Предметен показалци</i> <i>(възприетите съкращения са взаимствани</i> <i>от националната библиография на Р България)]</i>	686
Показалец от цитати	718
I. Л И Р И К А	718
II. Е П О С	761

ТЕЗАУРУС
I. ЛИРИКА – ПЕПОС:
ИНФОРМАЦИОННА РИЗОМА

*„Целта на всяка музика
е само славата Божия и
възстановяването на човешката душа.
Ако това го няма, това не е изкуство,
а просто дяволски шум.”*

Йохан Себастиан Бах

I. ЛИРИКА

Легенда:

I. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО
(I – CXLV)

I. II. КЛЮЧОВИ ДУМИ
(Жанрова мегаструктура)

I. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ

(Микроструктура:

алитерации – алузии – анафори – антитези – анжамбмани – асонанси –
апсиопези – библейски мотиви – лирически говорители –
градации – възходящи градации – низходящи градации – епанафори –
епитети – епифори – етимологични фигури – звукописни техники –
императиви – инверсии – изкуствени дестрофизми – контрасти –
литоти – мезофори – метонимии – мотиви – образи – оксиморони –
олицетворения – особености на художествения стил – плурализации –
повторения – ретардации – реторични въпроси – реторични обръщения –
реторични възклицания – рефрени – символи – сингуларизации –
синекдохи – синтактични паралелизми –
синтактични паралелизми с анафорични ефекти –
сравнения – тропи – фигури – фрагментация – хиперболи –
хронотопи / време – пространство/ – чувства и вълнения)

I. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ

(Макроструктура:
сюжет – тема)

I. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО
(I – CXLV)

(I) „НИ ПРЕЛА ГОРА, НИ ТКАЛА“; (II) „ВГРАДЕНАТА НЕВЯСТА“; (III) „ЦАР МУРАД И МАРА“; (IV) „ТРИ СИНДЖИРА РОБИ“; (V) „ЯНА КУКУВИЦА“; (VI) „ДАВАШ ЛИ, ДАВАШ, БАЛКАНДЖИ ЙОВО“; (VII) „МАРКО КРАЛЕВИТИ ОСВОБОЖДАВА ТРИ СИНДЖИРА РОБИ“; (VIII) „КРАЛИ МАРКО ИЗГУБВА СИЛАТА СИ“; (IX) „ИНДЖЕ ВОЙВОДА“; (X) „МАНУШ ВОЙВОДА“; (XI) „СТАНАВ ПИЛЕ ШАРЕНО“; (XII) „ДВА СА БОРА РЕД ПОРЕДОМ РАСЛИ“; (XIII) „МОМА ЗМЕЙОВИЦА“; (XIV) „ПОХВАЛИ СЕ МАЛКА МОМА“; (XV) „РАДКА СЕ ОТЪРВА ОТ ЗМЕЙ“; (XVI) „НЕРАЗДЕЛНИ“; (XVII) „СЛЪНЦЕ И ГРОЗАНКА“; (XVIII) „ЦАР ИВАН ШИШМАН НА СОФИЙСКО ПОЛЕ“; (XIX) „ХРИСТОВО ВОСКРЕСЕНИЕ“; (XX) „У НЕДИНИ СЛЪНЦЕ ГРЕЕ“; (XXI) „ЩО МИ Е МИЛО И ДРАГО“; (XXII) „ЗАПЛАКАЛА МИ ГОЛЕМА НИВА“; (XXIII) „ХАЙДУТИ И БЕСИЛО“; (XXIV) „ПУШКА ПУКНА“; (XXV) „ЮНАК И ГОРА“; (XXVI) „СТРУНА НЕВЯСТА“; (XXVII) „СИТЕН ДЪЖД ВАЛИ КАТО МАРГАРИТ“; (XXVIII) „СИНКО СТОЯНЕ“; (XXIX) „ДЕВОЙЧЕ, ЖИВА РАЗДЕЛО“; (XXX) „ГЪЛЪБ МИ ГУКА В УСОИ“; (XXXI) „ДЕВОЙКО, ДЕВОЙКО, ЦЪРВЕНО ЯБОЛКО“; (XXXII) „АКО УМРАМ, ДА НЕ ЖАЛЯШ“; (XXXIII) „ЛУДО ХОДЕ СОС ДРУЖИНА“; (XXXIV) „РАНИЛА МОМА БИЛЪБИЛЯ“; (XXXV) „ПЛЕТИТ МОМА МРЕЖА КОПРИНЕНА“; (XXXVI) „ЯНА ЖАЛИ ДЕВЕТ БРАТЯ ЖЕТВАРИ“; (XXXVII) „ПРОЩАВАЙ, МАМО, ПРОЩАВАЙ“; (XXXVIII) „ГРОБЪТ НА БОНА“; (XXXIX) „БУЛКА И ГОРА“; (XL) „ЯНИЧАРИН ТЪГУВА ЗА ДОМА СИ“; (XLI) „ХАЙДУШКА ГЛАВА“; (XLII) „ПРЕДСМЪРТНА МОЛИТВА“ / СВ. КОНСТАНТИН-КИРИЛ ФИЛОСОФ; (XLIII) „КАНОН В ЧЕСТ НА ДИМИТЪР СОЛУНСКИ“ / СВЕТИ АРХИЕПИСКОП МЕТОДИЙ; (XLIV) „АЗБУЧНА МОЛИТВА“ / ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ; (XLV) „ПРОГЛАС КЪМ ЕВАНГЕЛИЕТО“ / ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ; (XLVI) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВЕТИТЕ АРХАНГЕЛИ МИХАИЛ И ГАВРАИЛ“ / СВЕТИ АРХИЕПИСКОП КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ; (XLVII) „ПОХВАЛА ЗА ЦАР СИМЕОН“ / АНОНИМЕН АВТОР; (XLVIII) „МОЛИТВА КЪМ СВ. ИВАН РИЛСКИ“ / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ; (XLIX) „МОЛИТВА НА СВЕТА ПЕТКА СЛЕД ЗАВРЪЩАНЕТО Й ОТ ПУСТИНЯТА“ / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ; (L) „ВЪЗХВАЛА НА СВЕТА ПЕТКА“ / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ; (LI) „ОБРЪЩЕНИЕ КЪМ СВЕТА ПЕТКА“ / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ; (LII) „МОЛИТВА КЪМ СВЕТА ПЕТКА“ / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ; (LIII) „МОЛИТВА НА СВЕТА БОГОРОДИЦА“ / ДИМИТЪР КАНТАКУЗИН; (LIV) „ГОРСКИ ПЪТНИК“ / ГЕОРГИ С. РАКОВСКИ; (LV) „КЪДЕ СИ, ВЯРНА ТИ ЛЮБОВ НАРОДНА“ / ДОБРИ ЧИНТУЛОВ; (LVI) „СТОЯН И РАДА“ / НАЙДЕН ГЕРОВ; (LVII) „ЧЕРЕН АРАП И ХАЙДУТ СИДЕР“ / НИКОЛА КОЗЛЕВ; (LVIII) „ХУБАВА СИ, ТАТКОВИНО!“ / ПЕТКО Р. СЛАВЕЙКОВ; (LIX) „БИСЕРА“ / КОНСТАНТИН МИЛАДИНОВ; (LX) „ВОЙВОДАТА“ / ГРИГОР ПЪРЛИЧЕВ; (LXI) „НАЗДРАВИЦА“ / РАЙКО ЖИНЗИФОВ; (LXII) „ХУБАВА СИ, МОЯ ГОРО!“ / ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ; (LXIII) „ХАДЖИ ДИМИТЪР“ / ХРИСТО БОТЕВ; (LXIV) „ДЕ Е БЪЛГАРИЯ?“ / ИВАН ВАЗОВ; (LXV) „ВЕНЕЦИЯ“ / КОНСТАНТИН ВЕЛИЧКОВ; (LXVI) „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ / СТОЯН МИХАЙЛОВСКИ; (LXVII) „НЕРАЗДЕЛНИ“ / ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ; (LXVIII) „САЗЪТ МИ“ / ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ; (LXIX) „БЪЛГАРСКАТА РЕЧ“ / КИРИЛ ХРИСТОВ; (LXX) „КОКИЧЕТА“ / ДИМИТЪР ПОЛЯНОВ; (LXXI) „ХАЙДУШКИ ПЕСНИ“ / ПЕЙО ЯВОРОВ; (LXXII) „МАРСИЛИЯ!“ / ДИМИТЪР БОЯДЖИЕВ; (LXXIII) „НА МОЯ СИН“ / ДИМИТЪР ПОДВЪРЗАЧОВ; (LXXIV) „КЪМ МАЙКА СИ“ / ТЕОДОР ТРАЯНОВ; (LXXV) „ЛУНАТА ВИСНЕ КАТО ПЛОД...“ / НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ; (LXXVI) „ЛАУРА“ / ЕМАНИЛ ПОПДИМИТРОВ; (LXXVII) „ЦЕЛИНА“ / ЛЮДМИЛ СТОЯНОВ; (LXXVIII) „ДА СЕ ЗАВЪРНЕШ В БАЩИНАТА КЪЩА“ / ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ; (LXXIX) „РИЦАРСКИ ЗАМЪК“ / ХРИСТО ЯСЕНОВ; (LXXX) „ЦВЕТАРКА“ / ХРИСТО СМИРНЕНСКИ; (LXXXI) „ПОЧАКАЙ, СЛЪНЦЕ“ / ДОРА ГАБЕ; (LXXXII) „КОСМОСА, ОБЛЕЧЕН В КОЖА“ / ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА; (LXXXIII) „СЕПТЕМВРИ“ / ГЕО МИЛЕВ; (LXXXIV) „НОСТАЛГИЯ“ / СЕРГЕЙ РУМЯНЦЕВ; (LXXXV) „УДАВНИЦИ“ / АСЕН РАЗЦВЕТНИКОВ; (LXXXVI) „ПРОЗОРЕЦ“ /

ЛАМАР ; (LXXXVII) „ВЪВ ВЛАКА” / НИКОЛАЙ МАРАНГОЗОВ ; (LXXXVIII) „МОМИНА ПЕСЕН” / МАГДА ПЕТКАНОВА ; (LXXXIX) „МУЗИКА” / ДИМИТЪР ПАНТАЛЕЕВ ; (XC) „КОННИЦИ” / НИКОЛА ФУРНАДЖИЕВ ; (XCI) „В ГОРАТА ЗАШУМЯ ДЪЖДЪТ И ТИ...” / ХРИСТО РАДЕВСКИ ; (XCII) „СТАЯТА” / АТАНАС ДАЛЧЕВ ; (XCIII) „ВИСОКИ, СИНИ ПЛАНИНИ” / МЛАДЕН ИСАЕВ ; (XCIV) „ВЯРА” / НИКОЛА ВАШЦАРОВ ; (XCV) „ВЪЛНОЛОМ” / ИВАН ПЕЙЧЕВ ; (XCVI) „ПОСВЕЩЕНИЕ” / ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ ; (XCVII) „ГЪЛЪБИ” / АЛЕКСАНДЪР ГЕРОВ ; (XCVIII) „КАКВО ЛИ ИСКАХ ОТ ЖИВОТА...” / БОГОМИЛ РАЙНОВ ; (XCIX) „СКИТНИКЪТ И ВРАНИТЕ” / АЛЕКСАНДЪР ВУТИМСКИ ; (C) „ПРОСТИТЕ НЕЩА” / ВАЛЕРИ ПЕТРОВ ; (CI) „БУЙНИЯТ ВЯТЪР” / ДОБРИ ЖОГЕВ ; (CII) „ГАРА” / НИКОЛАЙ ЗИДАРОВ ; (CIII) „ПРЕГРЪДКА” / БЛАГА ДИМИТРОВА ; (CIV) „ХАЙДЕ, ИЗЛЪЖИ МЕ! РАЗКАЖИ МИ...” / ВЛАДИМИР ГОЛЕВ ; (CV) „МЕЖДУ НЕБЕТО И ЗЕМЯТА” / ДИМИТЪР МЕТОДИЕВ ; (CVI) „ДАЛИ ЗАЩОТО СИ БЕЗКРАЙНО МЛАДА...” / БОЖИДАР БОЖИЛОВ ; (CVII) „СОЗОПОЛ” / РАДОЙ РАЛИН ; (CVIII) „ЛЮБОВ – МАГИЧЕСКА РЕАЛНОСТ” / ПАВЕЛ МАТЕВ ; (CIX) „БЪЛГАРИЯ” / ГЕОРГИ ДЖАГАРОВ ; (CX) „МЕЧЕШКА КОЖА” / ИВАН РАДОЕВ ; (CXI) „ВНЕЗАПНО ЧУВСТВО” / НАЙДЕН ВЪЛЧЕВ ; (CXII) „НАЙ-ВАЖНОТО Е ДА БЪДЕШ ЦВЕТЕН” / ЛИЛИЯНА СТЕФАНОВА ; (CXIII) „ВНЕЗАПНО” / СТАНКА ПЕНЧЕВА ; (CXIV) „ДНИ НА ПРОВЕРКА” / ПЕНЬО ПЕНЕВ ; (CXV) „РОКЛЯ” / ПЪРВАН СТЕФАНОВ ; (CXVI) „ПОЧАКАЙТЕ ДО ЗАЛЕЗА” / НИКОЛАЙ ХРИСТОЗОВ ; (CXVII) „ТВОРЧЕСТВО” НА ПЕТЪР КАРААНГОВ ; (CXVIII) „РОДОПЧАНКИ” / ИВАН ТЕОФИЛОВ ; (CXIX) „ПЕЙЗАЖ” / ИВАН ДИНКОВ ; (CXX) „МОМЧЕ” / СЛАВ ХР. КАРАСЛАВОВ ; (CXXI) „ПРИКАЗКА ЗА ОДЪРА” / АНДРЕЙ GERMANOV ; (CXXII) „СПОМЕН ЗА СТРАХА” / КОНСТАНТИН ПАВЛОВ ; (CXXIII) „ПАИСИЙ ОБИКАЛЯ ОЩЕ” / ЕВТИМ ЕВТИМОВ ; (CXXIV) „ЩЕ ТЕ НАМЕРЯ – АКО ТЕ ПОТЪРСЯ...” / МИХАИЛ БЕРБЕРОВ ; (CXXV) „КОЛКО СИ ХУБАВА!...” / ХРИСТО ФОТЕВ ; (CXXVI) „НА ЖЕНА МИ” / ДАМЯН ДАМЯНОВ ; (CXXVII) „ИНТЕЛИГЕНТСКА ПОЕМА” / ЛЮБОМИР ЛЕВЧЕВ ; (CXXVIII) „РАЗМИСЪЛ” / ВЛАДИМИР БАШЕВ ; (CXXIX) „ПОЕЗИЯ ЗА СОЗОПОЛ” / НИКОЛА ИНДЖОВ ; (CXXX) „ХЪЛМЪТ” / ЛЪЧЕЗАР ЕЛЕНКОВ ; (CXXXI) „НИЙ МОЖЕ ДА ИМАМЕ МНОГО ЖЕНИ...” / СТЕФАН ЦАНЕВ ; (CXXXII) „КАДЪР ОТ ФИЛМ – ПРОЛЕТ 1945” / ДРАГОМИР ШОПОВ ; (CXXXIII) „ПРИПОМНЯНЕ” / ПЕТКО БРАТИНОВ ; (CXXXIV) „ЛЮБОВ НЕОБЯСНИМА” / НЕДЯЛКО ЙОРДАНОВ ; (CXXXV) „ИГРА” / КИРИЛ ГОНЧЕВ ; (CXXXVI) „СИРИУС” / ВАНЯ ПЕТКОВА ; (CXXXVII) „КАКТУС” / ГЕОРГИ КОНСТАНТИНОВ ; (CXXXVIII) „МЕСТОЖИТЕЛСТВО” / ПЕТЪР ВЕЛЧЕВ ; (CXXXIX) „ЧЕСТЕН КРЪСТ” / БОРИС ХРИСТОВ ; (CXL) „ЛЯТО” / МИРЯНА БАШЕВА ; (CXLI) „ПАРИЖ” / КИРИЛ КАДИЙСКИ ; (CXLI) „ОПИТ ЗА АВТОПОРТРЕТ” / МАРГАРИТА ПЕТКОВА ; (CXLI) „ЕТО МЕ ДНЕС” / ПЕТЯ ДУБАРОВА ; (CXLI) „БЪДИ” / ЕЛЕНА АЛЕКОВА ; (CXLI) „ИСКАШ ЛИ ДА СТАНЕШ МИСЪЛ...” / ГЕОРГИ ГОСПОДИНОВ

I. II. КЛЮЧОВИ ДУМИ (Жанрова мегаструктура)

I – 5373 – 4713-1 – 4047 „Ни прела гора, ни ткала” (народна песен) ; II – 5373 – 4713-2 – 2683 „Вградената невеста” (народна песен) ; III – 5373 – 4713-3 – 3426 „Цар Мурад и Мара” (космична легендарна народна песен) ; IV – 5373 – 4713-4 – 4040 „Три синджира роби” (народна песен) ; V – 5373 – 4713-5 – 4041 „Яна кукувица” (народна песен) ; VI – 5373 – 4713-6 – 4042 „Даваш ли, даваш, Балканджи Йово” (народна песен) ; VII – 5373 – 4713-8 – 2447 „Марко Кралевити освобождава три синджира роби” (народна приказка) ; VIII – 5373 – 4713-9 – 2211 „Крали Марко изгубва силата си” (народна песен – космична – юнашка) ; IX – 5373 – 4713-10 – 3363 „Индже войвода” (космична легендарна народна песен) ; X – 5373 – 4713-11 – 4043 „Мануш Войвода” (народна песен) ; XI – 5373 – 4713-12 – 4044 „Станав пиле шарено” (народна песен) ; XII – 5373 – 4713-13 – 4045 „Два са бора ред поредом расли” (народна песен) ; XIII – 5373 – 4713-14 – 4046 „Мома змейовица” (народна песен) ; XIV – 5373 – 4427 „Похвали се Малка мома” (космична

приказна народна песен); XV – 5373 – 4713-15 – 4048 „Радка се отърва от змей” (народна песен); XVI – 5373 – 4511 „Неразделни” (космична приказна народна песен); XVII – 5373 – 4713-16 – 2689 „Слънце и Грозанка” (народна песен); XVIII – 5373 – 4713-17 – 4049 „Цар Иван Шишман на Софийско поле” (Новозаветна народна песен); XIX – 5373 – 4713-18 – 4050 „Христово Воскресение” (Новозаветна народна песен); XX – 5373 – 4713-19 – 4051 „У Недини Слънце грее” (народна песен); XXI – 5373 – 4713-20 – 4052 „Що ми е мило и драго” (народна песен); XXII – 5373 – 4713-21 – 3800 „Заплакала ми голема нива” (народна песен – социална – трудова – жътварска); XXIII – 5373 – 4713-22 – 4053 „Хайдутин и бесило” (народна песен); XXIV – 5373 – 4713-23 – 1423 „Пушка пукна” (народна песен); XXV – 5376 – 4713-24 – 2957 „Юнак и гора” (битова народна песен); XXVI – 5376 – 4713-25 – 4054 „Струна невяста” (народна песен); XXVII – 5376 – 4713-26 – 4055 „Ситен дъжд вали като маргарит” (народна песен); XXVIII – 5376 – 4429 „Синко Стояне” (битова народна песен); XXIX – 5376 – 4713-27 – 4057 „Девоиче, жива раздело” (народна песен); XXX – 5376 – 4713-28 – 4058 „Гълъб ми гука в усой” (народна песен); XXXI – 5376 – 4713-29 – 3801 „Девоичо, девоичко, цървено ябълко” (народна песен – битова – любовна); XXXII – 5376 – 4512 „Ако умрам, да не жалам” (битова любовна народна песен); XXXIII – 5376 – 4513 „Лудо ходе сос дружина” (битова обредна – лазарска народна песен); XXXIV – 5376 – 4713-30 – 3802 „Ранила мома бильбиля” (народна песен – битова – обредна – сватбарска); XXXV – 5376 – 4713-31 – 4060 „Плетит мома мрежа копринена” (народна песен); XXXVI – 5376 – 4713-32 – 4061 „Яна жали девет братя жетвари” (народна песен); XXXVII – 5376 – 4432 „Прошавай, мамо, прошавай” (битова жаловна народна песен); XXXVIII – 5376 – 4713-33 – 3803 „Гробът на Бона” (народна песен – битова – жаловна); XXXIX – 5376 – 4713-34 – 2951 „Булка и гора” (народна песен – битова, жаловна); XL – 5376 – 4713-35 – 2952 „Яничарин тъгува за дома си” (народна песен – битова – жаловна); XLI – 5376 – 4713-36 – 2953 „Хайдущка глава”; XLII – 5376 – 4713-37 – 2224 „Предсмъртна молитва” / Св. Константин-Кирил Философ (фрагментарен анализ); XLIV – 5376 – 4713-40 – 2846 „Азбучна молитва” / епископ Константин Преславски (молитва) (културно-антропологичен модел); XLV – 5379 – 4713-41 – 1889 „Проглас към Евангелието” / епископ Константин Преславски (агиографски текст); XLVI – 5379 – 4713-42 – 2284 „Похвално слово за Светите архангели Михаил и Гавраил” / Св. архиепископ Климент Охридски (философска картина); XLVII – 5379 – 5005 „Похвала на цар Симеон” / Анонимен автор (похвално слово); XLVIII – 5379 – 4713-43 – 3804 „Молитва към Св. Иван Рилски” / Св. Патриарх Евтимий Търновски (молитва); XLIX – 5379 – 4713-44 – 2926 „Молитва на Света Петка след завръщането ѝ от пустинята” / Св. Патриарх Евтимий Търновски (молитва); L – 5379 – 5006 „Възхвала на Света Петка” / Св. Патриарх Евтимий Търновски (агиографска живопис); LI – 5379 – 4713-44-1 – 2916 „Обръщение към Света Петка” / Св. Патриарх Евтимий Търновски (молитва); LII – 5379 – 4713-46 – 2917 „Молитва към Света Петка” / Св. Патриарх Евтимий Търновски (молитва); LIII – 5380 – 4713-47 – 3379 „Молитва към Света Богородица” / Димитър Кантакузин (молитва); LIV – 5380 – 4713-48 – 2919 „Горски пътник” / Георги С. Раковски (поема); LV – 4713-50 – 2832 „Къде си, върна ти любов народна” / Добри Чинтулов (стихотворение); LVI – 5380 – 4713-51 – 2946 „Стоян и Рада” / Найден Геров (поема); LVII – 5380 – 4713-52 – 2947 „Черен арап и хайдут Сидер” / Никола Козлев (поема); LVIII – 5380 – 4713-53 – 3805 „Хубава си, татковино!” / Петко Р. Славейков (стихотворение); LIX – 5380 – 4713-54 – 2948 „Бисера” / Константин Миладинов (стихотворение); LX – 5380 – 4713-55 – 2949 „Войводата” / Григор Пърличев (поема); LXI – 5380 – 4713-56 – 2950 „Наздравца” / Райко Жинзифов (стихотворение); LXII – 5381 – 4713-57 – 2925 „Хубава си, моя горо!” / Любен Каравелов (стихотворение); LXIII – 5381 – 4713-58 – 1901 „Хаджи Димитър” / Христо Ботев (балада); LXIV – 5381 – 4713-60 – 2314 „Де е България?” / Иван Вазов (стихотворение); LXV – 5381 – 4713-61 – 3806 „Венеция” / Константин Величков (стихотворение); LXVI – 5381 – 4713-63 – 2711 „Кирил и Методий” / Стоян Михайловски (стихотворение); LXVII – 5381 – 4713-64 – 4433 „Неразделни” / Пенчо Славейков (балада); LXVIII – 5381 – 4713-65 – 3807 „Сазът ми” / Цанко Церковски (стихотворение); LXIX – 5382 – 4713-66 – 3808 „Българската реч” / Кирил Христов (стихотворение); LXX – 4713-67 – 3809 „Кокичета” / Димитър Полянов (стихотворение); LXXI – 5382 – 4713-68 – 1905 „Хайдущки песни” / Пею Яворов (стихотворение); LXXII – 5382 – 4713-70 – 3810 „Марсилия” / Димитър Иванов Бояджиев (стихотворение); LXXIII – 5382 – 4713-71 – 3811 „На моя син” / Димитър Подвързачов (стихотворение); LXXIV – 5382 – 4713-72 – 3812 „Към

майка си” / Теодор Траянов (стихотворение) ; LXXV – 5382 – 4713-73 – 3813 „Луната висне като плод...” / Николай Лилиев (стихотворение) ; LXXVI – 5383 – 4713-74 – 2921 „Лаура” / Емануил Попдимитров (стихотворение) ; LXXVII – 5383 – 4713-75 – 2914 „Целина” / Людмил Стоянов (стихотворение) ; LXXVIII – 5383 – 4713-76 – 2320 „Да се завърнеш в бащината къща” / Димчо Дебелянов (стихотворение) ; LXXIX – 5383 – 4713-77 – 3388 „Рицарски замък” / Христо Ясенов (поема) ; LXXX – 5383 – 4713-78 – 4151 „Цветарка” / Христо Смирненски (стихотворение) ; LXXXI – 5383 – 4514 „Почакай, Слънце” (стихотворение) ; LXXXII – 5383 – 4713-80 – 2249 „Потомка” / Елисавета Багряна (стихотворение) ; LXXXIII – 5383 – 4713-81 – 2009 „Септември” / Гео Милев (поема) ; LXXXIV – 5383 – 4713-82 – 3814 „Носталгия” / Сергей Румянцев (стихотворение) ; LXXXV – 5383 – 4713-83 – 3815 „Удавници” / Асен Разцветников (стихотворение) ; LXXXVI – 5383 – 4713-84 – 3393 „Прозорец” / Ламар (стихотворение) ; LXXXVII – 5383 – 4713-85 – 3816 – 4147 „Във влака” / Николай Марангозов (стихотворение) ; LXXXVIII – 5379 – 4713-86 – 3817 „Момина песен” / Магда Петканова (стихотворение) ; LXXXIX – 5379 – 4713-87 – 3818 „Музика” / Димитър Панталеев (стихотворение) ; XC – 5379 – 4713-88 – 2011 „Конници” / Никола Фурнаджиев (поема) ; XCI – 5379 – 4713-90 – 4515 „В гората зашумя дъждът и ти...!” / Христо Радевски (стихотворение) ; XCII – 5379 – 4713-91 – 2731 „Стаята” / Атанас Далчев (стихотворение) ; XCIII – 5379 – 4713-92 – 2818 „Високи, сини планини” / Младен Исаев (стихотворение) ; XCIV – 5379 – 4713-93 – 2014 „Вяра” / Никола Вапцаров (стихотворение) ; XCV – 5424 – 5392 – 4527 „Вълнолом” / Иван Пейчев (стихотворение) ; XCVI – 5424 – 5392 – 4713-94 – 4142 „Посвещение” / Веселин Ханчев (стихотворение) ; XCVII – 5424 – 5392 – 4713-95 – 4143 „Гълъби” / Александър Геров (стихотворение) ; XCVIII – 5424 – 5392 – 4713-96 – 4437 „Какво ли исках от живота...” / Богомил Райнов (стихотворение) ; XCIX – 5424 – 5392 – 4713-97 – 4145 „Скитникът и враните” / Александър Вутимски (стихотворение) ; C – 5424 – 5392 – 5008 „Простите неша” / Валери Петров (стихотворение) ; CI – 5424 – 5392 – 4438 „Буйният вятър” / Добри Жотев (стихотворение) ; CII – 5424 – 5392 – 5009 „Гара” / Николай Зидаров (стихотворение) ; CIII – 5424 – 5392 – 5052 „Прегръдка” / Блага Димитрова (стихотворение) ; CIV – 5424 – 5392 – 4442 „Хайде, излъжи ме! Разкажи ми...” / Владимир Голев (стихотворение) ; CV – 5424 – 5392 – 4519 „Между небето и земята” / Димитър Методиев (стихотворение) ; CVI – 5424 – 5392 – 4520 „Дали защото си безкрайно млада” / Божидар Божилов (стихотворение) ; CVII – 5424 – 5392 – 4970 „Созопол” / Радой Ралин (стихотворение) ; CIX – 5424 – 5392 – 4971 „България” / Георги Джагаров (стихотворение) ; CX – 5424 – 5388 – 4523 „Мечешка кожа” / Иван Радоев (стихотворение) ; CXI – 5424 – 5388 – 5010 „Внезапно чувство” / Найдено Вълчев (стихотворение) ; CXII – 5424 – 5388 – 4713-99 – 2482 „Най-важното е да бъдеш цвятен” / Лиляна Стефанова (стихотворение) ; CXIII – 5424 – 5388 – 4449 „Внезапно” / Станка Пенчева (стихотворение) ; CXIV – 5424 – 5388 – 4713-100 – 3407 „Дни на проверка” / Пеню Пенев (поема) ; CXV – 5424 – 5388 – 4525 „Рокля” / Първан Стефанов (стихотворение) ; CXVI – 5424 – 5388 – 4526 „Почакайте до залеза” / Николай Христов (стихотворение) ; CXVII – 5424 – 5389 – 4713-102 – 2303 „Творчество” / Петър Караангов (стихотворение) ; CXVIII – 5424 – 5389 – 4973 „Родопчанки” / Иван Теофилов (стихотворение) ; CXIX – 5424 – 5389 – 4713-103 – 1931 „Пейзаж” / Иван Динков (стихотворение) ; CXX – 5424 – 5389 – 4529 „Момче” / Слав Хр. Караславов (стихотворение) ; CXXI – 5424 – 5389 – 4454 „Приказка за одъра” / Андрей Германов (стихотворение) ; CXXII – 5424 – 5389 – 4713-104 – 1980 „Спомен за страха” / Константин Павлов (поема) ; CXXIII – 5424 – 5396 – 4713-105 – 2265 „Паисий обикаля още” / Евтим Евтимов (стихотворение) ; CXXIV – 5424 – 5396 – 4456 „Ще те намера, ако те потърся...” / Михаил Берберов (стихотворение) ; CXXV – 5424 – 5396 – 4713-106 – 3799 „Колко си хубава!...” / Христо Фотев (стихотворение) ; CXXVI – 5424 – 5396 – 4713-107 – 2268 „На жена ми” / Дамян Дамянов (стихотворение) ; CXXVII – 5424 – 5396 – 4713-108 – 1937 „Интелигентска поема” / Любомир Левчев (стихотворение) ; CXXVIII – 5424 – 5391 – 4713-109 – 1938 „Размисъл” / Владимир Башев (стихотворение) ; CXXIX – 5424 – 5931 – 4457 „Поезия за Созопол” / Никола Инджов (стихотворение) ; CXXX – 5424 – 5391 – 4534 „Хълмът” / Лъчезар Еленков (стихотворение) ; CXXXI – 5424 – 5391 – 4459 „Ний може да имае много жени...” / Стефан Цанев (стихотворение) ; CXXXII – 5424 – 5391 – 4531 „Кадър от филм – Пролет 1945” / Драгомир Шопов (стихотворение) ; CXXXIII – 5424 – 5392 – 4461 „Припомняне” / Петко Братниров (стихотворение) ; CXXXIV – 5424 – 5392 – 4713-110 – 2093 „Любов необязнима” / Недялко Йорданов (стихотворение) ; CXXXV – 5424 – 5392

– 4713-111 – 4462 „Игра” / Кирил Гончев (стихотворение) ; CXXXVI – 5424 – 5392 – 4713-112 – 1677 „Сирнус” / Ваня Петкова (дефрагментирана литературоведска интерпретация с аргументативни техники и библиографски описания) ; CXXXVII – 5424 – 5392 – 4713-114 – 1678 „Кактус” / Георги Константинов (дефрагментирана литературоведска интерпретация с аргументативни техники и библиографски описания) ; CXXXVIII – 5424 – 5393 – 4713-115 – 4532 „Местожителство” / Петър Велчев (стихотворение) ; CXXXIX – 5424 – 5393 – 4713-116 – 2972 „Честен кръст” / Борис Христов (поема) ; CXL – 5424 – 5393 – 4464 „Лято” / Миряна Башева (стихотворение) ; CXLI – 5424 – 5393 – 4465 „Париж” / Кирил Кадийски (стихотворение) ; CXLII – 5424 – 5393 – 4466 „Опит за автопортрет” / Маргарита Петкова (стихотворение) ; CXLIII – 5424 – 5393 – 4974 „Ето ме днес” / Петя Дубарова (стихотворение) ; CXLIV – 5424 – 5392 – 4713-117 – 3426 „Бъди” / Елена Алекова (интервю с автора) ; CXLV – 5424 – 5392 – 4468 „Искаш ли да станеш мисъл...” / Георги Господинов (стихотворение)

I. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ

(Микроструктура:

алитерации – алюзии – анафори – антитези – анжамбмани – асонанси – апоиопези – библейски мотиви – лирически говорители – градации – възходящи градации – низходящи градации – епанафори – епитети – епифори – етимологични фигури – звукописни техники – императиви – инверсии – изкуствени дестрофизми – контрасти – литоти – мезофори – метонимии – мотиви – образи – оксиморони – олицетворения – особености на художествения стил – плурализации – повторения – ретардации – реторични въпроси – реторични обръщения – реторични възклицания – рефрени – символи – сингуларизации – синекдохи – синтактични паралелизми – синтактични паралелизми с анафорични ефекти – сравнения – тропи – фигури – фрагментация – хиперболи – хронотопи / време – пространство/ – чувства и възмущения)

Алитерации

„бяла българко/за мене бяла кадъна,/ цар Мурадова ханъма/ Царю ле, царю честити” (III) ; „дали те пожар пожарил”, „или те слана сланила?” (IV) ; „що белей на връх бела Беласица?” (V) ; „та погубих три църни арапе”/ „та отъгнах робъе от арапе” (VII) ; „Разплакала се гората,/ гората и планината” (IX) ; „Нашите бащи из гора ходят,/ из гора ходят, се за нас питат,/ я свивай байрак ти, Мануш войвода!” (X) ; „найдова грудка снегоа” (XI) ; „Мари моме, малка моме” (XIV) ; „падна дърво, преби момка над село” (XVI) ; „Расла Грозанка, порасла” (XVII) ; „кон до коня, мила моя майко ле, юнак до юнака” (XVIII) ; „н’онаа рамна рудина”, „кренале ми Ристоса” (XIX) ; „погрейте са на слънчице,/ дорде не е прегоряло” (XX) ; „полските рамни рудини”, „стратурково му ралото”, „орачу добър берекет” (XXI) ; „бела пченица църнокласица” (XXII) ; „за една млада младица” (XXIII) ; „гора говори”, „едето ти трева тъпкахле” (XXV) ; „Троица братя града градяха”, „утре ми, либе, рано подрани”, троица братя сговор сториха” (XXVI) ; „Азе му думам и му се моля”, „младост минува като росица”, „заран я има, дени я няма!” (XXVII) ; „и бел, и червен трендафил” (XXVIII) ; „черно чернило на сърце”, „живи железна на ръце!” (XXX) ; „ако умрам, да не жалия да не жалия, да не плачеш”, „влакарите, рибарите” (XXXII) ; „на ръкатаа, на ръкавот”, „правое сакам да ми кажши” (XXXIII) ; „свегърва вода донесла, ятърви ручек зотвише, золвити дворъе пометле” (XXXIV) ; „ми изло ‘а риба златокрила” (XXXV) ; „Загоро, Загоро, мило наше село,/ лично, та обично, яко хлебородно,/ по двааж в годината жнеме и вършиеме,/ жнеме и вършиеме, косиме, береме” (XXXVI) ; „заран със ситна росица”, „я вечер, мамо – със сълзи” (XXXVII) ; „Поболи се Бона”, „Боне, мома Боне”, „Боже, мили Боже” (XXXVIII) ; „Черней, горо, черней, сестро, овама да чернейме” (XXXIX) ; „Та седат, та ядат, та ядат, та пият,/ та ядат, та пият и с кавали сеират” (XL) ; „Вървяло ѝ

мало ѝ голямо./ главата сеир да струват" (XLI); „велемъдрото си сърце" (XLVII); „обиталище на Светителя и на Отца, Като стоиш пред престола, ангелите Трисветата песен" (XLVIII); „драги са ми равнините/ набраздени с нашия плуг" (LVIII); „Бисеро, моме Бисеро,/ що носиш бисер на гърло?" (LIX); „и божурът, и тревите/ и твоята прохлада,/ всичко, казвам, понякогаши/ като куриум пада" (LXII); „от Крит, от Кипър, от страни далечни", „Ти красна, горда си и развечана, царица по сърце си и сега" (LXV); „Върви, народе възродени" (LXVI); „Той ме е прегърнал с клони, аз съм в него вейки свряла" (LXVII); „как душа за душа искрена трепти" (LXVIII); „във храма встъпват те... О, скъпа родна реч!" (LXIX); „Аз знам ще дойдат майстори артисти, но вашата горда слава е, че вий сте" (LXX); „в смеха ридаящ на продажните жени" (LXXII); „... в смеха ридаящ на продажните жени" (LXXII); „Ще дойде, Здравко, ден – последния", „Зер твоята участ – претовари я/ Бог с тежки траурни цветя" (LXXIII); „без болка, без любов, без горести и вопли" (LXXIX); „и грамаден и задъхан", „сирлянди електрични" (LXXX); „във тоя разтревожен свят" (LXXXI); „и в пазвата на тъжната разлъка", „люлки ме люля", „златна нива златен клас налива", „златен звън", „бедна майка бедения си син" (LXXXIV); „гърмеж подир гърмеж заглъхва уморен", „със вързани ръце и тая вечер пак", „спрете, майки своя бяг" (LXXXV); „Само ти оице бдиш в полуздрача/ на това третокласно купе/ и все гледаш навънка вторачен/ към зеленото зимно небе" (LXXXVII); „Конници, конници, конници, кървави конници" (XC); „и мокър вятър сплиташе клонака" (XCI); „Би казал, че във тази стая", „като соляма броница/ от кехлибарени зърна." (XCII); „реки и златни равнини", „що слушам по поля и друми" (XCIII); „Морето няма да ни спре" (XCV); „Престъвори си ти като лозата, затворила пространството в зърна", „О, трябва всяка вец да се изстрада" (XCVI); „инстинкт всевластен за живот/ инстинкт за ласки и възторзи...", „След туй се скри в една пролука" (XCVII); „Отпадна сред молби десницата,/ разперена като звезда./ А здрачът, сякаш поражение/ задуваше ме всяка нош" (XCVIII); „Врани – понесени/ с кръсъци/ черни ята", „... Вятърът брули/ жестокост/ до болка/ очите ми." (XCIX); „(...) живият, пил красотата в живота, жаден жадува по нея... и жив ще съм аз!" (CI); „Луната нощем,/ слънцето пък деном/ часовник гаров сякаш са за мен./ Не спират моя влак/ мъгли студени,/ ни бариери,/ ни сигнал червен." (CII); „Тъй близо бе до мен, че аз не можех да те видя." (CIII); „Всичко е без ревност и без грубост" (CIV); „И кратка е борбата:/ лети умиращ метеор" (CV); „Дали защото си безкрайно млада,/ ти ми възвърна младостта?" (CVI); „сладки" – „схватки", „свети" – „юети" (CVII); „И вят в тръпките дървета/ нехайни, неми ветрове." (CVIII); „длан" (CIX); „Балкан" (CIX); „нужна" (CIX); „южна" (CIX); „чакали" (CIX); „пожали" (CIX); „гори" (CIX); „добри" (CIX); „длан" (CIX); „ятахн" (CIX); „сурова" (CIX); „отрова" (CIX); „човешка" (CIX); „тежка" (CIX); „кръсп" (CIX); „кръсп" (CIX); „поправ" (CIX); „прав" (CIX); „къци" (CIX); „могъци" (CIX); „чернозема" (CIX); „подема" (CIX); „ръц" (CIX); „лице" (CIX); „длан" (CIX); „пиян" (CIX); „мироздание" (CIX); „разстояние" (CIX); „Гледам мечата кожа сега,/ гледам вятъра вън как навива/ на огромни кълбета снега" (CX); „В далечен град, в хотелска стая/ се върнах късно вечерта/ убит от път и от замая./ и от музейна пъстрога" (CXI); „когато блъвне във лицето ми/ човешка кръв и пеиерна омраза" (CXIII); „... и не от вчера в зной и мраз/ сивей на моя гръб работната рубашка"/ „Но гръмотевицата на въпросите –/ най-силно в моето сърце трепера!" (CXIV); „Цяла от уплаха отмаяла./ тя понечи да направи кръст./ И за първи път пред оледяло/ се изправи с целия си ръст." (CXV); „че нося доброта, под мълкете избистрена./ че всеки лист, тревица, шепот и мълчание" (CXVI); „Да бъде здрав като Балкана./ да се задява със моми./ да мине хиляди земи" (CXX); „Одърът започна да расте –/ силна беше младата невеста." (CXXI); „Оранжеви и сини, и зелени/ са облаците в мен." (CXXIV); „Със дрехи и без дрехи, непрекъснато...", „Не разрушавай бързо красотата си" (CXXV); „Една славянка с вик на гларус/ роди ме тука през нощта" (CXXIX); „И времето смени набързо" (CXXX); „щом превърнем в пари мечтите си" (CXXXI); „Железни птици от гнезда железни/ под купола на моя век летят./ Расте тревата върху гроб и безона" (CXXXII); „във въздуха изгряват/ червените криле на Афродита." (CXXXIII); „забранената за възрастни игра" (CXXXV); „където имам стая. В нея – книги, портрет на Левски, карта на Европа" (CXXXVIII); „Затварям ви за думите, уши – резето спускам./ Не искам в моя дом да се говори за изкуство", „не искам в хленчене и мъдрословия угодни/ напразно да се споменава името господне.", „и бързам да напусна на поезията храма./ преди да запълзят змии по младото ми рамо.", „Или ще тръгна бос по връхчетата на тревата/ подир виновницата за иззубения рай – жената.", „Ще се завърна към доброто време на „не зная"/ „не искам" и „не мога", „... А накрая/ връз майчиното лоно на земята ще се срива./ като мушицата, която поживя и си замина..." (CXXXIX)

; „Топло и зелено/ като горски мъх,/ да струи тревата –/ силна, некосена –/ искам да е лято/ до последен дъх.” (CXL); „за да роди най-после своето слънце незаконно/ и го подхвърли на Париж” (CXL); „в себе си светулката спаси” (CXLIV); „Аз съм дума – казах каменно” (CXLV);

Алюзии

„Маро ле, ще ти харижа от Цариграда полвинта,/ Едрине с Узунчарията, със „Султан Селим джамия” (II); „в Деня на Страшния съд избави ни от лявата си страна” (XLVIII); „пред „Свети Марко”, кой в злато сияй (LXV); „на новият свят най-първите певци!” (LXX); „възкръснала като Христа” (LXXIII); „напрасно да се споменава името господне”, „кръста, на който да се изкача и да възкръсна”, „дванадесет приятели и седем Юди”, „помаза ме с хвалебствия, а после ме предаде”, „Гол съм Господи, не мога да изляза”, „придворно суетене”, „гладиаторски борби”, „лирата захвърлям”, „венец от тръни”, „Пилат изми ръцете си и ги изтри в тълпата”, „между страниците съхне може би и чака”, „размисли на роб и на духовен парий” (CXXXIX);

Анафори

„сивозелена долама”, „сивозелено кадифе” (I); „царството да ми поискаш,/ царството и везирството:/ царството ми и бащинка” (III); „Нито ме пожар пожари,/ нито ме слана сланила”, „Тез наши църни биволи,/ (...) Тез наши църни угари,/ орани, недоорани –/ кой ли ще да ги изоре?” (IV); „пак вървеш низ гората, пак е поши на бял Дунав” (V); „гората да развеселим,/ гората и планината” (IX); „Листе попари на гора зелена,/ листе окапа на гора зелена,/ Стига ходихме из гора зелена,/ стига ходихме, разхождахме се.” (X); „да и ветри – да и бури”, „да и хули – да и речи” (XII); „като ходи, вятър вее, като седи, слънце грее, като дума, бисер ниже”, „превържи ми бели ръце”, „превържи ми черни очи” (XIII); „по-хубава/ по-гиздава” (XIV); „че си сеното запали,/ че се със змея раздели.” (XV); „Любили се до две млади глупави,/ любили се тъкмо девет години”, „закопаха добър юнак над село,/ закопаха мала мома под село”, „Пукни, тресни, ти мозкова майчице!/ Пукни, тресни и ти моят бащице!” (XVI); „девет си години сукала,/ девет месеца да говейш”, „Грозанка ще е кумица,/ Грозанка да ги венчае” (XVII); „Откак се е, мила моя майко ле, зора зазорило,/ оттогаз е, мила моя майко ле, войска провървяло” (XVIII); „со Риста Бога на ръце,/ со злато капче на гла’а”, „да пра’т страшни мосте ‘и,/ да варвет грешните души” (XIX); „дорде върба мъзга пуца,/ дорде листе зеленяет,/ дорде Неда хубост има!”, „дорде не е прегоряло/ дорде не е подухла” (XX); „Сичка е стока весела,/ сичко е живо станало,/ сичко е живо и здраво,/ сичко на паша тръгнало”, „полските рамни рудини/ – полските цали цалини”, „босилкови му жезлите!/ Босилък млого мереше” (XXI); „и си ожена девет сино ‘и/ и си омъжи девет девойки” (XXII); „дето ти вода пиехме,/ гдето ти трева тѣпкахме” (XXV); „Троица братя града градяха.../ Троица братя сговор сториха...”, „на си го повий и нахрани го,/ и нахрани го, и припи си го,/ па ми изпечи ранни хлебове, и опери си бялото пране,/ па си ми сготви ранна прогимка” (XXVI); „младост е, либе, еднѣж на света,/ младост минува като росица” (XXVII); „и бел, и червен трендафил,/ и чернооки босилек!”, „нити си ходя некъде,/ нити ми некой дооди” (XXVIII); „Що ти е глава пияна, що ти е черно на сърце, що ти и желязо на ръце?” (XXX); „Ке се сторам морска риба,/ ке ме фатет влакарите” (XXXII); „Денѣ гледам малка мома/ денѣ гледам, в олке всонвам” (XXXIII); „биљбиљо не му каза”, „биљбиљот ми се налютил” (XXXIV); „по триж в годината бял трендафил цѣфти, по триж в годината пчелите се роят.” „Как ще дома д’ида, как ще майци кажка! Как ли ще ми рече: „Яно, мила щерко, (...) дадох ми, мале, девет черни кърпи, и дадох ми, мале, девет черни пера” (XXXVI); „я на пладнина – с водица,/ я вечер, мамо – със сълзи” (XXXVII); „от юначна болест/ от черна чума” (XXXVIII); „да биха снегове, стопили се биха;/ да биха дѣждове, оттекли се биха”, „Дали са лебеде, или са снегове,/ дали са снегове, или са дѣждове?” (XL); „Доде сина ти уловим/ (...) доде му ръце вържеме/ (...) доде му глава земеме” (XLI); „радвай се”, „чрез” (XLVI); „Облажавам твоите...” (XLVII); „Дор на небо ясно слънце, дор на очи свят, живот” (LVIII); „Твоите буки и дѣбове,/ твоите шуми гѣсти” (LXI); „юнак/ юнак” (LXIII); „де се бели Дунав лей”, „де от изток

Черно море", „де Марица тихо шава", „твоите весели поляни", „твоите мъки и страдания", „твоята славна старина" (LXIV); „Видях Венеция, градът чудесни, с гондолите му, с пицните дворци./ Видях го сред лагуните му тесни, покрит със плесни, потопен в зари", „Пак весел смях се лее от гърдите и носи се по сините вълни,/ пак срещаш и изпращаш ти зарите, засмяна кат в цаствливите си дни" (LXV); „**Напред!** Науката е слънце./ „**Напред!** Народността не пада" (LXVI); „Той израстна чистот Явор, а до него аз Калина; –/ той ме е прегърнал с клони, аз съм в него вейки свряла" (LXVII); „Ти – като на дете усмивката лучиста/ Ти – като майчина милувка тиха, чиста!" (LXIX); „И вас, другари, с огнени полети/ и вас, младежи, тъй ви аз ценя" (LXX); „Да бяха, либе, да бяха, да бяха злато ковано" (LXXI); „Аз бях преситен тоя ден на всички суети./ Аз мислех всички скърби и веселия притворни" (LXXII); „С каква любов я ненавиждаше,/ с каква жестокост я люби!", „И аз ще слушам с умиление./ (...) / И в безплътните селения" (LXXIII); „с огреяните върхове на Витоша, / със подновените от багрите на залеза села, / с илюзии за утрешния ден!" (LXXXI); „из всички балкани/ из дебри пустинни/ из гладни поля/ из кални паланки", „през глухи усои/ през есенни жълти гори/ през камънци" (LXXXIII); „Тъгувам аз сред болка и нерадост", „Тъгувам аз по твоята равнина", „И все така ...", „И слънцето ...", „И ти ...", „И все ...", „И в дни ...", „И винаги ...", „И искам ...", „И цял живот ...", „И своята ...", „И аз ..." (LXXXIV); „Ний помним люлакото утрин и песни и смелост/ (...) / ний помним последната схватка зад някакво село", „и ридаха тихо/ и грамадни ковчег", „И мъжком по речното дъно във дълги редици/ (...) / и в нашите ледни и мътнозелени зеници" (LXXXV); „ту се сплитат на възли и змии, / ту разгъват безкрайни хора" (LXXXVII); „Ако зажалиши някой ден" (LXXXVIII); „а после като лек попътен вятър, / а после като луд планински вихър" (LXXXIX); „Тук има миризма на вехто/ и прах по всичките неща/ тук бавно времето превръща" (XCII); „Обичам те, земя голяма, Обичам българските думи" (XCIII); „...че още живея, / че още ще бъда.", „бих ревал тогава, / бих ревал от болка" (XCIV); „с дълбокото пристанище/ с тържествената меланхолия" (XCV); „За да останеш, за да си потребен, за да те има", „и кротък залез, и другарска реч, и падане, и ставане отново, и тръгване отново надалеч, и ласка по косата, и засада, и хоризонти с мамеци звезди?" (XCVI); „инстинкт всевластен за живот/ инстинкт за ласки и възторзи" (XCVII); „че е скръбта за мен омъжена, / че с нищо се не чувствам горд" (XCVIII); „Над къция, / над градини (...) / над дървета", „Като вас/ в тоя час (...) / Като вас/ с леден глас" (XCIX); „вас – съставящи мене самия, / вас съм смятал за дребни и скромни", „Сега тача блестято скрито, / сега виждам как вие, които" (C); „Тъжен е тоя обичай – другари, недейте, / тъжен е тоя обичай, помнете това!", „вън посред вятъра, там до един в надпревара, / вън посред ясня, пролетен полет и звън." (CI); „Понякога застават пред гишето/ ту светла радост, / ту внезапна скръб, / но аз затварям/ пред врага сърцето/ и го отварям/ пред приятел скъп." (CII); „че тъжши за мен, че ме обичаш, че си ме очаквала от толкова години", „и измами, / и чрез теб на нея оживяват" (CIV); „Защо мълчим? / Защо стоим" (CV); „Така е леко, светло на гърдите! / Така е топла, тиха вечерта" (CVI); „тук" (CVII); „или отчаян ще заминеи, / или ще вършиш чудеса" (CVIII); „човешка длан" (CIX); „да падна и като спасен/ да спя, да спя – да ми не стигне" (CXI); „Блазе на вас, неплодни! – без дечица мили. / Блазе на вас, утроби не родили! / Блазе на вас, не кърмили гърди!" / „Наистина ли пак за твоите очи съм драгост/ наистина ли през отлъката не ме забрави..." (CXIV); „че нося доброта, под миглите избистрена, / че всеки лист, тревича, шепот и мъчяние" (CXVI); „да бъде сладко като мед, / да помни бойния завет" (CXX); „как си лягаха с любов голяма, / как веднъж внезапен тънък плач" (CXXI); „Колко си хубава! / Господи, / колко си хубава!" (CXXV); „Нека станем лесът срецу зъл уховеи! / Нека бъдем дъждът на пшениците гъсти! / Нека мъртвият болен да оживей" (CXXVIII); „Умираше градът от старост. / Умираше от красота." (CXXIX); „Разбирам хромия, прегърнал словото като удавник, / разбирам и деняка, който трябва да се храни. / Добре че е смъртта – последната човешка гара. / Добре че всеки ден врътите на земята се отварят" (CXXXIX); „Ето ме днес", „Дълго тих кръв от зелени насекоми", „Живо месо от издъхващо птиче", „После презрях и магии, и измислици" (CXLI); „от ужаса да бъде още жива, / от ужаса, че трябва скоро да умре", „... / от ужаса, че всичко си отива" (CXLIV); „Като стоиш пред престола на царя на всичките, като се наслаждаваш направо на сиянието на единосъщната Троица, херувимски като пееш заедно с ангелите Трицветната песен и като имаши голяма и непостижима смелост, моли се на всемилостивия си Владика да спаси сънародниците ти, единородния ти български народ." (XLVIII); „Ти си честна невеста на истинския жених! / Ти си крин, намерен сред тръне! / Тебе облажават

человеческите родове, понеже си последвала своя жених!/ Ти си застъпница на тези, които са в неволи, и пристанище на тези, които са изложени на бури!“ „Облажавам и твоите честни членове!/ Облажавам твоя благозвучен език, защото не престана да слави Бога!/ Облажавам твоите очи, защото не дремнаха от сън, който води към смърт!/ Облажавам ти ръцете, които се подвизаваха в труд...!“ „Чрез твоето застъпничество ние отблъскваме всички, които воюват срещу нас!/ Чрез тебе нашият град става як и нанася светла победа!“ „Ти си слава на жените, красотата на девиците, пример на апостолски живот, ободрение на което се нуждае!/ Ти имаш способността да вършиш чудеса, ти даваши обилно и без завист потребното на всички!“ (L) ;

Антитези

„...стига си оди българка,/ ... изречи, та са потурчи“ (III) ; „Дали ти некой дооди, или си одиш некъде?“ „не уме дума да дума, камо ли либе да либи!“ (XXVIII) ; „Твоите листи, горо ле сестро, пак щат да покарат,/ мойта младост, горо ле сестро, не ще се повърне.“ (XXXIX) ; „миришеи на младост“, „само скръб и жалост“ (LXII) ; „буди сънния живот/ на туй, което в сън ще мине“ (LXXV) ; „Повярвай ми завинаги – и никога“, „Не ме изгубвай никога – откривай ме“, „Не се измъчвай повече – обичай ме!/ Не се цади – обичай ме!“ (CXXV) ; „звънях отътре, докато отвън ме биха“, „Ала сега – довиждана придворно суетене и гладиаторски борби на поетическата сцена.“ „А който продължи нагоре – Бог да му помага. Но аз потеглих вече – и към миналото бягам.“ „Заради тях и аз обикнах някога у мен поета. Но ето че сега устата се отдалечава от сърцето“, „Но ето че пристигам аз и подир миг ще мина“ (CXXXIX) ;

Анжамбмани

„всичко, казвам, понякогаи/ като куриум пада/ на сърцето, което е/ всякогаи готово/ да поплаче, кога види/ в природата ново“ (LXI) ; „Пейте робини,/ тез тъжни песни!“ (LXIII) ; „Напред! Народността не пада/ там, дето знанъето живей!“ (LXVI) ; „видях Ива, видях кърви ... и не сетих как измъкнах/ остро ножче из сърце му и в сърцето си забих го“ (LXVII) ; „Аз не съм готова/ за следващата нощ“ (LXXXI) ; „О, сякаш чер ковчег над тъмните води/ за сетен упокой приспивно ни люлей!“ „Със вързани ръце и тая вечер пак/ ний гледаме в копнеж към светналия бряг“, „о, кой ли тая нощ, ранен и изтезан,/ кат падаща звезда натам ще полети?“ „и грамадния ковчег/ вдън земя зариха“ (LXXXV) ; „В гората зашумя дъждът и ти/ под моето палто се приюти“ (XCI) ; „Би казал, че във тая стая/ не е живял отдавна никои“ (XCII) ; „бих влязъл във взривна/ ракета, самичък/ бих търсил/ в простора/ далечна/ планета“ (XCIV) ; „Аз го разбирам. Туй е онзи/ инстинкт всевластен за живот“, „И с нас се случва туй – и ние/ оставаме така сами“ (XCVII) ; „Врани –/ понесени/ с кръсъци/ черни ята“, „Над тях/ небето/ е бледо/ и ледено“ (XCIX) ; „Сега тача блесенето скрито,/ сега виждам как вие, който/ безразсъдно във времето прежно/ настрани съм отхвърлял небрежно/ сте се бутали тайно със лакът –/ „Как се прави на умен глупакът“ (C) ; „В кратката ведрата безмълвност да слушам как нейде/ пеят моми и нивя като в сън ромолят/ там зад поля, зад поля, сред гори необгледни“ (CI) ; „И ний – преди да изгорим –/ на края на скалата/ стоим в мига неповторим/ между Небето/ и Земята“ (CV) ; „Аз съм щастлив. И аз не мисля колко/ ще бъдат с мене твоите очи.“ (CVI) ; „А в странен климат/ по полето/ цъфтят заветни цветове.“ (CVIII) ; „Дойдох на тоя свят/ да видя слънцето./ в ръка да взема/ плода на радостта, наливал сладост много векове.“ (CXIV) ; „Всичко помни одърът – по здрач/ как си лягаха с любов голяма“ (CXXI) ; „Дъждът вали във мене/ с червени капки. И тревата никне/ от мойта пролет – в мене (...),“ „Остава само думата, която/ ще се роди – аз ще те наричам ...“ (CXXIV) ; „Нима от глухия безкрай се готвиш сам да отпътуваш така – без с никоя от нас на тръгване да се спогуваи“ (CXXVI) ; „И времето смени набързо/ ласкавите си сезони.“ (CXXX) ; „(...) но една ще бъде отначало/ до края ни:/ (...) но една ще бди/ над живота ни:/ (...) но една ще ни обича/ истински“ (CXXXI) ; „в която пиша и чета, и мисля/ това, което няма да ви кажа“ (CXXXVIII) ; „Искаш ли да станеш мисъл/ питах камъка.“ (CXLV) ;

Асонанси

„Ни прела гора, ни ткала“ – „са зима болна лежала“, „сама се гора облека“ (I); „Горо льо, горо зелена,/ доскоро беше зелена“, „Овчарко, млади овчарко!“; „белени, недобелени“ (IV); „що белей, що белей“, „да си пойдом на бел Дунав/ и да пойдом и да дойдам“ (V); „та караа три синджира робъе“/ „един синджир си млади невести“ (VII); „заради Индже войвода:/ „Де да е Индже, да дойде“ (IX); „Есен ми доде, сланата падна,/ сланата падна, листе попари,/ я свивай байрак ти, Мануш войводи!“ (X); „пойдов в гора зелена“ (XI); „да ѝ хули име не похулят“, „два са бора ред поредом расли“ (XII); „не е нашло дребна лова, най е нашло вита ела“ (XIII); „Похвали се малка мома,/ че е мома похубава“ (XIV); „Жениш ме мамо, годиш ме, ала ме мамо не питаш“, „Мене ме, мамо, змей либи“, „змей либи, змей ще ме земе“ (XV); „да се вземат до два млади любовни“, „да се водят, да поминат наедно“ (XVI); „голяма мома израсла“ (XVII); „Откак се е, мила моя майко ле, зора зазорило“ (XVIII); „со злато капче на гла‘а“, „пак тебе не го да‘аме“, „назаем брашно земала“, „кога го назот, врацала“ (XIX); „тя не била тънка върба,/ най е била сама Неда“ (XX); „и стока, маре, и мака“, „врани коньове в полето“, „два му волове ангели“, „сичките живи животни“, „тая година най-добра“ (XXI); „и му напълна девет амбари“ (XXII); „че ма заводат сеимене“ (XXIII); „„Всяко си либе на либе каза“, „Оти ми, либе, нукум уника, нукум уника“ (XXVI); „„моето либе коня седлае, на кяр да иде на Каравлашко“ (XXVII); „севакво цевеке ронено“ (XXVIII); „гълъб ми гука в усочи, от моя пусти стопанин, от моя стара свекърва, от мое мъжко детенце“ (XXX); „да мезе‘иш воскуте‘и“, „дам однесеш на земия“, „да ме вариш, да ме печеш“ (XXXII); „лудо ходи сос дружина“, „на дружина говореше“, „дене гледам малка мома“ (XXXIII); „утро и вечер со шекер, а на пладнина со сълзи“ (XXXIV); „Плетит мома мрежа копринена“ (XXXV); „Яно, море Яно! Засвирили ми са два рога ковани и два нековани“, „Загоро, Загоро, мило наше село, лично, та обично, яко хлебородно“, „А ти, Романия, пуста останала, пуста останала, равна се сравнила!“ (XXXVI); „Процавай, мамо, процавай!“; „Обяда ще да обядам“ (XXXVII); „Поболи се Бона,/ Боне, мома Боне,/ от юначка болест,/ от черната чума./ Над Бона стоеше,/ леле, милна майка,/ та Бога молеше“ (XXXVIII); „белее, белее, люлее,/ белее, люлее“, „лебеде“, „снегове“, „дъждове“ (XL); „щом си главата видяла,/ викнала, та заплакала“ (XLI); „О, пречестна и изгълнена с благодатта на Светия Дух, славо, Иване, обиталище на Светителя и на Отца.“ (XLVIII); „Хубава си, татковино,/ име сладко, земя рай“ (LVIII); „Я дарои бисер не сака,/ тук сака мома Бисера.“ (LIX); „Хубава си, моя горо,/ миришеши на младост“ (LXI); „Но всуе, о Венецио блага, таз слава минала в мен скърб зове“ (LXV); „Напред! Народността не пада“ (LXVI); „Първо либе, първа севдо, не копней, недеи се вайка,/ че каил за нас не стават мома татко, твоюта майка.“ (LXVII); „Ветрец лек нек далек“, „как сырце за лице ангелско милей“ (LXVIII); „До вчера беше ти робиня унижена“ (I); „И славада си като молитва в късен час“ (II); „на теб славяните позва той в своя храм!“ (LXIX); „В градината, в разкалената леха/ две три кокичета се забелеха.“ (LXX); „Ще дойде, Зоравко, ден – последния/ на твоя татко земен ден“ (LXXX); „и тихи пазви тиха ноц“, „ти с плахи стъпки“, „радост плаха“, „на прага“, „блага“ (LXXXVIII); „аз съм зачарован да страдам и да чезна“ (LXXXIX); „сякаш в болка безнадежна“, „хризантеми в кошничка кокетно малка“, „от маса къмто маса“ (LXXX); „Аз не съм готова/ за следващата ноц –/ денят ми не е свършен още!“ (LXXXI); „завгледано в небесния ефир“, „стопли ме ти в своите обятия“ (LXXXIV); „и звездния звънар за мирен сън звъни“ (LXXXV); „Месечина сънно люлее/ на прозореца своя фенер/ и огрява със сребърна грейка/ тебе, мой бледолик пасажер.“ (LXXXVII); „небето е небе, земя – земята“ (LXXXIX); „моя родино и пламнало мое небе“, „де сме, о, мое печално и равно поле“ (XC); „под моето палто се приоти“, „разнежена и като птица плаха“, „По листите безспир барабаняха“ (XCI); „тук бавно времето превръща/ във прах безжизнен сякаш всичко.“ (XCII); „Високи, сини планини,/ реки и златни равнини“ (XCIII); „Тъмнее хоризонта скършен/ сред есенното пладне“ (XCV); „Как то ще стане дирене сурово/ и кротък залез, и другарска реч,/ и падане, и ставане отново,/ и тръгване отново надалеч,/ и ласка по косата, и засада“ (XCVI); „Най-хубавата гълъбича“, „и силно свиреха крилата му“ (XCVII); „Какво ли искаш от живота/ щом нямах нищо да му дам?“ (XCVIII); „Над тях/ небето е бледо/ и ледено“, „И те мръзнат –/ бездомни,/ настръхнали, сиви“ (XCIX); „Колко глупав съм бил, че съм писал“, „само умна щом имал съм мисъл“, „а щом нямал съм само когато“, „поне

чувство съм имал богато”, „извиращи в мен постоянно”, „умиращи в мен непрестанно”, „храня се, дишам, пия” (С); „живата реч, на живота безсмъртен речта!”, „буйният вятър над буйните ниви бушува, буйният южният вятър бучи” (СІ); „Сменяват често своите разписания/ пристигналите/ отдалече дни:/ те без билет/ минават разстояния,/ гостуват на посоки/ и страни.” (СІІ); „Тя беше като корен без земя”, „Тя беше като дъжд без жадна гръд” (СІІІ); „Можеш да се влюбави и разлюбваш,/ с тебе могат да си поизграят.” (СІV); „накрая на скалата/ стоим в мига неповторим/ между Небето/ и Земята...” (СV); „Над мен отново лятна вечер./ Вървя в полето и бера цветя.” (СVІ); „щурците шият златните обувки на съня”, „оръжие не носи никой тук, понеже звездите горе всичко наблюдават” (СVІІ); „Любов – магическа реалност./ неоскърбени светове –/ в които жално и нормално” (СVІІІ); „длан” (СІХ); „Балкан” (СІХ); „нужна” (СІХ); „южна” (СІХ); „чакали” (СІХ); „пожали” (СІХ); „герой” (СІХ); „добри” (СІХ); „ятаган” (СІХ); „сурова” (СІХ); „отрова” (СІХ); „човешка” (СІХ); „тежка” (СІХ); „пръст” (СІХ); „кръст” (СІХ); „поправ” (СІХ); „прав” (СІХ); „къща” (СІХ); „могъща” (СІХ); „черноземна” (СІХ); „подема” (СІХ); „ръце” (СІХ); „лице” (СІХ); „тиян” (СІХ); „мироздание” (СІХ); „разстояние” (СІХ); „Ти ме питаш дали съм щастлива?/ Аз не знам, ала в снощния час/ в мене прелива/ топла кръв. И заплаках на глас” (СХ); „Угасна лампичката бледна./ Започна мракът да расте,/ ала във стаята съседна/ аз чух как плачеше дете.” (СХІ); „когато почнат да ме дават словеса” (СХІІ); „Аз знам какво е вяра и съмнение!/ Аз знам какво е полет и падение!”, „Написана е моята съдба – поема/ във по-свободни, бели стихове” (СХІV); „Боже, колко скъпо я плати!/ Нещо я удари безопасно./ Образът се лошна и разби./ Сякаш в кладенеца беше паднал” (СХV); „По-бързо, по-далеч от хаоса, прелял над къщите:/ прозорци пламнали, стени, готови да се срутят” (СХVІ); „тъмосинята планина”, „синята планина” (СХVІІІ); „Когато се роди момче,/ звънят препълнените кани” (СХХ); „Всяка пролет пишваше дете./ искаше да му направят място.” (СХХІ); „И тревата никне/ от мойта пролет – в мене – като чувство.” (СХХІV); „Със дрехи и без дрехи, непрекъснато”, „в нозете ти, в очите ти... Обичай ме!” (СХХV); „И плесента зелена беше./ Като стареещо море” (СХХІХ); „Изпраца лед за тебе/ въздухът озонен.” (СХХХ); „Ний може да имаме много жени,/ но една ще бъде отначало/ до края ни” (СХХХІ); „Върви дете по черната пътека/ и после бавно спира в пепелта.” (СХХХІІ); „А друмото е плът непроменима,/ омръзвала на всекиго от нас.” (СХХХІІІ); „Какво ще кажат нашите?/ Какво ще кажат вашите?/ Какво ще си помисли старата гора!” (СХХХV); „И лошо спя, но хубаво се смея./ И не броя пари, защото нямам” (СХХХVІІІ); „Наместо с чашията на славата да се опивам,/ назад ще тръгна и назад ще се развивам.” „и като жаба, зинала – с молив в устата,/ излязах на брега – да разговарям с тишината”, „от сутринта над листа цях да марширувам/ и книжната тръба на щастие то да надувам.” „не мога да се правя на овчица и страдалец/ когато днес пращи от здраве мойто тяло,/ или пък да дрънча като оцърбено точило,/ докато вената на любовта кърви от сила” (СХХХІХ); „Да е лято! Още да е лято –/ дълго като зима,/ топло като гръд./ тежко като злато,/ звънко като рима,/ вечно да е лято –/ за последен път.” (СХL); „Стоиш на моста. Векове разчесва той реката среброкоса./ Но времето с ръжда и сажди я къноса.” (СХLІ); „Дяволска сила във жеста ми свети”, „А във очите ми тайни и истини”, „Дълго пих кръв от зелени насекоми”, „Живо месо от издъхващо птиче”, „После презрях и маги, и измислици” (СХLІІІ); „от ужаса да бъде още жива,/ от ужаса, че трябва скоро да умре” (СХLІV); „Искаш ли да станеш смисъл/ питах камъка.” (СХLV);

Апосиопези

„настане вечер...” (LXІІІ); „мама да ридае...”, „а сестра да жали ...”, „и да ме оплаква ...” (LXXI); „И те мръзват –/ бездомни,/ настърхнали,/ сиви...”, „(...) Вятърът брули/ жестоко” (XCIX);

Библейски мотиви

„Или пък нейде в нещо е повярвал неверникът Тома” (CXXXVII);

Градацин

„Я силен пламък ти пламни,/ та буен огън разпали/ на младите в сърцата,/ да тръгнат по гората” (LV); „Мили са ми планините/ и на север, и на юг/ драги са ми равнините/ набраздени с нашия плуг.” (LVIII); „Как във скръб живот скъп трови и пилей;/ как сърце за лице ангелско милей,/ как душа за душа искрена трепти;/ за любов – живот нов как ми тя шепти” (LXVIII); „И грамаден и задъхан”, „понесат се нависоко волнокрили, смели, горди и се спуснат бавно, плавно като мек приятен сняг.” (LXXX); „неудържими/ страхотни/ велики:/ НАРОД!”, „хиляди/ маса: народ”, „велик/ сдоблимен/ непостижим!” (LXXXIII); „Свалете!/ Свалете” (XCIV); „...Вятърът брули/ жестоко,/ до болка/ очите ми.” (XCIX); „във жеста, в трепета, в гласа” (CVIII); „беше малка ти, но беше тежка ти за мен си цяло мироздание, че аз те мера не на разстояние” (CIX); „продаваха на дребно твоюта окаменни ... Вкупом спират и в хор се засмиват ... И жива става синята планина” (CXVIII) „(...) Аз съм камък/ (...) Аз съм смисъл/ (...) Аз съм дума” (CXLV);

- Възходящи градацин

„плаче и нарежда” (XXXIX); „Колко са хубави ръцете ти./ И нозете ти колко са хубави./ И очите ти колко са хубави./ И косите ти колко са хубави./ Колко си хубава!/ Господи,/ колко си истинска.” (CXXV); „Поетът е една оголена подвижна рана, поезията е страдание и вик сред океана” (CXXXIX);

- Низходящи градацин

„И подобно на кошмар, жестоки, гневни мисли върху мене връхлетяха” (LXXII); „Аз чувам гордите слова на своята душа безгласна, но пак безпаметно зова и в шеметна забрава гасна” (LXXV); „Използвах за алиби старостта/ и се оттеглих –/ В спомена./ В природата./ В приятелството./ В книгите.” (CXIII); „Дълбоко в мен се утаи на болката вулкана, клокочи и дими – зарастват спомени и рани.” (CXXXIX);

Епанафори

„кой ли ще да ги изткае,/ изткае, още добели?” „Кой ли ще да ги довеже,/ довеже, още дореси?” (IV); „Разплакала се гората,/ гората и планината” (IX); „Тлъсти аънца, вино червено,/ вино червено, върла ракия; Нашише бащи из гора ходят, из гора ходят, се за нас питат;/ Нашише сестри на седенки ходят,/ на седенки ходят, се за нас питат” (X); „Тръгнало е лудо-младо низ горица,/ низ зелена, да си лови дребна лова,/ дребна лова яребици и по-дребна – преперици”, „най е нашло вита ела,/вита ела съковита” (XIII); „изгоряха жътварите,/ жътварите на полето” (XIV); „мене ме, мамо, змей либи,/ змей либи, змей ще ме земе.” (XV); „войвода им, мила моя майко ле, сам цар Иван Шишман./ Отговаря, мила моя майко ле, сам цар Иван Шишман” (XVIII); „пак тебе не го да 'аме/ ке го да 'име на занат” (XIX); „па си го повий и нахрани го, и нахрани го, и приспи си го”, „нейното либе никум уникна, никум уникна, сълзи зарони”, „изпуснал съм си сребърен пръстен, сребърен пръстен със червен камък”, „изградете ме от дясна страна, от дясна страна на Бяла града./ та да си храня малкото дете, малкото дете със прясно мляко” (XXVI); „Поседи, либе, тая година,/ тая година и тая зима” (XXVII); „Либи го, синко, либи го/ – либи го – не оставяй го” (XXVIII); „кога бях млада при майка,/ при майка още при татка” (XXX); „Ако умрам, да не желяши/ да не желяши, да не плачиши”, „ке ме фатет влакарите,/ влакарите, рибарите” (XXXII); „нокем иде близо, близо/ близо, близо дур до мене” (XXXIII); „кум я изваде прет чеснана кума/ кума я изваде прет чеснего зета,/ зет я изваде прет чесна невеста” (XXXV); „(...) по дваже в годината жнеме и вършиеме,/ жнеме и вършиеме, косиме, береме”, „А ти, Романия, пуста останала,/ пуста останала, равна се сравнила!”

(XXXVI) ; „като върви, като върви, жално-милно плаче,/ жално-милно плаче, джанам, плаче и нарежда”, „Вечер иде, горо ле сестро, армаган ми носи,/ армаган ми носи, горо ле сестро, все кървави дрехи./ все кървави дрехи, горо ле сестро, все търговски глави.” (XXXIX) ; „Що ми се белее, белее, люлее,/ белее, люлее” ; „Та седат, та ядат, та ядат, та пият,/ та ядат, та пият и с кавали свирят”, „че моята майка сега девет годин,/ сега девет годин”, „кърна си додиря, та я не опира,/ тя я не опира, мене жив жалеет”, „бяло цвете сеят, ала го не носят,/ ала го не носят, мене жив жалеят”, „се кавали правят, ала с тях не свирят,/ ала с тях не свирят, мене жив жалеят!” (XL) ; „Отдолу идат сеймени./ сеймени бялокубаши”, „Не ми е глава хайдушка./ хайдушка глава, кръвнишка” (XLI) ; „когато безсънното е съвест,/ а съвестта е ден” (LXXXI) ; „... открий отново и пресътвори. Пресътвори ги ти като лозата” (XCVI) ; „да гръмне хиляди врати/ и с хиляди уста да заговори” (CV) ; „През огън минал, върщам се – стомана!/ Стоманата и тя омеква при закалка!”, „излязъл от редицата за малко – аз посоката сверих./ Сверих я на сърцето си по точния компас...” (CXIV) ; „да бѣда сам една страна./ една земя със свои гари” (CXXIX) ;

Епитети

„болна”, „зелена” (I) ; „бяла”, „мила”, „млади” (III) ; „зелена”, „широки”, „тежки”, „млади”, „оребни”, „черни” (IV) ; „жална”, „бели”, „болен”, „мили”, „малко”, „черни”, „студена” (V) ; „хубава”, „бърза” (VI) ; „млади”, „дебела” (IX) ; „зелена”, „тлъсти”, „тънки”, „остри” (X) ; „тънковата”, „високи” (XII) ; „зелена”, „дребна”, „вита”, „тънка”, „малка”, „бели”, „червен”, „черни” (XIII) ; „копринено”, „саноалено”, „по-гиздава” (XIV) ; „зелена”, „широка”, „хубава”, „млади”, „хитра”, „разумна” (XV) ; „млади”, „глупави”, „влюбени”, „мала”, „добър”, „ситно”, „зелено”, „тънка”, „буен”, „силен”, „момков” (XVI) ; „ясно”, „зелена”, „силни”, „мила”, „християнска” (XVIII) ; „убаво”, „висока”, „равна”, „райски”, „страшни”, „греини”, „прегрейна”, „чуждо” (XIX) ; „сама”, „ясно”, „черни”, „дълги”, „бели”, „самооиска”, „тънка”, „малки”, „жълто”, „чужда”, „равни”, „засукани”, „навъсено”, „нажалени” (XX) ; „голяма”, „мили”, „най-добър” (XXII) ; „зелена”, „вакло”, „червено”, „ален”, „вакли”, „млада”, „тънки” (XXIII) ; „ясно”, „ранна”, „бяло”, „малко”, „същинско”, „прясно” (XXVI) ; „ситен” (XXVII) ; „бял”, „червен”, „чернооки”, „хубаво”, „младо”, „глупаво” (XXVIII) ; „млада”, „хубава”, „суро”, „пусто”, „стара”, „мъжско”, „широко” (XXX) ; „червено”, „лудо”, „високи”, „шарени” (XXXI) ; „морска”, „равна”, „бяло” (XXXII) ; „лудо”, „мили”, „малка” (XXXIII) ; „копринена”, „бела”, „жълтеникаво”, „сребрена” (XXXV) ; „обично”, „хлебородно”, „пуста” (XXXVI) ; „по-стари”, „жива”, „ситна” (XXXVII) ; „юначка”, „черна”, „милна”, „сиви”, „младо”, „бяла”, „свилни”, „мътна” (XXXVIII) ; „зелена”, „жално”, „младо”, „широко”, „дълбоки”, „кървави” (XXXIX) ; „голяма”, „младо”, „зелено” (XL) ; „юнашка”, „хайдушка”, „кръвнишка” (XLI) ; „велики”, „славни”, „бедни” (XLIII) ; „дивни”, „херувимска”, „изобилна” (XLIV) ; „божия”, „духовна” (XLV) ; „пресветло”, „светло”, „бесовски”, „идолски” (XLVI) ; „велемѣдро”, „сладък”, „пречестни” (XLVII) ; „пречестна”, „непостижима”, „единосъщна”, „херувимски”, „всемилюстив”, „единороден”, „непорочна”, „благословени” (XLVIII) ; „честна”, „убога” (XLIX) ; „по-велика”, „хубава”, „чиста”, „позлатена”, „храбър”, „девствена” (L) ; „сладък”, „красив”, „светъл”, „необхватен”, „невидим”, „неизказан”, „вечен”, „щедър”, „милостив”, „неизчислим”, „човеколюбив”, „незлюбив”, „благоутробен”, „плътски”, „бащин”, „хубава”, „уязвена” (LI) ; „преподобна”, „прекрасна”, „благочестив”, „милостива” (LII) ; „нечист”, „невъздржан”, „окаян”, „омърсен” (LIII) ; „вярна”, „сговорна”, „мила”, „храбри”, „старо”, „народно”, „лично”, „пресветло”, „ясно”, „златни”, „зелен”, „сияйни”, „мили” (LIV) ; „народна”, „любородна” (LV) ; „жива”, „жална”, „ясни”, „красни”, „честити” (LVI) ; „розен”, „черни”, „огнен”, „тъклен” (LVII) ; „млад”, „невинно”, „драги”, „хубаво”, „сладко”, „набраздени” (LVIII) ; „хубаво”, „дребно”, „по-бяло” (LIX) ; „жалостно”, „житородни”, „кървава”, „зли”, „кървав”, „млад”, „прочут”, „сенчести”, „лют”, „наскърбен”, „ужасен”, „бързокрил”, „съседни”, „велика”, „страшен”, „беден”, „уплашен”, „пролетна”, „тежки”, „печална”, „силни”, „героичен”, „достоеен”, „почетен”, „горда”, „сочна”, „млада”, „оенени”, „клета”, „тежък”, „лоши”, „нерадостен”, „вити”, „непокрити”, „внезапен” (LX) ; „руйно”, „чисти”, „свободна”, „народна” (LXI) ; „хубава”, „гѣсти”, „тлъсти”, „ново” (LXII) ; „чудни”, „прекрасни” (LXIII) ; „чудесни”, „тесни”, „красна”, „пищни”, „дълбока” (LXV) ;

„възродени“, „нова“, „неизменна“, „световни“, „моцна“ (LXVI); „стройна“, „плахи“, „ясно“, „кичест“ (LXVII); „роден“, „любим“, „скъп“, „яворов“, „ангелско“, „лек“, „изтуплен“ (LXVIII); „унижена“, „безпаметни“, „единствена“, „скъпа“, „светла“, „свята“ (LXIX); „скромни“, „мънички“, „нищожен“ (LXX); „солунска“, „лота“, „одринска“ (LXXI); „безрадостно“, „страшен“, „продажени“, „зла“, „весели“, „тъли“, „ледни“, „жестоки“, „гневни“, „мрачни“, „приторни“, „висок“, „милите“, „унил“, „морен“ (LXXII); „беден“, „просъезен“, „несбъдната“, „хубава“, „безверен“, „недостигнати“, „сетен“, „тежки“, „траурни“, „стар“, „възроден“, „безплътни“, „бъден“ (LXXIII); „лъжовна“, „черна“ (LXXIV); „есенни“, „сънни“, „светли“, „изгряла“, „протегнати“, „мразно“, „низвъргнати“, „горди“, „безгласна“, „шметна“, „замислени“, „златисто“ (LXXV); „кремова“, „зимни“, „снежни“, „безлистен“, „крystalни“, „небесна“, „глуха“, „светли“, „безмълвна“ (LXXVI); „тягостна“, „древна“, „утринна“, „отровни“, „благодатно“, „пресни“, „пъстроцветни“, „вихрен“, „пролетен“, „слънчев“, „пътър“, „лекокрила“, „ранен“, „чист“, „пустинна“, „късен“, „вечен“, „заветен“ (LXXVII); „рицарска“, „непрестълни“, „оревен“, „царствен“, „гранитен“, „загадъчен“, „водна“, „северен“, „безгрижен“, „бодър“, „пътни“, „спасителен“, „тежки“, „гъсти“, „ранени“, „морни“, „златни“, „неземни“ (LXXIX); „загадъчна“, „нежна“, „смутен“, „влажен“, „малка“, „смели“, „горди“, „смътен“, „нерад“ (LXXX); „огрени“, „разтревожен“, „спокойно“, „тържествено“ (LXXXI); „груби“, „черни“ (LXXXIII); „несретен“, „беден“, „родно“, „тъжна“, „морен“, „самотен“, „заченати“, „волна“, „златни“, „златен“, „свещено-мълчалив“, „свещена“, „гълънали“, „вечна“, „небесен“, „синкав“, „смълчан“, „нерадостни“, „бездомна“, „омръкнал“, „студени“, „отлетели“, „нерадостна“, „беден“ (LXXXIV); „тъмни“, „черен“, „тиха“, „цветна“, „плаха“, „нежнорозов“, „таен“, „жежки“, „грамаден“, „стари“, „снили“, „призрачни“, „бели“, „ледни“, „кървав“, „страшен“, „ранени“, „бисерни“, „хищни“, „дива“, „засмяна“, „безценни“, „странни“, „смугли“, „ясна“ (LXXXV); „сънно“, „сребърна“, „бледолик“, „зелено“, „монотонен“, „приспивна“, „златен“, „изловеден“, „старо“, „далечно“, „сменен“, „луен“ (LXXXVII); „лота“, „кротки“, „мирно“ (LXXXVIII); „самотен“, „топъл“, „попътен“, „унесен“ (LXXXIX); „кървави“, „печално“, „пусто“, „остро“, „червени“, „просторно“, „равно“ (XC); „разнежена“, „плаха“, „ситни“, „мокър“, „дъждовна“, „сляпа“, „благороден“ (XCI); „жълти“, „есенно“, „тежко“, „печална“ (XCII); „голяма“, „високи“, „сини“ (XCIII); „есенно“, „сино“, „дълбоко“ (XCV); „потребен“, „стенеца“, „непознат“, „зараснал“, „оплодено“, „горещи“, „космичен“, „чужуна“, „сурово“, „кротък“, „другарска“ (XCVI); „най-хубава“, „мъничка“, „студена“ (XCVII); „лош“, „горд“, „мършави“, „хамалска“, „изстудено“, „безполезен“ (XCVIII); „разпилени“, „обрулени“, „пусто“, „бледо“, „ледено“, „бездомни“, „настръгнали“, „сиви“, „неспокойни“, „вледенени“, „тревожно“, „зловещо“, „сурова“, „жестоко“, „осланена“ (XCIX); „умна“, „богато“, „прости“, „дрени“, „скромни“, „скрито“, „умен“, „човешки“, „нежна“, „несъзнавана“, „велики“, „честно“, „стара“, „известно“ (C); „буен“, „южен“, „пламтящо“, „безстрашни“ (CI); „самотни“, „мълчаливи“, „сиви“ (CII); „изгубен“, „жадна“, „безплътен“, „огромна“ (CIII); „красиво“, „човешки“, „щастлив“ (CIV); „тайнствено“, „кратка“, „умирац“, „бледа“, „огнени“, „неповторим“ (CV); „хиляди“, „сини“, „дълбока“, „ненаситен“ (CVI); „сладки“, „златни“, „луен“ (CVII); „магическа“, „неоскърбени“, „синкав“ (CVIII); „човешка“, „южна“, „стар“, „добри“, „добра“, „сурова“, „византийска“, „кървав“, „пречупен“, „могъщи“, „радостен“, „малка“, „тежка“, „ласкави“ (CIX); „сребърномлечна“, „бяла“, „тежък“, „студентски“, „разцъфнал“, „бързотечен“ (CX); „музейна“, „бледна“, „детски“, „сладък“, „тревожен“, „трескав“, „делови“, „ноцен“, „аптечен“, „чуждоземен“, „хотелски“, „непонятен“, „успокоен“ (CXI); „щедър“, „цветен“, „студеносив“ (CXII); „кътнящо кухи“, „пещерна“, „човешка“ (CXIII); „тиха“, „нежни“, „укорни“, „мръсни“, „тежка“, „студен“, „печелкови“, „високи“, „ранен“, „домашина“, „остър“ (CXIV); „боси“, „чужда“, „моминска“, „бели“, „потъмня“, „дълбоки“, „бистър“, „тиха“ (CXV); „внимателно-печален“, „спокойни“, „избистрена“, „прозрачни“ (CXVI); „бяла“, „светли“, „леки“ (CXVIII); „тъжно“, „мухлясала“, „мрачен“ (CXIX); „сладко“, „боен“, „бял“, „вити“ (CXX); „внезапно“, „тънък“, „силна“, „млада“, „ръбата“, „меко“ (CXXI); „червени“, „кафява“, „зелени“, „оранжеви“, „сини“ (CXXIV); „истинска“, „ревниви“, „внезапни“, „детинско“ (CXXV); „смътни“, „глух“, „зла“, „стара“, „грозна“ (CXXVI); „злобна“, „първородна“, „велико“ (CXXVII); „чудесен“, „незнайна“, „могъщи“, „зъл“, „дръзки“ (CXXVIII); „въдъновена“, „ведър“, „многозубен“ (CXXIX); „ласкави“, „озонен“, „антична“, „жълто“ (CXXX); „замаяни“, „чужда“, „истински“ (CXXXI); „железни“, „черна“, „изтръгнали“, „рухнали“, „разтреперени“, „онемели“, „посечено“ (CXXXII); „необяснима“

(CXXXIV) ; „силен”, „стара”, „забранен”, „детинско”, „най-нежни”, „безбройно” (CXXXV) ; „сутрешен”, „самотен” (CXXXVIII) ; „грозни”, „красиви”, „железни”, „тъмни”, „червен”, „висока”, „среднощни”, „майчино”, „бодлив”, „оголена”, „подвижна”, „мръсна”, „книжна”, „грозна”, „лъвска”, „усмирителна”, „разтворени”, „изумели”, „светеци”, „божествен”, „слепи”, „словесна” (CXXXIX) ; „топло”, „зелено”, „горски”, „последен”, „тихо”, „свито”, „пеицо”, „дълго”, „звънко” (CXL) ; „измъчена”, „пламтящо”, „незаконно”, „прашни”, „мокър”, „счупена”, „пищни”, „тайствени”, „сбъдната” (CXLI) ; „бяла”, „вечерни”, „най-нови”, „чуждо”, „неточни”, „студено” (CXLIИ) ; „свършено разлистена”, „тайни”, „зелени”, „издъхващо”, „човешки” (CXLIИИ) ; „каменно” (CXLV) ;

Епифори

„Горо льво, горо зелена./ доскоро беше зелена”, „Дали е майка при крави?/ Да беше майка при крави”, „Дали е майка на вода? –/ Да беше майка на вода” (IV) ; „Листе попари на гора зелена, листе окана на гора зелена.” (X) ; „Падна дърво, преби момка над село./ скокна змия, секна мома под село/ закопаха добър юнак над село./ закопаха мала мома под село./ Израсла е тънка ела под село./ израсъл е зелен явор над село./ превиха се двата върха сред село” (XVI) ; „мило”, „драго”, „сиви”, „врани” (XXI) ; „тревата, още водата –/ водата тече пак вода” (XXV) ; „Всяко си либе на либе каза, Струнино либе сал не й каза” (XXVI) ; „залибих либе хубаво./ доста е, мале, хубаво” (XXVIII) ; „мошне ми лепо попеал”, „Невесто, лепа невесто” (XXXIV) ; „Как ли ще ми рече: „Яно, мила церко”, „Тя ще да ми рече: „Яно, мила церко”, „Па аз ще й река: „Мале, мила мале”, „Та па ще й река: „Мале, мила мале” (XXXVI) ; „Боже, мили Боже/ привидигне ми, Боже” (XXXVIII) ; „Га ти Бона умре./ да ми викаци, мале./ младото терзииче/ да ми реже, мале./ бялата покрива,/ да му речеш, мале./ кръпо да я реже./ да са гледат, мале./ Бона свилни поли” (XXXVIII) ; „тя я не опира, мене жив жалее:/ че моите сестри сега девет годин/ (...)/ ала го не носят, мене жив жалеят:/ че моите братя сега девет годин” (XL) ; „остро ножче из сърце му и в сърцето си забих го./ върху Ива мъртва паднах и в прегръдки си обвих го” (LXVII) ; „Жив ще съм аз и край мене събрани, недейте/ в скръб да държите надробни слова!/ Тъжен е тоя обичай – другари, недейте” (CI) ; „длан” (CIX) ; „Балкан” (CIX) ; „нужна” (CIX) ; „южна” (CIX) ; „чакали” (CIX) ; „пожали” (CIX) ; „герой” (CIX) ; „добри” (CIX) ; „ятаган” (CIX) ; „сурова” (CIX) ; „отрова” (CIX) ; „човешка” (CIX) ; „тежка” (CIX) ; „пръст” (CIX) ; „кръст” (CIX) ; „поправ” (CIX) ; „прав” (CIX) ; „къца” (CIX) ; „могъща” (CIX) ; „черноземна” (CIX) ; „подема” (CIX) ; „ръце” (CIX) ; „лице” (CIX) ; „пиян” (CIX) ; „мироздание” (CIX) ; „разстояние” (CIX) ; „На път!/ Човекът е човек тогава./ когато е на път!” (CXIV) ; „свойта”, „строй”, „стъват”, „светли”, „сякаш” (CXVIII) ; „И носете ти колко са хубави./ И очите ти колко са хубави./ И косите ти колко са хубави” (CXXV) ; „със стрехите на моя град! (...)/ със името на моя град!” (CXXIX) ;

Етимологични фигури

„пожар пожарил”, „слана сланила”, „ткаени, недоткаени”, „белени, недобелени”, „прегнати, неразпрегнати”, „орани, недоорани”, „сеяна, недосеяна” (IV) ; „бела Беласица” (V) ; „ходихме, разхождахме” (X) ; „превържи-развържи” (XIII) ; „Струна невяста рано подрани” (XXVI) ; „хитра хитриня” (XXVIII) ; „черно чернило” (XXX) ; „Обяда ще да обядвам” (XXXVII) ; „Моето цвете/ рано прецъфтяло” (XXXVIII) ; „слана осланила” (XXXIX) ; „борба бори” (XL) ; „Бисеро, моме Бисеро, що носиши бисер на гърло?” (LIX) ; „Ден денувам – пътища потайни./ ноц ноцувам” – пътища незайни; С враг врагувам – мяра според мяра./ с благ благувам – вяра според вяра” (LXXI) ; „жаден жадува”, „жар нажежен”, „Тоя живот заживях с душа неспокойна” (CI) ; „Ала дете детето беше” (CXI) ; „каквото в мен боля – изболедувах!” ; „смехът – изсмян” (CXIV) ; „Колко пъти върза и развърза/ възелчето с белите пари!” (CXV) ; „където още дишам и усещам./ че дишам като мен и други хора.” (CXXXVIII) ; „вятър ... ме вее” (CXLIИ) ; „че няма победен и победител” (CXLIIV) ; „пита камъкът./ (...) казах каменно” (CXLV) ;

Звукописни техники

(алитерации, алитерации с апосиопези, анафори, анафорични ефекти, асонанси, асонанси с апосиопези, епанафори, епифори, етимологични фигури, мезофори, реторични въпроси, реторични обръщения, синтактични паралелизми, сравнения) –
Вж: алитерации, алитерации с апосиопези, анафори, анафорични ефекти, асонанси, асонанси с апосиопези, епанафори, епифори, етимологични фигури, мезофори, реторични въпроси, реторични обръщения, синтактични паралелизми, сравнения

Императиви

„Млъкни”, „грей” (LXIII);

Инверсии

„Цар Мурад Мари думаше:/ – Маро ле, бяла българко,/айде са, Маро, изречи,/стига си оди българка./ изречи, да се потурчи/ за мене бяла кадъна,/ цар Мурадова ханъма!” (III); „гора зелена”, „пиле шарено”, „сено косено” (XI); „сено зелено”, „на момъка майка му”, „на момата баца ѝ”, „сутрин рано”, „вечер късно” (XVI); „бой щем да се биеш” (XVIII); „Дириха Стоян, найдоха/ под една бука зелена,/ да пече вакло агънце/ и тие вино червено” (XXIII); „Рила планино”, „ели къриехте”, „вода тиешме”, „прева тълкахме”, „хурки правехте”, „седенки ходехте”, „моми давяхте” (XXV); „цвеке ронено” (XXVIII); „Плетит мома мрежа копринена”, „я доплете мрежа копринена” (XXXV); „гора зелена”, „слана осланила” (XXXIX); „херувимски като пеши”, „Запази вярата непорочна”, „молитвите си ни сподоби”; (XLVIII); „име сладко” (LVIII); „лагуните му тесни”, „от страни далечни”, „вълни безпечни”, „спомените сливат” (LXV); „Таз сила нова” (LXVI); „брегът усамотени”, „вейчици зелени”, „шепот сладък и тъжовен”, „свят лъжовен” (LXVII); „ти предай как страдай клетник тук един как ми тя шепти” (LXVIII); „голтаци мрачни”, „веселия притворни”, „блан висок”, „жалби луди”, „поглед уморен”, „росен карамфил”, „нелепо безполезна” (LXXII); „векът безверен”, „правдата света” (LXXIII); „на своята душа безгласна” (LXXV); „а из улицата шумна под гирлянди електрични” (LXXX); „бездни надвесени”, „земята бунтовница”, „земята родилката” (XC); „прах безжизнен” (XCII); „дните честити”, „живота по-хубав” (XCIV); „че с нищо се не чувствам горд” (XCVIII); „само умна щом имал съм мисъл,/ а щом нямал съм, само когато/ поне чувство съм имал богато.” „Сега таща блесенето скрито,/ сега виждам как вие, които/ безрасъдно във времето прежно/ настрани съм отхвърлял небрежно/ сте се бутали тайно със лакът –/ „Как се прави на умен глупакът” (C); „не казвай ми” (CXXV); сенки смътни, ръка подават” (CXXVI); „изпраца лед за тебе въздухът озонен” (CXXX); „да напусна на поезията храма”, „ще се хвърля лудо на живота по вълните”, „не можях до днес да изкова от думи кръста”, „ще се зема с труд по-благодарен и достоен”, „пот ще лея над мисълта до утре как да преживея”, „изсъхва моето дърво духовно”, „в мен се утаи на болката вулкана”, „носи ме, влак, на своите рамене железни”, „фонтана луд от кърви”, „праци от здраве мойто тяло”, „стрела, с която разума напада”, „заради тях и аз обикнах някога у мен поета”, стъпил бос в легена син на океана”, „главата ѝ на шраус в пясъка зарита”, „улитат и злодеите на вечността в затвора”, „къде е ключа, с който този свят да разгадае”, „нивата словесна на деците”, „са казали отдавна преди нас големите поети”, „върви назад и към спасителния бряг отива” (CXXXIX);

Изкуствен дестрофизъм

„Понякога застават пред гишето/ → ту светла радост,/ ту внезапна скръб,/ → но аз затварям/ пред врага сърцето/ → и го отварям/ пред приятел скъп.” (CII);

Контрасти

„да погребем перото, с което нижем стихове приятни за ухото, но и с което драцим формули и тъмни думи” (III) ; „В далечен град, в хотелска стая/ се върнах късно вечерта/ убит от път и от замая, / и от музейна пъстрота./ че във леглото исках мигом/ да падна и като спасен/ да спя – да ми не стигне/ за сън и следващия ден.” ; „И аз си спомних други ноци/ и друг далечен детски плач./ и просто недокоснал още/ съня и сладкия му здрач./ аз станах, бързо се облякох/ тревожен, трескав, делови/ и чаках там, като че чаках/ да каже лекарят: – Върви!” (CXI) ; „Не се измъчвай повече – обичай ме! Не се цади – обичай ме!” ; „Със дрехи и без дрехи” ; „Не ме изгубвай никога – откривай ме” (CXV) ; „да погребем перото, с което нижем стихове приятни за ухото, но и с което драцим формули и тъмни думи” (CXXXIX) ;

Лирически герой / героиня

гората (I) ; майстор Маноил, Марийка (II) ; Мара, Цар Мурад, братята (III) ; гората, овчарят (IV) ; Яна, Стоян, Господ (V) ; Балканджи Йово, Яна, войводата (VI) ; Индже, гората, Кольо байрактар (IX) ; войводата, бащите, майките, сестрите и децата (X) ; девойка, юнак, природа (XI) ; двама братя („два бора”) и една сестра („ела тънковита”) (XII) ; майката („лудо-младо”, „мома змейовица”), (XIII) ; малка мома, Слънцето (XIV) ; Радка, змеят (XV) ; влюбените, бащата на момата и майката на момъка (XVI) ; Грозанка, Слънцето, майката на Грозанка, майката на Слънцето (XVII) ; Иван Шишман, юнаците (XVIII) ; Св. Никола, Св. Илия, сестра Мария, Св. Исус Христос (XIX) ; Неда, момите, момците (XX) ; орачът (XXI) ; Стоян, сеймени (XXII) ; юнакът, гора (XXV) ; Струна невяста, троица братя, жените им, малкото дете на Струна невяста (XXVI) ; момък , мома (XXVII) ; момъкът, майката (XXVIII) ; момата и гълъбът (XXX) ; юнакът, девойката (XXXI) ; момъкът (XXXII) ; лудо младо (XXXIII) ; Яна, майка ѝ (XXXVI) ; булката, първото либе, майката, гора сестра (XXXIX) ; еничарче, цар, майка, баща, сестри, братя (XL) ; сеймени, баба (майката на хайдутина) (XLI) ; лирически герой, който отправя гореща молитва към Бога, за да може мъдро да опише Божите дела („Аз Богу се моля с това слово”) (XLIV) ; цар Симеон Велики, Птолемей (XLVII) ; Св. Иван Рилски, цар Иван Шишман, Света Троица, Владиката, люде (стари, млади, безумни, вдовици, сиромаси, младежи) (XLVIII) ; Света Петка (XLIX) ; Св. Петка (L) ; лирическият говорител, Пресветата Богородица („Блага майко на царя и Бога на всички, майко на създателя на всички”) (LIII) ; лирически герой/лирически говорител – плурализирана метафора на всеобщото „ние”, което побира в себе си представата за целия български народ (LV) ; Стоян и Рада (LVI) ; Сидер и Черен арап (LVII) ; мома Бисера и лирическият говорител/лирическият герой (LIX) ; Кузман, Неда, арнаути (LX) ; Хаджи Димитър, Караджата, самодивите (LXIII) ; реторичният въпрос „Де е България?” онагледява своеобразния монолог на автора, който търси универсални отговори в историческата памет на народа (LXIV) ; Свети Марко, Крит, Кипър (LXV) ; разказвачът, Калина (калина) и Иво (явор), обществото (LXVII) ; влюбеният момък, сазът (LXVIII) ; лирически герой/лирически говорител, който търси смисъла на живота в борбата за свободата на своите поробени братя (LXXI) ; лирически герой, който търси духовна опора в любовта, но като спасение, като блян и милувка (LXXV) ; лирически герой, който представя завръщането „в бащината къща” като мечта, чрез която поетът илюстрира представата си за нравствена хармония (LXXVIII) ; лирически говорител/лирическият герой (LXXIX) ; градът, малката цветарка (LXXX) ; лирическата героиня/лирическият говорител (LXXXI) ; поп Андрей, гълпата (LXXXIII) ; лирически герой/лирическият говорител, който е дистанциран от реалния свят, но търси нравствени алтернативи в бъдещето (LXXXVI) ; лирически герой/лирическият говорител (XC) ; лирически говорител/лирически герой, дъждът (XCI) ; стаята, вратата, долиите, комодът, огледало, часовникът, стената, която е „заспала тежко върху пода” (XCII) ; неумъртвимата вяра в живота (XCIV) ; лирически герой/лирически говорител (XCV) ; лирически говорител (C) ; лирически герой/лирическият говорител, другарите (CI) ; лирическият говорител/лирическият герой (CIV) ; лирическият говорител/лирическият герой (CV) ; лирическият герой/лирическият говорител (CVI) ; наблюдателят (лирическият говорител), който търси и открива хармонията между човека и природата (CVII) ; лирически герой/лирически говорител (CVIII) ; вълци, чакали, търговци на тютюн и кръв човешка (CIX) ; лирическият говорител, учителката, Халиде, Рамзи (CX) ; лирическият говорител, плачещото дете, майката (CXI) ; лирически

герой/лирически говорител (CXII) ; лирическият говорител/лирическият герой (CXIII) ; лирически герой, който е посветил живота си на светлото бъдеще, но се чувства самотен след безпощадната равностетка (CXIV) ; майката, синът ѝ (CXV) ; лирическият говорител/лирическият герой (CXVI) ; лирически говорител (CXVIII) ; лирическият герой, който търси смисъл в безсмисленото ежедневие на модерния човек (CXIX) ; лирическият говорител, майката, бащата, дядото (CXX) ; той, тя и седем гургулици (CXXI) ; лирическият герой/лирически говорител (CXXIV) ; лирическият говорител/лирическият герой и жената, в която е влюбен (CXXV) ; младият бунтар (CXXVII) ; лирическият герой, който съчетава големите задачи пред съвременната цивилизация с дръзността на младостта и миналото на народа (CXXVIII) ; лирически говорител/лирически герой (CXXIX) – Вж: **Лирически говорител / говорители** ;

Лирически говорител / говорители

личност, която осъзнава подвига и героизма, страдайки по загубата на юнака (LXIII) ; (XCVIII) ; (CXXX) ; дете (CXXXII) ; първата „леница“ , старата гора (CXXXV) ; *Аз-ова* лирическа конструкция, която наподобява изповед (образът на лирическият герой съвпада с личността на поетесата, която интерпретира обобщената представа за жената като: „самотна и далечна“, „осъдена да бъде вечна“, която страда от „лудост и безумие“ в своята любов) (CXXXVI) ; *Аз-ова* лирическа конструкция, която наподобява изповед (образът на лирическият герой съвпада с личността на поета, влюбен в нравствената сила на изконната женска красота) (CXXXVII) ; (CXXXVIII) ; *Юда, Адам, Господ, поетът, Пилат Понтийски* (CXXXIX) ; лирическият герой/лирическият говорител (CXL) ; (CXLI) ; (CXLI) ; лирическата героиня и природата (CXLI) ; лирически герой/лирически говорител търси отговор на екзистенциални въпроси (CXLI) ; лирическият говорител (*разказвачът*) и камъкът (CXLI) – Вж: **Лирически герой** ;

Литоти

„в кошничка кокетно малка“ (LXXX) ; „всяка мъничка тревица“ (XCIII) ; „тиеничено зърно от моята вяра“ (XCIV) ; „Ти видял ли си малка сърничка как/ плаче, без да може да каже защо“ (CX) ; „че всеки лист, тревица, шепот и мълчание“ (CXVI) ; „С изтръпнали ръчици то разравя/ греди и тухли, рухнали стени.“ (CXXXII) ; „Или зад малкото детинско чело/ се раждаха ония имена“ (CXXXV) ; „Но аз не стрелях по вълка – да не убивам доброто агънце, което в него се укрива.“ (CXXXIX) ;

Мезофори

„Ни прела гора, ни ткала“ , „сама се гора облекла“ (I) ; „дали те пожар пожарил./ или те слана сланила?“ (IV) ; „Стига ходихме из гора зелена, стига ходихме, разхождахме се.“ (X) ; „не е нашло дребна лова, най е нашло вита ела“ (XIII) ; „Откак се е, мила моя майко ле, зора зазорило,/ оттогаз е, мила моя майко ле, войска провървяло./ кон до коня, мила моя майко ле, юнак до юнака“ (XVIII) ; „тя не била тънка върба./ най е била сама Неда“ (XX) ; „и си ожена **девет** сино ‘и./ и си омъжи **девет** девойки“ (XXII) ; „на си наготви ранна прогимка, и сготвила я, и отнела я“ , „троица братя града градяха, „деня го градят по ясно слънце“ (XXVI) ; „пари се, либе, свяга печелят./ младост е, либе,еднъж на света“ (XXVII) ; „Денъе гледам малка мома/ денъе гледам, в ноке всонвам“ (XXXIII) ; „моине ми лепо попеал“ , „Невесто, лепа невесто“ (XXXIV) ; „та не ми са били два рога ковани – току ми са били две моми загорки“ , „Как ли ще ми рече: „Яно, мила щерко (...)“ , „Тя ще да ми рече: „Яно, мила щерко“ , „Па аз ще ѝ река: „Мале, мила мале (...)“ , „Та па ще ѝ река: „Мале, мила мале“ , „дадоха ми, мале, девет черни кърпи./ и дадоха ми, мале, девет черни пера“ (XXXVI) ; „китка да си вием/ на вода да идем“ (XXXVIII) ; „Тебе те е, горо ле сестро, слана осланила./ мене ме е, горо

ле сестро, мама оженила,/ мама оженила, горо ле сестро, за лудо младо либе .../ Ноця ходи, горо ле сестро, по широко поле,/ деня ходи, горо ле сестро, из дълбоки доли./ Вечер иде, горо ле сестро, армаган ми носи,/ армаган ми носи, горо ле сестро, все кървави дрехи,/ все кървави дрехи, горо ле сестро, все търговски глави./...Твойте листи, горо ле сестро, пак щат да покарат,/ мойта младост, горо ле сестро, не ще се повъре” (XXXIX) ; „като та ѝ мама родила,/ като та ѝ мама кърмила,/ тѝй ли е мама мисляла?” (XLI) ; „Колко глупав съм бил, че съм писал/ само умна цом мал съм мисъл,/ а цом нямал съм, само когато/ поне чувство съм имал богато.” (C) ; „все ще звучи, как не ще в света да изтлеем,/ сецам как няма, как няма за живия смърт” (CI) ; „поправ” (CIX) ; „прав” (CIX) ; „добри” (CIX) ; „добра” (CIX) ; „кръв” (CIX) ; „кървавия” (CIX) ; „свойта” ; „строй” ; „стъпват” ; „светли” ; „сякаш” (CXVIII) ; „човекът е обречен на живота,/ тѝй както е обречен на прѝстна.” (CXLIIV) ;

Метафори

„поторчената черкова!” (III) ; „Тез наши тежки дарове,/ ткаени, недоткаени,/ белени, недобелени –/ кой ли ще да ги изткае,/ изткае, още добели?” (IV) ; „цѝрни кѝрви” ; „бел Дунав” ; „изми болежките” (V) ; „Очи си нямам аз да те видя, рѝце си нямам да те прегърна, нозе си нямам да те изпратя.” (VI) ; „нему се сърце зарадува” (VII) ; „Де да е Индже, да дойде/ с петстотин млади юнаци,/ дете ги куриум не фата,/ гората да развеселят!” (IX) ; „пиле шарено” (XI) ; „осланяи ела тѝнковита” ; „ветри върше не пребият” ; „брули клони не поломят” ; „хули име не похулят” (XII) ; „като ходи, вятър вее” ; „като седи, слѝнце грее” ; „като дума, бисер ниже” (XIII) ; „да не греем до две слѝнца/ изгоряха жѝтварите” (XIV) ; „змейове с коне хранени” ; „змеици в златни кочици” ; „змейчета в кола писани” (XV) ; „Грозанка с слѝнце венчали” ; „Грозанка” ; „долна земя” ; „Слѝнце е тѝжно и жално” ; „слѝнце зачуло” ; „майка слѝнчова” (XVII) ; „злато капче” ; „страшни мосте и” ; „грешните души” (XIX) ; „Сичка е стока весела” ; „два му волове ангели” ; „стратурково му ралото” ; „босилкови му жегелите” (XXI) ; „ноця се сипе по месечина” (XXVI) ; „Ситен дѝжд вали като маргарит” ; „младост минува като росица” (XXVII) ; „чернооки босилек” (XXVIII) ; „на сърце си ми легнало” ; „тихийят ветрец” ; „моглите ще се разбегат” (XXIX) ; „таман е глава пияна” ; „черно чернило на сърце” ; „живи жезлеза на рѝце” (XXX) ; „Девојко, девојко, цѝрвено яболко” (XXXI) ; „Ке излезам рамн’ босилѝк,/ що го носет девојките,/ девојките в пазу’ите,/ ке излезам бело цвеке,/ що го носет юнаците,/ юнаците пот фесо и” (XXXII) ; „биљбиљот ми се налютил” (XXXIV) ; „риба златокрѝла” ; „фѝриконо ноже” ; „стребрена скара” ; „жѝлтион салтар” ; „мрежа копринена” ; „бела Дунава” (XXXV) ; „та не ми са били два рога ковани – току ми са били две моми загорки” (XXXVI) ; „Досега бяхме наедно,/ Отсега – жива раздяла.” (XXXVII) ; „черната чума” ; „юначка болест” (XXXVIII) ; „слана осланила” ; „тѝрговски главе” (XXXIX) ; „що ми се белее, белее, люлее” ; „да биха снегове, стопили се биха” ;/ да биха дѝждове, оттекли се биха” ; „разгѝнал чадѝри” ; „бял камѝк мятат” ; „изпиши ми книга” (XL) ; „глава юнашка” (XLI) ; „предстоиши светло” ; „сѝрцата ни горят” ; „дълбоко копнеем” ; „суровите войници” (XLIII) ; „фараонска злоба” ; „херувимска мисъл” ; „светилник на живота” ; „светлина в пътеките” ; „изобилно слово” (XLIV) ; „небесният крѝг се напѝлни с чудеса” ; „правоверието процѝфтя” (XLVI) ; „излива като сладѝк мед” (XLVII) ; „сиянието на единосѝцната Троица” ; „херувимски като пееи” ; „вярата непорочна” (XLVIII) ; „възложих целия си живот” ; „ти познаваш озлоблението на моята душа” ; „тебе имах за помощница” (XLIX) ; „Ти си крин, намерен сред трѝне...” ; „Твоята цѝрква лекува недѝзите” (L) ; „небесните шатри” ; „небесен чертог” ; „небесни жилища” ; „вечното лекуе” ; „плѝтски език” ; „върха на вярата” (LI) ; „погубил душата” ; „жадувам греха” ; „в плен на греха” (LII) ; „бѝлгарско слѝнце” ; „стара ни слава” ; „сияйни успехи” (LIV) ; „Пламени, пламени ти в нас, любов гореща” (LV) ; „вляза у сѝрцето” ; „любов аз живя” ; „в душа си вдигна тебе трон” ; „метни ти мене очи ясни” ; „сърце обѝрни” (LVI) ; „двеста села почернели” ; „девет града позрогнели” ; „мишки паят” ; „седенки се в пелин власли” ; „ечат гори” ; „сабя фучи” ; „въздух пици” ; „поле ечи” ; „робува ми равно поле” ; „лют звер” ; „черни мѝки” (LVII) ; „име сладко” ; „земя рай” ; „сърце младо” ; „На уста ми сладка дума” (LVIII) ; „данѝка кѝрвав” ; „албанецѝт лют” ; „люти палачи” ; „лакми мозѝци” ; „снаса амазонка” ; „огнени сили” ; „домѝт се порути и стана той гробница тиха” ; „грижите черни” ; „разлютени пчели” ; „крило за дома” ; „люти харѝпи-албанци” ; „Ей пламѝк се вие език се издига

червен", „лют пот", „гърба на земята", „глас еква в миг – лют рик на лъвица", „прегръща снагата студена, ...нежният гъвкав бръшлян", „могъщия ствол", „Герой беше, лъв!" (LX); „руйно вино", „твърда клетва", „живо слово", „дума свободна, народна" (LXI); „миришеи на младост", „но вселяваи в сърцата ни/ само скръб и жалост", „кога види как пролетта/ старостта изпраца", „на сърцето, което е/ всякога готово/ да поплаче, кога види/ в природата ново" (LXII); „жътва", „жътват", „очи тъмнеят", „робска земя" (LXIII); „Марица тихо шава", „Земя, цио си ме кърмила" (LXIV); „покрит със плесни, потопен в зари", „когато с слава е гърмял навред", „С морето дожи днес не се венчават" (LXV); „светла бъднина", „науката е слънце" (LXVI); „Думите му бяха сладки – бяха мъките горчиви", „През навалищата виком полетях и се промъкнах" (LXVII); „милувка тиха", „сладка си като молитва", „ранни гробове", „ти песен бе", „юнашка твърда реч", „твърда реч като елмаз" (LXIX); „предвестници на пролетта", „огнени полети", „пищният букет на мая" (LXX); „звездна лента", „песен зла", „нахални светлини", „звучи медни", „сърца свирепи", „гневни мисли" (LXXII); „а аз ще дишам и пламтя" (LXXIII); „...плод, забравен в есенни градини", „буди сънния живот", „Аз виждам светлия възход на първата любов изгряла", „и в шеметна забора гасна" (LXXV); „цветята цъфтят по стъклата", „клонът безлестен трепери", „глуха виола", „небесна новост" (LXXVI); „отровни язви", „вихрен март кънти", „срейват първите поляни", „ще се свеждат, зов дочули пълстроветни брегове", „нивите люлеят мрежи" (LXXVII); „когато вечерта смирено гасне и тихи пазви тиха ноц разгръща (...) цио безутешни дни ти завецаха – ти с плахи стъпки да събудиши в двора" (LXXVIII); „здрач припада", „звезден дъжд", „златни стрели", „звездна любов", „стих звъни и свети", „живи огньове", „жива рана", „земната музика" (LXXIX); „гранитната си пазва", „рубинени уста", „студената си пазва", „души разбити", „младостта и цветна", „плачуци акорди" (LXXX); „Току-ци се научих да говоря/ със камъните и дърветата/ и още не запълних своя ден/ със мъдростта им,/ а ти ме караи да си лягам/ и си отиваи тъй спокойно/ и тържествено/ с огреяните върхове на Витоша,/ със подновените от багрите на залеза селца,/ с илюзии за утрешния ден!" (LXXXI); „Нощта ражда из мъртва утроба", „Зората от сън се/ Пробуди", „народ ... из мрака превозен/ на своя живот/ – и писа със своите кърви: СВОБОДЕН!", „И яростно лаят/ картечици...".

„Затрепераха/ градове/ и села.", „Под грозния звук на шрапнелите" (LXXXIII); „на грижата несретен беден син", „в пазвата на тъжната разлъка", „о, родно село", „заченати поля", „волна младост", „златен звън", „глъхналия вир", „загледано в небесния ефир", „душата ми бездомна", „в студентите прегръдки на града", „стопли ме ти в твоите обятия", „слънцето, коси над теб разплело", „златна нива златен клас налива" (LXXXIV); „умира златен ден", „своя нежнорозов цвят/ утрото ратваря", „милващи вълни" (LXXXV); „Месечина сънно люлее", „на вагона приспивната песен", „твоя образ гори вдъхновен", „златния юноша", „блудна загубена лястовица", „картини цио безумно се гонят навън", „Хоризонти, които се вият и люлеят в стихийна игра", „Преминават кантони и гари, нарисувани с чуден молив", „златна зора", „събудената долина" (LXXXVII); „момини устни цие те опият" (LXXXVIII); „полита музика", „проплакват арфи в стройните тополи", „гърмят тимпани и ечат тромбони" (LXXXIX); „Острото копие, хвърлено дръзко в просторите", „земята бунтовница", „пеят бесилките", „вятърът стене", „плаче земята родилката", „сякаш че плаче и пее, и иде смъртта", „сводът отгоре ни гледа със стръв", „умира просторното равно поле" (XC); „По листите безспир барабаняха/ юмручетата ситни на дъжда.", „под мойта дреха, дето ни събра/ дъждовната и сляпата игра/ и в моите прегръдки те запрати" (XCI); „и вехне есенното слънце", „светят жълти зимни дюли", „стената заспапа тежко върху пода/ сънува в здрача тишината", „часовникът е вече мълкнал/ и в неговия чер ковчег/ лежат умрели часовете/ и неподвижно спи махалото", „и цялата печална стая/ залязва бавно с вечерта" (XCII); „златни равнини", „небе по-нежно от коприна" (XCIII); „с живота сме в разпра", „грубите лапи челични", „С живота под вежди се ледаме строга", „пищенито зърно, от моята вера", „Тя е бронирана/ здраво в гърдите/ и бронебойни патрони/ за нея/ няма открити!! Няма открити!" (XCIV); „Тъмнее хоризонта съкрушен/ сред есенното пладне/разплискано край бреговете голи/свс зидовете, срутени отколе.", „Мълчи морето-спомен/и бездната на нашето крушение/ с нито една вълна не цие нахлуд" (XCV); „блясък непознат", „горещи багри", „дирене сурово", „кротък залез", „другарска реч", „мамеци звезди" (XCVI); „и силно свиреха крилата му, окъпани от утрията" (XCVII); „денят мечтите обузда", „изстудено е сърцето ми", „скръбта за мен е омъжена" (XCVIII); „леден глас", „тревожно сърце", „тежко мълчание на суровата зима", „до сълзи ми тежи есента",

„измръзнали улици” (XCIX); „А вас – мислите, чувствата прости,/ вас – неидващи само на гости,/ а извиращи в мен постоянно,/ и умиращи в мен непрестанно –/ като „храня се”, „дишам”, „пия”,/ вас – съставлящи мене самия./ вас съм смятал за дребни и скромни,/ недостойни човек да ви помни.” (C); „Луната нощем,/ слънцето пък денем/ часовник гаров сякаш са за мен./ Не спират моя влак/ мъгли студени,/ ни бариери,/ ни сигнали червен.” (CII); „Аз чувах сърцебиенето лудо на звездите./ Пресрещам вятър запъхтян, наметнат със листа./ Поемах идеите силуети на горите/ и клоните, разтворили обаятия в нощта”, „Земята тайнствено мълчи:/ тя чака твоето име –/ да гръмне хиляди врати/ и с хиляди уста да заговори.../ Небето вика: – Полети! –/ Земята ни напомня, че сме хора./ Небе – Земя./ Всевечен спор.” (CV); „Топи се в мене всяка скръб и болка,/ сребриста нежност грее и звучи.” „И някаква магия ме издига/ в дълбоката призеждна синева” (CVI); „Златните обувки на съня”, „Земната пушилка на деня”, „Звездите горе всичко наблюдават” (CVII); „любов – магическа реалност” (CVIII); „сърцето-чудо” (CVIII); „синкавия полуздрач” (CVIII); „тръпните дървета” (CVIII); „нехайни, неми ветрове” (CVIII); „заветни цветове” (CVIII); „дъжд люляков” (CVIII); „накипяла правда” (CVIII); „но чупи се във тази длан сурова стакана с византийска отрова и кървавия турски ятаган”, „търговци на тютюн и кръв човешка продаваха на дребно твоята пръст”, „но паднаха под теб с пречупен кръст”, „усмихнаха се чардаклии къщи”, „заплюяха знамена могъщи”, „път се ширна – радостен и прав”, „Сега цъфтиш”, „Дъхти на здравец твоето лице”, „черноземна почва” (CIX); „В тоя миг надалече оттук/ теб те среца родоския вятър/ и макар че надолу е юг –/ гледаш как като бяла загадка/ тежък сняг по билата е спрял/ и върви с двацет сини тетрадки,/ скрити нейде под стария шал./ Ти си проста като зимата бяла,/ нямаш накит – прост е вятър вървеж./ само там, дете дишаш на шала,/ е разцъфнало кичурче скреж.” „Гледам мечата кожа сега,/ гледам вятъра вън как навива/ на огромни кълбета снега./ сякаш бели магьосници чукат/ по прозореца чер и студен./ и си мисля за тебе оттука/ ти дали си щастлив като мен.” (CX); „Угасна лампичката бледна,/ започна мракът да расте”, „и като чест аптечен гост/ да искам стрепто-, пени-, био- или незнаен чудо-цин,/ но болката като в магия/ да отлети във мрака син.” (CXI); „да бъдеш цветен”, „смела четка”, „да превъзмогнеши разстояние под времето на своя цвят” (CXII); „небето на надеждата”, „с вечерената самотност”, „на времето завоите опасни”, „разплакваш моето сърце”, „тъжен залеза дъждовен”, „дните ми внезапно обедяха”, „не спастрените дни”, „сърцето ми отрудено”, „военен облак”, „на сърцето си по точния компас”, „един брутален век над мен се срути”, „безкочнечното въже на трудните минути”, „възели на сто въпроса”, „слепощията се замерват със светкавици”, „моя мозък о светкавичен гори”, „денят умира”, „бездната на съвестта”, „воюващият ни стремеж”, „пазар на суетата”, „валяка грамаден на епохата желязна”, „на деня по острия чакъл”, „човеешкото сърце креци”, „плода на радостта”, „потта солена на усилни дни”, „лихвите на моите мечти”, „маршиовата стъпка на родината”, „на разума в хладилника”, „залъка на дните” (CXIV); „След години влезе в чужда къща./ В плитките ѝ пламна есента./ А в сърцето все една и съща/ тлееше моминската мечта.” „младостта проплака”, „белите пари”, „хукналия бързей”, „с вадички лицето”, „неживяна младост”, „кипналата жал”, „тиха радост” (CXV); „По-бързо, по-далеч от хаоса, прелял над къщите:/ прозорци пламнаха, стени, готови да се срутят./ балкони с водопади от чаршафи, смачкани от сънища./ удавници-килими, по които яростно бумтят/ като по тупани тупалките на собственици знойни./ и още, осъзнаването, че подтичвам в такт/ със марша на тупалките – един квартален воин.” „и милостта ми ще узнаете към всички земни същества./ прозрачни в залезното опрощение, добри и нежни./ с очи спокойни на безсмъртни божества.” (CXVI); „ребрата каменни” (CXVIII); „хранителна вата”, „пътници – с път през косата”, „с няколко устни в устата” (CXIX); „И остана одърът широк/ празен като шепата, която/ седем гурзулки на възторг/ пуснала е в синевата!” (CXXI); Отец Паусий обикаля още и проверява българската кръв!” (CXXIII); „Ще те намеря – ако те потърся – във себе си. Дъждът вали във мене/ с червени капки. И тревата никне/ от мойта пролет – в мене – като чувство.” (CXXIV); „И гребенът потъва във косите ти”, „Косите ти са пълни с електричество – докосна ли ги, ще засветя в тъмното” (CXXV); „гори изсъхнало време, обхваща ме светлинния потоп, огромни чукове от светлина, изковават сърцето ми” (CXXVII); „мълчаливия камък” (CXXVIII); „градът да шества из века”, „във музика го разпознате”, „Една славянка с вик на гларус/ роди ме тука през нощта –/ да се задъхвам от сонати, от акварели да трептя./ И да сверявам знамената/ по цветовете на кръвта.” (CXXIX); „ласкавите си сезони”, „мисленето да взривши”, „Единствено луната те разбира./ В

стъклото на моторисата/ се люшва нейното чело./ На спирката последна./ помахай ѝ за сбогом./ Трамваят – жълтото чудовище, – пълзи към твоя хълм висок –/ квартала на лозите/ и кръвта на/ виното изпито. ” (СXXX); „(...) ще бди над живота ни”, „(...) ако клекнем, когато се цялят в челото ни”, „(...) щом превърнем в пари мечтите си” (СXXXI); „Железни птици от гнезда железни/ под купола на моя век летят./ Расте тревата върху гроб и бездна./ а мините чертаят смъртен път./ И босите крачка вървят полека –/ отвъд гората и отвъд смъртта./ Върви дете по черната пътека/ и после бавно спира в пепелта. ” (СXXXII); „замерват с камъни и думи”, „прониквай във главите, навлизай във сърцата” (СXXXIV); „Дърветата стояха страшно неми”, „Гората ни зарови в тишина”, „В играта вече всичко,/ всичко може – дори да се играе без сърца” (СXXXV); „върху устните на безсърдечен мавър и във тайните луни на любовта. ” „Истината ИСТИНА е само, щом излъжеш, слънцето изгасва. ” (СXXXVI); „А може би и там, когато ида,/ отпътък географските предели./ отново ще е същото ... България./ И стихове. И смях. И скръб. И вечност. ” (СXXXVIII); „Затварям ви за думите, уши – резето спускам. ” „Когато имаше какво да каже на сърцето, устата ми не криеше езика под небцето”, „...докато в разума е още светло, прибирам стълбата, с която стигах до небето”, „Каквото съм изпял дотук – ще го изтрия, ще вържа двете си ръце – устата ще зашия. ” „ще се хвърля лудо на живота по вълните”, „щом не дойде смъртта за мен да се ожени”, „да изкова от думи кръста”, „отскубнал се до корен”, „изсхва моето дърво духовно”, „Дълбоко в мен се утаи на болката вулкана. ” „обиталище на врани”, „обелих бавно раните и техните красиви люспи”, „населих с листа дървото, което беше обгорила мълнията на живота”, „огън да лети от тъмните ти ноздри”, „да се удавя в думите, които съм изписал”, „да дострои високата ти сграда”, „костича в жадното ми гърло”, „с чашията на славата да се опивам”, „за да мълчи устата и пусеца да не драци”, „от сутринта над листа цях да марширувам и книжната тръба на щастие то да надувам”, „устата се отдалечава от сърцето”, „палач на словото – мъчител на молива”, „така и аз сега от бойното поле излизам и сам обличам усмирителната риза”, „духът ми се укрива в тялото натясно”, „да си разпростре така ухото, че да дочува и последното трептене на живота”, „стъпил бос в легена син на океана, да му е вечно под ръка небесната камбана”, „вратите на земята се отварят”, „ключа, с който този свят да разгадае”, „да хвърлим настрана словесната си брадва”, „и с меча заеано – да поребем перото”, „залепнали в земята с кърваво лепило”, „когато свършат релсите”, „той не бе за мен добрата дойна крава, а мащеха, която крие сухата си цицка”, „да изстисквам млякото от поетическото виме”, „да звъня при удар само”, „почерняла от словесната машина”, „заязва моята звезда и в облака навлиза” (СXXXIX); „да струи тревата –/ силна, некосена”, „на кравайче свито/ времето да спи./ да звучи в нивята/ пеещото жито” (CXL); „Ноцта измъчена разтвори и днес пламтящото си лоно./ за да роди най-последното слънце незаконно/ и го подхвърли на Париж”, „каквито дъждове да заваят, едва ли/ ще съблекат и златото, и пицините парцали/ на този град от цветни картички и тайнствени места”, „Стоиш на моста. Векове разчесва той реката среброкоса./ Но времето с ръжда и сажди я къноса. ” (CXLI); „Свършиено разлистена”, „Дяволска сила”, „Тайни и истини врят като билки в магични котлета”, „Пих кръв от зелени насекоми”, „Живо месо от издъхващо птиче”, „Орисници”, „Да гребете от мене и никога да не ме изгребете докрая” (CXLIИ); „Догарят залези, мечти, съдби”, „прео прага на единствената смърт”, „мрака запали като светулка”, „и в себе си светулката спаси” (CXLIIV); „Искаш ли да станеш мисъл/ питах камъка./ Аз съм камък – каза камъкът/ и потъна в себе си. ” (CXLIV);

- Метафорични сравнения

„като теменужен остров”, „като черни пипала се плъзгат погледи отвред”, „плавно като мек приятен сяг” (LXXX); „Една безименна световна гара/ е мойта стая –/ няма ключ, ни праг, –/ като перон навън е тротоара./ а релсите трамвайни –/ линии на влак. ” (CII); „сладко като мед”, „сърцата като птици пеят”, „здрав като Балкана” (СХХ); „дълго като зима./ топло като гръд./ тежко като злато./ звънко като рима” (СХЛ); „и често сив и скучен като сбъдната мечта”, „виж – син жираф – проточената Айфелова кула крачи” (СХЛI); „Вятър на бяла кобила ме вее”, „вместо дяволите да ме вземат ангелите” (СХЛII);

- Разгърнати метафори

„Израсла е тънка ела под село,/ израсъл е зелен явор над село,/ превиха се двата върха сред село,/ на върховете славей пиле идеше,/ сутрин рано, вечер късно пееше.” (XVI) ; „повестите безутешни на вседневен маскарад”, „и се спуснат бавно, плавно като мек приятен сняг” (LXXX) ; „В кратката ведра безмълвност да слушам как нейде/ пеят моми и нивя като в сън ромолят/ там зад поля, зад поля, сред гори необгледни,/ в чистата вис как тръби пионерски тръбят,/ в шеметна вис как сребро-самолети се реят,/ как разговарят в усоя листа” (CI) ; „Спасявам си душата./ На края на града./ На края на живота./ И само сутрин,/ между съня и будността,/ внезапно/ усещам тялото си младо,/ духа – непримирим и горд,/ и ми се струва – ей сега ще блесна, ще се стоваря,/ справедлива като меч,/ над този мръсен свят!” (CXIII) ;

Метонимии

„Влашкото – темел да държиш и още харач да сбираш!” (III) ; „гората с шума опада”, „гора с клонове изсъхва”, „сега ми, горо, изсъхна”, „гора се с върше превива” (IV) ; „копринено./ сандалено” (XIV) ; „Боже силни, мила моя майко ле, Боже създателю” (XVIII) ; „Троица братя града градяха” (XXVI) ; „дъжд маргарит”, „младост росица” (XXVII) ; „ще дойде жива раздела”, „моглище ще се разбегат” (XXIX) ; „Божия престол”, „отлъчили далеч от твоя светъл храм”, „поклоним един ден на твоята църква” (XLIII) ; „сърце” (XLVII) ; „нашият град става як и нанася светла победа”, „Твоят ковчег разлива благотворни струи и прогонва бесовските пълчища!...” ; „и да заличат всяка следа от него, където лежи всечестното ти тяло!” (L) ; „Не мога да оплакувам съдбата, която диадемата ти сне” (LXV) ; „и две протегнати ръце, които искат и не могат да стоплят мразното сърце”, „по две замислени очи окъпани в златисто вино” (синекдоха) (LXXV) ; „невидими уста не ще ни позоват” (LXXXV) ; „дълбокото пристанище” (XCV) ; „за да те има и след теб дори”, „лозата,/ затворила пространството в зърна”, „пчелата,/ създаде мед от пръст и светлина”, „земята, връщаща богато/ и облаци, и птици, и листа” (XCVI) ; „лъх на спирт от полирана маса”, „дълъг път във вагон втора класа”, „нежна радост от туй, че сме двама”, „вкус на ябълка, слънце във двора” (C) ; „Нека захвърли горящата лой!” (CI) ; „Аз виждах надалеч през твоят рамо тъмен връх”, „Притискан хребет, облаци, звезди до мойта гръд.” (CIII) ; „изпити чашията” (CXIV) ; „седем гургулицы на възторг”, „някое дете от гнездото нейде отплетява”, „Одърът започна да расте” (CXXI) ; „Дъждът вали във мене”, „тревата никне”, „остава само думата” (CXXIV) ; „Отново да се уверя в ръцете ти./ в нозете ти, в очите ти...” ; „Колко си ти пясъчна...” (CXXV) ; „и на главата, и в ръката си носи по една коса” (CXXVI) ; „бойното поле”, „луна готви вече сърпа”, „световните хранилища на книги”, „малкия човек”, „ковчезето на мойто детство” (CXXXIX) ; „Дълго ти х кръв от зелени насекоми”, „Живо месо от издъхващо птиче”, „На длан гледах всекиму”, „Стига съм търсила – казаха – наслуки” (CXLIII) ;

Мотиви

гора, болна, зелено кадифе (II) ; измамата, саможертвата, заблудата, трудът, верността, семейството, сляпото подчинение, неуспехът, успехът (II) ; животът, смъртта, вярата (III) ; българското историческо време, борбата срещу турското иго (VII) ; есен, слана, байряк, зелена гора, тлъсти агънца, червено вино, ракия, остриите саби (X) ; красотата, любовта, добротата, сляпото подчинение, изневяратата, възмездието (XVII) ; зора, кон до коня (XVIII) ; нивата, планината, юнак, трудът, хамбарите (афереза: „амбари”-те) (XXII) ; девойката, ябълката, водата, босилек, турчин, юнак, гора, татко, майка (XXXI) ; утро, вечер, невеста, черешово дърво, дворове, свекър, кафтан (XXXIV) ; юнак, болест, чума, Бог, курбан, Гергьовден, слънце, китка; липсата на вяра и разединението на съвременниците; упованието в Бог; вярата и отговорността на учителя; християнската добродетел; изграждането на единна и православна християнска общност (XLI) ; защита и възхваля на писменото слово; експониране на

аргументи, които са в подкрепа на славянската писменост; пряк диалог с новопокръстените славяни; християнски призив, отправен към целия славянски род (XLV); християнският канон; християнският морал; безсмъртието (XLVI); просвещение, вяра, културно наследство, духовно знание (XLVII); църквата, държавата, народът, враговете, вярата, застъпничество, възпитанието, защитата, свободата (XLVIII); татковина, земя, рай, планина (LVIII); физическото страдание на ранения в битка юнак; страданието на народа; отговорността на героя за съдбата на дружината; преклонението на природата пред подвига; самодивите; грижата за зверовете; жътвата; песента (LXIII); дворците, славата, зарите, спомените, вълните, далеч, съдбата (LXV); делото на Св. Константин-Кирил Философ и Св. архиепископ Методий, любовта към книжовността, съдбата на българите, ученето, науката, народността, родината, писмеността (LXVI); българската реч, сплотеността, задружността, родната ни земя (LXIX); антиномиите в човешкото поведение, страстната любов към народ и свобода (LXXI); отчаянието, страшният град, порокът, жестокостта, грехът, безсилието, скръбта, мъката, развратът, лудостта, умората (LXXII); бащата, мечтите, България, любовта, жестокостта, Бог, бъдещето, предсмъртното желание (LXXIII); любовта, жената, животът, страданието, луната (LXXV); бащината къща, майката, отчуждението, скръбта, самотата (LXXVIII); „Тази вечер Витоша е тъй загадъчна и нежна“, „вседневен маскарад“, „малката цветарка бърза от локал в локал“, „скрита мъка и печал“, „златожълти хризантеми в кошничка кокетно малка“, „като черни пипала се плъзгат погледи отред“, „че цветята се купуват, а и тя е чуден цвет“, „каменния град“ (LXXX); издръжливостта на рода, родовата памет, историчността, съхранението на потомството, антиномиите на личността, бунтът на свободния човек, който еманципира жената (LXXXII); мизерия, гняв, въстание (LXXXIII); родното, тъгата, умората от живота, блудният син, домът, пътят, изповедта (LXXXIV); шлеп, ковчег, река, бряг, нощ, звезда, майки, русалките, свещици, венци, кораби, копия, разгром, риби, луна, рибари, песни, слънце, простор, свобода (LXXXV); луната, прозорецът, влакът, пътуването, зимното небе, монотонният напев, приспивната песен, далечното детство, хоризонтът, гарата, небесният лазур (LXXXVII); „драмска ракия“, „татко“, „одринско вино“, „гости“ (LXXXVIII); пролетта, стъклото, Марица, мостове, облаци, птици, музиката (LXXXIX); Септемврийското въстание от 1923 г. (XC); спомените, смъртта, сънят, тишината, старостта, залезът, есента, тишината (XCII); ежедневният битов живот; поезията като израз на духовността; любовта към живота; изпитанието; готовността да се живее; ненакърнимата вяра в живота; библейският мотив за *зърното* на вярата (XCIV); самота, тъга, отчаяние, спомени (XCVIII); спомените, помъдряването, интимността, свързаността между хората (C); животът, смъртта, вечността, свободата, другарите, безсмъртната душа (CI); спомените, интимността, обречеността, свързаността, самоопределението (CII); любовната прегръдка, „сърцебиенето *лудо на звездите*“, „клоните, разтворили обятия в нощта“, сцена, лъжа, обич, истина, коварство, ревност, грубост (CIV); спокойствие и хармония, отдалечени от суетата на деня, времето, природата, морето, шурците, звездите и луната, бягството от ежедневието (CVII); любовта и близостта към родината (CIX); самотата, отчуждението, далечният град, състраданието (CXI); социалният избор; миналото; нравствената болка; капризите на младостта; човешките антиномии; лесната слава; властта (CXII); споменът, природата, приятелството, книгите, телефонът, телевизорът (CXIII); мома, рокля, пеперуди, сън, детето, девойка, младостта, мечта (CXV); късата историческа памет на народа, забравил велики времена и лица; търсене на скрит смисъл в спомени от миналото, случайно „съхранени“ в паметта на съвременното модерно време (CXIX); съхранение на българското, чуждопоклонничеството, отдалечаването от родното, отчуждението (CXXIII); любов, вяра, красота, желанието на един мъж да бъде с любимата завинаги (CXXV); любовта към съпругата, изневярата, страхът от смъртта, сънят (CXXVI); циничното вмешателство в личния живот (CXXVII); любовта, щастието, страданието (CXXXIV); родината, поезията, ежедневието (CXXXVIII); „Ето ме днес“, „очите ми“ (CXLIII);

Образи

сивозелаена долма, мъката, сивозелено кадифе (I); три синджира, момите, младите майки, мъжете (IV); Беласица планина, р. Дунав, гората, кукувица, дървета, камъни, водата (V); отсечените ръце и крака на Балканджи Йово, извадените очи на юнака, конят, полето (VI); дървета, листа, петстотин

млади юнаци (IX) ; сланата, листата, байряка, гората, виното, ракията, тънките пушки, саби френгин, пищови, къщи, седенки, селото (X) ; гората, сеното, снежната грудка (XI) ; горица, дребна лова, яребичи, преперици, вита ела, тънка пушка, кован пояс, червен чумбер (XIII) ; слънцето, луната, дворът, косачите, орачите, жетварите (XIV) ; змейове, коне хранени, гората, огънят, сеното (XV) ; бащиният двор на Грозанка, златните люлки (XVII) ; Софийското поле, конници (XVIII) ; планина, рудина, софри, капче, облака, душа, дете, брашно, пепел, пясък (XIX) ; върбата, слънцето, къщата, красотата (XX) ; пролетта, говедата, конете, овцете, козите, стоката, воловете, ралото, босилекът, Бог (XXI) ; гора, слънце, вода, орли, гарвани, свраки (XXIII) ; Рила, вода, трева, ели, хурки, седанки, моми, юнаци (XXV) ; Бяло града (XXVI) ; дъжд, маргарит, кон, Каравлашко, зима, пари, младост, свят, роса, заран, ден (XXVII) ; девойчето, две могили, две звезди, слънцето (XXIX) ; гълъба, момата, мъжа на момата, свежървата, синът ѝ (XXX) ; „бело цвете“, „семия“, „морето“, „риба“, „шамия“ (XXXII) ; малка мома, дружина, ръка, ръкав (XXXIII) ; момата, кумът, кумата, зетят (XXXV) ; копринена мрежа, златокрили риби, р. Дунав, салтар, ножче (XXXV) ; селото (Загора), Романия, планината, снахите (XXXVI) ; „гора зелена“, „широко поле“, „дълбоки доли“, „армаган“, „кървави дрехи“, „търговски главе“, „слана“, „листа“, „младост“ (XXXIX) ; снегове, ледове, дъждове, чадъри, бял камък, черни кърпи, бяло цвете, кавали (XL) ; глава на хайдутин, девет планини, вързани ръце, билкобашия (XLI) ; Св. Константин-Кирил Философ, Бог Отец, душата на праведния светец, българският народ, враговете на народа и неверниците, църквата (XLII) ; „иконата“ (на Богородица), „единороден Син“, „душа“ (XLIX) ; Каин, Исак, Анания и Сапфира, Бог (LIII) ; любов, тирани, Бога, пламък, сърцата (LV) ; китка, цвете, дар, сърце, трон, очи (LVI) ; хайдути, турци, биволи, бял кон, села, градове, запустяло равно поле (LVII) ; Дунав, Вардар, Струма, Марица, равнини, плуг, планини, земя, небе и слънце (LVIII) ; огърлица от бисери, дарове, мома (LIX) ; полета, планини, гръм, мрак, прагове, стълбове, гробница (LX) ; трите чаши (LXI) ; гора, агнета, дървета (дъбове, буки), реки, божур, треви (LXII) ; робините, рибската земя, слънцето, самодивите, Балкана, орлицата, сокол, вълк, жътварките (LXIII) ; „земята пълна с добрини“, „весели поляни“, Стара планина, р. Марица (LXIV) ; градът, морето (LXV) ; народът, просветата, Триединният християнски Бог, мечът, солунските братя, България, робското време, храбрият син, слънцето (LXVI) ; брегът на реката, слънцето, дървета и храсти (*кичест явор, стройна калина*), черковен двор, усамотен бряг (LXVII) ; сазът, клетникът, ветрецът, родният край, любимата (LXVIII) ; младежи, „кокичета“ (LXX) ; мама, Пирин, цариградско вино, братец, сестра, пушка огнебойка, солунска девойка, либе, хранена коня, турци, Лазо чифлигар, гробът (LXXI) ; градът, другарката (LXXII) ; син, майка, родина, дете (LXXIV) ; „кремова роза“, „велици снежни“, „снежната буря“, „христалните овери“, „воал“, „виола Кремонска“, „вихъра снежен“, „двери“, „цветята“, „клонът“ (LXXVI) ; целина, зърно, крин, плодове, брегове, птици, ниви, житен клас, жътварка, чучулига, дом, нощ, гост, мост (LXXVII) ; майката, бащината къща, тихата нощ, иконата, прагът, стаята (LXXVIII) ; скали, монарх, страж, богове, вятър, кораби, лодки, мъгли, принцеси, пажове, море, буря, замък, гробница, села, градове, земя (LXXIX) ; слънце, Витоша, селца (LXXXI) ; тъпна, народ, кръв, устрем, вяра, свобода, Бог, поп Андрей, Рай (LXXXIII) ; прозорец, завеси, светлина, тишина, невесел спомен, градината под планината, приятели добри, радости в душата, мъката, жар, любовта, бъдещето съкровено и далечно (LXXXVI) ; родина, конници, земята, смъртта, полето, селата, бесилки, вятърът, копие, слънце, кръв, прозорци, свод (XC) ; гората, дъждът, листата, клонакът (XCI) ; стаята, вратата, слънцето, дялоите, комодът, огледалото, часовникът, махалото, портретите, стената, тишината, вечерта (XCII) ; Човекът, животът, вярата, другите, въжето, „пробна машина“, „взривна ракета“, „бронбойни патрони“ (XCIV) ; морето, пристанището, хоризонтът (XCV) ; хребети, облаци, звезди, нощ (CIII) ; небето, земята, метеорът, луната (CV) ; цветя, слънца, сини личица, звездна нощ (CVI) ; залез, изгрев, небе, земя (CXIV) ; градски лампи, локви, ями, слама, ресторант, кестени, чиновници, пияници (CXIX) ; България, българският народ, мисията на Св. о. Паисий Хилендарски (CXXIII) ; младият поет; обобщените образи на хора, неприемащи партийните решения; комунистическите величия; бригадирите; „История“; „Само“ (CXXVII) ; гении, поколение, майстор, слънца, крила, Кольо Фичето, Майстор Манол (CXXVIII) ; градът (CXXIX) ; дървета, гора, „малкото детинско чело“ (CXXXV) ; лятото, земята, горски мъх, некосена трева, жито, кравайче свито, зимата (CXL) ; Париж, Айфеловата кула, Сена (CXLI) ; книги, най-нови обувки, студено кафе, чадър (CXLI) ; хората, птицата, смъртта (CXLIV) ;

Оксиморони

„Слепите ще прогледнат“, „глухите ще чуят“ (XLV) ; „вразуми безумните“ (XLVIII) ; „мъртви ние пак се любим и смъртта за нас е сладка!“ (LXVII) ; „направи захарта на моя млад живот солена“, „жертвата понякога е по-свободна от палача“, „назад ще тръгна и назад ще се развивам“, „да разговарям с тишината“, „благословено гробище“ (LXXII) ; „С каква любов я ненавизваше“, „с каква жестокост я люби“, „Ти беше чужденец в родината“ (LXXIII) ; „когато е безсънието съвест./а съвестта е ден?“ (LXXXI) ; „ражда из мъртва утроба“ (LXXXIII) ; „светла бездна“, „безнадеждния пламък“ (LXXXV) ; „будно мълчание“ (LXXXVII) ; „беше светло в мрака“ (XCI) ; „магическа реалност“ (CVIII) ; „В тишината/се блъсват онемелите очи.“ (CXXXII) ; „направи захарта на моя млад живот солена“, „жертвата понякога е по-свободна от палача“, „назад ще тръгна и назад ще се развивам“, „да разговарям с тишината“ (CXXXIX) ;

Олицетворения

„Зима е болна лежала“ (I) ; „царството ми е бащинка./а пък везирството – деднина“ (III) ; „гора“-та (IV) ; „чин ме сиво пиле./да си бъркам своя брата“, „Господ ми я послуша./та я чини сиво пиле./сиво пиле, кукувица“ (V) ; „Разлакала се гората./гората и планината./и на гората дървето./и на дървето вършето./и на вършето листето“ (IX) ; „копни грудко, копни, сено“ (XI) ; „два бора“, „ела тънковита“ (XII) ; „Мари моме, малка моме./я влезни си ти във къщи./да не греем до две слънца./изгоряха жътварите./жътварите на полето./косачите в ливадите./орачите в угарите./овчарите под сенките“ (XIV) ; „Като пее славей, пиле говори./ Пукни, тресни, ти момкова майчице!/ Пукни, тресни и ти момин бащице!/ Събраха се до два млади влюбени./ще живежат, ще векуват наедно.“ (XVI) ; „Гора юнаку говори./ – Иди си с'богом, юначе“ (XXV) ; „Черней горо, черней, сестро“, „горо ле сестро“ (XXXIX) ; „мисли... той събра във велемъдрото си сърце“ (XLVII) ; „сподоби заедно с овцете от дясната си страна“ (XLVIII) ; „Уморен, под тях на сянка аз отбих се да почина./и така ми тайната си повери сама Калина – с шепота на плахи листи, шепот сладък и тъжовен./ Някога си бях девойка аз на тоя свят лъжовен“ (LXVII) ; „улиците тъжни“ (LXXII) ; „Тази вечер Витоша е тъй загадъчна и нежна – като теменужен остров в лунносребърни води.“ ; „И грамаден и задъхан, скрил в гранитната си пазва хиляди души разбити – глъхне празничния град.“ ; „и под лунно наметало с шепот странен той разказва“, „де оркестрите разливат плавни звукове ритмични и от тях се рони сякаш скрита мъка и печал“, „И оркестърът въздъхва, стихват плачуци акорди“, „хиляди души разбити – дебне каменния град“ (LXXX) ; „Почакай, слънце“ (LXXXI) ; „Слънчогледите/погледнаха слънцето!“ ; „Бесилки разпериха черни ръце/ (привидения в мъртва мъгла).“ (LXXXIII) ; „тихата река разтваря цветна длан“ (LXXXV) ; „мокър вятър сплиташе клоната“, „О, благороден дъжд, благодаря ти!“ (XCI) ; „Часовникът е вече мълкнал“, „заспапа тежко върху пода/ сънува в здрача тъмнината“ (XCII) ; „Морето няма да ни чуи“ (XCV) ; „и зловещото/ тежко/ мълчание на суровата зима.“ (XCIX) ; „Небето с хиляди очи/ни гледа“ (CV) ; „Цветята имат сини личица“ (CVI) ; „Щурците шият“, „Морето чак до миглите достига“, „Примирило своите схватки, изтрива земната пушилка на деня“ (CVII) ; „нехайни, неми ветрове“ (CVIII) ; „младостта проплака/и опали босите нозе“ (CXV) ; Изпраща лед за тебе/ въздухът озонен.“ ; „Единствено луната те разбира./ В стъклото на моториста/ се люища нейното чело./ На спирката последна/ помахай/и за сбозом.“ ; Разкривайки цирихи от „живота“ на капсура и съдбата на „любима“-та, цялата творба разчита на съпоставки между живата и неживата природа, в която са експонирани универсални модели за човешко поведение: „Жесток човек сърбечно се усмихва; И женомразец плаче от любов.“ (CXXXVII) ; „когато имаше какво да каже на сърцето, устата ми не криеше езика под небцето“, „носи ме, влак, на своите рамене железни“, „душата ми сега лентяйства и в блаженство тъне“, „палач на словото – мъчител на молива“, „облакт се излежава“, „земята се поти и стене“, „люля земята в скута си, и после ги измете“, „и никой не допусна до сърцето ѝ да стигне“, „мълчат сега световните хранилища на книги, издуват се от срам“, „лежат причините и за смъртта и за войните“, „облян в смола – усилено работи, и бавно приближава към сърцето на дървото“, „мащеха, която крие сухата си цицка, и ме отвива през нощта, а денем ме навиква...“, „спи ковчежето на моето детство“ ;

„ударите слепи на съдбата”, „И затова, съдба – богиня на живота, сложи сега на кръст кинжала и перото, вдигни юмрука си – вместо да го криеш, и прецени – ще галиш ли или ще биеш!” (CXXXIX); „син жираф – проточената Айфелова кула крачи” (CXLI); „Аз съм камък – каза камъкът/ и потъна в себе си./ (...) Аз съм смисъл – каза камъкът/ и потъна в себе си. (...) Искаш ли да станеш дума –/ пита камъкът.” (CXLV);

Особености на художествения стил

(алегории, алитерации, алюзии, анафори, анжамбмани, антитези, асонанси, възходящи градации, епанафори, епифори, епитети, етимологични фигури, звукописни техники, инверсии, контрасти, литоти, мезофори, метонимии, метафори, метафори в инверсия, метафорични олицетворения, низходящи градации, образни паралелизми, оксиморони, олицетворения, плурализации, реторични възклицания, реторични въпроси, реторични обръщения, рефрени, синтактични паралелизми, сингуларизирани метонимии, скрити сравнения, символи, сравнения, тропи и фигури, хиперболи, хронотопи) –

Вж: алегории, алитерации, алюзии, анафори, анжамбмани, антитези, асонанси, възходящи градации, епанафори, епифори, епитети, етимологични фигури, звукописни техники, инверсии, контрасти, литоти, мезофори, метонимии, метафори, метафори в инверсия, метафорични олицетворения, низходящи градации, образни паралелизми, оксиморони, олицетворения, плурализации, реторични възклицания, реторични въпроси, реторични обръщения, рефрени, синтактични паралелизми, сингуларизирани метонимии, скрити сравнения, символи, сравнения, тропи и фигури, хиперболи, хронотопи

Плурализации

„Сеймени думат бабички” (XLI); „противу турци да стоим насреца!” (LV);

Повторения

„Напротив, напотив!” (XCIV);

Плеоназми

„Ти на сцената превъплътяваш/ истини,/ лъжи,/ коварства/ и измами,/ и чрез теб на нея оживяват/ толкова човешки драми!” (CIV); „От нея с право ревнувай ме. И в сън нелеп тя срещне ли ме, знай, тогава завинаги ще те оставя” (CXXVI) „когато бълвне във лицето ми/ човешка кръв и пещерна омраза,/ когато почнат да ме дават словеса/ кънтящо кухи,/ самовлюбени,/ лъжливи,/ когато чуя как води и лесове,/ зверчета и деца, дори и риби,/ пицят до небесата...” (CXIII);

Ретардации (ретроспекция)

„Ти ме питаши дали ми е тежко... Тежко е. Ти ме питаши дали не ме е страх? Страх ме е. Ти ме питаши има ли любов? Нямам. Питаши ме дали съм щастлива? Снощи при мене дойде малката

Халиде и ми донесе една мечешка кожа. Преди две години старият Рамзи – бащата на Халиде, би своята дъщеря от училището до дома си, защото не ѝ даваше да учи. Снощи той изпрати Халиде при мене и ѝ заръчал: „Занеси тази кожа на учителката и ѝ кажи да си ушие кожух,че при нас е студено!” (CX);

Реторични възклицания

„На уста ми сладка дума (...) и Марица си текат!” (LVIII); „...А скъп ми е живота мене!” (LXXII); „Целуни ме! (...)/ Полети!” (CV); „Така е леко, светло на гърдите! (...)/ Сега ме гледат. И това ми стига!/ Гласа ти слушам. Стига митова!” (CVI); „Стани!” (CXXXI); „Не помниш ли?”, „Какво ще кажат нашите?”, „Какво ще кажат вашите?”, „Какво ще си помисли старата гора!”, „Къде ги беше чуло?”, „Беше ли ги чело/ във някой също забранен роман?” (CXXXV); „Повярвайте – и кактусът е цвете!” (CXXXVII); „Аз съм сбъркан човек, запомни го!” (CXLI);

Реторични обръщения

„мой яворов саз, о, кажи” (LXVIII); „Почакай, слънце!” (LXXXI); „От спомени не ме ревнувай” (CXXXVI); „Но татко си не може да изправи/ дори да моли: „Татенце, стани!” (CXXXII);

Реторични въпроси

„Тез наши църни угари,/ орани, недоорани – кой ли ще да ги изоре?/ Таз наша бяла пшеница,/ сеяна, недосеяна,/ кой ли ще да я досее?” (IV); „Иванчо, синко Иванчо,/ като та ѝ мама родила,/ като та ѝ мама кърмила,/ тъй ли е мама мисляла?” (XLI); „Къде си, вярна ти любов народна?/ Къде блещиш ти, искра любовородна?” (LV); „Бисеро, моме Бисеро, що носиш бисер на гърло?”, „Бисеро, моме Бисеро,/ защо со бисер покривши/ твоето гърло хубаво?” (LIX); „Копней, сено косено, копней, снежна грудко” (XI); „Ей ви вазе, малки моми,/ погрейте са на слънчице,/дорде не е презгоряло,/ дорде не е подухнала/върла зима в чужда къща!” (XX); „А я же им рекъ:/ „Дружки, мили дружки,/ идете си, дружки,/ цвете си берете,/ та си китки вийте,/ на вода идете./ Моето е цвете/ рано прецъфтяло./ моята е вода/ се мътна дотекла” (XXXVIII); „(...) голямо, мало, ставай,/ оръжие запасвай!” (LV); „Я дарои бисер нех сака,/ тук сака мома Бисера.” (LIX); „Хубава си, моя горо” (LXII); „Верни думи, верна обич, има ли за тях развала?” (LXVII); „И горестно се питам,не съм ли аз избраний сред звездочело племе...” (LXXIV); „Почакай, (...)/ когато е безсънието съвест,/ а съвестта е ден?” (LXXXI); „Какви лица ли отразило/ ревниво пази огледалото” (XCII); „Може би искате/ да я сразите/ моята вяра/ във дните честити...?” (XCIV); „Какво ли исках от живота, щом няхах нищо да му дам?” (XCVIII); „Какво ти струва?” (CIV); „И ний ли тъй ще полетим,/ напусна ли небето?/ Защо мълчим?/Защо стоим/ и гледаме в нозете?” (CV); „Дали защото си безкрайно млада, ти ми възвърна младостта?” (CVI); „Заклучени зад черните решетки на своите карирани палта, коя от ризите ви ще затрепкаи родно знаме ще ни спомня тя?” (CXXIII); „Не стигат ли на тоя свят жстейските въпроси, та трябва с тяхното тегло и моето да носи”, „И кой ще ми повярва, ако продължа да крякам от бъчвата с меда, а не от жабуняка” (CXXXIX); „Да е лято, само да е лято! (...)/ Да е лято! Още да е лято – (...)/ Да е лято! Още да е лято” (CXLI); „Чия е тази кръв, нестихваща и в нощите дори?/ Какво предлагаш ти на чуждите? Какво тук свети,/ че хвърлят се към теб – да изгорят крилете си –/ безброй поети?” (CXLI);

Рефрени

„Черней, горо, черней, сестро, двама да чернейме./ ти за твоите листи, горо, аз за първо либе./
... Черней, горо, черней, сестро, двама да чернейме –/ ти за твоите листи, горо, аз за първо либе”
(LXXIX); „Бисеро, моме Бисеро./ (...) / Бисеро, моме Бисеро./ (...) / Бисеро, моме Бисеро” (LIX);
„Хубава си, моя горо./ миришеш на младост./ но вселяваш в сърцата ни/ само скръб и жалост.”,
„Хубава си, моя горо./ миришеш на младост./ но вселяваш в сърцата ни/ само скръб и жалост.”
(LXII); „О, кажи”, „О, звънти, о, кънти” (LXVIII); „Почакай, слънце, (...) / Почакай, слънце!”
(LXXXI); „спокойно можем да си кажем „сбогом” (XCV); „Спасявам си душата.” (CXIII); „Когато
се роди момче” (CXX); „Ний може да имаме много жени./ (...) Ний може да имаме много жени./ (...)
Ний може да имаме много жени” (CXXXI); „България за мене е страната” (CXXXVIII);

Символи

черква, пръстен (III); огънят, вятърът, змията, дървото (XVI); огън, Боже създателю, Боже силни
(XVIII); планина, родина, софри, капче, облака, мосте’и, душа, дете (XIX); слънцето, върбата,
къщата (XX); пролетта, стоката, ралото, жеглите (XXI); байрак, гората (XXIII); „Слушай ма,
горо зелена./ цо съм по тебе походил./ ален съм байрак повеял” (XXIII); пари, младост (XXVII)
; „червен трендафил” (XXVIII); гълъбът (XXX); море, риба, босилек (XXXII); „рог”, „черни
кърпи”, „черни пера” (XXXVI); чумата, гълъбите, слънцето, водата, цветето (XXXVIII); „горо
зелена” (XXXIX); „черни кърпи носи”, „бяло цвете” (XL); „кошерна пита” (XLVII); Словото,
престол, обиталище, единосъщната Троица, Денят на Страшния съд (XLVIII); „огледало”, „лице срещу
лице”, „стадото Му” (LI); река, север, юг, слънце, земя, рай (LVIII); „руйно вино домородно”, „трите
чаши”, „братството”, „клетвата” (LX); „гондоли”, „лагуни”, „кораби”, „Свети Марко” (LXV);
град, песен, мъгла, любов, карамфил, нощ, светлини, жени, звуци, роб, господар, живот, улици, брат, очи,
ден, поглед (LXXII); луната, есенни градини (LXXV); сънят, домът, нощта, гостът, мостът (LXXVII)
; „стаята позната”, „пристан”, „заслон”, „безсилно рамо” (LXXVIII); „орли”, „светла вера”,
„черни води”, „беляш покой”, „чучулига”, „хляден хор” (LXXIX); „звезди”, „русалка”, „златожълти
хризантеми”, „рубинени” (LXXX); „русалките”, „луната”, „звезда” (LXXXV); „миризмата на
вехто”, „огледало”, „часовник”, „броеница от кехлибар” (XCII); „лозата”, „дървото”, „пчелата”,
„вещ”, „образ” (XCVI); облаци, крила, смърт (XCVII); „гальотаджийските камшици”, „роман”,
„белот” (XCVIII); враните, суровата зима, улиците, черни ята (XCIX); вятърът, огънят, небесата,
земята (CI); Жулнета (CIV); „Пътните врати, които не се затварят”, „Улиците, които никога не
се повтарят” (CVII); „земя”, „длан”, „Балкан”, „вълци и чакали”, „ятаган”, „пръст”, „пречупен
кръст”, „знамена”, „път”, „черноземя”, „ръце”, „лице”, „песен”, „разстояние” (CIX); „душата”,
„природата”, „книгите” (CXIII); кръчмата, домът, вчерашния ден, векът, небето (CXIV); дъжд,
червени капки, пролет, очи (CXIV); „косите”, „очите”, „нозете” (CXV); „От Бога”, „глава
антична”, „луната”, „лозите и кръвта на виното изпито” (CXXX); змии, кръст, рани, дърво, залез,
икона, венец от тръни, овчица, бяло цвете, гробище, хляб, ключ, релси, река, пустиня, чаша, сълзи,
слънце, звезда, земя, океан (CXXXIX); „Разлистена”, „Дяволска сила”, „Тайни и истини”, „Зелени
насекоми”, „Издъхващо птиче”, „Магични котлета”, „Човешки науки”, „Гребете от мене” (CXLIH);
камъкът (CXLV); Деметра, Борей, Амазонка, Арес; Бог (LX);

Сингуларизации

„Турчин за кокошка” (XXXI); „Балканский храбръ син” (LXVI); „и оркестърът въздъхва, стихват
плачущи акорди” (LXXX); „Не иска никой тук със старостта да се смири.” (CXLI);

Синекдохи

„сърце младо и невинно” (LVIII) ; „уста”, „сърце” (LXIII) ; „владаей мъртвило в техните дворци”, „не праща шумноза далечен край” (LXV) ; „За сърцата, що се любяат, и смъртта не е раздяла.” (LXVII) ; „С погледа смутен и влажен”, „и усмивката смирена по рубинни уста”, „и в усмивки иронични блика мисъл неприветна”, „светлокосата девойка с поглед смътен и нерад” (LXXX) ; „сърцето-чудо” (CVIII) ; „В играта вече всичко,/ всичко може –/ дори да се играе/ безсърца.” (CXXXV) ; „(...) където имам стая. В нея – книги,/ портрет на Левски, карта на Европа./ И чаши ром, ако ми стане тъжно” (CXXXVIII) ; „виж – син жираф – проточената Айфелова кула крачи,/ към бъдещето тръгнала, и като теб, уви,/ оказала се в миналото. Всичко тъй върви” (CXLI) ;

Синтактични паралелизми

„и на гората дървето,/ и на дървето вършето,/ и на вършето листето” (IX) ; „станав пиле шарено, пойдов в гора зелена” (XI) ; „Похвали се малка мома,/ че е мома по-хубава,/ по-хубава от слънцето,/ по-гиздава от брата му” (XIV) ; „змейове – с коне хранени,/ змеици – в златни кочини,/ змейчета – в кола писани.” (XV) ; „со Риста Божа на ръце, со злато капче на гла’а” (XIX) ; „дорде върба мъзга пуца,/ дорде листе зеленят,/ дорде Неда хубост има!” ; „с бели ръце засукани,/ с жълто чело навъсено,/ с черни очи нажалени” (XX) ; „Сичка е стока весела, сичко е живо станало, сичко е живо и здраво, сичко на паша тръгнало” (XXI) ; „слънцето ти съм окършил”, „водата ти съм пресушил” (XXIII) ; „гдето ми ели кършиехте,/ че ги на хурки правехте/ и по седенки ходехте,/ че ги на моми давахте” (XXV) ; „свекрва вода донесла, ятърви ручек зготвиле, золвити дворъе пометле, свекорти кафтанни скроил, поверити го соише.” (XXXIV) ; „я доплете мрежа копринена, я повлечи по бела Дунава”, „я изгуши со фъриконо ноже, я испече на стребрена скара” (XXXV) ; „твоите шуми гъсти,/ и цветята и водите,/ агнетата тлъсти,/ и божурът, и тревите/ и твойта прохлада” (LXII) ; „Стройна се Калина вие над брегът усамотени, кичест Явор клони сплита в нейни вейчици зелени.” (LXVII) ; „без начало, без край и без бряг”, „Ето селото, ето Балкана, пременени от новия сняг – ето малката гара засмяна пред полезлия гостенин – влак.” (LXXXVII) ; „беше топло, беше светло в мрака” (XCI) ; „...аз пак ще обичам!/ Аз пак ще обичам!” (XCIV) ; „спокойно можем да си кажем „сбогом” (XCV) ; „инстинкт за ласки и възторзи,/ за щастие, за мир, за плод” (XCVII) ; „те летят/ и летят/ и летят”, „все летят/ и летят, и летят” (XCIX) ; „Буйният вятър над буйните ниви бушува,/ буйният, южният вятър бучи –/ тътнат дълбоки гори, небеса се издуват,/ свирят отпнати жици, земята ечи.” (CI) ; „Сърце в сърце. И дъх във дъх.” (CIII) ; „Хайде, излъжи ме! Разкажи ми,/ че тъжиши за мен,/ че ме обичаши,/ че си ме очаквала от толкова години,/ оице като мъничко момиче.” (CIV) ; „Среднощен час. Среднощен път.” (CV) ; „Така е леко, светло на гърдите!/ Така е топла, тиха вечерта” (CVI) ; „И накупяла правда има/ във жеста, в трепета, в гласа:/ или отчаян ще заминеши,/ или ще вършиши чудеса.” (CVIII) ; „В далечен град, в хотелска стая/ се върнах късно вечерта/ убит от път и от замая./ и от музейна пъстрота” (CXI) ; „Изключвам телефона./ Изключвам телевизора” (CXIII) ; „И нозете ти колко са хубави./ И очите ти колко са хубави./ И косите ти колко са хубави.” ; „Не се измъчвай повече – обичай ме! Не се щади – обичай ме!” (CXXV) ; „за черен хляб, за къшей хляб” (CXXIX) ; „отвъд гората и отвъд смъртта” (CXXXII) ; „Да е лято! Оице да е лято –/ дълго като зима,/ топло като гръд,/ тежко като злато,/ звънко като рима,/ вечно да е лято” (CXL) ; „Искаш ли да станеш мисъл/ питах камъка./ Аз съм камък – каза камъкът/ и потъна в себе си./ Искаш ли да станеш смисъл/ питах камъка./ Аз съм смисъл – каза камъкът/ и потъна в себе си” (CXLV) ;

- Синтактични паралелизми с анафорични ефекти

„Дошло време да се вземат два млади,/ не бе каил на момата баца и/ да се вземат до два млади любовни,/ да се водят, да поминат наедно”, „Закани се на момата баца и,/ та отсече тънка ела под село,/ закани се на момъка майка му,/ та отсече зелен явор над село.” (XVI) ; „що е по-мило от майка,/ що е по-благо от бел мед,/ що е по-бързо от коня?” (XXVIII) ; „да ме з’иши во скуте’и,/ да

м' однеси на гемия, да ме фърлиш по морето." (XXXII); „свс свекър и свс свекърва,/ свс зълви и свс девери/ и свс по-стари етърви." (XXXVII); „ще те тревожат дневните трамваи,/ ще те сбуждоат ноцем ветрове." (CII); „Ти ме пита дали ми е тежко... Тежко е. Ти ме питаши дали не ме е страх? Страх ме е. Ти ме питаши имам ли любов? Нямам." (CX); „Колко пъти върза и развърза/ възлечето с белите пари! (...)/ Колко пъти църкелите горе/ на комина свиача гнезда..." (CXV); „Когато се роди момче,/ във къщата се лее вино" (...)/ „Когато се роди момче,/ сърцата като птици паят" (...)/ „Когато се роди момче,/ във къщи радост е голяма" (...)/ „Когато се роди момче,/ звънят препълнените кани" (CXX); „Какво ще кажат нашите?/ Какво ще кажат вашите?/ Какво ще си помисли старата гора!" (CXXXV); „И стихове. И смях. И скръб. И вечност." (CXXXVIII); „Не обличам вечерни рокли./ (...) Не нося чадър и направо през локвите/ (...) Не се подирам на чуждо име./ (...) Не съм в крак нито с модата, нито с другите." (CXLII);

Сравнения

„Ка я търгна Марко Кралевике, та изтечи като бърза вода." (VII); „како копнит млад юнак, как копней девойка" (XI); „по-хубава от слънцето,/ по-гизава от месеца" (XIV); „Изгореф за тебе, како лен за вода/ босилък за сенка" (XXXI); „Дали са лебеде, или са снегове,/ дали са снегове, или са дъждове?/ Не бяха лебеде, не бяха снегове,/ не бяха ледове, не бяха дъждове,/ най ми цар кондисал" (XL); „Како без светлина не ще има радост за окото, което вижда цялото Божие творение, но всичко не е ни хубаво, ни видимо, така и всяка безкнижна душа не вижда добре Божия закон" (XLV); „като в някоя кошерна пита" (XLVII); „херувимски като пеши с ангелите" (XLVIII); „съзерцавам като скъпоценно съкровище и на тебе като на жива от сърце", „Ти си застъпница на тези, които са в неволи, и пристанище на тези, които са изложени на бури!" (L); „бузи като гургулици" (LI); „развъртя се като хала", „ехти, фучи кат ураган" (LVII); „сякаш Борей бързокрил", „от гръм сякаш треснат", „повяхваше тя като цвят", „закриляше като зеница", „подобно менада", „подобно на лястовици", „като риби", „както рой леиояди", „сякаш божури червени" (LX); „като майчина утроба", „чисти като жертва", „как цо капат тие капки, так да капнат врази наши" (LXI); „засмяна кат в щастливите си дни" (LXV); „като вълна нахлуваше", „като звездна лента", „като в бездна", „почти като порок" (LXXII); „Луната висне като плод", „като надежда за живот", „като печал преди раздяла", „като звук ще ме отпине" (LXXV); „твоя глас е виола кремонска", „пъпка от кремова роза" (LXXVI); „като птици ще проблеснат" (LXXVII); „като камък", „като лед", „кат метал", „кат кристал", „като лунен лъч", „като жива рана", „кат музика" (LXXIX); „се спуснаха всички отвед/- като отприщено стадо", „Топове/ като зинали слонове/ зареваха"/ „спокоен като гранит" (LXXXIII); „ранен и изтезан/ кат падаща звезда", „и както ранените миди" (LXXXV); „като блудна загубена лястовица" (LXXXVII); „разнежена и като птица плаха" (XCI); „като голяма броеница от кехлибарени зърна.", „То сякаш е един прозорец" (XCII); „тъй както си обичам мама", „небе по-нежено от коприна" (XCIII); „бих ревал от болка като ранена в сърцето пантера" (XCIV); „като лозата", „като дървото", „като пчелата", „като жената", „като земята", „като зараснал белег" (XCVI); „десницата разперена като звезда"/ „а здрачът сякаш поражение"/ „и губех своите приятели като парите на белот" (XCVIII); „още като мъничко момиче" (CIV); „Щурците шият златните обувки на съня", „Морето чак до миглите достига", „Звездите горе всичко наблюдават" (CVII); „Земя като една човешка длан" (CIX); „гледаш как като бяла загадка", „Ти си проста като зимата бяла", „Като миг младостта си отива/ на живота по краткия път." (CX); „като хора на пръсти да минават", „като чест аптечен гост", „като на Орлов мост" (CXI); „като изречена от басер" (CXII); „И плакал бих, като вихрушка ледна в сухи храсти", „И днес тъгувам за не спасрените дни./ Като куриуми, не изстреляни в целта./ отидоха те някъде встрани", „Оттече време... Като бинт ме то превързва", „Отново, черен като гарван, градоносен облак" (CXIV); „кожа почерняла като угар", „младостта проплака като ручей" (CXV); „като по тъпнати тупалките на собственици зноини" (CXVI); „и приличат на малки царици", „Стъпват тъй, сякаш ходят по жица", „пламнали като мила внезапна дъга" (CXVIII); „смях на кафява пръст и на очи-череши." (CXXIV); „Минават като сенки смътни" (CXXVI); „две мозъци крила, като тия на майстор Манола", „една сърчна ръка като Кольо Фичето" (CXXVIII); „и плесента зелена беше. Като стареещо море..." „и нека ведърмогозвучен да затупти като сърце" (CXXIX); „и страният ти профил заприличва на глава антична", „трамваят – жълто

чудовище" (СХХХ); „любов като тайна и риск“, „любов като щастие" (СХХХIV); „че дишат като мен и други хора" (СХХХVІІІ); „И се изгуби като нож в канията на мрака“, „като бедния Адам“, „като откъснатата ръка над пропасти и бездни“, „като мушицата, която поживя и си замина“, „като жаба, зинала – с молив в устата“, „дрънча като оцърбено точило“, „прегърнал словото като удавник“, „Подобно тигър на небето, облакът се излежавя, но виежда лъвската глава на слънцето и става. И хукнал към безкрая, тромаво прескача възвещето на хоризонта – и потъва в здрача. Така и аз от бойното поле излизам и сам обличам усмирителната риза (разгърнато сравнение), „лист като пустиня“, „като мравчица с разперени крилца почуква“, „объркани като писма на светещи куришуми“, „като ракът, който в своята подводна нива върви назад и към спасителния бряг отива“, „като триона, който стига края и се връща по своята пътека – все една и съща" (СХХХХІХ); „врат като билки в магични котлета" (СХLІІІ); „Не ми е глава хайдушка./ хайдушка глава, кръвнишка./ я най е глава юнашка." (ХLІ); „не са били два бора високи, най са били два брата рождени" (ХІІ); „с черни очи еленови./ с дълги клепки босилкови./ с бели зъби бисерови./ с тънка сназа самодивска" (ХХ); „конопе кумове“, „орли сватове“, „свахи са свраките" (ХХІІ); „що е по-благо от бел мед, що е по-бързо от коня?" (ХХVІІІ); „Име сладко, земя рай (LVIІІ); „Грееше ме драголюбно ясно слънце от небето./ ах, но друго слънце мене вече грееше в сърцето!/ И не грееше туй слънце от високо, от далеко –/ грееше ме, гледаше ме от съседски двор напреко" (LXVIІ); „и от тях се рони сякаш скрита мъка и печал“, „с погледа смутен и влажен на прокудена русалка“, „че цветята се купуват, а и тя е чуден цвет" (LXXX); „И с нас се случва туй – и ние/ оставаме така сами./ но нямаме крила да литнем/ и много дълго ни боли" (ХСVІІ); „А здрачът, сякаш поражение./ задушиваше ме всяка нощ“, „С гальотаджийските си камизици/ денят мечтите обузда./ Отпадна сред молби десницата/ разперена като звезда. (ХСVІІІ); „сребро-самолети" (СІ); „Хайде, излъжи! Какво ти струва?/ Изиграй ми Жулиета в здрача." (СІV); „Аз съм дете. И всичко в мене пее" (СVІ); „как веднъж внезапно тънък плач/ проеца над златната му слама" (СХХІ);

Тропи

(антитези, градации, епитети, литоти, метафори, метафорични сравнения, метонимии, оксиморони, олицетворения, разгърнати метафори, разгърнати метафори с метонимични ефекти, синекдохи, символи, скрити сравнения, сравнения, хиперболи) –

Вж: антитези, градации, епитети, литоти, метафори, метафорични сравнения, метонимии, оксиморони, олицетворения, синекдохи, символи, скрити сравнения, сравнения, хиперболи

Фигури

(алитерации, анафори, анжамбмани, асонанси, епанафори, епифори, етимологични фигури, инверсии, мезофори, повторения с мезофори, реторични въпроси, реторично обръщение, рефрен, рефрен с анафоричен ефект, синтактичен паралелизъм с анафоричен ефект, синтактичен паралелизъм с реторично повелително възклицание) –

Вж: алитерации, анафори, анжамбмани, асонанси, епанафори, епифори, етимологични фигури, инверсии, мезофори, повторения с мезофори, реторични въпроси, реторични обръщения, рефрени, рефрени с анафоричен ефект, синтактични паралелизми с анафоричен ефект, синтактични паралелизми с реторични повелителни възклицания

Фрагментация

(внушения, герои, епитети, звукописни техники, метафори, мотиви, образи, особености на художествения стил, сингуларизации, символи, сравнения, сюжети, теми, хронотопи) –

Вж: внушения, герои, епитети, звукописни техники, метафори, мотиви, образи, особености на художествения стил, сингуларизации, символи, сравнения, сюжет, тема, хронотопи

Хиперболи

„като махна сабля дамаския, троицата отеднък паднали.“ (VII) ; „Дорде сина ти уловим/ – девет планини минахме;/ дорде му ръце вържеме/ до шейсе души паднахме;/ доде му глава земеме –/ сам билюкбаци загина“ (XLI) ; „Твоето гърло хубаво/ и от дробнаго бисера/ хиляди пъти по-бело.“ (LIX) ; „Върви, народе възродени,/ към светла бъднина върви,/ с книжовността, таз сила нова,/ съдбините си ти поднови!“ (LXVI) ; „Не, всички на света градини с рози,/ с най-ярките бои и аромат/ за мен не струват повече от този/ нищожен, ала пръв поникнал цвят.“ (LXX) ; „о, майко черноземна .../ душата ми кристална“ (LXXIV) ; „хиляди души разбити – дебне каменния град“ (LXXX) ; „да гръмне хиляди врати/ и с хиляди уста да заговори“ (CV) ; „Огрян от много, хиляди слънца.“ (CVI) ; „За цял свят аз приготвих некролога.“ (CXIV) ; „нека да е лято/ милиони дни.“ (CXL) ;

Хронотоп (време и пространство)

днешните времена – затворено пространство, задимено от тютюнев дим (CXIX) ; семейството „битува“ между представите за любовта и смъртта, „затворени“ в протяжното време и пространство (CXXVI) ; България в средата на XX в. (CXXXVII) ; „Размисъл“ свързва време и пространство, които маркират границите на българската духовност (CXXXVIII) ;

- Време

протяжно (по Гюргежден) (I) ; протяжно (баладично) (II) ; протяжно (XVIII-XIX в.) (III) ; протяжно (през деня) (IV) ; протяжно (три денонощия – „три дни ходи, три дни шета“) (V) ; протяжно (през деня) (VI) ; три месеца (VII) ; протяжно (след 1826 г., когато султан Махмуд II разформира еничарския корпус) (IX) ; протяжно (X) ; протяжно (през различни сезони, но през деня) (XI) ; протяжно (ретроспективно) (XII) ; протяжно (през пролетта) (XIII) ; протяжно (летен ден) (XIV) ; протяжно (вечерта) (XV) ; протяжно („Любили се до две млади глупави,/ любили се тъкмо девет години“) (XVI) ; протяжно (митично) (XVII) ; протяжно (преди падането на България под турско робство, около средата на XIV в.) (XVIII) ; протяжно (денем) (XIX) ; протяжно (през деня) (XX) ; протяжно (в началото на пролетта) (XXI) ; протяжно (от края на м. юли до средата на м. август – по време на т.нар. „горещници“, когато „най-добър юнак“ оре и сее) (XXII) ; протяжно (през деня) (XXIII) ; протяжно (XVIII-XIX в.) (XXV) ; протяжно (цялото денонощие: „нощя се сипе по месечина“, „Струна невяста рано подрани“) (XXVI) ; протяжно (XVII-XIX в.) (XXVIII) ; протяжно (XXIX) ; протяжно (през деня) (XXX) ; протяжно (началото на XIX в.) (XXXI) ; протяжно („Ако умрам ...“) (XXXII) ; протяжно (през деня, през нощта) (XXXIII) ; протяжно (XXXIV) ; протяжно (през деня) (XXXV) ; протяжно (XVIII в.) (XXXVI) ; протяжно (XVIII-XIX в.) (XXXVII) ; протяжно (XXXVIII) ; протяжно (XVIII-XIX в.) (XXXIX) ; протяжно (XVIII-XIX в., но не покъсно от 1826 г., когато е сложен край на еничарските корпуси в Османската империя) (XL) ; протяжно (XVIII-XIX в., но не по-късно от 1826 г., когато е сложен край на еничарския корпус в Османската империя) (XLI) ; агиографски схващания от края на IX в. (893-894 г.), което е времето на т.нар. „Златен век“ – Преславска книжовна школа (XLV) ; протяжно (IX-X в.) (XLVII) ; протяжно (80-те г. на XIV в.) (XLVIII) ; протяжно (XIV в.) (XLIX) ; протяжно (1375-1393 г.) (L) ; протяжно (XIV в.) (LI) ; протяжно (XIV в.) (LII) ; протяжно (LIII) ; протяжно (1853-1857 г.) (LIV) ; средата на XIX в. (LV) ; протяжно (XIX в. – епохата на Българското национално възраждане) (LVI) ; протяжно (XVIII-XIX в.) (LVII) ; протяжно (XIX-XX в.) (LVIII) ; протяжно (XIX в.) (LIX) ; протяжно (пролетна вечер) (LX) ; протяжно (втората половина на XIX в.) (LXI) ; протяжно (втората половина на XIX в.) (LXII) ; протяжно

(XIX-XX в.) (LXV); протяжно (*привечер*) (LXVII); протяжно (XX в.) (LXVIII); протяжно (*след „неравните борби“*) (LXIX); протяжно (XX в. – *пролет*) (LXX); протяжно (*ок. 1907-1909 г., когато Бояджиев е секретар на Българското генерално консулство в Марсилия*) (LXXII); протяжно (LXXIII); протяжно (XIX в.) (LXXIV); протяжно (*20-те г. на XX в.*) (LXXV); протяжно (*„зимните нощи“*) (LXXVI); протяжно (*един човеки живот*) (LXXVII); протяжно (XX в.) (LXXIX); протяжно (*есента на 1921 г., късен следобед*) (LXXX); протяжно (*„Аз не съм готова/ за следващата нощ – денят ми не е свършен още!“*) (LXXXI); времето и мястото са едновременно съвременни, исторически, конкретни, но и символични, митологични (LXXXIII); времето може да се разглежда като мига-вечност, спомен, мечта, безкрайното завръщане, залезът на живота, безвремето (LXXXIV); протяжно (*действието се развива непосредствено след събитията от Септемврийското въстание от 1923 г.*) (LXXXV); протяжно (*първата половина на XX в.*) (LXXXVI); протяжно (*една зимна вечер*) (LXXXVII); протяжно (*първата половина на XX в.*) (LXXXVIII); протяжно (*през деня*) (LXXXIX); 1923 г. – български градове и села по време на потушаването на Септемврийското въстание (XC); протяжно (*„Тъмнееше – настъпваше нощта“*) (XCI); есен; времето е спряло, погребано в „чер ковчег“ (XCII); миг, в който се събира цялата воля за живот в едно контрастно време и пространство, което е и ограничено, и необятно едновременно (XCIV); протяжно (*„Тъмнее хоризонта съкрушен/ сред есенното пладнє“*) (XCV); протяжно (XX в.) (XCVI); протяжно (*през зимата*) (XCVII); протяжно (*през нощта*) (XCVIII); протяжно (*през есента*) (XCIX); протяжно (C); протяжно (*през пролетта*) (CI); протяжно (XX в. – *през нощта*) (CII); протяжно (*здрач*) (CIV); протяжно (*„Среднощен час. Среднощен път./ Над нас – луната бледа.“*) (CV); протяжно (*вечерта*) (CVI); протяжно (*през нощта, когато градът е спокоен и хората са в състояние на покой, а природата изглежда по-жива и близка – това подчертава темата за временното спокойствие и преходността на миговете*) (CVII); протяжно (*„и в синкавия полуздрач“*) (CVIII); протяжно (*„Аз не зная защо си припомних/ в тази нощ януарска за теб“*) (CX); протяжно (CXI); протяжно (*„когато почнат да ме дават словеса“*) (CXIII); протяжно (*50-те г. на XX в.*) (CXIV); протяжно (*„А наскоро/ с рокля я зарадва от града“*) (CXV); протяжно (*„Тъй както бягат от пожар, тъй тичах аз през утрото“*) → „До вечерта почакайте, до озарението на деня./ За да ме видите поне в залязващата светлина“ (CXVI); протяжно (XX в.) (CXVIII); протяжно (*„Когато се роди момче“*) (CXX); протяжно (*„Беше то веднъж през пролетта.“*) (CXXI); протяжно (*„И тревата никне/ от мойта пролет“*) (CXXIV); протяжно (XX в.) (CXXV); протяжно (XX в.) (CXXIX); протяжно (*„И времето смени набързо/ ласкавите си сезони./ Изпраща лед за тебе/ въздухът озонен.“*) (CXXX); протяжно (*„отначало/ до края ни“*) (CXXXI); протяжно (*„А сълзите му взе ги пролетта“ – 1945 г.*) (CXXXII); протяжно (*„То беше първият ни миг“*) (CXXXV); протяжно (CXXXVIII); протяжно (*80-те г. на XX в.*) (CXXXIX); протяжно (*„Да е лято, само да е лято“*) (CXL); протяжно (*„Нощта измъчена разтвори и днес пламтящото си лоно“*) (CXLI); протяжно (*през деня*) (CXLI); протяжно (CXLI); протяжно (CXLI); протяжно (2011 г.) (CXLIV); протяжно (*универсално → притчово*) (CXLV);

- Пространство

протяжно (*в гората*) (I); град Пиргоз (II); протяжно (*Цариград, Едрине, Влашко*) (III); протяжно (*в гората*) (IV); протяжно (*навсякъде – в планината и покрай реката*) (V); протяжно (*българските земи*) (VI); *девет околии, седемдесет бели манастира, осемдесет църкви, равни пътища, поле широко, гора зелена, Софийско поле, бели Дунав* (VII); протяжно (*Балкана*) (IX); протяжно (X); протяжно (*в гората*) (XI); протяжно (*родната къща, гората*) (XII); протяжно (*в гората*) (XIII); протяжно (*в двора на къщата*) (XIV); протяжно (*в къщата на Радка и в гората*) (XV); протяжно (*„Падна дърво, преби момка над село./ скокна змия, секна мома под село –/ закопяха добър юнак над село/ закопяха мила мома под село.“*) (XVI); протяжно (*митично*) (XVII); протяжно (*из Софийското поле*) (XVIII); протяжно (*райските софри*) (XIX); протяжно (*в двора на Неда*) (XX); протяжно (*на нивата*) (XXI); протяжно (*нива в планината, България*) (XXII); протяжно (*Тетевенския балкан*) (XXIII); протяжно (*някъде в Рила*) (XXV); протяжно (*Бялаго града*) (XXVI); протяжно (*между Карпатите и р. Дунав*) (XXVII); протяжно (*България*) (XXVIII); протяжно (XXIX); протяжно (*в двора*) (XXX); протяжно (*по всяка вероятност става дума за район, който днес отнасяме към Пиринска Македония*) (XXXI); протяжно (*„да ме зе тиш во скуте и, да м’ однесиши на гемия,/ да ме фърлиши по морето.“*) (XXXII); протяжно (*в*

гората, на мездана) (XXXIII); момината къща (XXXIV); протяжно (край реката и край църквата) (XXXV); протяжно (Балканския полуостров) (XXXVI); протяжно (родният дом) (XXXVII); протяжно (патриархалният бит) (XXXVIII); протяжно („през гора“) (XXXIX); протяжно („отвъд през бял Дунав“) (XL); протяжно (селски мездан) (XLI); протяжно (XLVII); протяжно (някъде в България) (XLVIII); протяжно (Епиват, Божии гроб, Велико Търново) (XLIX); протяжно (1375-1393 г.) (L); протяжно (Епиват, Божии гроб, Велико Търново) (LI); протяжно (Епиват, Божии гроб, Велико Търново) (LII); протяжно (LIII); протяжно (Черно море, Босфора, Стара планина) (LIV); фиксирани граници: „Да се възвишат знамена/ на българските рамена/ от върха на Дуная/ в Тесалия до края“ (LV); протяжно (българското село) (LVI); протяжно (някъде из българските земи) (LVII); протяжно (в границите на Санстефанска България) (LVIII); протяжно (българско село) (LIX); протяжно (над Галичник) (LX); протяжно (някъде по славянските земи: Русия, Сърбия, Чехия, Полша, Черна гора, Босна, Херцеговина, България) (LXI); протяжно (Копривицица) (LXII); Венеция (LXV); протяжно („брегът усамотени“) (LXVII); протяжно (поля, ниви) (LXVIII); протяжно (България) (LXIX); протяжно (градината) (LXX); протяжно (Франция – Марсилия) (LXXII); протяжно (LXXIII); протяжно (българско село) (LXXIV); протяжно (20-те г. на XX в.) (LXXV); протяжно („под светлите дъвери“ на Лаура) (LXXVI); протяжно (целина – букв.: девствена, необработена почва) (LXXVII); протяжно (замък) (LXXIX); протяжно (София) (LXXX); протяжно („с огреяните върхове на Витоша./ със подновените от багрите на залеза селца“) (LXXXI); времето и мястото са едновременно съвременни, исторически, конкретни, но и символични, митологични (LXXXIII); основните топови в творбата са свързани с родното място, любимото родно село като опозиция на студения и бездушен град, желаният, но невъзможен уют на родния дом, вечният път, кръговратът на живота, домът като последен пристан (LXXXIV); протяжно (случващото се има за фон град Лом, който се намира на брега на река Дунав) (LXXXV); протяжно (някъде в България) (LXXXVI); протяжно (в третокласно купе на влак) (LXXXVII); протяжно (някъде в Гърция, Драма) (LXXXVIII); протяжно (реката, родината) (LXXXIX); 1923 г. – български градове и села по време на потушаването на Септемврийското въстание (XC); протяжно („В гората зашумя дъждът“) (XCI); стая, която е събирателен образ на сакрализирани предмети от света на човека; предметите са превърнати в протяжни отражения на липсващ персонаж (XCII); миг, в който се събира цялата воля за живот в едно контрастно време и пространство, което е и ограничено, и необятно едновременно (XCIV); протяжно („Морето дебне между нас/ с дълбокото пристанище“) (XCV); протяжно (България) (XCVI); протяжно (небето и земята) (XCVII); протяжно (София) (XCVIII); протяжно (градски улици) (XCIX); протяжно (София) (C); протяжно („вън посред вятъра“) (CI); протяжно (стая) (CII); протяжно (България) (CIII); протяжно (някъде след спектакъла) (CIV); протяжно („И с огнени очи градът/ из бездната ни гледа.“) (CV); протяжно (полето) (CVI); градът Созопол – старинен морски град, който съчетава природни и културни елементи – централна фигура в текста, с акцент върху уличките, морето и небето (CVII); протяжно („неоскърбени светове“, „А в странен климат/ по полето/ цъфтят заветни цветове“) (CVIII); протяжно (България) (CIX); протяжно („В тоя миг сред самия площад/ гледам лампата сребърномлечна/ и народ от големия град./ който бърза навън за театър“; „В тоя миг надалече отпук/ теб те среща родопския вятър/ и макар че надолу е юг –/ гледаш как като бяла загадка“) (CX); хотел, хотелска стая (CXI); не става ясно къде точно се изповяда лирическият герой (CXII); протяжно („В спомена./ В природата./ (...) В книгите.“) (CXIII); протяжно (България) (CXIV); протяжно („И за първи път пред огледало/ се изправи с целия си ръст.“) (CXV); протяжно („прозорци пламнаха, стени, готови да се срутат,/ балкони с водопади от чаршафи, смачкани от съница./ удавници-килими, по които яростно бумтят/ като по тъпани тупалките на собственици знойни“) (CXVI); протяжно (България) (CXVIII); протяжно („във къщата се лее вино“) (CXX); протяжно („одърът“, „седем гургулици на възторг/ пунала е в синевата“) (CXXI); протяжно („Дъждът вали във мене“) (CXXIV); протяжно (България) (CXXV); Созопол (CXXIX); протяжно („Трамваят – жълтото чудовище, –/ пълзи към твоя хълм висок“) (CXXX); протяжно (CXXXI) протяжно („И босите крачка вървят полека –/ отвъд гората и отвъд смъртта.“) (CXXXII); протяжно („Гората ни зарови в тишина“) (CXXXV); протяжно („България за мене е страната./ където имам стая. В нея – книги./ портрет на Левски, карта на Европа./ И чаша ром, ако ми стане тъжно“) (CXXXVIII); протяжно (някъде в България) (CXXXIX); протяжно („Да е тихо, тихо над земята“) (CXL); протяжно („Когато падне над Европа мрак, изгрявай ти, Париж“) (CXLI); протяжно (пред огледалото) (CXLI); протяжно (CXLI); протяжно (България) (CXIV); протяжно (универсално → параболично) (CXLV);

Чувства и вълнения

състрадание към болката на умирация герой; приемане на смъртта като реалност в борбата; възторг от героичната смърт; преклонение пред величието на подвига (LXIII) ; стихотворението „Конници” вселява усещането за кървава физическа разправа и жестокост; долавяйки усещането на народа за безнадежност и отчаяние, в душата на читателя се поражда чувство на скръб и болка от страданието (XC) ; любов и вяра; радост от живота; гняв и болка от посегателството над вярата (XCIV) ; стихотворението поражда чувства, които приобщават, а не отчуждават личността към антиномиите в живота, породени от срещата с различния, макар че „*може би сега куриумът парва едно сърце в студената тъма*” (CXXXVII)

I. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ

(Макроструктура:

сюжет

/ключови думи/ –

тема)

Сюжет

(ключови думи)

[Предварителен ескиз на

Хибриден показалец –

Именен показалец

с вградени

Топонимен и Предметен показатели

(възприетите съкращения са взимствани
от националната библиография на Р България)]

А

автопортрет (CXLII) ; (CXLV)

Ад (Св. Библия) (CXXXII)

акт (CXXVIII)

алиби (CXIII)

ангели (CXLII) ; (CXLV)

античност (CXXX)

атмосфера (CXXIX)

Афродита, богиня на любовта и красотата (древногр. митология) (CXXXIII)

Б

Балкан (CXVIII) ; (CXX)
бездна (XCV) ; (CXXXII)
бездушие (CXXVII)
безкрайност (CXXVII)
белег (CXIV)
билки (CXLIII)
бинт (CXIV)
бисер (CXVII)
благод (CXIV)
близост (CXL) ; (CXXIV)
богатство (CXLIII)
божества (CXVI)
Божие белязване (CXXX)
бой (CXIV)
болка (CX) ; (CXXXII) ; (CXXXIV) ; (CXXXVI)
бряг (CXIV) ; (XCV) ; (CXVII)
бунт (CXLII) ; (CXLV)
буржоазна идеология (CXXVII)
българи (CXXIII)
българин (CXX)
български поет (CXXII)
бързотек (CXIV)

В

вдъхновение (CXXIX)
век / векове (CXIV) ; (CXLI)
верига (CXI)
верност (CXXVI)
вестник (CXXXVIII)
вечер (CXVI)
вечност (CXXXVIII)
взаимност (CXXIV)
видения (CXXI)
вик (CXXXV)
вина (CXIV)
вино (CXIV) ; (CXX) ; (CXXX)
вихрушка (CXIV)
водовъртеж (CXXXIX)
война (CXXXII)
врагове (CXIV)
врати (CXXX)
време (CXVII) ; (CXIX) ; (CXXIII) ; (CXLI)
връзка (CXXIX) ; (CXXXIV)
вселена (CXXX)
въздишки (CXIV)
въздух (CXXX)
възрастни (CXXXV)
възрожденска мисия (CXXIII)

вълна (XCV)
вътрешен страх (CXXII)
вяра (CXIV) ; (CXXVII)
вятър / ветрове (CX) ; (CXVII) ; (CXXXVII) ; (CXLII) ; (CXLV)

Г

гарван (CXIV)
герой (CXLII) ; (CXLV)
глас (CXIV)
гнездо (CXIV) ; (CXXI)
гняв (CXXIII)
гора (CXXXV)
гордост (CXXIII)
горчило (CXIV)
град (CX) ; (CXXIX) ; (CXLI)
граждански патос (CXXIX)
грешници (CXIII)
гроб (CXIV) ; (CXXXII)
гургулици (CXXI)
гърди (CXIV)

Д

дар (CXXXIV)
двубой (CXIV)
ден (CXI) ; (CXVI) ; (CXVIII)
детство (CXXIX) ; (CXXXII)
деца (CXIII) ; (CXXXV)
дим (CXIX)
Димитър Кантакузин, бълг. книжовник (XV в.) (LIII)
Димитър Солунски Чудотворец (III в.), Св. великомъченик (XLIII)
длан (CXIV)
днес (CXIV)
дни (CXIV)
доброта (CXVI)
дом (CXIV)
драгост (CXIV)
друговерец (CXIV)
дума (CXXIV) ; (CXL) ; (CXLV)
дух (CXIV) ; (CXXIII)
духовност (CXXXI)
душа (CXI) ; (CXIII)
душевно (CXXII)
душевност (CXXIII)
дъжд (CXLII) ; (CXLV)
дълг (CXXVII)
дървеса (CXI)

дървета (CXXXV)
дъщеря (CX)
дяволи (CXLII)
дядо (CXX)

Е

Евтим Евтимов, поет (CXXIII)
Евтимий Търновски, Св. Патриарх (XLVIII); (XLIX); (L); (LI); (LII)
егоизъм (CXXXIII)
език (CXXIII)
екот (CXIV)
емоции (CXXVIII); (CXXXIV); (CXLIII)
есен (CXIV); (XCV); (CXXI); (CXL)
ефект (CXL)

Ж

желание (CXL)
жена (CXXI); (CXXVI); (CXXXIII); (CXXXVI)
женска красота (CXXV)
жертва (CXIV) / жертви (CXXXII)
живот (CXIV); (CX); (CXXI); (CXXVI); (CXXXVI);
(CXXXVII); (CXLII); (CXLIV); (CXLV)
жита (CXI)
жици (CXI)

З

забвение (CXXIX)
завет (CXX)
закалка (CXIV)
зализ (CXIV); (CXVI)
звезди (CXXXVI)
зверчета (CXIII)
звън (CXI)
земя (CXIV); (CXVIII); (CXX); (CXXIII); (CXXI)
зима (CX); (CXXX); (CXL)
злато (CXL)
злоба (CXIV)
зори (CXXI)

И

Иван Рилски, Св. о. (XLVIII)
Иван Шишман, цар (XVIII)
игра (CXXXV)
изгрев (CXIV)
издание (CXXII)
издателство (CXXII)
изкуство (CXXXIX)
изкушения (CXXXIX)
измяна (CXXXI)
изображение (CXXXIX) ; (CXXX)
изповед (CXXX) ; (CXLI)
изящна (CXXV)
илозия (CXXXIII)
интрига (CXIV) ; (XCV)
истина (CXXIII) ; (CXXXI)
истинност (CXXIV)
историческа памет (CXXIII)
история (CXXIII)

Й

кактус (CXXXVII)
камък (CXIV)
кани (CXX)
картина (CXLI)
катедра̀ла (CXVII)
кестени (CXIX)
Климент Охридски, Св. архиепископ (XLVI)
ключалка (CXIV)
книга / книги (CXIII) ; (CXXII) ; (CXLIИ)
кобила (CXLIИ) ; (CXLV)
кожа (CX)
кожух (CX)
Константин-Кирил Философ, Св., монах (XLII)
Константин Преславски, епископ (XLIV) ; (XLV)
кораб (XCV)
коса (CXIV)
край (CXXI)
красота (CXXV) ; (CXXXIX) ; (CXXXIII) ; (CXXXVI) ; (CXL)
крачка (CXIV)
криле (CXLI)
крушение (XCV)
кръв (CX) ; (CXIII) ; (CXIV) ; (CXLI) ; (CXLIИ)
кръчма (CXIV)
куршуми (CXIV) ; (CXXXVII)
къща (CXX)
къшурка (CXI)

Л

лакът (CXIV)
лале (CXXIX)
лампа / лампи (CX) ; (CXIX)
лесове (CXIII)
лист (CXVI)
лице (CXIII) ; (CXIV)
лицемерие (CXIV) ; (CXLII)
личност (CXXII) ; (CXLIV)
лишения (CXXXIX)
лозя (CXXX)
локви (CXIX) ; (CXLII)
луна (CXXX)
лъжа (CXXVII)
любов (CX) ; (CXVIII) ; (CXXIV) ; (CXXV) ; (CXXVII) ;
(CXXIX) ; (CXXXI) ; (CXXXIV) ; (CXXXVI)
любовно чувство (CXXIV)
лястовици (CXI)
лято (CXL)

М

магия (CXXV) ; (CXLIII)
майка (CXX) ; (CXXIX)
макове (CXI)
манипулация (CXXVII)
мащеха (CXIV)
мебели (CXLII)
мед (CXX)
мелодия (CXXXI)
месо (CXLIII)
Методий, Св. архиепископ (XLIII)
мечешка кожа (CX)
мечта / мечти (CX) ; (CXIV) ; (CXXVIII)
миг (CXXXV) ; (CXLIII)
милоост (CXVI)
минало (CXIX) ; (CXXIX)
младини (CXIII)
младост (CX)
мода (CXLII)
моми (CXX)
момче (CXXXV)
морал (CXXXI)
море (XCV)
мост (CXLI)
моощ (CXLIII)
мрак (CXXXIV) ; (CXLI)
музиканти (CXXIX)
Мурад, цар, турски султан (III)

мъж (CXXXI)
мъка (CXXXIV)
мълчание (XCV) ; (CXVI) ; (CXXXII)
мълчи (CXXXIX)
място (CXIV) ; (CXLIII)

Н

надежда (CXIV)
народ (CXVIII) ; (CXIX) ; (CXXIII)
насекоми (CXLIII)
наслада (CXXXIV)
национален идеал (CXXIII)
национално чувство (CXXIII)
начало (CXXI)
небе (CXIV)
небеса (CXI) ; (CXIII)
небосклон (CXXXVI)
нежност (CXXXIV)
некролог (CXIV)
непримиримост (CXXVII)
носталгия (CXXXIX)
нощ (CX) ; (CXIV) ; (CXXXIII)
нощи (CXLII)
нравственост (CXXXVI)

О

обезличаване (CXXVII)
обич (CXIV) ; (CXXVI) ; (CXXVII) ; (CXXXIV)
облак (CXIV)
образ/ образи (CXXXIII) ; (CXXXIX)
обреченост (CXXXIII)
обръщение (CXXXIII)
обувки (CXLII) ; (CXLV)
огорчение (CXXXIV)
огън (CXIV)
одър (CXXI)
омраза (CXIII)
опрощение (CXVI)
оптимизъм (CXXVIII)
орисница (CXIV)
отлъка (CXIV)
отчуждение (CXXX)
отшелници (CXIII)
очи (CXIV) ; (CXXIV) ; (CXXXVII) ; (CXXXIX)

II

памет (CXIX) ; (CXXXV)
пари (CXXXI)
Париж, гр. (CXLI)
пастел (CXI)
патриотизъм (CXXIII)
пейзаж (CXXX) ; (CXLI)
пеперуда (CXVII)
песен (CXL)
Петка, Св. (XLIX) ; (L) ; (LI) ; (LII)
пещера (CXIV)
пияници (CXIX)
пладне (XCV)
плач (CXIV)
пленик (CXXXV)
площад (CX)
поглед (CXVI)
подкрепа (CXXXIV)
поезия (CXXVII) ; (CXXVIII) ; (CXXIX)
поет (CXXVI) ; (CXXVII) ; (CXXVIII) ; (CXXIX)
поети (CXLI)
поколение (CXIV) ; (CXXVIII)
покорство (CXXVII)
покрив (CXI)
поле (CXI)
поляни (CXIV)
порой (CXLI)
послание (CXLIIV) ; (CXXXIX)
последователност (CXXIV)
посока (CXIV)
празнота (CXXXIV)
предели (CXXXVIII)
привързаност (CXXIII)
призив (CXXIII)
приобщеност (CXXX)
природа (CXIII) ; (CXVIII) ; (CXXXVI) ; (CXL)
пристанище (XCV)
присъда (CXLI)
приятелство (CXIII)
пробуждане (CXXIII)
пролет (CXI) ; (CXXIV) ; (CXL)
психологическа ситуация (CXXIII)
птици (CXX)
пустиня (CXXXVII)
пушечи (CXVII)
път (CX) ; (CXI) ; (CXIV) ; (CXXVII)
пътеки (CXXXIX)
пътешествие (CXXIX)

Р

радост (CXI) ; (CXX) ; (CXXXVI)
раждане (CXXIV)
размисъл (CXXVIII)
разрушение (CXXXII)
раковина (CXVII)
Рамзи, лит. герой (CX)
рана (CXIV)
ревност (CXXV)
редица / редици (CXI) ; (CXIV)
река (CXLI)
ресторант (CXIX)
риби (CXIII)
рима (CXXVIII)
риск (CXXXIV)
род (CXXIII)
родина (CXXIII)
родители (CXXXII)
родно място (CXXIX)
рози (CXIV)
ръжда (CXLI)
ръкопис (CXXII)
ръце (CXIV)

С

сажди (CXLI)
самота (CX) ; (CXXXVI)
самотност (CXIV)
сбогом (XCV)
светец (CXIII)
светлина (CXXIX) ; (CXXX) ; (CXXXVI)
свят (CXIV) ; (CXVII) ; (CXLIИ)
себеизява (CXXVIII)
сезон (CXL)
сезони (CXVII) ; (CXXX)
семейна връзка (CXXI)
семейство (CXXVI) ; (CXXXIV)
Сена, р. (CXLI)
сетива (CXXXIV)
сила (CXXXVI) ; (CXLIИ)
символи (CXXX) ; (CXXXIII)
Симеон I Велики, цар (XLVII)
Сириус, най-ярката звезда на небосклона (CXXXVI)
скорост (CXXXIX)
скреж (CX)
скръб (CXIV) ; (CXXVII) ; (CXXXVIII)
слама (CXIX)
слана (CXIV)

словеса (CXIII)
слънце (CXI) ; (CXLI)
смисъл (CXIX)
сморливост (CXIV)
смърт (CXXXVI) ; (CXLIV)
смях (CXIV) ; (CXXXVIII)
сняг (CX)
Созопол, гр. (CXXXIX)
спомен / спомени (CX) ; (CXIII) ; (XCV) ; (CXIX) ; (CXXIII) ; (CXXIX)
спътник (CXXIX)
старост (CXIII) ; (CXLI)
стомана (CXIV)
страдание (CXXXIV)
страна (CXXXVIII)
страх (CX)
събитие (CXXXII)
съвест (CXIV)
съдба (CXIV) ; (XCV) ; (CXXXVI)
съжаление (CXIV)
съзнание (CXXXII)
сълзи (CX) ; (CXIV)
съмнения (CXIV)
сърце/ сърца (CXIV) ; (CXX) ; (CXXV) ;
(CXXXIV) ; (CXXXV) ; (CXXXVII)
същество (CXVI)
сянка (CXIV)

Т

тайни (CXLIII)
татко (CXX)
творение (CXXXVIII)
творец (CXXXIX)
творчество (CXXXVIII)
тезях (CXIV)
телевизор (CXIII)
телефон (CXIII)
терзания (CXXXII) ; (CXXXIV)
тетрадки (CX)
тишина (CXXXII) ; (CXXXV)
топлина (CXL)
трагедия (CXXXII)
традиции (CXXXVIII)
трамвай (CXXX)
тревица (CXVI)
тревога (CXIV)
трепети (CXI)
трудности (CXLIII)
тъга (CX) ; (CXIX) ; (CXXIII)
тъма (CXXXVII)

У

улика (CXXX)
улицы (CXLI)
улички (CXXIX)
уплах (CXIV)
утешение (CXIV)
утро (CXXXII)
учителка (CX)
уют (CXL)

Ф

фалш (CXXXIII)
фонтан (CXIV)
фуста (CXIV)

Х

Халиде, лит. героиня (CX)
хармония (CXXVI)
хляб (CXIV)
хора (CXIV) ; (CXXXVIII) ; (CXLIV)
горизонт (XCV)
храсти (CXIV)
християнски представи (CXXX)
художници (CXXIX)
хълм (CXXX)

Ц

цветове (CXLI)
ценност (CXXXI)
цинизъм (CXXVII)

Ч

чадър (CXLIИ) ; (CXLV)
чаша (CXIV)
черешы (CXXIV)

чесън (CXIV)
чиновници (CXIX)
човек (CXIV) ; (CXLI) ; (CXLIV) ; (CXLV)
човечност (CXXVII)
човешка душа (CXXII)
чорбица (CXIV)
чувство (CXXXIV)
чудо (CXVI)
чудовище (CXXX)
чуждопоклонничество (CXXIII)

Ш

шал (CX) ; (CXLI) ; (CXLV)
шапки (CXLI) ; (CXLV)
шевица (CXXVIII)
шепот (CXVI)

Щ

щастие (CX) ; (CXXXIV)

Ю

юг (CX)
юначе (CX)

Я

ями (CXIX)

Теми

раждането на нов живот (I) ; вярата (III) ; пораженията на робството (IV) ; любовта между брат и сестра (V) ; робството (VI) ; освобождаването на трите синджира роби от Марко Кралевити (VII) ; надеждата за национално спасение (IX) ; семейството (X) ; копнеж по любов (XI) ; хармонията между братя и сестри (XII) ; срещата на бъдещата невеста със свекървата (XIII) ; нарцисизмът (XIV) ; невъзможната любов (XV) ; невъзможната любов (XVI) ; силата на любовта (XVII) ; подготовка за битка (XVIII) ; съдбата на Св. Иисус Христос (XIX) ; силата и красотата на младостта (XX) ; възраждането на природата (XXI) ; трудът и християнското благоденствие (XXII) ; нежеланата любов (XXIII) ; връзката между човека и природата (XXV) ; изборът между чувствата и дълга (XXVI) ; избор между любовта и парите (XXVII) ; любовта (XXVIII) ; любовната раздяла (XXIX) ; любовната тъга (XXX) ; любовта като нравствена мярка (XXXII) ; желаната любов (XXXIII) ; радостта от предстоящата сватба на невестата (XXXIV) ; подготовка за сватбен ритуал (XXXV) ; носталгия по роден край и погубените братя (XXXVI) ; любовта към майката (XXXVII) ; неизживяната младост (XXXVIII) ; човекът и природата (XXXIX) ; тъгата по родния дом (XL) ; героизмът на борците за национална свобода (XLI) ; молитва за възхвала и защита на славянската писменост (XLIV) ; желанието на човека да открие „гласа“ на християнската вяра в Триединния Бог и да получи своето „просвещение“ (XLV) ; Архангелите като пазители на Небесното царство (XLVI) ; възхвалата на цар Симеон като мъдър и образован владетел (XLVII) ; любовта към родината (XLVIII) ; единението с Триединния християнски Бог (Св. Отец, Св. Син, Св. Дух) и Пресветата Богородица (XLIX) ; възвеличаване на Св. Петка Търновска (L) ; предпазване от съблазън (LII) ; грехове и молбата за прошка (LIII) ; борбата на българския народ за национално освобождение (LIV) ; представата на българите за национално освобождение (LV) ; любовта (LVI) ; борбата на българския народ за национално освобождение (LVII) ; любовта към родината (LVIII) ; безкористната любов (LIX) ; борбата на българите от Егейска Македония за национална свобода (LX) ; панславизмът (LXI) ; любовта към родината (LXII) ; безсмъртието на бореца за свобода (LXIII) ; любовта към родината (LXIV) ; носталгия по Венеция (LXV) ; възхвала на делото на Св. Константин-Кирил Философ и Св. архиепископ Методий (LXVI) ; любовта (LXVII) ; любовна страст (LXVIII) ; българският език (LXIX) ; оптимизмът на социалната революция (LXX) ; пътят на бореца за свобода (LXXI) ; отчуждението (LXXII) ; бащиното послание към сина (LXXIII) ; болката и желанието за мъст (LXXIV) ; споменът за една любов (LXXV) ; любовта (LXXVI) ; смисълът на човешкия живот (LXXVII) ; любовта към родното (LXXVIII) ; страданието на личността (LXXIX) ; женска красота (LXXX) ; възхвала на живота (LXXXI) ; универсалният модел на родовата памет (LXXXII) ; гневът на народа (LXXXIII) ; носталгията по родното (LXXXIV) ; идеалът, който осмисля саможертвата на всички социални революционери (LXXXV) ; алиенацията (LXXXVI) ; животът като пътуване (LXXXVII) ; паметта за домашния бит (LXXXVIII) ; чистата хармония между природата и музиката (LXXXIX) ; гневът на народа (XC) ; любовната игра (XCI) ; предметният свят на човека (XCII) ; човекът и вярата (XCIV) ; сбогуването (XCV) ; завещанието на поколенията (XCVI) ; любовта и тъгата след смъртта (XCVII) ; самотата и тъгата в човешкия живот (XCVIII) ; смисълът на живота (XCIX) ; антиномите в човешката природа (C) ; вярата в живота (CI) ; пътуване във времето (CII) ; любовта (CIII) ; любовна негá (CIV) ; любовта и природните стихии (CV) ; прераждащата сила на любовта (CVI) ; преходността на живота (CVII) ; антиномите на любовта (CVIII) ; България (CIX) ; щастието (CX) ; състраданието (CXI) ; силата да отстояваш себе си (CXII) ; житейската равностетка (CXIII) ; равностетката (CXIV) ; съдбата на майката (CXV) ; човекът и градът (CXVI) ; вярата в силата на живота (CXVII) ; любовта към родината (CXVIII) ; тъгата по отминалото време (CXIX) ; продължаването на рода (CXX) ; кръговратът на живота (CXXI) ; любовта към родината и българския народ (CXXIII) ; любовта (CXXIV) ; влюбеният мъж (CXXV) ; семейната любов (CXXVI) ; обществената система (CXXVII) ; завещанието на едно поколение (CXXVIII) ; родният град (CXXIX) ; отчуждението (CXXX) ; сребролюбието (CXXXI) ; войната (CXXXII) ; антиномите на любовта (CXXXIV) ; първата любов (CXXXV) ; вярата в любовта (CXXXVI) ; постижимата вяра в живота на различните (CXXXVII) ; родината (CXXXVIII) ; смисълът на поетичното слово (CXXXIX) ; нещата от живота (CXL) ; вечните неща в живота (CXLI) ; себеутвърждаването (CXLI) ; личната социална рефлексия (CXLI) ; хедонистична възхвала на живота (CXLI) ; словото (CXLV)

И. Е. П. О. С

Легенда:

И. I. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО (1 – 121)

И. I. II. КЛЮЧОВИ ДУМИ (Жанрова мегаструктура)

И. I. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ (Микроструктура:

алюзии – антитези – антоними – библиогемии – бягащи изречения – герои – градации – епитети – контрасти – литоти – иносказания – метафори – метонимии – мотиви – образи – оксиморони – лицетворения – опозиции – особености на художествения стил – публицистични внушения – ретардации – реторични въпроси – ретроспекции – символи – синекдохи – синтактични паралелизми – сравнения – фигури – етимологични фигури – инверсии – реторични въпроси – хиперболи – хронотопи /време и пространство/ – чувства и вълнения)

И. I. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ (Макроструктура: сюжет – тема)

И. I. I. ПРОИЗВЕДЕНИЯ / АВТОРСТВО (1 – 121)

(1) „ТРИМАТА БРАТЯ И ЗЛАТНАТА ЯБЪЛКА” ; (2) „КРАЛИ МАРКО СПАСЯВА ТРИ СИНДЖИРА РОБИ” ; (3) „ХИТЪР ПЕТЪР И ГОСТИЛНИЧАРЯТ” ; (4) НАРОДНИ ПОСЛОВИЦИ, ПОГОВОРКИ И БЯГАЩИ ИЗРЕЧЕНИЯ ; (5) „СЛОВО ЗА АДАМ И ЕВА ОТ НАЧАЛОТО ДО СВЪРШЕКА” ; (6) „ВИДЕНИЕ, КОЕТО ВИДЯ СВ. ИСАИЯ ПРОРОК, СИН АМОСОВ” ; (7) „СЛОВО ЗА ПРОРОК ЙЕРЕМИЯ И ЗА ПОРОБВАНЕТО НА ЙЕРУСАЛИМ” ; (8) „СЛОВО ЗА СВЕТАТА ТРОИЦА” ; (9) „МЪДРОСТТА НА ЕВРЕЙСКИЯ ЦАР СОЛОМОН” ; (10) „ПОВЕСТ НА АРХИЕПИСКОП ЯКОВ ЙЕРУСАЛИМСКИ ЗА РОЖДЕНИЕТО НА ПРЕСЛАВНАТА НАША ВЛАДИЧИЦА СВ. БОГОРОДИЦА И ВЕЧНОДЕВА МАРИЯ ; (11) „ЖИТИЕ НА БЛАЖЕНИЯ АПОСТОЛ СВЕТИ ПЕТЪР” ; (12) „ХОДЕНЕ НА СВЕТА БОГОРОДИЦА ПО МЪКИТЕ” ; (13) „СКАЗАНИЕ НА СВЕТИ ИОАН БОГОСЛОВ ЗА ПРИШЕСТВИЕТО ГОСПОДНЕ НА ЗЕМЯТА” ; (14) „ПОВЕСТ ЗА КРЪСТНОТО ДЪРВО” НА О. ЙЕРЕМИЯ ; (15) „ТАЙНА КНИГА НА БОГОМИЛИТЕ” ; (16) „БЪЛГАРСКИ АПОКРИФЕН ЛЕТОПИС” ; (17) „СЛОВО ОТ СВЕТИ КИРИЛ ФИЛОСОФ ЗА ТОВА, КАК ПОКРЪСТИ БЪЛГАРИТЕ” / СВ. КОНСТАНТИН-КИРИЛ ФИЛОСОФ ; (18) „МОЛИТВА НА СВЕТИ АРХАНГЕЛ МИХАИЛ

ПРОТИВ МОРА И ВЕЩИЦИ, ВАМПИРИ И ВЯТЪР, КОИТО СА ПРЕЗ ДЕНЯ И НОЩТА” ; (19) „МЕСЕЦОСЛОВ” ; (20) „СЛОВО НА ГОСПОДА НАШ ИИСУС ХРИСТОС” ; (21) „ЗА БУКВИТЕ” / ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР ; (22) „БЕСЕДА ПРОТИВ БОГОМИЛИТЕ” / ПРЕЗВИТЕР КОЗМА ; (23) „ПОХВАЛА ЗА СВЕТИ КИРИЛ ФИЛОСОФ” / СВ. АРХИЕПИСКОП КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ; (24) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ” / СВ. АРХИЕПИСКОП КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ; (25) „ПОХВАЛА ЗА СВ. ЙОАН БОГОСЛОВ” / ЙОАН ЕКЗАРХ ; (26) „ПОХВАЛА НА ЦАР ИВАН АЛЕКСАНДЪР ОТ 1356 г.” ; (27) „СЛОВО ЗА СВЕТА ТРОИЦА” / СВЕТИ АРХИЕПИСКОП КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ; (28) „УЧИТЕЛНО ЕВАНГЕЛИЕ” / КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ ; (29) „СЛОВО ЗА ВЪЗНЕСЕНИЕ ГОСПОДНЕ” / ЙОАН ЕКЗАРХ ; (30) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА СВЕТИ КОНСТАНТИН-КИРИЛ” / СВ. АРХИЕПИСКОП КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ; (31) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА СВ. АРХИЕПИСКОП МЕТОДИЙ” / СВ. АРХИЕПИСКОП КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ; (32) „НАРОДНО ЖИТИЕ” / СВЕТИ ИВАН РИЛСКИ” ; (33) „ИМЕННИК НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ” ; (34) МАДАРСКИ СКАЛЕН РЕЛЕФ ; (35) НАДПИС НА ХАН ОМУРТАГ (КОЛОНА ОТ ТЪМЕН СИЕНИТ В ЦЪРКВАТА „СВ. 40 МЪЧЕНИЦИ” ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО) ; (36) „БИТОЛСКИ НАДПИС НА ЦАР ИВАН ВЛАДИСЛАВ” ; (37) „ТЪРНОВСКИ НАДПИС НА ЦАР ИВАН АСЕН II” (1230 г.) ; (38) „ИСТОРИКИИ” / ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ ; (39) „СИНОДИКА НА ЦАР БОРИЛ: ПЪРВИЯТ СЪБОР ПРОТИВ БОГОМИЛИТЕ ПРИ ЦАР БОРИЛ В 1211 г.” ; (40) „СИНОДИК НА ЦАР БОРИЛ: II. ВЪЗБОВНОВАВАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПАТРИАРШИЯ В 1235 г.” ; (41) „ЛЕТОПИСЕН РАЗКАЗ ОТ ВРЕМЕТО НА ИВАН АСЕН II” ; (42) „БЕЗИМЕННА БЪЛГАРСКА ЛЕТОПИС” ; (43) „ХРОНИКА” / ГЕОРГИЙ АМАРТОЛ ; (44) „СЪКРАТЕНА ИСТОРИЯ” / О. ЙОАН ЗОНАРА (XI-XIV в.) ; (45) „ИСТОРИЧЕСКО СКАЗАНИЕ” / МИТРОПОЛИТ КОНСТАНТИН МАНАСИЙ ; (46) Из „СИМЕОНОВИЯ СБОРНИК” : „ЗА ДВНАДЕСЕТТЕ КАМЪКА...” / СВ. ЕПИФАНИЙ КИПЪРСКИ И „ОТ ДОГМАТИЧНИТЕ СЪЧИНЕНИЯ” / СВ. АВГУСТИН ; (47) Из „СИМЕОНОВИЯ СБОРНИК” : „ЗА ЕСТЕСТВОТО НА ЧОВЕКА” / ЕПИСКОП ЕМЕСКИ НЕМЕСИЙ ; (48) Из „СИМЕОНОВИЯ СБОРНИК” : „ДИАЛОЗИ” / ПСЕВДО-КЕСАРИЙ (СВ. ГРИГОРИЙ НИСИЙСКИ) ; (49) ИЗ „СИМЕОНОВИЯ СБОРНИК” – „КАЛЕНДАРНИ ЗНАНИЯ” („ЗА ЯВЛЕНИЕТО ГОСПОДНЕ. ОТ АПОСТОЛСКИТЕ ЗАПОВЕДИ” (ПО АЛЕКСАНДРИЙСКИЯ КАЛЕНДАР) – „ХРОНИКИТЕ” ; „ОТ СЪЩИЯ АВТОР” / ЕПИСКОП ЕВСЕВИЙ КЕСАРИЙСКИ (260/264-340 г.) – „ЗА РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО” / ПРЕЗВИТЕР ИСИХИЙ ЙЕРУСАЛИМСКИ (IV-V в.) – „ЗА МАКЕДОНСКИТЕ МЕСЕЦИ СПОРЕД ЦЪРКОВНОТО ПРЕДАНИЕ” / СВ. ЙОАН ДАМАСКИН (VII-VIII в.) ; (50) „НЕБЕСА” / ЙОАН ЕКЗАРХ ; (51) „ШЕСТОДНЕВ” / ЙОАН ЕКЗАРХ ; (52) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА ВЕЛИКОМЪЧЕНИЦА СВЕТА НЕДЕЛЯ” / СВЕТИ ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ ; (53) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВЕТА ФИЛОТЕЯ” / МИТРОПОЛИТ ЙОАСАФ БДИНСКИ ; (54) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВЕТИ МИТРОПОЛИТ ПЕТЪР” / СВ. МИТРОПОЛИТ КИПРИАН ; (55) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВЕТИ МИТРОПОЛИТ КИПРИАН” / МИТРОПОЛИТ ГРИГОРИЙ ЦАМБЛАК ; (56) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВЕТИ ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ” / МИТРОПОЛИТ ГРИГОРИЙ ЦАМБЛАК ; (57) „ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВЕТИ ДИМИТЪР СОЛУНСКИ” / ДИМИТЪР КАНТАКУЗИН ; (58) „СЛОВО ЗА ОТСИЧАНЕ ГЛАВАТА НА СВЕТИЯ ПРОРОК ЙОАН КРЪСТИТЕЛ” / МИТРОПОЛИТ ГРИГОРИЙ ЦАМБЛАК ; (59) „ПОУЧЕНИЕ ЗА ПРОСТИТЕ” / ЙЕРОМОНАХ ЙОСИФ БРАДАТИ ; (60) „ПРОТИВ ПОТУРЧВАНИЯТА” / ОТЕЦ ТЕОФАН РИЛСКИ ; (61) „СЛОВО ЗА ПОЛЗАТА ОТ ЧЕТЕНЕТО” / О. ЙОСИФ ХИЛЕНДАРСКИ ; (62) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ / СВЕТИ ЕПИСКОП ИЛАРИОН МЪГЛЕНСКИ” / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ ; (63) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА СВЕТИ МИТРОПОЛИТ ПЕТЪР” / СВ. МИТРОПОЛИТ КИПРИАН ; (64) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА СВ. ИВАН РИЛСКИ” / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ ; (65) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА СВЕТА ПЕТКА ТЪРНОВСКА” / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ ; (66) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА СВЕТА ФИЛОТЕЯ ТЕМНИШКА” / СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ ; (67) „ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА СВЕТИ ЦАР СТЕФАН ДЕЧАНСКИ” / МИТРОПОЛИТ ГРИГОРИЙ ЦАМБЛАК ; (68) „МЪЧЕНИЕ НА СВЕТИ ЙОАН НОВИ СУЧАВСКИ (БЕЛИГРАДСКИ)” / МИТРОПОЛИТ ГРИГОРИЙ ЦАМБЛАК ; (69) „РАЗКАЗ ЗА ПРЕНАСЯНЕ МОЩИТЕ НА СВЕТА ПЕТКА

ТЪРНОВСКА ОТ ВИДИН В БЕЛГРАД” / МИТРОПОЛИТ ГРИГОРИЙ ЦАМБЛЯК ; (70) „ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РИЛСКИЯ Манастир и пренасянето на мощите на свети Иван Рилски в Рила” / Владислав Граматик ; (71) „Кратка хроника от XVI век” ; (72) „История на София и България” / Петър Богдан Бакшев ; (73) „Потурчване на чепино” / Методий Драгинов ; (74) Слова на св. епископ Атанасий Александрийски (IV в.) – Търновско евангелие – свърлижко евангелие – Хлудов паримейник – Хилендарско евангелие – Средецко евангелие – Станиславов пролог – евангелие от Анхиало – пролог (1337-1338) – Препис на сборник на поп Филип (1345-1346) – Висарионов патерик – Лаврентиев сборник – Лесновски паренесис – Зографски апостол – Бдински сборник (1359-1360) четвроевангелие на Видинския митрополит Данаил (1360) – Гръцки стихирар (1367) – Апостол с тълкувания от времето на цар Иван Александър (1331-1337) – Осмогласник от времето на цар Иван Александър (1331-1337)/Св.Атанасий Велики ; (75) „Отломки по средновековна космография и география”/Константин Котенечки ; (76) „История славяноболгарская...” / св. о. Паисий Хилендарски ; (77) „Житие и страдания грешнаго Софрония...” / св. епископ Софроний Врачански ; (78) „Българи от старо време” / Любен Каравелов ; (79) нещастна фамилия / Васил Друмев ; (80) „Тая нощ сънувах” / Христо Ботев ; (81) из „Под игото” / Иван Вазов ; (82) из „Чичовци” / Иван Вазов ; (83) из „Една българка” / Иван Вазов ; (84) из „Записки по българските въстания” / Захарий Стоянов ; (85) „Меракът на чичо денчо” / Михалаки Георгиев ; (86) из „Бай Ганьо” / Алеко Константинов ; (87) из „Дядовата славчова унука” / Тодор Влаиков ; (88) из „Хоро” / Антон Страшимиров ; (89) из „По жътва” / Елин Пелин ; (90) из „Змейно” / Петко Ю. Тодоров ; (91) из „Шибил” / Йордан Йовков ; (92) Литературна представа за космични мотиви ; (93) из „Кръв” / Константин Константинов ; (94) из „Под шарената черга” / Чудомир ; (95) из „Железният светилник” / Димитър Талев ; (96) из „Дамата с рентгеновите очи” / Светослав Минков ; (97) из „Татул” / Георги Караславов ; (98) из „Антихрист” / Емилиян Станев ; (99) из „Тютюн” / Димитър Димов ; (100) из „Нощем с белите коне” / Павел Вежинов ; (101) из „Златният век” / Андрей Гуляшки ; (102) из „Приключенията на червеното сандъче” / Камен Калчев ; (103) из „Галактическа балада” / Емил Манов ; (104) из „Един наивник на средна възраст” / Богомил Райнов ; (105) из „Мъжки времена” / Николай Хайтов ; (106) из „Войната на таралежите” / Братя Мормареви ; (107) из „Преди да се родя и след смъртта ми” / Ивайло Петров ; (108) из „Цената на златото” / Генчо Стоев ; (109) из „Много тежко наказание” / Кольо Георгиев ; (110) из „Пътят на икар” / Любен Дилов ; (111) из „Епични времена” / Йордан Радичков ; (112) из „Предречено от пагане” / Вера Мутафчиева ; (113) из „Корените” / Васил Попов ; (114) из „Време разделно” / Антон Дончев ; (115) из „Фантастът” / Дончо Цончев ; (116) из „Дунав мост” / Георги Мишев ; (117) из „Къща отвъд света” / Георги Данаилов ; (118) из „Браконieri” / Любен Петков ; (119) из „Ая” / Никола Радев ; (120) из „Белия дявол” / Христо Калчев ; (121) из „Предназначението на човек” / Владимир Зарев

І І. П. КЛЮЧОВИ ДУМИ (Жанрова мегаструктура)

1 – 5414 – 5392 – 4713-118 – 2744 „Тримата братя и златната ябълка” (народна приказка) ; 2 – 5414 – 5392 – 4713-120 – 4070 „Крали Марко спасява три синджира роби” (народна приказка) ; 3 – 5414 – 5392 – 4469 „Хитър Петър и гостилничарят” / Ангел Каралийчев (приказка) ; 4 – 5414 – 5392 – 4713-121 – 1769 народни пословици, поговорки и бягащи изречения, интерпретация на

обработен словесен фолклор (нравствено-етичен модел на националната вечност) ; 5 – 5414 – 5392 – 4713-123 – 2333 „Слово за Адам и Ева от началото до свършека” (Старозаветен апокриф) (фрагментарен анализ) ; 6 – 5414 – 5392 – 4713-124 – 2626 „Видение, което видя Св. Исаяя пророк, син Амосов” (Старозаветен апокриф) ; 7 – 5414 – 5395 – 4713-125 – 2122 „Слово за пророк Йеремиа и за поробването на Йерусалим” (Старозаветен апокриф) ; 8 – 5414 – 5395 – 4544 „Слово за Светата Троица” (Старозаветен апокриф) ; 9 – 5414 – 5395 – 4713-126 – 3301 „Мъдростта на еврейския цар Соломон, син Давидов” ; 10 – 5414 – 5395 – 4713-127 – 4073 „Повест на архиепископ Яков Йерусалимски за рождението на преславната наша Владичица Света Богородица и Вечноведа Мария” (агиографска хроника) ; 11 – 5414 – 5395 – 4975 „Житие на блажения апостол Свети Петър” / Неизвестен автор (Новозаветен апокриф) ; 12 – 5414 – 5395 – 4713-131 – 2125 „Ходене на Света Богородица по мъките” (Новозаветен апокриф) ; 13 – 5414 – 5395 – 5011 „Сказание за Пришествието Господне на Земята” / Св. Йоан Богослов (агиографски текст) ; 14 – 5414 – 5395 – 4713-133 – 1805 „Повест за Кръстното дърво”, о. Йеремиа (Новозаветен апокриф) ; 15 – 5414 – 5395 – 4713-134 – 3304 „Тайна книга на богомилите” (Новозаветен апокриф) ; 16 – 5414 – 5396 – 4713-135 – 1781 „Български апокрифен летопис” (Новозаветен апокриф) ; 17 – 5414 – 5396 – 4713-138 – 1853 „Слово от Свети Кирил Философ за това, как покръсти българите” (Новозаветен апокриф) ; 18 – 5414 – 5396 – 4713-139 – 1783 „Молитва на Свети Архангел Михаил против мора и вещици, вампири и вятър, които са през деня и нощта” (апокрифна молитва) ; 19 – 5414 – 5396 – 4713-140 – 1816 „Месецослов” (гадателна книга) ; 20 – 5414 – 5396 – 4713-141 – 3305 „Слово на Господа наш Иисус Христос” (апокрифни въпроси и отговори) ; 21 – 5414 – 5396 – 4713-143 – 2346 „За буквите” / Черноризец Храбър (полемично съчинение) ; 22 – 5414 – 5396 – 4713-145 – 1858 „Беседа против богомилите” / презвитер Козма (полемично съчинение) ; 23 – 5414 – 5396 – 4713-146 – 2750 „Похвала за Свети Кирил Философ” / Св. архиепископ Климент Охридски (фрагментарен анализ) ; 24 – 5414 – 5409 – 147 – 3340 „Похвално слово за Св. Св. Кирил и Методий” / Св. архиепископ Климент Охридски ; 25 – 5414 – 5409 – 148 – 2868 „Похвала за Свети Йоан Богослов” / Йоан Екзарх ; 26 – 5414 – 5409 – 149 – 2969 „Похвала от цар Иван Александър от 1356 г.” ; 27 – 5414 – 5409 – 150 – 2099 „Слово за Света Троица” / Св. архиепископ Климент Охридски ; 28 – 5414 – 5409 – 4713-151 – 2970 „Учително Евангелие” / епископ Константин Преславски ; 29 – 5414 – 4713-152 – 2965 „Слово за Възнесение Господне” / Йоан Екзарх ; 30 – 5414 – 4713 – 5398-152 – 2965 „Слово за Възнесение Господне” / Йоан Екзарх ; 31 – 5414 – 4979 – 5398 „Пространното житие на Свети Константин-Кирил” / Свети Климент Охридски (похвално слово на светец) ; 32 – 5414 – 5409 – 4473 „Народно житие на Свети Иван Рилски” (житие на светец) ; 33 – 5414 – 5409 – 5012 „Именик на българските канове” / анонимен автор (историческа летопис) ; 34 – 5414 – 5409 – 4713 – 155 – 2649 Мадарски скален релеф (надписи) ; 35 – 5414 – 5409 – 4713-156 – 3351 надпис на хан Омуртаг (колона от тъмен сенинт. Църква „Св. 40 мъченици”, В. Търново (надпис) ; 36 – 5414 – 5409 – 4713-157 – 4077 „Битолски надпис на цар Иван Владислав” (хроника) ; 37 – 5414 – 5404 – 158 – 3352 „Търновски надпис на цар Иван Асен II” (1230 г.) ; 38 – 5414 – 5404 – 159 – 3353 „Историкии” / епископ Константин Преславски ; 39 – 5414 – 5404 – 5013 „Синодик на цар Борил: Първи събор против богомилите при цар Борил в 1211 г.” / Неизвестен автор (агиографска хроника) ; 40 – 5414 – 4713-160 – 4510 „Синодик на цар Борил II. Възобновяване на Българската патриаршия в 1235 г.” (историко-летописно съчинение) ; 41 – 5414 – 5403 – 4981 „Летописен разказ от времето на Иван Асен II” / Неизвестен автор (хроника) ; 42 – 5414 – 5403 – 4713-161 – 4081 „Безименна българска летопис (1296 г.)” (летопис) ; 43 – 5414 – 5403 – 4713-162 – 3354 „Хроника” / Георгий Амартол (842 – 948 – 1078 г.) (хроника) ; 44 – 5414 – 5401-163 – 3335 „Съкратена история” / о. Йоан Зонара (XI-XIV в.) (хроника) ; 45 – 5414 – 5401-164 – 2653 „Историческо сказание” / митрополит Константин Манасий (лирико-епична хроника) ; 46 – 5414 – 5401-165 – 4082 „За дванадесетте камъка...” / Св. Епифаний Кипърски; „От догматичните съчинения” / Св. Августин (полемични съчинения) ; 47 – 5414 – 5401-166 – 4083 Из „Симеоновия сборник” (X в.) – „Изборник” (1073 г.): „За естеството на човека” / Немесий, епископ Емески (ок. 400 г.) (натурфилософия) ; 48 – 5414 – 4713 – 167 – 4084 „Симеоновия сборник” (X в.) – „Изборник” (1073 г.): Из „Диалози” / Псевдо-Кесарий (Св. Григорий Нисийски) ; 49 – 5414 – 5399 – 4478 – „Симеонов сборник” („Светославов изборник”) от 1073 г. – „Календарни знания”: „За явлението Господне. От апостолските заповеди” (по александрийския календар) – „Из „Хрониките” ; „От същия автор” / епископ Евсевий

Кесарийски (260/264-340) – „За Рождество Христово” / презвитер Исихий Йерусалимски (IV-V в.) – „За македонските месеци според църковното предание” / Св. Йоан Дамаскин (VII-VIII в.) (натурфилософия) ; 50 – 5414 – 5399 – 4548 – Из „Небеса” / Йоан Екзарх (натурфилософия) ; 51 – 5414 – 5399 – 4713-170 – 2657 „Шестоднев” / Йоан Екзарх (натурфилософия) ; 52 – 5414 – 5399 – 4713 – 171 – 2366 „Похвално слово за великомъченица Света Неделя” / Св. Патриарх Евтимий Търновски (фрагментарен анализ) ; 53 – 5414 – 5399 – 4713-173 – 2960 „Похвално слово за Света Филотея” / митрополит Йоасаф Бдински (похвално слово) ; 54 – 5414 – 5399-4713-174 – 2961 „Похвално слово за Свети митрополит Петър” / Св. митрополит Киприан (похвално слово) ; 55 – 5414 – 5399 – 4713-175 – 2661 „Похвално слово за Свети митрополит Киприан” / митрополит Григорий Цамблак (похвално слово) ; 56 – 5414 – 5399 – 4713-176 – 2662 „Похвално слово за Свети патриарх Евтимий” / митрополит Григорий Цамблак (похвално слово) ; 57 – 5414 – 5399 – 4713-177 – 2962 „Похвално слово за Свети Димитър Солунски” / Димитър Кантакузин (похвално слово) ; 58 – 5414 – 5399 – 4713-178 – 2963 „Слово за отсичане главата на Светия пророк Йоан Кръстител” / митрополит Григорий Цамблак (поучително слово) ; 59 – 5414 – 5399 – 713 – 179 – 2982 „Поучение за простите” / йеромонах Йосиф Братди (религиозна проповед) ; 60 – 5414 – 5399 – 4982 „Против потурчванията” / о. Теофан Рилски (поучително слово) ; 61 – 5414 – 5399 – 4713-180 – 2959 „Слово за ползата от четенето” / о. Йосиф Хилендарски (поучително слово) ; 62 – 5414 – 5401-181 – 1601 „Пространно житие на Свети епископ Иларион Мъгленски” / Св. патриарх Евтимий Търновски (житие на светец) ; 63 – 5414 – 5401 – 182 – 2668 „Пространно житие на Свети митрополит Петър” / Св. митрополит Киприан (житие на светец) ; 64 – 5414 – 5409-183 – 2377 „Пространно житие на Св. Иван Рилски” / Св. патриарх Евтимий Търновски ; 65 – 5414 – 5409-186 – 2977 „Пространно житие на Света Петка Търновска” / Св. патриарх Евтимий Търновски (житие на светец) ; 66 – 5414 – 5409 – 187 – 1605 „Пространно житие на Света Филотея Темнишка” / Св. патриарх Евтимий Търновски (житие на светец) ; 67 – 5414 – 5409-188 – 3314 „Пространно житие на Свети цар Стефан Дечански” / митрополит Григорий Цамблак ; 68 – 5414 – 5409-189 – 2380 „Мъчение на Свети Йоан Нови Сучавски (Белиградски)” / митрополит Григорий Цамблак ; 69 – 5414 – 5409– 4713-5409 – 4088 „Разказ за пренасяне мощите на Света Петка Търновска от Видин в Белград” / митрополит Григорий Цамблак (житие на светец) ; 70 – 5414 – 5409-191 – 4089 „Възстановяване на Рилския манастир и пренасянето на мощите на Свети Иван Рилски в Рила” / Владислав Граматик (историко-летописно съчинение) ; 71 – 5414 – 5409 – 192 – 2383 „Кратка хроника от XVI век” (историко-летописно съчинение) ; 72 – 5414 – 5403 – 5098 „История на София и България” (XVII в.) / епископ Петър Богдан ; 73 – 5414 – 5403 – 4713-193 – 2976 „Потурчване на Чепино” / о. Методий Драгинов (историко-летописно съчинение) ; 74 – 5414 – 5403 – 4713-194 – 4091 „Слова на Св. епископ Атанасий Александрийски” (IV в.) – Търновско евангелие – Свърлижко евангелие – Хлудов паримейник – Хилендарско евангелие – Средецко евангелие – Станиславовпролог – Евангелие от Анхило – Пролог (1337-1338) – Препис на сборник на поп Филип (1345-1346) – Висарионов патерик – Лаврентиев сборник – Лесновски паренесис – Зографски апостол – Бдинския сборник (1359-1360) – Четвороевангелие на видинския митрополит Данаил (1360) – Гръцки стихирар (1367) – Апостол тълкувания от времето на цар Иван Александър (1331-1337) – Осмогласник от времето на цар Иван Александър (1331-1337)” (приписки с летописен характер) ; 75 – 5414 – 5403 – 4984 „Отломки по средновековна космография и география” / Константин Костенечки (ок. 1380 – третото десетилетие на XV в.) (натурфилософия) ; 76 – 5414 – 5403 – 713-195 – 2679 „История славяноболгарская...” / Св. о. Пансий Хилендарски ; 77 – 5414 – 5403 – 4713-196 – 2518 „Житие и страдание грешаго Софрония” / Софроний Врачански ; 78 – 5414 – 5403 – 4713-197 – 2940 „Българи от старо време” / Любен Каравелов (повест) ; 79 – 5414 – 5403 – 4713-198 – 2735 „Нешастна фамилия” / Васил Друмев (повест) ; 80 – 5414 – 4713-200 – 3361 „Тая нош сънувах” / Христо Ботев ; 81 – 5414 – 5101 „Под игото” / Иван Вазов (роман) ; 82 – 5414 – 4713-201 – 2941 „Чичовци” / Иван Вазов ; 83 – 5414 – 5409 – 5016 „Една българка” / Иван Вазов (разказ) ; 84 – 5414 – 5409 – 4713-202 – 1624 „Записки по българските въстания” / Захари Стоянов (документален епос) ; 85 – 5414 – 4713-203 – 2943 „Меракът на чичо Денчо” ; 86 – 5414 – 4713-204 – 1711 „Бай Ганьо” / Алеко Константинов ; 87 – 5414 – 4713-205 – 4093 „Дядовата Славчова унука” / Тодор Влайков ; 88 – 5414 – 5403 – 4713-206 – 3319 „Хоро” / Антон Страшимиров (роман) ; 89 – 5414 – 5403 – 4713-208 – 2393 „По жътва” / Елин Пелин (разказ) ; 90 – 5414 – 5404 – 4713-209 – 3320 „Змейно” / Петко Ю. Тодоров (идилия) ; 91 –

5414 – 5409-212 – 2522 „Шибил” / Йордан Йовков (литературоведски и библиографски информационен модел) ; 92 – 5414 – 5409-213 – 2395 „Вампирова булка” / Николай Райнов (разказ) ; 93 – 5414 – 5100 „Кръв” / Константин Константинов (роман) ; 94 – 5414 – 4713-214 – 3323 „Под шарената черга” / Чудомир (разказ) ; 95 – 5414 – 4713-215 – 3325 „Железният светилник” / Димитър Талев (роман) ; 96 – 5414 – 5409 – 4988 „Дамата с рентгеновите очи” / Светослав Минков (разказ) ; 97 – 5414 – 5409 – 4989 „Татул” / Георги Караславов (роман) ; 98 – 5414 – 5409 – 4990 „Антихрист” / Емилиян Станев (роман) ; 99 – 5414 – 5409 – 4713-217 – 2523 „Тютюн” / Димитър Димов (роман) ; 100 – 5414 – 5409 – 4713-218 – 4099 „Нощем с белите коне” / Павел Вежинов (роман) ; 101 – 5414 – 5409 – 4713-219 – 4100 „Златният век” / Андрей Гуляшки (роман) ; 102 – 5414 – 5409 – 4991 „Приключенията на червеното сърдечче” / Камен Калчев (приказка) ; 103 – 5414 – 5409 – 5037 „Галактическа балада” / Емил Манов (роман) ; 104 – 5414 – 5409 – 4713 – 220 – 3330 „Един наивник на средна възраст” / Богомил Райнов (роман) ; 105 – 5414 – 5399 – 4713-222 – 2427 „Мъжки времена” / Николай Хайтов (разказ) ; 106 – 5414 – 5399 – 4713 – 223 – 3331 „Войната на таралежите” / Братя Мормаревци (роман) ; 107 – 5414 – 5399 – 4713 – 224 – 1646 „Преди да се родя и след смъртта ми” / Ивайло Петров (роман) ; 108 – 5414 – 5399 – 4995 „Цената на златото” / Генчо Стоев (роман) ; 109 – 5414 – 5399 – 4996 „Много тежко наказание” / Кольо Георгиев (разказ) ; 110 – 5414 – 5399 – 5019 „Пътят на Икар” / Любен Дилев (научнофантастичен роман) ; 111 – 5414 – 5399 – 4998 „Епични времена” / Йордан Радичков (разказ) ; 112 – 5414 – 5399 – 4713 – 225 – 2928 „Предречено от Пагане” / Вера Мутафчиева (роман) ; 113 – 5414 – 5398 – 4713-226 – 2929 „Корените” / Васил Попов (разказ) ; 114 – 5414 – 5398 – 4999 „Време разделно” / Антон Дончев (роман) ; 115 – 5414 – 5398 – 4713-227 – 2931 „Фантастът” / Дончо Цончев (разказ) ; 116 – 5414 – 5399 – 5000 „Дунав мост” / Георги Мишев (роман) ; 117 – 5414 – 5399 – 5001 „Къща отвъд света” / Георги Данаилов (роман) ; 118 – 5414 – 5401 – „Бракониери” / Любен Петков (разказ) ; 119 – 5414 – 5401-228 – „Ая” / Никола Радев (разказ) ; 120 – 5414 – 5401 – „Белия дявол” / Христо Калчев (роман) ; 121 – 5414 – 5401 – „Предназначението на човека” / Владимир Зарев (роман)

II. III. ФРАГМЕНТАЦИЯ

(Микроструктура:

алюзии – антитези – антоними – библиогемии – бягащи изречения – герои – градации – епитети – контрасти – литоти – иносказания – метафори – метонимии – мотиви – образи – оксиморони – олицетворения – опозиции – особености на художествения стил – публицистични внушения – ретардации – реторични въпроси – ретроспекции – символи – синекдохи – синтактични паралелизми – сравнения – фигури – етимологични фигури – инверсии – реторични въпроси – хиперболи – хронотопи /време и пространство/ – чувства и вълнения)

Алюзии

„Нека Бог му прости греховете!”, „Нека Бог го удостои да преживее сто години.” (35) ; „Христово възкресение”, „Божия служба”, „извори от създи”, „животворни кръстове”, „Христово благочестие”, „разлюля доловете и църквите”, „звезда ,която изпущаше лъчи”, „Какви думи ще отправши към Бога, когато отидеш там за несправедните убийства.” (43) ; „Аз зная добре, че Бог не ще позволи ти да превземеш града, но някой от твоя род, наречен Константин ще го превземе”, „О, Владичице, Богородице, отдай заслуженото на горделивия амира, заради хулите, с които злослови срещу теб”, „видял беше във съня си жена, която седеше на едно високо място”, „но ако ми дадеш клетва, че ще изляза невредим с всичките си хора, ти влез и завземи Никея” (44) ; „Тая нощ сънувах

такъв страшен сън, какъвто не са сънували ни Фараон, ни Навоходоносор, ни Настрадаин ходжа”, „в тъмница от любовницата на Генович ефенди”, „че съм се родил и аз син на българския израил, та мога и сам да си тълкувам барем своите сънища, ако и да се не отличавам с някакво особено целомъдрие към любовниците на Геновича.” „на скелата видях човек, че седеше на камък гробен, под безплодни тръни – плачеше и четеше в псалтиря”, „попитах аз плачулият израил на бреговете босфорски”, „Афоресаният от восточната църква, проклетият от схизматическата екзархия и наказаният от великият монгол”, „Тъй ли?! – помислих си аз и тръгнах след своя Мефистофел” (80) ;

Антитези

„радваше и скърбеше”, „приятел – неприятел”, „човек – нечовек”, „суша и море”, „дни и ноци” (43) ; „Победиха го още в първата битка, понеже нареди лошо войската си и падна лошо място, където не му подобаваше”, „Което беше горе, видях от отдолу и отново това, което беше долу – видях отгоре” (44) ; „да се повеселите, да попеете и да вкусите от хубостите и миризмата на султанската столица, та вижте: няма ли да осъмнете в магарешия рай?” „А който продължи нагоре – Бог да му помага. Но аз потеглих вече – и към миналото бягам.” „Скрий ме под ферджата 502 си! – извиках аз и се обърнах към една млада кадъна, която даваше за „Бог да прости” хляб на кучетата и която наистина приличаше на Св. Парашкева. Но немилостивата св. Парашкева не ме прие за син”, „На мезданя, дето са били избити едно време еничерските отрочета, пред джамията на завоевателя, повален огромен тулум с червиш.” (80) ; „не омразна съперница, а само един автомат без мисъл и съзнание”; „Безупречната отмерена Мария се бе превърнала в окаяна човешка развалина”; „Меланхолично, спокойно лице – замръзнала тъпа, маниакална гримаса” (99) ; „гледа с часове кой минава, накъде отива, какво носи.” „Това село беше единно и същевременно разделено” (117) ;

Антоними

„весели и тревожни”, „сладки и страшни” (101) ;

Библиогемни

Св. Троица (Св. Отец, Св. Син, Св. Дух) (54) ; Триединният християнски Бог (Св. Отец, Св. Син и Св. Дух) (57) ; Бог, Св. Дух (58) ; Бог (61) ;

Бягащи изречения

„Комуто пукне, той мижи”, „Пък сиромах ли си, от охтика и Господ не може да те отърве”, „Всяка работа си иска майстора.” „Ами то си е така: умре ли кътникът, къщата се разтурва”, „Тя да не е господарка на кефа ти?” „И поизтегли се, само че кога е жив човек, забравя се”, „От тия, дето си мълчат, по-лесно се полудява”, „Ела, мечко, изяж ме!” (97) ; „едно е да ти се иска, друго е да можеш, а пък трето и четвърто – да го направиш” (105) ;

Герои

Гушерчето, Башката, Големият брат, Средният брат, Малкият брат, Плашилото, Ламята, Странникът, Златушка (1) ; Крали Марко, неговата майка, жена му, конят Шарколия, еничарите, поробените млади християни, игумен Слави (2) ; Хитър Петър, гостилничарят, хората от панаира (3) ; Адам и Ева, Ева, Сит, Архангел Михаил, Каин, Авел (5) ; Свети Исаяя пророк, цар Езекия, Светият Дух, Син Божи (6) ; цар Соломон, Декир, Дарин (9) ; Св. Апостол Петър, детето Исус, Св. архангел Михаил, ангели, архангели, 1400 непокръстени, моряци (11) ; Св. апостол евангелист Йоан Богослов и Господ Исус Христос (13) ; Св. Йоан, Св. Исус Христос, Св. Отец, ангелите, Адам и Ева, Мойсей, дяволът, Св. Дева Мария (15) ; Св. Богородица, Св. апостол Петър, Св. апостол Андрей, Св. Йоан, Св. Отец, Св. Син, Св. Дух, Сим, Хам, Яфет, Ной, Измаил, Агара, Авраам (20) ; славяни, Бог, Свети Константин-Кирил Философ, гърци, Паламид, Кадъм Милански, Симонид, Ехихарий, Дионисий Граматик (21) ; Свети Константин-Кирил Философ, иконоборецът Теофил, цар Михаил, патриарх Аний (23) ; Св. апостоли, Св. Константин-Кирил Философ, Св. архиепископ Методий, папа Адриан (24) ; Св. Йоан Богослов, Св. Павел, Св. Петър, епископът, юношата, християните, неверниците, разбойниците, стражата, жрецът (25) ; Св. Исус Христос, цар Иван Александър, Сара-Теодора, цар Иван Шишман, Благовестниците (26) ; Св. Исус Христос, прокаженият, свещеници (28) ; Исус Христос, Дванадесетте апостоли, Св. Дева Мария, Адам (29) ; Константин-Кирил Философ (главен герой), Методий (брат на Константин-Кирил), княз Ростислав (владетел на Великоморавия), император Михаил III (византийски император), папа Адриан II (30) ; Св. Иван Рилски, дяволът, Св. Йоан Богослов, цар Петър (32) ; Авитохол, Ирник, Гостун, Курт (Кубрат), Безмер, Исперих (Аспарух), Тервел, Севар, Кормисон, Винех, Телец, Умор (33) ; кан Тервел, император Юстиниан II Ринотмет, Куберови прабългари, кан Кормисош, кан Омуртаг (34) ; хан Омуртаг (35) ; цар Иван Владислав, Никола, Рисимия, Арон, цар Симеон, цар Василий (36) ; цар Иван Асен II, деспот Теодор Комнин (37) ; Господ, Адам, синовете Израилеви, Мойсей, Хусарсад, Готониил, Еглом, Аог, Явин и Сисара, Девора и Варак, Мадиам, Гедеон, Авиме, Тола, Иаир, синовете амунски и филистимски, Йефтае, Авеса Витлеемски, Евлом Завулонит, Авдон Фара[то]нит, Самсон, Безвластие, Илия, Самуил, Саул, Давид, Соломон, Ровоам, Авия, Аса, Йоасафат, Йорам, Охозий, Готолия, Йоас, Амасий, Озия, Йо[а], Ахаз, Езекия, Манасий, Амос, Иосий, Йоахаз, Елиаким, Йоаким, Седекия, На[в]ухидносор, Мародах, Валтасар, Дазирий, Кир, Камбиз, Магман, Дарий, Ксеркс, Артаван, Артаксеркс, Ксеркс, Су[г]диан, Дарий, Александър (Велики), Александър, Птолемей Лагос, Птолемей Филадельф, Птолемей Евергет, Птолемей Филопатор, Птолемей Елифан, Птолемей Филомитор, Птолемей Евергет, Птолемей Сотир, Птолемей Александър, Птолемей Филип (Фускон?), Птолемей Дионисий, Клеопатра, Август, Тиберий, Гай, Клавдий, Нерон, Весп[ас]иан, Тит, Домитиан[Домициан], Нерва, Траян, Адриан, Антонин, Марк, Люкий [Люций], Комод, Септимий, Макрин, Антонин Втори, Максимиан, Гордиан, Филип, Декий [Деций], Гал, Валериан, Клавдий, Аврелиан, Проб, Диоклетиан, Максимиан, Макси[ми]ан, Константин [благ]о верния цар, Константиновци, Юлиан, Ювиан, Валенти[ин]иан, Валент арианин [?], Теодосий Велики, Аркадий, Теодосий Малки, Маркиан, Лъв Велики, Лъв Малки, Зинон, Анатаций, Юстин, Юстиниан, Юстин втори, Тебиерий, Маврикий, Фока, Ираклий, Константин I, Константин втори, Константин, Юстиниан и синовете му, Вардан, Артемий, Теодосий, Лъв, Константин и синът му, Лъв и синът му, Ирина, Никифор, българите, Ставракий, Михаил, Лъв Арменец, Михаил втори, Теофил и синът му, Теодора жена му, със сина [си] Михаил, Василий (38) ; цар Борил, Мойсей, Михаил, Теодор, Стефан, Василий, Петър (39) ; цар Иван Асен; патриарх Герман; патриарх Атанасий; патриарх Симеон; патриарх Николай; цар Калоян Дука; патриарх Герман; архиепископ Йоаким (40) ; Света Петка, цар Иван Асен II, митрополит Марко, монаха Йоаким, народа, латинците (41) ; Симеон, Зауца, Мусик, Лъв, Евстатий, Никифор, Теодосий, Зоя, Василий, Самона, Дука, Николай, Анна, Евдокия, Александър, Константин, Имерий, Андроник, Тома, Евтимий, Стефан, Йоан, Григорий, Михаил, Атанасий, Адриан, Роман, Теодор, Елена, Теодора, Христофор, София, Петър, Мария, Грифон, Теофилакт (43) ; Василий Македонец, Михаил, Теодора, Фотий, Варда Фока, Игнатий, Георги, Симбат, Константин, Лъв Премъдри, Теофилакт, Христофор, Роман Куркуй, Андрей, Марин, Стипиот ,Агарянинът Султан, Есман, Никита, Илия Тезвитянин, Теофилиц, Варда Склир, Петър, Хозрой Вавилонски, Йоан Цимисхий, Давид, Мойсей, Аарон, Самуил, Йоан Светослав, Кондостефан (Стефан), Николай Хрисоверг, Небо Никифор, Добромир (Николица), Панкратий, Елена, Роман Аргиропул, Лъв Армений, Михаил Гъгнивят, Теодот, Светия Теофан, Терасий (44) ; цар Асен (*наричан Александър*),

цар Анастасий I, Константин Братати, цар Никифор I, княз Крум, цар Лъв, Тома, цар Михаил, княз Омуртаг, болярин Теодор Куфара, цар Симеон, цар Петър, цар Роман, цар Борис, цар Цимисхий, цар Светослав (*руски княз*), цар Василий (45); Св. Троица (46); Косьо, Нада (48); Творецът Бог; философът Йоан Екзарх като разказвач (51); Света Неделя, император Диоклециан, Доротей и Евсевий (52); Св. Филотея, цар Соломон, цар Калоян, Св. Павел, Сикелия (53); митрополит Геронтий, Св. патриарх Атанасий, княз Иван Данилович, митрополит Максим (54); митрополит Киприан, самият автор, паството (55); Димитър Солунски, Максимиан, Лий, Нестор, читателите (57); Ирод Антипа, Иродиада, Св. Йоан Кръстител (58); робите на турците, турците, Христос (60); авторът, читателят (61); праведниците; Господ, хората, свещеникът, светецът, пастирът, светителят, Петър, майката, ангелче, учителят, момчето, мъж в свещеническа одежди, игумен, духовният баща, Божественото Писание, Лествичника, наставника, спасителят и непорочната му майка, Иисус Христос, просяк, странник, княз, светителят Максим, Пречистата наша Владичица Богородица, Геронтий, князът на Волинската земя, Св. Атанасий, Светия Дух, апостолите, Андрей, епископът на Тверската, клирикът, Ростовски епископ Симеон, преподобни Прохор, Андрей, княз Михаил, Димитрий и Александро, княз Йоан, Протасий, княз Иван, мъртвец, Светейшия патриарх Исая, Макарий, Филотей, еретикът Григора, Яков, Исак, Аркадий, Константинопол, турци (63); Св. Иван Рилски, Лука (64); Света Петка Търновска, Георги, Евтимия, цар Иван Асен, царица Елена (65); Стефан Урош III, крал Милутин, кралица Симонида, императрица Ирина, Св. Николай Чудотворец, Душан и Душица (синовете на Стефан), цар Андроник Старши, патриарх Атанасий, Варлаам, цар Михаил, царица Елена, Иво, Юнец (67); Св. Йоан Нови, епархът, палачите, Йоан Александър (68); цар Иван Александър, Мохамед II, Георги Кастропио Скендербег, султан Селим I, султан Сюлейман Законодателя (71); император Анастасий, папа Симахий, цар Акум, апостол Андрей, епископ Климент (72); цар Мехмед, бан Велю, Хасан, протопоп Константин, поп Гюрге, поп Димитър, Асан (73); епископ Атанасий Александрийски, княз български Симеон, епископ Константин, княз черноризец Тудор Доксов, княз Борис, йеромонах Максим, Вонсил Граматик, презвитер Георги, поп Радослав, епископ Никодим, създателя Господа Бога, поп Дедослав, цар Георги (II Тертер), иконома Герман, самодържавен Иван Александър, небрежен монах Методий Гемист, Иван Срацимир, патриарх Теодосий Търновски, многогрешния Младен, йеромонах Гарелски, цар Иван Александър, новопросветената Теодора, монахът Калист, цар Стефан Душан (74); Ной, Неврот, Уалент, Батоя, Теодосия, Вукича, Драгича, Тривелия, Константин Погонин, Юстиниан, Асен Първи, Лъв Исавър, Добротича, Телезвиза, Сабин, Копроним, Таган, Телерик, Кардам, Константин VI, Крум, Никифор (76); Св. епископ Софроний Врачански, неговото семейство (майка, машеха, баща, жена), роднини, приятел, турци, евреи, свещеници, архиерей (77); Дядо Петър, Пенчо Туртата, Пенчовица, Иван Будакът, Цока Мангърчето, Цоковица, Дядо Либен, Хаджи Генчо (78); Вълко, Рада, Велико, Влади, Стоян, Петя, Емин, Акъл бей, Джамал бей, населението на Преслав, кърджалии и еничари (79); Фараон, Навоуходносор, Настрадаин ходжа, султанът, редакторът на „Македония“, Мефистофел, Малкото Славейче, Дорчо, Григорчо, кучетата, Генович, Арнаудов, Св. Парашкева, г. Клепарски, ораторът, г. Оджакова, Ханъмките, хаджи Иванча Пенчович, Обершионът, Иванчо (80); Варлаам Копринарката, Иван Селямсъза, Иван Бухалът, булка Варлаамица, булка Селямсъзка, Хаджи Смиона, Иванчо Йотата, Коно Крилатия (82); Хасан ага, Баба Илийца, внучето, бунтовникът, отец Евтимий, игуменът, селяните (83); чичо Денчо, кака Въла, министърът (85); Дядо Славчо, Младенчо, Славчовица, Райка, Ненчо, Донка, хаджи Донко (87); Карабельови, Иско, Гнойнишки, Кандилев, Нако, Яко Дундов, Софка, Марга, Димо, Дечко, Мичето, Марко (88); Никола, Пенка, жетварите (89); Неда, Косьо (90); Шибил (Мустафа), Рада, Велико кехая, Мурад бей (91); цар, три дъщери, крал, принц (92); Чавдаров, д-р Вяра Добрева, Людскан, Людска, Лея Мика, Асен Минчев (93); майка, баща и техните деца (94); турчинът, Стоян, турчетата, кадъна от семейството на турчина, кучето Шаро, ханджията, двамата турски конници (95); Мими Тромпеева Чезарно Галфоне, синьор Морис де Валеф, Братовчедът на Валя (96); Марьола, Иван, Тошка, Петьо, Продан, Димо, Гела Арнаутката, Мангалчето (97); Монаха Теофила (Еньо); Патриарх Евтимий; Ралица; Иван-Александър (98); академик Урумов, сестрата на академника, Сашо (100); селяните от село Осеня, хановете, поповете, Ханко, Данил, Матей (101); червеното сандъче, дърводелецът (началникът на милицията), старата жена, студентите-квартиранти, политическият затворник; стражарите в сини униформи (102); Лун Гиле, Морис дьо Сен Сансез, отец Ивронь (103); *Томас Хубърт, черният генерал* (104); Шебан, Емине, брат й, младоженецът, помагачите, козарчето, Шукри (105); Маляка, учителката Ана Добрева, директорът Камен Тошков, треньорът Христо Пангаров (106); старата жена (баба Гюрга), Мемедза, Султана,

главатаря на потурчените махали, Деянка, дребното стопено човече, Даскала – комита, Исмаил, Ага, Есенес, Шабан ага (108) ; тати (бащата), Косьо и лирическият говорител (баткото) (109) ; протагонистът (*разказвачът*), Алек Дер, членовете на астронавигаторския съвет (110) ; филоксерата, народът, козата, братята, акцизите, смрадовранката, ловеца, кокошките, ветеринарят, старшият, Ерменко (111) ; римските пратеници – баша, син, хан Кубрат (112) ; Жегъла (113) ; Манол, хайдутинът Караманол, дядо Галушко Белия, Елица, Караибрахим, Момчил, Сежда, поп Алигорко (114) ; съпруг, съпруга, две деца, войник, момиче, котка (115) ; Росица, Джими, Стела и Ники (116) ; Георги (главният герой) бабката, Борис и местните жители (117) ; полковникът, Тома, кръстникът, жената на Тома (118) ; главен герой (*неназован*) и Айдын (*Ая*) (119) ; Вангел „Белия дявол”, Тефик-Хюсеин Арнаутина, Антон и Васил, мама Тео, Васил, капитан Перо паша, Френсис Дрейк, Жан Марс (120) ; незначният човек – Флейтата, Хлабав Коста, Кочо Признателния (121) ;

Градации

„Два часа дума не можем да продумае, сини посинели – занемели!” (105) ; „пръст, засъхнала и втвърдена кал, трески, парчета от стропени тухли...” ; „чужд, свой, познат, непознат” (109) ; „Поетът е една оголена подвижна рана, поезията е страдание и вик сред океана” ; „И друга голяма и чудна църква съзида вътре в разкошния палат” ; „Сина ѝ пък прие като свой брат по дух и го почете като пръв мечоносец” (44) ; „Великолепно зрелище! Зрелище достойно за кисцата на живописецът на „Крум Страшни” или за кисцата на г. Клепарски! Представете си! На мегданя, дето са били избити едно време еничерските отрочета, пред джамията на завоевателя, повален огромен тулум с червиш.” ; „Кучета! На тоя мегдан са паднали нашите прадеди за честта на червиша, на джигрите и на детеродните си удове! Такава чест може да достигне и нас! Но да докажем на европейската цивилизация, че червишът е сладък, че джигрите са наши и че ние не сме рая! Нека прочее се скопява тоя, който иска да става евнух и да ближе сахани; а ние – дързост, кучета! Дързост, да изядем червиша, пък нека ни избият, както избиха и нашите прадеди! За награда на оня свят ние ще наследим вечно блаженство и хиляди тулуми с червиш!” (80) ; „И не само че не успя нищо да направи, но го убиха заедно с войската му” ; „Скоро ги хванаха и ги подложиха на мъчение” (44) ; „Онеправданото племе заобиколило тулумът и с революционни движения и облизвания ръмжи и готви се да покаже пред света, че любовта към свободата и червиша не е угасла още в кучешкия стомах.” (80) ;

Епитети

„буреносни” ; „дъждовна” ; „златистозелен” ; „вкаменени” (1) ; „белоруни” ; „горчиво” ; „диво” (2) ; „засрамен” (3) ; „Божествено” ; „Божие” ; „Господне” ; „величествено” (5) ; „славен ангел” ; „велика битка” ; „възлюбен Син” ; „безчислени ангели” (6) ; „всемогъщ” ; „възлюбен” (7) ; „огнени” ; „сърдечна” (8) ; „неразрешими” ; „мъдър” ; „честен” ; „небесни” ; „царски” ; „прославен” (9) ; „траурна” ; „брачна” ; „обидена” ; „изгонена” ; „плодни” ; „непорочни” ; „сиротна” ; „бездетна” ; „висичи” (10) ; „дълбока” ; „бедният” (11) ; „светъл” ; „благоуханни” ; „лукав” ; „вечна” ; „невидими” ; „многооки” ; „украсена” (13) ; „невидимия” ; „плътско” ; „греховна” (15) ; „правоверни” ; „прокълнат” ; „неверни” ; „незаконно” ; „деспотския” (20) ; „злохулни” ; „трисветли” ; „богоизплетен” ; „златозарни” ; „светлозарни” ; „ангелозарни” ; „богоречиво” (23) ; „единствен” ; „пречист” ; „душевна” ; „еднороден” ; „незнаен” ; „неразбираемо” ; „неотделимо” (25) ; „благроверният” ; „христолобивият” ; „превисокият” ; „боговенчания” ; „животворният” ; „благовестници” (26) ; „вечни” ; „духовна” ; „жестокосърдечни” ; „прещедният и премилостив” (28) ; „чудно” ; „дивно” ; „уплашени” ; „ужасени” ; „могъщ” ; „живототворящ” ; „дивен” ; „съвършен” ; „ангелските” ; „безчестни” (29) ; „преподобен” ; „благочестив” ; „доброчестив” (30) ; „височайшето Слово” (31) ; „преславен” ; „всеславен” ; „тщеславен” (35) ; „благоевийният” ; „многоценни” ; „самодържавно” (40)

; „почитана”, „прославена”, „многосмирен”, „тленни” (41); „сладък”, „необхвтен”, „неизказан”, „вечен”, „щедър”, „милостив”, „неизчислим”, „човеколюбив”, „незлобив”, „благодарен”, „уязвена” (42); „красива”, „златна”, „богочестив”, „многоступен”, „непримирим”, „зъл”, „миролюбив”, „неправедни”, „гневен”, „храбър”, „ревностен”, „бодър”, „умен”, „ведър”, „хитър”, „състрадателна”, „милостива”, „страхлив”, „властен”, „предобра”, „разумен”, „добророден”, „състрадателна и милостива” (43); „непобедими”, „коварен”, „агарянски”, „разкошния”, „огнена”, „добродетелен”, „потъмнял”, „страшен”, „лъжливи”, „великолепен”, „буйна”, „превъзходен” (44); „тиньолобива”, „царствена”, „пресветъл”, „светоносен”, „победоносец величав” (45); „прозрачен”, „зелен”, „светлосин”, „зеленикав”, „червеникав” (46); „безсмъртен”, „смъртен” (47); „морски”, „противен” (48); „пречисто”, „свещеното”, „боголюбивите” (49); „благодарен”, „непоколебима” (50); „бестелесна”, „послушен”, „потъмнели”, „опитен”, „знойна и люта” (51); „божествени”, „постнически”, „въдъновени”, „гръмогласна”, „многоступен” (53); „светоносното”, „пресветлото”, „пречестното”, „праведен”, „жизнен”, „смирнен”, „целомъдрен”, „благодарен”, „нищелюбив”, „гостолобив” (54); „премъдър”, „блажен”, „небесен” (56); „нетленни”, „неописуемите”, „безмерната”, „евангелски” (57); „пророческа”, „убийствена”, „помрачен”, „пленен”, „всесвърната”, „блудни”, „мерзки” (58); „негасими”, „райска красота” (60); „медни”, „благолистно”, „сърдечно”, „христолюбиви”, „чедолобив”, „светителския”, „страшна”, „кроткия”, „душеполезен”, „лъжливи и измамни” (63); „преблагочестиви и пребогоугодни”, „крепкия и живия”, „нетърпни”, „добродетелният”, „живоносни” (65); „възсияващите”, „коварен и изкусен”, „мъченически” (68); „бесилен”, „всечестното”, „преблагочестива”, „прехрабър” (69); „проклет”, „адски”, „люта”, „сорчива”, „жестоки”, „варварска”, „нечестива”, „пагубно”, „сияйни”, „страдалчески”, „безплътен”, „ангелски” (70); „непознато”, „отвратително”, „блестяща и вечна”, „мъченическа”, „украсени” (72); „прочути”, „свирепи и диви”, „силни и яки” (76); „люта и завистлива”, „безумная”, „прости и неучени” (77); „многоступен”, „действителни”, „бистри и студени” (78); „отчаяни”, „пагубен”, „безчеловечният”, „оглушителният”, „нажален”, „насмешлив”, „ужасни”, „безчислени” (79); „слаб”, „кучешки”, „навърени”, „немилолюбивата”, „безплодни”, „ощавена”, „горделивият” (80); „пролетен”, „глух”, „нетърпелив”, „животворната”, „пресъхнало”, „кристална”, „революционният”, „огнен” (81); „смирнен”, „целомъдрен”, „кръвосмукателна”, „нежно”, „страстно чувствително” (82); „нежна”, „мила”, „родна”, „невинен” (83); „грозни”, „одървени”, „мургав”, „плещест”, „опулен”, „закръгли”, „снажня”, „засъхналите”, „зрава” (88); „тъмни”, „жарки”, „напатели”, „настрадали”, „ехливи” (89); „влажния”, „самодивското”, „майчини”, „къдравата”, „черните”, „сиви”, „тъмна” (90); „отчаяна”, „засрамена”, „презряла” (92); „бледо скулесто”, „живи черни”, „безкръвно” (93); „включенасала”, „кротък”, „посърналото”, „старинна”, „чорлави”, „орфан”, „кошмарен”, „разплаканото”, „широки”, „дълги”, „тихо, нежно и провлачено” (94); „безжизнен”, „свършиена” (96); „босокрак”, „гологлав”, „разгърден”, „прегоряла”, „луто”, „мрачно”, „глухо” (97); „мрачен”, „греховен”, „свещен”, „порочен”, „страшен” (98); „окаяна човешка”, „безупречната”, „тъпа”, „маниакална”, „умните, студени и печални”, „жалка”, „високомерната и замръзнала”, „глушецко”, „велика, несравнима”, „недостижимо и приказно”, „жълтеникавите мъртвеици”, „трагичен”, „грознит”, „болни, разноголеди”, „омразно красиви”, „нахална”, „хладен, спокоен, цинично звънящ”, „леден”, „безредния и трагичен” (99); „отчуван”, „сините”, „изкусни”, „дървени или глинени”, „чудни”, „синкав”, „бойни”, „забременелите”, „еретически”, „сватбен”, „крепостни”, „мрачни”, „зли”, „тъжни”, „накичена”, „безгрижна”, „езически” (101); „изоставено”, „олощено” (102); „салактически”, „необозримо” (103); „буйна, та мътна”, „по-кротка” (105); „ударен”, „чист”, „черната”, „непознат”, „най-ниският”, „чаровна”, „изопнат”, „виновна”, „блестящо”, „млада”, „тъжни”, „неправедлива” (106); „издребяло” (108); „засъхнала”, „вътрена”, „голите”, „бял” (109); „психическа”, „чудовищна”, „умопомрачен”, „авторитарен”, „психически смутен” (110); „люти”, „ужасно шумна”, „истеричава” (111); „вълчи”, „корави”, „щавена”, „голи”, „сиви”, „тежки” (112); „буйните”, „замръзналите”, „объл и пухкав” (113); „пътър”, „разкошни”, „простият”, „шарен”, „стохияден”, „огромна”, „ветрец”, „нежен”, „тихичък”, „дълбока”, „внезапен”, „панически” (115); „закътан”, „невероятен”, „ружналище”, „срутените”, „самотните” (117); „ситен”, „винените”, „бялото”, „силна и млада” (118); „черни”, „копринен” (119); „мокър” (120); „горделивата”, „сръчни”, „златистожълта” (121).

Контрасти

„Аз не искам да взема мъж без закон, понеже беззаконно остави своята жена.“ „Първо Варданий се опита да управлява и не успя, понеже го ослепи Никифор.“ (44); „Великолепно зрелище! Зрелище достойно за кисцата на живописецът на „Крум Страшни“ или за кисцата на г. Клепарски! Представете си! На мегданя, дето са били избити едно време еничерските отрочета, пред джамията на завоевателя, повален огромен тулум с червиш.“ (80); „Тогавя бяха радости, сега са ридания, тогава веселия спонтанни почнахме, сега пък плачеци вървим.“ (55);

Литоти

„Христовата робиня съм, мене окаяната и недостойната твоя робиня“ (52); „Хляб ангелски яде човекът“ (64);

Иносказания

„По този повод дьо Сан Сансез бе нарисувал веднъж една смешна марионетка, един нещастен Пинокио, оплетен от конци, чиито краища противно на естествените закони стърчаха все нагоре, и бе предложил на неколцина колеги в учителската стая да измислят текст на рисунката – за най-сполучливия текст бе обещал бутилка мартел. И представете си, премията получи директорът отец Ивронъ. Той влезе случайно в моя момент, видя рисунката и възкликна: „А, это един истински французин“: „Добрият францисканец изгълта бутилката, а ние разбрахме тогава, че Сен Сансез е таен комунист. Изслушвах съветите на жена си и се качвах на моя сив пажо. По пътя към колежа аз преповтарях на ум предстоящата си лекция за царуването на Аишурбанипал или на нашия Крал-Слънце, като търсех най-сдържани и неутрални изрази, както и мястото, където с достатъчно красноречие бих могъл да възвелича съвременна Франция.“ (103);

Метафори

„очите му горяха“, „сърцето ми се свида от болка“, „огнения съскаци език“, „облаците отминаха бързо, насметени от невидимата метла на вятъра“ (1); „ясната камбана“, „побеляла майка“, „очи, изсъхнали от плач“, „горещи сълзи“, „пламък гореше в очите“, „закипяла юнашката кръв“ (2); „ще изядеш десет тояги“ (3); „Райските врати“, „горещо сърце“, „ангелска сила“ (5); „И славеха Отца на всички и възлюбения Син, и Светия Дух, всички пееха с една уста, но не с такъв глас“; „Когато слезе и ще бъде във вашия облик и князът на този свят, заради неговия син, ще простре своите ръце на него и ще го обесят на дърво и ще го убият, без да знаят кой е.“; „Видението, което видя, не бе от този век, но от онова, което е скрито за всяка плът.“ (6); „тръбен глас“, „слязоха от небето“, „горчив плач“ (7); „люти зверове“ (8); „неразрешими съдби“, „Смъртния плод“, „Божията заповед“, „змийски образ“ (9); „дойде великият Господен ден“, „дойде гласът“, „разтвори земята“, „обхваната от страх“ (10); „небесните и земните ключове“ (11); „огнен облак“, „огнени столове“, „огнена река“, „речна буря“, „огнени вълни“ (12); „и ще бъдат осъдени на вечен огън“, „цялата земя ще бъде недвижима“, „ще станат всички голи, но обременени (с грехове)“, „поставил си тъмнината за негов покрив“, „а грешниците ще бъдат тъмни“, „но всички ще бъдат едно стадо“ (13); „вратите на въздуха“, „вратите на водите“, „лицето на земята“ (15); „венчани за царските престоли“ (20); „духовни органи“, „сърдечна слепота“, „греховна суша“, „живи слова“, „златозарна утроба“ (23); „поднебесна земя“, „греховния мрак“ (24); „пречистият лъв“, „добро гласният славей“, „се облече в звук“, „словото, което се облече в плът“, „небесните чудеса“;

„истинна светлина”, „пътско ловуване”, „Велегласни лъве, Йоане”, „чисти деяния и учения”, „Евангелието говори”, „небесният език” (25); „пресладкото учение”, „животочен извор”, „жадна земя”, „славното възкресение”, „Божествено възпъление”, „весели сърцето”, „съроченото поселение”, „Божествено желание”, „позлатени дъски”, „животворни образи”, „животворния Господен Кръст”, „съкруши главите” (26); „тежки и остри думи”, „твърда вяра”, „гореца вяра” (28); „ветрени криле”, „сред гласа на тръбите”, „средната стена” (29); „светлина”, „тъма”, „дърво на знанието”, „вода”, „река”, „пътуване”, „път”, „война”, „битка”, „цветя”, „плод”, „светци”, „ангели” (30); „триезична болест”, „желязна планина” (31); „като непоколебима скала (в средицето на бурното море)”, „обгърчиаше всички около себе си като топло присъствие”, „както златни лъчи (се разливаха думите му)” (32); „бога Омуртаг” (34); „дълбока старина” (35); „създадох из основа и с живопис украсих докрай тази пречестна църква в името на Светите 40 мъченици” (37); „в ръцете пък на синовете”, „спасителни мъки” (38); „зли тръни”, „Христовото стадо” (39); „цар Иван Асен, син на стария цар Асен, който като имаше голяма любов към Бога, прослави и просвети българското царство повече от всички български царе, които бяха преди него, който създаде манастири и ги украси богато със злато, бисери и многоценни камъни, и всички свети и божествени църкви надаря с много дарове и обяви пълна свобода за тях, а всички свещенически чинове: архиепери, свещеници и дякони, почете с голяма чест.” (40); „обхванати от веригите на страданието” (41); „небесните шатри”, „небесен чертог”, „небесни жилища”, „вечното селение”, „пътски език”, „върха на вярата” (42); „свети мъже”, „сияеща светлина”, „велика събота”, „светия ковчег”, „лоша смърт”, „облечени с власт”, „велика чест”, „храбри дела”, „голяма храброст”, „велика църква”, „морски сили”, „Козьо море”, „потъпнал законите”, „светите двери”, „звезда, която изпущаше лъчи”, „честна брада”, „неправедни хора”, „красива по разум”, „волски жили”, „везни на правосъдието”, „изключителна сила”, „животворни кръстове”, „зли кроежи”, „коварни замисли”, „златотъкани завеси”, „зла помощ”, „дръзко невежество”, „прегръща мира”, „сияйно бракосъчетание”, „страшен пожар”, „велика беда”, „големи и страшни кръстци”, „страшен глад”, „жестоката смърт”, „безмилостна и сурова душа”, „неразкъсваема броня”, „златни копия”, „извори от сълзи”, „златен камък” (43); „като обещаха да се погърчат”, „и както слязох от висотата до низината”, „че рексът иска всички ви да окове”, „даде голяма войска на един храбър мъж”, „поиска да се освободи от греха си”, „този цар хранеше голяма почит към Свети Илия”, „че ще го възнесе на небето с огнена колесница” (44); „Василий е поставен цар от Бога”, „и когато взе властта”, „обвини го, че е извадил нож срещу царя, а не разсъди, че ножът му помогна” (44); „с мъките на този труд ще се нагърбим ние”, „победоносец величав, от корена изхождащ на Йоанна всепрославен”, „нека неговата власт безброй слънца отмерят” (45); „телесна храна”, „дървото на познанието”, „плода на познанието”, „празни от дух” (47); „царя на небесните светила”, „възвърнена бездна”, „водата застанала като две разрязани на половина”, „скове зима” (48); „родил се по път от Светата Дева Мария”, „беше разпнат заради нашето спасение”, „вишемирско възпъление”, „спасително страдание”, „Бог превърна всичко това от небитие в битие”, „както, ако направиш кръг вътре в друг кръг, вътрешният се получава по-малък, така е и с движението на Луната” (49); „Звездата, която се явила на вълхвите по времето на пасителното рождение на Господа”, „те казва, че небето обхваща всичко в кръг, тъй като е обло и че съставя най-високата част на света” (50); „Да въздъхне от дълбините на душата си”, „лют зной”, „душегубни стрели” (51); „кървавите струи на нейните страдания”, „вкуси смъртта”, „обезсили са силата на дявола” (52); „пламенни сърца”, „живителните струи”, „напоява човешките души”, „изсушени от греховния пек”, „бездна от богатства” (53); „туй и природата човешка: кога възхвалява, към побоброто добро прилага, хвали най-сладкото със сладко и най-красивите с красиво, прикрива бисер към сапфира и прославя към най-прославяните”, „мир и благословение на всички раздаваше” (54); „бликащ език”, „царство небесно”, „блажена памет”, „възпламенени страдаме” (55); „голата земя”, „гладната душа”, „жива вода” (56); „веригите на смъртта”, „непленни добродетели”, „жители на Рая”, „наследници на царството небесно”, „празнуваме светло”, „светло да възнеем”, „дивна похвала”, „украшение на истината” (57); „диша с пророкоубийство”, „деятелият на тъмнината”, „в страстта се вслушваше”, „пламъкът на страстта”, „поборба душата”, „храна за душата” (58); „мученически венци”, „татарскою воду, „свят съмърт” (60); „благоговейни родители”, „благолистно дърво”, „много свещи, които светят и излъчват благоухание”, „с благоговение и всяческо прилежание слушаше Божественото Писание”, „Божествен светител”,

„място безмълвно на реката”, „този дивен човек”, „лош план”, „видял това видение и чул думите от честния образ на славната Пречиста”, „това благоухание се дължи на идването на Петър”, „Божествена служба”, „лицето му, каза, се просветли”, „светителските дрехи”, „честната икона”, „душеполезни беседи”, „сърце сломено и смирено”, „врагът, създателят на завистта, заразява със завист”, „православният велик княз Йоан”, „блажения Александър”, „благеният Петър”, „той сияе в православието и е украсен с всякакви добри дела”, „изсъхнали и със всем неподвижни ръце”, „възлюбени брате”, „духът ни се възвесели”, „излива душевно и телесно изцеление”, „малък душеполезен разказ”, „блажен сън, като предаде душата си в ръцете на живия Бог”, „похвално слово”, „светли князе”, „гореща вяра”, „той сияе в православието”, „украсен с всякакви добри дела”, „душата му си отиваше от тялото”, „душата му полетя”, „гореща вяра”, „душеполезен разказ”, „зле въздигнатият безумец Макарий”, „украсяваше престола”, „духовното стадо”, „медоточивият език”, „заспа блажен сън”, „чудотворния му гроб”, „похвално слово”, „честни мощи сякаш съкровище”, „гореща вяра” (63); Библията е „душевната храна”, която ще насити „душата, топяща се от божествен глад” (64); „клонка благочестива”, „добродетелна лествица”, „ангелско житие”, „сладкия глас”, „топли съзли”, „светли воини”, „облак от скръб”, „благодатни лъчи”, „гълъбиче чиста”, „Ти си крин, сред тръни намерен”, „гореща застъпница”, „светла победа”, „Небесния цар”, „Небесните шатри” (65); „стълб на великото благочестие и венец на царството”, „сърцата и умовете на всички се разпалваха”, „да се облече напълно във върховна царска власт”, „да бъде увенчан от животворящата ръка с праведен венец”, „люта клевета”, „окото на разума бе закрито от лукавите думи на злата жена”, „страдаецът бе пронизван от люта болка”, „светлината на благодатта сияеше на лицето на мъжа”, „така пленен от любов”, „Христовото стадо да пасе на пасищата на благочестието”, „острейки богоборческия си език”, „вижда с очите на сърцето си”, „чистите по сърце”, „духовните си очи”, „Когато сърцето се весели, лицето цъфти”, „твоите зеници са в моите ръце и аз ти ги покажах”, „сърцето е устрелено отвътре от стрелите на природата”, „хранеше се душевно от някаква Божествена сладост”, „разпрашаше милостиня като лъчи”, „настъпваше, подобно на вълнуващо се море”, „вложи в сърцата им Божествена сила”, „със съзли целуваше онези страдащи тела”, „той вкусваше малко сън, и вижда великия Николай”, „криеше в себе си змия”, „не можеше да търпи повече пламъка на желанието”, „сърдечно съкрушение и с честите страдания на сълзите”, „той предаде на Господа блажената душа, подета и възхвалявана от ангелите”, „съкровището, сякаш някакво слънце, залязло под земята, се предава на гроба, несравним с нищо”, „не съм мислил да ги погребя в дълбината на забравата”, „майка земя задържа в своите недра онова свещено и страдаческо тяло седем години и засрамила се от добродетелните сили в него, го запази невредимо по заповед на създателя”, „силата на неизказано благоухание изпълни всички”, „Него той прибави като невидими крила към останалите добротелни; и лейки, достигна надземните предели, въдвори се с мъчениците като великомъченик”, „непрестанни съзли и със смирена мъдрост”, „чуите, възлюбени: утробите на бедните, стомасите на гладните, плещите на голите, съзлите на вдовиците, нуждата на сираците”, „утешаваше тяхната оскъдица, Св. Стефан приготви украсата на своя светилник”, „Света душа върши преславни неща”, „плодовите на богообичната душа”, „неговата Свята душа се вселява в неизказана слава”, „беше жилище на всякакво беззаконие”, „този идол на безчестието”, „тъмнината управляваше светлината и вълкът беше пастир на овцете, и едно голямо и неутешимо бедствие обгръщаше душите на всички”, „да го убие със собствената си ръка”, „Изревавайки сякаш звяр, звероподобният скочи от сън”, „прегрънем този свещен ковчег, в който е съкровището на Божиите чудеса, и докосвайки се благоговейно с устни и очи, с радостни съзли да оросим стъпалата на нозете му, които стъпкаха напълно врага и изтъниха като паяквина неговата злонамерена сила. Да целуваме ръцете, по-благовонни от скъпоценен нард, що често се издигаха към Бога и винаги се простираха към бедните”, „Душегубни вълци” (67); „горещ пазител”, „телесни очи”, светла вяра”, „нечисти думи”, „сладък живот”, „елмазена душа” (68); „повдига буря”, „чудния град”, „медна стена”, „прехрабър деспот”, „острота на ума”, „лъчезарността на ковчеза” (69); „адския мрак”, „сияйни победи”, „ангелски живот”, „лют гняв”, „горчива завист” (70); „християнската вяра там не само че процъфтявала, но била оплодена с плода на пролятата мъченическа кръв”, „седалицата на епископите в тези области, с каквито нашите провинции и градове са били украсени” (72); „на земята до века”, „високо до небесата”, „умирали от слънце”, „купил мир”, „забравима памет” (76); „люта и завистлива”, „представила ся мати моя” (77); „азиатска бездоятелност”,

„българското село (...) майка, която се грижи за своята челяд”, „скали, които искат да паднат”, „Като зъмя се спуща от планината река Тополка”, „Върбите, които са се надвесили над реката, мият своите зелени клонове във водата”, „Слънцето се търкаля весело” (78); „тишина се възцари”, „юнашки сърца”, „заспалите от страх сърца”, „голи страшни ножове”, „нашите ножове ще им докажат”, „дивы гласове”, „заляха се със съзли”, „грозна смърт”, „люти, но минутни мъки” (79); „гладни години”, „сляпа екзархия”, „слава Богу и дяволу, че съм се родил и аз син на българския израил”, „кучешки инат” (80); „Наустина, заедно с напредването на пролетта и революционното кипение напредваше гигантски” (81); „красен вид”, „гърнива сланина”, „късаше от яд”, „жегата е дяволска”, „тежка болест”, „тих поглед”, „бъчва, обува в гащи” (82); „Тука Искърът, излязъл от скалистото гърло, разлива се широко и тече между ниски полетасти брегове”, „Нощта е одеяло, покриващо света с тъмен, звезден покров” (83); „въпросителният поглед”, „досада, изписана на лицето”, „мисъл прелетя през ума му”, „предвква думите си” (85); „Шепнат из коридорите грозни сенки”, „Около дълга маса стояха сдървени лица”, „желязна воля”, „Но лицето на Гюнишки позелена”, „планините, горите и полетата са мъртви без хора”, „Стаята онемя, очите на всички се скрива под сключените вежди”, „Председателят мигаше с ръка върху зънеца”, „Сдървените лица около масата оживяха”, „и мъртвите имат уши”, „Пламна мургавото лице на снажния помощник-кмет” (88); „златни ниви”, „песен млада, волна, широка като полето”, „златни Снопци” (89); „петляно време”, „кдравата лоза”, „белоснежни облаци”, „пребледня небото”, „черните скали”, „мразовита пустош”, „потайна доба е”, „потъмнелите му очи светнаха и двете”, „почерняла от свят”, „шепота на гората”, „широките му влажни плеци позлати слънцето” (90); „къщите се залюляха”, „мека и сладка светлина”, „планината тиха и замислена”, „светеха очите ѝ”, „червей загриза сърцето му”, „лазеха дълги сенки”, „падна черна сянка” (91); „Малки руси мустачки, отпуснати небрежно надолу, се сливаха с две гънки на горчивина около устните.” „Облечена в бяла престилка, дребна, мургава и стройна, тя веднага изпълни стаята с някаква преснота и бодрост. Живите ѝ черни очи, въпреки трийсетте години, излъчваха чистосърдечие и радост.” „Почват да душат насам... Не знаят нищо положително, но съгъстват мрежата...” „Очите ѝ блесяха, лицето бе пламнало, въздухът не ѝ стигаше.” „Момичето беше застанало пред него с разширени, като че цели, до миглите, черни очи и не мърдаше. Не подаде ръка, не проговори, само издълбоко пое дъх и посегна да се облегне на масата.” „Той мълчаливо я изгледа, изумен, като че в пръв път я виждаше, гласът му изведнъж стана несигурен, стопен неочаквано за самия него в странна мекота.” „Когато изви лице, очите ѝ грееха, тъмни и влажни, в благородна усмивка.” „Но то ще бъде грандиозно, Добрева, представете си само!... Ще бъде стихия и кървав пожар, онова, което се готви!... А-а-а!... Всички тия мръсотии, трупуни от векове, ще изчезнат веднъж заминаги!... Те и не подозират, тълпоумните му мерзавци... Те мислят, че това не е наустина...”, „Не чувствате ли, Добрева, че ние сме на прага, че новият свят е вече тук – близко, съвсем близко? ... Ето, аз виждам това тъй ясно, че струва ми се, да простра ръка и ще го докосна...” „Кръвта лудо блъскаше в жилище ѝ, някакъв хаос, заключен и спотайван до днес, изведнъж се бе отприщил и заедно със себе си освобождаваше и самата нея.” (93); „ще го прекръсти пред старата икона”, „искри да пуца”, „вкочанясала снага”, „кротък поглед”, „проснати тела”, „златна нимба”, „прикътнали в топлине си пазви девет души”, „тежка вечеря”, „света на скоба и бдяца над своята челяд” (94); „глух шум”, „уплашени очи”, „паречи като огън камъни”, „обърнати гърбом къщи”, „закъсняло утро”, „светлината се разлива”, „душата напирва да изхвърне от устата му като птиче”, „чукащи по мозъка му конски копита” (95); рентгенови очи, дамата, серумът (96); „Но гласът ѝ изчезваше някъде в гърдите и само тъл звук разтърсваше стройните ѝ рамене: „Какво ще правя сега? Как ще живея сама? Кой ще ме погледне? Кой ще ме съжали?” – питаше се тя, задавена в сладки, успокоителни съзли.” „Сега и маранята на тежкия ден беше по-гъста и по-задушна, и небето – по-сиво и по-прихлупено.” „Като дете, позалено след несправедлива обида, Тошка избухна в неудържим плач. Хълтналите ѝ страни плунаха в сладки изобилни съзли!”, „Та тя се възли срещу Тошка още цом се завърнаха от позребението. Отначало си мълчеше, а ето че и с думи започна да я трови.” (97); „Огледалото”; „Светлината и мракът”, „Кръстът и християнските Символи” (98); „само един автомат без мисъл и съзнание”, „умствената слепота”, „безумни, поразени от тежката болест ръце”, „зрача на съзнанието ѝ”, „плуваше споменът”, „споменът се блъскаше и скачаше безпомощно с разбитни останки от други спомени”, „отломки от предишното ѝ съзнание”, „споменът за Ирина се блъсна и закачи неочаквано с един все още запазен блок от представи в

паметта ѝ”, „пътечката на мисълта свърши изведнъж пред пукнатина”, „свърши пак пред пропаст”, „пропаст от разстроени центробежни функции на главния мозък”, „лицето ѝ пак замръзна”, „замърсенят ѝ скъп пеньоар се развя като бална рокля”, „откъснат, скитац и все пак цялостен блок от слухови представи и съзнателни импулси за произвеждане на тонове плуваше бавно в здрача на Маршиново съзнание като ледена планина, огряна от слънцето”, „чиста, ослепителна светлина (...) се излъчваше от него”, „свързаха тайнствено разкъсаните нишки между представите в съзнанието на болната”, „все по-силна ставаше светлината, която се излъчваше от него, и все по-ясни образите, които озряваше”, „разсъдъкът бавно разпръскваше полумрака на лудостта”, „булото на лудостта, което ги отделяше от съзнанието на болната, се беше смъкнало изведнъж”, „светеше съзнание”, „красотата и свежестта му се забиха в честолюбието ѝ”, „потъна в сред някакъв мрак, в който лудостта ѝ избухна отново; отломките на разбитото ѝ съзнание (...) се разпиляваха безследно”, „съзнанието ѝ се замъгли”, „мрачна и пламенна нежност” (99); „времето беше негов съюзник” (100); [за сандъчето:] „разказва”, „търпеше”, „отиде на граница”, „стана партизанин” (102); „Космосът беше сцена, на която се разиграваха човешките драми.” (103); „в тая нещастна заран и в тоя нещастен час”, „въздъхнах мъченически”, „фаталната урва”, „потънал в она здрав ободряващ сън”, „сальовна мелодия”, „Но боя се, че вашата кариера може да рухне.”; „постигнати понякога с риск за кожата”, „акробатически умове”, „мека ръка” (104); „Заковах го и – заднем, заднем – тръгнах по моста. Сестра му съм я вкопчил, не я пуцам, държа я, а той ме гледа и нищо да ме гони, нищо да ме стреля... Тогава съм видял човек като мум, като свеци!”, „Я съм дългач и плавам, водата ма не плаши, ама тая вода не е като вода, а мешано с камънак и дърво – страхотия”, „Маршинката ми лаеше на гърбината, в пояса – нож до нож.”; „Реката придошла, буйна, та мътна – ври!” (105); „гулаво животинче”, „реши да не се прави на ударен”, „в часовете и винаги блееха нанякъде”, увеличаваше все повече и повече в красноречието си”, „със силата на художественото слово”, „възбуди фантазията на всички”, „посредствен успех”, „по-шарени бележки”, „хубаво слънце”, „блестящо спортно бъдеще”, „нови надежди”, „под спортното небе на България”, „под литературното небе на България”, „тъжни мисли”, „отлични данни”, „мозъкът му е достатъчно оросен”, „обедни народни песни се паят за апетит” (106); „дълбоко въздъхна”, „дигне печелта”, „цепеше въздуха”, „хвърчаш по небето”, „разтревоженият грак”, „светнали бузки”, „плоският ми глас” (109); „дяволска сила”, „тайни и истини врят като билки в магични коплета”, „тих кръв от зелени насекоми”, „живо месо от издъхващо птиче” (110); „епични времена”, „Жените казаха: тия филоксери ице вземат да измрат всичките...”, „нашите гледат кисело и псуват на майка смрадовранката, а тя пет пари не дава”, „воят им стига чак до небето”, „цялата чума трябваше да се попари, да се оскубе и да се свари”, „овцата не става за конспирация”, „Ще и светя маслото” (111); „звън на златен дъжд” (112); „спокойни крачки”, „гората бе слязла” (113); „железен кавал”, „гърдно дете”, „млечни братя”, „от висок връх през дълбока река”, „развалени пари” (114); „съскането на душа”, „децата му бяха запалени”, „бряг беше този балкон” (115); „ироничната усмивка”, „безцветния сезон”, „стърчаха голи”, „суха игла”, „изтляващи престои”, „веселите личици”, „диви теменуги”, „очите ѝ се смееха” (116); „Мястото било сгушено в гънките на планината”, „самата църква все оице се спотайва някъде”, „Къциите, които бяхме взели, ни поглъщаха”, „рухналите къщи, срутените покриви, празните места, по които се ваяяха само камъни и никнеха бурени, самотните зидове, накърняваха архитектурната цялост” (117); „Бялото петно на роговицата застина на едно място и докато не свърши, милиметър не мръдна.”; „Сърцето му се сви, но си каза, че е късно: на тия години кръвта се утаява – остава хубавото, лошото се мъчим да забравим.”; „Гората дремеше под снега, светеше навсякъде и само аз като бръмбар пълзах все по кръвта, вече убеден, че ония са забравили за раненото животно.”; „Селото се готвеше за сън. И в това преплитане и търсене на гласовете тъмнината се топеше за двете същества – всичко замълча за тях, затихна.”; „И сам, захлупен под козирката, в тихата нощ за кой ли път се заклявах да не мръдне от мястото си, да си остане веднъж завинаси при полегатите хълмове, обогрени в кърваочервено в късна есен и всяка пролет в меко зелено – при своите, с които бясно тичаше по вечеринките, а с алестия кон препускаше по махалите и кошарите да дига силни думи за новото.”; „Спуснах се веднага към реката. Бяха като прилеп – в тъмно, слепешката – в светло, стъпките ми зееха с капки кръв след мене – аз все бяха, бяхах.”; „Месечината се изкачваше над тяхната къща – силна и млада.” (118); „Походката ѝ бе силна, плавна, царствена”; „Вбит бронзов барелеф, под него името на поета и годините 1895”; „Тя разви обвивката на единия бонбон и го загриза като катеричка” (119); „кървавия гейзер на прегорялата трева” (120); „бърбивите кръчми, горделивата осанка, развълнувано жабо” (121);

Метоними

„лъчите на небесната светлина”, „белорунни стада” (2); „Лесента на всичките седем небеса не само се чуваше, но и се виждаше.”; „Достатъчно ти, Исаяе, узна от това, което не узна никой от плътски синове, нито око видя, нито ухо чу, нито влезе в човешко сърце – това, което Бог приготви на оня, който го обичат.”; „И когато чуа гласа на Светия Дух, преклониха колена и възяха Вишия Бог, който почива на Светиите и дава такава светлина на словата на света.” (6); „Творецът”, „създателю на вселената” (8); „книги със седем печата”, „глас от рогова тръба”, „честният Кръст”, „агне с четири рога” (13); „лицето му стана на цвят като нажежено желязо” (15); „Солун”, „Константинопол”, „Византийска империя”, „Философ”, „книгите”, „светци”, „ангели”, „богослужение” (30); „освободи се от княженето”, „въведен в планината за жертва” (31); „прочутият манастир”, „мрачните сърца” (32); „Понеже без Него ни дело, ни слово се извършва. Нему слава на векове. Амин.” (37); [Иван Асен II –], „благверния и благочестив и богобоязлив наш цар”, „владеещия цялата българска земя Иван”, „Новия Асен”, „сина на предишния Асен Стария”, „царя”, „благверният цар”; [Св. Петка –], „светицата”, „Светата преподобна Петка”, „Светата, пречистата и нетленна”, „избавителката” (41); „царско писмо”, „боголепен мъж”, „възлюбено сърце”, „честната риза” (43); „бойното поле”, „царското безчестие”, „конско покривало”, „земята се покри с мъртви махинейски тела”, „корабите останаха пусати”, „хулно амирово писание”, „храбър воин”, „еленовият рог”, „намисли да стане отстъпник”, „и се прослави като съвършен цар” (44); „Божественото Писание”, „Велик кораб” (51); „Христовата робиня съм аз и клонка от родители християни” (52); „пастир, грижещ се за стадото”, „отец, радващ се за децата си”, „завесата на плътта”, „отиде си добротата” (55); „закла ги с ножа на словото”, „укроти неговия порив, дишащ убийство”, „езикът ми е перо на книжник бързописец” (56); „загребе поне с малка чаши, та да охлади жаждата си”, „учи на книга”, „отклонявайки поради това целия си ум”, „поживее богоугодно”, „църквата беше на привършване” (63); „превзел тоя град с огън”, „историйца”, „тръгнал с голяма сила” (76); „градът на кучетата и столицата на султана”, „да те гости с някой нож по главата”, „вървах из първата кучешка държава”, „горделивият защитник на империята” (80); „Мечът блести в ръката му, готов да защити честта на народа” (83); очите, докторите (96); „Кръстът”, „мечът”, „ръцете”, „корона”, „книгата” (98); „Бе червенокос и по време на огън блънуваше името на Мемедаа” (108); „бате”, „тати” (109); „акцизите”, „бегликците”, „смадровранката”, „брадвите” (111); „търновската махала, под него – арнаутската”, „малкото пенджеро”, „Държавен вестник” (117);

Мотиви

панаир, гостилница, вкусна гозба, парче сух хляб (3); Божията сила; молитвата; силата на словото (7); спасение на душата от грехове (8); пещера, планина (11); Второто пришествие, Страшният съд, Възмездието, Покаянието, Спасението (13); просветителство и културна мисия, духовна борба, вяра и Божествена подкрепа, чудеса и святост, образование и знание, наследство и продължение на делото, културна идентичност (30); святост, посветеност, ученици/последователи, чудеса (32); съхранение на историческата памет (33); животът, смъртта, споменът, паметта (35); победа, битка срещу войската на нашествениците, териториалното и административното господство (37); история, животът, годините, въплъщението, жертвата, Кръстът, познанието, съдбата (38); събор, богомилите, църквата (39); всесестните монаси, провъзгласяването на нов патриарх, Вселенският патриарх; христоловният български цар Иван Асен (40); страхопочитание към царя, подчинение на царската власт, опреснята на разсилния, възхвала на духа над материята (41); историята, народът, животът, любовта, страданието, властта, войните, кръвта, смъртта, мирът, Кръстът, Божеството (43); животът, смъртта, царството, битките, наказанието, признанието, предателството, унищожението, враговете, отношенията, властта, вярата, злото, заговорите, победите (44); лечебните свойства на камъните, силата на огъня и вярата (46); ангели, небе, вода, огън, небесна твърд (48); „роби”, „турци”, „потурчете”, „Господи”, „робство” (60); българите, християнството, църквите (72); Евангелие, Бог, цар, княз, монах,

грешни, праведни, любов към Бог (74) ; космография, космология, географско описание, обитаваната земна повърхност (75) ; житейският път, страданието, книжовността, просветата, съдбата, усилието, съхраняването на народността и вярата, пътуването, чуждото и своето, съхранението на паметта чрез езика, учението, недоимъкът, смъртта, неволите, личностната промяна, преживяването на спомена, етническата пистрота на българското общество (турци, българи, гърци, румънци), духовното и книжовното призвание (77) ; свободата, правдата, борбата за чест, достойнството, предателството, липсата на самосъзнание, покорството, робското самосъзнание, безволието, патриотизма (80) ; патриотизмът и любовта към родината, саможертвата и героизмът (81) ; човеколюбието, саможертва, състраданието, добротворството (83) ; животът, самотата, жената, предателството, тъпата, слънцето, земята, тишината, страданието, любовта, съдбата (90) ; грехът, пренебрегването на живота, нравствената сила на красотата, младостта и силата, смъртта, насилието, любовта, прошката, проклятието, възмездието, доброто и злото; изкуплението на греха, песента, славата (91) ; емоционалната зависимост между хората, гневът, необузданата страст (92) ; дългът, лоялността, предателството, отмъщението (93) ; рентгеново зрение, съвременната жена, безразличие, хайлайф, мозък (96) ; смъртта, бедността, алчността, несправедливостта, наследството (97) ; безразличие, мълчание, вина, безпомощност, истина (100) ; щастливото време, празниците, забраните, тиранията, войниците, непълноценните хора (101) ; сандъче, употребата на сандъчето, затвор, издръжливост (102) ; войната, мирът, изборът, човечността (103) ; власт, алчност, предателството, кариера, лъжа (104) ; „злато“, „пазарене“, „огън“, „спасение“, „убийство“, „измама“, „разплата“, „имане“, „гроб“, „истина“, „правоверен“, „убиец“, „въстание“, „Освободителна война“ (108) ; „брат“, „игра“, „аероплан“, „целувка“ (109) ; пътуването, политическа и социална структура на общността, младежта и бъдещето на човечеството (110) ; „филоксерата“, „смадовранката“, „селото“, „акцизите“, „смадованката“, „кокошките“ (111) ; сватба, църква, младоженци, Стела, Ники, Диамандиеви (116) ; „селото“, „гори“, „планини“, „къщи“, „опустелите“ (117) ; ловът, браконьерството, лъжата, спомените (118) ; оцеляването, кражбата, бягството, убийство (120) ; самотата (121) ;

Образи

юнашка душа, Светото Причастие, оръжие, гората, еничари, роби, сабя, свободни хора, манастир, грехове (2) ; Пресвета Дева Мария; архангел Михаил, грешниците (*убийци, блудници, лихвари, клокари, цветяници, изпадналите в грях с кумовете си, майките и дъщерите, човекоядци, недостойни свещенослужители*) (12) ; букви, ангелите, окаяните (21) ; планината, дом, покрив, небе (28) ; Небето, земята, облакът, вратите, тръбите, Кръстът (29) ; крепостта Битоля, апостоли, самодържец, войска, сътворението на света (36) ; Бог, небесната твърд, Светият Дух, водата, огънят, слънцето (48) ; Исус Христос, Аморий, Елада, Палестина, Сион, Салим (53) ; р. Рата, пустинята (54) ; отци, пастир, попове, овци (59) ; слънце, очи, мост, кокошки, книга (61) ; праведниците, венецът, грош, гроб, престол, манастирите, стената, христолюбиви хора, реката, църква, килия, сиромаш, ръка, писмо, светилник, лозето, ножницата, устата, душата, тялото, Божия светител, сушата, гроб, апостол (63) ; пустинята, църквата, мощите на Св. Петка, Богородица, Бог (65) ; Бог, тримата светозарни непознати (68) ; ловец, войска, море, паша, еничари, попове, кметове, цар, везир, гора, къща, просо, жито, коне, река, бежанци, църква, манастир (73) ; Сим, Хам, Афег, Неврот, Москос, Догобарда Апомора, Тиверия, Св. Св. Кирил и Методий, маджари, араби, гърци, римляни (76) ; „гайди“, „пушки“, „ножове“, „къщи“, „пожар“ (79) ; Св. о. Паисий Хилендарски, Васил Левски, Георги С. Раковски, народът (81) ; цилиндричен червен фес, капчук, месечина, бара (82) ; София, градската градина, червеният конец (85) ; Каменица, Камарци, Панагюрище, Копривщица, Карлово (87) ; смъртта, жегата и маранята (89) ; добро и зло (92) ; камък, кон, мрамор, жълтици, кожени торби (112) ; влакът, издрелото, гората, кучета, волски впряг, изсечени дървета (113) ; Родопи (114) ; очила, хартия, стол, апартамент, въдици, пушки, ракети за тенис, балкон, чаша, масичка, чашка, чинийка, телевизор, легло, лампи, прозорец, възглавница, кафе (115) ; гробът на Сергей Есенин, цветята (119) ;

Оксиморони

„неугасим огън” (8) ; „желязно дърво” (12) ; „измиха с кръв” ; „паса народа” (31) ; „кучешки дрехи” (80) ;

Олицетворения

„сухият дол изведнъж оживя”, „слънцето подаде главата си”, „месечината, като го видя, трепна и се престори на изплашена”, „гледаха две дълбоки прозорчета”, „месечината пробягна надолу” (1) ; „трепнала пробудената синя шир”, „сепнали се тихите гори”, „дръвчето, камъчето и тревцата слушат манастирската камбана и се молят”, „Гората никога не хортува, но на Марка отвърнала”, „чул го Шарколията и му рекъл” (2) ; „прохлада носят даровете”, „а нашият нов Цариград гои се и расте” (45) ; „водата, която вали от небесата, ражда трева” (48) ; „И отново пристига, както би казал някой, в господарските покои, където отново се облича в достойната княжеска одежда. И влиза в двореца, завладява целия свят и поема властта си, като спазва равномерното участие в годишния кръговрат и на по-малкото светило и негов другар.” ; „Нали тя проповядва и Го показва в собствените му дела, като приема страданията. Често светлината я напуска, подобно на дуциата, и тя изглежда мъртва, но отново оживява, щом приеме светлината, която сякаш ѝ дава живот и отново я ражда и осветява.” (51) ; „отрова (...) вливаца се през уши” ; „не се ли разплакаха всички пътища на Москва” ; „нашето отечество откърни” ; „Плачат пътищата Сионови”, „а тук стрелата на мъката, която завистта пусна върху ни” (55) ; „водната ѝ щедрост” (56) ; „проклетият дявол – навсякъде предизвиква постоянни войни и смутове” (70) ; „сляпа екзархия”, „безплодни тръни”, „обици и живи възклицания” (80) ; „есенната нощ приспа селото”, „денят простре”, „слънцето надъерна”, „се заоглеждаха пътем белоснежни облаци”, „шепота на гората”, „преледня небото”, „широките му влажни плещи позлати слънцето”, „гласът на водопада гърми”, „на молби лесно му сърце омеква” (90) ; „време живееше”, „пее вятърът”, „радостта често ги спохождала”, „радостта да се е затирила”, „скиташе радостта” (101) ;

Опозиции

пеньоар ↔ бална рокля; дом ↔ световна концертна сцена; неизлечима болест ↔ цветущо здраве; музика ↔ какофония ↔ кръсък; красота ↔ грозота; чистота ↔ нечистоплътност; приказна недостижимост ↔ окаяност и развалина; съзнание ↔ лудост; светлина ↔ мрак; неизразимо приятно усещане/пламенна нежност ↔ ужас; слънце ↔ здрач; топло щастие ↔ леден цинизъм; чувствителност ↔ безчувственост; планина ↔ пропаст; вълнение ↔ равнодушие (99) ;

Особености на художествения стил

(алегории, алюзии, антитези, бягащи изречения, епитети, звукописни техники, инверсии, иносказания, литоти, метафори, метафорични оксиморони, метонимии, олицетворения, оксиморони, патрологични метафори, ретардации, реторични въпроси, символи, синтактични паралелизми, сравнения, тропи, фигури) –
Вж: алегории, алюзии, антитези, бягащи изречения, епитети, звукописни техники, инверсия, иносказания, литоти, метафори, метафорични оксиморони, метонимии, олицетворения, оксиморони, патрологични метафори, ретардации, реторични въпроси, символи, синтактични паралелизми, сравнения, тропи, фигури

Публицистични внушения

„Както във всичките прогресивни борби на България, науката и Кръстът, сиреч Духът, стоеше на първи ред. Мартирологът на новите български мъченици явно доказва това. Истина, че главният контингент, и напред, и сега, даде масата народна, но тя даде онова, което беше в силата ѝ: числото. Трябваше интелигенцията да му даде смисъл и душа... Прочее, въодушевлението растеше и заливаше всичко. Всеки ден то вземаше нови размери и нова сила и заедно с него – приготовленията; старо и младо беше се заловило за работа. Селяните не дооравяха нивите, за да леят куришуми, и гражданите зарязваха търговията. Тайни поци сновяха денонощно между разните комитети и централния в Панагюрище, както тайните полиции следяха явните; младежите излязяха на военно обучение с пушки под команда на стотници и десетници; жените тъчаха навуца, плетяха върви за тях и увиваха фишеци, а бабите месеха и печеха сухари; чизмарите работеха само чанти, цървули, паласки и други бунтовнически 505 потреби; самите селски векили, бирниците, кметовете и други официозни лица вземаха ревностно участие в подготовлението. Във всяко село растеше складът на оръжия, куришуми и барут – барута го оставяха самите турци; черешовите дънери провъртени, одялани, стегнати с железни обръчи, образуваха артилерията! А копринените знамена със сърмени левове, които ревяха, фантастическите хъшовски премени, свещеническите лъскави одежди и кръстовете, и хоръгите съставляваха декора на настъпающата борба.” (81);

Ретардации

„Товага мъчителят, като се разяри... Цялото това време тя прекара в пост, в бдение и в сълзи” (52); „Аз съм като глух, нечувац и като ням, устата си неотваряц! „Ето, отдалечих се, бягайки, заселих се в пустинята и очаквах Бога, който ме спасява от малодушие и буря”, „Господи, в Твоите ръце предавам духа си!” (64); „Припукаха пушки. Стъклата на прозорците зазвънтяха, къщите се залюляха, върху земята сякаш падна черна сянка. Шибил се спря, страшен, хубав. Накъса броеницата, но карамфила не хвърли, кръстоса ръце на гърди и зачака. Миг-два – колкото сеймените отново да напълнят пушките си. Остър писък се издигна откъм долната махала. Шибил не трепна. Друг писък откъм портата на Велико кехая. Шибил се обърна: беше Рада. Тя тичаше към него и простираше ръце, като да го запази, той разтвори ръце, като да я прегърне. Припукаха пак пушки. Падна Шибил, падна най-напред на лицето си, после възнак. Падна до него и Рада.” (91);

Реторични въпроси

„Пред Бога и пред моята глава кажи: бягаше ли в Сирия, Самона, или не”, „Не ти ли говорех винаги, господарю, че Дука е противник и отстъпник, и враг на твоето царство”, „Знаеш ли какво държиши”, „На кого ще се случи нещо лошо”, „Как смеете вие, които сте деца на царя, без негова заповед да вършите такива дързости”, „Имаш ли мъже добри на вид и от добър род, които са годни да задвижат царската триера.”, „Как прочее се е получило това съпротивление.”, „Какви думи ще отправиши към Бога, когато отидеш там за несправедните убийства.”, „С какво лице ще погледнеш към страшния и праведен съдия.” (43); „не се ли разплакаха всички пътища на Москва? Вместо гусли и свирки не по всички ли еднакво печал се разнесе?” (55); „Ако бях и аз някой Фараон, кой знае какви гладни години и какви мъки на моя и на оня свят щеше да ми предскаже сънотълкувателят на нашата сляпа екзархия, целомъдреното „Право”, което за целомъдрието си два пъти е вече туряно в тъмница от любовницата на Генович ефенди, сир. турската цензура.” (80); „Къде беше тръгнала тъй натруфена на сватба ли?”, „Луд ли беше той баца? Който беше я пуснал сама из тия планини?”, „А момичето ми! А честта ми...” (91); „Знаеш ли как е хубаво там?” (109);

Ретроспекции

„блажени са нашите отци Аврам, Исаак, Яков, които пленени от цар Навуходоносор. Йеремия е с тях, благовестява им и ги поучава със слово” (разговорът между стареца и Авимелех) (7); „Аз грешник в человетец родих ся на село Котел”, „и като бях девет години, подадох ме на книжното учение”, „... голямо прилежание и остроумие имах” (77); „Мислеше си как преди месец-два” (91); „Нито Ирина, нито прислужницата знаеха нещо за она топъл дъждовен следобед, в който лъчите на залязващото слънце пронизваха облаците и в който Мария беше изсвирила на Борис това ноктурно. (...) И най-после дойде моментът, в който Мария съзна отново предишната си личност, част от миналото и всичко, което се бе случило между нея и Борис. Сега тя знаеше, че приключението им беше почнало, когато Зара замина с баща ѝ за Гърция, че беше жена на Борис и бе свирила ноктурното след щастливата минута на отдаването си” (99);

Символи

„гостварница”, „пѐра” (3); „страх Божи”, „царските молби”, „царска воля”, „девица”, „царско лице” (9); 12 жълтици, 12 въдици, 12 000 риби” (11); „петото небе”, „престола на невидимия Отец”, „Божиеото седалище”, „геената огнена”, „венеца на ангела” (15); лъв, змия, вепър, гущер, овен, зубър, елен, куче, врана, копой, леопард, бик, вълк, лисица, котка, бобър, рак, видра, сврака, тур, таралеж, катерица, кон, риба, гълъб, язовец, козел, заек (20); „черни дрехи”, „Господният Кръст”, „буренясалата и запустяла поради греха земя”, „скрижали” (24); пустини, звукова одежда, стълба, деня на съда, пастир, заблудена овца (25); „скиптърът”, „Възнесение” (26); ангели, планината, небеса (28); „двама мъже с бели дрехи”, „пречистата Мария”, „единородният Син Божий”, „възнесе на небето върха и началото на нашата плът”, „разпнат на Кръст”, „змията биде разсечена”, „херувимите”, „херувимски престол”, „змеят”, „дяволът”, „Възнесение” (29); книгата; Светлината; дървото; водата; битката; птици; Кръстът; плодовете (30); „Словото Господне”; „Рая” (31); чудесата, планината, светлината (32); земя, могила, гроб, дом (35); църквата, земята, храмът (37); пришествие, потопът, изходът, царят, царуването, християните (38); царят-отец, Бог, църква, вяра, злато, дом (43); кръв, цар, съкровища, престол, народ, кораб, суша, море, църква, нож, баща, дворец (44); „вода”, „огън”, „небесна твърд”, „небе”, „ангели” (48); светлина, венец, пустиня; слово, пояс (53); бурята, небето, нощта, морето (54); венец на мъчението, венец на славата, дърво; вода; сянка; цвят, благоухание (57); тръбата, зовяща за покаяние, небесен пратеник, дяволът (58); „венци”, „огън” (60); дяволът, скиптър на царството, Върховния владика, Божественият мъж, обителта на Вседържителя (67); „Кръст”, „паметник”, „вяра” (74); Буквите като космически символи, Светлината като символ на знанието, Книгата като символ на вселенското зрение (75); сѐн, тъмница, камък гробен, безплодни тръни, звънци, кучетата, нож, слънце, хляб, орден (80); врата, език, олтар (88); Балкана, лозата, лястовицата (90); „черен гарван”, „хубава жена на пътя им”, „закука кукувица”, „бяла и червена кърпа”, „броеница”, „червен карамфил” (91); икона, хляб, огнище, вода, зърна, вино, пръст, кръст, кръг, очи (94); градът, страхът, лабиринт, светлината, мракът, снежинките, пътят (95); празната обвивка, рентгеновото зрение, безжизненото сърце (96); „антихристът”; „огледалото”; „огънят”; „мракът”; „пътят” (98); сандъчето, „тенекиени обшивки по ръбовете” (102); Бог, злато, Св. Георги, огън (104); слънцето, въздухът, небето, змията (106); „злато”, „правоверен”, „ага”, „истина” (108); „аеропланът”, „кръвта”, „превързката”, „мазата”, „целувка” (109); „филоксерата”, „смадовранката” (111); „ще амрази къпането”; „тая пластмаса”, смръщи вежда”, „пална две цигари” (116); „Църквата”, „малкото пенджере”, „къщите”, „пътят” (117);

Синекдохи

„наказа Египет“, „прокле Ария и неговата ерес“ (31); „Повратни съзвездия“ (51); „да утетиш желязеците го сърца“, „доблестен и чуден е коренът“, „но и плодовете на корена са достойни“, „лице в лице говори“ (55); „отечеството, което го роди“, „сеитбата на неговите поучения“ (56); „учителския престол“, „градът, стоящ на върха на добродетелта“, „сана на светителството“, „прелетяха до стените“, „поживее богоугодно“, „Андреевите брътвежи“ (63); „руси“, „московци“, „славяни“, „отцегугатели“, „славянско писмо“ (76); „Какво бяло лице! И тънка в кръста, а полите и широки като на кукла“, „очите ѝ сини зъбите бели...“, „Каква чудновата бърканица – мислеше си той – от жена, дете и дявол“ (91);

Синтактичен паралелизъм

„нито се сливат чрез съединението, нито се разделят от броя им“ (Св. Августин) (46); „Облажвам твоите досточтимни членове! Облажвам твоя доброгласен език, защото не спря да славослови Бога! Облажвам очите, защото не въдремаха в сън, що отвежда към смъртта! Облажвам ръцете, защото се не полениха, старателни в молитвения труд! Облажвам и нозете, защото не отслабнаха във всенощното бдение!“ (65); „Идеята със стихийна сила проникваше всъду, обхващаше всичко – и балкана, и равнината, и колибата на сиромаша, и килията на монаха. Давже и чорбаджиите, жигосаната класа, спъвалото на народното напредване, се намериха под обаянието на идеята, която вълнуваше умовете на средата им.“ (81); „Едно се впряло в корема ти, друго та ударило в рамото, трето в ребрата та престъргало – себе си ли, другите ли да спасяваш?“, „В такава време ти се ще да имаш две сърца – едно за чест, друго за мерак, а то, опустялото – едно: разсечи го, разкъсай го – пак едно!“ (105);

Сравнения

„секира, остра като бръснач“, „то подскочи като рибка“, „опаищата му се влачеше като зелена змия“, „скъпоценните камъни грезеха като разрината в жар пеиц“, „с очи като големи паници“ (1); „звъннали като звънци на подгонено стадо“, „като паднали облаци“, „като поларени от люта есенна слана клюмали надолу листата“, „те пицяха като изгорени зми“, „втурнал се като лекокрила птица“, „горещи сълзи парели като живи въглени“, „изпицяла като диво горско пиле“, „покосил ги, както косата коси“ (2); „както и от първото небе до земята“, „пак се преобрази и бе като ангел“ (6); молитва като укрепена кула; сърце като смокиня; полета на орела като полета на стрелата; орелът като явление на Бога (7); „сковано като в лед“ (8); „пребиваваше като гълъбница“ (10); „лениво излежавали се като мъртви“, „паднаха по земята като Божи звезди“, „жени и мъже връха като в котел“, „водата покриваше грешиниците като морска вълна“ (12); „дяното му око е като звезда, а лявото като лъвско“, „пчелите не се различават една от друга, а всички имат еднакъв образ“, „но всички ще бъдат като ангели Божи“, „човешките дни са като трева, като полски цвят прецъфтяват“, „и ще се избели земята като сняг, и ще стане като хартия“, „земята ще бъде равна като трапеца и бяла като сняг“, „Господи, като девица съм пред Тебе и нямам грях!“, „праведните ще засветят като слънце“, „бедните и богатите ще загинат като добитък“, „колкото е човешкия род, толкова са и ангелите“ (13); „две риби, които бяха съединени като волове за оран“ (15); „прелитайки като орел“, „светна като слънце“, „чист като ангел“ (23); „високо летящият орел“, „великият колчан“, „като гръм“, „изрече по-велики неща от Мойсей“, „както словото, което е в мене (...), така и единородният син“, „както словото, което се облече в звук (...), така и словото което се облече в плът“, „както е невъзможно словото да бъде отделено от душата, така и Бог-слово е неотлъчимо“, „по-безгласен от рибите“, „по-мъдър от философите и витишите“, „по-мъдър от книжниците и по-изкусен“ (25); „подобно на светилник“, „Както великият в светиите цар

Константин заедно с майка си Елена извади из недрата на земята животворния Господен Кръст, така и той – този четвероблаговестник” (26) ; „като желязна жила е шията ти, а челото ти е медно” (29) ; Често Константин и неговото дело се сравняват със слънцето, което осветява тъмен пейзаж, символизирайки просветителската му роля и принос за разпространението на знание и християнство. Делото на Константин понякога се сравнява с война или битка, подчертавайки трудностите и предизвикателствата, пред които той е изправен. Използват се сравнения с дървета или цветя, за да подчертаят плодовете на делото на Константин. Сравненията с божествени понятия или светци служат за подчертаване на святостта на Константин и значението на неговото дело. Делото на Константин се сравнява и с доброта и справедливост, за да се подчертае неговата хуманност и загриженост за хората (30) ; „Исак по подобие на Христа” ; „Светата меса, сиреч литургия” (31) ; „зли тръни” ; „Христовото стадо” (39) ; „и както на родителите, да кажем, е приятно да приемат от своите младенци признателност, така и ти, преподобна майко, приеми тази малка похвала” (41) ; „бузи като сурзулици” (42) ; „като украси с щитове и оръжия” ; „Днес съществуващи, а утре ще се разтурши на прах” ; „кръвта тече като река” (43) ; „Още когато го поставише за цар и слагаше на главата му диадема, тя изглеждаше като изпълнена с тръни” ; „Царят като я слушаше се безкокоеше” ; „Като чу това царят, веднага отне сана от епарха” ; „Като узна царицата, започна да моли царя да не прави това” ; „Така като намериша път, римляните влязоха в българските земи” (44) ; „огненочервен като кръв” ; „искри като факел или като въглен” (46) ; „небесната твърд е като лед” ; „слънцето го сравняваме с небесното тяло, то ни се показва като много малък светилник в огромно дом” ; „И то излиза като жених из чертога си” (48) ; „тънко като дим” (50) ; „Небето ще се свеи като свитък” ; „Небето се втвърди като дим” ; „Те са поставени като господари и управители” ; „като послушен слуга” ; „Самото слънце стане като горящ въглен или направо стане кърваво” (51) ; „Неделя, сред мъчениците прехвалена” ; „на Христос уговорена дева” ; „неопетнена гълъбцица” ; „чисто агънце” ; „тайна мироположница” (52) ; „принесете вяра като съсѣд” ; „като просвети всички подобно на слънцето” (53) ; „и втурнаха се внезапно множество жители от града, сякаш някакъв порой” ; „като на прославения Йоан отишелническо беше възпитанието му” ; „както орел приютява рожбите си към своята грѣд” ; „като на достойни се даде” (55) ; „като от детски стрели бяха неговите рани” ; „лееца се подобно на бързотечен поток” ; „като ефирна сянка” (56) ; „като ядене поднесена” ; „както в древността Червеното море гордия фараон отнесе” ; „цялата вселена не може да се равни само на косъм от главата му” ; „който бе повече от човека човек” ; „честна като на ангел глава” (58) ; „да получим и ние малка награда, както оная вдовица” ; „сякаш полагаше в сърцето си възлизане по някаква стълба” ; „отклонявайки поради това целия си ум и мисъл от земните неща, то всецяло чрез ума си се приближаваше до Бога” ; „всеки съвършен дар идва свише, като слиза от Бога” ; „имаше тих и хладен сякаш зефир попѣтен вятър” ; „Подражавай на апостолите, бѣди истински ученик на Спасителя, така че и ти да станеш от гроба при второто му пришествие” ; „странстваше от място на място с такова смирение, както някой би казал, и труд, и кротост” ; „Не съм по-добър от пророк Йона” ; „беше за сираците, за вдовиците и за бедняците като истински роден баща” ; „мощи сякаш съкровище” (63) ; „Аз съм като глух, нечуващ и като ням, устата си неотварящ!” (64) ; „Докато друг човек другояче ще разказва и всеки от тях иска да утвърди своето, аз пък уповавам се на мъченика, не изповядвам благодатта нито на тези, нито на онези” ; „И той беше от великия и преславен сръбски народ [комуто е присъщо] не само да превъзхожда другите народи с военни сили и да надминава с богатство, с красота на мястото и с величие съседите си, но да се украсява и слави с царе най-благочестиви и премъори, към които е премного благосклонен” ; „защото колкото Благодатта е по-висша от сянката на Закона, толкова и служителите на Благодатта са по-висши от тайнослужителите на Закона” ; „Те не размиряваха църквата с еретически вълнения и с елиски жертвоприношения, ни с лъжеучения, както синовете и племенниците на Св. Константин Велики” ; „сина, наистина подобен на Исаак с благопокорство и послушание” ; „чито усилии и мъки за истината не могат да се сравнят с ничии” ; „и на неговите мощи, като на нетленно съхранени от Бога” ; „първородния, който беше такъв, за каквѣто говори Солотмон” ; „тъй като бе премъдър като дивно творение на Божиите ръце” ; „и че колкото външният ни човек извехтява, толкова вътрешният се обновява” ; „скочил изведнѣж като диво магаре” ; „че превъзхождаш с премъдрост много царе, които са били преди тебе” ; „Като някакво многоценно съкровище” ; „И знай – рече, – колкото него си облагодетелствал, толкова себе си си оцетил” ; „А

той, колкото величието на царството нарастваше и се множеше, толкова по-смирен помисъл носеше в покорния си разум”, „Не се поддаде на женските сладости като Соломон, не погуби скиптъра на царството, послушен на младостта като Ровоам, 40 не изгони пророците като Ахав, не посегна безумно срещу Светото като Озий, но съвсем противно на това – смирваше висотата на царството си пред архиереите, почиташе достойно с много страх и благоговение Светите неща, а всичко останало управляваше чинно и богоугодно”, „а благопрочумият Св. Стефан сияеше като някое слънце заради блестящата добродетел на своя живот”, „равния на ангелите Арсений”, „Оня, цом чу това, изрева сякаш звяр”, „С какво е достоен за удивление Йосиф? С това, че е продаден от братята и хвърлен в ямата като символ на Христа. Ала, Св. Стефан понесе не само заточение, но и лишаване от светлина”, „Не стана ли оня цар на Египет? И този стана цар на сърбите. Но оня прочее беше от Закона прообразен на благодатта и владетел на безбожен и нечист народ, а този – в самата благодат и владетел на избрани хора и на свят народ, на царско свещенство, на Христово стадо, което е много по-високо от хората на оновова; и той беше приятел на многострадалния Йов. Както Йосиф надминава източните, така и този надмина западните царе с благочестие и правда, с милостиня и безлобие. Превъзшил ги твърде много със слава и богатство, той се приобщава към страданието. Но краят на двамата не е еднакъв – както във всичко, така и тук по-богатият е Св. Стефан чрез мъченическата си смърт. Той се приравнява някак и даже много към Исус Навин”, „но, сякаш втори Мойсей”, „Достоен е за удивление Соломон, по-висок в премъдростта от всички, царувал в Израил, но станал роб на женски сласти, накърни славата чрез порока. А този, цом от природата бе надарен с премъдрост, премъдро се запази от такъв порок понеже бе насочил желателната част на душата си към отвъдземните неща. Не беше ли построил оня многозлатна и многославна църква – ала за нуждите на старозаветните служби и за освещаване на жестокосърдечния Израил. Този пък създаде храм на божествените тайни за служба на благодатта и Христовото достойние и за молитвено събиране на хората. Какво са пред това дело ногопрославяният езически храм и изкусно сътворените му колони, Йосифовите житници или недобре пресметнатите стени на [Вавилонската] кула в Сенарското поле, или многоустръдно построеният дом в Ефес, цом не бе от полза за съградилите го?”, „Той беше и като Даниил мъж с най-добри желания и ревнител като Илия”, „защото дойде в манастира подобно на неукротен див юнец”, „неговите слуги, дебнеци сякаш ловджийски кучета и очакващи желания лов”, „тези ръце са по-свети от онези, които се бяха прострели на планината, за да приемат скрижалите на Закона.” „Да целуваме гърдите, хранилище на много блага, по-високи и по-почетни от оня съд с манна”, „излезе със сияещо лице, както някога Мойсей, когато излизаше от скинията на Завета”, „по-висок в премъдростта от всички” (67); „влязъл в тебе като в съсъд”, „оставил тялото си като бремe на клеветника”, „като мъченик” (68); [измаилтяните –] „и като лозе обирани”, „жители я имаха сред себе си като воин непобедим”, „като сено срещу огън” (69); „като вас смъртен”, „като прах” (74); „Единият край на тази ивица е Раят, та поради това се нарича Врата на Рая. Защото облакът е като мъгла, дъждът като роса, снегът като слана, а вместо град [имаме] лед. По своята форма звездите са кълбовидни (75); „като лъвове”, „като погуби първите хора на земята”, „като знаят всички други племена и народи своя род и език” (76); „жена като трендафил”, „черни и тънки като гайтан вежди”, „дълга като коприна коса” (78); „кърджалите като бесни нападнаха”, „тя приличаше на амазонка”, „като агнета на закление” (79); „проплака боя Еремия, който от детинство още е привикнал да се оплаква като вдовица”, „попитах аз плачущият израил на бреговете босфорски”, „Афоресаният от восточната църква, проклетият от схизматическата екзархия и наказаният от великият монгол – редакторът на „Македония”, „Накачил съм се, за да ми се смеят и кучетата, както ще се смеят и на цял български народ”, „както се избягват нашите градски и селски чорбаджии, или както Дорчо и Григорчо попят попове.” „повечето гражданци лежаха на слънце като бейове”, „Дързост, да изядем червиша, пък нека ни избият, както избиха и нашите прадеди!” (80); „лице великопостно като на Ивана Коприваря”, „киселееща като усмивката на Фачка Зобидренката”, „горната част на главата му и днес има подобие на някоя Сахара” (82); „Мислите на чичо Денчо взеха да се разтакат, както цом се разтакат белите паужини”, „а той усети, че му става нещо така харно, харно като кога се накади с оман” (85); „денят простре върху потъмнелите планински чалове влажния си ямурдук, па като морен пътник току виж, че се сврял под него”, „скри се като пуцинак в Балкана” „всичко цом могло душа да носи, дошло тук като на сбор”.

„душа му поби към слънце нагоре като полски знак”, „като някой харамия развял ямурдук”, „и сподавя тъмния ромон на гората, като зелено море”, „шепота на гората, като потайна мъква” (90); „сбляжъл си кожата, под нея се показала втора – като на риба, с дребни лъскави люспи; лъснала трета като на гуцер” (92); „Тя ме пази като вълчица... мене и всичко около мене... бъдете спокоен!” (93); „студените камъни пареха като огън”, „се лута като насън”, „и сякаш се събуди от тежък, мълчителен сън”, „глухав като пусто дърво”, „спря се като на раздяла”, „душата напирва да изхвъркне от устата му като птиче”, „свит на кълбо”, „вече се премятаха снежинки” (95); „Очите ѝ, като рентгенови лъчи; Тя се движеше, като робот” (96); „Гледат я... – завърши неопределено бабичката и църбата ѝ челюст се прилепи като уста на костенурка.” „Другите гледаха да подхванат разговор за полската работа, за кризата и безпаричието, но се спъваха и млъкваша като задавени.” „А когато другите лягаха да спят, тя мигаше като пребита пред мижавата лампа, кърпеше дрешките му, от вехтото правеше ново.” „Очите ѝ бяха студени и сухи, цялото ѝ лице изглеждаше като изляно от дърво.” „Очите на старата се изкривяваха като на изплашена биволица.” „Колко ме е мразела! – плачеше Тошка. – Отдавна ми е точила зъб, но се е прикривала. Страхувала се е от Минча. И защо? Какво съм ѝ направила?...” „Тошка приличаше на вейка, черната ѝ пребоядисана фустанела висеше като закачена на тояга. Нямаше прежната руменина на лицето ѝ, бузите ѝ бяха се стопили, очите ѝ, закръглени дълбоко, горяха като възпалени.” (97); „Вратата като крехка свец”, „Страдението с огън”, „Човешкото тяло като клетка” (98); „Някога покойният му баща казваше, че така ненаситно и лакомо започват да ядат старците, преди да умрат.” (100); „като спомен”, „като подгонени”, „като паяк-кръвосмукач” (101); „като веществено доказателство”, „като миндерче”, „да пази сандъчето като очите си”, „и то като мнозина други стана партизанин”, „като на живо съществуване” (102); „Дилемата му беше като тежест на планета на раменете.” (103); „Златото е деликатно като женската плът”, „Той беше прав като Сократ”, „бъбрив като бръснар”, „че беше едър като планина и развит като атлет”, „Смъртта на тоя тип бе възприета като нещо съвсем загадъчно” (104); „уж края на септември, а слънцето грее като през ваканцията”, „изникнаха такива поети като... Маляков” (106); „доведе тоз страшен Даскал – комита, тоз пусти перуценлия”, „пречеши му тя като конска муха да смисля спокойно върху последната, може би най-важната истина” (108); „скочи като ужилен”, „той се кандилна и се гътна на земята като чувал”, „превързан през челото с бял парцал като с чалма”, „кръвта шурутеше... като тънка струйчица”, „той посягаше да пипа превръзката, но тати не му позволяваше, сякаш беше нещо много опасно” (109); „тя също излезе филоксерата”, „ако с такова вино полееш камък, камъкът ще се пръсне, сякаш е Взривен с барут”, „после се спусна подобно камък” (111); „сякаш редяха не думи, а онези светли, тежки камъни – редяха ги под прав ъгъл” (112); „налетяха мисли, тревожни и бързи като мълнии” (113); „в месеца тревен, който е бил петия от началото на годината” (114); „зениците разтворени широко като на сафрид” (115); „голи като в офорт”, „последва като редник” (116); „Бялото сякаш беше седефено”, „Снежен прах димеше в разветите ѝ поли”, „Голяма черна дъска” (119); „гладен като карпатски вълк”, „зъл като разгонена белка” (120); златистожълта, сякаш излята от есента (121);

Фигури

(етимологични фигури, инверсии, реторични въпроси) –
 Вж: етимологични фигури, инверсии, реторични въпроси

- Етимологични фигури

„роса оросила”, „пожар опожари”, „дар ще ви даря” (2); „в светлостта на Светците” (65);

- Инверсии

„деца ненакърмени“ (2) ; болест неизлечима (5) ; „кога видяхме великото това съкровище“ (55) ; „кой знае какви гладни години и какви мъки на тоя и на оня свят щеше да ми предскаже съנותълкувателят на нашата сляпа екзархия“ ; „За тия кучета, за които ще излезе министерско решение да се скопяват“ ; „– Кой си ти? – попитах аз плачуцият израил на бреговете босфорски“ (80) ;

- Реторични въпроси

„Нали тая заран е затрил толкова човешки души – как ще вземе Светото Причастие?“ (2) ; „На кого уподобихте Бога“ ; „Нима дърводелец сътвори иконата или златар създаде образа“ (44) ;

Хиперболи

„Диоклециан – най-нечестивият и най-недостойният за скиптър на царството, и само бесовете са печални. А той, като се разяри, срецу зверовете морски, бесове се подвизаваха към зло подтикващи“ (52) ; „А ти, ако го не потърсиш усърдно, ще се превърнеш в чедоубийца!“ (64) ; „най-щастливите времена“ ; „най-голямо зло“ (101) ;

Хронотоп (време и пространство)

- Време

протяжно, приказно (1) ; протяжно (2) ; протяжно (в средата на деня, по обяд) (3) ; протяжно (от II в. пр. Хр. до II в. сл. Хр.) (8) ; протяжно (1218-1241 г.) (9) ; протяжно (I в. пр. Хр.) (10) ; протяжно (след Възкресението на Иисус Христос) (11) ; протяжно (Второто пришествие на Христос и Апокалипсисът) (13) ; протяжно (по време на Тайната вечеря) (15) ; протяжно (преди две хиляди години) (20) ; „За буквите“ е единственото запазено полемично съчинение от Черноризец Храбър; вероятно е писано в края на IX в., около 893 г.; не се знае със сигурност къде точно е написана творбата (21) ; IX в. (23) ; протяжно (между 869 и 886 г.) (24) ; протяжно (I в. от н.е.) (25) ; 1356 г. (26) ; протяжно (30-те г. на I в. от н.е.) (28) ; протяжно (легендарно: 33 г. от н.е.) (29) ; „Пространното житие на Свети Константин-Кирил“ е написано през втората половина на IX в., малко след смъртта на Константин-Кирил през 869 г.; предполага се, че текстът е създаден от един от учениците на Константин-Кирил и Методий – най-вероятно Св. архиепископ Климент Охридски или някой от техните близки последователи; това житие е част от т.нар. Кирило-Методиевски цикъл от текстове, които имат за цел да прославят делото на двамата братя и да утвърдят значимостта на тяхната мисия за създаването на славянската писменост и разпространението на християнството сред славяните; текстът е написан в контекста на разпространението на славянската писменост и богослужение на славянски език, което се е случило в рамките на IX в. (30) ; протяжно (IX-X в.) (32) ; протяжно (II-VIII в.) (33) ; 705-707; 739-756; 814-831 г. (34) ; протяжно (IX в.) (35) ; протяжно (от края на X и началото на XI век) (36) ; протяжно (1230 г.) (37) ; протяжно (от Адам до пришествие Христово и от Христос до 12. индикт) (38) ; 11 февруари 1211 г. (39) ; протяжно (1235 г. – Второто българско царство)

(40) ; Второ Българско царство при Иван Асен II (1217-1241 г.) – предполагаемо: след победата при Клокотница (1230 г.) (41) ; протяжно (XIV в.) (42) ; протяжно (842-948-1078 г.) (43) ; протяжно (XI-XIV в.) (44) ; периодът от сътворението на света до 1081 г. (тогава сваленият от трона Никифор III Вотаниат довежда на трона Алексий I Комнин) (45) ; протяжно (IV-V в. пр. Хр.) (46) ; протяжно (400-та г.) (47) ; протяжно (550 г.) (48) ; протяжно (III-VII в.) (49) ; протяжно („Защото тези неща са произлезли по повеление на Твореца от земята, водата, въздуха и огъня“) (50) ; обхваща шестте творчески дни на Бога (51) ; времето на управление на император Диоклециан (284-305 г.) (52) ; протяжно (1396 г.) (53) ; протяжно (XIV в.) (54) ; 2-3 години след смъртта на митрополит Киприан, ок. 1409 г. (55) ; 1350-1393 г. (56) ; Димитровден (57) ; протяжно (I в. пр. Хр.) (58) ; протяжно (XVIII в.) (59) ; протяжно (не е споменато точното време, в което се развива събитията, но се подразбира, че става въпрос за времето, когато България е била под турско робство и по-конкретно преди 1491 г., защото през тази година Теофан Рилски посреща своята гибел) (60) ; протяжно (XVIII в.) (61) ; данните за живота на рилския светец имат предимно агиографски характер и богослужебна функция; житията, които са достигнали до нас, датират от XI в. насам, т.е. най-ранните от тях произхождат столетие и половина след смъртта на отшелника, което означава, че имат преди всичко легендарен характер (64) ; протяжно (X-XI в.) (65) ; протяжно (XIII-XIV в.) (67) ; протяжно (XIV в.) (69) ; протяжно (XIV в.) (70) ; 499 г. (72) ; протяжно (началото на XVII в.) (73) ; протяжно (1361-1489 г.) (74) ; 1380 г. – трето десетилетие на XV в. (75) ; действието се разгръща в рамките на линейното време и представя събитията от раждането на Св. епископ Софроний Врачански до момента на неговото ръкополагане за духовник през 1762 г. (77) ; протяжно (XIX в. – епохата на Българското национално възраждане) (78) ; началото на XIX в. (79) ; протяжно (70-те г. на XIX в.) (80) ; протяжно (1876 г.) (81) ; протяжно (XIX в. – епохата на Българското национално възраждане) (82) ; 20 май 1876 г. (83) ; периодът след Освобождението (85) ; протяжно (периодът след Освобождението) (87) ; протяжно (20-те г. на XX в.) (88) ; протяжно (3 години) (90) ; протяжно (1923-1924 г.) (93) ; протяжно (надвечер) (94) ; 1833 г. (95) ; имаме представа за времето, ясно разделено на дати (96) ; протяжно (след 1930 г., между лятото и зимата) (97) ; последното десетилетие на XIV в. (98) ; протяжно (м. юни) (100) ; протяжно (864-927 г.) (101) ; протяжно (последното действие в откъса се развива на 9 септември 1944 г.; предходните събития са описани бегло, с ползването на неопределени времеви периоди: пролетта, няколко месеца и т.н.; в няколко действия са назовани конкретен брой години: 2 години в затвора със студент – квартирант; 1 година и половина (до лятото) в квартирата на старата жена; сборно с „престоя в землянката няколко месеца“ и „скорошното“ излизане на политическия затворник на свобода можем да заключим, че са минали не по-малко от 4 години от първоначалната ни среща със сандъчето до финала на откъса, поставяйки началото на събитията ок. 1940 г.) (102) ; протяжно (XX-XXX в.) (103) ; протяжно (малките часове на нощта) (104) ; протяжно (късна пролет, първата четвърт на XX в.) (105) ; протяжно (краят на 70-те г. на XX в.) (106) ; протяжно (по време на Априлското въстание от 1876 г.) (108) ; протяжно (втората половина на XX в.) (109) ; протяжно (в бъдещето) (110) ; протяжно (XX в.) (111) ; протяжно (VII в.: 632-667 г.) (112) ; протяжно (зимата) (113) ; пролетта на 1668 г. – XVII в. (114) ; протяжно (неделен следобед) (115) ; протяжно (ранна пролет) (116) ; минало време (споделя спомени и преживявания от миналото) (117) ; протяжно (XX в.) (118) ; протяжно (втората половина на XX в.) (119) ; пролет (в първата половина от романа действието се развива в две времеви рамки: когато Вангел – главният герой – е на 19 години и когато той е на 29 години (това време обхваща управлението на Селим II /1566-1574 г.), което означава, че сюжетът е позициониран през XVI в.) (120) ; XX в. – 1985 г. (121) ;

- Пространство

протяжно (приказно) (1) ; протяжно (2) ; протяжно (пред гостилница) (3) ; протяжно (Авраамовия дом, Содом и Гомор, планината Изгор) (8) ; протяжно (Йерусалим, Палестина, Антиохия, Сирия, Александрия, Египет; „града Търново“, „на Понтийското море“, българските земи при цар Иван Асен II) (9) ; протяжно (Израил) (10) ; протяжно (Рим) (11) ; протяжно (планината Тавор, Небето) (13) ; протяжно (Небесното царство, Раят, преизподнята) (15) ; протяжно (Европа, Азия,

Африка) (20); Моравската мисия – единственото географско понятие е Рим, където славянските първоучители и учениците им са пристигнали най-вероятно в края на 867 г. (23); протяжно (Солун, Олимп, Рим, Панония, Моравия) (24); протяжно (Ефес) (25); протяжно (Велико Търново) (26); протяжно (Капернаум) (28); протяжно (легендарно: планината Товар) (29); „Пространното житие на Свети Константин-Кирил” е написано в контекста на Първата българска държава през IX в. – по време на управлението на княз Борис I; основното пространство, в което се развиват събитията, включва Солун – родният град на Константин-Кирил, Константинопол, столицата на Византийската империя, Моравия и Рим – тези топоними не само определят местата на действие, но и символизират различни етапи в духовното и интелектуалното развитие на Константин-Кирил, отразявайки влиянието на различни култури и религии, както и усилията на Константин и Методий да утвърдят християнството и славянската писменост (30); протяжно (северозападната част на Рило-Родопския масив) (32); България (33); скалният релеф (вис. 2,60 м, шир. 3,60 м) се намира край с. Мадара, Шуменски окръг; релефът е изсечен върху отвесна скала от ястъчник; разстоянието от основата на скалата до надписа е 23 м (34); протяжно (Стария дом, Велико Търново, р. Дунав) (35); протяжно (района на с. Ключ и прохода Траянова врата) (36); България, Велико Търново (37); протяжно (: България) (38); протяжно (Търново) (39); протяжно (Велико Търново, Понтийско море) (40); Търново, Каликратия, Велика Никея, Цариград (41); протяжно (Епиват, Божиероб, Велико Търново) (42); протяжно (България, източните римски провинции) (43); протяжно (: Източните римски провинции, България) (44); мястото, на което се развиват изобразените исторически събития; според откъса от дадения текст това са територии, владени от Византия и България (45); протяжно (Вавилон; Топазин; индийските планини; Ливийския Кархидон; Индия; Етиопия, р. Термодонт, Матунтийския Кипър, Сирия, Скития, Ливийските планини, планина Тавър) (46); протяжно (психологическото време и пространство) (47); протяжно (Кападокия) (48); протяжно (Витлеем, Палестина, Йерусалим, Божи гроб, Дамаск) (49); протяжно („Бог нарече небето твърд, като ѝ повели да бъде посред водите”) (50); библейският „център на света” (51); протяжно (Северозападна България) (53); протяжно (Москва, Цариград, Йерусалим, Киев) (54); според А. И. Яцимирски словото е произнесено в Киев (55); от Килифаревския манастир, през Цариград и о. Лемнос до Велико Търново (56); Божият храм (57); протяжно (до р. Йордан) (58); Рилския манастир (59); протяжно (от произведенното става ясно, че събитията се развиват в България) (60); протяжно (Жеравна, Хилендарския манастир) (61); протяжно (Епиват) (65); протяжно (Овче поле, Цариград, Диоклития, Дечани, Завечан) (67); протяжно (Видинското царство) (69); протяжно (Тракия, Косово, Търново, Видин) (70); протяжно (Европа, Римската империя, Тракия и съседните провинции) (72); протяжно (Родопите) (73); протяжно (Велико Търново, Средец, Гърция) (74); В Старозаветния апокриф са упоменати няколко топоса: Агриповото село, където Авимелех бива изпратен от Йеремиа, за да набере смокини за болните; Йерусалим, който бива обсаден и опустошен от халдейския цар; Вавилон, където народът на Йерусалим е бил пленен; река Йордан, откъдето народът на Йерусалим поема пътя обратно към Йерусалим; новият град Самария, издигнат на пусто място и населен от тези, които са изхвърлени както от Йерусалим, така и от Вавилон (7); космоса, земята (75); житието е обусловено от пътуването на героя и неговите премеждия в Котел, Цариград, Юсходар, Шумен (77); Копривица (78); с. Преслав (дн. Велики Преслав) (79); протяжно (някъде на Балканите) (80); протяжно (Сопот и околните села) (81); протяжно (малко градче в подножието на Стара планина) (82); протяжно (Черепишкият манастир, Врачанският балкан, р. Искър, Челопек) (83); София (85); Копривица (87); протяжно (някъде в България) (88) по време на жътва из равното Софийско поле (89); протяжно (Балкана) (90); присъстват пространствени опозиции „горе: долу”, където „горе” е Балкана – пространството на свободата, погъването на законите, но и на лишенията от любов, а „долу” е робството, там са социалните регламентации, там обаче е и любовта... Смъртта на Шибил и Рада е описана в откритото пространство пред очите на другите, където символично се извършва „сватбата” им. Последният епизод от разказа, разкрит чрез ретардация, бавно и в детайли проследява придвижването на Шибил по улицата, където сякаш цялата природа е превърната в жив декор (91); протяжно (София, лекарски кабинет) (93); протяжно (около семейното огнище) (94); гр. Преспна и пътят към с. Гранче (95); Събитията в разказа се развиват около салона за красота и по улиците на града. Имаме представа за пространство в разказа (96); протяжно (неизвестно село в Добруджа) (97); Основното действие се развива в Средновековна България, през XIV в. – Бог, традиция, селски живот, съпротивление, криза, идентичност (98); протяжно (София) (100); протяжно (Северна

България) (101); протяжно (*градски квартал; полицейски участък; стая на Ключари; затвор; военен пост на граница; музеят на революцията*) (102); протяжно (*Франция, но и различни планети*) (103); протяжно (България) (104); протяжно (*в района на Дьовлен*) (105); протяжно (*някъде в България*) (106); протяжно (България) (108); село, вероятно в България (109); протяжно (*астероид, преобразуван в космически кораб*) (110); протяжно (*българското село и българският град*) (111); Фанагория (столицата на Велика България) (112); протяжно (*коларски път*) (113); планината Родопи, село Подвис (България) (114); протяжно (*семеен апартамент*) (115); протяжно (116); протяжно (*село в Родопите – България*) (117); протяжно (*къщата на Тома*) (118); протяжно (*Литературният институт в Москва*) (119); Солун, Средиземно море (120); Северна България, град Видин (121);

Чувства и вълнения

Уводът на житието изцяло е посветен на агиографския мотив за *ползата*. Тук тя е превърната в своеобразен лайтмотив. Ползата от житието на светеца е поднесена в душеспасителен план. Разказът за пътя на Св. Иван Рилски „*подбужда към подражание*“, „*тласка към по-гореща ревност*“. Той е първобраз за всеки християнин. Затова творбата е полезна и необходима и за отшелника, тръгнал по пътя на „*блажения Иван*“ и за всеки негов подражател, дори за онези, които само слушат за благочестивия му живот. Разказът за живота на светеца се представя чрез разгърнатата метафора „*душевната храна*“, която ще насити „*душата, топяща се от божествен глад*“. А „*душевната храна*“ е основна и единствена грижа на християните. Общата тематична перспектива на творбата е съсредоточена върху ползата от земния път на светеца, който единствен може да бъде образец за подражание на хората. Това смислово съсредоточаване на житието в сферата на земното структурира повествованието по специфичен начин. Земното време е векторно. То има свое начало (Сътворението), своя кулминация (Въплъщението) и своя перспектива (Второто пришествие). Земният хронотоп е събитен и може да се моделира сюжетно, за него може да се разказва. Неслучайно речевата дейност на книжовника е описана с глагол, който носи общото значение „*разказвам*“, но дълбокият му смисъл е *правя другите съпричастни, на онова, което знам, споделям онова, което познавам...* Онова, което средновековният християнин познава, са животът и подвизите на светеца, а не неговото непознаваемо небесно битие (64); В основата на разказа за мъчението на Св. Йоан Нови стои вярата към Христос, любовта и саможертвата. Именно вярата поражда истинските чувства, тя дава кураж, помага на мъченика да не се предаде в трудния момент. Тя се издига над омразата, мъчението и страха. Йоан е готов на всякакви саможертви, дори на смърт, но не и на отричане от християнската вяра. Тези негови действия са доказателство за силната привързаност и отдаденост на Бога (68); Разказът „*По жътва*“, подобно на повечето Елин-Пелинови творби, е посветен на селския живот. В своето творчество писателят често представя неволите на селския човек, с усърдие разкрива селската психология и светогледа на човека от село. В „*По жътва*“ темата за любовта е издигната до фундаментална ценност, осмисляща човешкото съществуване. Редом до нея обаче „*стои*“ и смъртта – жестока и страшна. Младата Пенка, изгората на Никола, умира от слънчев удар. Съществено място в творбата имат пейзажните описания, които структурират композиционната рамка на повествованието. Именно чрез пейзажа в началото на разказа авторът подготвя читателя за следващите събития. Чрез метафоричния образ „*свило се е синьо небе над земята и сине огън и жар*“ е създадено усещането за някаква унищожителна стихия и безизходност. Цялата природна картина носи тягостното усещане за безпомощност, за дебнеща и приближаваща опасност: „*слънцето се е спряло огнено и немилостиво*“... Душите на жетварите са изпълнени с радост и надежда. Златните ниви ги правят щастливи. Те са благодарни на Бог за богатата реколта и заявяват своята непоколебимост да се трудят усилено: „*Нека работим, нека работим!*“... На фона на всеобщото въодушевление и веселие е разкрита любовната сюжетна линия. Чистата обич между Пенка и Никола ни праща към дълбините на човешката душа. В крайна сметка разказът „*По жътва*“ провокира размисли и чувства, бъдещи противоположни емоции у читателя. Следвайки фабулната интрига, ние следваме емоциите на героите. Трудът е окрияващ, но трудът може и да погубва човека. Чистата и красива любов носи радост и надежди. Смъртта „*идва*“ внезапно, за да погуби Пенка – обичлива девойка,

която заслужава щастие, тя е добра и трудолюбива. Смъртта никога „не пита” и винаги оставя след себе си много болка и тъга. Е, такъв е и животът! В него има от всичко по много – много радост и много тъга, много мрак и много светлина, много любов и много самота (89) ; Основните мотиви в приказката „*Вампирова булка*” са свързани с емоционалните зависимости между хората, с гнева и необузданата страст, които действат като зла магия и проклятие, когато „се появат”. Ако душата ти се окаже под властта на тези емоции – казано с езика на приказките, – значи ти е направена зла магия. Подобни емоции не са присъщи само на престъпници, пияници, наркомани или пропаднали хора. Те мога да бъдат открити и в най-изтънчените човешки същности, при които разрушителните емоции могат „да живеят” под формата на свръхчувствителност, извънмерна гордост или тероризиране на наследниците, сторено в името на „*доброто бъдеще на детето*” и мнението на хората. Злото в човека има една съществена характеристика – то „*мачка*” по-слабите хора. В подобни ситуации по-силният „*изяжда*” по-слабия. Този тип поведение е присъщо на всички хора, обладани от злобата, завистта, алчността, самосъжалението и натрапчивите мисли. Във „*Вампирова булка*” младата жена е отчаяна, че никой не я иска за съпруга, а това означава, че тя ще бъде засрамена от хората. Бракът за една жена открай време е бил и въпрос на престиж и социален статус. Ако никой не те иска, ще станеш за смях в обществото. Подобен емоционален срив може да понесе личност, чийто дух е силен. Вампировата булка на Николай Райнов се страхува от чуждото мнение, тя не иска да „*стане за смях*”. Ударена е гордостта ѝ, героинята няма увереност и самочувствие, защото и двете ѝ „*посестрими*” са се оженили, а нея никой не я иска. Най-малката дъщеря на царя просто трябва да порасне. Възрастта и прибраността ѝ я „*отвеждат*” в царството на злата магия и смъртта. Трябва да почакаш да „*прорастиш*”, да направиш така, че новият ти социален статус да бъде равнозначен на биологичната зрялост. (92) ;

II. IV. ДЕФРАГМЕНТАЦИЯ (Макроструктура: сюжет /наратив; ключови думи/ – тема)

Сюжет (наратив)

В беден селски дом живее баща със своите трима синове. Един ден той ги вика при себе си, за да им разкаже вълшебна история за едно гущерче, което спасява от страшна буря в гората. От благодарност гущерчето го отвежда при баща си цар Гущер, който е владетел на всички съкровища. Дава му съвет да не приема скъпоценни камъни, а да поиска белокоро дръвче. Цар Гущер го развежда из вълшебната пещера и първо му предлага скъпоценни камъни, а след това му подарява белокора фиданка. Царят казва, че дръвчето ще ражда всяка година златен плод. Башата посажда фиданката. И наистина – всяка година в клоните на дървото се появява по една златна ябълка. Да, но пак всяка година една ламя краде чудноватия плод. Башата иска от синовете си да убият крадеца. Заръчва на най-големия син да пази дървото през нощта. Той се проваля, поддавайки се на страха си. На следващата година същото се случва и със средния син. Най-малкият син се оказва по-смел и успява да пронже ламята със стрела. Докато най-малкият брат се бори с ламята, братята му отварят кръчма. Те се държат грубо с някакъв беден старец, който иска подслон при тях. Старецът прави вълшебство, за да ги накаже. Най-малкият брат се връща от Долната земя. По-големите му братя го отвличат, за да си припишат неговите подвизи. Странный старец спасява момчето и любимата му и наказва братята да не могат да се върнат никога у дома. Най-малкият син отива при баща си, който го приветства за делата му, донесли мир и благоденствие в семейството (1) ; На Петровден Крали Марко се събужда и иска да приеме Светото Причастие. Старата му майка го съветва да не взема ножа и боздугана, за да не извърши грях. Юнакът

изпълнява заръката ѝ, но младата му жена тайно скрива сабята и боздугана в гривата и опашката на коня. Тръгва Марко от Прилеп и се спира в повехнала букова гора, която му разказва за три синджира роби, които превеждат през нея. Втурва се героят и настига еничарите. Те отказват да пусят поробените. Марко вади сабята си и ги посича. Освобождава младите християни, дарява ги с по една жълтица и продължава пътя си към Светогорския манастир. Пристигайки там, юнакът се притеснява да влезе в светата обител, но старият игумен го успокоява, че е сторил добро дело и му дава три причастия (2) ; Един ден, по обяд, Хитър Петър отива на панаир. Прегладнял е и веднага се отправя към гостилницата. Но – както винаги – няма пари и е принуден да импровизира. Вади парче сух хляб от джоба си, отива до връщата тенджерата и надвесва зальк сух хляб, който трябва да попие мириса на гозбата. Гостилничарят тихо го наблюдава. Чака го да изяде залька, за да му поиска пари. Така и става – Хитър Петър изядва напоения с пара хляб, но е задължен да плати парата, която е използвал. Хитрецът заявява, че няма да плати нищо. Гостилничарят го заплашва, че ще изяде десет тояги, за да запомни, че няма безплатен обяд. Остроумният младеж му отговаря, че ако наистина е ял от парата на гозбата, то тези десет тояги трябва да ги изяде сянката му. Настъбралите се хора се присмиват на алчния гостилничар (3) ; По време на царуването на юдейския цар Езекия в Йерусалим идва синът Амосов на име Исая, когото очакват самият цар, йерусалимските князе, съветниците и синовете пророчески. Те научават, че Исая идва от Галгал при цар Езекия, за да извести за всички неща, които ще се сбъднат. Стоят пред него и слушат думите му, а когато чуват гласа на Светия Дух, прекланят колене, възпяват вишния Бог и знаят, че словата са истина – виждат пред очите си Исая в миг на възвисяване. Той разказва за откровението, което получава – славен ангел подава ръка и възнася Исая из небесата, за да проумее шест видения. Шест небеса възкачва, прозира неземна светлина и ангелска слава, пожелава дори да не се завръща в познатия плътски свят. Той разказва за великата слава на Бога, който е на седмото небе, както и за неговия любим син, за ангела на Светия дух и великия архангел Михаил. Исая рисува с думи онова, което е било отредено да види и да предаде сред плътските синове. Разказва за словата, които предвиждат смърт и възкресение. Пратеникът завършва историята си, обръщайки се към цар Езекия, като предупреждава, че краят на света, който познават, ще настъпи в последния род. Исая заклева онези, които стоят около него, да не известяват или записват разказаното, но ги призовава да разберат думите, да бдят за Светия Дух, но така, че в уречения ден да приемат венците на славата и да достигнат своето небесно възнесение (6) ; Господ иска да погуби Йерусалим заради множеството грехове на жителите му с изключение на Йеремиа, наричан от Господ „избраниче мой“. В същото време халдейският цар иска да ги пороби и отведе във Вавилон. Господ указва на Йеремиа кога и защо да излезе от града с Варух. След като напуска Йерусалим, Йеремиа отново се обръща към Господ с молба да се смили над Авимелех, който му е помогнал в миналото. Тогава Господ нарежда на Йеремиа да отиде с хората във Вавилон, за да им пророчества – Авимелех да прати в селото на Агрип, където да го скрие, а Варух да остане в покрайнините на Йерусалим. Йеремиа изпраща Авимелех в Агриповото село, за да набере в една кошница малко смоквини за болните хора. След това избраникът на Господ се обръща към Слънцето с молба да прибере ключовете от божията църква. Халдейският цар „повлича“ жителите на Йерусалим към Вавилон. Междувременно Варух отправя молитви към Господ да върне праведните в града, след което напуска селището и заживява в ров, а Авимелех, връщайки се с набрани смоквини, заспива под едно дърво за 86 години по Божие повеление. Когато се събужда, тръгва към Йерусалим. Той не знае, че е спал толкова време. Среща един старец от селото, от когото иска да му обясни какво всъщност се е случило. Щом разбира за доброто, сторено му от Господ, Авимелех започва да се моли. В този момент при него отива един божи ангел и го отвежда при Варух. Варух и Авимелех се молят на Господ да ги упъти как да пратят вест на Йеремиа във Вавилон. Тогава при тях идва ангел, който им казва какво да напишат в писмото до Йеремиа, а именно – израилтяните ще бъдат върнати в Йерусалим след 127 дни, но в града ще бъдат допуснати само онези, които са се отлъчили от вавилонците. Ангелът съобщава още, че ще дойде орел, който ще отнесе това писмо. Орелът идва, Варух първо разговаря с него, а след това кача за врата му писмото и 15 от смоквините, донесени от Авимелех. Когато орелът се среща с избраника, Господ му казва да събере хората и да прочете вестта. Хората сравняват орела с Мойсей и посипват главите си с пръст. Йеремиа изпраща писмо обратно до Йерусалим, в което призовава хората да се отвърнат от „всяка вавилонска смрад“. В уречен ден Йеремиа тръгва към река Йордан. Бог повелява израилтяните да изоставят вавилонските си жени и мъже, защото в противен случай няма да бъдат допуснати в Йерусалим. Някои от хората обаче,

решават да не се подчинят, като заявяват, че ще се върнат във Вавилон. Вавилонците не пожелават да отворят портите повторно. Това ги кара да спрат и да създадат град Самарна. Удовлетворен от делата си, Йеремия отправя молитва към Господ да го просвещава докато стигне до него, след което се пренася в жертва. Варух и Авимелех скърбят за божия избраник и решават да го погребат, но Господ им нарежда да не го правят, тъй като душата му ще се върне. Когато това се случва, Йеремия разказва на всички как е видял, че след 370 години с мир ще дойде божият син Исус Христос. Евреите му отвръщат, че тези думи вече са били изречани от Исая, Амосовия син, и решават, че ще го убият с камъни. Йеремия е убит, а Варух и Авимелех го погребват (7) ; Разказ за посещения на Господ и архангелите Михаил и Гавраил в дома на Авраам, който има обичай да не яде без гости. Тримата се *преобразяват* в трима пътници, които Авраам отчаяно кани в дома си след като *Дяволът* е препречил всички пътища на хората до Авраам, обричайки го на петдневен глад. След вечерята при Авраам Господ и архангелите Михаил и Гавраил отиват в Содом и Гомор, за да погубят грешните хора. Когато пристигат, попадат на Лот, който се опитва да ги предпази от грешниците. Те решават да унищожат дома на Лот, но Господ изпраща Лот и дъщерите му в планината Игор. След като Господ изпраща огън и унищожават двата града, Лот и дъщерите му погрешно разбират, че само те са останали живи и извършват грях. Лот, след като осъзнава какво е извършил, отива при Авраам, за да се изповяда. Авраам го изпраща до един огън край реката Ило. Оттам Лот взима *главни*, посажда ги и след като те раждат плод, греховете на Лот са опростени, а на Авраам му се ражда дете като дар за неговата отдаденост и почит към Господ. (8) ; Това е разказ за трима братя, които не могат да разделят бащиното наследство. Те спорят кой е роб и кой е син. Разгадават завещанието на баща, който е имал шест синове и една дъщеря. Разсъждават и върху проблема за женската вярност. Соломон винаги успява да разреши всички неразрешими проблеми в тези сюжетни колизии (9) ; Йоаким е богат и поднася повече дарове на Бога. А Ана сядат, плачейки, да се моли на Господ. Тогава един ангел ѝ се явява и ѝ казва, че ще зачене и ще роди плод, който ще стане известен в цялата вселена. Ана ражда момиче, името му е Мария. Детето навършва три години и Йоаким и Ана го завеждат в Господнята църква. Когато Мария навършва дванадесет години, един Ангел се явява на първосвещеника в църквата. Той събира *жезлите* на всички вдовици и когато тръгва да ги раздава, последният, на когото го дава, е Йосиф. Той прибира Мария в дома си. Но един Ангел Господен казва на Мария, че ще зачене от Божие слово. Така и става. Мария е вече в осмия месец, когато Йосиф се прибира. Обвиняват го, че е осеквернил девичката и му дават да пише от *Божията вода на изобличението*. Той се връща от планината жив и здрав. Подлагат и Мария на същото изпитание – и тя се връща невредима. Мария започва да ражда, а Йосиф я въвежда в една пещера и я оставя със синовете си. Намира една възрастна еврейка и я завежда при родилката. Когато излиза, жената разказва на Саломия за чудото, което е видяла. Саломия отива да види детето, докосва го и оздравява. Цар Ирод изпраща гадатели от Юдея да намалят Исус. След това изпраща войници, която да избият всички новородени. Елисавета взема Младенеца и се скрива с Него в планината. Ирод отива и убива Захарий. Когато свещениците го намират, съобщават на народа. Тогава на Симеон се *възвещава* да не вижда смъртта преди да види Христос (10) ; Св. апостол Петър прекарва последните 30 години от своя живот в пещера в планините около Дамаск, където има финикова палма и извор. Един ден на Петдесятница архангел Михаил му съобщава, че скоро ще напусне този свят. Няколко дни по-късно Исус Христос му се явява в образа на красиво дете, държашо жезъл, и го съветва да слезе към морето. На сутринта Петър стига до морето, където го очаква кораб с двама моряци и Детето Исус. Те го приемат на борда и потеглят към Рим. По време на пътуването избухва силна буря, но след молитвите на Св. апостол Петър, морето се успокоява и моряците, впечатлени от чудото, приемат християнската вяра. Когато пристигат в Рим, Петър извършва множество чудеса. Едно от тях е свързано с риболов – с помощта на Детето Исус улавя 12 000 риби, за да нахрани старейшините на града. Мъж на име Аравист предлага да купи Детето за 30 жълтици. Исус се съгласява, но при условие, че 18 от тях бъдат раздадени на бедните. По-късно Аравист има видение и осъзнава, че Детето е Исус, след което той и семейството му приемат Светото Причастие, заедно с още 1400 души. Император Нерон чува за чудесата и нарежда Св. апостол Петър да бъде заловен и разпънат. Петър може да избяга, но решава да се предаде. В Рим го изправят пред Нерон, но Детето Исус се явява, за да го защити. Един от приближените на императора, Кесанти, удря Детето и ръката му изсъхва. Преди да бъде разпънат с главата надолу, както сам е пожелал, Св. апостол Петър се моли на Господа за прошка на своите грехове. След разпятието от неговата кръв пониква маслиново дърво (11) ; Апокрифът „*Ходене на Света Богородица по мъките*” е изграден

върху диалог между Дева Мария и архангел Михаил. Чрез редуване на еднотипни въпроси и отговори е представена апокалиптичната картина на Ада. В стилистиката на средновековната литература е използвана повествователната техника на синтактичния паралелизъм, за да се създаде представа за цикличност и повтаряемост на внушението за греха и изкуплението. „*Ходене на Света Богородица по мъките*” разкрива мъчештите се грешници, потопени до кръста, гърдите, шията или изцяло в огнена вода. Окаяните нещастници са разделени в четири категории, следвайки прегрешението и възмездието, което получават: мързеливите лежат, но на одъри от пламък и огън; интригантите и клокарите са закачени за зъбите и змии като зли думи постоянно ги хапят по лицата; клеветниците са закачени на железни куки за езиките; лицемерните Божии служители, свещеници и монаси, които не изпълняват своя дълг и мисия, са изцяло потопени в огнена вода. Най-тежките прегрешения според апокрифа са езичество и ересът. Състрадателната Света Дева и светците умоляват Господ да е милостив към хората, защото „*те са творение на Твоите ръце; по цялата земя прославят твоето име, но за разлика от теб те са само хора*”. В края на апокрифа – по молба на Светата Богородица – Бог дава едноседмична почивка на грешниците, защото в християнството Бог е не само наказващ, но и милостив... Картината на ада и страшните мъки в него е изключително въздействаща върху читателя. Във фолклора е създаден цял цикъл от песни, които са повлияни от този апокриф. Сюжетът е странстващ. Предполага се, че той е взиман от Данте Алигиери при написването на „*Божествена комедия*” (12); Св. апостол евангелист Йоан се качва на планината Тавор (възвишението се намира на 9 километра югоизточно от гр. Назарет в Израел), където моли Господ да му разкрие бъдещето на света. След седем дни молитва Св. Йоан е издигнат на небето, където вижда отворени книги, които съдържат всички тайни на света. Господ му открива знаменията за идването на Антихриста и описва природните промени, които ще настъпят – възкресението на мъртвите, явяването на ангелите и съдбата на грешниците са основните събития, предсказани в текста... (13); Дяволът подвежда ангелите, изричайки думите: „*Вземете одеждите им! И те взеха одеждите, престолите 15 и венците на всички ангели, които бяха послушали сатаната*”. Сатаната се преобразява в човешки образ, но „*светлината му бе отнета, лицето му стана на цвят като нажежено желязо*” – това е причината, заради която е изхвърлен от небесното царство и лишен от небесна власт; той, захвърленият на земята, не може да се примири и се моли на Всевишния да го приеме обратно. Бог Отец се смиява над него и му дава седем дни спокойствие – през това време прогоненият ангел създава свой свят (мъж, жена от глина и рай). Йоан пита Христос кой е създал Адам и Ева и дали това не е Св. Отец, а Той отговаря: „*От Духа се ражда Дух, а от плътта – плът*”. След тези думи Исус Христос запознава Св. Йоан с подробности, разкриващи личната Му мисия и края на земния Му път... (15); Св. Исус Христос, когато е на 33 години, ни описва създаването на Лазаровден, Връбница, Тайната вечеря, Неговото разпъване и Възкресение: тогава възрастна на Св. Богородица отстои на 14 години от Гавраилово благовещение. Тя е живяла 59 години. Времето за Петровия пост е времето точно от Великден до четвъртия ден на м. май. Св. апостол Петър е брат на Св. апостол Андрей, а двамата са синове на Св. Йоан. Св. апостол Андрей е целомъдрен. Името на Петър е Симон, но Исус Христос го нарича Петър. Както Света Троица е на небето, така има и три царства на света – първото царство е гръцкото, второто е българското, а третото – аламанското. Съществуват 72 народа (5 от тях са правоверни) с 3 правоверни книги, 12 от които са полуправоверни. В Словото Божие е разказано за зачеването на правоверните народи и полуправоверниците. Ноевите синове са правоверни християни, дъщерите – също. Синовете не желаят да вземат своите сестри, сестрите не желаят да направят обратното. Построили са две къщи – една за жените, една за мъжете. На въпроса откъде тогава са се появили неверните народи, авторът на апокрифа ни разказва за Исмаил (незаконен син на Авраам), който лгнал в Синай с майка си Агора. На мястото на 12 апостоли има 8 престола, които са: франкският (на мястото на Св. апостол Петър), арменският (на мястото на Св. Павел), иверският (на мястото на Св. апостол Тома), африканският (на мястото на Св. апостол Марко евангелист), трапезундският (на мястото на Св. апостол Филип), словенският (на мястото на Св. апостол Яков), деспотският (на мястото на Св. апостол Симон, който поставя царете). Знаците на народите се разпределят, както следва: франкът е лъв, българинът е бик, турчинът е змия, сарацинецът е вепър, арменецът е гущер, грузинецът е овен, сириецът е зубър, чехът е елен, аламанинът е куче, персиецът е врана, татаринът е копей (20); Предполага се, че първоначалният вариант на „*За буквите*” е създаден на глаголица. Състои се от въвеждаща и същинска полемична част. Във въведението се говори за историята на славянското писмо, а в полемичната част авторът защитава създадените от Св.

Константин-Кирил Философ букви. Традиционно възприетото становище е, че Черноризец Храбър защитава правото на славянската писменост да съществува наравно с гръцката и еврейската. Липсата на собствено писмо измъчва славяните и Бог им помага да преодолеят тази трудност. Така азбуката на Св. Константин-Кирил Философ се явява част от Божия промисъл. Тук се внушава идеята, че славянският първоучител е Богоизбран. Надмощието на славянската писменост е неоспоримо и достатъчно основание на автора за общославянски патриотизъм. Същинската полемична част се състои от теза, антитеза и извод. Тезата представлява обвинение от страна на противниците на славянската писменост. Противостоенето е формулирано като въпроси, чиито отговори представляват антитезата на автора. Аргументите се основават на логически издържани изводи, подкрепени с исторически и библейски сюжети. Изводите утвърждават правото на съществуване на славянските букви. Чрез исторически тълкувания полемистът не само показва познаване на гръцката история, но и внушава становището, че славянското писмо е свещено, защото е дело на свят мъж и е еднократен чудодееен християнски акт (21) ; Св. Климент Охридски ни запознава с живота и делото на Св. Константин-Кирил Философ посредством приповдигната възхвала на творческата и религиозната му дейност. Славянският първоучител е сравнен с библейския апостол Св. Павел. Подобно на него той е учител и светец, запознаващ хората с тайните и величието на Христовото слово. Вярата в Божествената мъдрост и триумфът на Божественото предопределение са сила, чрез която Св. Константин-Кирил Философ създава азбуката. Творбата започва с обръщение (въведение), последвано от разказ за живота и делата му – отричане от всичко земно и дейност в полза на Бога и хората. В своя земен път Св. Константин-Кирил Философ подчинява действията си на единствената свята цел – мъдростта и призиванието да осъществи Божията воля, да възплъщава силата на словото Му. Началото на този път е блестящата победа в спора с лъжливия патриарх Аний, разобличен от правдивите думи на Св. Константин-Кирил Философ. Следва изреждане на неговите мисии при хазарите и сарацините, унищожаването на идолите на фулския народ, полемиката с еретиците-триезичници. Подчертан е контрастът между свещената личност на Св. Константин-Кирил Философ и триезичниците. Най-важната текстова цялост на похвалното слово е възхвалата. Тя представлява поредица от анафорични повторения. Многократно повторената дума „*облажавам*” не е насочена към физическия образ на славянския първоучител, а към духовната му святост. Творбата завършва с молитва към светеца, превърнал се в духовна опора по пътя към Божията вяра (23) ; „*Похвално слово за Св. Св. Кирил и Методий*” е сравнително обширна творба, която се нарежда сред основните извори за живота и делото на славянските първоучители. Още много млади, двамата братя се захващат с нелеката работа на просветители, като проповядват правата вяра, живеят в смирение, послушание, бодърстване и молитва, в труд и служене, в строго постене, в постоянна трезвост. Тръгвайки от Солун и пътувайки за Олимп, Методий приема монашеско пострижение в черни дрехи. Потapia се в смирение и молитва и се опитва да постигне всичко висше и свято. Това се случва след като патриархът избира за неговите подвизи и го провъзгласява за митрополит. *Светото Писание* възвестява за такива хора с похвални думи. Двамата учители с вяра вършат само добри дела. Те разнасят божие слово. Многократно са сравнявани с Мойсей и Аарон: „*Двамата заедно, като преведоха двойно Божия закон, предадоха го на нов народ, като му създадоха букви. Онова, което беше скрито за мъдри и разумни, се откри на младенци в последно време чрез тях двамата*” ; „... като Божий ангел. И отвориха се очите на слепи, и ушите на глухи започнаха да чуват, а гъгниви езици започнаха високо да възвестяват Божията слава”. Не след дълго през 886 г. Методий се присъединява към светците със своята смърт. (24) ; Фабулната интрига разкрива делото на Св. Йоан Богослов, който е призван да покаже правия път на неверниците. Тъкмо този път ще ги избява от нечисти и тъмни дела. Св. Йоан е светец, който е изпратен от Бог, за да покаже на обикновените хора небесните дарове на Божие слово (25) ; За да утвърди българското царство, христоролюбивият български цар Иван Александър превежда Четвероевангелието „*от гръцки слова на нашата славянска реч*”. То е „*обковано отвън с позлатени дъски, а вътре биде украсено художествено от живописци с животворни образи на Господа и на неговите славни ученици, [изписани] със светли шарки и злато*”. По това време той владее скиптъра на българското и гръцкото царство заедно със своята съпруга Теодора и техния превъзлюбен син Иван Шишман. Благодарение на молитвите на благовестниците Матей, Марко, Лука и Йоан владетелят успява „*да получи от Бога победа над враговете, които воюват против него*” (26) ; Сюжестът е компилативен и разкрива фрагмент от евангелския път на Исус Христос: чрез Вярата, която дарява на хората, Той спасява един прокажен, без да влиза в дома му. Изцелението идва от думите Му:

„Каквото и да поискате, ще получите, ако вярвате!“ (28) ; Компилативна творба, която разкрива фрагмент от *Евангелския път* на Исус Христос. Това е моментът, когато Той успява да премахне стената между Бога и човека, за да вдвоява мир, обединявайки Небето и земята. Исус Христос се възкачва като дивен Бог и съвършен човек на херувимския (*ангелския*) престол пред очите на своите ученици. Тъкмо тогава на Него Му се дава власт, чест и царство, което никога няма да загине. (29) ; Константин се ражда в Солун в благородно семейство. Още от малък проявява изключителна интелигентност и духовни заложби. Учи във византийската столица Константинопол, където получава блестящо образование и става известен с мъдростта си. Той получава почетното звание „*Философ*“. Решава да се занимава с богословие, философия и реторика. Избира монашеския път и посещава живота си на служба към Бога. Изпращан е на няколко важни дипломатически мисии. При хазарите в Херсон успешно защитава християнството в богословски спор. В тази мисия открива мощите на Свети Климент, което е представено като чудо. Константин и Методий са поканени от княз Ростислав да донесат в Моравия преведените богословски книги на славянски език. В рамките на тази мисия Константин създава глаголицата. В Рим Константин защитава правото на славяните да използват своя език в богослужението пред папата. Той успешно убеждава римската църква в легитимността на славянската писменост и получава благословията на папата. След това Константин се оттегля в манастир в Рим, където приема монашеското име Кирил. Умира на 14 февруари 869 г., след като изпълнява своята мисия, оставяйки значимо културно и духовно наследство (30) ; Когато Бог създава всичко видимо и невидимо, го украсява с всякаква красота, за да може, като съзрява човек творенията, постепенно да познае своя Творец. Ангелите възпяват Него в три ипостаси – Св. Отец, Св. Син и Св. Дух, т.е. така, както и ние Го славим. Защото Бог е създателят и на Св. Син, и на самото Божие слово. Той създава човека, като взема пръст от земята и с животворното си дихание му вдъхва душа от Себе си. Влага му словесна дарба и воля да влезе в Рая, като му дава заповед, която човекът не спазва. Така Бог прави човека смъртен по собствената му воля. Бог не изоставя човека докрай. Все издига човеци, които да водят народа към добро. Такива хора са Енос, Ной, Авраам, Исак, Яков, Йосиф, Йов, Моисей и много други деятели и носители на Божието дело и слово. Светите апостоли Петър и Павел пък преминават по целия свят. Унищожавали езичеството, като покръствали царе с много подвизи. След всички тези светли дейци Бог подбудил към подвиг блажения Методий, чийто труд е сравним с труда на всеки друг от горепосочените – с едни от тях той бил равен, с други по-малко, а от трети бил много по-голям. Надминавал прославилиите се със слово, с дела, а прославилиите се с дела – със слово. По бащина и по майчина линия той произхождал от много добър и почтен род. Царят, като разбрал за делата на Методий, му дал да управлява славянско княжество, все едно предвиждал, че ще го изпрати за пръв учител и пръв архиепископ на славяните, за да може да разучи всичките им обичаи и да ги обикне. След като прекарал известно време в това княжество, учителит Методий заменил стремежите си на земята с небесни мисли. Отигъл в Олимп при Светите отци, станал монах и се заел изцяло с книгите. Царят изпратил брат му Константин при хазарите, а той го взел със себе си. Отигъл Методий и помагал на по-малкия си брат като слуга. И така единият с молитва, а другият със слово победили евреите. Като научил царят за подвига му, поискал да го направи архиепископ на почетно място, но Методий отказал. Направили го игумен на манастира Полихрон. Славянският княз Ростислав изпратил от Моравия пратеници до цар Михаил, за да поискат от него да им прати човек, който да ги направлява във всяка правда. Царят изпратил Константин Философ и брат му Методий в Моравия за 3 години, а те там изучили много ученици. Като узнал за тези мъже, папа Николай пратил да ги повикат. Положил книгите върху олтара на храма „Свети апостол Павел“ и посветил Методий в духовен сан. След много дни Философът шъл да се представи вече пред Божия съд. За това повикал Методий и му заръчал да не се отказва от учителството, защото само то ще го спаси. Папата изпратил Методий при Коцел, както той сам бил помолил. Изпратил и писмо до Коцел, в което казал, че ще изпрати Методия. Коцел приел Методий с големи почести. Изпратил го обратно при Папата с още 20 души да го ръкоположат за епископ на Панония. Кралят, който бил неприятел на Моравия, изпаднал в спор с Методий, като твърдял, че той учи в неговата област. Методий не си замълчал и му отговорил достойно и подобаващо. След този спор бил изпратен в Швабско, където го държали две години и половина. Папата разбрал и изпратил срещу враговете църковна забрана, според която никой от кралските епископи няма право да отслужва литургия, докато не пуснат архиепископа. Те го пуснали, но заплашили, че ако продължи да преподава при Коцел, ще нападат. Папата изпратил Методий в Моравия по искане на моравците. Княз Светополк му

поверил всички църкви и всички духовници по всички градове. От този ден Божието учение започнало много да се разраства. Много предсказания на архиепископа започнали да се сбъдват. Имало и много хора, които били срещу него. Опитвали се да го посрамят с лъжи, но все те си тръгвали посрамени. Царят получил просветление от Бога и поискал да види Методий. Той отишъл веднага и бил посрещнат с големи почести. Един дякон и един свещеник от учениците му останали при царя, а Методий се върнал на престола си. После се срещнал и с унгарския крал, който го приел с голямо приветствие. Така пресякъл всякакви обвинения и бил обикнат от всички. Когато наближил края на Методия, той избрал Горазд да продължи делото му. На Цветница, когато се събрали много хора в църквата, архиепископът влязъл и им казал да го пазят три дни. На третия ден починал в ръцете на свещениците. Положили го в съборната църква. Изпратили го в последния му път всякакви хора – мъже, жени, деца, млади, стари, здрави и недъгави, защото той е бил всичко за всички. (31) ; Преди да заживее в Рилската пустиня, преподобният отец Св. Иван Рилски Чудотворец е пастир, има само един вол. Стига до място, наречено Голец, където брат му го намира, а той отправя молитва, на която получава отговор да отиде в пещера под планината, приготвена специално за него, където Ангел ще му донесе манна небесна (шипка). С него е племенникът му. Докато живее там с него, Дяволът се опитва с ангелски думи да го изведе от светото място, но безуспешно. Прелъстителят отива при брат му, който – от притеснение за сина си – тръгва да ги търси. Чувайки гласа на брат си, светият отец осъзнава, че думите му са дело на прелъстителя и отново отправя молитва. След финала на молитвата Дяволът побягва, а братът осъзнава силата на отеча и започва да му се моли със съзли на очи да пусне детето. След няколко години отецът заживява на скала и измъчва тялото си ден и нощ. Започват да идват врагове. Отново отправя молитва. Цар Петър чува за него и изпраща деветима мъже да намерят мястото на Светия отец. След няколко дни се връщат, а царят – чувайки какво чудо им се е случило – тръгва да го види с очите си. Получава само знак от отеча, което е предупреждение да се вдигне от мястото, защото е опасно – така им е отредено да се видят. Йоан Богослов идва да извести Светия отец Иван, че му се подготвя венецът. Така царят разбира, че наистина не е бил достоен да види светеца. Насън му се явява Ангел и му нарежда да намери тялото на Светия отец. Събира се народ и чрез молитва тялото на светеца се задвижва и стига до Средецкия град, където му правят ковчег, изграждат храм и полагат тялото му. (32) ; Хронологията започва с изреждането на имената на българските канове от рода Дуло, който се въвежда от Авитохол (*Атила*). След имената на Авитохол, Ирник, Гостун, Курт (*Кубрат*), Бемзер и годините на тяхното управление следва съобщението, че тези петима мъже управляват отвъд Дунава „с *остригани глави*” 515 г. После са имената на Исперих (Аспарух), Тервел и Севар. Между последните две съобщения има сведения за царуването на кан, чието име не е известно. Така се стига до кан Кормисон, с когото започва управлението на кановите от рода Вокил. Изсечени са данни за Венех, Телец и Умор. (33) ; *Остатък 1.* – надписите около Мадарския скален релеф разкриват различни събития, които се свързват с българско-византийските отношения през VIII-IX в. През 705 г. при българския кан Тервел идва бившият византийски император Юстиниан II Ринотмет („*носоотрязания*”), който е изпратен на заточение в Херсонес. Бившият византийски василевс търси помощта на българския владетел, за да си възвърне престола в Константинопол. Кан Тервел се отзовава на тази молба и съдейства на Юстиниан да възстанови своята власт, за което е удостоен с най-високата византийска титла „*кесар*”. Тези събития датират изсичането на надписа към 705-707 г. Император Юстиниан търси помощта на „*чичовците*” на кан Тервел, които живеят в Солун и околностите. Това са т.нар. Куберови прабългари, т.е. прабългарите, предвождани от Аспаруховия брат Кубер. Те се заселват в района около Солун към 682-684 г. Този откъс от Мадарските надписи свидетелства убедително за близките връзки между българската държава и българите, обитавали солунската област, следи от които се запазват до X-XI в. (34) ; *Остатък 2.* – надписът разкрива събития от времето на кан Кормисош (в текста: „*Крумесис*” = „*Кормесий*”) (739-756), които трудно могат да бъдат обяснени поради фрагментарността на текста. Може да се приеме, че става дума за българо-византийския договор от 716 г., който регламентира помощта, оказана от българите на византийците по време на арабската обсада на Константинопол (717-718). Най-общо надписът може да се датира в първата половина на VIII в. 1.2.4.3. *Остатък 3.* – името Омуртаг свидетелства, че този надпис е от времето на споменатия владетел, т.е. изсечен е между 814 и 831 г. (34) ; Надписът на хан Омуртаг, който е намерен в църквата „*Св. 40 мъченици*” във Велико Търново от Христо Даскалов през 1853 г., е написан на гръцки език и е изобразен върх колона от тъмен сениит. На него е разкрит историческият момент, свързан с това, как българският владетел Омуртаг е построил две сгради, а

между тях – величествена **могила** (*гробница*). На могилата е направен надпис, който акцентира върху преходността на човешкия живот. (35) ; В текста се говори за две големи сражения между българи и византийци от края на X и началото на XI в.: *голямата победа на българите над император Василий II при прохода Траянова врата на 17 август 986 г. и тежкото поражение на цар Самуил при с. Ключ на 29 юли 1014 г.* (36) ; Търновският надпис на цар Иван Асен II документира изграждането и изографисването на старобългарски епиграфски паметник, издълбан в средния от трите стълба в северната част на църквата „Св. Четиридесет мъченици“ във Велико Търново. Победата в отбранителна битка срещу войската на нашествениците, предвождана от Епирския деспот Теодор Комнин, и последвалото териториално и административно господство. (37) ; Хронографското съчинение „*Историкии*“ е списък на владетели, съставен според идеите на византийската политическа идеология, чийто основен белег е универсализмът. Счита се, че първообразът на този хронографски списък е съчинението на Константинополския патриарх Никифор I. „*Историкии*“ (съдържа: истории за Бога, които представят накратко годините от Адама до пришествието Христово и пак от Христос до 12-ия индикт). (38) ; Поп Богомил и неговите последователи се представят като опасни еретици, подобни на злите пророци от Стария завет (Яний и Ямврий). Цар Борил се разгневява на сектантите и свиква събор с участието на епископи, свещеници, боляри и обикновени миряни. На този събор той заповядва да доведат неверниците и с хитрост ги приканва да демонстрират своите вярвания. Богомилите подробно излагат идеите си, но царят и участниците в събора ги оборват с цитати от *Свещеното Писание*. След като еретиците са напълно посрамени, Борил нарежда те и техните последователи да бъдат заточени. Някои се покаяват и се връщат към православната вяра, но тези, които отказват да се подчинят, са подложени на изтезания. (39) ; „*Синодик...*“ е исторически агиографски документ, който разказва за възстановяването на Българската патриаршия по времето на цар Борил през 1235 г. През XIII в. България е под византийско владичество и се стреми да възвърне независимостта си. Този акт има голямо религиозно и политическо значение, тъй като подчертава стремежа на България към религиозна автономия и независимост. За целта царят създава събор, на който се избира нов патриарх. (40) ; След цар Роман и другите православни, царуващи в Цариград, Св. Петка е много почитана и прославена. Похвална вест за нея и чудесата, случващи се около тялото ѝ, се разнася из гръцките земи. Отвсякъде прииждат хора на поклонение. Слепи проглеждат. Сакати, глухи и бесни оздравяват. Възлага Бог на българския цар Иван Асен II, да прене мощите на Св. Петка от Каликратия до Търново. Голяма е помощта на митрополит Марко при пренасянето. След смъртта на патриарха царят изпраща монаха Йоаким от Цариград във Велика Никея. Там той е благословен за архиерей. По-късно, когато отива в Каликратия, пише похвала и житие за Св. Петка. (41) ; Георги Амартол иска да разкаже последователно как са се развили във времето българо-римските отношения за периода от 842 до 1078 г. Неговите хроники най-добре отразяват стремежа на българите да се включат в християнската общност. (43) ; В „*Съкратена история*“ се разказва за исторически събития през XI-XIV в. в Римската империя. Хрониката проследява завладяването и отнемането на територии. Разискват се и различни обстоятелства, свързани със смяната на владетелите. Направен е специален акцент върху царуването на българския цар Самуил, както и върху битките, водени от българите срещу Източните римски провинции. Подробно са описани и обстоятелствата около окончателното покоряване на българите. Това е един период, свързан с много противоречия между владетелите. (44) ; В хронологичен ред се представят историческите събития от сътворението на света до възшествието на император Алексей I Комнин. Летописът представя византийски царе, както и владетели, управлявали Първото българско царство. Разгледани са разнообразни им взаимоотношения през различните етапи от историята. Наративът е в стихотворна форма, която подсилва посланието. (45) ; Текстът на *Св. Епифаний Китърски* е описателен и разкрива в дълбочина способностите на дванадесет камъка. Дава информация за лечебните свойства на камъните и за произхода им. Разяснява къде могат да се намерят и историческия период на откритията. В текста на *Св. Августин* се описват връзките между *огъня, човека и вярата*, метонимично обяснени с образа на Светата Троица. Мястото на всяка една част е определено и не може да бъде заменено от другите две. Те са перфектно подредено цяло. (46) ; Епископ Немесий представя човека в един антропологически аспект, който е базиран на християнското откровение – нещо, което прехвърля границите на езическата философия. Той определя душата като безтелесна, единна по своята същност, подвижна и безсмъртна. Този възглед за устройството на душата е изразен в християнска перспектива, макар и авторът да използва понятиения апарат на Платон и Аристотел. (47) ; Авторът задава въпроси на „*душевен лекувател, който чрез*

обяснение добре лекува нашите души и ни спасява от заблудата” (Отчето). Той желае да чуе нещо ново „относно достойната за поклонение Света Троица и относно други въпроси от Светото Писание”. Първите въпроси са за гръмотевицата, за създаването на вятъра, на водата и огъня, на деня и нощта, на светлината и мрака. В първата част се наблюдава на името на р. Дунав, във втората част е засегната темата за нравите на славяните и фисонитите... (48) ; Тук са включени три сюжета: „Явлението Господне”, „Хроники”, „Македонските месеци според църковното предание. Месеците според римляните” ; „Явлението Господне” е изключително кратко, безименно Евангелие-апракос. Текст е фокусиран върху интерпретации на събитията, свързани със сътворението на света, разглежда се различни системи за отчитане на времето и установяване на точната година на Раждането, Кръщението, Страданиято и Възкресението на *Иисус Христос*; „Хроники” насочва вниманието към точната година на рождението на Иисус ; „Македонските месеци според църковното предание. Месеците според римляните” разисква античната елинска космология и начина, по който планетите, зодите и Луната си взаимодействат. (49) ; „Небето” обгръща видимите и невидимите създания, включително ангелски сили и всичко видимо. *Писанието* говори за няколко нива на *небето* и го свързва със сътворението на света. *Небето* е съставно, състои се от твърда част в центъра, около която има вода и въздух. Бог нарече *небето твърд*, като ѝ повели да бъде посред водите и ѝ заповяда да разделя водата, която се намира над твърдата, и водата, която е под твърдата. Естество на *небето* е тънко като дим. (50) ; „Шестоднев” тълкува и подрежда един различен светоглед. Започва с възхвала на княз Симеон. Структурата на сюжета следва библейския разказ за *шестте дни на Сътворението*. Всяко слово е изградено около определен цитат. *Първото слово* е посветено на първия творчески акт на Бога, когато сътворява материята във всичките ѝ форми – огън, вода, въздух, земя... Тук е включена полемика с древните писатели атомисти и основно с Аристотел. Във *второто слово* се описва създаването на видимото небе. Морето, сушата и растенията присъстват в *третото слово*. На небесните светила е посветено *четвъртото слово*. Йоан Екзарх дава сведения за формата на Земята и води полемика с астрологията като наука. *Петото слово* съдържа класификация на животинските видове. Примерите са целенасочени поучения за хората. Постепенно книжовникът достига до „*светлината на този свят*” – човека, на когото е посветено *шестото слово*. Тук се описва човешкото тяло. Това описание е първото вглеждане в най-съвършеното същество, на което е дадена възможността да властва над всички останали. Йоан Екзарх подхожда към индивида, съвместяващ в личността си всичко онова, което носи хармония в света – този индивид е „*христолобият*” владетел Симеон. Владетелят се проявява на *три нива*: от една страна, той е Симеон, цар на българите, от друга страна, той е човек, най-висшето същество, от трета страна, е творение на самия Бог, който е над всички. (51) ; Св. Неделя е родена в Мала Азия, била е чакано дете. Нейните родители са Доротей и Евсевия. Още от малка е била възпитана да вярва в Христовите истини. По-късно решава да посвети живота си на Бог. Това се случва по времето на император Диоклетиян, който тогава се е отнасял изключително жестоко с християните – затварял ги в тъмница и ги преследвал, като по този начин се опитвал да ги накара доброволно да се откажат от вярата си. Св. Неделя била хвърлена в тъмница и подложена на мъчения и страдания, а родителите ѝ били заточени в град Милетин. След време тя е осъдена на смърт. Онова, което кара властите да я погубят, е чудното изцеление на нейните рани, както и фактът, че отказва да се поклони пред езическите идоли. Св. Неделя остава вярна на Триединния християнски Бог. Малко преди да бъде изпълнена присъдата ѝ тя предава Богу дух. Св. Неделя е почитана българска светица. (52) ; Митрополит Йоасаф Бдински възхвалява Св. Филотея и разказва за живота и смъртта ѝ. През 1394 г. Цар Иван Срацимир го изпраща да преговаря в Търново с местния турски управител. До там го придружава Константин, синът на царя, който пожелава да пренесе мощите на светлицата у дома. Когато се прибират, ги посреща целият църковен клир заедно със свещенослужителите и левитите. Посрещат ги и хора от града и околността. Всички заедно празнуват пренасянето на мощите на преподобната Филотея и ги полагат в църквата „Св. Богородица Темнишка”. (53) ; Изредени са най-важните и съществени събития и факти от живота на Св. Петър: той е грамотен, уважаван и обичан от всички, върши чудеса и героични постъпки. Приема да служи на цялото братство в един от манастирите в пустинята на Волинска земя, след което го напуска и намира р. Рата, около която издига църква. Води хората към спасение, по-късно пътува към Цариград, където е приет радушно. (54) ; Григорий Цамблак говори пред събралото се множество в Киев, за да възхвали делото на митрополит Киприан след неговата смърт. Цамблак се позовава и на епизоди от живота му, като споменава една от неговите мисии, когато пътува през Киев, Молдовия и Влахия и е ограбен на

Дунава. След това Киприан посещава Велико Търново, където тържествено е посрещнат от насъбралото се множество и от патриарх Евтимий Търновски. Свидетел на това събитие е самият автор. Той подробно описва как цялото население на старопрестолно Търново с радост и възторг приема „благшения, като го целуваха и прегръщаха”. Мъже, жени, бедни, богати, слуги, господари се втурват от града и „идеха там да видят Киприан!”. Дори да не се докоснат до „това велико светило”, само да го зърнат, но също да приемат благословията му. „Защото голяма благодат беше да се съзерцава ликът на Светеца.” Григорий Цамблак научава горчивото известие за смъртта на Киприан, когато се намира при р. Неман. (55) ; Григорий Цамблак набляга на някои важни моменти от живота на последния български патриарх. Тъй като пише похвално слово, а не житие, авторът не споменава нищо за живота на Евтимий като дете, но подчертава, че той „още от рано показва какъв ще бъде, когато порасне”. След като постъпва в Килифаревския манастир, Евтимий усвоява техниката на исихазма пряко от своя учител Св. Теодосий. Бързо се превръща в един от най-добрите му ученици, получава отговорни назначения в манастира, а скоро след това и възможност да замине с учителя си в Константинопол. Там е мястото, където приключва земният път на Теодосий. За Евтимий това е началото на неговия странстващ живот. Той остава в Цариград в Студийската обител. Народът бързо научава за неговите дела, за любовта му към Бога и на свой ред го обиква. Странстването продължава със заточението му на о. Лемнос, а приключва, когато се завръща в родината и издига храм в чест на Св. Троица. В манастира патриархът се занимава с превод на богослужебни книги, но и създава своя езиково-правписна реформа. С изключителна историческа стойност е епизодът, в който се описва падането на Велико Търново под обсада. Още в началото на словото Цамблак споменава видението на Евтимиевия учител, който предсказва жестокото падане на българската столица и важната роля, която ще изиграе последният български патриарх. Заради своята смелост да изобличи завоевателя, Евтимий е осъден на смърт чрез посичане. Кулминацията е спасението му от палача, чиято ръка се вкаменява, подобно на „оня беззаконен цар, простреля се да улови пророка”. Заради своята вяра, Евтимий получава помощ от небесата и това е доказателство за богоизбраността му. Евтимий отново е изпратен в заточение, за чието място житиеписецът не дава сведения. Изключително драматично е представена раздялата на архипастира с народа и неговите последни думи: „На Св. Троица ви оставям – и сега, и навеки!”. Цамблак завършва с думите, че края на живота на светеца е всъщност началото на живота му в Христа. (56) ; Произведението е разделено на части и е с много усложнен сюжет. Същинската похвала е фрагментирана. Авторът започва с обръщение и апел към хората, които инициират проповедта. Кантакузин призовава да се възпее любовта към Бог и неговия угодник Св. Димитър Солунски. Следват хвалебствени слова и молба, отправена към Триединния християнски Бог (Св. Отец, Св. Син, Св. Дух) за „подобаващо слово”, с което да се прослави светецът. Така авторът отключва житиеписното съчинение за Св. Димитър – подробно са описани животът, страданията и смъртта му. Накрая идва реч на същинската похвала, подредена посредством анафорични повторения. Набляга се върху непорочността и смелостта на Св. Димитър Солунски. (57) ; Ирод Антипа, син на по-стария Ирод, който избива вилтеемските младенци и властва над Галилея, се жени за дъщерята на арабийския цар и живее с нея дълго време. Но после бива запленил от красотата на Иродиада, жената на брат му Филип, и се сближава с нея. По искане на прелюбодейката той прогонва първата си жена и се жени за нея, престъпвайки закона. Св. Йоан Кръстител вижда всичко това и го изобличава пред всички. Ирод не може да понесе изобличението и заповядва да оковат Йоан и да го хвърлят в тъмница. Иродиада се гневи на светеца и силно иска смъртта му. След време Ирод празнува рождения си ден и събира всички велможи, воеводи и други важни хора на голям пиршество. На него дъщерята на Иродиада танцува, а танцът ѝ много се харесва на Ирод и сътрапезниците му. Подучвана от жестоката си майка, тя иска от Ирод главата на Св. Йоан Кръстител, защото Ирод преди това се е заклел, че ще ѝ даде всичко, което поиска – дори и половината си царство. Той не посмява да наруши клетвата си и веднага праща палача да отсече главата на пророка. Христовият Предтеча бива посечен в тъмницата късно през нощта. Когато главата на Св. Йоан бива донесена на блюдо, голям страх обзема всички. Но танцьорката взема главата и я отнася на майка си, която пробива с игла езика на светеца. (58) ; В „Поучение за простите” Йосиф Братати представя програма за църковно възпитание на общодостъпен език и стил. Направена е притчова аналогия за лошия пастир и неговото стадо. Появява се смисълът на трапезните метафори и символи. Признава се, че обикновените „люде” не разбират съдържанието на каноничните книги. Трябва да има поучителни слова на *прост език*, който да е разбираем за всички. Повдигнат е въпросът за българските национални традиции и празници. Говори

се и за това как клирът трябва да произнася на висок глас имената на всички светци и апостоли, отдали живота си за църквата. (59) ; Хората, които са под турско робство, трябва да се вслушат във вярата си, не трябва да се страхуват и да се отчайват. Когато врагът им каже, че са грешни и са далече от своя Бог, когато им предложи да се потурчат, за да се спасят от робство, те не трябва да се поддават. Ако се поддадат и се откажат от вярата си, ще избавят тялото си от робство, но ще заробят душата си. Ако им кажат да станат турци, за да не бъдат посечени, те трябва да се прекръстят и да се помолят на Бог, да понесат прошка за прегрешенията си и да посрещнат смъртта си достойно, защото остават верни. Ако се боят от смъртта и се отречат от Христос, ще дойде денят на страшния съд, когато ще горят в неугасим огън завинаги. (60) ; О. Йосиф Хилендарски съветва читателя, когато чете, да разбира смисъла на прочетеното и да обръща внимание на това, към кого е адресирано четивото. Съветва го да помни онова, което е прочел. Той сравнява четенето със сушенето. Обяснява на читателя, че така, както мокротото съхне, независимо дали е изложено на слънце или на вятър, така и той, четейки, ще се научи. О. Йосиф Хилендарски напомня на читателя, че не трябва да спира да чете, защото четенето е непрестанен процес. Дава му пример с кокошките, които продължават да ровят и да търсят храна, независимо от това, че вече са се нахранили. (61) ; В „*Пространното житие на Свети митрополит Петър*” се разказва за раждането, несгодите, преめждията и чудесата на Св. митрополит Петър. Произведението започва с раждането на Св. Петър. Когато израства, не се учи много, но една вечер му се явява човек в свещенически дрехи и оттогава той надминава всички. Първ е на литургиите и последен си отива. Помага на игумена и на всички в манастира. След време напуска манастира, за да мине през всички степени и да стане учител. Установява се до р. Рита и там си прави жилище, построява църква в името на Исус Христос, поема много трудности и мъки, но към църквата построява и килия, за да отседат там братята, които идват при него. Той не се кара на никого, а с кротък глас ги поучава. Понякога, ако няма какво да даде на някой просяк, дава от своите икони, които сам рисува. Всички много го почитат. Тази доброта стига и до ушите на княза на Волнинската земя, че този човек от всички е почитан и славен. След смъртта на архиепископ Максим на престола пожелава да се възкачи игуменът Геронтий, без да слуша *Писанието*. Той взема иконата, нарисувана от Петър, намира удобен момент и се отправя за Константинопол, решавайки, че ще го провъзгласят за архиепископ. Всички научават за това негово желание и започват да негодуват. А князът на Велинската земя замисля план, като желае да превърне Галичката епископия в митрополия и не желае Геронтиевото високомерие и моли Петър за помощ. Той се съгласява и тръгва към Цариград. Геронтий също тръгва натам, но морето за него е бурно, а за Петър тихо и спокойно. Докато Геронтий се вайка, че не успява да стигне, в съня му се явява Пречистата Богородица, нарисуваната икона от Петър, която Геронтий взема със себе си при отпътуването си за Цариград – тя му казва, че той няма да се възнесе, напразно се старее, няма да получи желаното. Петър стига до Цариград и отива при Свещения патриарх, който познава, че е пратеник от Бога и го приема на драго сърце. След като Петър му разказва за Геронтий, Светият патриарх свиква Свещения събор и провъзгласяват Петър за учител на руската земя. След няколко дни и Геронтий успява да достигне до Цариград и разказва всичко на Светейшия патриарх. Патриархът му обяснява, че това не се прави така, че не може сам да взима такова решение и да пренебрегва Свещения събор. Отнема му светителските дрехи, честната икона и пастирския жезъл и ги дава на Петър. От този ден нататък Св. патриарх Атанасий всеки ден води беседи с Петър и му казва да внимава на какви и на колко велики подвизи се отдава. След време тръгва от Константинопол към руския престол с много почести. Петър благополучно прекосява морето и като стига до Светейшата митрополия на руския престол, започва да поучава всички, казвайки им, че в сърцето на смирения почива Бог и че той не ще унижи никой, който има смирено сърце. След време врагът, създател на завистта, заразява Андрей, епископ на Тверската област, като започва да клевети праведния, пращайки клеветнически слова на патриарх Атанасий. Клирикът пред всички показва на Петър написаното. Създава се голям смут заради лъжливото и измамно оклеветяване, но той е готов да си тръгне, ако така преценят всички. Но всеки разбира, че това е само лъжа. Петър не съди лъжеца, а го утешава пред всички, като казва, че не той е искал да стори това, а изначалният завистник на човешкия род е дяволът. След като Петър го поучава, князът, народът и целият клир го отправят в мир. Обикаляйки разни места и градове, Петър стига до Москва. В Москва дава съвет на княза да построи църква от камък за Пречиста Владичица Богородица и Приснодева Мария. Добавя също, че ако го направи, той и неговите деца ще са най-прославените, а този град ще стане най-славният от всички руски градове и всички светии ще дойдат в този град. Князът взема присърце думите му и

построява църква в града. Не след дълго Светецът умира. По време на погребението един от хората, които не вярват на Светца, се запитва защо князът и всички хора изпращат този човек с толкова почести. Тогава, поглеждайки към носилката, вижда как духът на Светеца благославя всички. Полагайки го на 21 декември в гроба, който сам си изкопава, той продължава да върши различни чудеса за тези, които идват там и вярват в него. Двадесет дни след погребението започват да се случват чудеса на всеки, който отиде до гроба на Светеца. И княз Йоан отива в гр. Владимир, за да разкаже за чудото. Оттогава, та до ден-днешен, Светецът се чества по достойнство. Геронтий пожелава да се качи на престола, без да бъде избран от събора, а по желание на царя. Но Божият съд на събора го сваля от престола и го изпраща на заточение, а царят напрасно изгубва царството си. След тези събития в Константинопол започват да се случват беда и хората трудно оцеляват, а оцелелите се молят на Св. Петър да им помогне. Светецът се отзовава на техните молби. (63) ; Родителите на Свети Иван Рилски са от с. Скрино (селото съществува и днес – намира се в община Кюстендил). Той бил добре възпитан. Когато починали родителите му, той раздал на бедни и болни хора своята част от наследеното от тях имущество. Постъпил в близък манастир като послушник. След известно време станал монах. Напуснал манастира и се изкачил на висока и гола планина. От клоните на дърветата си направил колиба. Започнал да живее в пост и молитва. Бил нападат от разбойници и прогонен. Неговият племенник Лука отишъл при него и останал там. Двамата започнали да живеят в труд и молитва. Башата на Лука ги открил и взел сина си със себе си, но по пътя змия ухапала момчето. Башата на Лука върнал мъртвото му тяло обратно в пещерата. Той поискал от пустинника да погребее сина му близо до пещерата. Когато бащата си отишъл, Св. Иван започнал да ходи редовно при гроба, който се превърнал в негово любимо място. В тази пещера Св. Иван Рилски прекарал 12 години... (64) ; Следвайки обичая, един ден Св. Петка посетила църквата на Пречистата Богородица. Изслушала Божественото евангелие. Устремена към добродетелта в душата си, раздала на бедните своите одежди и украси. Укорявана и подигравана от собствените си родители, девойката пренебрегнала техните забрани и не два или три пъти, а многократно дава своите дрехи на бедните. Продължила да следва вътрешното си усърдие и, от ревност към Бога, избягала в пустинята. Там се посветила на апостолски живот, изтощавала себе си с пост и бдение, взряна единствено в Бога. Живяла в постоянни стенания, проливала сълзи. Пренебрегвала привиденията на лукавия, които я смущавали, придобила мъжки разум. Прекарала дълги години в самота. Най-накрая се завърнала в царствения град. Обходила усърдно всички Свети места, посетила и храма на Христовата майка. После се прибрала в Епиват, където предала душата си в Божиите ръце. Тялото ѝ било положено в гроб от христолобиви хора. Те знаели коя е и откъде идва. Минало доста време. Случайно откриват нетленните ѝ мощи, които след дълги странствания попадат във Велико Търново... (65) ; Тя е родена във византийския град Поливит (Южна Тракия) в семейството на Йоан Патриций и Ирина. Родителите на Св. Филотея дълго време не са били благословени да имат дете, но след нестихващи молби са били чути от Бог и са били дарени с дъщеря. Детето не е искало да се храни нито от майка си, нито от друга жена, което доказало, че то е хранено от „Божествената промисъл“. Още когато била едва на шест години, Филотея започнала да изучава свещените книги с огромен интерес и това станало причина да напредне изключително бързо в учението. Светицата била омъжена на 14-годишна възраст против волята ѝ. Неин съпруг станал Константин. Дълго преди момента на първата им брачна нощ Св. Филотея се молела през сълзи на Бог да ѝ помогне да запази чистотата на своето тяло. Молбите на светицата били чути и по време на първата си брачна нощ тя желала да разкаже на Константин една история. След като той чул разказа на съпругата си и след като се уверил, че тя казва самата истина, той се съгласил двамата да запазят чистотата на телата си. Не след дълго те започнали да живеят в чест и достойнство, като помагали на сиромасите и им давали храна и вода... Още от самото начало светицата открива безусловната си любов към Божието слово. Придържайки се към праведен и озарен от Божествена светлина земен живот, тя получила дар, който я направил способна да изцелява болни и сакати хора. Именно този дар, който Бог ѝ изпратил като възнаграждение за праведното и непорочно битие, донася на Св. Филотея слава и почести. Св. Филотея успява успешно да изпълни своята земна мисия. Помагайки на нуждаещите се от помощ, давайки хляб на гладния и вода на жадния, давайки здраве и изцеление на болния, Божията невяста вдъхва вяра на хората. Тя показва, че силата е в търпението, а всеки си получава заслуженото според делата си. Има разкаяние, има и прошка, за онези, които желаят да признаят греховете си и да се поправят. Покаянието е първата крачка към духовното очистиране. Дори след смъртта си светицата продължава да помага на хората, които се обръщат към нея с безрезервна

вяра и любов. След като Бог вижда нейната отдаденост, той я приема за негова приближена. Тази Божествена жена е отдала живота си изцяло на идеята да докаже пред себе си и пред Бог своята любов и преданост. Нейните възвишени идеали я следват неотклонно през целия ѝ жизнен път и доказват на вярващите силата на доброто и справедливостта. Животът на един Божји човек е лишен от много материални неща, но паралелно с тези блага той е лишен от пошлост. Такива хора се раждат, за да отворят очите на заслепените от фалша и измамата и да им покажат истинската стойност на живота и неговия реален смисъл. Неправедните живеят в заблуда и злоупотребяват със свободата си, като по този начин унищожават човешкия род. Един от идеалите на Св. Филотея – освен да лекува тялото – е да лекува и душата. Тя показва на всички, които са я призовали в нужда, че ако душата е чиста и извисена, тялото оздравява чрез истинска вяра и любов към Бог. Чрез думите „*Ето, ако страдаш, от езика си страдаш! Той ти е дарен от Бога за Божие славословие и хвала, а ти го употребяваш за празнословия, за глупи и за лоши слова. Дай, прочее, дума да не дръзваш повече за тях и освен това – да се пазиш от елинските басни и техните обреди и измислици, от хулните им думи и умовредителните им мисли; и моят Господар бързо ще те излекува!*” тя призовава хората да не „празнословят”, т.е. да не споменават напрасно името Господне, за да оздравеят първо духовно, а след това и физически. Когато някой иска да постигне духовно извисяване и когато се стреми към добродетелта, любовта и справедливостта, този човек не изпитва нужда от материалното, защото то не влиза в приоритетите му. Духовно извисеният човек се стреми към неща, пред които материалното е без каквато и да била стойност. Много мъдrecи и светци са избирали отшелнически начин на живот именно поради причината, че са преследвали възвишени идеали, които е трудно да бъдат постигнати в този от край време материален и лишен от духовност свят. (66) ; Текстът ни запознава с наситения с трагични преживявания живот на Св. цар Стефан Дечански, наследник на великия сръбски род на Неманичите. Трудностите за него започват още в младежките му години, когато баща му го ослепява, а малко след това го изпраща на заточение в Цариград. Първоначално го изолира и достъпът до него е ставал само след разрешение от игумена на манастира, в който е живял. Впоследствие самият император Андроник Палеолог го приема за свой съветник и събеседник. Св. Николай Мирликийски му връща по чудотворен път зрението. Той крие това чудо до завръщането си в Сърбия. Архиепископ Никодим разказва на сръбския крал Милутин как неговият син понася всички несгоди с огромно търпение. Крал Милутин умира и на престола се възкачва синът му Стефан Урош III. По време на царуването си той се е занимавал с киторска дейност. Построява великолепен манастир в местността Дечани, както и приют за бедни, болни, недъгави и застарели хора. Много често сам е посещавал манастира и се е грижел да облекчи душевните и физически болки на хората. Докато Св. Стефан се занимавал с боголюбивата си дейност, синът му Стефан Душан подготвя заговор срещу баща си. Светецът е убит чрез удушаване в замъка Завечан. Погребан е в Дечанския манастир. Гробът му е отворен седем години по-късно, след като местният игумен го сънува. От този момент нататък чудесата на Св. цар Стефан Дечански не спират – той продължава да помага на ония, които с вяра търсят неговото застъпничество пред Троиединния християнски Бог... (67) ; Св. Йоан се ражда на изток в Трапезунд (някъде в южното крайбрежие на Черно море). Той е добродетелен, благонаравен, състрадателен, утешава с думи и помага с дела. С много стока Св. Йоан отплава в открито море, но капитанът на кораба е безчовечен. В Белград той оклеветил Йоан пред епарха на града. Йоан е обвинен в отхвърляне на християнските завети и закони. Той определя епарха като сатаната, който го привлича към гибел. Йоан следва своята вяра и заявява позициите си, готов е да понесе мъчението под всякаква форма, дори и на най-люти мъки, но не и да се откаже от Христа. За него той е съдията на живите и мъртвите, творец и създател. Йоан вижда смъртта като спасение от нечистите думи на епарха. Йоан е измъчван от палачите, но остава непокорен. Всички са посрамени от думите на светеца, но накрая отрязват главата му. Трима непознати мъже отслужват свещена служба, а когато един от юдеите се опитва да ги улучи със стрела, застива на място и изтърява наказанието цялата нощ. Уплашеният мъчител заповядва да погребат тялото на светеца. Мощите му са изпратени в Сучава при Йоан Александър, който коленичи пред ковчега на светеца и прегръща многострадалното му тяло. (68) ; великият духовник Григорий Цамблак разказва, че когато Царевец пада под турска власт, покорените велможи занесли скъпоценностите на старата столица при турския султан. Сред тях бил и ковчегът с мощите на светицата. По него нямало следа от скъпоценните дарове, с които е бил украсен, затова султанът не бил впечатлен, а местните духовници измолили ковчегът с мощите да бъде изпратен във Видин. Цамблак пише с горчивина за отнетите български устои, дарени на сърбите, но все пак се

отнася позитивно към запазването на паметта на светицата. Мощите са отнесени в Сърбия по инициатива на съпругата на княз Лазар и синовете му. (69) ; Проклетият дявол, враг на човешкото спасение и противник на смиренното, навсякъде предизвиква войни и смутове. Виждайки толкова знамения и изцеления, които стават при ковчегата на преподобния Св. Иван Рилски, той прибегва до своите пагубни войни. Измаилтянският народ съвсем неочаквано напада всички източни и южни страни в Азия, достига и подчинява Тракия и се опълчва срещу сръбското господство. В местността Косово загива насилникът султан Мурад. Войската завладява и българските области – поробен е гр. Търново, където лежат чудодейните мощи на Св. Иван Рилски. Запущат много области и села, светите манастири и божествените храмове са унищожени с огън. Запущава и пресветата обител на „*Богоносния отец*“, която е в Рилската пустиня. Обителта е „*благословно*“ издигната и създадена от основи „*за прослава на Бога и в чест на преподобния*“ кесар Хрельо, който приема иночески образ под името *монах Харитон*. (70) ; През 499 г. от далечни северни земи в римската провинция Тракия нахлува непознатото племе – българите. Странствали и напредвали в силни бойни редици, те навлизат в територията на Римската република, унищожавайки войската и завладявайки Тракия и околните провинции. Навлизайки в тракийските земи, българите заварват процъфтяваща християнска религия, но, за жалост, тя е белязана с мъченическа кръв. Християнството на териториите на Рим е разпространено и всеки град разполага с великолепна църква и епископ. В Синода на Велика Никея били записани представителите на църквите от Мизия, Средна Дакия и Сардика. Епископи по тези земи взели участие и в съвета на Сардика – Синод, който извоюва блестяща и вечна слава на българските провинции, тъй като такива съвети се свикват само в най-сигурните градове, където процъфтява Христовата вяра. (72) ; Някакъв паша иска да избие жителите на Чепино, но ходжата го съветва да не върши злодеянието, защото на падишаха са му нужни нови правоверни, които да бранят империята. Така и става – всички първенци приемат исляма: „*И на Гергювден се потурича бан Велю, протопол Константин, поп Гюрге и поп Димитър, и сите кметове и попове от другите села*“... Ония („*бунтовниците*“), които отказват, са избити. Някои се спасяват. Преследвайки бегълците, турците „*разсипват*“ 33 манастира и 218 църкви. (73) ; Текстовете не притежават строг сюжет. Фокусират се върху божественото, върху делата на царете, князете и техни наследници. Учат на любов към Бог. Изразява се благодарност към делата на Бог и подкрепата, която е оказвана, за да бъдат написани тези слова. Окачествяват се божествените книги на извори „*с чиста вода*“ („*Защото всички божествени книги са подобни на извори с чиста вода*“). (74) ; Писателят разказва за средновековната космография и географията на вселената. За планетите, за часовата разлика, за океана, за климата, за природните бедствия, за зодията, звездите, кометите и огъня. Разказва също и за небесата и тяхната същност, кръговете по небето, материята и формата на звездите, четирите сезона и дните. (75) ; Историята на българския род започнала след потопа по времето на Ной. Тогава останал само Ной с тримата си снове и четирите им жени. Ной разпръснал своите синове в различни краища на света. Най-малкият син Афет населил Европа. Афет имал син Мосхос, от чието племе се отделил и нашият род. Част от българите останали в Панония, а друга част се заселили покрай р. Дунав при управлението на цар Уалент, като обещали да бъдат покорни и да им помагат във войните с гърците и римляните. Но българският народ бил храбър и безстрашен и не след дълго българите започнали да воюват с Уалент и го победили. След цар Уалент цар станал Теодосий. Той усмирил българите, но не успял да ги задържи дълго под своя власт. Харесвайки много тази земя, българите се установили в нея. Много пъти се налагало да воюват, за да пазят територията си, но все успявали да победят по-многобройните армии на гърците и римляните. Така територията, заселена с българи, се увеличавала все повече при управлението на всеки нов български владетел. Другата част от българите, които останали в Панония, се вдигнали на бунт срещу маджарите, защото не искали да имат маджарски крал. Напуснали тези земи и се разпръснали. Българите, които се населили покрай р. Дунав, водили успешни битки и при управлението на кралете Вучич и Драгич. Много победи българите имали при управлението на крал Батоя. Успели да победят римския цар Константин Погонит и да го принудят да им плаща данък. Победили и неговия син Юстиниан, който бил принуден да сключи мир с българите. След крал Батоя на престола се качил крал Тривелия. Още в началото на своето управление той разбил маджарите, които по-рано изгонили българите от Панония. Създал и първите закони за българите. Помогнал на Юстиниан III да си върне престола, след като бил изгонен от Апомора и Тиверия, а той от своя страна му обещал царска титла. Юстиниан не спазил обещанието си и събрал голяма войска срещу България, но бил разгромен от българите. Крал Тривелия пръв приел християнството и се оттеглил в манастир. И

двамата му сина предали християнската вяра и българите ги изгонили от престола, като на него възкачили Асен. Асен помогнал на Лъв Исавър да победи арабите, за което му била обещана царска титла. След победоносното му завръщане получил царска титла и бил наречен Асен Велики, пръв български цар. След Асен Първи на престола се качил Добротица. Той започнал да воюва с гърците за някои земи и ги победил, но негови неприятели го обвинили в разговор с гърците и той бил свален от власт и убит. На престола се качил Телезвия, който нямал успех и бил убит и заменен от Сабин. Сабин от своя страна се уплашил от гърците и потърсил закрила от цар Копроним. Българите поставили на престола Таган, който се опитал да сключи мир с гърците. Мирният договор не бил спазен от гърците и те разгромили българите, което ги накарало да поставят на престола Телерик. Поемайки властта, Телерик се възпротивил на гърците, които били тръгнали с кораби към България. Застигнала ги буря и загинали в морето. На другата година отново се изправили срещу българите, но ги обзел страх и се отказали. Копроним сключил мир с българите, но разбрал, че Телерик се готви за война. Тогава събрал голяма войска под предлог, че ще воюва с арабите, но се обърнал срещу българите, които били разгромени. Телерик поискал мир, който му бил отказан. Срещу българите била изпратена голяма войска с кораби, които при Месембрия били изпочупени от силен вятър. Тогава Телерик разбрал, че искат да го заменят с друг цар и потърсил убежище в Цариград. Макар българите да разбрали за намерението му и да го пазели добре, той успял да избяга и бил приет от цар Лъв, който бил син на Копроним. В този период българите отново се върнали към езическата вяра и отстъпили от християнството. Телерик също бил неверник и гърците го покръстили. Българите поставили на престола Кардам. Тай воювал много с Константин VI. След смъртта на Кардам дошъл Крум, който бил езичник, но добър воин. Успял да си върне част от загубените земи. Цар Никифор събрал войска и се изправил срещу Крум, но бил победен. По-късно отново тръгнал срещу България с огромна войска с намерение да ограби държавата. Опустошил всичко. Крум се уплашил и поискал мир, но такъв му бил отказан. Тогава Крум заповядал на войската си да заградят тесните места и клисури и успял да разгроми Никифор край Никопол. Никифор бил убит и Крум направил от неговата глава чаша, обкована със злато, от която след това по време на пирове пиел вино. Крум завладял много гръцки градове. Поискал да сключи мир с цар Михаил, но такъв му бил отказан. Михаил събрал войска и тръгнал срещу България. Крум събрал също войска и превзел Месембрия. Когато двете войски се изправили една срещу друга, на небето се появило знамение – две комети се събирали и разделяли. (76) ; В откъса от житието е представено началото на житийския път на Св. епископ Софроний Врачански. Сюжетът е обусловен от избирателно автобиографично описание на неговия живот и дейност като книжовник. Св. епископ Софроний Врачански разгръща фабулата на творбата с основна информация за родно място (Котел), семейството, кръщелното име, първите преめждия. Страданията му започват още от ранно детство – на 11 години той остава сирак, но с пълно „*прилежание и остроумие*” се отдава на изучаването на гръцки език. Това му дава възможност да чете в оригинал популярни агиографски гръцки произведения (октоих, псалтир). В откъса от неговото житие се описват с колоритен и простонароден език премеждията на Св. епископ Софроний Врачански в Цариград, където е заловен от група турци („содомити”) близо до Юскудар. Когато се освобождава от пленничеството, той се отправя към родното си място, където открива, че къщата му е разграбена. Решава да се ожени, живее в множество материални лишения и недоимък. През 1762 г. е ръкоположен за свещеник, което отваря нова страница в живота му. (77) ; В този откъс от повестта „*Българи от старо време*” е нарисувана обширна панорамна картина на Копривщица през Възраждането: градчето е обградено от гигантски планини; върбите, които се надвесват над р. Пополка, крият цели стада от патки и гъски, по бреговете на реката са кравите, които очакват говедаря дядо Петър, който по това време обикаля къщите, за да го черпят с ракия, хляб, сирене, пржена сланина и други ястия. Слънцето се „*търкаля весело над човешките глави*”... Долу, в ниското, някой пее народна песен, едно ергенче седи под върбата, поглажда мустака и се хили. Бабите се връщат от черква с празни сахани, цедилници и бъклицы. Поповите вървят и се лошкат, а старците се клатят след тях, младите жени вървят две по две и разговарят весело. Бабите разказват за Пенчо Туртата, че е човек без чест и жалост, че жена му носи скъсан контош. Общият брой на къщите в Копривщица е хиляда и петстотин, всички са на два етажа. На един от къшкете седи дядо Либен. От неговата къща може да се види цялото село. До дядо Либен е седнал Хаджи Генчо, а около тях подкачат дечица. Хаджи Генчо гошавя децата, но не защото ги обича, а за да го нагостят и него след малко. (78) ; Веселието, което е обзело населението в с. Преслав, е прекъснато от приближаваща орда кърджалини. Настава кратка паника, но тя е овладяна

от призивите на Велико, Влади и Стоян за организиране на въоръжена защита. Кърджалиите настъпват към селото, но са посрещнати от местното население с оръжие. Емин подпалва Вълковата къща. Вълко и жена му Рада се спускат да гасят огъня, но са пленени от Емин и неговите еничари. Техните синове – Велико и Стоян – се опитват да им помогнат, но са пленени. Емин повежда четиримата към Шуменския балкан. Докато води Вълко, Рада и синовете им през гората, срещат Джамал бей. Той е успял да убие Акъл бей и е доволен, че вече ще може да отмъсти на Вълко и семейството му. Вълко е убеден, че не султан Махмуд, а Бог ще накаже безчиствата на еничарите. (79) ; Фейлетонът „*Тая нощ сънувах...*” е още един пример за умението на Ботев да създава текст, в който да тълкува едновременно реалното, истинното и абстрактното. Той представя действителността с цялата острота на художественото слово. В това произведение „*кучето*” и „*кучешката държава*” са своеобразни метафори на покорството, малодушието, примиреността, предателството, безличието, непоследователността в действията на поробен човек. Той визира в своето произведение българската интелигенция в Цариград, която не прави нищо, за да улесни тежкото положение на сънародниците си. Разгърнатата метафора внушава, че само тези, които сънуват, виждат истината. (80) ; Безсюжетна фабулна интрига (ретардация), която посредством силни публицистични гросове насочва вниманието на читателя към обобщена представа за подготовката на българския народ за Априлското въстание: „*Наистина, заедно с напредването на пролетта и революционното кипение напредваше гигантски. Цяла Западна Тракия – главната му област – приличаше тая пролет на един вулкан, който издаваше глух тътен, предвестник на избухването. Рояк апостоли и проповедници кръстосваха планини и полета и организираха борбата. Те намираха навсякъде добър прием; обятия разтворени, за да ги прегърнат, сърца открити – да ги чуят – един народ, жеден за великото слово на свободата, нетърпелив да понесе Кръста си на Голгота.*” (81) ; В приведения откъс от „*Чичовци*” главният герой е Варлаам Копринарката. Той е мъж на около 50 години. Скромнен е, има издължено съсухрено лице, на главата си носи червен цилиндричен фес. По професия е гайтанджия, не пие, не пуши – води праведен живот. За да демонстрира начетеност, обича да говори с притчи. Ляга и става рано, спазва пости и ходи редовно на църква. Има стара вражда със съседа си Иван Селямсъза, наследена от бащите им. Спорът е за един капчук. Обича страстно жена си и говори с умиление за нея, но прави това само пред най-близките си приятели. Учил е за дякон в Гложенския манастир. Със съседите и приятелите си говори „мъдро” и знае всичко за политиката, за кокошките и луната. (82) ; Баба Илийца най-последно стига до отсрещния бряг на Искъра. Тя слиза от лодката с детето на ръце и тръгва нагоре към гората. Когато стига на мястото, където вече се е срещнала с бунтовника, вижда човешка сянка и се досеща, че това е той. Момъкът излиза от укритието си. Селянката го поздравява и му подава парчето хляб. Той ѝ благодари, но тя има още нещо за него. Подава му онова, с което е завила внучето си. Тя е мислела, че тая дреха, взета скришом от манастира, е на ратай, но когато бунтовникът я слага, става ясно, че е калугерско расо. Те тръгват. Бунтовникът върви и яде скришом. Той трепери и куца. Около 20-годишен е, голоблад, тънък и висок. Момъкът разказва на баба Илийца, че идва от полето и два дена не е ял. Тя забелязва, че той не може да върви и взима пушката му с лявата ръка, а в дясната притиска детето. Съмва се, а те имат още половин час път до Челопек, но както върви момъкът, и два часа няма да им стигнат. Тя се притеснява, чуват се човешки гласове. Казва му да се скрие до вечерта, а когато се стъмни, тя ще дойде да го прибере, за да го заведе къщи. Връща му пушката. В това време пипа ледените ръце на внучето си и решава, че то е умряло. Започва да плаче. Бунтовникът вижда скръбта на своята спасителка, иска да ѝ каже нещо, за да я успокои, но не може. Той тръгва из гората, потресен и безнадежден, но разплаканият глас на баба Илийца го спира – тя го съветва да се скрие добре, а вечерта да го намери на същото място. (83) ; Кака Вля има голямо желание да стане „*кметца*”, затова изпраща мъжа си, чичо Денчо, в София при министъра, който трябва да го назначи за кмет. Чичо Денчо е съгласен, но „*мерахът*” му претърпява известна еволюция. Министърът му дължи услуга, те са от една партия, което означава, че начинанието може да бъде и успешно. В градската градина обаче чичо Денчо се натъква на нещо хем „*по-лесно*”, хем „*по-харно*” от кметския стол. Дълго наблюдава музикантите от военния оркестър – всички нещо работят, трудно е, но един от тях нищо не прави, а „*само си върти така на ветър клечката, божем и он нещо върши*”. Най-сетне чичо Денчо решава, че иска да стане диригент на военен духов оркестър. (85) ; Повестта „*Дядовата Славчова унука*” е вдъхновена от една ваканция, прекарана от Тодор Влайков в родното му Средногорие. Към оня момент е бил студент по литература в Москва. Дядо Славчо е един от главните герои – той иска внучката му да се задоми за богаташки син. Големият селски чорбаджи хаджи Донко

е харесал Райка. Дядото е доволен, че внучката му е попаднала в полезрението на заможно чорбаджийско семейство и се чувства горд. Внучката на дядо Славчо обаче е влюбена в друг младеж и те двамата са сломени, когато разбират, че девойката е обещана на чорбаджийския син, който е морално пропаднал и нечестен човек. Райка не се предава и е решена да се бори за щастието си. След като се скарва с чорбаджията, дядо Славчо започва да се разколебава и най-накрая разбира, че чорбаджийското семейство няма да гарантира щастие за внучката му. Обикновените селски хора са много по-стойностни и пазят истинските български ценности в душата си. Повестта завършва щастливо за младите, но през тази радост прозира горчивата критика на писателя към богатите българи. (87) ; В романа „Хоро” героите са предимно държавни служители, кметове и военни. Те обсъждат действията, които трябва да предприемат, за да защитят народа и родината. От диалозите между тях разбираме какви са били техните виждания и мисли спрямо случващото се през първата четвърт на XX в. Противоречията и неспазването на йерархията са показани посредством личното мнение на помощник-кмета Дечко. Специален акцент е поставен върху чувството за дълг и справедливост към народа – все качества, които трябва да притежава всеки държавен служител. (88) ; Време на усилена жътва, горещ ден, слънцето безмилостно пече над полето. Всички селяни се радват, че времето е пощадило реколтата. Във въздуха се носят молитвени и чисти думи, изтръгнати от ободрените селски души. Левент Никола се вслушва в гласовете на момите и трепетно очаква да чуе гласа на Пенка. Той заявява на майка си и на сестра си, че тя ще им стане снаха. Щом дочува гласа на Пенка, остава на земята спонуете житни класове, сърцето му затреперва. Изведнъж песента на Пенка сева. Едно босоного хлапе донася вестта, че Пенка е примряла от адската жега. Паднала е като от ударена от куршум върху земята. Никола е изумен и отчаян, той риде. На следващия ден всички селяни – въпреки усилената жътва – са на погребението на Пенка. (89) ; в идилията „Змейно” се преплитат чувства на любов и самота. Косъо копнее по Неда. Мъката му е огромна, но момичето нехае. Косъо остава сам с оцвете в Балкана. Но горещият пламък на любовта не сева. Организиран излет в планината, но Неда не идва с другите. От селяните той разбира, че изгората му се е омъжила – тогава „горчива усмивка заиграва на устните му”. „Той напуска събора, за да не се върне никога повече сред хора”. (90) ; Разказът проследява пътя на Шибил от планината към равнината, където е срещата му с Рада. Вниманието е насочено към момента на размисъл в подножието на планината. В ретроспективен план – преди героя да вземе категоричното решение да слезе при обикновените хора и да загърби хайдушкия си живот – е дадено обяснението за това решение. Смелостта на жената, изправила се с цялата си красота пред страшния хайдутин, променя отношението на мъжете и дава гласък на промяната у Шибил. Любовта му към красивата Рада го отделя от останалите хайдути и той остава сам. Повикан от Рада и получил знак от баща ѝ и от Мурад бей, че му прощават прегрешенията, Шибил тръгва към равнината. Когато сваля хайдушките си дрехи, той е назван от писателя с рождено то му име – Мустафа. Загатната е предстоящата опасност и е внушено очакването за трагичната развръзка. Фабулната интрига, снета в сюжета, следва „невъзможния” път на Шибил към Рада, където са засадата, която му е подготвена, гърмежът на пушките и смъртта на двамата. (91) ; Един цар има три дъщери за женене. Оповестяват в цялото царство, че царските дъщери ще си избират съпрузи, но най-малката от тях не трябва да бъде пожелана от никого, защото е прекалено млада и не е дошло времето ѝ за женене. Единственият ѝ кандидат, който се появява, е твърде странен и грозен човек, той всява страх: едната половина от лицето му е бяла, а другата – черна; едната му ръка е бяла, другата – черна; едното му око е бяло, а другото – черно... Колесницата, с която се появява, е украсена с прилепи; кочияшите са черни хора, облечени в сърмени дрехи. Майката и бащата не искат да дадат дъщеря си на такъв зет, но девойката изпитва срам, че ще стане за смях („Ако изпусна тоя момък, ще се разнесе по царството мъла, че никой не ме иска. Това ще бъде срам за мене. Лош, добър – него ще взема. Вижда се, че той ми е бил на късмет.”) Младата жена обаче избира тъкмо този мъж за свой съпруг. Въпросният избранник се оказал вампир, който живее в царството на смъртта, където всъщност отвежда избранницата си. (92) ; Вяра Добрева е лекар. В дома ѝ идва комунистът Деян Чавдаров. Той е ранен. Вяра превързва раната му и не му позволява да си тръгне. В града всички говорят за него, а и полицията го издирва. Но самоличността на Людскан Зафиров, един от нелегалните куриери, е разкрита и се налага някой да го замести. Вяра предлага себе си. Придружава я учителят Павел Дойчинов. На уреченото място Вяра и Дойчинов срещат Владимир, който им дава куриерската пратка. Когато Вяра се връща с Дойчинов в София, печатницата на комунистите е взривена. При акцията загива 18-годишният Янко, на когото Вяра е кръстница. Вуйчо Иван, бащата на Янко, плаче и кълне

комунистите. Вяра и Деян се опитват да го убедят, че синът му е загинал за добра кауза, но като разбира, че и те са комунисти, наскърбеният баща ги заплюва и си тръгва. Вяра заявява на Деян, че ще е най-добре да напуснат града. Следва странно затишие. Не идват никакви новини. Павлина, жената на Богдан Радев, става куриер. За спътник Павлина взима със себе си студента Асен Минчев. Людскан проследява Асен и Павлина, защото има съмнения. Веднъж Вяра вижда Павлина и Асен да слизат от влака. След като се разделят, Вяра проследява Асен и вижда как той влиза в полицейското управление, а часовоят отпред му отдава чест. Вяра е твърдо решена да убие предателя, но Людскан я спира, като я уверява, че ще се погрижи за всичко. Деян заминава за няколко дни извън София заедно с лея Мика, която е помощница на Вяра. В това време се случва атентатът в църквата Св. Неделя. Загиват около 160 души, много са ранени. Вяра сънува кошмари. Въстанието на комунистите през септември 1924 г. не избухва. Всички конспиративни връзки са отрязани. Богдан Радев е в паника. Чавдаров, Вяра и Цветана са заедно. Телефонът извънвява и Вяра прави грешка, че го вдига. Идва Людскан и казва, че трябва да бягат, защото до половин час ще дойде полиция. Идва Радев и съобщава, че жена му е убита. Людскан признава, че той я е убил, защото я е видял заедно с предателя Асен. Радев е бесен, но в този момент в двора се появяват полицитеите. Людскан намира път за бягство, но само Цвета тръгва с него. Той успява да избяга, но тя е заловена. В къщата остават Радев, който е решен да умре заради жена си, Деян Чавдаров и Добрева. Вяра не иска да остави Деян. Дватамата вече са твърде влюбени. Полицията скоро намира начин да влезе в къщата, Радев е убит, а Чавдаров и Вяра са заловени. В затвора Чавдаров е разпитван по три пъти на ден, накрая се самоубива. Научавайки за смъртта му, Вяра се вцепенява и вече нито плаче, нито говори. Двете жени са осъдени на смърт. Вяра протестира наказанието, като заявява, че е бременна. След два месеца заменят присъдите на Вяра и Цвета с доживотен затвор. Когато се ражда момченцето на Вяра, тя вече не иска да бъде комунистка. Дойчинов е освободен и идва на свиждания на Вяра и детето заедно с Катя – гърбавата приятелка на Вихров. Людскан бяга в чужбина. (93) ; В разказа „Под шарената черга“ авторът ни описва житието на една многодетна българска майка. Тя от сутрин до вечер полага усилен труд за дома, за животните, за децата и мъжа си, без дума да каже, без крак да подвие. Отдадена на семейството, изцяло вгълбена от грижи и работа, тя пренебрегва собствените си нужди, заради силната любов и загриженост, която изпитва към тях. Дори и в трудните моменти тя намира сили да бъде изцяло отдадена на семейството. (94) ; Турчинът и Стоян влизат в турската махала. Стоян се страхува, уплашен е, върви на няколко стъпки след него, навел е очи, очаква беда, не смее да завърже „опинька“ си, за да не привлече нечие внимание върху себе си. Едно турче със зли очи мята камък по него. Турчинът води Стоян в двора си, за да му премести тежки камъни от едно място на друго. Той е учуден от силата на младия селянин. След като Стоян премества всички камъни, турчинът хвърля къшей хляб на кучето му и ги гони на улицата. Стоян е уплашен, не познава турската махала и се страхува да не го замерят с камъни или да не попадне пред сарая на бея. Лута се и случайно се оказва пред познат хан, където отсядат съселяните му. Преспива в хана и ханджията го кара да се върне в селото при семейството си. Стоян отново е на улицата, нерешителен е, спира се, колебае се, спомня си за близките си и за младото конче. Не може да реши накъде да поеме, тегли го към града, чувствата му са неясни, мислите – прости, страхува се за живота си, ако се върне на село. Не може да реши накъде да поеме. Спира се на пътя, колебае се, оглежда се и вижда двама турци на коне. Обзема го ужас, че това са Махмуд бей и Осман кехаята, които ще го застрелят, заради хрътката на бея. Стоян и Шаро се скриват под едно мостче на пътя и чакат конниците да отминат. Страхът определя накъде ще поеме Стоян, той усеща, че в селото са бият и кехаята и там няма живот за него. Дватамата – той и кучето – се запътват към града. (95) ; Разказът проследява историята на жена, която се подлага на модерна операция, за да придобие рентгенови очи, с цел да постигне нови предимства и съвършенство. Героинята, обсебена от стремежа към красота и технологични иновации, решава да се възползва от съвременната наука и да си постави рентгенови очи. С тези очи тя може да вижда през дрехи, стени и различни предмети. Първоначално това ѝ дава чувство за превъзходство и нови възможности, но с времето тя започва да осъзнава негативните последици от операцията. Вместо да стане по-щастлива, жената става все по-отчуждена и неспособна да възприема реалността по нормален начин. Виждайки само вътрешността на хората и предметите, тя губи способността да се наслаждава на живота и човешките взаимоотношения. Тя става жертва на собствената си амбиция и стремеж към съвършенство, като в крайна сметка губи не само човешката си топлина, но и връзката със света около нея. Разказът завършва с иронично послание – вместо да ѝ донесе щастие, технологичната интервенция води до нейната изолация и безчовечаване. (96) ; Селски

гробница, погребват Минчо. Тук са майка му (*Марьола*), брат му (*Иван*), жена му (*Тошка*) и невръстният му син (*Петьо*). Присъстващите споделят спомени за мъртвия. Марьола започва да мисли как да се отърве от Тошка. За нея тя е голямо бреме. Хрумва ѝ, че по новия закон майката може да вземе не само детето, но и дял от нивите. Първоначално Иван се надсмива над тревогите на майка си. След това Марьола започва да си въобразява, че младостта на Тошка ще привлече някой мъж. Иван скоро започва да мисли същото. Той не иска племенникът му да остане без дял и мисли как да се спогоди със снахата. Тошка забелязва, че Марьола не ѝ говори. Старата непрестанно я кори, обвинява я, че взема от залька на детето си. Иван се съвещава дори с адвокат, но се оказва, че няма начин да изгонят двовицата, без да ѝ дадат нищо. Тогава старата решава да отрови снаха си с татул („*като не може друг, ние ще си помогнем*“). Набира семена от растението, половината сварява, другата половина запазва. Заклучва всичко в сандък си. Скоро в селото настъпва голям проблем. Един ден темен съселянин (*Мангалчето*) губи нивата си от Ганчовски, местен измамник. Мангалчето отива при Иван за съвет. Иван му препоръчва да потърси някакъв законен начин да си върне имота. Мангалчето решава да убие Ганчовски с брадва, но не само че не успява, но и го хващат. Ганчовски обвинява Иван в съучастие. След десетина дни пускат арестантите. Иван се връща от затвора друг човек – припирните вкъщи започват да му се струват глупави. Старата продължава да умува кога да издебне Тошка, за да ѝ даде от татула. Иван се разболява и тя му дава вино с черен пипер. Така Марьола решава да направи и с Тошка – първо да я разболе, а след това да ѝ даде паничка с вино и да сипе в нея татул. Тошка се разболява и Марьола веднага праща Иван и Петето по работа, за да не са в къщата, докато я трови. Кара снаха си сама да си налее вино и сама да си сложи от татула, смесен с черен пипер. Тошка изпива виното наведнъж. Усеща странен вкус. Замайва се, мисли си, че се е напила. Започва да халюцинира, вижда най-напред Минчо на вратата, после Иван, който се превръща в черно куче с шамия. Накрая разбира, че това куче всъщност е нейната свекърва, която я гледа от вратата. (97) ; В романа „*Антихрист*“ са изобразени събития от последните десетилетия на XIV в. Под формата на разказ от първо лице главният герой Теофил описва своя живот и премреждията си. В духовната си структура той носи рационално мислене, което търси обективни критерии за изводите на ума, потвърждение в непосредствения житейски опит. На тази основа възниква конфликтът между него и другите. Улавя двете главни тенденции в българското общество през последните десетилетия на XIV в. и ги фокусира в личности като Теодосий, Евтимий и Теофил. В края на романа историческата ограниченост на Евтимиевата позиция разделя учителя и ученика веднъж и завинаги. Българската история в „*Антихрист*“ се осмисля чрез нейните трагически и повратни моменти. Макар да ни връща шест века назад, романът е в съзвучие с актуални проблеми и на съвременността. (98) ; В дома на Борис гостуващата Ирина среща очи в очи загубилата разсъдъка си Мария. Срещата поражда проблиък на съзнание у болната, разпознава гостенката и уродливостта на положението, в което се намират. Това я довежда до вторичен емоционално-психически срив и я запраща обратно в благодата на лудостта. Ирина е потресена и ужасена, а Борис – безчувствен към случващото се и към психичните сътресения, преживявани от двете жени – отправя към Ирина предложение за брак. Тя отхвърля предложението, но се съгласява да остане негова любовница. (99) ; Академикът не излиза от дома си в продължение на 10 дни. Той е обзет от чувство на безразличие и апатия. Юни е необичайно студен, дъждовен и мрачен, почти като средата на есента. В мрачния кабинет телефонът мълчи. Всяка сутрин сестра му идва и носи пазарска чанта с покупки, а след това готви. Тя не се храни с него, а той от своя страна яде нетипично бързо и обилно. След обяда го посещава племенникът му Сашо, с когото провежда разговор, като винаги избягва да оценява ентусиазма му. Племенникът е обиден и си тръгва. Академикът остава сам и набира първия номер, който изскача в ума му. От другата страна се обаждат женски глас, който изказва своите съболезнования и обяснява, че поръчението на академика вече е предадено на друг. Така той разбира, че някакво *неудобство* е причината хората да не го търсят. Академикът смята, че думата *неудобство* е съвсем безсмислена и е просто начин да се отреагира на чуждата болка. След като се успокоява, той се връща в кабинета и се завива с одеялото. (100) ; Преди Покръстването хората обработвали земята си според силата и числеността си, данъкът е бил незначителен, празниците са били често и точно подредени според сезонния поминък, времето е стигало за всичко. Поповете са лоши хора, за всеки „християнски“ ритуал взимат данък. На младите, които не искат да се венчаят пред олтара, се гледа като на грешници и им се налага строг пост по 6 месеца, плаща се данък и на князе, боляри и комити, което довежда обикновените хора до глад и немотия. Селяните, които не могат да платят данъка, заминават да работят при болярите, а манастирите стават техни крепостни стени. Доказателство за злото, което се стоварва върху народа, е животът на Ханко, синът на Данил. Когато Ханко навършва 20 години, става войник на княза. Въпреки че оръжието и конят са негови, го грози смъртно наказание, ако ги повреди или

загуби. Уж животът си е негов, но всичко негово принадлежи на княза. (101) ; Сандъчето е заключено в музея на революцията. Лентата се превърта до далечното минало. Сандъчето е сглобено от умел дърводелец. Поръчителката е стара жена, в дома на която квартируват двама студенти. Сандъчето се ползва от тях. Стражари правят обиск на квартирата и намират забранени книги, съхранявани в съндъчето. То се превръща във вещестено доказателство и е задържано заедно с единия от квартирантите. В отчаянието си да не го загуби завинаги, хазайката отправя молба към студента да пази нейното сандъче. Студентът и сандъчето отиват в затвора за няколко години. Студентът е преместен в друг затвор, от който успява да избяга. Преди бягството поверява сандъчето на друг политически затворник. Заръката остава същата – да се пази... Новият притежател на сандъчето е освободен, а с него и то. Преди да успее да върне сандъчето на старата жена, настоящият притежател е мобилизиран и изпратен да служи във войска. Сандъчето *започва да води* войнишки живот, а впоследствие и партизански. Укрито е в землянка, откъдето след няколко месеца стражари в сини униформи го изравят. Занасят го до градския полицейски участък. Въпреки тежките прежеждия, сандъчето запазва здравината си, макар да губи вида си. На повратния девети септември в него се спъва началникът на милицията. Оказва се, че това е уменият дърводелец, който е изработил сандъчето. (102) ; Луи Гиле е парижанин, бивш учител по история. Спомените го връщат в колежа „Абе Суїес“. Патрон на учебното заведение е Св. Франциск Асизки, което предопределя неговите либерални порядки. Учителите по вероучение, литература и социология са францисканци, такъв е и директорът отец Иврон, който винаги е изпълнен с добри чувства към бедните. Учителят по математика е прикрит ляв социалист, а този по ботаника – таен десен маоист. Учителката по физика е последователка на Нише, химичката е прикритата голистка, а учителят по философията е мазохист-центрист. В пансиона има дори таен комунист. Името му е Морис дьо Сен Сансез и е преподавател по рисуване. Луи Гиле е безпартиен, но членува в *Патриотичната лига на президента*. Това му създава известно чувство за сигурност. Той възпитавал палавника Пиер в дух на благочестие и лоялност към държавата. Луи не си позволява никакви възклицания в негово присъствие. Само Ан Мари Селестин има право да прави забележки на хлапака. Тя всяка сутрин поднася на Луи кафе и вестника му. След прочитането на новините във в. „*Виктоар*“ Ан винаги го кара да си мие ръцете. Отец Ивронъ постоянно намира повод да похвали интелигентността на Луи. Сан Сансез също започва да гледа на него по-благосклонно. Националното събрание на Франция е закрито. Министрите се назначават от президента. Те имат право да присъстват на неговото сутрешно обличане. Изключение прави само министърът на просветата, който почти винаги е в превантивна немилост. Президентът се самоназначава. Селяните спят по 24 часа в денонощието. В страната има два университета, които произвеждат само епископи и кадри за управленческия корпус. Създадени са още двеста модерни лудници за политическите противници на режима. Полицията, която е извънредно хуманна и просветена, съставлява половината от населението. Целта е да се внуши по-голямо уважение към славното минало на Франция. На Глас дьо ла Конкорд е монтирана много стара гилотина, която и в момента работи така, както е работила преди два века. (103) ; Романът „*Един наивник на средна възраст*“ разкрива историята на агент от вражеското разузнаване, който разказва от първо лице за това, как е наказан от собствената му разузнавателна служба. Изпратен е да работи в София. Неговата изненада се оказва пълна, когато разбира, че тук контраразузнаването е на изключително ниво, а гражданите съвестно се борят с подмолните действия на агресора. Нищо не може да свърши. Остава му само да вербува отявлени отрепки. (104) ; Шебан е професионален крадец на млади невести. Неговият комшия си е харесал една мома от друго село и желае да се ожени за нея. Крадците знаят къде и кога могат да я открият. В момента тя е на нивата с брат си. Когато го вижда и разбира за какво е дошъл, брат ѝ се сбива с Шебан. Успява да го рани в лявата ръка, но в крайна сметка е пребит и вързан за едно дърво. В суматогата Емине побягва и се скрива в гората. Намират я, после пускат брат ѝ. Бъдещият жених желае да се усамоти с девичката, но нищо не се получава. Тя не го желае, гнуса се от него. Шебан изпраща годеника в селото, за да ѝ донесе нови дрехи. Помагачите изчезват. Те остават сами. Шебан харесва Емине и тя не е безразлична към него. Все пак обещаеният брак е консумиран, но за кратко. Емине напуска семейното огнище на втория месец, а Шебан краде друга мома за комшията. (105) ; Както мухата се блъска в стъклото цели тридесет и два пъти и не престава да прави опити да излезе на свобода и чист въздух, така и желанието на Маляка за спорт е голямо. Авторите описват забавна случка в час по математика, който е прекъснат от кастинг за създаване на детски баскетболен отбор. Ето как треньорът описва приоритетите на бъдещия отбор: баскетболът „*укрепва зравето, духа, създава силни мъже*“. Маляка упорито отстоява желанието и правото си да влезе в отбора, но му е отказано. Той не приема критерите за прещенка на класната ръководителка Добрева и на треньора Христо Пангаров. Те решават да

вземат най-добрия му приятел Камен, с когото са неразделни. Изборът пада върху него, защото изискванията са да имаш добър успех. Бунтът на малчуганите прераства в непоколебима борба с всеки, който се опита да ги спре. В откъса на романа „*Цената на златото*“ са описани моменти от подготовката за Априлското въстание в района на Перущица и края на безуспешния опит на българите за бунт. Един от главните подбудители за последвалите събития е местният даскал. У него гори непреодолима жажда за борба и пробуждане стремежа на хората към свобода. Но въпреки изтезанията и трудностите, с които преживяват сънародниците ни по онова време, голяма част от тях се стремят да запазят живота, парите и доброто си положение в тогавашното общество. Основните проблеми се въртят около златото, което и българите и турците пазят с цената на живота си. Едни са склонни да помагат на въстаниците, други обаче пазят имането си. Но Даскалът остава герой в очите на онези, които вярват и подкрепят каузата му. Смъртта не го плаши и той остава непоколебим дори тогава, когато вече осъзнава, че е обречен. И колкото по-близо е до смъртта, толкова повече съзнанието му се изпълва с чувството, че е изпълнил своята мисия. В края на живота си е възрян дори от турците, които признават качествата му. (108) ; Баштата, уморен след работа, лежи на сянка върху незакачената врата на плевнята. Косъ и по-големият му брат разчистват новата къща, когато баща им им казва да стоят мирно и да играят настрана, докато той спи. Косъ прави опит да заспи до баща си, но мухите му пречат и отива при по-големия си брат, който си представя, че лети на аероплан. По-малкият брат иска да целуне батко си, но той все му отказва, накрая се съгласява. Започват да играят на война. Малкото момче не се пази умело и бива уцелен в главата. Буди баща си. Възрастният мъж, шокиран от гледката и разбирайки какво се е случило, превързва детето и го праща при майка му. Баштата решава, че ще бъде най-честно *пострадалият* да определи наказанието на *насилника*. Наказанието, което измисля малчуганът, е да целуне брат си по бузата. (109) ; „*Пътят на Икар*“ разказва за междузвездното пътешествие на хората, напуснали Земята, които търсят нов дом сред далечни светове. Корабът „*Икар*“, някога астероид, е преобразен в космически кораб. Действието се развива в една общност, която постепенно се откъсва от родовете си корени, създавайки нови ценности и правила. Координаторите на „*Икар*“ контролират научните изследвания и дори свободата на мисълта. (110) ; Селяните трябва да спасят лозята си, защото насажденията са нападнати от *филоксера*. Властите налагат нови акцизи върху виното. Успяват да укрият оцвете от данъчните. Отнякъде се появява смрадовранката – рядка и миризлива птица. Кокошките се разболяват от чума, но селяните *са хитри* и решават веднага да ги продадат в града. Да, но ветеринарът *улавя* измамата и запovedва всички кокошки да бъдат изклани, за да не се разпространи болестта. Изведнъж семото се изпълва с дим и мирис на сготвено месо. Селяните продължават напред, но *по-обединени и по-ситни...* (111) ; Откъс от романа „*Предречено от Пагане*“ ни пренася в столицата на Велика България (Фанагория), където пристигат двама посланици от Константинопол. Те са баща и син. Синът разглежда града и е силно впечатлен от каменните градежи. Гостите носят дарове за хан Кубрат. Въведени са в двореца, за да разговарят с хана. Случайно го забелязват и го поздравяват. Ханът отвърща на поздравя им и ги пита защо са дошли. Те му отговарят, че са изпратени от римския император с молба за подновяване на стар договор, според който българите са задължени да отблъскват племената, прииждащи от Азия. Ханът заявява, че ще помисли. Гостите поднасят даровете, които носят. На следващия ден е организирано угощение за пратениците от Константинопол. Около трапезата, върху която са сложени много блюда, са се наредили петима мъже. Никой не смее да посегне към гозбите, докато ханът не е започнал да се храни... (112) ; В началото на този откъс от разказа „*Корените*“ влак преминава през ждрело, над което се извисяват два заснежени хълма. Жегъла е спрял волската си каруца и наблюдава идиличната картина. Студено е, двата впрегнати вола го топят с дъха си. По едно време селянинът се сепва и решава да тръгне, качва се на каруцата и подкарва говедата. Трябва да иде до лозето, за да прибере три варела. Волските гърбове се издигат и спускат спокойно, гърбовете им са издути и заоблени, приличат на заоблените хълмове над коларския път. Влакът продължава да отеква ритмично в сърцето на Жегъла. И както се клати, облегнат на ритлата, той започва да чувства промяна в себе си. Спохождат го спомени за изсечени дървета и умрели кучета. В момента наоколо няма нито гора, нито кучета, а лозето все още не се вижда. (113) ; Романът разказва как някогашните хора са се сблъскали със съдбата си и са намирили сили да запазят достойнство и чест, без да се унижават пред по-силния противник. „*Време разделно*“ пресъздава бурно време, но той принадлежи на друг не по-малко драматичен и противоречив отрязък от нашата история, който също може да се нарече разделно време. В романа се сблъскват две сили, битката между тях е съдбовна, защото е основана на верска и идейна основа. А това означава, че един срещу друг застават два морала, два начина на мислене и поведение. (114) ; Съвременна семейна идилия е описана в началото на този откъс от разказа „*Фантастът*“: някакъв писател пише, приведен от творческо напрежение; жена му

знае, че не трябва да го безпокои; не може да му се сърди за нищо, защото той изкарва достатъчно пари с писане, а и не е женкар, нито пианица; децата им се интересуват повече от фантастика, отколкото от футбол... Изведнъж писателят заявява, че чрез сюжета на разказа, който съчинява в момента, „човечеството ще направи огромна крачка“ напред. Жена му не разбира за какво говори, тъй като той пази в тайна написаното. Накрая фантастът си ляга в леглото и дълго намества възглавницата. Най-сетне разкрива, че ще изведе темата на творбата в заглавието: „*Орбиталната станция*“. Изведнъж идилличната тишина е прекъсната от съседите, които живеят над тях. Чува се натрапчиво съскане на душ. Жена му се опитва да го успокои, като заявява, че съседите им са още млади и всичко им е позволено. А той, припомняйки си външния им вид и онова, с което те се занимават, се сеща, че всъщност съседите им са техни връстници. (115) ; Сватбеният ден на Стела (булката) и Ники (младоженецът) е в най-безцветния сезон на годината. Ранна пролет с остатъци от последен сняг и тепърва изникващи цветя. Кукуряк в бледожълт цвят, клоните на храстите и дърветата стърчат голи, но за сметка на това на паркинга на манастира има цял рожк диви теменуги, от който Джими (кумът) прави сватбена китка. Росица (кумата) оправя коса си, оглеждайки се в стъклените прозорци на индиговото ауди на мъжа си и взема шампанското с двете чаши с розова панделка. Докато вървят четиримата към църквата, чуват детски плач. Има кръщене и това обяснява двете коли на паркинга. Те стават свидетели на топенето на голото телце на детето в леген с топла вода от алуминиева тенджерка. То плаче до кръсък. На Стела ѝ става жал за детето и предлага на Джими да подари на църквата истински купел вместо пластмасовия леген. Докато чакат, се оказва, че са забравили пръстените и трябва да се върнат до вилната зона, където е къщата на Дерменджиеви, за да ги вземат. Младоженецът остава с кумата, за да попълнят документите за венчавката. Булката и кумът вече пътуват до къщата му за пръстените. Докато пътуват, Стела запалва цигара и „*нусна ръка*“ на Джими. Казва му, че „*има мерак*“ към него отдавна. Стигат до къщата в с. Кенар, което се намира по северния скат на Балкана. Докато се занимава със шифъра за отваряне на портите, Джими усеща с кожата на врата си топлината на Стела... (116) ; Селото е разделено на две махали – търновската и арнаутската. Главният герой споделя легенди за бежанците, основали селото, и за преселниците от Македония, които построили къщите. Разказва за преживяванията си, когато се връща у дома. Описва как хората в селото бързо разбират за неговото пристигане... (117) ; Полковникът каца с хеликоптер в двора на Тома. Отдавна не е идвал в родното си село. Старата компания се радва да го види, очевидно хората са го чакали, защото масата отдавна е сложена. Жената на Тома поднася наденичките и виното. Другоселецът споделя, че е видял глиган, голям колкото магаре. Решават да *проверят* твърденията му. Разговорът не е интересен за полковника и той излиза навън. През прозореца долита затрогващият разказ за браконьерите. (118) ; Разказаната история интерпретира сложна смесица от интригуващи събития, свързани с неназования главен герой („аз“-ово *повествование*) и момиче на име Айдын (Ая). Тя е туркменка, има различна религия. Сюжетът включва моменти от тяхното общуване... (119) ; Вангел е българин, роден в земите на днешна Северна Македония. Когато е 16-годишен, баща му умира, а той се качва на вуйчовия си кон и бяга. Остава след себе си двама чичовци – Антон и Васил, две сестри, чиито имена не помни, и майка си Тео. След като напуска затвора в Янина, той се озовава наред Средиземноморието, където неговите сини очи и руса коса рязко го отличават от тамошните хора. Първата среща на Вангел с истински пират е когато корабът, на който се намира, е нападат от Жан Марс. Именно той му дава прозвището „*Авалия*“, което означава „*безстрашен*“. Първият път, когато Вангел убива, това са двама турци, които се опитват да го насилват. Тази случка го убеждава, че трябва да стане пират и че ще е преследван. Вангел заживява с идеята един ден да открие отново Жан Марс и да му предложи услугите си. Докато заяква и расте, той открива своя нов, натрапен баща в лицето на джуджето Али Ибн Мобарак с прякор Урода. Джуджето страшно харесва косите на Вангел и му обещава, че той ще го наследи, когато баща му, емирът, умре. Ако откаже, ще загуби живота си. Джуджето го оставя да си помисли. Вангел губи много време зад стените на харема, където среща първата си любов – Дарма. Тя мавританка, която е насилена пред очите му и към която той изпитва неудържимо младежко увлечение. Той дори припада от яд, когато тя му признава с колко мъже е била. Емирът умира и Вангел наследява Урода. Вангел бива поканен в Мобарак, царството на новия емир, където всеки ден биват убивани хора за забавление. Вангел пътува дълго, а когато пристига, припада и се събужда изкъпан и обрязан. (120) ; В града идва цирк и с него пътува странен Човек, който има доста окаян и неприветлив вид. В представлението Човекът участва като клоун, който трябва да забавлява хората, но той е тъжен и скучен и вместо смях предизвиква съчувствие в публиката. Той все пак може да свири на всичко и най-вече на флейта, но смутеният му външен вид отблъсква зрителите, защото нащипаното с тебешир

лице излъчва само тъга, смешната му шапка и развлечени панталони карат хората да си мислят за собствената бедност... И малко след това Хлабав Коста изрича истината, че не Човекът избира Видин, а всъщност циркът го изоставя като ненужна вещ. Истината е, че преди да остане, Човекът няма къде да отиде. Така съдбата го превръща от тъжен клоун в загадка, в проблем, който не Човекът, а градът трябва да разреши. Така, разделяйки се с ширка, кармата го захвърля в ръцете на безмилостното човешко любопитство. Хората са притеснени от анонимността му и искат час по-скоро да разберат истината за него, защото, без да е роден и израснал в града, този мъж има наглостта да остане завинаги в него. Присъствието му буди недоумение и догадки. Човекът е облечен едновременно предизвикателно и бедно с раиран панталон, в сако с лъснати ръкави, овехтяла риза с нагръдник, който трябва да скрива постоянното му неудобство, че съществува. После се забелязва дългото му зимно палто, което по-скоро прилича на завивка, и тропашките обувки, наковани с налчета. Измитото му лице от тебешира изглежда още по-тъжно. В ръцете си носи флейта. Човекът още е без име. Той върви сред непознатите хора, замислен и ням, и на тях им се приисква да му помогнат да се сближат с него и да го направят свой. Те му дават името Флейтата. Този мъж е на средна възраст и тъжното му лице и посивелите от годините коси и очи са пълни с някаква особена мъка, която той си знае, но тя засяга и другите. Бедата му е в това, че той не умее нищо и затова не успява да работи като хамалин на пристанището, нито в работилницата за парфюми на Кочо Признателния. Човекът умее само да свири... (121) ;

Сюжет
(ключови думи)

[Предварителен езкиз на

Хибриден показалец –

Именен показалец

с вградени

Топонимен и Предметен показалци

**(възприетите съкращения са взаимствани
от националната библиография на Р България)]**

А

Аарон, брат на Мойсей, първосвещеник на Израил (36) ; (46)

Ааронов жезъл (62)

Августин Блажени, Св. (46)

Авимелех, владетел на Израил (7)

Авитохол, прабълг. владетел от рода Дуло (33)

*Авраам, родоначалник на трите Авраамически религии
(Юдаизъм – Християнство – Ислям) (8) ; (31)*

автор (16) ; (27) ; (40) ; (48) ; (57) ; (61) ; (62) ; (63) ; (98)

авторитет (109)

агент (104)

агиографски списък (38)

агнец, библ. (62)
 агресор (104)
 Ад (Св. Библия) (12)
 Адам, първият човек, праотец на човечеството (Св. Библия) (27)
 адаптация (111)
 адвокат (86) ; (97)
 аероплан (109)
 азбука (30)
 Азия (112)
 академик (100)
 акцизи (111)
 алчност (3) ; (63)
 амбиция / амбиции (96) ; (115)
 Америка (86)
 Амос, Св. пророк (6)
 Ана, Св., майка на Пресвета Дева Мария (10)
 аналогия (59)
 анатема (12)
 ангел / ангели (6) ; (7) ; (10) ; (13) ; (15) ; (24) ; (32) ; (63)
 Ангелски сили (50)
 Андрей, епископ на Тверска обл. (63)
 Андроник IV, византийски император (42)
 анекдоти (86)
 анонимност (121)
 антихрист (13) ; (98)
 антология (83)
 антропология (47)
 апартамент (99)
 апатия (100)
 апел (57)
 апокалипсис (13)
 апокриф / апокрифи (6) ; (8) ; (19)
 апостол / апостоли (11) ; (12) ; (13) ; (25) ; (29) ; (31) ; (59) ; (74) ; (81)
 апотеоз (91)
 Априлско въстание (108)
 Аравист, персонаж от старобълг. апокриф (11)
 арестант / арестанти (97) ; (102)
 Аристотел, древногр. философ, учен (47)
 арменци (62)
 армия / армии (34) ; (76)
 архангел (11) ; (12)
 архангели (8)
 архиепископ (27) ; (31) ; (40) ; (63) ; (67)
 архиерей (41)
 асеневци (40)
 аспекти (98)
 астероид (110)
 астрономия (49) ; (51)
 Атанасий Велики, Св. патриарх Александрийски (296-373), египетски богослов (74)
 атентат (93)
 Атила, владетел на хуните (33)
 атмосфера (100) ; (119)
 ауди (116)

Б

- баба (107)
*Петър Богдан Бакиев (лат.: Petrus Deodatus, 1601-1674),
бълг. католически архиепископ, францисканец, книжовник (71)
Балкан / Балкани (34); (42); (79); (90); (116)*
бар (99)
баша (1); (9); (91); (103); (109); (112); (120)
бдение (65)
беда (95)
беден селски дом (1)
бедни (11); (27); (65); (103)
бедствия (75)
бежанец (117)
безбожно (70)
бездомни (67)
безмер (33)
безнадеждност (99)
безправственост (3)
безразличие (100)
безропотно (73)
безсмъртна / безсмъртие (47)
безчовечен (68)
безчувственост (99)
белият дявол (120)
белокора фиданка (1)
белокоро дръвче (1)
бесни (41)
библиотека (74)
Библия, Св. – Св. Писание (6); (12)
бик (20)
бит (61); (86); (112)
битие (8); (64); (66)
битка / битки (42); (44); (62); (70); (71); (114)
битност (102)
Битоля, гр. в дн. Сев. Македония (36)
благодарност (74)
благодословение (66)
благовестници (26); (27)
благословия (30); (69)
благочестие (25); (66); (103)
блаженство (99)
блато (99)
ближня (27)
близки (27)
близък (100)
блюда (112)
блясък (29)
*Бог (5); (6); (7); (10); (15); (20); (21); (25); (26); (27); (28); (29); (30); (31);
(35); (41); (43); (50); (51); (52); (57); (60); (61); (65); (66); (68); (89)*
богат / богати (57); (87)
богаташ (87)
богатство (58)

богомили (22) ; (39)
Богородица, Пресвета Дева Мария (12) ; (65)
 богословие (30) ; (51)
 богословски разсъждения (43)
 богословско-философски труд (50)
 богослужбни (56)
 божествено (74)
 божествено творение (51)
 боздуган (2)
 болест / болести (19) ; (29) ; (97) ; (99)
 болка (89) ; (90) ; (99) ; (100) ; (108) ; (109)
 боляри (101)
 борба (21) ; (30) ; (31) ; (62) ; (82) ; (84) ; (88) ; (106) ; (108)
 борбеност (86)
Борил, цар (39) ; (40)
Борис, лит. герой (99)
 брак (105)
 браконieri (118)
 братска любов (109)
 братя / брат (2) ; (24) ; (31) ; (32) ; (63) ; (97) ; (99) ; (105) ; (109)
 брачни договори (43)
 бреме (63)
 бременност (93)
 букова гора (2)
 бунт (106) ; (108)
 бунтовници (108)
 буря (11)
 бъдеще (7) ; (84) ; (106)
 българи / българин (17) ; (20) ; (38) ; (43) ; (44) ; (60) ; (76) ; (80) ; (86) ; (108) ; (114) ; (120)
България (17) ; (34) ; (37) ; (40) ; (42) ; (44) ; (45) ; (60) ; (62) ; (88) ; (112)
 българо-римски отношения (43)
 българска история (98)
 българска книжовност (62)
Българска патриаршия (40)
 българска светица (52)
 български (76)
 български книжовници (45)
 български корени (55)
 български национални традиции (59)
 българско самосъзнание (17)
 бълхи (107)
 бягство (93) ; (102)

В

Вавилон, древен гр. (VII-VI в. пр. н.е.), дн. в Ирак (7)
 вампир (92)
 варел (113)
 вариант (8)
Варух, Св. пророк (7)
Василий II, византийски император (36)

вежливост (4)
Велика Никея, древен гр., столица на Никейската империя (41)
 величие (29)
 венци (6)
 верига (61)
 вероучение (103)
 версия (8)
 веселие (79)
 вест (7)
 вестник (103)
 ветеринар (111)
 вечер (99)
 вечеря (8)
 вещици (18)
 взаимоотношения (44) ; (96) ; (119) ; (121)
Вигилий, предполагаем авт. на диалог между Св. Августин Блажени и Фелициан (46)
 вид (102)
 видения / видение (6) ; (11) ; (56)
 византийска литература (45)
 византийци (40)
Византия (17) ; (30) ; (42)
 вик (99)
 вино (57) ; (76) ; (97) ; (111) ; (118)
 високомерие (99)
 висоти (63)
 владение (33)
 владетел / владетели (34) ; (37) ; (38) ; (44) ; (45) ; (74) ; (76)
Владимир, гр., Русия (63)
Владислав Граматик (XV в.), бълг. книжовник в Македония (70)
 владичество (17) ; (40)
Тодор Влайков, писател (87)
 влак (93) ; (113)
 власт (29) ; (39) ; (69) ; (103) ; (110) ; (111)
 властници (58)
 влияние (13) ; (30)
 влюбване (93)
 внимание (61) ; (95)
 внучка (87)
 вода (10) ; (48) ; (66)
 военни действия (43)
 войвода (71)
 война (114)
 войни (70)
 войник (101)
 войници (10) ; (112)
 войска / войски (74) ; (76) ; (102)
 воля (2) ; (5)
 враг (88)
 врата (109)
 времеви координати (99)
 времена (94) ; (101) ; (108)
 второ пришествие (13)
 вуйчо (120)
 възгласи (24)

въздух (106)
възкличания (24)
възкресение (6) ; (12) ; (13) ; (49)
възмездие (3) ; (8) ; (12)
възможности (96)
възнесение (6) ; (12) ; (29)
възпитание (59)
възраждане (77) ; (78)
възрастни (106)
възстановяване (40) ; (70)
възхвала (23) ; (77)
възхищение (25) ; (94)
възход (62)
вълшебна пещера (1)
вълшебство (94)
въплъщение (64)
въпрос / въпроси (5) ; (8) ; (12) ; (80) ; (86)
върба (78)
въстание (81) ; (84) ; (93)
вяра (11) ; (13) ; (18) ; (20) ; (23) ; (24) ; (25) ; (28) ; (31) ; (39) ; (52) ; (53) ; (56) ;
(57) ; (60) ; (61) ; (62) ; (65) ; (67) ; (68) ; (69) ; (76) ; (98) ; (114)
вярност (9)
вятър (48) ; (61)

Г

Гавраил, Св. архангел Господен (8)
гадатели (10)
Галиполи, крепост (дн. Турция) (42)
Галич, гр. в Галичката епископия (63)
гардероб (99)
география (75)
Георги Амартол, византийски монах и летописец (43)
Герман, патриарх (40)
герои (8) ; (44) ; (86) ; (88) ; (98) ; (100) ; (101) ; (105) ; (106) ; (108)
гилотина (103)
глава (97) ; (109)
главни (8)
глаголица (30)
глад (8) ; (64) ; (101)
глас (7) ; (100)
глиган (118)
глухи (41)
говеда (113)
говедар (78)
годеник (105)
година / години (7) ; (33) ; (64) ; (101) ; (112)
гозба (3)
Голгота, библ. (81)
Гомор, древен гр. (Св. Библия) (8)

гора (1) ; (79) ; (105) ; (113)
 гордост (76) ; (92) ; (94)
Господ (7) ; (8) ; (11) ; (12) ; (13) ; (14) ; (25)
 гости (8) ; (107)
 гостилница (3)
 гостилничар (3)
Гочо Патладжана, лит. герой (107)
 граждани (104)
 граница (47)
 греда (109)
 грешки (5)
 грешници (12) ; (13) ; (101)
 град / градове (7) ; (8) ; (36) ; (65) ; (74) ; (95) ; (112) ; (121)
 градски центрове (42)
Григорий Нисийски (331-394) Св., по-малък брат на Св. Василий Велики и на Св. Макарина, християнски светец, богослов, философ (48)
Григорий Цамблак, митрополит (55) ; (56) ; (58)
 гроб (63) ; (64) ; (65) ; (67)
 гробища (97)
 гробница (35) ; (103)
 грозота (91) ; (99)
 грубост (4)
 гръмотевица (48)
 грях / грехове (2) ; (5) ; (7) ; (8) ; (11) ; (12) ; (27) ; (28) ; (29) ; (91)
 гущерче (1)
 гърци (43)

Д

Дамаск (11)
Данил, лит. герой (101)
Даниил (1360), Видински митрополит (74)
 данни (33)
 данък (34) ; (101)
 дар / дарове (8) ; (10) ; (66) ; (69) ; (112)
 даскал (108)
 двор (93) ; (95) ; (118)
 дворец (112)
 дева (62)
 девица (10)
 действие / действия (4) ; (68) ; (104) ; (108)
 дело / дела (2) ; (23) ; (24) ; (25) ; (27) ; (30) ; (31)
 ден / дни (27) ; (31) ; (60) ; (65) ; (75) ; (83) ; (89) ; (100)
 десетилетия (98)
 детайли (99)
 дете / деца (8) ; (10) ; (11) ; (31) ; (66) ; (94) ; (115)
 детство (32) ; (77)
 дехуманизация (96)
 деятели (31)
 джудже (120)

диалог (12) ; (90)
 дилеми (98) ; (106)
Димитър Кантакузин, бълг. книжовник (XV в.) (57)
Димитър Солунски Чудотворец (III в.), Св. великомъченик (57)
 династия (40) ; (74)
Диодор Тирски, Св. свещеномъченик (46)
 директор (103)
 диригент (85)
 дисонанси (99)
 дистанция (99)
 дисхармония (99)
 дихание (31)
Вяра Добрева, лит. героиня (93)
 добрина (25)
 добро (4) ; (31) ; (39) ; (48) ; (63) ; (91)
 добродетел / добродетели (65) ; (86) ; (91) ; (94) ; (105)
 доброта (4) ; (101)
 договор (34) ; (112)
Павел Дойчинов, лит. герой (93)
 доказателство (102)
 документ (40) ; (74)
 долина (74)
 дом (8) ; (10) ; (28) ; (35) ; (94) ; (99) ; (100) ; (110)
Доротей, баща на Св. Неделя (52)
 достойнство (79) ; (114)
 достъп (110)
 драма / драми (100) ; (120)
Драч, гр. (дн. Албания) (37)
 дребен търговец (86)
 дрехи (65) ; (96) ; (97) ; (105) ; (114)
 дружина (4)
 дума / думи (4) ; (6) ; (28) ; (54) ; (90) ; (94) ; (107) ; (118)
Дунав, р. (48)
Дух, Св. (17) ; (27) ; (30) ; (32) ; (39) ; (51) ; (57) ; (62) ; (66) ; (69) ; (84) ; (88) ; (94) ; (106)
 духовност / духовен / духовно (17) ; (27) ; (30) ; (32) ; (39) ; (51) ;
 (57) ; (62) ; (66) ; (69) ; (84) ; (88) ; (94) ; (106)
 духовенство (22)
 духовници (69)
 духом (60)
 душа (7) ; (12) ; (26) ; (27) ; (31) ; (47) ; (48) ; (60) ; (62) ; (63) ;
 (64) ; (65) ; (66) ; (87) ; (89) ; (98) ; (113)
 душевен лечител (48)
 дъжд (99)
 дъбл (94)
 дърво / дървета (7) ; (14) ; (105) ; (113) ; (116)
 дърводелец (102)
 държава / държави (22) ; (34) ; (39) ; (42) ; (76) ; (98) ; (103)
 държавни служители (88)
 дъх (113)
 дъщеря / дъщери (8) ; (9) ; (58) ; (92)
 дявол (8) ; (15) ; (18) ; (63)
 дядо (107) ; (108)
 дял (97)

Е

- Ева, първа жена (Св. епископ) (5) ; (27)*
Евангелие, Св. (12) ; (28) ; (49) ; (65)
евангелист (13)
еволюция (85)
еврейка / евреи (10) ; (31)
Евсевий Кесарийски (260-340), епископ, наричан „отец на църковната историография”
Евсевия, майка на Св. Неделя (52)
Евтимий (56) ; (62) ; (98)
Евтимий Търновски, Св. Патриарх (65)
егоцентризъм (8)
единна (47)
ежедневие (27)
Езекия, цар (6)
език (17) ; (30) ; (59) ; (98)
езичество (12) ; (18) ; (31)
елементи (99)
*Елеонска планина (хълм), разположена от изт. страна
на старите градски стени на Йерусалим (12)*
Елисавета, Св. сестра на Св. Ана – майката на Пресвета Дева Мария (10)
емоция / емоции (92) ; (96) ; (100) ; (115) ; (119)
енничари (2)
енос (31)
енох (31)
ентузиазъм (100)
Епиват, гр. (дн. Турция) (65)
Епирско деспотство (37)
епископ (31) ; (38) ; (47) ; (62) ; (72) ; (103)
*Епифаний Кипърски, Св.,
известен и като Епифаний Саламски (46)*
епоха (82)
ерес (12) ; (22) ; (39) ; (62)
еретици (22) ; (23) ; (39) ; (62)
есен (100) ; (118)
естетика (54)
есхагология (22)
етика (4)
Ефрат, р. (46)

Ж

- жажда (84) ; (108) ; (110)
жанр (24) ; (98)
жар (89)
ждрело (113)
жега (89)
жезъл (10) ; (11) ; (63)
желание (5) ; (26)
жена / жени (2) ; (5) ; (7) ; (31) ; (93) ; (94) ; (96) ; (97) ; (102) ; (111) ; (115)

женитба (107)
жертва / жертви (7) ; (94)
жертвоготовност (83)
живот (5) ; (14) ; (23) ; (24) ; (27) ; (29) ; (30) ; (31) ; (32) ; (35) ; (53) ; (56) ;
(57) ; (58) ; (59) ; (60) ; (61) ; (63) ; (64) ; (65) ; (66) ; (82) ; (88) ; (89) ;
(90) ; (94) ; (95) ; (98) ; (100) ; (101) ; (102) ; (106) ; (108) ;
(110) ; (111) ; (117)
животно / животни (33) ; (114)
житие (30) ; (57) ; (63) ; (64) ; (77) ; (94) ; (98)
журналист (84)
жълтица / жълтици (2) ; (108)
жътва (89)

3

Забраненият плод, библ. (5)
завещание (9)
завист (4) ; (63)
завладяване (70)
завоевания (74)
заговор / заговори (44) ; (76)
загриженост (94)
задружност (4)
заклинение (26)
закон / закони (58) ; (76) ; (97)
закрила (76)
закрилница (94)
заложби (30)
замък (74)
запад (12)
заплаха (99)
заповед (27) ; (31)
застъпничество (67)
затвор (93) ; (102) ; (120)
заточение (56)
Захарий, Св. пророк (10)
зачеване (10)
защита (79)
защитник / защитници (69) ; (77)
звезди (75)
здраве (66) ; (106)
здравина (102)
зрач (99)
земен огън (48)
землянка (102)
земя / земи (12) ; (22) ; (29) ; (31) ; (51) ; (69) ; (76) ; (89) ; (101) ; (108) ; (110)
зима (95)
златна ябълка (1)
злато (108)
зло (2) ; (4) ; (39) ; (48) ; (101)
злоба (4)

злодеяние (73)
змия / змии (12) ; (64)
знамения (13) ; (70)
знание / знания (26) ; (30) ; (31) ; (48) ; (98)
значение (30)
зодии (49) ; (75)
зрение (96)

И

Иван, лит. герой (97)
Иван-Александър, цар (42) ; (98)
Иван Асен II, цар (37) ; (40) ; (41)
Иван Владислав, цар (36)
Иван Рилски, Св. о. (64)
Иван Срацимир, цар (53)
Игор, пл. (дн. хълма Содом в югозап. ч. на Мъртво море, Израел) (8)
игра / игри (106) ; (109)
игумен (2)
идеали (96)
идентичност (85) ; (121)
идилия (90)
избор (5) ; (106) ; (109)
избраник (7)
извор (11)
изживяване (6)
изкушение (5) ; (12) ; (91)
изкушение (5)
измама (66)
измамник (97)
изменничества (44)
изображение (7)
изоляция (96) ; (110)
изпитание / изпитания (10) ; (11) ; (94) ; (114)
изповед (8) ; (12)
Израел (13)
Израилеви родове (46)
израилтяни (7)
изречения (4)
изтезания (39) ; (108)
изток (12)
източник (25)
изцеление (28) ; (53)
„Икар”, космически кораб (110)
икона (63)
Иларион Мъгленски (XII в.), Св. епископ в Македония (62)
Ило, р. (8)
имане (108)
име / имена (60) ; (86) ; (103) ; (121)
именник (33)
император (34) ; (52) ; (67) ; (74) ; (112)

империя (30) ; (42) ; (112)
 имущество (64) ; (108)
 индивид (110)
 инициация (6)
 инквизиция (12)
 интеллигентност (3) ; (30) ; (103)
 интервенция (96)
 интрига (25) ; (28) ; (81)
 информация (110)
 Ирина, лит. героиня (99)
 Ирод Антипа I (10 пр. Хр. – 44), внук на цар Ирод (10) ; (58)
 Иродиада, принцеса на Юдея (58)
 ирония (86) ; (103)
 Исая, Св. пророк, син Амосов (на Амос) (6) ; (7) ; (13)
 исихазъм (54)
 Исихий Йерусалимски (? – ок. 451), презвитер, екзегет (49)
 истина (5) ; (58) ; (67) ; (98) ; (113)
 „Историкши”, съч. на епископ Константин Преславски (38)
 исторически момент (44)
 исторически събития (44)
 исторически хроники (45)
 история (6) ; (49) ; (76) ; (88) ; (103) ; (117) ; (119)
 Исус Христос, Спасител, Бог – Син (15) ; (20) ; (28) ; (29) ; (49) ; (63)

Й

йерархия (88)
 Йеремя, Св. пророк (7)
 Йерусалим, гр. (дн. Израел) (6) ; (7)
 Йоаким, Св. баща на Пресвета Дева Мария (10)
 Йоан Асен, цар (42)
 Йоан Богослов, Св. апостол (13) ; (25)
 Йоан Дамаскин, Св. (50)
 Йоан Екзарх, бълг. книжовник (51)
 Йоан Зонара, византийски хронист, теолог (44)
 Йоан Кръстител, Св. пророк (58)
 Йоан V Палеолог, византийски император (42)
 Йоан VI Кантакузин, византийски император (42)
 Йоан Нови Сучавски (Белиградски или Трапезундски) (XV в.), Св., първи мъченик, монах и презвитер на Румънската църква (68)
 Йоасаф Бдински (XIV), видински митрополит (53)
 Йордан, р. (7)
 Йосиф Обручник, Св. съпруг на Пресвета Дева Мария (59)
 Йосиф Брадати, йеромонах, бълг. книжовник (59)
 Йосиф Хилендарски, о. (61)

К

- кадри (103)
кака *Въла, лит. героиня* (85)
календар (33) ; (101)
Каликратия, обл. (дн. Гърция) (41)
калпак (107)
камък / камъни (7) ; (95)
кан (хан, хаган) (33) ; (34) ; (95) ; (112)
кандидат (92)
канон (12)
канонизация (30)
капитан (68)
каракачанка (107)
карма (121)
картина (6) ; (78) ; (79) ; (100)
каруца (113)
кастинг (106)
Катя, лит. героиня (93)
кауза (93) ; (108)
кафене (103)
качества (65) ; (100)
квартира (102)
кивот (62)
килия (63)
Киприан, Св. митрополит (54)
Кирил, Св. (17)
Кирил и Методий, Св. Св. (24)
китка (116)
клевета (63)
Климент Охридски, Св. архиепископ (27) ; (30)
клир (53) ; (59)
Клокотнишка битка (37)
клони (116)
клоун (121)
клочове (7)
кмет (88)
книга / книги (13) ; (17) ; (19) ; (30) ; (31) ; (59) ; (61) ; (62) ; (74) ; (102)
книжнина (13)
книжовник (62) ; (74) ; (77)
княз / князи (6) ; (30) ; (31) ; (63) ; (101)
княз *Симеон* (43) ; (51)
кобили (107)
ковчег (32) ; (70)
кодекс (4)
коза (111)
кокошки (61) ; (111)
колеж (103)
колекция (74)
колиба (64)
колона (33)
комити (101)
компания (118)

комуна (103)
 комшия (105)
 кон (2) ; (101) ; (118) ; (120)
 конници (95)
 конспиративни връзки (93)
Константин, син на цар Иван Срацимир (53)
Константин-Кирил Философ, Св., монах (17) ; (23) ; (31)
Константин Велики, римски император (43)
Константин Костенечки (1380-1431), бълг. книжовник (75)
Константин Манасий, византийски книжовник (45)
Константин Преславски, епископ (38)
Константинопол, столица на Римската, Византийската и Османската империя (30) ; (56) ; (63) ; (112)
 контраразузнаване (104)
 контрол (110)
 конфликт / конфликти (98) ; (99) ; (111)
 копнеж (110)
 кораб (11) ; (110) ; (120)
 корени (117)
 корона (62)
 коса (63) ; (116) ; (120) ; (121)
 космография (75)
Косьо, лит. герой (90) ; (109)
Коцел, княз на княжество в Панония (IX в.) (31)
 кошмари (93)
 крадец (105)
 край (6)
 крайбрежие (68)
 крак (94)
 крал (31)
Крали Марко, герой (2)
 красота (78) ; (91) ; (96) ; (118)
 крепост (36) ; (74)
 крепостни стени (101)
 кресла (99)
 критерий (98)
 критика (87)
 кръв (11) ; (93) ; (109)
 кръщение (116)
Кръст, Св. (62) ; (114)
 кръщение (49) ; (62)
 кръсци (107)
Кубрат, хан (кан, хаган) на Велика България (112)
 куки (12)
 кукуряк (116)
 култ (56)
 кураж (84)
 куриерска пратка (93)
 кургура (17) ; (19) ; (30) ; (49) ; (86) ; (119)
 куче (95) ; (97) ; (113)
 кърджалин (79)
 къшей хляб (95)
 къща (78) ; (93) ; (99) ; (109) ; (116) ; (117)

Л

ламя (1)
латинци (41)
легенда (117)
леля *Мика* (93)
летопис (42)
лингвистика (49)
линия (99)
литература (6)
литургия (31) ; (63)
личност / личности (29) ; (98)
лишения (94)
лозе (111) ; (113)
лоялност (103)
лудница (103)
лудост (99)
Лука, племенник на Св. о. Иван Рилски (64)
луна (49)
Лъв, цар (43)
лъжа / лъжи (44) ; (58) ; (63)
любов (11) ; (31) ; (66) ; (89) ; (90) ; (91) ; (94) ; (99) ; (120)
любовница (99)
любопитство (5)
люде (6) ; (59)

М

магия (92)
мазе (111)
майка (2) ; (58) ; (65) ; (89) ; (94) ; (97) ; (109) ; (120)
майка Тереза, преподобна (5)
Мала Азия (42) ; (52)
манастир / манастири (2) ; (30) ; (43) ; (54) ; (56) ; (63) ; (64) ; (67) ; (70) ; (74) ; (76) ; (101) ; (116)
мангалче (97)
манталитет (86)
Мануил II, византийски император (42)
Мария, лит. героиня (99)
маслиново дърво (11)
математика (103) ; (106)
материално (56) ; (66)
материя (51)
махала (117) ; (118)
междупличностни противоречия (44)
мелодия (113)
местоположение (102)
Методий, Св. архиепископ (30) ; (31)
мечта / мечти (31) ; (90) ; (106)
миг (100)
микрокосмос (109)

милиция (102)
 милост (7) ; (12) ; (27)
 милосърдие (12)
 минало (102) ; (103) ; (107) ; (117)
 министър / министри (85) ; (103)
Асен Минчев, лит. герой (93)
Минчо, лит. герой (97)
 мир (22) ; (29) ; (57) ; (76) ; (102)
 мироглед (6)
 миряни (59)
 мисионер (30)
 мисия (26) ; (30) ; (31) ; (108) ; (110)
 мисли (31) ; (66) ; (95) ; (103)
 мисъл (110)
 митрополит (41) ; (53) ; (55)
Михаил, Св. архангел Господен (8) ; (11) ; (12) ; (31)
Михаил, син на Йоан V Палеолог (42)
Михаил Асен, син на цар Иван Александър (42)
Михаил III Шишман Асен, бълг. цар от династията Шишманови (43)
Младенец (Христос, Бог-Син) (10)
 модели (4)
Мойсей, библейски пророк (7) ; (31)
 молитва / молитви (7) ; (11) ; (13) ; (18) ; (32) ; (53) ; (64)
 мома (105)
 моменти (94) ; (98) ; (99) ; (108)
 момиче (119)
 момче (63) ; (64)
 момък (83)
 монах / монаси (12) ; (74)
Моравия, ист. обл. (30) ; (31)
 морал (86) ; (87) ; (98) ; (114)
 море (11) ; (120)
 моряци (11)
Москва, гр. (63) ; (87)
 мощ / мощи (29) ; (30) ; (65) ; (69) ; (70)
 мрак (48)
 музей (102)
 музика (99)
Мурад Бей, лит. герой (91)
Мустафа, тур. име на Шибил, лит. герой – вж: Шибил (91)
 муха / мухи (106) ; (109)
 мъдър (76)
 мъдреци (66)
 мъдрост (4) ; (23) ; (23) ; (30) ; (53) ; (76) ; (109)
 мъж / мъже (7) ; (31) ; (33) ; (94) ; (106) ; (112)
 мъжественост (105)
 мъка / мъки (5) ; (12) ; (90) ; (121)
 мъртви (13)
 мъченици (74)
 мъчения (52)
 мярка (105)
 място (32) ; (64) ; (83) ; (118)

Н

- надежда (2) ; (25) ; (89) ; (99) ; (106)
наденички (118)
надменност (27)
надпис (34) ; (35) ; (36) ; (37)
наивник (104)
наказание (8) ; (12) ; (47) ; (68) ; (91) ; (101) ; (104) ; (109)
напряжение (110)
напътствия (25)
наратив (78)
народ / народи (2) ; (8) ; (10) ; (20) ; (21) ; (22) ; (26) ; (30) ; (31) ;
(32) ; (45) ; (60) ; (63) ; (76) ; (80) ; (88) ; (108)
население (74) ; (79) ; (103) ; (117)
насилник (109)
наследник (67)
наследство (9) ; (30) ; (64) ; (98) ; (117)
настояще (77)
натиск (111)
наука (96)
национален характер (86)
началник (102)
начало (11) ; (56) ; (77)
начинание (85)
небе (6) ; (13) ; (29) ; (50) ; (51) ; (89)
небеса (12) ; (75)
небесен огън (48)
небесно царство (12) ; (15)
невярващи (28)
невяста (66)
Неда, лит. героиня (90)
Неделя, Св. (52)
недоимък (77) ; (94)
независимост (77) ; (84) ; (110)
Немезий Емески (IV в.), християнски философ и
епископ на Емеса (дн. Хомс, Сирия) (47)
немотия (101)
немощи (24)
непознат (72)
непорочност (57)
неприятности (111)
несгоди (28)
несрета (90)
неудобство (100)
нешастие (63) ; (97)
ниви (89) ; (97)
Никифор I, патриарх (38)
Никола, лит. герой (89)
Нил, р. (46)
новини (103)
новородени (10)
номер (100)
номоканон (12)

норми (107)
нос (107)
носталгия (117)
нощ (118)
нрави (4) ; (61) ; (85) ; (86) ; (115)
нравственост (13) ; (91) ; (101) ; (113)
нужда / нужди (66) ; (94)

О

обединение (84)
обида (4)
обидчивост (100)
обиск (102)
обич (65) ; (89) ; (109)
обичан (31) ; (59) ; (65) ; (97) ; (105)
облекло (112) ; (119)
образ / образи (6) ; (26) ; (70) ; (86) ; (90) ; (99)
образование (30) ; (59)
обстановка (115)
обстоятелства (100) ; (102)
общество (4) ; (96) ; (98) ; (102) ; (105) ; (108)
общност (43) ; (91) ; (110) ; (111) ; (117)
общуване (90)
обяд (100)
овчари (114)
огнище (94) ; (107)
огън (12) ; (48) ; (50) ; (60) ; (89) ; (103)
одежди (65)
одеяло (100)
Одрин, гр. (37)
океан (120)
Олимп, пл. (31)
олтар (31) ; (69) ; (101)
омраза (68)
Омуртаг, хан (35)
опасност (42) ; (110)
операция (96)
опит (4) ; (98) ; (106) ; (108) ; (109)
опозиции (99)
опрощение (8)
орда (79)
орел (7)
оръжие (101)
османци (42)
основател (72)
останки (69)
остроумие (3)
осъждане (58)
отбор (106)
отвара (97)

отвъдно (12)
отговори (8) ; (12)
отговорност (13) ; (98)
отдаденост (8) ; (68)
отец (27) ; (31) ; (32) ; (103)
отечество (84)
открития (5)
откровение / откровения (6) ; (105)
отломки (99)
отмъщение (109)
отношения (4) ; (111)
отплата (63)
отрепки (104)
отче (48)
отчуждение (4)
очи (95) ; (97) ; (99) ; (108) ; (120) ; (121)

П

Павел, Св. апостол (31)
Павлина, лит. героиня (93)
Паисий Хилендарски (1722-1773), Св., о., наричан още Отец Паисий, бълг. народен будител, духовник, авт. на „История славяноболгарская“ (76)
палавник (103)
палач / палачи (58) ; (68)
палма (11)
палто (121)
памет (76)
паметник (8) ; (30) ; (37)
панаир (3)
панделка (116)
паника (79)
Панония, ист. обл. в Средна Европа (31)
панорама (70)
панталон (121)
папа (30) ; (31)
па̀ра (3)
пари (3) ; (58) ; (108)
парижанин (103)
паркинг (116)
партизани (102)
парфюм (121)
пастир (59)
патриарх (41) ; (55) ; (56) ; (62) ; (63)
Патриаршия (84)
патриот (86)
патрон (103)
паша (73)
пейзаж (89)
пендари (114)

Пенка, лит. героиня (89)
 период (80)
 песен (89) ; (113)
 петдесетница (11)
Петка, Св. (41) ; (65)
Петър, Св. (11) ; (31) ; (63) ; (54)
Петьо, лит. герой (97)
 печатница (93)
 пещера (10) ; (11) ; (32) ; (64)
 пиано (99)
Пиер (103)
 пират (120)
Писание, Св. – Св. Библия (63)
 писател (77) ; (86) ; (87) ; (115)
 писменост (30) ; (75) ; (84)
 писмо (7) ; (31)
 пламък (12)
 планети (49) ; (50) ; (75)
 планина / планини (8) ; (10) ; (11) ; (13) ; (64) ; (78) ; (91) ; (99)
Платон, древногр. философ (47)
 плевня (109)
 племена (112)
 племенник (64) ; (100)
 плещи (94)
Плиний Стари, древнорим. учен, историк (46)
 плод (8) ; (10)
 плоча (33)
 плът (27)
 победа (26) ; (29) ; (37) ; (39) ; (81)
 поведение (4) ; (13) ; (97) ; (107) ; (114)
 повест (87)
 поглед (94)
 поговорки (4)
 погребение (89)
 подбудители (108)
 подвизи (64)
 подготовка (81) ; (108)
 подкрепа (74)
 подлост (105)
 подражание (53) ; (64)
 поезия (86)
 позиция (85)
 познания (72) ; (106)
 покаяние (12) ; (27)
 поклонение (41)
 поколение (106) ; (110)
 покупки (100)
 поле (89)
 полза (102)
 политика (40) ; (82)
 политическа независимост (40)
 политическа стабилност (39)
 политически промени (98)
 полицейско управление (93)

полиция (103)
положение (80) ; (108)
поминък (101)
помощник (79)
поп (101)
поражение (36)
поробители (84)
пороци (4) ; (86)
порти (116)
порядки (115)
посланици (112)
послание / послания (8) ; (12) ; (76) ; (96) ; (106)
последници (96)
последствия (4) ; (5)
пословици (4)
послушание (4)
посоки (12)
пост (65) ; (101)
постановка (84)
поток (65)
потомци (35) ; (69)
поука (4)
поучение (59)
похвала (25) ; (57)
поход (34) ; (42)
почести (31)
почит (8) ; (57)
праведен (82)
праведен живот (13)
праведници (12) ; (13)
правила (110)
право (106)
правоверни (73)
правопис (74)
православие (39) ; (55)
православни (41)
празник / празници (59) ; (84) ; (101)
празнословия (66)
превод (74)
прегрешение (91)
предателство / предателства (44) ; (73)
предимства (96)
предложение (99)
предмети (96)
предсказания (31)
представа (25)
представители (72)
предупреждение (12)
преживяване / преживявания (107) ; (117)
президент (103)
препис (13) ; (33) ; (74)
престол (29) ; (31) ; (63) ; (76)
преход (6)
привидения (65) ; (82)

приказка (92)
 пример (80) ; (94)
 принуда (106)
 принципи (88)
 природа (13) ; (78) ; (86) ; (90) ; (91) ; (111) ; (121)
 пристанище (121)
 присъди (93)
 притча (6) ; (59)
Причастие, Св. (2) ; (11)
 приятел (106)
 приятелство (4)
 проблем / проблеми (9) ; (86) ; (97) ; (98) ; (108)
 пробуждане (84)
 провинция (72)
 прозорец / прозорци (106) ; (116)
 произведение (30)
 прокажен (28)
 проклятия (29)
 пролет (116) ; (118)
 проливи (42)
 промяна / промени (13) ; (113)
 пророк (6) ; (12) ; (58)
 пророчество / пророчества (6) ; (7) ; (13)
 просветление (6) ; (61)
 просташина (86)
 пространство (4) ; (99) ; (109)
 протест (22)
 противник (70) ; (114)
 противоречия (88)
 прототип (86) ; (86)
 прошка (11) ; (109)
 пръстени (116)
Псевдо-Кесарий (VI в.), анонимен византийски писател (48)
 психологизъм (99)
 психология (86)
 птица (111)
 публика (121)
 пустина (11) ; (70)
 пушка (83)
 първообраз (65)
 първосвещеник / първосвещеници (10) ; (46)
 първоучители (24)
 път (25) ; (28) ; (29) ; (64) ; (66) ; (91) ; (107) ; (113)
 пътуване (11) ; (12) ; (86) ; (117)
 работа (109)
 равнина (91)
 равновесие (105)

Р

- Рада, лит. героиня* (91)
Богдан Радев, лит. герой (93)
радост (48) ; (87) ; (89) ; (111)
 раждане (49)
 разбойници (64)
развитие (70) ; (75) ; (76) ; (79) ; (86) ; (110)
 разговор (100) ; (118)
 разгром (71)
 раздяла (56)
разказ / разкази (64) ; (66) ; (70) ; (86) ; (118) ; (119)
 разказвач (16)
 разкаяние (66)
 разочарование (90)
 разпад (99)
 разпятие (11) ; (49)
 разузнаване (104)
 разум (24) ; (51) ; (65)
 разрушение (99)
 рай (12) ; (31)
 рана (4) ; (109)
Рай (Св. Библия) (27)
 реакции (105)
реалност (6) ; (80) ; (96) ; (109) ; (113)
 ревност (65)
 революционер (84)
 революция (102)
 реколта (89)
 релеф (34)
 религиозна автономия (40)
 религиозна независимост (40)
религия (22) ; (39) ; (40) ; (91) ; (119)
 рентгенови очи (96)
 република (72)
 респект (94)
 ресторант (99)
 реторика (30)
 реформа (75)
 реч (81) ; (107)
 риби (11)
 риболов (11)
Рим, гр. (11) ; (30) ; (45)
 рисулки (85)
Рита, р. (63)
 ритуали (7) ; (101)
роб / роби (2) ; (9) ; (27)
робство (2) ; (60) ; (76) ; (114)
 ров (7)
 род (6) ; (33) ; (36)
 родилка (10)
родина (56) ; (88) ; (108) ; (110)
 родители (64) ; (106)

родно (77)
рожби (94)
роза (57)
розово масло (86)
роля / роли (84) ; (105)
роман (41)
Росица, лит. героиня (116)
Ростислав, княз на Великоморавия (30) ; (31)
роял (99)
ръкопис (16) ; (74)
ръка / ръце (65) ; (99) ; (105) ; (107)

С

сабя (2)
сакати (41)
Саломия, Св. последователка на Исус, една от мироносците (10)
саможертва / саможертви (11) ; (68) ; (83) ; (84)
самоирония (86)
самопречистване (13)
самосъзнание (72) ; (81) ; (84)
самота (65) ; (90)
самоубийство (93)
Самуил, цар (44)
сандък / сандъче (97) ; (102)
сарказъм (103)
сатана (15)
сатира (86) ; (103)
Сашо, лит. герой (100)
сблъсък (99) ; (109)
сборник (86)
сватба (116)
сведения (33)
сведения (74)
светлина (6) ; (48) ; (50) ; (66)
светополк (31)
светотатство (73)
светец / светица / светци (12) ; (25) ; (32) ; (41) ; (57) ; (59) ; (62) ; (63) ; (66) ; (67) ; (68) ; (69)
свещеници / свещеник (10) ; (12) ; (77)
свобода (2) ; (81) ; (84) ; (88) ; (98) ; (102) ; (106) ; (108)
свят / светове (6) ; (12) ; (13) ; (60) ; (65) ; (90) ; (96) ; (107) ; (110)
святост (23) ; (55)
север (12)
седем (71)
сезон (116)
Ан Мари Селестин, лит. героиня (103)
село / села (7) ; (64) ; (79) ; (97) ; (105) ; (107) ; (111) ; (114) ; (116) ; (117) ; (118)
село *Ключ* (36)
селяни (81) ; (89) ; (90) ; (95) ; (101)
семе / семена (81) ; (97)

семейство (1) ; (11) ; (30) ; (79) ; (87) ; (90) ; (94) ; (95) ; (99) ; (107)
 сестра / сестри (89) ; (100) ; (120)
 сила / сили (29) ; (65) ; (76) ; (88) ; (91) ; (94) ; (95) ; (101) ; (109) ; (110)
 символика (11) ; (46) ; (98)
 Симеон, княз (43) ; (51)
 Симеон, патриарх (40)
 Симеон I Велики, цар (10)
 Симеонов сборник (46)
 син / синове (1) ; (9) ; (26) ; (69) ; (79) ; (87) ; (97) ; (101) ; (112)
 Синодик (40)
 Скендербег, Георги Кастриоти, нац. герой на Албания (71)
 Скрино, с. в Зап. България (64)
 скъпоценни камъни (1) ; (46)
 скъпоценности (69)
 Слав, цар (16)
 слава (6) ; (72)
 дядо Славчо, лит. герой (87)
 славяни (21)
 славянска писменост (21)
 славянски свят (45)
 слепи (41)
 слово / слова (10) ; (23) ; (24) ; (25) ; (29) ; (30) ; (31) ; (54) ; (56) ; (57) ; (59) ; (59) ; (62) ; (66) ; (74)
 слуга (31)
 служба (31) ; (68) ; (104)
 служение (11)
 случка (106)
 слънце (7) ; (61) ; (89) ; (99)
 смелост (57) ; (76) ; (91)
 смирение (13) ; (26) ; (70)
 смисъл (90) ; (98)
 смокини (7)
 смърт (5) ; (6) ; (10) ; (12) ; (14) ; (24) ; (29) ; (31) ; (52) ; (56) ; (57) ;
 (58) ; (60) ; (68) ; (70) ; (89) ; (91) ; (92) ; (93) ; (100) ; (108)
 смъртност (47)
 смях (121)
 сняг (116)
 собственик (74) ; (102)
 содом (8)
 Соломон, цар на Еврейското царство, пророк (9)
 Солун, гр. (30) ; (34)
 София, гр. (42) ; (104)
 Софроний Врачански (1739-1813), Св., Врачански епископ, народен будител
 и пръв последовател на делото на Св. о. Паисий Хилендарски (77)
 социален статус (92)
 социалист (103)
 социология (103)
 спасение (5) ; (53) ; (54) ; (58) ; (68) ; (70)
 сплотеност (117)
 спокойствие (102)
 сполука (4)
 спомен / спомени (85) ; (97) ; (103) ; (110) ; (113) ; (118)
 спор (9) ; (31) ; (100)
 спорт (106)
 справедливост (12) ; (13) ; (88)

сражение (36)
 срам (92)
 сребролюбие (3)
 среда (100) ; (110)
 средна възраст (104)
Средновековие (18) ; (19) ; (45)
Средногорие (87)
 среща / срещи (84) ; (91)
 стадо (59)
 старейшини (11)
 стари (31)
 старци (78)
 стая (103)
 стена / стени (29) ; (96)
 стереотип (85)
Стефан Дечански (Стефан Урош III) (1321-1331), Св., сръбски крал от династията Неманичи (67)
 стилистика (98)
 стихия (89)
 столица (74) ; (112)
Стоян, лит. герой (95)
 страдалец / страдалци (12) ; (57)
 страдание / страдания (12) ; (52) ; (67) ; (77)
 стражари (102)
 страна (34)
 странствания (65)
 страст (92)
 страх (58) ; (60) ; (121)
 страшен съд / съд (12) ; (31)
 стремеж (31) ; (108) ; (110)
 струи (26)
 структура (98) ; (80)
 студ (107)
 студент / студенти (87) ; (102)
 стъкло (106)
 стъпки (95)
 суета (56)
 султан (42) ; (69)
 суматоха (105)
 сутрин (100)
 сцена (119)
 събития (70) ; (98) ; (103) ; (108)
 съболезнования (100)
 събор (31) ; (39) ; (40) ; (63) ; (90)
 съвет (72)
 светници (6)
 съвременност (98)
 съвършенство (96)
 съд (60)
 съдба (6) ; (79) ; (101) ; (111) ; (114) ; (121)
 създател (102)
 съзнание (6) ; (17) ; (99)
 съкровище (26)
 съкровищница (62)
 сълзи (65) ; (107)

съмнение (28) ; (98)
сънародници (108)
съпричастност (99)
съпруг / съпруга (26) ; (92)
сърби (69)
Сърбия (42) ; (67)
сърце / сърца (24) ; (26) ; (89) ; (94)
съседи (115)
състояния (102)
сътворение (50) ; (51)
сътрудничество (42)
съчинение (38)
съчувствие (121)
съществуване (90)
сянка (3) ; (79) ; (109)

Т

Тайна вечеря, библ. (20)
тайни (13)
татул (97)
творение / творения (12) ; (31)
Творец, Бог, Създател (6) ; (31)
творчество (4)
телефон (100)
тенджера (3)
Теодор (42)
Теодор Комнин, византийски владетел (37)
Теодосий, лит. герой (98)
Теофан Рилски, монах, игумен на Рилския манастир (60)
Теофил, монах (лит. герой) (98)
тенденции (98)
Тервел – Тривелий, Св., хан на Дунавска България (кан) (34)
територия / територии (44) ; (72) ; (74)
технологии (96)
течение (74)
титла (34) ; (37) ; (76)
титулатура (74)
тишина (105)
тон (4) ; (25) ; (100)
топлина (96) ; (116)
тояги (3)
трагедия (111)
традиция / традиции (13) ; (59) ; (62) ; (101) ; (114) ; (117)
трапеза (112)
треньор (106)
Тривелий, Св. – вж: Тервел, хан на Дунавска България (кан)
Троица, Св. (Бог-Отец – Бог-Син – Бог-Св. Дух) (20) ; (46)
труд (3) ; (89) ; (94) ; (114)
трудности (108)

туркменка (119)
турска махала (95)
турско робство (98)
турци (42) ; (60) ; (70) ; (71) ; (108) ; (114) ; (120)
турчин (95)
тъга (48) ; (89)
тъмница (52) ; (58)
търговия (34) ; (114)
търпение (67)
търсене (91)
тъст (42)
тяло (32) ; (60) ; (64) ; (65)

У

убийство / убийства (58) ; (120)
уважение (103)
увереност (92)
угощение (112)
удовлетворение (94)
уединение (11)
ужас (99)
указания (74)
улица (95)
ум (81) ; (98) ; (100)
универсализъм (38)
университет (103)
униформи (102)
упадък (98)
управление (33) ; (74) ; (76)
усещане (94)
усилие (113)
услуга (85)
успех / успехи (42) ; (106) ; (109)
участък (102)
учени (31)
учение (22) ; (29) ; (31)
ученици (29) ; (31) ; (106)
учител (31) ; (56)
учителство (31)

Ф

фанагория (112)
фантастика (115)

фейлетон / фейлетони (80) ; (86)
Фелициан, римски консул (46)
фигури (99)
физика (103)
Филип (1345-1346), поп, бълг. книжовник (74)
философ (30) ; (31)
философия (51) ; (91) ; (98)
Филотея, Св. (53)
флейта (121)
фолклор (4)
фрагмент (28)

X

Хаджи Донко, лит. герой (87)
хазар (30) ; (31)
хайдути (91)
хайретизими (24)
хамалин (121)
хан (кан, хаган) (33) ; (34) ; (95) ; (112)
ханджия (95)
Ханко, лит. герой (101)
хаос (98) ; (111)
характер (74)
хармония (13) ; (22) ; (82) ; (91)
хартия (74)
хеликоптер (118)
хилиасти (49)
химичка (103)
хитрост (111)
Хитър Петър, лит. герой (3)
хлапе (89)
хляб (3)
хора (3) ; (12) ; (28) ; (59) ; (61) ; (65) ; (87) ; (90) ; (100) ; (101) ; (107) ; (108) ; (110) ; (111) ; (114) ; (120)
храм / храмове (14) ; (31) ; (59) ; (65) ; (70)
храна (61) ; (64)
християнин / християни (2) ; (25) ; (52) ; (64)
Християнско откровение (47)
християнство (12) ; (18) ; (30) ; (76)
Христово стадо (39)
Христос (7) ; (10) ; (11) ; (27) ; (60) ; (63)
хроника (43) ; (49)
хронография (38)
хрътка (95)
хуманизъм (83)
хумор (86) ; (111)
хълм (113) ; (118)

Ц

цар / царица (26) ; (36) ; (74) ; (76) ; (92)
цар *Гуцер, приказен герой* (1)
Цариград (41) ; (54) ; (67)
царство (6) ; (26) ; (27) ; (45) ; (69) ; (120)
Цветана, лит. героиня (93)
Цветница, християнски празник (31)
цветя (116)
целувка (109)
цена (5)
ценност / ценности (26) ; (27) ; (53) ; (56) ; (61) ; (62) ; (87) ; (96) ; (110)
цивилизация (86)
цигани (111)
цикличност (12)
цикъл (8)
Цимпе, крепост (дн. Турция) (42)
цирк (121)
църква (7) ; (8) ; (10) ; (12) ; (22) ; (30) ; (31) ; (37) ; (43) ; (54) ; (59) ; (62) ; (72) ; (93) ; (116)

Ч

Деян Чавдаров, лит. герой (93)
чанта (100)
час (106)
чаши (116)
черти (85)
чест (29) ; (114)
честност (13)
четиво (61)
численост (101)
читател (61) ; (100)
чичовци (120)
човек (5) ; (29) ; (31) ; (47) ; (51) ; (58) ; (61) ; (64) ; (66) ; (91) ; (92) ; (108) ; (121)
човечност (101)
човешки взаимоотношения (111)
човешки дух (110)
човешки път (94)
човешко тяло (50) ; (51)
чорбаджия (87)
чувство / чувства (25) ; (90) ; (95) ; (96) ; (100) ; (103)
чудо / чудеса (8) ; (10) ; (11) ; (25) ; (30) ; (31) ; (32) ; (54) ; (63) ; (70)
чудотворец (32)
чума (111)

Ш

шампанско (116)

шапка (121)

Шебан, лит. герой (105)

„Шестоднев“, лит. произведение на бълг. средновековен книжовник Йоан Екзарх (51)

Шибил, лит. герой – вж: Мустафа, тур. име на Шибил (91)

шифър (116)

школа (55)

шум (115)

Щ

щастие (87) ; (89) ; (90) ; (94) ; (96)

щастливец (86)

Ю

юг (12)

юнак (2)

юни (100)

Я

Явление Господне, бил. (49)

ядра (99)

*Яков, Св. апостол – първият Йерусалимски епископ,
който възглавява след Господа нашего Иисуса Христа Св. Църква
и като епископ председателства събора в Йерусалим от 51 г.,*

наречен Апостолски събор (10)

Янина, гр. в Сев. Гърция (120)

Янко, лит. герой (93)

Теми

нравствената сила на саможертвата в патриархалното семейство (1) храбростта и благородството на християнския герой, защитник на народа (2) ; надхитряването (3) ; изкушението (5) ; Вярата в постижимото религиозно възмездие (7) ; силата на Вярата (8) ; мъдростта и справедливостта (9) ; християнската любов (10) ; постыките на блажения апостол (11) ; грехът, разкаянието и състраданието, породени от християнската религиозна представа за живота на човека след смъртта; милосърдието (12) ; Апокалипсисът (13) ; лъжата, завистта, предателството и алчността (15) ; традиционната християнска ценностна система (20) ; защита на славянските букви, създадени от Св. Константин-Кирил Философ (21) ; преклонение и възхвала пред живота и делото на Св. Константин-Кирил Философ (23) ; възхвала на учението за *Триединния християнски Бог (Св. Отец, Св. Син, Св. Дух) (25)* ; *Четвероевангелието на цар Иван Александър (26)* ; Вярата, учението за *Триединния християнски Бог (Св. Отец, Св. Син, Св. Дух) (28)* ; Възнесението на Исус Христос (29) ; житейският път и духовната мисия на Константин-Кирил Философ (29) ; жизненият и духовният път на Св. архиепископ Методий (31) ; животът и религиозните подвизи на Св. Иван Рилски Чудотворец (876-946) (32) ; българските канове (33) ; българско-византийски взаимоотношения (34) ; преходността на човешкия живот (35) ; църковното строителство на цар Иван Асен II (37) ; универсализмът на византийската политическа идеология (38) ; *Събор против богомилите в 1211 г. (39)* ; властта на династията Асеневици (40) ; Пренасянето на мощите на Св. Петка от Каликратия в Търново (41) ; поробването на балканските народи (42) ; смисълът на историческия разказ (43) ; човешкият морал (44) ; възшествието на император Алексий I Комнин (45) ; свойствата на камъните (Св. Елифанций Кипърски: „*За дванадесетте камъка*“) и силата на огъня (Св. Августин: „*От догматичните съчинения*“) (46) ; библейска антропология (47) ; себеусъвършенстването (48) ; възхвала на *Триединния Християнски Бог (Св. Отец, Св. Син, Св. Дух) (49)* ; Божията воля (50) ; библейската легенда, според която Бог е сътворил видимия свят за шест дни (51) ; Вярата на Св. Неделя в *Триединния християнски Бог: Св. Отец, Св. Син, Св. Дух (52)* ; възхвала на Св. Филотея (53) ; битието на Св. Петър (54) ; похвално слово в чест на митрополит Киприан (55) ; делата на Св. Патриарх Евтимий Търновски (56) ; възхвала на Св. Димитър Солунски (57) ; възхвала на Св. Пророк Йоан Кръстител (58) ; религиозното възпитание (59) ; вярата, потурчването (60) ; образоването като висша християнска ценност (61) ; животът на Св. митрополит Петър (63) ; възхвала на живота на Св. Иван Рилски (64) ; подвигът на Св. Петка (65) ; пътят на християнската вяра чрез застъпничеството на Светец (67) ; мъчението на Св. Йоан Нови в Белиград (68) ; Християнската вяра (69) ; незавидната съдба и неугасимата християнска вяра на българите след османското нашествие (70) ; покоряването на Унгария от турците през 1526 г. (71) ; историята на българите (72) ; трагичната съдба на българите от Чепино (73) ; възхвала на *Триединния християнски Бог (Св. Отец, Св. Син, Св. Дух) (74)* ; Средновековна космография и география (75) ; история на българския народ (76) ; автобиографично описание (77) ; природата, битът, животът и нравите на българите от епохата на Българското национално възраждане (78) ; лъжепатриотът и робът (80) ; подготовката на българския народ за Априлското въстание от 1876 г. (81) ; животът, битът и нравите на българите през епохата на Българското национално възраждане (82) ; състраданието (83) ; службогонството (85) ; службогонството (87) ; патриотичният дълг и справедливостта (88) ; антиномните на любовта (89) ; несполедената любов (90) ; невъзможната любов, породена от греха и изкуплението (91) ; зрелостта и социалният статус на личността (92) ; родовата кръв (93) ; любовта към семейството (94) ; страхът и робското подчинение (95) ; антиутопията (96) ; алчността и злобата (97) ; конфликт между доброто и злото (98) ; човешките антиномии (100) ; социалното недоволство след Покръстването на българите (101) ; житейски антиномии (102) ; човешките антиномии (103) ; антиномните на властта (104) ; невъзможната любов (105) ; златото (108) ; човешките взаимоотношения (109) ; границите на личната свобода (110) ; човешките преживявания (111) ; международният авторитет на Велика България (112) ; променяният се свят на непроменящите се хора (113) ; насилствената смяна на християнската вяра в Родопите (114) ; отчуждението (115) ; сватба по сметка (116) ; социалните противоречия (117) ; човешките антиномии (118) ; човешките противоречия (119) ; съдбата на българите през XVI в. (120) ; човешката идентичност (121)

ПОКАЗАЛЕЦ ОТ ЦИТАТИ

І. Л И Р И К А

А

- „а аз ще дишам и пламтя” (LXXIII)
„А в странен климат/ по полето/ цъфтят заветни цветове.” (CVIII)
„А вас – мислите, чувствата прости,/ вас – неидващи само на гости,/ а извиращи в мен
постоянно,/ и умиращи в мен непрестанно –/ като „храня се” (C)
„А във очите ми тайни и истини” (CXLIII)
„А другото е плът непроменима,/ омръзвала на всекиго от нас.” (CXXXIII)
„А здрачът, сякаш поражение,/ задуваше ме всяка нощ” (XCVIII)
„а из улицата шумна под гирлянди електрични” (LXXX)
„А който продължи нагоре – Бог да му помага. Но аз потеглих вече – и към миналото бягам.” (CXXXIX)
„А може би и там, когато ида,/ отпътък географските предели,/ отново ще е същото ...
България./ И стихове. И смях. И скръб. И вечност.” (CXXXVIII)
„... А накрая/ връз майчиното лоно на земята ще се срина,/ като мушицата, която поживя и
си замина...” (CXXXIX)
„А наскоро/ с рокля я зарадва от града” (CXV)
„а после като лек попътен вятър,/ а после като луд планински вихър” (LXXXIX)
„а сестра да жали ...” (LXXI)
„...А скъп ми е живота мене!” (LXXII)
„А сълзите му взе ги пролетта” – 1945 г. (CXXXII)
„А ти, Романия, пуста останала, пуста останала, равна се сравнила!” (XXXVI)
„а цом нямал съм само когато” (CI)
„А я же им рекъ:/ „Дружки, мили дружки,/ идете си, дружки,/ цвете си берете,/ та си
китки вийте,/ на вода идете./ Моето е цвете/ рано прецъфтяло,/ моята е вода/ се мътна дотекла”
(XXXVIII)
„Аз Богу се моля с това слово” (XLIV)
„Аз бях преситен този ден на всички суети./ Аз мислех всички скърби и веселия притворни” (LXXII)
„Аз виждам светлия възход на първата любов изгряла” (LXXV)
„Аз виждах надалеч през твоето рамо тъмен връх” (CIII)
„Аз го разбирам. Туй е онзи/ инстинкт всевластен за живот” (XCVII)
„Аз знам какво е вяра и съмнение!/ Аз знам какво е полет и падение!” (CXIV)
„Аз знам ще дойдат майстори артисти, но вашата горда слава е, че вий сте” (LXX)
„Аз не зная защо си припомних/ в тази нощ януарска за теб” (CX)
„Аз не съм готова/ за следващата нощ –/ денят ми не е свършен още!” (LXXXI)
„...аз пак ще обичам!/ Аз пак ще обичам!” (XCIV)
„Аз съм дете. И всичко в мене пее” (CVI)
„Аз съм дума – казах каменно” (CXLV)
„аз съм зачарован да страдам и да чезна” (LXXIX)
„(...) Аз съм камък/ (...) Аз съм смисъл/ (...) Аз съм дума” (CXLV)
„Аз съм сбъркан човек, запомни го!” (CXLII)
„Аз съм щастлив. И аз не мисля колко/ ще бъдат с мене твоите очи.” (CVI)
„Аз чувам гордите слова на своята душа безгласна, но пак безпаметно зова и в шеметна
забравя гасна” (LXXV)
„Аз чувах сърцебиенето лудо на звездите./ Пресрещах вятър запъхтян, наметнат със листа./
Поемах идеите силуети на горите/ и клоните, разтворили обаятия в нощта” (CV)
„Азе му думам и му се моля” (XXVII)
„Ако зажалши някой ден” (LXXXVIII)
„(...) ако клекнем, когато се целят в челото ни” (CXXXI)
„ако умрам, да не жالياш да не жالياш, да не плачеш” (XXXII)
„Ала дете детето беше” (CXI)
„Ала сега – довиждаме придворно суетене и гладиаторски борби на поетическата сцена.” (CXXXIX)

„албанецът лот” (LX)
„ален” (XXIII)
„амбари” (XXII)
„ангелско” (LXVIII)
„антична” (CXXX)
„аптечен” (CXI)
„армаган” (XXXIX)
„ах, но друго слънце мене вече грееше в сърцето!” (LXVII)

Б

„Балкан” (CIX)
„Балканский храбър син” (LXVI)
„бащин” (LI)
„беден” (LXI) ; (LXXXIV)
„бедна майка бедния си син” (LXXXIV)
„бедни раби” (XLIII)
„бедния” (LXXIII) ; (LXXXIV)
„без болка, без любов, без горести и вопли” (LXXIX)
„без начало, без край и без бряг” (LXXXVII)
„безбройно много” (CXXXV)
„безверен” (LXXIII)
„безгласна” (LXXV)
„безгрижен” (LXXIX)
„бездната на съвестта” (CXIV)
„бездни надвесени” (XC)
„бездомна” (LXXXIV)
„бездомни” (XCIX)
„безконечното въже на трудните минути” (CXIV)
„безлистен” (LXXVI)
„безмълвна” (LXXVI)
„безнадеждния пламък” (LXXXV)
„безпаметни майки” (LXIX)
„безплътен” (CIII)
„безплътни” (LXXIII)
„безполезен” (XCVIII)
„безрадостно” (LXXII)
„безсилно рамо” (LXXVIII)
„безстрашни” (CI)
„безценни” (LXXXV)
„бел” (XXVIII)
„бел Дунав” (V)
„бела” (XXXV)
„бела Беласица” (V)
„бела Дунава” (XXXV)
„бела пченица църнокласица” (XXII)
„белее, белее, люлее,/ белее, люлее” (XL)
„белени, недобелени” (IV)
„бели” (V) ; (XIII) ; (XX) ; (LXXXV)
„белите пари” (CXV)
„белия” (CXX)
„белия покой” (LXXIX)
„бело цвете” (XXXII)
„белот” (XCVIII)
„Бесилки разпериха черни ръце/ (привидения в мъртва мъгла).” (LXXXIII)
„бесовските” (XLVI)

„Беше ли ги чело/ във някой също забранен роман?“ (CXXXV)
 „беше малка ти, но беше тежка-ти за мен си цяло мироздание, че аз те меря не на
 разстояние“ (CIX)
 „беше светло в мрака“ (XCI)
 „Беше то веднъж през пролетта.“ (CXXI)
 „беше топло, беше светло в мрака“ (XCI)
 „Би казал, че във тая стая/ не еживял отдавна никои“ (XCII)
 „билъбилът ми се налютил“ (XXXIV)
 „билъбилю не му каза“ (XXXIV)
 „бисерни“ (LXXXV)
 „Бисеро, моме Бисеро,/ защо со бисер покривиш/ твоето гърло хубаво?“ (LIX)
 „Бисеро, моме Бисеро,/ що носиш бисер на гърло?“ (LIX)
 „бистър“ (CXV)
 „бих влязъл във взривна/ ракета, самичък/ бих търсил/ в простора/ далечна/ планета“ (XCIV)
 „бих ревал тогава,/ бих ревал от болка“ (XCIV)
 „блага“ (LXXVIII)
 „Блага майко на царя и Бога на всички, майко на създателя на всички“ (LIII)
 „благодатното“ (LXXVII)
 „благороден“ (XCI)
 „благословените“ (XLVIII)
 „благословено гробище“ (LXXII)
 „благоутробен“ (LI)
 „благочестив“ (LII)
 „Блазе на вас, неплодни! – без дечица мили./ Блазе на вас, утробни не родили!/ Блазе на вас, не
 кърмили гърди!“ (CXIV)
 „блан висок“ (LXXII)
 „бледа“ (CV)
 „бледна“ (CXI)
 „бледни“ (LXXII)
 „бледо“ (XCIX)
 „бледолик“ (LXXXVII)
 „блудна загубена лястовица“ (LXXXVII)
 „блясък“ (LXV)
 „блясък непознат“ (XCVI)
 „богато“ (CI)
 „бодливия“ (CXXXIX)
 „бодър“ (LXXIX)
 „Боже, колко скъпо я плати!/ Нещо у удари безпощадно./ Образът се люшна и разби./ Сякаш в
 кладенеца беше паднал“ (CXV)
 „Боже, мили Боже/ привидне ми, Боже“ (XXXVIII)
 „Боже силни, мила моя майко ле, Боже създателю“ (XVIII)
 „божествен“ (CXXXIX)
 „Божия“ (XLV)
 „Божия престол“ (XLIII)
 „бой щем да се бием“ (XVIII)
 „бойния“ (CXX)
 „бойното поле“ (CXXXIX)
 „болен“ (V)
 „болна“ (I)
 „Боне, мома Боне“ (XXXVIII)
 „борба бори“ (XL)
 „босилкови му жеглите!/ Босилък много мерише“ (XXI)
 „босите“ (CXV)
 „братството“ (LX)
 „брегът усамотени“ (LXVII)
 „броеница от кехлибар“ (XCII)
 „бронебойни патрони“ (XCIV)

„брули клони не поломят” (XII)
 „буди сънния живот/ на туй, което в сън ще мине” (LXXV)
 „будно мълчание” (LXXXVII)
 „буен” (XVI)
 „бузи като гургулици” (LI)
 „Буйният вятър над буйните ниви бушува,/ буйният, южният вятър бучи –/ тътнат дълбоки
 гори, небеса се издуват,/ свирят опънати жици, земята ечи.” (CI)
 „бъдний” (LXXXIII)
 „България за мене е страната” (CXXXVIII)
 „българско слънце” (LIV)
 „бърза” (VI)
 „бързокрил” (LXI)
 „бързотечен” (CX)
 „бял камък мятат” (XL)
 „Бял/Бялага” (XXVI)
 „бяла” (III) ; (XXXVIII) ; (CX) ; (CXLII)
 „бяла българко/за мене бяла кадъна,/цар Мурадова ханъма/Царю ле, царю честити” (III)
 „бяла пътека” (CXVIII)
 „бяло цвете сеят, ала го не носят,/ ала го не носят, мене жив жалеят” (XL)
 „бялото” (XXVI)

В

„В гората зашумя дъждът и ти/ под моето палто се приюти” (XCI)
 „В градината, в разкалената леха/ две три кокичета сезабелеха.” (LXX)
 „В далечен град, в хотелска стая/ се върнах късно вечерта/ убит от път и от замая,/ и от
 музейна пьстрота” (CXI)
 „в Деня на Страшния съд избави ни от лявата си страна и с молитвите си ни сподоби заедно
 с овцете от дясната си страна” (XLVIII)
 „в душа си вдигна тебе трон” (LVI)
 „В играта вече всичко,/ всичко може – дори да се играе без сърца” (CXXXV)
 „в кошничка кокетно малка” (LXXX)
 „в която пиша и чета, и мисля/ това, което няма да ви кажа” (CXXXVIII)
 „В кратката ведрa безмълвност да слушам как нейде/ пият моми и нивя като в сън ромолят/
 там зад поля, зад поля, сред гори необгледни” (CI)
 „в мен се утаи на болката вулкана” (CXXXIX)
 „в нозете ти, в очите ти... Обичай ме!” (CXXV)
 „в пазвата на тъжната разлъка” (LXXXIV)
 „в плен на греха” (LIII)
 „в себе си светулката спаси” (CXLIV)
 „в смеха ридаящ на продажните жени” (LXXII)
 „В спомена./ В природата./ (...) В книгите.” (CXIII)
 „в студените прегръдки на града” (LXXXIV)
 „В тишината/ се блъсват онемелите очи.” (CXXXII)
 „В този миг наддалече оттук/ теб те среща родопския вятър/ и макар че надолу е юг –/ гледаш
 как като бяла загадка/ тежък сняг по билата е спрял/ и вървиш с двацет сини тетрадки,/ скрити
 нейде под стария шал./ Ти си проста като зимата бяла,/ нямаш накит – прост е твоят вървеж,/ само
 там, дете дишаши на шала,/ е разцъфнало кичурче скреж.” (CX)
 „В този миг сред самия площад/ гледам лампата сребърномлечна/ и народ от големия град./
 който бърза навън за театър” (CX)
 „вакли” (XXIII)
 „вакло” (XXIII)
 „валяка грамаден на епохата желязна” (CXIV)
 „вас – съставящи мене самия,/ вас съм смятал за дребни и скромни” (C)
 „вдъхновена” (CXXIX)
 „ведър” (CXXIX)

„вейчици зелени” (LXVII)
 „векът безверен” (LXXIII)
 „велемъдрото си сърце” (XLVII)
 „велик/ слюбимен/ непостижим!” (LXXXIII)
 „велика” (LXI)
 „велики дела” (XLIII)
 „великите” (CI)
 „велико единство” (CXXVII)
 „венец от тръни” (CXXXIX)
 „Верни думи, верна обич, има ли за тях развала?” (LXVII)
 „весели” (LXXXII)
 „весели поляни” (LXIV)
 „веселия притворни” (LXXII)
 „Ветрец лек нек далек” (LXVIII)
 „ветри върше не пребият” (XII)
 „вечен” (LI)
 „Вечер иде, горо ле сестро, армаган ми носи,/ армаган ми носи, горо ле сестро, все кървави дрехи,/ все кървави дрехи, горо ле сестро, все търговски глави.” (XXXIX)
 „вечер късно” (XVI)
 „вечерни” (CXLI)
 „вечна” (LXXXIV)
 „вечния” (LXXXVII)
 „вечното селение” (LI)
 „вещ” (XCVI)
 „взривна ракета” (XCIV)
 „Видях Венеция, градът чудесни, с гондолите му, с пицните дворци./ Видях го сред лагуните му тесни, покрит със плесни, потопен в зари” (LXV)
 „видях Ива, видях кърви ... и не сетих как измъкнах/ остро ножче из сърце му и в сърцето си забих го” (LXVII)
 „виелци снежни” (LXXXVI)
 „виж – син жираф – проточената Айфелова кула крачи,/ към бъдещето тръгнала, и като теб, уви,/ оказала се в миналото. Всичко тъй върви” (CXLI)
 „византийската” (CIX)
 „виола Кремонска” (LXXVI)
 „висок” (LXXII)
 „високана” (XIX)
 „високата” (CXXXIX)
 „Високи, сини планини, реки и златни равнини” (XCIII)
 „високите” (CXIV)
 „вита” (XIII)
 „вити” (LXI)
 „витите” (CXX)
 „вихрен март кънти” (LXXVII)
 „вихъра снежен” (LXXVI)
 „вкус на ябълка, слънце във двора” (C)
 „владей мъртвило в техните дворци” (LXV)
 „влакарите, рибарите” (XXXII)
 „Влашкото – темел да държиш и още харач да сбираш!” (III)
 „вледенени” (XCIX)
 „вляза у сърцето” (LVI)
 „вместо дяволите да ме вземат ангелите” (CXLI)
 „внезапен” (LX); (CXXI)
 „внезапни” (CXXV)
 „внимателно-печален” (CXVI)
 „воал” (LXXVI)
 „вода пиехме” (XXV)
 „водата ти съм пресушил” (XXIII)

„водна” (LXXIX)
 „военен облак” (CXIV)
 „войвода им, мила моя майко ле, сам цар Иван Шишман./ Отговаря, мила моя майко ле, сам цар Иван Шишман” (XVIII)
 „волна младост” (LXXXIV)
 „волнокрили, смели, горди” (LXXX)
 „воюващият ни стремеж” (CXIV)
 „вразуми безумните” (XLVIII)
 „Врани –/ понесени/ с кръсъци/ черни ята” (XCIX)
 „врани коньове в полето” (XXI)
 „врат като билки в магични котлета” (CXLIII)
 „вратите на земята се отварят” (CXXXIX)
 „все летят/ и летят, и летят” (XCIX)
 „все ще звучи, как не ще в света да изтлеем,/ сецам как няма, как няма за живия смърт” (CI)
 „вседневен маскарад” (LXXX)
 „всемилоствия” (XLVIII)
 „Всичко е без ревност и без грубост” (CIV)
 „всичко, казвам, понякогаши/ като курицум пада/ на сърцето, което е/ всякогаши готово/ да поплаче, кога види/ в природата ново” (LXII)
 „Всичко помни одърът – по здрач/ как си лягаха с любов голяма” (CXXI)
 „всяка мъничка тревица” (XCIII)
 „Всяка пролет писваше дете,/ искаше да му направят място.” (CXXI)
 „Всяко си либе на либе каза, Струнино либе сал не ѝ каза” (XXVI)
 „във въздуха изгряват/ червените криле на Афродита.” (CXXXIII)
 „във жеста, в трепета, в гласа” (CVIII)
 „във къщата се лее вино” (CXX)
 „във музика го разлиейте” (CXXIX)
 „във тоя разтревожен свят” (LXXXI)
 „във храма встъпват те... О, скъпа родна реч!” (LXIX)
 „въздух пици” (LVII)
 „възели на сто въпроса” (CXIV)
 „възкръснала като Христа” (LXXIII)
 „възложих целия си живот” (XLIX)
 „възроден” (LXXIII)
 „възродени” (LXVI)
 „вълни безпечни” (LXV)
 „вълци и чакали” (CIX)
 „вън посред вятъра, там до един в надпревара,/ вън посред ясения, пролетен полет и звън.” (CI)
 „Върви дете по черната пътека/ и после бавно спира в пепелта.” (CXXXII)
 „върви назад и към спасителния бряг отива” (CXXXIX)
 „Върви, народе възродени,/ към светла бъднина върви,/ с книжовността, таз сила нова,/ съдбините си ти поднови!” (LXVI)
 „Вървяло ѝ мало ѝ голямо,/ главата сеир да струват” (XLI)
 „върха на вярата” (LI)
 „върху устните на безсърдечен мавър и във тайните луни на любовта.” (CXXXVI)
 „вярата непорочна” (XLVIII)
 „вярна” (LIV)
 „Вятър на бяла кобила ме вее” (CXLII)
 „Вятърът брули/ жестоко,/ до болка/ очите ми.” (XCIX)
 „вятърът стене” (XC)

Г

„Га ти Бона умре./ да ми викаш, мале,/ младото терзийче/ да ми реже, мале,/ бялата покривка./ да му речеш, мале,/ кръпо да я реже./ да са гледат, мале,/ Бона свилни поли” (XXXVIII)
 „гальотаджийските камишици” (XCVIII)

„гдето ми ели кършехте,/ че ги на хурки правехте/ и по седенки ходехте,/ че ги на моми давахте” (XXV)
 „гдето ти вода пиехме,/ гдето ти трева тълкахме” (XXV)
 „гдето ти трева тълкахме” (XXV)
 „гемия” (XXXII)
 „героично” (LXI)
 „Герой беше, лъв!” (LX)
 „гирлянди електрични” (LXXX)
 „глава антична” (CXXX)
 „глава юнашка” (XLI)
 „главата ѝ на циркус в пясъка зарита” (CXXXIX)
 „гладиаторски борби” (CXXXIX)
 „глас еква в миг – лют рик на лъвица” (LX)
 „Гледам мечата кожа сега,/ гледам вятъра въвн как навива/ на огромни кълбета снега,/ сякаш бели магьосници чукат/ по прозореца чер и студен,/ и си мисля за тебе отпука/ ти дали си щастлив като мен.” (CX)
 „гледаи как като бяла загадка” (CX)
 „глупаво” (XXVIII)
 „глуха виола” (LXXVI)
 „глухите ще чуят” (XLV)
 „глухия” (CXXVI)
 „глъхнали” (LXXXIV)
 „глъхналия вир” (LXXXIV)
 „гневни мисли” (LXXII)
 „гнили” (LXXXV)
 „Гол съм Господи, не мога да изляза” (CXXXIX)
 „голема” (XXII)
 „голтаци мрачни” (LXXII)
 „голяма” (XCIII)
 „голяма мома израсла” (XVII)
 „(...) голямо, мало, ставай,/ оръжие запасвай!” (LV)
 „гондоли” (LXV)
 „гора” (IV)
 „гора говори” (XXV)
 „гора зелена” (XI) ; (XXXIX)
 „гора с клонове изсъхва” (IV)
 „гора се с върше превива” (IV)
 „Гора юнаку говори:/ – Иди си с 'богом, юначе” (XXV)
 „гората да развеселим,/ горатаи планината” (IX)
 „Гората ни зарови в тишина” (CXXXV)
 „гората с шума опада” (IV)
 „горд” (XCVIII)
 „горда” (LXI)
 „гордите” (LXXV)
 „гореци багри” (XCVI)
 „гореци” (XCVI)
 „гори изсъхналото време, обхваща ме светлинния потоп, огромни чукове от светлина, изковават сърцето ми” (CXXVII)
 „гори” (CIX)
 „гори-добри” (CIX)
 „горо ле сестро” (XXXIX)
 „Горо лъо, горо зелена,/ доскоро беше зелена” (IV)
 „горски” (CXL)
 „Господ ми я послуша,/ та я чини сиво пиле,/ сиво пиле, кукувица” (V)
 „гости” (LXXXVIII)
 „градът да шества из века” (CXXXIX)
 „грамадния” (LXXXV)

„гранитен” (LXXIX)
 „гранитната си пазва” (LXXX)
 „Гребете от мене” (CXLIII)
 „Грееше ме драголюбно ясно слънце от небето” (LXVII)
 „грей” (LXIII)
 „грейват първите поляни” (LXXVII)
 „грешни” (XIX)
 „грешните души” (XIX)
 „грижите черни” (LX)
 „Грозанка” (XVII)
 „Грозанка с слънце венчали” (XVII)
 „Грозанка ще е кумица,/ Грозанкада гивенчае” (XVII)
 „грозен” (LVI)
 „грозна” (CXXVI)
 „грозната” (CXXXIX)
 „грозни” (CXXXIX)
 „грубите лапи челични” (XCIV)
 „грубите черни ръце” (LXXXIII)
 „гълъб ми гука в усои, от моя пусти стопанин, от моя стара свекърва, от мое мъжко
 детенце” (XXX)
 „гърба на земята” (LX)
 „гърмеж подир гърмеж заглъхва уморен” (LXXXV)
 „гърмят тимпани и ечат тромбони” (LXXXIX)
 „гъсти” (LXI) ; (LXXIX)

Д

„да биха дъждове, оттекли се биха” (XL)
 „да биха снегове, стопили се биха;/ да биха дъждове, оттекли се биха” (XL)
 „да бъда сам една страна,/ една земя със свои гари” (CXXIX)
 „Да бъде здрав като Балкана,/ да се заявя със моми,/ да мине хиляди земи” (CXX)
 „да бъде сладко като мед,/ да помни бойния завет” (CXX)
 „да бъдеш цветен” (CXII)
 „Да бяха, либе, да бяха,/ да бяха злато ковано” (LXXI)
 „Да гребете от мене и никога да не ме изгребете докрая” (CXLIII)
 „да гръмне хиляди врати/ и с хиляди уста да заговори” (CV)
 „да дострой високата ти сграда” (CXXXIX)
 „Да е лято! Още да е лято –/ дълго като зима,/ топло като гръд,/ тежко като злато,/ звънко
 като рима,/ вечно да е лято –/ за последен път.” (CXL)
 „Да е лято, само да е лято!/(...)/ Да е лято! Още да е лято – (...)/ Да е лято! Още да е лято” (CXL)
 „Да е тихо, тихо над земята” (CXL)
 „да звъня при удар само” (CXXXIX)
 „да ѝ ветри – да ѝ бури” (XII)
 „да ѝ хули – да ѝ речи” (XII)
 „да ѝ хули име не похулят” (XI)
 „да изкова от думи кръста” (CXXXIX)
 „да изтискавам млякото от поетическото виме” (CXXXIX)
 „да ме вариш, да ме печеш” (XXXII)
 „да ме зе’иш во скуте’и,/ да м’ однесиш на гемия,/ да ме фърлиш по морето.” (XXXII)
 „да напусна на поезията храма” (CXXXIX)
 „да не греем до две слънца/ изгоряха жътварите” (XIV)
 „да падна и като спасен/ да спя, да стая – да ми не стигне” (CXI)
 „да погребем перото, с което нижем стихове приятни за ухото, но и с което драцим
 формули и тъмни думи” (III) ; (CXXXIX)
 „да пра’ит страшни мосте’и,/ да варвет грешните души” (XIX)
 „да превъзможеш разстояние под времето на своя цвят” (CXII)

„да разговарям с тишината” (LXXII) ; (CXXXIX)
 „да се вземат до два млади любовни” (XVI)
 „да се водят, да поминат наедно” (XVI)
 „да се удавя в думите, които съм изписал” (CXXXIX)
 „да си пойда на бел Дунав/ и да пойда и да дойда” (V)
 „да си разпростре така ухото, че да дочува и последното трептене на живота” (CXXXIX)
 „да струи тревата –/ силна, некосена” (CXL)
 „да хвърлим настрана словесната си брадва” (CXXXIX)
 „дадоха ми, мале, девет черни кърпи./ и дадоха ми, мале, девет черни пера” (XXXVI)
 „далечно” (LXXXVII)
 „Дали е майка на вода? –/ Да беше майка на вода” (IV)
 „Дали е майка при крави?/ Да беше майка при крави” (IV)
 „Дали защото си безкрайно млада, ти ми възвърна младостта?” (CVI)
 „Дали са лебед, или са снегове”, / дали са снегове, или са дъждове?” (XL)
 „дали те пожар пожарил,/ или те слана сланила?” (IV)
 „Дали ти некой дооди, или си одиш някъде?” (XXVIII)
 „дам’однесеш на гемия” (XXXII)
 „данъка кървав” (LX)
 „два бора високи” (XII)
 „два му волове ангели” (XXI)
 „два са бора ред поредом расли” (XII)
 „дванадесет приятели и седем Юди” (CXXXIX)
 „две могъщи крила, като тия на майстор Манола” (CXXVIII)
 „двери” (LXXVI)
 „двеста села почернели” (LVII)
 „Де да е Индже, да дойде/ с петстотин млади юнаци,/ дете ги куриум не фата,/ гората да
 развеселят!” (IX)
 „де Марица тихо шава” (LXIV)
 „де оркестрите развиват плавни звукове ритмични и от тях се рони сякаш скрита мъка и
 печал” (LXXX)
 „де от изток Черно море” (LXIV)
 „де се бели Дунав лей” (LXIV)
 „де сме, о, мое печално и равно поле” (XC)
 „дебела” (IX)
 „девет града погрознали” (LVII)
 „девет си години сукала,/ деветмесеца да говейи” (XVII)
 „Девойко, девойко, цървено ябълко” (XXXI)
 „девштво” (L)
 „делови” (CXI)
 „Ден денувам – пътица потайни,/ ноц ноцувам” – пътица незтайни; С враг врагувам – мяра
 според мяра,/ с благ благувам – вяра според вяра” (LXXI)
 „Денъ гледам малка мома/ денъ гледам, в ноке всонвам” (XXXIII)
 „деня го грядат по ясно слънце” (XXVI)
 „денят мечтите обузда” (XCVIII)
 „денят умира” (CXIV)
 „десницата разперена като звезда” (XCVIII)
 „детинско” (CXXV) ; (CXXXV)
 „детски” (CXI)
 „дива” (LXXXV)
 „дивни” (XLIV)
 „дирене сурово” (XCVI)
 „Дириха Стоян, найдоха/ под една бука зелена” (XXIII)
 „дишам” (C)
 „длан” (CIX)
 „длан-Балкан” (CIX)
 „длан-тиян” (CIX)
 „длан-ятагян” (CIX)

„дните ми внезапно обедняха” (CXIV)
 „дните честити” (XCIV)
 „До вечерта почакайте, до озарението на деня./ За да ме видите поне в залязващата светлина” (CXVI)
 „До вчера беше ти робиня унижена” (LXIX)
 „до сълзи ми тежи есента” (XCIX)
 „добра” (CIX)
 „добри” (CIX)
 „добър” (XVI)
 „Догарят залези, мечти, събди” (CXLIV)
 „Доде сина ти уловим/ (...)/ доде му ръце вържеме/ (...)/ доде му глава земеме” (XLI)
 „Дойдох на тоя свят/ да видя слънцето,/ в ръка да взема/ плода на радостта, наливал сладост много векове.” (CXIV)
 „...докато в разума е още светло, прибирам стълбата, с която стигах до небето” (CXXXIX)
 „долна земя” (XVII)
 „домашна” (CXIV)
 „домът се порути и стана той гробница тиха” (LX)
 „Дор на небо ясно слънце, дор на очи свят, живот” (LVIII)
 „дорде върба мъзга пуца,/ дорде листе зеленят,/ дорде Неда хубост има!” (XX)
 „дорде не е прегоряло,/ дорде не е подухнала” (XX)
 „Дорде сина ти уловим/ девет планини минахме;/ дорде му ръце вържеме/ до шейсе души паднахме;/ доде му глава земеме/ сам билкобаши загина” (XLI)
 „Досега бяхме наедно,/ Отсега – жива раздяла.” (XXXVII)
 „достоен” (LXI)
 „достойната” (LXI)
 „Дошло време да се вземат два млади,/ не бе каил на момата баца ѝ/ да се вземат до два млади любовни,/ да се водят, да поминат наедно” (XVI)
 „драги са ми равнините/ набраздени с нашия плуг” (LVIII)
 „драго” (XXI)
 „драмска ракия” (LXXXVIII)
 „дребна” (XIII)
 „дребнаго” (LIX)
 „дребни” (IV)
 „дребни и скрамни” (CI)
 „древен” (LXXIX)
 „древна” (LXXVII)
 „другарска реч” (XCVI)
 „дръзки мечти” (CXXVIII)
 „дрънча като оцърбено точило” (CXXXIX)
 „дума свободна, народна” (LXI)
 „Думите му бяха сладки – бяха мъките горчиви” (LXVII)
 „духовния” (XLV)
 „духът ми се укрива в тялото натясно” (CXXXIX)
 „душа” (XLIX)
 „душата” (CXIII)
 „душата ми бездомна” (LXXXIV)
 „душата ми сега лентяйства и в блаженство тъне” (CXXXIX)
 „души разбити” (LXXX)
 „дъжд люляков” (CVIII)
 „дъжд маргарит” (XXVII)
 „дъждове” (XL)
 „дъждовна” (XCI)
 „Дъждът вали във мене” (CXXIV)
 „дълбока” (LXV)
 „дълбоката” (CVI)
 „дълбоки доли” (XXXIX)
 „дълбоките” (CXV)

„Дълбоко в мен се утаи на болката вулкана, клокочи и дими – зарастват спомени и рани.” (CXXXIX)
„дълбокото пристанище” (XCV)
„дълги” (XX)
„дълго като зима,/ топло като гръд,/ тежко като злато,/ звънко като рима” (CXL)
„Дълго тих кръв от зелени насекоми” (CXLIII)
„дълъг път във вагон втора класа” (C)
„Дърветата стояха страшно неми” (CXXXV)
„дървото” (XCVI)
„Дъхти на здравец твоето лице” (CIX)
„Дяволска сила във жеста ми свети” (CXLIII)

Е

„един брутален век над мен се срути” (CXIV)
„един синджир си млади невести” (VII)
„единороден Син” (XLIX)
„единородния” (XLVIII)
„единосъщната” (XLVIII)
„единствена охрана” (LXIX)
„Единствено луната те разбира./ В стъклото на моторсата/ се люшва нейното чело./ На спирката последна:/ помахай ѝ за сбогом./ Трамваят – жълтото чудовище, –/ пълзи към твоя хълм висок.” (CXXX)
„Една безименна световна гара/ е мойта стая –/ няма ключ, ни праг, –/ като перон навън е тротоара,/ а релсите трамвайни –/ линии на влак.” (CII)
„Една славянка с вик на гларус/ роди ме тука през нощта” (CXXIX)
„една сръчна ръка като Кольо Фичето” (CXXVIII)
„Ей ви вазе, малки моми,/ погрейте са на слънчище,/дорде не е прегоряло,/ дорде не е подухнала/върла зима в чужда къща!” (XX)
„Ей пламък се вие език се издига червен” (LX)
„ела тънковита” (XII)
„ели кършехте” (XXV)
„Есен ми доде, сланата падна,/ сланата падна, листе попари,/ я свивай байрак ти, Мануш войводи!” (X)
„есенни” (LXXV)
„есенно” (XCII)
„есенното” (XCV)
„Ето ме днес” (CXLIII)
„Ето селото, ето Балкана, пременени от новия сняг – ето малката гара засмяна пред полезлия гостенин – влак.” (LXXXVII)
„ехти, фучи кат ураган” (LVII)
„ечат гори” (LVII)

Ж

„жаден жадува” (CI)
„жадна” (CIII)
„жадувам греха” (LIII)
„жалби луди” (LXXII)
„жална” (V); (LVI)
„жално-милно” (XXXIX)
„жалостно” (LXI)
„жар нажежен” (CI)
„жежките” (LXXXV)
„железни” (CXXXII); (CXXXIX)

„Женщи ме мамо, годиши ме, ала ме мамо не питаш” (XV)
 „женската природа” (XLIX)
 „жертвата понякога е по-свободна от палача” (LXXII); (CXXXIX)
 „Жив ще съм аз и край мене събрани, недейте/ в скръб да държите надгробни слова! ” (CI)
 „жива” (XXXVII); (LVI)
 „жива рана” (LXXIX)
 „живата реч, на живота безсмъртен речта!” (CI)
 „живи жезла на ръце!” (XXX)
 „живи огньове” (LXXIX)
 „(...) живият, пил красотата в живота, жаден жадува по нея... и жив ще съм аз!” (CI)
 „Живо месо от издъхващо птиче” (CXLIII)
 „живо слово” (LXII)
 „живота по-хубав” (XCIV)
 „житородни” (LXI)
 „жълти” (XCII)
 „жълтион салтар” (XXXV)
 „жълто” (XX)
 „жълтото” (CXXX)
 „жътва” (LXIII)

3

„за да мълчи устата и писеца да не драци” (CXXXIX)
 „За да останеш, за да си потребен, за да те има” (XCVI)
 „за да роди най-последното слънце незаконно/ и го подхвърли на Париж” (CXLI)
 „за да те има и след теб дори” (XCVI)
 „за една млада младица” (XXIII)
 „За сърцата, що се любяат, и смъртта не е раздяла.” (LXVII)
 „За цял свят аз приготвих некролога.” (CXIV)
 „За черен хляб, за къшей хляб” (CXXXIX)
 „забранен” (CXXXV)
 „забранената за възрастни игра” (CXXXV)
 „загледано в небесния ефир” (LXXXIV)
 „заветен” (LXXVII)
 „заветни цветове” (CVIII)
 „загадъчен” (LXXIX)
 „загадъчна и нежна” (LXXX)
 „загледано в небесния ефир” (LXXXIV)
 „Загоро, Загоро, мило наше село,/ лично, та обично, яко хлебородно,/ по дваже в годината
 жнеме и вършеме,/ жнеме и вършеме, косиме, береме” (XXXVI)
 „Закани се на момата баца ѝ,/ та отсече тънка ела под село;/ закани се на момъка майка му,/ та отсече зелен явор над село.” (XVI)
 „Заклучени зад черните решетки на своите кариани палта, коя от ризите ви ще затрепка
 родно знаме ще ни спомня тя?” (CXXXIII)
 „закопах добър юнак над село,/ закопах мала мома под село” (XVI)
 „закриляше като зеница” (LX)
 „залепнали в земята с кърваво лепило” (CXXXIX)
 „залибих либе хубаво,/ доста е, мале, хубаво” (XXVIII)
 „залька на дните” (CXIV)
 „заязва моята звезда и в облака навлиза” (CXXXIX)
 „замаяни” (CXXXI)
 „замерват с камъни и думи” (CXXXIV)
 „замислени” (LXXV)
 „Запази вярата непорочна” (XLVIII)
 „заплющяха знамена могъщи” (CIX)
 „заради Индже войвода:/ „Де да е Индже, да дойде” (IX)

„Заради тях и аз обикнах някога у мен поета. Но ето че сега устата се отдалечава от сърцето” (СХХХХХХ)
 „заран със ситна росица” (ХХХХХХ)
 „заран я има, дени я няма!” (ХХХХХ)
 „зараснал” (ХСХХ)
 „заслон” (LXXVIII)
 „засмяна” (LXXXV)
 „засмяна кат в щастливите си дни” (LXV)
 „заспала тежко върху пода/ сънува в здрача тъмнината” (ХСН)
 „застъпницата” (XLIX)
 „засукани” (XX)
 „Затварям ви за думите, уши – резето спускам./ Не искам в моя дом да се говори за изкуство” (СХХХХХ)
 „Затрепераха/ градове/ и села.” (LXXXIV)
 „заченати поля” (LXXXIV)
 „Защо мълчим?/ Защо стоим” (CV)
 „звезда” (LXXXV)
 „звезден дъжд” (LXXIX)
 „звезди” (LXXX)
 „Звездите горе всичко наблюдават” (CVII)
 „звездна лента” (LXXII)
 „звездна любов” (LXXIX)
 „звънко” (CXL)
 „звънях отвътре, докато отвън ме биха” (СХХХХХ)
 „здрав като Балкана” (СХХ)
 „зрач припада” (LXXIX)
 „зелен” (LIV)
 „зелена” (I); (IV); (X); (XIII); (XV); (XVIII); (XXIII); (XXXIX)
 „зелени” (СХХХХ)
 „зелени насекоми” (CXLIII)
 „зелено” (XL); (CXL)
 „зеленото” (LXXXVII)
 „земля пълна с добрини” (LXIV)
 „Земля, що си ме кърмила” (LXIV)
 „земната музика” (LXXIX)
 „Земната пушилка на деня” (CVII)
 „земя” (CIX)
 „Земя като една човешка длан” (CIX)
 „земя рай” (LVIII)
 „земята бунтовница” (XC)
 „земята родилката” (XC)
 „земята се поти и стене” (СХХХХХ)
 „Земята тайнствено мълчи./ тя чака твоёто име –/ да гръмне хиляди врати/ и с хиляди уста да заговори.../ Небето вика: – Полети! –/ Земята ни напомня, че сме хора./ Небе – Земля./ Всевечен спор.” (CV)
 „земята, връщаща богато/ и облаци, и птици, и листа” (ХСХХ)
 „Зер твоёта участ – претовари я/ Бог с тежки траурни цветя” (LXXIII)
 „Зима е болна лежала” (I)
 „зимните” (LXXXVI)
 „зла” (LXXII); (СХХХХ)
 „златен” (LXXXIV)
 „златен звън” (LXXXIV)
 „златена” (LXXXIV)
 „златисто” (LXXV)
 „златна зора” (LXXXVII)
 „златна нива златен клас налива” (LXXXIV)
 „златни” (LIV); (LXXIX); (LXXXIV)
 „златни обувки на съня” (CVII)

„златни равнини” (XCIII)
 „златни стрели” (LXXIX)
 „Златните обувки на съня” (CVII)
 „златния юноша” (LXXXVII)
 „злато капче” (XIX)
 „златожъсти хризантеми в кошничка кокетно малка” (LXXX)
 „зли” (LXI)
 „зловна усмивка” (CXXXVII)
 „зловецо” (XCIX)
 „змеици в златни кочиши” (XV)
 „змей либи, змей ще ме земе” (XV)
 „змейове – с коне хранени,/ змеици – в златни кочини,/ змейчета – в кола писани.” (XV)
 „змейчета в кола писани” (XV)
 „знамена” (CIX)
 „Зората от сън се/ Пробуди” (LXXXIV)
 „зъл суховей” (CXXXVIII)
 „зяпнал” (LXI)

И

„И аз ...” (LXXXIV)
 „И аз си спомних дружи ноци/ и друг далечен детски плач,/ и просто недокоснал още/ съня и сладкия му здрач,/ аз станах, бързо се облякох/ тревожен, трескав, делови/ и чаках там, като че чаках/ да каже лекарят: – Върви!” (CXI)
 „И аз ще слушам с умиление,/ (...)/ И в безплътните селения” (LXXIII)
 „и бел, и червен трендафил,/ и чернооки босилек!” (XXVIII)
 „и божурът, и тревите/ и твоята прохлада,/ всичко, казвам, понякогаш/ като журиум пада” (LXII)
 „И босите крачка вървят полека –/ отвъд гората и отвъд смъртта.” (CXXXII)
 „и бързам да напусна на поезията храма,/ преди да запълзят змии по младото ми рамо.” (CXXXIX)
 „И в дни ...” (LXXXIV)
 „и в пазвата на тъжната разлъка” (LXXXIV)
 „и в себе си светулката спаси” (CXLIIV)
 „и в синкавия полудрач” (CVIII)
 „и в усмивки иронични блика мисъл неприветна” (LXXX)
 „и в шеметна забрава гасна” (LXXV)
 „И вас, другари, с огнени полети/ и вас, младежи, тъй ви аз ценя” (LXX)
 „и вехне есенното слънце” (XCII)
 „И веят в тръпните дървета/ нехайни, неми ветрове.” (CVIII)
 „И винаги ...” (LXXXIV)
 „И времето смени набързо/ ласкавите си сезони/ Изпраца лед за тебе/ въздухът озонен.” (CXXX)
 „И времето смени набързо/ ласкавите си сезони.” (CXXX)
 „И все така ...” (LXXXIV)
 „И горестно се питам, не съм ли аз избраний сред звездочелопеме...” (LXXIV)
 „И грамаден и задъхан, скрил в гранитната си пазва хиляди души разбити – глъхне празничния град.” (LXXX)
 „И грамаден и задъхан” (LXXX)
 „и грамадения ковчег/ вдън земя зариха” (LXXXV)
 „И гребенът потъва във косите ти” (CXXV)
 „и губех своите приятели като парите на белот” (XCVIII)
 „и да заличат всяка следа от него, където лежи всечестното ти тяло!” (L)
 „и да ме оплаква ...” (LXXI)
 „и две протегнати ръце, които искат и не могат да стоплят мразното сърце” (LXXV)
 „И днес тъгувам за не спасрените дни./ Като журиуми, не изстреляни в целта,/ отидоха те някъде встрани” (CXIV)
 „И за първи път пред огледало/ се изправи с целия си ръст.” (CXV)
 „И затова, съдба – богино на живота, сложи сега на кръст кинжала и перото, вдигни

юмрука си – наместо да го криеш, и прецени – ще галиш ли или ще биеш!” (CXXXIX)
 „и звездния звънар за мирен сън звъни” (LXXXV)
 „и зловецото/ тежко/ мълчание на суровата зима.” (XCIX)
 „и измами,/ и чрез теб на нея оживяват” (CIV)
 „И искам ...” (LXXXIV)
 „и както ранените миди” (LXXXV)
 „и като жаба, зинала – с молив в устата,/ излизаш на брега – да разговарям с тишината” (CXXXIX)
 „и като чест аптечен гост/ да искам стрепто-, пени-, био-/ или незнаен чудо-цин,/ но болката като в магия/ да отлети във мрака син.” (CXI)
 „И кой ще ми повярва, ако продължа да крякам от бъчвата с меда, а не от жабуняка” (CXXXIX)
 „И кратка е борбата:/ лети умиращ метеор” (CV)
 „и кропък залез, и другарска реч, и падане, и ставане отново, и тръгване отново надалеч, и ласка по косата, и засада, и хоризонти с мамеци звезди?” (XCVI)
 „И лошо стя, но хубаво се смее./ И не броя пари, защото нямам” (CXXXVIII)
 „и милостта ми ще узнаете към всички земни същества,/ прозрачни в залезното опрощение, добри и нежни,/ с очи спокойни на безсмъртни божества.” (CXVI)
 „и мокър вятър сплиташе клонака” (XCI)
 „и му напълна девет амбари” (XXII)
 „И мълком по речното дъно във дълги редици/ (...) / и в нашите ледни и мътнозелени зеници” (LXXXV)
 „и на главата, и в ръката синоси по една коса” (CXXVI)
 „и на гората дървето,/ и на дървето вършето,/ и на вършето листето” (IX)
 „И накупяла правда има/ във жестата, в трепета, в гласа:/ или отчаян ще заминеш,/ или ще вършиш чудеса.” (CVIII)
 „И не грееше туй слънце от високо, от далеко –/ грееше ме, гледаше ме от съседски двор напреко” (LXVII)
 „...и не от вчера в зной и мраз/ сивей на моя гръб работната рубашка” (CXIV)
 „и нека ведърмногозвучен да затупти като сърце” (CXXIX)
 „И ний ли туй ще полетим,/ напусна ли небето?/ Защо мълчим?/ Защо стоим/ и гледаме в нозете?” (CV)
 „И ний – преди да изгорим –/ на края на скалата/ стоим в мига неповторим/ между Небето/ и Земята” (CV)
 „и никои не допусна до сърцето ѝ да стигне” (CXXXIX)
 „И нозете ти колко са хубави./ И очите ти колко са хубави./ И косите ти колко са хубави.”
 Не се измъчвай повече – обичай ме! Не се цади – обичай ме!” (CXXV)
 „И някаква магия ме издига/ в дълбоката призвездна синева” (CVI)
 „И оркестърът въздъхва, стихват плачуци акорди” (LXXX)
 „И остана одърът широк/ празен като шепата, която/ седем гургулицы на възторг/ пуснала е в синевата!” (CXI)
 „и от тях се рони сякаш скрита мъка и печал” (LXXX)
 „И плакал бих, като вихрушка ледна в сухи храсти” (CXIV)
 „И плесента зелена беше./ Като стареещо море” (CXXIX)
 „и под лунно наметало с шепот странен той разказва” (LXXX)
 „И подобно на кошмар, жестоки, гневни мисли върху мене връхлетяха” (LXXII)
 „и приличат на малки царици” (CXVIII)
 „и ридаха тихо-/ и грамадният ковчег” (LXXXV)
 „и с меча заедно – да погребем перото” (CXXXIX)
 „И с нас се случва туй – и ние/ оставаме така сами,/ но нямаме крила да литнем/ и много дълго ни боли” (XCVII)
 „И с огнени очи градът/ из бездната ни гледа.” (CV)
 „И своята ...” (LXXXIV)
 „И се изгуби като нож в канаята на мрака” (CXXXIX)
 „и се спуснат бавно, плавно като мек приятен сняг” (LXXX)
 „и си ожена **девет** сино и,/ и си омъжи **девет** девойки” (XXII)
 „и силено сеиреха крилата му, окъпани от утринта” (XCVII)
 „И сладка си като молитва в късен час” (LXIX)

„И слънцето ...” (LXXXIV)
 „И стихове. И смях. И скръб. И вечност.” (CXXXVIII)
 „и стока, море, и мака” (XXI)
 „и странният ти профил заприличва на глава антична” (CXXX)
 „И те мръзнат –/ бездомни,/ настръхнали, сиви” (LXXI) ; (XCIX)
 „И ти ...” (LXXXIV)
 „и тихи пазви тиха нощ” (LXXVIII)
 „И тревата никне/ от мойта пролет – в мене – като чувство.” (CXXIV)
 „и усмивката смирена по рубинени уста” (LXXX)
 „И цял живот ...” (LXXXIV)
 „и цялата печална стая/ залязва бавно с вечерта” (XCII)
 „и често сив и скучен като сбъдната мечта” (CXLI)
 „И яростно лаят/ картечници...” (LXXXIV)
 „Иванчо, синко Иванчо,/ като та ѝ мама родила,/ като та ѝ мама кърмила,/ тъй ли е мама мисляла?” (XLI)
 „идолската” (XLVI)
 „из всички балкани/ из дебри пустинни/ из гладни поля/ из кални паланки” (LXXXIII)
 „избистрена” (CXVI)
 „известно” (CI)
 „извиращи в мен постоянно” (CI)
 „Изгореф за тебе, како лен за вода/ босилък за сенка” (XXXI)
 „изгоряха жътварите,/ жътварите на полето” (XIV)
 „израдете ме от дясна страна, от дясна страна на Бяла града,/ та да си храня малкото дете, малкото дете със прясно мляко” (XXVI)
 „изгряла (любов)” (LXXV)
 „изгубен” (CIII)
 „Издъхващо птиче” (CXLIII)
 „Изключвам телефона./ Изключвам телевизора” (CXIII)
 „излива като сладък мед” (XLVII)
 „излязъл от редицата за малко – аз посоката сверих./ Сверих я на сърцето си по точния компас...” (CXIV)
 „изми болезките” (V)
 „измръзнали улици” (XCIX)
 „измъчена” (CXLI)
 „изобилно слово” (XLIV)
 „изпита чашата” (CXIV)
 „изпиши ми книга” (XL)
 „изповедна” (LXXXVII)
 „Използвах за алиби старостта/ и се оттеглих –/ В спомена./ В природата./ В приятелството./ В книгите.” (CXIII)
 „Изпраца лед за тебе/ въздухът озонен.” (CXXX) ; (CXXXVII)
 „изпуснал съм си сребърен пръстен, сребърен пръстен със червен камък” (XXVI)
 „Израсла е тънка ела под село,/ израсъл е зелен явор над село,/ превиха се двата върха сред село,/ на върхове славеи пиле идеше,/ сутрин рано, вечер късно пееше.” (XVI)
 „изстудено е сърцето ми” (XCVIII)
 „изсъхва моето дърво духовно” (CXXXIX)
 „изтръпнали” (CXXXII)
 „изтуплен” (LXVIII)
 „изумелите” (CXXXIX)
 „иконата” (на Богородица) (XLIX)
 „Или зад малкото детинско чело/ се раждаха ония имена” (CXXXV)
 „или отчаян ще заминеш,/ или ще вършиш чудеса” (CVIII)
 „Или пък нейде в нещо е повярвал неверникът Тома” (CXXXVII)
 „или те слана сланила?” (IV)
 „Или ще тръгна бос по връхчетата на тревата/ подир виновницата за изгубения рай – жената.” (CXXXIX)
 „име сладко, земя рай” (LVIII)

„инстинкт всевластен за живот/ инстинкт за ласки и възторзи...” (XCVII)
„Искаш ли да станеш мисъл/ питах камъка./ Аз съм камък – каза камъкът/ и потъна в себе си./
Искаш ли да станеш смисъл/ питах камъка./ Аз съм смисъл – каза камъкът/ и потъна в себе си” (CXLV)
„Истината ИСТИНА е само, щом излъжеши, слънцето изгасва.” (CXXXVI)
„истинска” (CXXV)
„истински” (CXXXI)
„История” (CXXXVII)

К

„Ка я търгна Марко Кралевике, та изтечи като бърза вода.” (VII)
„как веднъж внезапно тънък плач/ проеча над златната му слама” (CXXI)
„Как във скръб животен скъп трови и пилей;/ как сърце за лице ангелско милей,/ как душа за душа искрена трепти;/ за любов – живот нов как ми тя шепти” (LXVIII)
„как душа за душа искрена трепти” (LXVIII)
„Как ли ще ми рече: „Яно, мила церко” (XXXVI)
„Как се прави на умен глупакът” (C)
„как си лягаха с любов голяма,/ как веднъж внезапно тънък плач” (CXXI)
„как сърце за лице ангелско милей” (LXVIII)
„Как то ще стане дирене сурово/ и кротък залез, и другарска реч,/ и падане, и ставане отново,/ и тръгване отново надалеч,/ и ласка по косата, и засада” (XCVI)
„Как ще дома д’ида, как ще майци кажа! Как ли ще ми рече: „Яно, мила церко, (...) дадоха ми, мале, девет черни кърпи, и дадоха ми, мале, девет черни пера” (XXXVI)
„как що капат тие капки, так да капнат врази наши” (LXI)
„Какви лица ли отразило/ ревниво нази огледалото” (XCII)
„каквито дъждове да заваят, едва ли/ ще съблекат и златото, и пицините парцали/ на този град от цветни картички и тайнствени места” (CXLI)
„Какво ли искаш от живота,/ щом нямах нищо да му дам?” (XCVIII)
„Какво ти струва?” (CIV)
„Какво ще кажат вашите?” (CXXXV)
„Какво ще кажат нашите?/ Какво ще кажат вашите?/ Какво ще си помисли старата гора!” (CXXXV)
„Какво ще си помисли старата гора!” (CXXXV)
„каквото в мен боля – изболедувах!”
„Каквото съм изпял допук – ще го изтрия, ще вържа двете си ръце – устата ще зашия.” (CXXXIX)
„како копнит млад юнак, как копней девойка” (XI)
„Както без светлина не ще има радост за окоето, което вижда цялото Божие творение, но всичко не е ни хубаво, ни видимо, така и всяка безкнижна душа не вижда добре Божия закон” (XLV)
„както рой лешояди” (LX)
„каменния град” (LXXX)
„каменно” (CXLV)
„картини що безумно се гонят навън” (LXXXVII)
„кат кристал” (LXXIX)
„кат метал” (LXXIX)
„кат музика” (LXXIX)
„като бедния Адам” (CXXXIX)
„като блудна загубена лястовица” (LXXXVII)
„като в бездна” (LXXII)
„като в някоя кошерна пита” (XLVII)
„Като вас/ в тоя час (...) Като вас/ с леден глас” (XCIX)
„като вълна нахлуваше” (LXXII)
„като върви, като върви, жално-милно плаче,/ жално-милно плаче, джанам, плаче и нарежда” (XXXIX)
„като голяма броеница/ от кехлибарени зърна.” (XCII)
„като дума, бисер ниже” (XIII)
„като дървото” (XCVI)
„като жаба, зинала – с молив в устата” (CXXXIX)
„като жената” (XCVI)

„като жива рана” (LXXIX)
 „като зараснал белег” (XCVI)
 „като звездна лента” (LXXII)
 „като звук ще ме отmine” (LXXV)
 „като земята” (XCVI)
 „като изровена от багер” (CXII)
 „като камък” (LXXIX)
 „като лед” (LXXIX)
 „като лозата” (XCVI)
 „като лунен лъч” (LXXIX)
 „като майчина утроба” (LXI)
 „като махна сабля дамаския, троицата отеднък паднали.” (VII)
 „Като миг младостта си отива/ на живота по краткия път.” (CX)
 „като мравчица с разперени крилца почуква” (CXXXIX)
 „като мушицата, която поживя и си замина” (CXXXIX)
 „като на Орлов мост” (CXI)
 „като надежда за живот” (LXXV)
 „като откъсната ръка над пропасти и бездни” (CXXXIX)
 „Като пее славей, пиле говори:./ „Пукни, тресни, ти момкова майчице!./ Пукни, тресни и ти момин бащице!./ Събраха се до два млади влюбени,/ ще живеват, ще векуват наедно.” (XVI)
 „като печал преди раздяла” (LXXV)
 „като по тълпани тупалките на собственици знойни” (CXVI)
 „като птици ще проблеснат” (LXXVII)
 „като пчелата” (XCVI)
 „като ракът, който в своята подводна нива върви назад и към спасителния бряг отива” (CXXXIX)
 „като риби” (LX)
 „като седи, слънце грее” (XIII)
 „Като стоиш пред престола на царя на всичките, като се наслаждаваш направо на сиянието на единосъщната Троица, херувимски като пееш заедно с ангелите Трисветата песен и като имаш голяма и непостижима смелост, моли се на всемилостивия си Владика да спаси сънародниците ти, единородния ти български народ.” (XLVIII)
 „като та ѝ мама родила./ като та ѝ мама кърмила./ тъй ли е мама мисляла?” (XLI)
 „като теменужен остров” (LXXX)
 „като триона, който стига края и се връща по своята пътека – все една и съща” (CXXXIX)
 „като ходи, вятър вее, като седи, слънце грее, като дума, бисер ниже” (XIII)
 „като хора на пръсти да минават” (CXI)
 „като черни пипала се плъзгат погледи отверед” (LXXX)
 „като чест аптечен гост” (CXI)
 „кафява” (CXXIV)
 „Ке излезам рамн’ босилък./ що го носет девойките” (XXXII)
 „ке ме фатет влакарите./ влакарите, рибарите” (XXXII)
 „Ке се сторам морска риба./ ке ме фатет влакарите” (XXXII)
 „кипналата жал” (CXV)
 „китка да си вием/ на вода да идем” (XXXVIII)
 „кичест (Явор)” (LXVII)
 „клетата” (LXI)
 „клетвата” (LX)
 „клокочи буря, адска буря в дън душата ври” (CXIV)
 „клоните, разтворили обятия в нощта” (CIV)
 „клонът безлистен трепери” (LXXVI)
 „ключа, с който този свят да разгадае” (CXXXIX)
 „книгите” (CXIII)
 „книжната” (CXXXIX)
 „ковчежето на мойто детство” (CXXXIX)
 „кога бях млада при майка./ при майка още при татка” (XXX)
 „кога види как пролетта/ старостта изпраца” (LXII)
 „кога го назот, връщала” (XIX)

„когато безсънието е съвест,/ а съвестта е ден” (LXXXI)
 „когато блъвне във лицето ми/ човешка кръв и пециерна омраза,/ когато почнат да ме давят
 словеса/ кътнящо кухи,/ самовлюбени,/ лъжливи,/ когато чуя как води и лесове,/ зверчета и деца, дори
 и риби,/ пиият до небесата...” (CXIII)
 „когато вечерта смирено гасне и тихи пазви тиха нощ разгръща(...) цо безутешни дни ти
 завещаха – ти с плахи стъпки да събудиш в двора” (LXXVIII)
 „когато е безсънието съвест,/ а съвестта е ден?” (LXXXI)
 „когато имаше какво да каже на сърцето, устата ми не криеше езика под небцето” (CXXXIX)
 „Когато падне над Европа мрак, изгрявай ти, Париж”(CXLI)
 „когато почнат да ме давят словеса” (CXIII)
 „когато с слава е гърмял напред” (LXV)
 „когато свършат релсите” (CXXXIX)
 „Когато се роди момче,/ във къщата се лее вино” (...)/ Когато се роди момче,/ сърцата като
 птици пейат” (...)/ Когато се роди момче,/ във къщи радост е голяма” (...)/ Когато се роди момче,
 звънят препълнените кани” (CXX)
 „кожа почерняла като угар” (CXV)
 „Кой ли ще да ги довеже,/ довеже, още дореси?” (IV)
 „кой ли ще да ги изткае,/ изткае, още добели?” (IV)
 „кокетно малка” (LXXX)
 „кокичета” (LXX)
 „Колко глупав съм бил, че съм писал/ само умна щом имал съм мисъл,/ а щом нямал съм, само
 когато/ поне чувство съм имал богато.” (C) ; (CI)
 „Колко пъти върза и развърза/ възелчето с белите пари!/ (...)/ Колко пъти църкелите горе/ на
 комина свиваха гнезда...” (CXV)
 „Колко са хубави ръцете ти./ И нозете ти колко са хубави./ И очите ти колко са хубави./ И
 косите ти колко са хубави./ Колко си хубава!/ Господи,/ колко си истинска.” (CXXV)
 „Колко си ти пясъчна...” (CXXV)
 „кон до коня, мила моя майко ле, юнак до юнака” (XVIII)
 „Конници, конници, конници, кървави конници” (XC)
 „Копней, сено косено, копней, снежна грудко” (XI)
 „копни грудко, копни, сено” (XI)
 „копринена” (XXXV)
 „копринено,/ сандалено” (XIV)
 „кораби” (LII)
 „Косите ти са пълни с електричество – докосна ли ги, ще засветя в тъмното” (CXXV)
 „космичен” (XCVI)
 „костица в жадното ми гърло” (CXXXIX)
 „кошерна пита” (XLVII)
 „красив” (LI)
 „красиви” (CXXXIX)
 „красиво” (CIV) ; (LXI)
 „красна” (LXV)
 „красни” (LVI)
 „красота” (LXV)
 „кратка” (CV)
 „кремова роза” (LXXXVI)
 „кремонска” (LXXXVI)
 „кренале ми Ристоса” (XIX)
 „крило за дома” (LX)
 „кристалните двери” (LXXVI)
 „кротко” (LXXXVIII)
 „кротък залез” (XCVI)
 „кръв-кървавия” (CIX)
 „кръвнишка” (XLI)
 „кръст” (CIX)
 „кръста, на който да се изкача и да възкръсна” (CXXXIX)
 „кум я изваде прет чеснана кума/ кума я изваде прет чеснего зета” (XXXV)

„Къде ги беше чуло?“ (CXXXV)
 „къде е ключа, с който този свят да разгадае“ (CXXXIX)
 „Къде си, вярна ти любов народна?/ Къде блестиш ти, искра любовородна?“ (LV)
 „(...) където имам стая. В нея – книги,/ портрет на Левски, карта на Европа./ И чаша ром,
 ако ми стане тъжно“ (CXXXVIII)
 „където още дишам и усещам,/ че дишат като мен и други хора.“ (CXXXVIII)
 „кнътящо кухи“ (словеса) (CXIII)
 „кървав“ (LXI); (LXXXV)
 „кървава“ (LXI)(XC)
 „кървави дрехи“ (XXXIX)
 „кървавия“ (CIX)
 „кърпа си додиря, тя я не опира,/ тя я не опира, мене жив жалее“ (XL)
 „късен“ (LXXVII)
 „къщи-могъщи“ (CIX)

Л

„лагуните му тесни“ (LXV)
 „лакти могъщи“ (LX)
 „ласкавите“ (CIX); (CXXX)
 „лебедо“ (XL)
 „леден глас“ (XCIX)
 „ледено“ (XCIX)
 „ледни“ (LXXXV)
 „лежат причините и за смъртта и за войните“ (CXXXIX)
 „лек“ (LXVIII)
 „леки“ (CXVIII)
 „лекокрила“ (LXXVII)
 „Либи го, синко, либи го/ – либи го – не оставяй го“ (XXVIII)
 „лирата захвърлям“ (CXXXIX)
 „лист като пустиня“ (CXXXIX)
 „листа“ (XXXIX)
 „Листе попари на гора зелена, листе окапа на гора зелена.“ (X)
 „лихвите на моите мечти“ (CXIV)
 „лице“ (CIX)
 „лице срещу лице“ (LII)
 „лично“ (LIV)
 „лозата,/ затворила пространството в зърна“ (XCVI)
 „лозите и кръвта на виното изпито“ (CXXX)
 „лош“ (LXI); (XCVIII)
 „лудо-младо“ (XXXIX)
 „лудо ходи сос дружина“ (XXXIII)
 „лудост и безумие“ (CXXXVI)
 „Луната висне като плод“ (LXXV)
 „луната готви вече сърпа“ (CXXXIX)
 „Луната нощем,/ слънцето пък денем/ часовник гаров сякаш са за мен./ Не спират моя влак/
 мъгли студени,/ ни бариери,/ ни сигнал червен.“ (CII)
 „луната“ (LXXXV)
 „лунен“ (LXXXVII)
 „лунен въздух“ (CVII)
 „лъвската“ (CXXXIX)
 „лъжовна“ (LXXIV)
 „лъх на спирт от полирана маса“ (C)
 „Любили се до две млади глупави,/ любили се тъкмо девет години“ (XVI)
 „любим“ (LXVIII)
 „любов аз жива“ (LVI)
 „любов като тайна и риск“ (CXXXIV)

„любов като щастие” (CXXXIV)
 „любов необяснима” (CXXXIV)
 „Любов – магическа реалност./неоскърбени светове –/ в които жално и нормално” (CVIII)
 „любовно” (LXXII)
 „любородна” (LV)
 „люлки ме люля” (LXXXIV)
 „люля земята в скута си, и после ги измете” (CXXXIX)
 „лют” (LXI)
 „лют звер” (LVII)
 „лют пот” (LX)
 „люта ракия” (LXXXVIII)
 „люта” (LXXI)
 „люти” (LXI)
 „люти палачи” (LX)
 „люти харпи-албанци” (LX)

М

„магическа реалност” (CVIII)
 „Магични котлета” (CXLIИ)
 „майка слънчова” (XVII)
 „майстор чудесен” (CXXVIII)
 „майчиното” (CXXXIX)
 „мала” (XVI)
 „малка”
 „малка” (XIII) ; (XXXIII) ; (CIX)
 „малката цветарка бърза от локал в локал” (LXXX)
 „малки” (XX)
 „малкия човек” (CXXXIX)
 „малко” (V)
 „малкото” (XXVI)
 „мама да риде...” (LXXI)
 „мамеци звезди” (XCVI)
 „Мари моме, малка моме./я влезни си ти във къщи./ да не греем до две слънца./ изгоряха
 жътварите./ жътварите на полето./ косачите в ливадите./ орачите в угарите./ овчарите под
 сенките” (XIV)
 „Марица тихо шава” (LXIV)
 „Маро ле, ще ти харижа от Цариграда полвинта./Едрине с Узунчарията, със „Султан
 Селим джамия” (III)
 „маршовата стъпка на родината” (CXIV)
 „мащеха, която крие сухата си цицка, и ме отвива през нощта, а денем ме навиква...”
 (CXXXIX)
 „между страниците съхне може би и чака” (CXXXIX)
 „меко” (CXXI)
 „мене ме, мамо, змей либи./ змей либи, змей ще ме земе.” (XV)
 „Месечина сънно люлее/ на прозореца своя фенер/ и огрява със сребърна грейка/ тебе, мой
 бледолик пасажер.” (LXXXVII)
 „метни ти мене очи ясни” (LVI)
 „ми изло ‘а риба златокрила” (XXXV)
 „мила” (II) ; (XVIII) ; (LIV)
 „милващи вълни” (LXXXV)
 „мили” (V) ; (XXII) ; (XXXIII) ; (LIV)
 „Мили са ми планините/ и на север, и на юг/ драги са ми равнините/ набраздени с наший
 плуг.” (LVIII)

„милите” (LXXII)
 „милна” (XXXVIII)
 „мило” (XXI)
 „милостив” (LI)
 „милостива” (LII)
 „милувка тиха” (LXIX)
 „Минават като сенки смътни” (CXXVI)
 „миризмата на вехто” (XCII)
 „миришеи на младост” (LXII)
 „мирно” (LXXXVIII)
 „мироздание-разстояние” (CIX)
 „мисленето да взривиш” (CXXX)
 „мисли... той събра във велемъдрото си сърце” (XLVIII)
 „мишки пеят” (LVII)
 „млад” (LVIII) ; (LXI)
 „млада” (XXIII) ; (LXI)
 „младата” (CXXI)
 „млади” (III) ; (IV) ; (IX) ; (XV)
 „млади влюбени” (XVI)
 „млади глупави” (XVI)
 „младо” (XXVIII) ; (XXXVIII) ; (XL)
 „младост” (XXXIX)
 „младост е, либе, еонъж на света,/ младост минува като росица” (XXVII)
 „младост минува като росица” (XXVII)
 „младост росица” (XXVII)
 „младостта и цветна” (LXXX)
 „младостта проплака като ручей” (CXV)
 „младостта проплака/ и опали босите нозе” (CXV)
 „Млъкни” (LXIII)
 „многозвучен” (CXXIX)
 „моглите ще се разбегат” (XXIX)
 „могъци” (CIX)
 „могъци криле” (CXXVIII)
 „могъщия ствол” (LX)
 „моето либе коня седлае, на кяр да иде на Каравлашко” (XXVII)
 „Моето цвете/ рано прецъфтяло” (XXXVIII)
 „Може би искате/ да я сразите/ моята вяра/ във дните честити...?” (XCIV)
 „може би сега куриумът парва едно сърце в студената тъма” (CXXXVII)
 „Можеи да се влюбваи и разлюбваи,/ с тебе могат да си поиграят.” (CIV)
 „мой яворов саз, о, кажи” (LXVIII)
 „мокрия” (CXLI)
 „мокър вятър сплиташе клонака” (XCI)
 „молитвите си ни сподоби” (XLVIII)
 „моми давахте” (XXV)
 „момини устни ще те опият” (LXXXVIII)
 „моминската” (CXV)
 „момкова” (XVI)
 „монотонен” (LXXXVII)
 „морен” (LXXII)
 „морен и самин” (LXXXIV)
 „морето” (XXXII)
 „Морето дебне между нас/ с дълбокото пристанище” (XCIV)
 „Морето няма да ни спре” (XCIV)
 „Морето чак до миглите достига” (CVII)

„морни” (LXXIX)
 „морска” (XXXII)
 „мошине ми лепо попеал” (XXXIV)
 „моцната” (LXVI)
 „моя мозък о светкавичен гори” (CXIV)
 „моя родино и пламнало мое небе” (XC)
 „моята душа” (XLIX)
 „мразното” (LXXV)
 „мрака запали като светулка” (CXLIV)
 „мрачен” (CXIX)
 „мрачни” (LXXII)
 „мрежа копринена” (XXXV)
 „мръсната” (CXXXIX)
 „мръсните” (CXIV)
 „музейна” (CXI)
 „мухлясала” (CXIX)
 „мълчаливи” (CII)
 „мълчаливия камък” (CXXVIII)
 „мълчат сега световните хранилища на книги, издуват се от срам” (CXXXIX)
 „Мълчи морето-спомен/и бездната на нашето крушение/ с нито една вълна не ще нахлуи” (XCV)
 „мъничката” (XCVII)
 „мънички” (LXX)
 „мъртви ние пак се любим и смъртта за нас е сладка!” (LXVII)
 „мършави” (XCVIII)
 „мътна” (XXXVIII)

Н

„н’онаа рамна рудина” (XIX)
 „на вагона приспивната песен” (LXXXVII)
 „на времето завоите опасни” (CXIV)
 „на грижата несретен беден син” (LXXXIV)
 „на деня по острия чакъл” (CXIV)
 „На длан гледах всекиму” (CXLIИ)
 „на дружина говореше” (XXXIII)
 „на кравайче свито/ времето да спи,/ да звучи в нивята/ пеецото жито” (CXL)
 „на момата баца и” (XVI)
 „на момъка майка му” (XVI)
 „на новия свят най-първите певци!” (LXX)
 „на прага” (LXXVIII)
 „На път!/ Човекът е човек тогава,/ когато е на път!” (CXIV)
 „на разума в хладилника” (CXIV)
 „на ръкатаа, на ръкавот” (XXXIII)
 „на своята душа безгласна” (LXXV)
 „на сърце си ми легнало” (XXIX)
 „на сърцето, което е/ всякогаши готово/ да поплаче, кога види/ в природата ново” (LXII)
 „на сърцето си по точния компас” (CXIV)
 „на теб славяните позва той в своя храм!” (LXIX)
 „на Тебе” (XLIX)
 „На уста ми сладка дума (...) и Марица си текат!” (LVIII)
 „набраздени” (LVIII)
 „навъсено” (XX)
 „Над къция,/ над градини (...)/ над дървета” (XCIX)
 „Над мен отново лятна вечер./ Вървя в полето и бера цветя.” (CVI)
 „Над тях/ небето/ е бледо/ и ледено” (XCIX)

„нажалени” (XX)
 „назад ще тръгна и назад ще се развивам” (LXXII) ; (CXXXIX)
 „назаем брашно земала” (XIX)
 „Наистина ли пак за твоите очи съм драгост/ наистина ли през отлъката не ме забрави...” (CXIV)
 „най е нашло вита ела,/вита ела съковита” (XIII)
 „най-добър” (XXII)
 „найдов грудка снегоа” (XI)
 „най-нежни” (CXXXV)
 „най-новите” (CXLI)
 „Най-хубавата гълъбича” (XCVII)
 „накипяла правда” (CVIII)
 „накрая на скалата/ стоим в мига неповторим/ между Небето/ и Земята...” (CV)
 „Наместо с чашията на славата да се опивам,/ назад ще тръгна и назад ще се развивам.” (CXXXIX)
 „Написана е моята съдба – поема/ във по-свободни, бели стихове” (CXIV)
 „направи захарта на моя млад живот солена” (LXXII) ; (CXXXIX)
 „напразно да се споменава името господне” (CXXXIX)
 „Напред! Народността не пада/ там, дете знанъето живеи!” (LXVI)
 „Напред! Науката е слънце” (LXVI)
 „Напротив, напредив!” (XCIV)
 „народ ... из мрака тревожен/ на своя живот/ – и писа със своите кърви: СВОБОДЕН!” (LXXXIV)
 „народна” (LV) ; (LXI)
 „народно” (LIV)
 „населих с листа дървото, което беше обгорила мълнията на живота” (CXXXIX)
 „наскърбен” (LXI)
 „наставницата” (XLIX)
 „настане вечер...” (LXIII)
 „настръхнали” (XCIX)
 „нахални светлини” (LXXII)
 „Нашите бащи из гора ходят,/ из гора ходят, се за нас питат,/ я свивай байрак ти, Мануш войводи!” (X)
 „Нашите сестри на седенки ходят,/ на седенки ходят, се за нас питат” (X)
 „нашият град става як и нанася светла победа” (L)
 „Не, всички на света градини с рози,/ с най-ярките бои и аромат/ за мен не струват повече от този/ нищожен, ала пръв поникнал цвят.” (LXX)
 „не е нашло дребна лова, най е нашло вита ела” (XIII)
 „Не иска никой тук със старостта да се смири.” (CXLI)
 „не искам в хленчене и мъдрословия угодни/ напразно да се споменава името господне.” (CXXXIX)
 „не казвай ми” (CXXV)
 „Не ме изгубвай никога – откривай ме” (CXXV)
 „Не ми е глава хайдушка./ хайдушка глава, кръвнишка,/ я най е глава юнашка.” (XLI)
 „Не мога да оплакувам съдбата, която диадемата ти сне” (LXV)
 „не мога да се правя на овчица и страдалец,/ когато днес пращи от здраве мойто тяло./ или пък да дрънча като оцърбено точило,/ докато вената на любовта кърви от сила” (CXXXIX)
 „не можях до днес да изкова от думи кръста” (CXXXIX)
 „Не обличам вечерни рокли./ (...) Не нося чадър и направо през локвите/ (...) Не се подпирам на чуждо име./ (...) Не съм в крак нито с модата, нито с другите.” (CXLI)
 „Не помниш ли?” (CXXXV)
 „не праца шумноза далечен край” (LXV)
 „Не разрушавай бързокрасотата си” (CXXV)
 „не са били два бора високи, най са били два брата рождени” (XII)
 „Не се измъчвай повече – обичай ме!/ Не се щади – обичай ме!” (CXXV)
 „не спастрените дни” (CXIV)
 „Не стигат ли на тоя свят житейските въпроси, та трябва с тяхното тегло и моето да носи” (CXXXIX)
 „не уме дума да дума, камо ли либе да либи!” (XXVIII)
 „небе по-нежно от коприна” (XCIII)
 „небесен чертог” (LI)

„небесна невесто” (LXXVI)
 „небесни жилища” (LI)
 „небесните шатри” (LI)
 „небесния” (LXXXIV)
 „небесният кръг се напълни с чудеса” (XLVI)
 „небето е небе, земя – земята” (LXXXIX)
 „небето на надеждата” (CXIV)
 „Небето с хиляди очи/ ни гледа” (CV)
 „Невесто, лепа невесто” (XXXIV)
 „невидим” (LI)
 „невидими уста не ще ни позоват” (LXXXV)
 „невинно” (LVIII)
 „недостигнати” (LXXIII)
 „неживяна младост” (CXV)
 „нежна” (CI)
 „нежна радост от туй, че сме двама” (C)
 „нежни” (CXIV)
 „нежнорозов” (LXXXV)
 „незаконно” (CXLI)
 „неземни” (LXXIX)
 „незлюбив” (LI)
 „незнайна женица” (CXXVIII)
 „неизказан” (LI)
 „неизменно” (LXVI)
 „неизчислим” (LI)
 „нейното либе никум уникна, никум уникна, сълзи зарони” (XXVI)
 „нека да е лято/ милиони дни.” (CXL)
 „Нека захвърли горящата лой!” (CI)
 „Нека станем лесът срещу зъл уховеи!// Нека бъдем дъждът на пшениците гъсти!// Нека
 мъртвият болен да оживей” (CXXVIII)
 „нелепо безполезна” (LXXII)
 „немоцта” (XLIX)
 „нему се сърце зарадува” (VII)
 „ненаситен” (CVI)
 „необхватен” (LI)
 „неоскърбени светове” (CVIII)
 „неповторим” (CV)
 „непознат” (XCVI)
 „непокрити” (LXI)
 „непонятен” (CXI)
 „непорочна” (XLVIII)
 „непостижима” (XLVIII)
 „непрестълни” (LXXIX)
 „нерадостен” (LXI)
 „нерадостни” (LXXXIV)
 „несбъдната” (LXXIII)
 „неспокойни” (XCIX)
 „несретен и самин” (LXXXIV)
 „несъзнавана” (CI)
 „неточни” (CXLI)
 „неудържими/ страхотни/ велики:/ НАРОД!” (LXXXIII)
 „нехайни, неми ветрове” (CVIII)
 „нечист и невъздържан” (LIII)
 „Ни прела гора, ни ткала” (I)
 „нивата словесна на дедите” (CXXXIX)
 „нивите люлеят мрежи” (LXXVII)
 „низвъргнати” (LXXV)

„Ний може да имае много жени,/ но една ще бъде отначало/ до края ни” (CXXXI)
 „Ний помним люлакова утрин и песни и смелост/ (...)/ ний помним последната схватка зад
 някакво село” (LXXXV)
 „Нима от глухия безкрайсе готвиши сам да отпътуваши така – без с никоя от нас на тръгване
 да се сбогуваши” (CXXVI)
 „нити си ходя някъде,/ нити ми некой дооди” (XXVIII)
 „Нито ме пожар пожарил,/ нито ме слана сланила” (IV)
 „нищожен” (LXX)
 „Но аз не стрелях по вълка – да не убивам доброто агънце, което в него се укрива.”
 (CXXXIX)
 „но вселяваши в сърцата ни/ само скръб и жалост” (LXII)
 „Но всуе, о Венецо благата, таз слава минала в мен скръб зове” (LXV)
 „Но гръмотевицата на въпросите –/ най-силно в моето сърце трепера!” (CXIV)
 „(...) но една ще бъде отначало/ до края ни:/ (...) но една ще бди/ над живота ни:/ (...) но една
 ще ни обича/ истински” (CXXXI) „Но ето че пристисам аз и подир миг ще мина” (CXXXIX)
 „но паднаха под теб с пречупен кръст” (CIX)
 „но ступи се във тази длан сурова стакана с византийска отрова и кървавия турски ятаган” (CIX)
 „Но татко си не може да изправи/ дори да моли: „Татенце, стани!” (CXXXII)
 „нова” (LXVI)
 „ново” (LXII)
 „нозете” (CXXV)
 „нокем иде близо, близо/ близо, близо дур до мене” (XXXIII)
 „носи ме, влак, на своите рамене железни” (CXXXIX)
 „нощната” (CXI)
 „Нощта измъчена разтвори и днес пламтящото си лоно,/ за да роди най-после своито слънце
 незаконно/ и го подхвърли на Париж” (CXLI)
 „Нощта ражда из мъртва утроба” (LXXXIV)
 „нощя се сипе по месечина” (XXVI)
 „нужна-южна” (CIX)
 „някое дете от гнездото нейде отлетява” (CXXI)

О

„О, благороден дъжд, благодаря ти!” (XCI)
 „О, звънти, о, кънти” (LXVIII)
 „О, кажи” (LXVIII)
 „о, кой ли тая нощ, ранен и изтезан,/ кат падаща звезда натам ще полети?” (LXXXV)
 „о, майко черноземна .../ душата ми кристална” (LXXIV)
 „О, пречестна и изпълнена с благодатта на Светия Дух, славо, Иване, обиталище на
 Светителя и на Отца.” (XLVIII)
 „о, родно село” (LXXXIV)
 „О, сякаш чер ковчег над тъмните води/ за сетен упокой приспивно ни полей!” (LXXXV)
 „О, трябва всяка вец да се изстрада” (XCVI)
 „обелих бавно раните и техните красиви люсти” (CXXXIX)
 „обиталище на врани” (CXXXIX)
 „обиталище на Светителя и на Отца, Като стоиши пред престола, ангелите Трисветата
 песен” (XLVIII)
 „Обичам те, земя голяма, Обичам българските думи” (XCIII)
 „обично” (XXXVI)
 „Облажавам и твоите честни членове!/ Облажавам твоя благозвучен език, защото не
 престана да слави Бога!/ Облажавам твоите очи, защото не дремнаха от сън, който води към
 смърт!/ Облажавам ти ръцете, които се подвизаваха в труд...!” (L)
 „Облажавам твоите...” (XLVII)
 „облакът се излежава” (CXXXIX)
 „облян в смола – усилено работи, и бавно приближава към сърцето на дървото” (CXXXIX)
 „образ” (XCVI)

- „обрулени” (XCIX)
 „объркани като писма на светеци куриуми” (CXXXIX)
 „Обяда ще да обядвам” (XXXVII)
 „Овчарко, млади овчарко!” (IV)
 „огледало” (LII) ; (XCII)
 „огнен” (LVII)
 „огнени” (LXI) ; (CV)
 „огнени полети” (LXX)
 „огнени сили” (LX)
 „оголена, подвижна” (CXXXIX)
 „огреяните” (LXXXI)
 „огромна” (CIII)
 „Огрян от много, хиляди слънца.” (CVI)
 „огън да лети от тъмните ти ноздри” (CXXXIX)
 „одринска” (LXXI)
 „одринско вино” (LXXXVIII)
 „Одърът започна да расте –/ силна беше младата невеста.” (CXXI)
 „одърът” (CXXI)
 „озонен” (CXXX)
 „окаяният” (LIII)
 „омръкнал” (LXXXIV)
 „омърсен” (LIII)
 „онемелите” (CXXXII)
 „Оранжеви и сини, и зелени/ са облаците в мен.” (CXXIV)
 „орани, недоорани” (IV)
 „орачу добър берекет” (XXI)
 „Орисници” (CXLIИ)
 „орли” (LXXIX)
 „оръжие не носи никой тук, понеже звездите горе всичко наблюдават” (CVII)
 „осланена” (XCIX)
 „ослания ела тънковита” (XII)
 „Остава само думата, която/ ще се роди – аз ще те наричам ...” (CXXIV)
 „остри” (X)
 „острия” (CXIV)
 „остро ножче из сърце му и в сърцето си забих го,/ върху Ива мъртва паднах и в прегръдки си
 обвих го” (LXVII)
 „Острото копие, хвърлено дръзко в просторите” (XC)
 „осьдена да бъде вечна” (CXXXVI)
 „От Бога” (CXXX)
 „от гръм сякаш треснат” (LX)
 „от Крит, от Кипър, от страни далечни” (LXV)
 „от маса къмто маса” (LXXX)
 „От нея с право ревнувай ме. И в сън нелептя срещне ли ме, знай, тогавазавинаги ще те
 оставя” (CXXVI)
 „От спомени не ме ревнувай” (CXXVI)
 „от страни далечни” (LXV)
 „от сутринта над листа цял да марширувам и книжната тръба на щастие да надувам” (CXXXIX)
 „от ужаса да бъде още жива,/ от ужаса, че трябва скоро да умре” (CXLIIV)
 „.../ от ужаса, че всичко си отива” (CXLIIV)
 „от юначна болест/ от черна чума” (XXXVIII)
 „отвъд гората и отвъд смъртта” (CXXXII)
 „Отдолу идат сеймени,/ сеймени бюлюкбашии” (XLI)
 „Отец Паисий обикаля още и проверява българската кръв!” (CXXXIII)
 „Оти ми, либе, никум уникна, никум уникна” (XXVI)
 „Откак се е, мила моя майко ле, зора зазорило,/ оттогаз е, мила моя майко ле, войска
 провървяло,/ кон до коня, мила моя майко ле, юнак до юнака” (XVIII)
 „открий отново и пресътвори. Пресътвори ги ти като лозата” (XCVI)

„отлетяли” (LXXXIV)
 „отлъчили далеч от твоя светъл храм” (XLIII)
 „отначало/ до края ни” (CXXXI)
 „Отново да се уверя в ръцете ти,/ в нозете ти...” (CXXV)
 „Отново, черен като гарван, градоносен облак” (CXIV)
 „Отпадна сред молби десницата,/ разперена като звезда./ А здрачът, сякаш поражение/
 задушваше ме всяка нощ” (XCVIII)
 „отрова” (CIX)
 „отровни язви” (LXXVII)
 „отскубнал се до корен” (CXXXIX)
 „Оттече време... Като бинт ме то превързва” (CXIV)
 „Очи си нямам аз да те видя, ръце си нямам да те прегърна, нозе си нямам да те изпратя.” (VI)
 „очи тъмнеят” (LXIII)
 „очите” (CXXV)
 „очите ми” (CXLIII)
 „още като мъничко момиче” (CIV)

II

„Па аз ще ѝ река: „Мале, мила мале” (XXXVI)
 „па си го повий и нахрани го,/ и нахрани го, и приспи си го,/ па ми изпечи ранни хлебове, и
 опери си бялото пране,/ па си ми сготви ранна прогимка” (XXVI)
 „па си наготви ранна прогимка, и сготвила я, и отнела я” (XXVI)
 „Падна дърво, преби момка над село./ скокна змия, секна мома под село/ закопаха добър юнак
 над село./ закопаха мала мома под село./ Израсла е тънка ела под село./ израсъл е зелен явор над село,
 превиха се двата върха сред село” (XVI)
 „пазар на суетата” (CXIV)
 „пазителката” (XLIX)
 „Пак весел смях се лее от гърдите и носи се по сините вълни,/ пак срещаш и изпращаш ти
 зарите, засмяна кат в ищастливите си дни” (LXV)
 „пак вървиш низ гората, пак е пощи на бял Дунав” (V)
 „пак тебе не го да 'аме/ ке го да 'име на занат” (XIX)
 „палач на словото – мъчител на молива” (CXXXIX)
 „пари се, либе, сявга печелят,/ младост е, либе, еднъж на света” (XXVII)
 „пеещото” (CXI)
 „Пейте робини,/ тез тъжни песни!” (LXIII)
 „песен” (CIX)
 „песен зла” (LXXII)
 „печална” (LXI) ; (XCII)
 „печално” (XC)
 „печелившия” (CXIV)
 „пещерна омраза” (CXIII)
 „пелят бесилките” (XC)
 „Пилат изми ръцете си и ги изтри в тълпата” (CXXXIX)
 „пиле шарено” (XI)
 „пита камъкът./ (...) казах каменно” (CXLV)
 „Пих кръв от зелени насекоми” (CXLIII)
 „пицните” (CXLI)
 „пицните” (LXV)
 „пицният букет намая” (LXX)
 „пия” (C)
 „пиян” (CIX)
 „плавно като мек приятен сняг” (LXXX)
 „пламнали като мила внезапна дъга” (CXVIII)
 „Пламени, пламени ти в нас, любов гореща” (LV)
 „пламтящото” (CI) ; (CXLI)

„плаха” (LXXXV) ; (XCI)
 „плахи (вейки)” (LXVII)
 „плаче земята родилката” (XC)
 „плаче и нарежда” (XXXIX)
 „плачуци акорди” (LXXX)
 „Плетит мома мрежа копринена” (XXXV)
 „...плод, забравен в есенни градини” (LXXXV)
 „плода на радостта” (CXIV)
 „плътски език” (LI)
 „по две замислени очи окълани в златисто вино” (синекдоха) (LXXV)
 „(...) по дважд в годината жнеме и вършеме,/ жнеме и вършеме, косиме, береме” (XXXVI)
 „По листите безспир барабаняха/ юмручетата ситни на дъжда.” (XCI)
 „по трижд в годината бял трендафил цъфти, по трижд в годината пчелите се роят.” (XXXVI)
 „по-бело” (LIX)
 „Поболи се Бона,/ Боне, мома Боне,/ от юначка болест,/ от черната чума./ Над Бона
 стоеше,/ деле, милна майка,/ та Бога молеше” (XXXVIII)
 „По-бързо, по-далеч от хаоса, прелял над къщите:/ прозорци пламнали, стени, готови да се
 срутят,/ балкони с водопади от чаршафи, смачкани от сънища,/ удавници-килими, по които яростно
 бумтят/ като по тълпани тупалките на собственици знойни,/ и още, осъзнаването, че подтичвам в
 такт/ със марша на тупалките – един квартален воин.” (CXVI)
 „по-велика” (L)
 „повестите безутешни на вседневен маскарад” (LXXX)
 „Повярвай ми завинаги – и никога” (CXXV)
 „Повярвайте – и кактусът е цвете!” (CXXXVII)
 „повяхваше тя като цвят” (LX)
 „по-гиздава” (XIV)
 „поглед уморен” (LXXII)
 „посрейте са на слънчище,/ дорде не е прегоряло” (XX)
 „погубил душата” (LIII)
 „Под грозния звук на цирпанелите” (LXXXIII)
 „под моето палто се приюти” (XCI)
 „под мойта дреха, дете ни събра/ дъждовната и сляпата игра/ и в моите прегръдки те
 запрати” (XCI)
 „под светлите двери” (LXXVI)
 „подема” (CIX)
 „подобно менада” (LX)
 „подобно на лястовици” (LX)
 „Подобно тигър на небето, облакът се излежава, но вижда лъвската глава на слънцето и
 става. И хукнал към безкрая, тромаво прескача въженцето на хоризонта – и потъва в здрача. Така и
 аз от бойното поле излизам и сам обличам усмирителната риза (разгърнато сравнение)” (CXXXIX)
 „поети” (CVII)
 „Поетът е една оголена подвижна рана, поезията е страдание и вик сред океана” (CXXXIX)
 „пожали” (CIX)
 „пожар пожарил” (IV)
 „позлатена” (L)
 „пойдов в гора зелена” (XII)
 „поклоним един ден на твоята църква” (XLI)
 „покрит със плесни, потопен в зари” (LXV)
 „поле ечи” (LVII)
 „полита музика” (LXXXIX)
 „полските рамни рудини/ – полските цапи цалини” (XXI)
 „помаза ме с хвалебствия, а после ме предаде” (CXXXIX)
 „поне чувство съм имал богато” (CI)
 „понесат се нависоко волнокрили, смели, горди и се спуснат бавно, плавно като мек приятен
 сняг.” (LXXX)
 „Понякога застават пред гишето/ ту светла радост,/ ту внезапна скръб,/ но аз затварям/
 пред врага сърцето/ и го отварям/ пред приятел скъл.” (CII)

„поправ-прав” (CIX)
 „попътен” (LXXXIX)
 „Поседи, либе, тая година, / тая година и тая зима” (XXVII)
 „посечено” (CXXXII)
 „,После презрях и магии, и измислици” (CXLIII)
 „последен” (CXL)
 „по-стари” (XXXVII)
 „,пот ще лея над мисълта до утре как да преживея” (CXXXIX)
 „потребен” (XCVI)
 „,потта солена на усилни дни” (CXIV)
 „,потурчената черкова!” (III)
 „,потъмнялото” (CXV)
 „,Похвали се малка мома, / че е мома по-хубава, / по-хубава от слънцето, / по-гиздава от брата му” (XIV)
 „,по-хубава от слънцето, / по-гиздава от месеца” (XIV)
 „,Почакай, (...) / когато е безсънното съвест, / а съвестта е ден?” (LXXXI)
 „,Почакай, слънце, (...) / Почакай, слънце!” (LXXXI)
 „,почерняла от словесната машина” (CXXXIX)
 „,почетен” (LXI)
 „,почти като порок” (LXXII)
 „,прав” (CIX)
 „,правдата света” (LXXIII)
 „,право сакам да ми кажши” (XXXIII)
 „,правоверието процъфтя” (XLVI)
 „,прах безжизнен” (XCII)
 „,прашните” (CXLI)
 „,праци от здраве мойто тяло” (CXXXIX)
 „,превържи ми бели ръце” (XIII)
 „,превържи ми черни очи” (XIII)
 „,превържи-развържи” (XIII)
 „,прегнати, неразпрегнати” (IV)
 „,прегрешна” (XIX)
 „,прегръща снагата студена, ...нежният гъвкав бръшлян” (LX)
 „,прегрънал словото като удавник” (CXXXIX)
 „,пред прага на единствената смърт” (CXLIIV)
 „,пред „Свети Марко”, кой в злато сияя” (LXV)
 „,предвестници на пролетта” (LXX)
 „,предстоиш светло” (XLIII)
 „,през глухи усои / през есенни жълти гори / през камънаци” (LXXXIII)
 „,През навалицата виком полетях и се промъкнах” (LXVII)
 „,През огън минал, връщам се – стомана! / Стоманата и тя омеква при закалка!” (CXIV)
 „,прекрасна” (LII)
 „,прекрасни” (LXIII)
 „,Преминават кантони и гари, нарисувани с чуден молив” (LXXXVII)
 „,Преминават ребрата каменни ... Вкупом спират и в хор се засмиват ... И жива става
 синята планина” (CXVIII)
 „,преподобна” (LII)
 „,пресветло” (LIV) ; (XLVI)
 „,пресните” (LXXVII)
 „,Пресътвори ги ти като лозата, затворила пространството в зърна” (XCVI)
 „,пречестна” (XLVII)
 „,пречестни” (XLVII)
 „,пречупен кръст” (CIX)
 „,пречупен” (CIX)
 „,придворно суетене” (CXXXIX)
 „,призрачни” (LXXXV)
 „,Примирило своите схватки, изтрива земната пушилка на деня” (CVII)
 „,природата” (CXIII)

„приспивната” (LXXXVII)
 „пристан” (LXXVIII)
 „притворни” (LXXII)
 „Притисках хребет, облаци, звезди до мойта гръд.” (CIII)
 „пробна машина” (XCIV)
 „продаваха на дребно твоята пръст-набъбва чернозема” (CIX)
 „продажни” (LXXII)
 „прозорци пламнаха, стени, готови да се срутят,/ балкони с водопади от чаршафи, смачкани от сънница/
 удавници-кишми, по които яростно бумтят/ като по тъпани тупалките на собственици знойни” (CXVI)
 „прозрачни” (CXVI)
 „пролетен” (LXXVII)
 „пролетна” (LXI)
 „прониквай във главите, навлизай във сърцата” (CXXXIV)
 „проплакват арфи в стройните тополи” (LXXXIX)
 „прости” (CI)
 „просторното равно” (XC)
 „просълзен” (LXXIII)
 „протегнати” (LXXV)
 „противу **турци** да стоим насреща!” (LV)
 „протяжно” (CXXXII)
 „прочут” (LXI)
 „Процавай, мамо, процавай!” (XXXVII)
 „пръст-кръст” (CIX)
 „прясно” (XXVI)
 „Пукни, тресни, ти момкова майчице!” (XVI)
 „пуста” (XXXVI)
 „пустата” (XCIX)
 „пустинна” (LXXVII)
 „пустинята” (XLIX)
 „пустите” (XC)
 „пчелата,/ създаде мед от пръст и светлина” (XCVI)
 „пиеничено зърно,/ от моята вера” (XCIV)
 „пъклен” (LVII)
 „пъпка от кремова роза” (LXXVI)
 „Първо либе, първа севдо, не копней, недей се вайка,/ че каил за нас не стават моя татко,
 твойта майка.” (LXVII)
 „пъстроцветни” (LXXVII)
 „пъстър” (LXXVII)
 „път се ширна – радостен и прав” (CIX)
 „пътни” (LXXIX)
 „Пътните врати, които не се затварят” (CVII)
 „пътници – с път през косата” (CXIX)

Р

„равни” (XX)
 „радвай се” (XLVI)
 „радост плаха” (LXXVIII)
 „радостен” (CIX)
 „ражда из мъртва утроба” (LXXXIII)
 „Разбирам храмия, прегърнал словото като удавник,/ разбирам и бедняка, който трябва да
 се храни./ Добре че е смъртта – последната човешка гара./ Добре че всеки ден вратите на земята се
 отварят” (CXXXIX)
 „развъртя се като хала” (LVII)
 „Разлистена” (CXLI)

„разлютени пчели” (LX)
 „размисли на роб и на духовен парий” (CXXXIX)
 „разнежена и като птица плаха” (XCI)
 „разпилени” (XCIX)
 „Разплакала се гората,/ гората и планината,/ и на гората дървето,/ и на дървето вършето,
 и на вършето листето” (IX)
 „разплаква моето сърце” (CXIV)
 „разпънал чадъри” (XL)
 „разстояние” (CIX)
 „разтворени” (CXXXIX)
 „разтревожен” (LXXXI)
 „разтреперени” (CXXXII)
 „разумна” (XV)
 „разцъфнало” (CX)
 „райски” (XIX)
 „рамни” (XXXII)
 „рамна” (XIX)
 „ранен” (CXIV)
 „ранен и изтезан/ кат падаща звезда” (LXXXVII)
 „ранени” (LXXIX)
 „ранените” (LXXXV)
 „ранна” (XXVI)
 „ранни гробове” (LXIX)
 „ранния” (LXXXVII)
 „Расла Грозанка, порасла” (XVII)
 „ребрата каменни” (CXVIII)
 „ревниви” (CXV)
 „реки и златни равнини” (XCII)
 „риба” (XXXII)
 „риба златокрила” (XXXV)
 „Рила планино” (XXV)
 „рицарска” (LXXIX)
 „робиня унижена” (LXIX)
 „робска земя” (LXIII)
 „робува ми равно поле” (LVII)
 „рог” (XXXVI)
 „родний” (LXVIII)
 „родно” (LXXXIV)
 „роман” (XCVIII)
 „росен карамфил” (LXXII)
 „рубинени уста” (LXXX)
 „руйно” (LXI)
 „руйно вино” (LXII)
 „руйно вино домородно” (LX)
 „русалка” (LXXX)
 „русалките” (LXXXV)
 „рухнали” (CXXXII)
 „ръбатата” (CXXI)
 „ръце-лице” (CIX)

С

„с бели ръце засукани./с жълто чело навъсено./с черни очи нажалени” (XX)
 „с вадички лицето” (CXV)
 „с вечерената самотност” (CXIV)
 „С гальотаджийските си камшици/ денят мечтите обузда./ Отпадна сред молби десницата/
 разперена като звезда” (XCVIII)

„с дълбокото пристанище/ с тържествената меланхолия” (XCV)
 „С живота под вежди се гледаме строго” (XCIV)
 „с живота сме в разпра” (XCIV)
 „С изтръпнали ръчици то разравя/ греди и тухли, рухнали стени.” (CXXXII)
 „С каква любов я ненавиждаше,/с каква жестокост я люби!” (LXXIII)
 „С морето дожи днес не се венчават” (LXV)
 „с няколко устни в устата” (CXIX)
 „с огреяните върхове на Витоша,/ със подновените от багрите на залеза селца,/ с илюзии за
 утрешния ден!” (LXXXI)
 „с погледа смутен и влажен на прокудена русалка” (LXXX)
 „с чашата на славата да се опивам” (CXXXIX)
 „с черни очи еленови,/ с дълги клепки босилкови,/с бели зъби бисерови,/ с тънка снага
 самодивска” (XX)
 „са зима болна лежала” (I)
 „са казали отдавна преди нас големите поети” (CXXXIX)
 „сабя фучи” (LVII)
 „сама” (XX)
 „сама се гора облекла” (I)
 „само скръб и жалост” (LXII)
 „Само ти още бдиш в полузрача/ на това третокласно купе/ и все гледаш навънка вторачен/
 към зеленото зимно небе” (LXXXVII)
 „само умна щом имал съм мисъл,/ а щом нямал съм, само когато/ поне чувство съм имал
 богато.” (C)
 „самодивска” (XX)
 „самотен” (LXXXIX) ; (CXXXVIII)
 „самотна и далечна” (CXXXVI)
 „самотни” (CII)
 „сандалено” (XIV)
 „Сашо” (CXXXVII)
 „сбъдната” (CXLI)
 „Свалете!/ Свалете” (XCIV)
 „свахи са свраките” (XXIII)
 „свекакво цвете ронено” (XXVIII)
 „свекърва вода донесла, ятърви ручек зготвиле, золвити дворъе пометле, свекорти кафтанти
 скрошл, деверити го сошилe.” (XXXIV)
 „светеици” (CXXXIX)
 „свети” (CVII)
 „Свети Марко” (LXV)
 „светилник на живота” (XLIV)
 „светла бездна” (LXXXV)
 „светла бъднина” (LXVI)
 „светла вера” (LXXIX)
 „светли” (CXVIII)
 „светлина в пътеките” (XLIV)
 „светлите” (LXXVI)
 „светлия” (LXXV)
 „светло” (XLVI)
 „светлокосата девойка с поглед смътен и нерад” (LXXX)
 „световните хранилища на книги” (CXXXIX)
 „световните” (LXVI)
 „светъл” (LI)
 „светят жълти зимни дюли” (XCII)
 „свещена” (LXXXIV)
 „свещено-мълчалив” (LXXXIV)
 „свилни” (XXXVIII)
 „свито” (CXL)
 „свободна” (LXI)

„сводът отгоре ни гледа със стръв” (XC)
 „свойта” (CXVIII)
 „своя нежнорозов цвят/ утрото ратваря” (LXXXV)
 „свят лъжовен” (LXVII)
 „сговорна” (LIV)
 „се кавали правят, ала с тях не свирят,/ ала с тях не свирят, мене жив жалеят!” (XL)
 „се спуснаха всички отворед/ – като отрищено стадо” (LXXXIII)
 „северен” (LXXIX)
 „сега ми, горо, изсъхна” (IV)
 „Сега тача блестенето скрито,/ сега виждам как вие, които/ безраздно във времето
 прежно/ настрана съм отхвърлял небрежно/ сте се бутали тайно със лакът” (C)
 „Сега цъфтиши” (CIX)
 „седем гургулици на възторг/ пуснала е в синевата”) (CXXI)
 „седенки се в пелин власти” (LVII)
 „седенки ходехте” (XXV)
 „Сеймени думат бабички” (XLI)
 „сенки смътни, ръка подават” (CXXXVI)
 „сено зелено” (XVI)
 „сено косено” (XI)
 „сенчести” (LXI)
 „сетен” (LXXIII)
 „сеяна, недосеяна” (IV)
 „сиви” (XXXVIII) ; (XCIX) ; (CII) ; (XXI)
 „сивозелена далама” (I)
 „сивозелено кадифе” (I)
 „силен” (CXXXV) ; (XVI)
 „силна” (CXXI)
 „силни” (XVIII)
 „силните” (LXI)
 „син жираф – проточената Айфелова кула крачи” (CXLI)
 „сини” (CVI) ; (CXXIV)
 „синкав” (LXXXIV)
 „синкавия полуздрач” (CVIII)
 „синьото” (XCV)
 „синята планина” (CXVIII)
 „Ситен дъжд вали като маргарит” (XXVII)
 „ситна” (XXXVII)
 „ситни” (XCI)
 „ситно сено зелено” (XVI)
 „Сичка е стока весела, сичко е живо станало, сичко е живо и здраво, сичко на паша
 тръгнало” (XXI)
 „сичките живи животни” (XXI)
 „сияйни успехи” (LIV)
 „сиянието на единосьщната Троица” (XLVIII)
 „скрита мъка и печал” (LXXX)
 „скрито” (CI)
 „скромни” (LXX)
 „скръбта за мен е омъжена” (XCVIII)
 „скъл” (LXVIII)
 „скъпа, светла, свята” (LXIX)
 „славни Димитре” (XLIII)
 „сладка си като молитва” (LXIX)
 „сладки часове” (CVII)
 „сладкия” (CXI)
 „сладко като мед” (CXX)
 „сладък” (XLVII) ; (LI)
 „слана” (XXXIX)

- „слана осланила” (XXXIX)
 „слана сланила” (IV)
 „След години влезе в чужда къща./ В плитките йплагна есента./ А в сърцето все една и съща/
 тлееше маминската мечта.” (CXV)
 „След туй се скри в една пролука” (XCVII)
 „слепи” (CXXXIX)
 „Слепите ще прогледнат” (XLV)
 „слепоочията се замерват със светкавици” (CXIV)
 „словесната” (CXXXIX)
 „Слушай ма, горо зелена,/ цо съм по тебе походил./ ален съм байрак повеял” (XXIII)
 „Слънце е тъжно и жално” (XVII)
 „слънце зачуло” (XVII)
 „слънцето, коси над теб разплело” (LXXXIV)
 „слънцето ти съм окършил” (XXIII)
 „слънчев” (LXXVII)
 „Слънчогледите/ погледнаха слънцето!” (LXXXIII)
 „сляпа” (XCI)
 „смела четка” (CXII)
 „сменен” (LXXXVII)
 „Сменяват често своите разписания/ пристигналите/ отдалече дни./ те без билет/ минават
 разстояния./ гостуват на посоки и страни.” (CII)
 „смехът – изсмян” (CXIV)
 „смугли” (LXXXV)
 „смутен и влажен” (LXXX)
 „смълчано” (LXXXIV)
 „смътен и нерад” (LXXX)
 „смътни” (CXXVI)
 „смях на кафява пръст и на очи-черешии.” (CXXIV)
 „снага амазонка” (LX)
 „снегове” (XL)
 „снежната буря” (LXXVI)
 „снежни” (LXXVI)
 „со злато капче на гла’а” (XIX)
 „со Риста Бога на ръце,/ со злато капче на гла’а” (XIX)
 „солунска” (LXXI)
 „сочна” (LXI)
 „спасителен” (LXXIX)
 „Спасявам си душата./ На края на града./ На края на живота./ И само сутрин./ между съня и
 будността./ внезапно/ усещам тялото си младо./ духа – непримирим и горд./ и ми се струва –/ ей сега
 ще блесна, ще се стоваря./ справедлива като меч./ над този мръсен свят!” (CXIII)
 „спи ковчето на мойто детство” (CXXXIX)
 „сподоби заедно с овцете от дясната си страна” (XLVIII)
 „спокоен като гранит” (LXXXIII)
 „спокойни” (CXVI)
 „спокойно” (LXXXI)
 „спокойно можем да си кажем „сбогом” (XCV)
 „спомените сливат” (LXV)
 „спрете, майки своя бяг” (LXXXV)
 „сребро-самолети” (CI)
 „сребърна” (LXXXVII)
 „сребърномлечна” (CX)
 „Среднощен час. Среднощен път.” (CV)
 „среднощните” (CXXXIX)
 „стадото Му” (LII)
 „станав пиле шарено, пойдов в гора зелена” (XI)
 „Стани!” (CXXXI)
 „стар” (CIX)

„стара” (CI) ; (CXXVI)
 „стара ни слава” (LIV)
 „старата” (CXXXV)
 „стари” (LXXXV)
 „стария” (LXXIII)
 „старо” (LIV)
 „старото” (LXXXVII)
 „стаята позната” (LXXVIII)
 „стената заспаля тежко върху пода/ сънува в здрача тишината” (XCII)
 „стененеца” (XCVI)
 „...стига си оди българка./... изречи, та са потурчи” (III)
 „Стига съм търсила – казах – наслуки” (CXLIИ)
 „Стига ходихме из гора зелена, стига ходихме, разхождахме се.” (X)
 „стих звъни и свети” (LXXIX)
 „Стоици на моста. Векове разчесва той реката среброкоса./ Но времето с ръжда и сажеди я
 къноса.” (CXLI)
 „стократно оплодено” (XCVI)
 „стопли ме ти в твоите обятия” (LXXXIV)
 „странни” (LXXXV)
 „стратурково му ралото” (XXI)
 „страшен” (LXI) ; (LXXII) ; (LXXXV)
 „страшни мосте’и” (XIX)
 „стребрена скара” (XXXV)
 „стрела, с която разума напада” (CXXXIX)
 „строй” (CXVIII)
 „Стройна се Калина вие над брегът усамотени, кичест Явор клони сплита в нейни вейчици
 зелени.” (LXVII)
 „Струна невяста рано подрани” (XXVI)
 „Струнни” (XXVI)
 „студен” (CXIV)
 „студена” (V)
 „студената” (XCVII)
 „студената си пазва” (LXXX)
 „студените” (LXXXIV)
 „студено” (CXLIИ)
 „студеносива” (CXII)
 „студентските” (CX)
 „Стъпват тъй, сякаш ходят по жица” (CXVIII)
 „стъпил бос в легена син на океана, да му е вечно под ръка небесната камбана” (CXXXIX)
 „сурова” (CIX) ; (XCIX)
 „сурова-отрова” (CIX)
 „суровите войници” (XLIII)
 „сурово” (XCVI)
 „сутреиния” (CXXXVIII)
 „сутрин рано” (XVI)
 „схватки” (CVII)
 „счулена” (CXLI)
 „събудената долина” (LXXXVII)
 „Свършено разлистена” (CXLIИ)
 „съзерцавам като скъпоценно съкровище и на тебе като на жива от сърце” (L)
 „сънния” (LXXV)
 „сънно” (LXXXVII)
 „сърца свирети” (LXXII)
 „сърцата като птици пеят” (CXX)
 „сърцата ни горят” (XLIII)
 „сърце” (XLVII) ; (LXIII)
 „сърце младо и невинно” (LVIII)

„сърце обърни” (LVI)
 „сърцебиенето лудо на звездите” (CIV)
 „Сърцев сърце. И дъх във дъх.” (CPII)
 „сърцето ми отрудено” (CXIV)
 „сърцето-чудо” (CVIII)
 „Със вързани ръце и тая вечер пак/ ний гледаме в копнеж към светналия бряг” (LXXXV)
 „Със дрехи и без дрехи, непрекъснато...” (CXXV)
 „със свекър и със свекърва,/ със зълви и със девери/ и със по-стари етърви.” (XXXVII)
 „със стрехите на моя град!/ (...) със името на моя град!” (CXXIX)
 „съседни” (LXI)
 „същи” (XXVI)
 „сякаш” (CXVIII)
 „сякаш Борей бързокрил” (LX)
 „сякаш в болка безнадеждна” (LXXX)
 „сякаш че плаче и пее, и иде смъртта” (XC)
 „сянко първородна” (CXXVII)

Т

„та караа три синджира робъе” (VII)
 „та не ми са били два рога ковани – току ми са били две моми загорки” (XXXVI)
 „Та па ще ѝ река: „Мале, мила мале” (XXXVI)
 „та позубих три църни арапе”/ та отъгнах робъе от арапе” (VII)
 „Та седат, та ядат, та ядат, та пият,/ та ядат, та пият и с кавали свирят” (XL)
 „таен” (LXXXV)
 „Таз сила нова” (LXVI)
 „Тази вечер Витоша е тъй загадъчна и нежна – като теменужен остров в лунносребърни води.” (LXXX)
 „Тайни и истини врят като билки в магични котлета” (CXLIPII)
 „тайнствени” (CXLI)
 „тайнствено” (CV)
 „Така е леко, светло на гърдите! (...)/ Сега ме гледат. И това ми стига!/ Гласа ти слушам. Стига митова!” (CVI)
 „Така е топла, тиха вечерта” (CVI)
 „така и аз сега от бойното поле излизам и сам обличам усмирителната риза” (CXXXIX)
 „таман е глава пияна” (XXX)
 „татко” (LXXXVIII)
 „тая година най-добра” (XXI)
 „Твоето гърло хубаво/ и от дробнаго бисера/ хиляди пъти по-бело.” (LIX)
 „Твоите буки и дъбове,/ твоите шуми гъсти” (LXII)
 „твоите шуми гъсти,/ и цветята и водите,/ агнетата тлъсти,/ и божурът, и тревите/ и твойта прохлада” (LXII)
 „твоюта славна старина” (LXIV)
 „твоите весели поляни” (LXIV)
 „Твоите листи, горо ле сестро, пак щат да покарат,/ мойта младост, горо ле сестро, не ще се повърне.” (XXXIX)
 „твоите мъки и страдания” (LXIV)
 „твоя глас е виола кремонска” (LXXXIII)
 „твоя образ гори вдъхновен” (LXXXVII)
 „Твоят ковчег разлива благовонни струи и прогонва бесовските пълчища!...” (L)
 „Твоята църква лекува недъзите” (L)
 „твърда клетва” (LXII)
 „твърда реч като елмаз” (LXIX)
 „те летят/ и летят/ и летят” (XCIX)
 „тебе имах за помощница” (XLIX)
 „Тебе те е, горо ле сестро, слана осланила,/ мене ме е, горо ле сестро, мама оженила,/ мама

оженила, горо ле сестро, за лудо младо либе .../ Ноця ходи, горо ле сестро, по широко поле,/ дня ходи, горо ле сестро, из дълбоки доли./ Вечер иде, горо ле сестро, армаган ми носи,/ армаган ми носи, горо ле сестро, все кървави дрехи,/ все кървави дрехи, горо ле сестро, все търговски глави./...Твойте листи, горо ле сестро, пак щат да покарат,/ мойта младост, горо ле сестро, не ще се повъре” (XXXIX)

„тежка” (CIX); (CXIV)

„тежката” (LXI)

„тежки” (IV); (LXI); (LXXIII); (LXXIX)

„тежките” (LXI)

„тежко” (XCII)

„тежко мъчание на суровата зима” (XCIX)

„тежък” (LXI); (CX)

„Тез наши тежки дарове,/ ткаени, недоткаени,/ белени, недобелени/ кой ли ще да ги изткае,/ изткае, още добели?” (IV)

„Тез наши църни биволи,/ (...) /Тез наши църни угари,/ орани, недоорани –/ кой ли ще да ги изоре?” (IV)

„Тез наши църни угари,/ орани, недоорани –/ кой ли ще да ги изоре?/ Таз наша бяла шиеница,/ сеяна, недосеяна,/ кой ли ще да я досее?” (IV)

„тесни” (LXV)

„Ти беше чужденец в родината” (LXXIII) „Ти видял ли си малка сърничка как/ плаче, без да може да каже защо” (CX)

„Ти – като на дете усмивката лучиста! Ти – като майчина милувка тиха, чиста!” (LXIX) „Ти красна, горда си и развенчана, царица по сърце си и сега” (LXV)

„Ти ме питаши дали ми е тежко... Тежко е. Ти ме питаши дали не ме е страх? Страх ме е. Ти ме питаши имам ли любов? Нямам. Питаши ме дали съм щастлива? Снощи при мене дойде малката Халиде и ми донесе една мечешка кожа. Преди две години старият Рамзи – бащата на Халиде, би своята дъщеря от училището до дома си, защото не ѝ даваше да учи. Снощи той изпрати Халиде при мене и ѝ заръчал: „Занеси тази кожа на учителката и ѝ кажи да си уише кожух, че при нас е студено!” (CX)

„Ти ме питаши дали съм щастлива?/ Аз не знам, ала в снощния час/ в мене прелива/ топла кръв. И заплаках на глас” (CX)

„Ти на сцената превъплътявай/ истини,/ лъжи,/ коварства/ и измами,/ и чрез теб на нея оживяват/ толкова човешки драми!” (CIV)

„ти песен бе” (LXIX)

„ти познаваш озлоблението на моята душа” (XLIX)

„ти предай как страдай клетник тук един как ми тя шепти” (LXVIII)

„ти с плахи стъпки” (LXXVIII)

„Ти си застъпница на тези, които са в неволи, и пристанище на тези, които са изложени на бури!” (L)

„Ти си крин, намерен сред тръне...” (L)

„Ти си проста като зимата бяла” (CX)

„Ти си слава на жените, красота на девиците, пример на апостолски живот, ободрение на което се нуждае!/ Ти имаши способността да вършиш чудеса, ти даваши обилно и без завист потребното на всички!” (L)

„Ти си честна невеста на истинския жених!/ Ти си крин, намерен сред тръне! Тебе облажават човешките родове, понеже си последвала своя жених!/ Ти си застъпница на тези, които са в неволи, и пристанище на тези, които са изложени на бури!” (L)

„тиха” (CXIV)

„тиха радост” (CXV)

„тихата река разтваря цветна длан” (LXXXV)

„тихият ветрец” (XXIX)

„тихо” (CXL)

„ткаени, недоткаени” (IV)

„тлъсти” (X); (LXI)

„Тлъсти агънца, вино червено,/ вино червено, върла ракия (X)

„То беше първият ни миг” (CXXXV)

„То сякаш е един прозорец” (XCII)

„Той израстна кичест Явор, а до него аз Калина; –/ той ме е прегърнал с клони, аз съм в него вейки свряла” (LXVII)

„Той ме е прегърнал с клони, аз съм в него вейки свряла” (LXVII)

„той не бе за мен добрата дойна крава, а мащеха, която крие сухата си цицка” (CXXXIX)
 „Току-що се научих да говоря/ със камъните и дърветата/ и още не запълних своя ден/ със
 мъдростта им./ а ти ме караи да си лягам/ и си отиваи тъй спокойно/ и тържествено/ с озряните
 върхове на Витоша,/ със подновените от базрите на залеза селца,/ с илюзии за утрешния ден!” (LXXXI)
 „Топи се в мене всяка скръб и болка,/ сребриста нежност грее и звучи.” (CVI)
 „Топло и зелено/ като горски мъх,/ да струи тревата –/ силна, некосена –/ искам да е лято/ до
 последен дъх.” (CXI)
 „Топове/ като зинали слонове/ зареваха” (LXXXIII)
 „топъл” (LXXXIX)
 „Тоя живот заживях с душа неспокойна” (CI)
 „Трамваят – жълтото чудовище, –/ пълзи към твоя хълм висок”(CXXX)
 „траурни” (LXXXIII)
 „трева тъпкахме” (XXV)
 „тревата никне” (CXXIV)
 „тревата, още водата –/ водата тече пак вода” (XXV)
 „тревожен” (CXI)
 „тревожно сърце” (XCIX)
 „трескав” (CXI)
 „третокласно” (LXXXVII)
 „трите чаши” (LX)
 „Троица братя града градяха.../ Троица братя сговор сториха...” (XXVI)
 „Тръгнало е лудо-младо низ горица,/ низ зелена, да си лови дребна лова,/ дребна лова яребици и
 по-дребна – преперици” (XIII)
 „тръпните дървета” (CVIII)
 „ту се сплитат на възли и змици,/ ту разгъват безкрайни хора” (LXXXVII)
 „тук бавно времето превръща/ във прах безжизнен сякаш всичко.” (XCII)
 „тук” (CVII)
 „Тук има миризма на вехто/ и прах по всичките неща/ тук бавно времето превръща” (XCII)
 „Турчин за кокошка” (XXXI)
 „тъга” (LXV)
 „Тъгувам аз по твоята равнина” (LXXXIV)
 „Тъгувам аз сред болка и нерадост” (LXXXIV)
 „Тъжен е тоя обичай – другари, недейте,/ тъжен е тоя обичай, помнете това!” (CI)
 „тъжен залеза дъждовен” (CXIV)
 „тъжи” (CXV)
 „тъжната” (LXXXIV)
 „тъжно” (CXIX)
 „Тъй близо бе до мен, че аз не можех да те видя.” (CIII)
 „Тъй както бягат от пожар, тъй тичах аз през утрото” (CXVI)
 „тъй както си обичам мама” (XCIV)
 „Тъмнее хоризонта съкрушен/ сред есенното пладне/разплискано край бреговете голи/сът
 зидовете, срутени отколе.” (XCV)
 „Тъмнееше – настъпваше нощта” (XCI)
 „тъмните” (LXXXV) ; (CXXXIX)
 „тъмносинята планина” (CXVIII)
 „тънка” (XIII) ; (XVI) ; (XX)
 „тънки” (X) ; (XXIII)
 „тънък” (CXXI)
 „тъпи” (LXXII)
 „търговски глава” (XXXIX)
 „търговци на тютюн и кръв човешка продаваха на дребно твоята пръст” (CIX)
 „тържествено” (LXXXI)
 „Тя беше като дъжд без жадна гръд” (CIII)
 „Тя беше като корен без земя” (CIII)
 „Тя е бронирана/ здраво в гърдите/ и бронибойни патрони/ за нея/ няма открити!! Няма
 открити!” (XCIV)
 „тя не била тънка върба,/ най е била сама Неда” (XX)

„Тя ще да ми рече: „Яно, мила церко” (XXXVI)
„тя я не опира, мене жив жалее;/ че моите сестри сега девет годин” (XL)
„тягостна” (LXXVII)

У

„убо ‘о” (XIX)
„убогата” (XLIX)
„Угасна лампичката бледна,/ започна мракът да расте” (CXI)
„ударите слепи на съдбата” (CXXXIX)
„ужасен” (LXI)
„укорни” (CXIV)
„улитат и злодеите на вечността в затвора” (CXXXIX)
„Улиците, които никога не се повтарят” (CVII)
„улиците тъжни” (LXXII)
„умен” (C)
„умира златен ден” (LXXXV)
„умира просторното равно поле” (XC)
„Умираше градът от старост./ Умираше от красота.” (CXXIX)
„умирац” (CV)
„умираци в мен непрестанно” (CI)
„умна” (C)
„Уморен, под тях на сянка аз отбих се да почина,/ и така ми тайната си повери сама
Калина” (LXVII)
„унесен” (LXXXIX)
„унил” (LXXII)
„уплашен” (LXI)
„усмирителната” (CXXXIX)
„усмихнаха се чардаклии къщи” (CIX)
„успокоеното” (CXI)
„уста” (LXIII)
„устата се отдалечава от сърцето” (CXXXIX)
„утре ми, либе, рано подрани” (XXVI)
„утринна” (LXXVII)
„утро и вечер со шекер, а на пладнина со сълзди” (XXXIV)
„уязвена” (LI)

Ф

„фараонска злоба” (XLIV)
„фонтана луд от кърви” (CXXXIX)
„френгии” (X)
„фъриконо ноже” (XXXV)

Х

„Хайде, излъжи! Какво ти струва?/ Изиграй ми Жулиета в здрача.” (CIV)
„Хайде, излъжи ме! Разкажи ми,/ че тъжиши за мен,/ че ме обичаш,/ че си ме очаквала от
толкова години,/ още като мъничко момиче.” (CIV)
„хайдушка” (XLI)
„хамалска” (XCVIII)
„херувимска мисъл” (XLIV)
„херувимски като пееш с ангелите” (XLVIII)
„хияден хор” (LXXIX)
„хияди” (CVI)
„хияди души разбити – дебне каменния град” (LXXX)

„хиляди/ маса: народ” (LXXXIII)
„хитра” (XV)
„хитра хитрия” (XXVIII)
„хицини” (LXXXV)
„хлебородно” (XXXVI)
„ходихме, разхождахме” (X)
„Хоризонти, които се вият и люлеят в стихийна игра” (LXXXVIII)
„хотелска” (CXI)
„храбри” (LIV)
„храбър” (L)
„хранителна вата” (CXIX)
„храня се, дишам, пия” (C)
„хризантеми в кошничка кокетно малка” (LXXX)
„християнска” (XVIII)
„хубава” (VI); (XV); (L); (LI); (LXI)
„Хубава си, моя горо,/ миришеи на младост” (LXII)
„Хубава си, татковино,/ име сладко, земя рай” (LVIII)
„хубавата” (LXXIII)
„хубаво” (XXVIII); (LVIII); (LIX)
„хукналия бързей” (CXV)
„хули име не похулят” (XII)
„хурки правехте” (XXV)

Ц

„Цар Мурад Мари думаше:/ – Маро ле, бяла българко” (III)
„царствен” (LXXIX)
„царството да ми поискаш,/ царството и везирството” (III)
„царството ми е бащинка,/ а пък везирството – деднина” (III)
„цвеке ронено” (XXVIII)
„цветен взрив” (CXII)
„цветна” (LXXXV)
„Цветята имат сини личица” (CVI)
„цветята цъфтят по стъклата” (LXXVI)
„Целуни ме! (...)/ Полети!” (CV)
„църни” (IV); (V)
„църни кърви” (V)
„църнокласица” (XXII)
„Цяла от уплаха отмаляла,/ тя понечи да направи кръст” (CXV)

Ч

„чакали-пожали” (CIX)
„чардакли” (CIX)
„Часовникът е вече млъкнал” (XCII)
„че всеки лист, тревича, шепот и мълчание” (CXVI)
„че дишат като мен и други хора” (CXXXVIII)
„че е скръбта за мен омъжена,/ че с нищо се не чувствам горд” (XCVIII)
„че ма заводат сеимене” (XXIII)
„че моята майка сега девет годин,/ сега девет годин” (XL)
„че нося доброта, под миглите избистрена,/ че всеки лист, тревича, шепот и мълчание” (CXVI)
„че няма победен и победител” (CXLIV)
„че още живея,/ че още ще бъда.” (XCIV)
„че с нищо се не чувствам горд” (XCVIII)
„че си сеното запали,/ че се със змея раздели.” (XV)
„че тъжии за мен, че ме обичаи, че си ме очаквала от толкова години” (CIV)

„че цветята се купуват, а и тя е чуден цвет” (LXXX)
 „чер” (LXXXV)
 „червен” (XIII); (XXVIII); (CXXXIX)
 „червен трендафил” (XXVIII)
 „червени” (XC); (CXXIV)
 „червено” (XXIII)
 „черен лепкав клей” (LXXXV)
 „черна” (LXXIV)
 „черната” (XXXVIII); (CXXXII)
 „черната чума” (XXXVIII)
 „Черней горо, черней, сестро” (XXXIX)
 „черни” (XIII); (XX); (LVII)
 „черни води” (LXXIX)
 „черни кърти” (XXXVI)
 „черни кърти носи” (XL)
 „черни мъки” (LVII)
 „черни пера” (XXXVI)
 „черно чернило на сърце” (XXX)
 „чернозема-подема” (CIX)
 „чернооки босилек” (XXVIII)
 „чеснего” (XXXV)
 „честити” (LVI)
 „честната” (XLIX)
 „честно” (C)
 „чин ме сиво пиле/ да си бъркам своя брата” (V)
 „чиста” (L)
 „чисти като жертва” (LXI)
 „чистия” (LXXVII)
 „Чия е тази кръв, нестихваща и в нощите дори?/ Какво предлагаш ти на чуждите? Какво тук свети,/ че хвърлят се към теб – да изгорят крилете си/ безброй поети?” (CXXI)
 „човеколюбив” (LI)
 „човекът е обречен на живота,/ тъй както е обречен на пръстта.” (CXLIV)
 „човешка” (кръв) (CXIII)
 „човешка длан” (CIX)
 „човешка-тежка” (CIX)
 „човешки” (C); (CIV)
 „Човешки науки” (CXLIII)
 „човешкото сърце крещи” (CXIV)
 „Чрез твоето застъпничество ние отблъскваме всички, които воюват срещу нас!/ Чрез тебе нашият град става як и нанася светла победа!” (L)
 „чугунна” (XCVI)
 „чудесни” (LXV)
 „чудни” (LXIII)
 „чужда” (XX); (CXV); (CXXXI)
 „чуждо” (XIX); (CXLII)
 „чуждоземен” (CXI)
 „чучулига” (LXXXIX)

III

„шамия” (XXXII)
 „шеметна” (LXXV)
 „шепот сладък и тъжовен” (LXVII)
 „широки” (IV)
 „широко” (XXXIX); (XV)
 „широко поле” (XXXIX)

Щ

- „щастлив“ (CIV)
„(...) ще бди над живота ни“ (CXXXI)
„ще дойде жива раздела“ (XXIX)
„Ще дойде, Здравко, ден – последния/ на твоя татко земен ден“ (LXXIII)
„Ще се завърна към доброто време на „не зная“, „не искам“ и „не мога“ (CXXXIX)
„ще се заема с труд по-благодарен и достоен“ (CXXXIX)
„ще се свеждат, зов дочули пъстроцветни брегове“ (LXXVII)
„ще се хвърля лудо на живота по вълните“ (CXXXIX)
„Ще те намеря – ако те потърся – във себе си. Дъждът вали във мене/ с червени капки. И тревата никне/ от мойта пролет – в мене – като чувство.“ (CXXIV)
„ще те тревожат дневните трамваи,/ ще те събудят нощем ветрове.“ (CII)
„щедър“ (LI)
„щедър избор“ (CXII)
„що белей на връх бела Беласица?“ (V)
„що е по-мило от майка,/ що е по-благо от бел мед,/ що е по-бързо от коня?“ (XXVIII)
„Що ми се белее, белее, люлее,/ белее, люлее“ (XL)
„що слушам по поля и друми“ (XCIII)
„Що ти е глава пияна, що ти е черно на сърце, що ти ѝ желязо на ръце?“ (XXX)
„щом не дойде смъртта за мен да се ожени“ (CXXXIX)
„щом превърнем в пари мечтите си“ (CXXXI)
„щом си главата видяла,/ викнала, та заплакала“ (XLI)
„Щурците шият златните обувки на съня“ (CVII)

Ю

- „южна“ (CIX)
„южният“ (C)
„юнак/ юнак“ (LXIII)
„юначка болест“ (XXXVIII)
„юнашка“ (XLI)
„юнашка твърда реч“ (LXIX)

Я

- „я вечер, мамо – със сълзи“ (XXXVII)
„Я даром бисер не сака,/ тук сака мома Бисера.“ (LIX)
„я доплете мрежа копринена, я повлечи по бела Дунава“ (XXXV)
„я изгуши со фършиконо ноже, я испече на стребрена скара“ (XXXV)
„я на пладнина – с водица,/ я вечер, мамо – със сълзи“ (XXXVII)
„Я силен пламък ти пламни,/ та буен огън разпали/ на младите в сърцата,/ да тръгнат по гората“ (LV)
„яворов“ (LXVIII)
„Яно, море Яно! Засвирили ми са два рога ковани и два нековани“ (XXXVI)
„ясна“ (LXXXV)
„ясни“ (LVI)
„ясно“ (XVIII) ; (XX) ; (XXVI) ; (LIV)
„ясно“ (слънце) (LXVII)
„ятагян“ (CIX)

П. Е П О С

А

- „а благопрочутият Св. Стефан сияеше като някое слънце заради блестящата добродетел на своя живот” (67)
- „а грешниците ще бъдат тъмни” (13)
- „А когато другите лягаха да спят, тя мигаше като пребита пред мижавата лампа, кърпеше дрешките му, от вехтото правеше ново.” (97)
- „А който продължи нагоре – Бог да му помага. Но аз потеглих вече – и към миналото бягам.” (80)
- „А момичето ми! А честта ми...” (91)
- „а нашият нов Цариград гои се и расте” (45)
- „А ти, ако го не потърсиш усърдно, ще се превърнеш в чедоубийца!” (64)
- „А той, колкото величието на царството нарастваше и се множеше, толкова по-смирен помисъл носеше в покорния си разум” (67)
- „а той усети, че му става нещо така харно, харно като кога се накади с оман” (85)
- „а тук стрелата на мъката, която завистта пусна върху ни” (55)
- „авторитарен” (110)
- „ага” (108)
- „агарянски” (44)
- „агне с четири рога” (13)
- „адски” (70)
- „адския мрак” (70)
- „аероплан” (109)
- „аеропланът” (109)
- „Аз грешиний в човецех родих ся на село Котел” (77)
- „Аз зная добре, че Бог не ще позволи ти да превземеш града, но някой от твоя род, наречен Константин ще го превземе” (44)
- „Аз не искам да взема мъж без закон, понеже беззаконно остави своята жена.” (44)
- „Аз съм като глух, нечуващ и като ням, устата си неотварящ! Ето, отдалечих се, бягайки, заселих се в пустинята и очаквах Бога, който ме спасява от малодушието и буря” (64)
- „азиатска бездеятелност” (78)
- „Ако бях и аз някой Фараон, кой знае какви гладни години и какви мъки на тоя и на оня свят щеше да ми предскаже сънотълкувателят на нашата сляпа екархия, целомъдреното „Право”, което за целомъдрието си два пъти е вече туряно в тъмница от любовницата на Геневич ефенди, сир. турската цензура.” (80)
- „Ако изпусна тоя момък, ще се разнесе поцарството мъла, че никой не ме иска. Това ще бъде срам за мене. Лош, добър – него щевзема. Вижда се, че той ми е бил на късмет.” (92)
- „ако с такова вино полееш камък, камъкът ще се пръсне, сякаш е Взривен с барут” (111)
- „акробатически умове” (104)
- „акцизите” (111)
- „Ами то си е така: умре ли кътникът, къщата се разтурва” (97)
- „ангели” (30); (48)
- „ангелозрачни” (23)
- „ангелска сила” (5)
- „ангелски” (32); (70)
- „ангелски живот” (70)
- „ангелските” (29)
- „ангелско житие” (65)
- „Андреевите брътвежи” (63)
- „антихристът” (98)
- „арменския” (20)
- „Афоресаният от восточната църква, проклетият от схизматическата екархия и наказаният от великият монгол – редакторът на „Македония” (80)
- „африканският” (20)

Б

- „бате” (109)
- „бащин” (42)
- „бащинско” (55)
- „Бе червенокос и по време на огън бълнуваше името на Мемеда” (108)
- „бегликчиите” (111)
- „бедните и богатите ще загинат като добитък” (13)
- „бедният” (11)
- „безгрижна” (101)
- „бездетна” (10)
- „бездна от богатства” (53)
- „безжизнен” (96)
- „безкръвно” (93)
- „безмерната” (57)
- „безмилостна и сурова душа” (43)
- „безплодни тръни” (80)
- „безпътен” (70)
- „безпътно” (20)
- „безредния и трагичен” (99)
- „безсилен” (69)
- „безсмъртен” (47)
- „безсрамните” (28)
- „безсъзнателно” (78)
- „безумная” (77)
- „безумни, поразени от тежката болест ръце” (99)
- „Безупречната отмерена Мария се бе превърнала в окаяна човешка развалина” (99)
- „безцветния сезон” (116)
- „безчеловечният” (79)
- „безчестни” (29)
- „безчислени ангели” (6)
- „безчислени” (79)
- „белорунни стада” (2)
- „белоснежни облаци” (90)
- „беше жилище на всякакво беззаконие” (67)
- „беше за сираците, за вдовиците и за бедняците като истински роден баща” (63)
- „беше разнат заради нашето спасение” (49)
- „Библията е „душевната храна” (64)
- „бистри и студени” (78)
- „битка” (30)
- „благите” (57)
- „благодарна” (26)
- „благодарни” (36)
- „благодарения и благочестив и богобоязлив наш цар” (41)
- „благодареният” (26) ; (74)
- „благовестници” (26)
- „благоговеен” (54)
- „благоговейни родители” (63)
- „благоговейният” (40)
- „благодарствени” (89)
- „благодатни лъчи” (65)
- „благолепно” (70)
- „благolistно” (54) ; (63)
- „благolistно дърво” (63)
- „благословени” (50)
- „благодарен” (42)
- „благодаряващи” (13)
- „благочестив” (30) ; (32) ; (40) ; (47)
- „благочестиви” (69)

„благочестивият велик княз Йоан” (63)
 „благочерният цар” (41)
 „блажен” (56)
 „блажен съм, като предаде душата си в ръцете на живия Бог” (63)
 „блажена памет” (55)
 „блажени са нашите отци Аврам, Исак, Яков, които пленени от цар Навуходоносор. Йеремия
 е с тях, благовестява им и ги поучава със слово” (7)
 „блажения Александър” (63)
 „блажения, като го целуваха и прегръщаха” (55)
 „блаженият Петър” (63)
 „бледо скулесто” (93)
 „блестяща и вечна” (72)
 „блестящо” (106)
 „блестящо спортно бъдеще” (106)
 „бликащ език” (55)
 „блудни” (58)
 „Бог, злато, Св. Георги, огън” (104)
 „Бог превърна всичко това от небитие в битие” (49)
 „бога Омуртаг” (34)
 „богат” (10)
 „боговенчана” (26)
 „боговенчания” (26)
 „богоизплетен” (23)
 „боголепен мъж” (43)
 „боголюбивите” (49)
 „Богоносния отец” (70)
 „богоречиво” (23)
 „богослужение” (30)
 „богочестив” (43)
 „бодър” (43)
 „Божествен” (32) ; (65)
 „Божествен светител” (63)
 „Божествена служба” (63)
 „Божествени” (53)
 „Божествено” (13) ; (50) ; (65)
 „Божествено възплъщение” (26)
 „Божествено желание” (26)
 „Божественото Писание” (51)
 „Божии” (7) ; (30)
 „Божии” (57)
 „Божии ангели” (24)
 „Божие седалище” (15)
 „Божия служба” (43)
 „Божият” (63)
 „Божията заповед” (9)
 „бойни” (101)
 „бойното поле” (44)
 „болни, разногледни” (99)
 „босокрак” (97)
 „брадвите” (111)
 „брат” (109)
 „брачна” (10)
 „броеница” (91)
 „брутален и хладнокръвен” (120)
 „бряг беше този балкон” (115)
 „бузи като гургулици” (42)
 „буйна” (44)
 „буйна, та мътна” (105)
 „буйните” (113)

„булото на лудостта, което ги отделяше от съзнанието на болната, се беше смъкнало изведнъж“ (99)

„бунтовниците“ (73)

„буреносни“ (1)

„буренясалата и запустяла порадигреха земя“ (24)

„бъбрив като бръснар“ (104)

„бъбривите кръчми, горделивата осанка, развълнувано жабо“ (121)

„български“ (72)

„българското село“ (78)

„бъчва, обути в гащи“ (82)

„бял“ (109)

„бяла и червена кърпа“ (91)

„Бялото петно на роговицата застина на едно място и докато не свърши, милиметър не мръдна.“ (118)

„Бялото сякаш беше седефено“ (119)

„бялото“ (118)

В

„в месец тревен, който е бил петия от началото на годината“ (114)

„в ръцете пък на синовете“ (38)

„в светлостта на Светците“ (65)

„в страстта се вслушваше“ (58)

„В такава време ти се ще да имаи две сърца – едно за чест, друго за мерак, а то, опустялото – едно: разсечи го, разкъсай го – пак едно!“ (105)

„в тая нещастна заран и в тоя нещастен час“ (104)

„в тъмница от любовницата на Генович ефенди“ (80)

„в часовете и винаги блееха нанякъде“ (106)

„варварска“ (70)

„Василий е поставен цар от Бога“ (44)

„Вбит бронзов барелеф, под него името на поета и годините 1895“ (119)

„вдъхновения“ (53)

„ведър“ (43)

„везни на правосъдието“ (43)

„Велегласни лъве, Йоане“ (25)

„велик“ (28); (29); (36); (40); (56)

„Велик кораб“ (51)

„велика беда“ (43)

„велика битка“ (6)

„Велика Събота“ (43)

„велика църква“ (43)

„велика, несравнима“ (99)

„велика чест“ (43)

„великият“ (10); (11); (25); (26); (74)

„великият колчан“ (25)

„великият светителски“ (63)

„великолепен“ (44)

„Великолепно зрелище! Зрелище достойно за кисцата на живописецът на „Крум Страшни“ или за кисцата на г. Клепарски! Представете си! На мегданя, дето са били избити едно време еничерските отрочета, пред джамията на завоевателя, повален огромен тулум с черви.“ (80)

„великото“ (81)

„величав“ (45)

„величествен“ (35)

„венеца на ангела“ (15)

„венци“ (60)

„венчани за царските престоли“ (20)

„веригите на смъртта“ (57)

„весели и тревожни” (101)
 „весели сърцето” (26)
 „веселите личица” (116)
 „ветрени криле” (29)
 „ветрец” (115)
 „вече се премятаха снежинки” (95)
 „вечен” (42)
 „вечна” (13); (39)
 „вечни” (28); (29)
 „вечния” (54)
 „вечното селение” (42)
 „Вземете одеждите им! И те взеха одеждите, престолите 15 и венците на всички ангели,
 които бяха послушали сатаната” (15)
 „Видението, което видя, не бе от този век, но от онова, което е скрито за всяка плът.” (6)
 „видял беше във съня си жена, която седеше на едно високо място” (44)
 „видял това видение и чул думите от честния образ на славната Пречиста” (63)
 „вижда с очите на сърцето си” (67)
 „Византийска империя” (30)
 „винените” (118)
 „виновна” (106)
 „висок” (88); (106); (117)
 „високата” (97)
 „високо до небесата” (76)
 „високо летящият орел” (25)
 „високомерната и замръзнала” (99)
 „височайшето Слово” (31)
 „висши” (10)
 „вишемирско въплъщение” (49)
 „вкаменени” (1)
 „вкочанясала снага” (94)
 „вкуси смъртта” (52)
 „владеещия цялата българска земя Иван” (41)
 „влажния” (90)
 „властен” (43)
 „вложи в сърцата им Божествена сила” (67)
 „влязъл в тебе като в съсъд” (68)
 „внезапен” (115)
 „вода” (30); (48)
 „водата застанала като две разрязани на половина” (48)
 „водата, която вали от небесата, ражда трева” (48)
 „водата покриваше грейниците като морска вълна” (12)
 „водната ѝ щедрост” (56)
 „война” (30)
 „волски жили” (43)
 „воят им стига чак до небето” (111)
 „врагът, създателят на завистта, заразява със завист” (63)
 „вратите на водите” (15)
 „вратите на въздуха” (15)
 „време живееше” (101)
 „времето беше негов съюзник” (100)
 „все по-силна ставаше светлината, която се излъчваше от него, и все по-ясни образите,
 които огряваше” (99)
 „всеведъщият” (79)
 „всеки свършиен дар идва свише, като слиза от Бога” (63)
 „всеомогъщ” (7)
 „всескверната” (58)
 „всеславен” (35)
 „всечестното” (69)
 „всичко що могло душа да носи, дошло тук като на сбор” (90)

„Всяка работа си иска майстора.” (97)
 „втвърдена” (109)
 „втвърдена бездна” (48)
 „втурнал се като лекокрила птица” (2)
 „въведен в планината за жертва” (31)
 „възбуди фантазията на всички” (106)
 „въздъхнах мъченически” (104)
 „възлюбен” (7); (43)
 „възлюбен Негов Син” (6)
 „възлюбени брате” (63)
 „възлюбено сърце” (43)
 „възнесе на небето върха и началото на нашата плът” (29)
 „Възнесение” (29)
 „възпламенени страдаме” (55)
 „възсияващите” (68)
 „възхитено” (88)
 „вълчи” (112)
 „въпросителният поглед” (85)
 „Върбите, които са се надвесили над реката, мият своите зелени клонове във водата” (78)
 „вървях из първата кучешка държава” (80)
 „върха на вярата” (42)
 „въстание” (108)
 „вяра” (74)
 „Вярата като крехка свец” (98)

Г

„гайди” (79)
 „галактически” (103)
 „гальовна мелодия” (104)
 „геената огнена” (15)
 „гладен като карпатски вълк” (120)
 „гладната душа” (56)
 „гладни години” (80)
 „глас от рогова тръба” (13)
 „гласът на водопада гърми” (90)
 „гледа с часове кой минава, накъде отива, какво носи.” (99)
 „Гледат я... – завърши неопределено бабичката и щърбата ѝ челюст се прилепи като уста на костенурка.” (97)
 „гледаха две дълбоки прозорчета” (1)
 „глунав като пусто дърво” (95)
 „глупаво животинче” (106)
 „глупешко” (99)
 „глух” (81)
 „глух шум” (95)
 „глухи и бесни” (41)
 „глухо” (97)
 „гневен” (43)
 „голата земя” (56)
 „големи” (63)
 „големи и страшни крясъци” (43)
 „голи” (112)
 „голи като в офорт” (116)
 „голи страшни ножове” (79)
 „голите” (109)
 „гологлав” (97)
 „голям” (10)
 „голяма храброст” (43)

„Голяма черна дъска” (119)
 „голяма” (29) ; (79) ; (94)
 „...голямото прилежание и остроумие имах” (77)
 „голямото” (29)
 „гората бе слязла” (113)
 „Гората дремеше под снега, светеше навсякъде и само аз като бръмбар пълзах все по кръвта,
 вече убеден, че ония са забравили за раненото животно.” (118)
 „Гората никога не хортува, но на Марка отвърнала” (2)
 „горделивата” (121)
 „горделивият защитник на империята” (80)
 „горец пазител” (68)
 „гореца вяра” (28) ; (63)
 „гореца застъпница” (65)
 „гореци сълзи парели като живи въглени” (2)
 „гореция” (15)
 „горецо сърце” (5)
 „гори” (117)
 „горната част на главата му и днес има подобие на някоя Сахара” (82)
 „горчив плач” (7)
 „горчива завист” (70)
 „горчива усмивка заиграва на устните му” (90)
 „горчиво” (2)
 „Господен” (10)
 „Господи” (60)
 „Господи, в Твоите ръце предавам духа си!” (64)
 „Господи, като девица съм пред Тебе и нямам грях!” (13)
 „Господният Кръст” (24)
 „гостварница” (3)
 „гостолюбив” (54)
 „града Търново” (9)
 „градски и селски” (80)
 „градът на кучетата и столицата на султана” (80)
 „градът, стоящ на върха на добродетелта” (63)
 „греховен” (98)
 „греховна” (15)
 „греховна суша” (23)
 „греховния мрак” (24)
 „грешний” (77)
 „грешния” (74)
 „гроб” (108)
 „грозна смърт” (79)
 „грозни” (88)
 „грозният” (99)
 „гърдно дете” (114)
 „гърмогласната” (53)
 „гълъбиче чиста” (65)
 „гърнива сланина” (82)

Д

„да пази сандъчето като очите си” (102)
 „да получи от Бога победа над враговете, които воюват против него” (26)
 „да получим и ние малка награда, както оная вдовица” (63)
 „да се повеселите, да попеете и да вкусите от хубостите и миризмата на султанската
 столица, та вижте: няма ли да осъмнете в магарешкия рай?” (80)
 „да те гости с някой нож по главата” (80)
 „да утеши желязците го сърца” (55)
 „Да целуваме гърдите, хранилище на много блага, по-високи и по-почетни от оня съд с

манна" (67)
 „дар ще ви даря" (2)
 „Два часа дума не можем да продумаме, сини посинели – занемели!" (105)
 „двама мъже с бели дрехи" (29)
 „Двамата заедно, като преведоха двойно Божия закон, предадоха го на нов народ, като му създадоха букви. Онова, което беше скрито за мъдри и разумни, се откри на младенци в последно време чрез тях двамата" (24)
 „две риби, които бяха съединени като волове за оран" (15)
 „дебели" (80); (88)
 „дебелият" (94)
 „девица" (9)
 „девственик" (20)
 „денят простре върху потъмнелите планински чалове влажния си ямурлук, па като морен пътник току виж, че се сврял под него" (90)
 „деспотския" (20)
 „деца ненакърмени" (2)
 „децата му бяха запалени" (115)
 „деятели" (78)
 „дивен" (29); (63)
 „диви теменуги" (116)
 „дивният" (63)
 „дивно" (29)
 „диво" (2)
 „дигне пепелта" (109)
 „Дилемата му беше като тежест на планета на раменете." (103)
 „Диоклециан – най-нечестивият и най-недостойният за скиптъра на царството, и само бесовете са печални. А той, като се разяри, срещу зверовете морски, бесове се подвизаваха към зло подтикващи" (52)
 „Днес съществуваши, а утре ще се разтуриши на прах" (43)
 „дни и ноци" (43)
 „доблестен и чуден е коренът" (55)
 „Добрият францисканец изгълта бутилката, а ние разбрахме тогава, че Сен Сансез е таен комунист. Изслуствах съветите на жена си и се качвах на моя сив пейо. По пътя към колежа аз преповтарях на ум предстоящата си лекция за царуването на Аиурбанипал или на нашия Крал-Слънце, като търсех най-съдържани и неутрални изрази, както и мястото, където с достатъчно красноречие бих могъл да възвелича съвременна Франция." (103)
 „добро" (106)
 „добродетелен" (44)
 „добродетелият" (65)
 „добророден и богат" (43)
 „доброчестив" (30)
 „добър" (44)
 „доведе тоз страшен Даскал – комита, тоз пусти перуценлия" (108)
 „дойде великият Господен ден" (10)
 „дойде гласът" (10)
 „Докато друг човек другояче ще разказва и всеки от тях иска да утвърди своето, аз пък, уповавай се на мъченика, не изповядам благодатта нито на тези, нито на онези" (67)
 „долнокачествен" (116)
 „Достатъчно ти, Исае, узна от това, което не узна никой от плътските синове, нито око видя, нито ухо чу, нито влезе в човешко сърце – това, което Бог приготви на ония, които го обичат." (6)
 „достовърни" (29)
 „Достоен е за удивление Соломон, по-висок в премъдростта от всички, царували в Израил, но станал роб на женски сласти, накърни славата чрез порока. А този, जो от природата бе надарен с премъдрост, премъдро се запази от такъв порок понеже бе насочил желателната част на душата си към отвъдземните неща. Не беше ли построил оня многозлатна и многославна църква – ала за нуждите на старозаветните служби и за осветяване на жестокосърдечния Израил. Този пък създаде храм на божествените тайни за служба на благодатта и Христовото достойние и за молитвено събиране на хората. Какво са пред това дело ногопрославеният езически храм и изкусно сътворените му колони, Йосифовите житници или недобре пресметнатите стени на [Вавилонската] кула в Сенарското поле, или многогъщерно построеният дом в Ефес, що не бе от полза за съградилите го?" (67)

„дребен“ (2)
 „дребна“ (82)
 „дребно“ (108)
 „Другите гледаха да подхванат разговор за полската работа, за кризата и безпаричието, но се спъваха и млъкваха като задавени.“ (97)
 „дръвчето, камъчето и тревичата слушат манастирската камбана и се молят“ (2)
 „духовна“ (28) ; (29)
 „духовни органи“ (23)
 „душа му поби към слънце нагоре като полски знак“ (90)
 „душата напират да изхвъркне от устата му като птиче“ (95)
 „душевен лечител, който чрез обяснение добре лекува нашите души и ни спасява от заблудата“ (Отчето) (48)
 „душевна“ (25)
 „душеполезен“ (63)
 „дъждовна“ (1)
 „дълбока“ (11) ; (115)
 „дълбоки“ (2)
 „дълбоко“ (94)
 „дълбоко въздъхна“ (109)
 „дълга като коприна коса“ (78)
 „дълги“ (94)
 „дървени или глинени“ (101)
 „дървото на познанието“ (47)
 „Държавен вестник“ (117)
 „Дързост, да изядем червиша, пък нека ни избият, както избиха и нашите прадеди!“ (80)
 „дяволска сила“ (110)
 „дяволът“ (29)
 „дяното му око е като звезда, а лявото като лъвско“ (13)

Е

„Евангелието говори“ (25)
 „евангелски“ (57)
 „единен“ (81)
 „Единият край на тази ивица е Раята, та поради това се нарича Врата на Рая. Защото облакът е като мъгла, дъждът като роса, снегът като слана, а вместо град [имаме] лед. По своята форма звездите са кълбовидни“ (75)
 „единородният Син Божий“ (29)
 „единствен“ (25)
 „едно е да ти се иска, друго е да можеш, а пък трето и четвърто – да го направим“ (105)
 „Едно се впряло в корема ти, друго та ударило в рамото, трето в ребрата та претъргнало – себе си ли, другите ли да спасяваш?“ (105)
 „еднообразно“ (48) ; (97)
 „еднороден“ (25)
 „езикът ми е перо на книжник бързописец“ (56)
 „езически“ (101)
 „Ела, мечко, изяж ме!“ (97)
 „еленовият рог“ (44)
 „елмазена душа“ (68)
 „епични времена“ (111)
 „ербан“ (105)
 „еретически“ (101)
 „есенната нощ приспа селото“ (90)
 „Ето, ако страдаш, от езика си страдаш! Той ти е дарен от Бога за Божие славословие и хвала, а ти го употребяваш за празнословия, за глуми и за лоши слова. Дай, прочее, дума да не дръзваш повече за тях и освен това – да се пазиш от елинските басни и техните обреди и измислици, от хулните им думи и умоверителните им мисли и моята Господар бързо ще те излекува!“ (66)
 „ехливи“ (89)

Ж

- „жадна земя” (26)
- „жалката ѝ костелива” (99)
- „жарки” (89)
- „жегата е дяволска” (82)
- „железен кавал” (114)
- „желязна воля” (88)
- „желязна планина” (31)
- „желязно дърво” (12)
- „жена като трендафил” (78)
- „жени и мъже вряха като в котел” (12)
- „Жените казаха: тия филоксери ще вземат да измрат всичките...” (111)
- „женската” (94)
- „жестока смърт” (43)
- „жестоко” (70)
- „жестокосърдечни” (28)
- „жива вода” (56)
- „живи слова” (23)
- „живи черни” (93)
- „живителните струи” (53)
- „живо месо от издъхващо птиче” (110)
- „живоносни” (65)
- „животворната” (81)
- „животворни кръстове” (43)
- „животворни образи” (26)
- „животворния Господен Кръст” (26)
- „живототворящ” (29)
- „животочен извор” (26)
- „жизнен” (54)
- „жители на Рая” (57)
- „жители я имаха сред себе си като воин непобедим” (69)
- „жълтеникавите мъртвешки” (99)

З

- „за прослава на Бога и в чест на преподобия” (70)
- „За тия кучета, за които ще излезе министерско решение да се скопяват” (80)
- „забележима” (94)
- „забременелите” (101)
- „завесата на плътта” (55)
- „загребе поне с малка чаша, та да охлади жаждата си” (63)
- „закляла юнашката кръв” (2)
- „закла ги с ножа на словото” (56)
- „Заковах го и – заднем, заднем – тръгнах по моста. Сестра му съм я вкопчил, не я пуцам, държа я, а той ме гледа и нито да ме гони, нито да ме стреля... Тогава съм видял човек като мум, като свеци!” (105)
- „закръгли” (88)
- „закука кукувица” (91)
- „закъсняло утро” (95)
- „закътан” (117)
- „залезът на полумесеца” (114)
- „заяха се със сълзи” (79)
- „замръзналите” (113)
- „замърсеният ѝ скъп пеньоар се развя като бална рокля” (99)
- „засланиящ” (29)
- „заспа блажен сън” (63)
- „заспалилите от страх сърца” (79)
- „засрамен” (3)

„засрамена” (92)
 „засъхнала” (109)
 „засъхналите” (88)
 „Защото всички божествени книги са подобни наизвори с чиста вода” (74)
 „Защото голяма благодат беше да се съзерцава ликът на Светеца.” (Св. Киприан) (55)
 „защото дойде в манастира подобно на неукротен див юнец” (67)
 „защото колкото Благодатта е по-висша от сянката на Закона, толкова и служителите на
 Благодатта са по-висши от тайнослужителите на Закона” (67)
 „звезда, която изпущаше лъчи” (43)
 „Звездата, която се явила на вълхвите по времето на спасителното рождение на Господа” (50)
 „звън на златен дъжд” (112)
 „звъннали като звънци на подгонено стадо” (2)
 „здрава” (88)
 „зрача на съзнанието ѝ” (99)
 „зелен” (46) ; (113)
 „зеленикав” (46)
 „земни” (25)
 „земния” (29)
 „земята се покри с мъртви махинејски тела” (44)
 „земята ще бъде равна като трапеза и бяла като сняг” (13)
 „зениците разтворени широко като на сафрид” (115)
 „зла помощ” (43)
 „златен камък” (43)
 „златистожълта” (121)
 „златистозелен” (1)
 „златна нимба” (94)
 „златна” (43) ; (74) ; (94)
 „златни копия” (43)
 „златни ниви” (89)
 „златни Снопи” (89)
 „злато” (108)
 „златозарна утроба” (23)
 „златозарни” (23)
 „Златото е деликатно като женската плът” (104)
 „златотъкани завеси” (43)
 „зле въздигнатият безумец Макарий” (63)
 „зли” (101)
 „зли кроежи” (43)
 „зли тръни” (39)
 „злохулни” (23)
 „змеят” (29)
 „змейски образ” (9)
 „змията биде разсечена” (29)
 „Знаеши ли как е хубаво там?” (109)
 „Знаеши ли какво държиши” (43)
 „знойна и лота” (51)
 „зъл” (43)
 „зъл като разгонена белка” (120)

И

„и втурнаха се внезапно множество жители от града, сякаш някакъв порой” (55)
 „И друга голяма и чудна църква съзида вътре в разкошния палат” (109)
 „И знай – рече, – колкото него си облагодетелствал, толкова себе си си оцетил” (67)
 „и както на родителите, да кажем, е приятно да приемат от своите младенци
 признателност, така и ти, преподобна майко, приеми тази малка похвала” (41)
 „и както слязох от висотата до низината” (44)
 „и като бях девет години, подадоха ме на книжно учение” (77)

„и като лозе обирани” (69)
 „и когато взе властта” (44)
 „И когато чуа гласа на Светия Дух, преклониха колене и възпяха Вишния Бог, който почива на Светишите и дава такава светлина на словата на света.” (6)
 „и мъртвите имат уши” (88)
 „И на Гергювден се потурчиха бан Вело, протопопКонстантин, поп Гюрге и поп Димитър, и сите кметове и попове от другите села” (73)
 „и на неговите моци, като на нетленно съхранени от Бога” (67)
 „И не само че не усяя нищо да направи, но го убиха заедно с войската му” (44)
 „И отново пристига, както би казал някой, в господарските покои, където отново се облича в достойнат акняжеска одежда. И влиза в двореца, завладява целия свят и поема властта си, като спазва равномерното участие в годишния кръговрат и на по-малкото светило и негов другар.” (51)
 „И поизтегли се, само че кога е жив човек, забравя се” (97)
 „И сам, захлупен под козирката, в тихата нощ за кой ли път се заклеваше да не мръдне от мястото си, да си остане веднъж завинаги при полегатите хълмове, обгарени в кърваочервено в късна есен и всяка пролет в меко зелено – при своите, с които бясно тичаше по вечеринките, а с алестия кон препускаше по махалите и кошарите да дига силни думи за новото.” (118)
 „и се прослави като съвършен цар” (44)
 „И славеха Отца на всички и възлюбения Син, и Светия Дух, всички пееха с една уста, но не с такъв глас” (6)
 „и сподава тъмния ромон на гората, като зелено море” (90)
 „и сякаш се събуди от тежък, мъчителен сън” (95)
 „И то излиза като жених из чертога си” (48)
 „и то като мнозина други стана партизанин” (102)
 „И той беше от великия и преславен сръбски народ [комуто е присъщо] не само да превъзхожда другите народи с военни сили и да надминава с богатство, с красота на мястото и с величие съседите си, но да се украсява и слави с царе най-благочестиви и премъдри, към които е премного благосклонен” (67)
 „и че колкото външият ни човек извехтява, толкова вътрешният се обновява” (67)
 „и ще бъдат осъдени на вечен огън” (13)
 „и ще се избели земята като сняг, и ще стане като хартия” (13)
 „иверският” (20)
 „игра” (109)
 „идеа там да видят Киприан!” (55)
 „Идеята със стихийна сила проникваше всъду, обхващаше всичко – и балкана, и равнината, и колибата на сиромаха, и килията на монаха. Даже и чорбаджиите, жигосаната класа, съвалото на народното напредване, се намериха под обаянието на идеята, която възлуваше умовете на средата им.” (81)
 „избавителката” (41)
 „известен” (10)
 „извори от сълзи” (43)
 „изгонена” (10)
 „издрепяло” (108)
 „изключителна сила” (43)
 „изкусни” (101)
 „излезе със сияещо лице, както някога Мойсей, когато излизаше от скинията на Завета” (67)
 „излива душевно и телесно изцеление” (63)
 „измама” (108)
 „измиха с кръв” (31)
 „изникнаха такива поети като... Маляков” (106)
 „изопнат” (106)
 „изоставено” (102)
 „излицяла като диво горско пиле” (2)
 „Изревавайки сякаш вяр, звероподобният скочи от сън” (67)
 „изрече по-велики неща от Мойсей” (25)
 „изсушени от греховния пек” (53)
 „изсърнали и съвсем неподвижни ръце” (63)
 „изтъпяващи прести” (116)
 „имане” (108)

„Имаи ли мъже добри на вид и от добър род, които са годни да задвижат царската триера.” (43)

„имаше тих и хладен сякаш зефир попътен вятър” (63)

„интересен” (35)

„ироничната усмивка” (116)

„Исак по подобие на Христа” (31)

„искри да пуца” (94)

„искри като факел или като въглен” (46)

„истеричава смрадованка” (111)

„истина” (108)

„истинна светлина” (25)

„истинско” (99)

„историйца” (76)

„историческа” (81)

К

„Как прочее се е получило това съпротивление.” (43)

„Как смеете вие, които сте деца на царя, без негова заповед да вършите такива дързости” (43)

„Каква чудновата бърканица – мислеше си той – от жена, дете и дявол” (91)

„Какви думи ще отправиш към Бога, когато отидеш там за несправедните убийства.” (43)

„Какво бяло лице! И тънка в кръста, а полите и широки като на кукла” (91)

„Каквото и да поискате, ще получите, ако вярвате!” (28)

„както в древността Червеното море гордия фараон отнесе” (58)

„Както великият в светиите цар Константин заедно с майка си Елена извади из недрата на земята животворния Господен Кръст, така и той – този четвероблаговестник” (26)

„Както във всичките прогресивни борби на България, науката и Кръстът, сиреч Духът, стоеше на първи ред. Мартирологът на новите български мъченици явно доказва това. Истина, че главният контингент, и напред, и сега, даде масата народна, но тя даде онова, което беше в силата ѝ: числото. Трябваше интелигенцията да му даде смисъл и душа... Прочее, въодушевлението растеше и заливаше всичко. Всеки ден то вземаше нови размери и нова сила и заедно с него – приготовленията старо и младо беше се заловило за работа. Селяните не доораваха нивите, за да леят куриуми, и гражданите зарязваха търговията. Тайни поци сновяха денонощно между разните комитети и централни в Панагюрище, както тайните полици следяха явните младежите излазяха на военно обучение с пушки под команда на стотници и десетници жените тъчаха навуца, плетяха върви за тях и увиваха фишеци, а бабите месеха и печеха сухари чизмарите работеха само чанти, цървули, паласки и други бунтовнически 505 потреби самите селски векили, бирниците, кметовете и други официозни лица вземаха ревностно участие в приготовленията. Във всяко село растеше складът на оръжия, куриуми и барут – барута го доставяха самите турци черешовите дънери провъртени, одялани, стегнати с железни обръчи, образуваха артилерията! А копринените знамена със сърмени левове, които ревяха, фантастическите хъшовски премени, свещеническите лъскави одежди и кръстовете, и хоръгите съставляваха декора на настъпающата борба.” (81)

„както е невъзможно словото да бъде отделено от душата, така и Бог-слово е неотлъчимо” (25)

„както златни лъчи (се разливаха думите му)” (32)

„както знаят всички други племена и народи своя род и език” (76)

„както и от първото небе до земята” (6)

„както орел приотпява рожбите си към своята гръд” (55)

„както погуби първите хора на земята” (76)

„както се избират нашите градски и селски чорбаджии, или както Дорчо и Григорчо попят попове.” (80)

„както словото, което е в мене (...), така и единородният син” (25)

„както словото, което се облече в звук (...), така и словото което се облече в плът” (25)

„както, ако направих кръг вътре в друг кръг, вътрешният се получава по-малък, така е и с движението на Луната” (49)

„карнобатска” (94)

„като агнета на заколение” (79)

„... като Божий ангел. И отвориха се очите на слепи, и ушите на глухи започнаха да чуват,

- агъгниви езици започнаха високо да възвестяват Божията слава" (24)
- „като вас смъртен" (74)
- „като вещественно доказателство" (102)
- „като гръм" (25)
- „Като дете, погалено след несправедлива обида, Тошка избухна в неударжим плач.
- Хлътнолите ѝ страни плунаха в сладки изобилни сълзи!" (97)
- „като ефирна сянка" (56)
- „като желязна жица е шията ти, а челото ти е медно" (29)
- „Като зъмя се спуща от планината река Тополка" (78)
- „като лъвове" (76)
- „като миндерче" (102)
- „като мъченик" (68)
- „като на достойни се даде" (55)
- „като на живо съществуване" (102)
- „като на прославения Йоан отшелническо беше възпитанието му" (55)
- „като непоколебима скала (в средицето на бурното море)" (32)
- „Като някакво многоценно съкровище" (67)
- „като някой харамия развял ямурдук" (90)
- „като обещаха да се погърчат" (44)
- „като от детски стрели бяха неговите рани" (56)
- „като паднали облаци" (2)
- „като паяк-кръвосмукач" (101)
- „като подгонени" (101)
- „като попарени от люта есенна слана клюмали надолу листата" (2)
- „като послушен слуга" (51)
- „като прах" (74)
- „като просвети всички подобно на слънцето" (53)
- „като сено срещу огън" (69)
- „като спомен" (101)
- „Като узна царицата, започна да моли царя да не прави това" (44)
- „като украси с щитове и оръжия" (43)
- „Като чу това царят, веднага отне сана от епарха" (44)
- „като ядене поднесена" (58)
- „киселееца като усмивката на Фачка Зобидренката" (82)
- „клонка благочестива" (65)
- „кметица" (85)
- „книгата" (98)
- „книги със седем печата" (13)
- „книгите" (30)
- „коварен" (44)
- „коварен и изкусен" (68)
- „коварни замисли" (43)
- „кога видяхме великото това съкровище" (55)
- „Когато изви лице, очите ѝ грееха, тъмни и влажни, в благородна усмивка." (93)
- „Когато слезе и бъде във вашия облик и князът на този свят, заради неговия син, ще простре своите ръце на него и ще го обесят на дърво и ще го убият, без да знаят кой е." (6)
- „Когато сърцето се весели, лицето цъфти" (67)
- „Кое то беше горе, видях го отдолу и отново това, което беше долу – видях отгоре" (44)
- „Козьо море" (43)
- „кой знае какви гладни години и какви мъки на тоя и на она свят щеше да ми предскаже съנותълкувателят на нашата сляпа екзархия" (80)
- „– Кой си ти? – попитах аз плачуцият израил на бреговете босфорски" (80)
- „който бе повече от човека човек" (58)
- „кокошките" (111)
- „колкото е човешкия род, толкова са и ангелите" (13)
- „Комуто пукне, той мижни" (97)
- „конско покривало" (44)
- „Константинопол" (30)
- „копринен" (119)

„корабите останаха пусти” (44)
 „корави” (112)
 „корона” (98)
 „Космосът беше сцена, на която се разиграваха човешките драми.” (103)
 „кошмарен” (94)
 „красен вид” (82)
 „красив” (42)
 „красива по разум” (43)
 „красотата и свежестта му се забиха в честолюбието ѝ” (99)
 „крепкия и живия” (65)
 „крепостни” (101)
 „криеше в себе си змия” (67)
 „кристална” (81)
 „кроткия” (63)
 „кротък поглед” (94)
 „кръвосмукателна” (82)
 „Кръвта лудо блъскаше в жилите ѝ, някакъв хаос, заключен и спотайван до днес, изведнъж се бе отприщил и заедно със себе си освобождаваше и самата нея.” (93)
 „кръвта тече като река” (43)
 „кръвта шуртеше... като тънка струйчица” (109)
 „Кръст” (74)
 „Кръстът и християнските Символи” (98)
 „купил мир” (76)
 „Кучета! На тоя мегдан са паднали нашите прадеди за честта на червиша, на джигрите и на детеродните си удове! Такава чест може да достигне и нас! Но да докажем на европейската цивилизация, че червишът е сладък, че джигрите са наши и че ние не сме рая! Нека прочее се скопява тоя, който иска да става внух и да ближе сахания ние – дързост, кучета! Дързост, да изядем червища, пък нека ни избият, както избиха и нашите прадеди! За награда на оня свят ние ще наследим вечно блаженство и хиляди тълуми с червиш!” (80)
 „кучето” (80)
 „кучешката държава” (80)
 „кучешки дрехи” (80)
 „кучешки инат” (80)
 „Къде беше тръгнала тъй натруфена на сватба ли?” (91)
 „къдравата лоза” (90)
 „кръвавите струи на нейните страдания” (52)
 „кръравия гейзер на прегорялата трева” (120)
 „крърджалшите като бесни нападаха” (79)
 „късаше от яд” (82)
 „къщи” (79); (117)
 „Къщите, които бяхме взели, ни поглъщаха” (117)
 „къщите се залюляха” (91)

Л

„лазеха дълги сенки” (91)
 „леден” (99)
 „лееца се подобно на бързотечен поток” (56)
 „лениво излежавали се като мъртви” (12)
 „лице в лице говори” (55)
 „лице великопостно като на Ивана Коприваря” (82)
 „лицето ѝ пак замръзна” (99)
 „лицето му, каза, се просветли” (63)
 „лицето му стана на цвят като нажежено желязо” (15)
 „лицето на земята” (15)
 „лош” (35)
 „лош план” (63)

„лоша смърт” (43)
 „лоши” (101)
 „Луд ли беше моя баща? Който беше я пуснал сама из тия планини?” (91)
 „лукав” (13)
 „лъжливи” (44)
 „лъжливи и измамни” (63)
 „лъчезарността на ковчега” (69)
 „лъчите на небесната светлина” (2)
 „лют гняв” (70)
 „лют зной” (51)
 „люта и завистлива” (77)
 „люта клевета” (67)
 „люти жени” (111)
 „люти зверове” (8)
 „люти, но минутни мъки” (79)

М

„мазата” (109)
 „майка земя задържа в своите недра онова свещено и страдалческо тяло седем години и засрамила се от добродетелните сили в него, го запази невредимо по заповед на създателя” (67)
 „майка, която се грижи за своята челяд” (78)
 „майчини” (90)
 „Македонските месеци според църковното предание. Месеците според римляните” (49)
 „малката зелена” (94)
 „Малки руси мустачки, отпуснати небрежно надолу, се сливаха с две гънки на горчивина около устните.” (93)
 „малките” (94)
 „малкия” (99)
 „малкото пенджере” (117)
 „мало горделива” (77)
 „малък душеполезен разказ” (63)
 „Мартинката ми лаеше на гърбината, в пояса – нож до нож.” (105)
 „медна стена” (69)
 „медни” (63)
 „медоточивият език” (63)
 „мека и сладка светлина” (91)
 „мека ръка” (104)
 „Меланхолично, спокойно лице – замръзнала тъпа, маниакална гримаса” (99)
 „меракът” (85)
 „мерзки” (58)
 „месечината, като го видя, трепна и се престори на изплашена” (1) „месечината пробягна надолу” (1)
 „Месечината се изкачваше над тяхната къща – силна и млада.” (118)
 „мечът” (98)
 „Мечът блести в ръката му, готов да защити честта на народа” (83)
 „мила” (83)
 „милостив” (42)
 „милостива” (43)
 „мир и благословение на всички раздаваше” (54)
 „миролюбив” (43)
 „Мислеше си как преди месец-два” (91)
 „Мислите на чичо Денчо взеха да се разтакат, както що се разтакат белите паузини” (85)
 „мисъл прелетя през ума му” (85)
 „млада” (106)
 „млади” (2) : (101)
 „млечни братя” (114)

„много свеци, които светят и излъчват благоухание” (63)
 „многоблагоуханият” (53)
 „многогрешния” (74)
 „многоооки” (13)
 „многополезни” (78)
 „многосмирен” (41)
 „многосмислен” (43)
 „многосъщностен” (40)
 „могъщ” (29)
 „мозъкът му е достатъчно оросен” (106)
 „мокр” (120)
 „Момичето беше застанало пред него с разширени, като че цели, до миглите, черни очи и не
 мърдаше. Не подаде ръка, не проговори, само издълбоко пое дъх и посегна да се облегне на масата.” (93)
 „морски” (48)
 „морски сили” (43)
 „московци” (76)
 „моци сякаш съкровище” (63)
 „мразовита пустош” (90)
 „мракът” (98)
 „мрачен” (98)
 „мрачна и пламенна нежност” (99)
 „мрачни” (101)
 „мрачните сърца” (32)
 „мрачно” (97)
 „мургав” (88)
 „мученичъски венци” (60)
 „мъдри” (39)
 „мъдър” (9); (30)
 „мъченическа” (72)
 „мъченически” (68)
 „място безмълвно на реката” (63)
 „Мястото било сгушено в гънките на планината” (117)

Н

„на земята до века” (76)
 „На кого уподобихте Бога” (44)
 „На кого ще се случи нещо лошо” (43)
 „На мегданя, дете са били избити едно време еничерските отрочета, пред джамията на
 завоевателя, повален огромен тулум с червиш.” (80)
 „на молби лесно му сърце омеква” (90)
 „на Понтийското море” (9)
 „На Св. Троица ви оставям – и сега, и навеки!” (56)
 „на скелата видях човек, че седеше на камък гробен, под безплодни тръни – плачеше и четеше
 в псалтиря” (80)
 „на Христос уговорена дева” (52)
 „навирени” (80)
 „нажален” (79)
 „Наистина, заедно с напредването на пролетта и революционното кипение напредваше
 гигантски. Цяла Западна Тракия – главната му област – приличаше тая пролет на един вулкан, който
 издаваше глух тътен, предвестник на избухването. Рояк апостоли и проповедници кръстосваха
 планини и полета и организираха борбата. Те намираха навсякъде добър прием, обятия разтворени,
 за да ги презърнат, сърца открити – да ги чуят – един народ, жеден за великото слово на свободата,
 нетърпелив да понесе Кръста си на Голгота.” (81)
 „най-голямо зло” (101)
 „най-долния” (49)
 „най-ниският” (106)

„най-светлите“ (81)
 „най-щастливите времена“ (101)
 „наказа Египет“ (31)
 „Накачили съм се, за да ми се смеят и кучетата, както ще се смеят и на цял български народ“ (80)
 „накичена“ (101)
 „налетяха мисли, тревожни и бързи като мълнци“ (113)
 „Нали тя заран е затрил толкова човешки души – как ще вземе Светото Причастие?“ (2)
 „Нали тя проповядва и Го показва в собствените му дела, като приема страданията. Често светлината я напуска, подобно на душата, и тя изглежда мъртва, н отново оживява, щом приеме светлината, която сякаш ѝ дава живот и отново я ражда и осветява.“ (51)
 „намисли да стане отстъпник“ (44)
 „намножили“ (101)
 „напатени“ (89)
 „напоява човешките души“ (53)
 „народно“ (101)
 „наследници на царството небесно“ (57)
 „насмешили“ (79)
 „настрадали“ (89)
 „настъпваше, подобно на вълнуващо се море“ (67)
 „нахална“ (99)
 „нашето отечество откърми“ (55)
 „нашите гледат кисело и псуват на майка смрадовранката, а тя пет пари не дава“ (111)
 „нашите ножове ще им докажат“ (79)
 „не можеше да търпи повече пламъка на желанието“ (67)
 „не омразна съперница, а само един автомат без мисъл и съзнание“ (99)
 „не се ли разплакаха всички пътища на Москва? Вместо гусли и свирки не по всички ли еднакво печал се разнесе?“ (55)
 „Не се поддаде на женските сладости като Соломон, не погуби скиптѐра на царството, послушен на младостта като Ровоам, 40 не иззони пророците като Ахав, не посена безумно срецу Светото като Озий, но съвсем противно на това – смиряваше висотата на царството си пред архиереите, почиташе достойно с много страх и благоговение Светите неща, а всичко останало управляваше чинно и богоугодно“ (67)
 „Не стана ли оня цар на Египет? И този стана цар на сърбите. Но оня прочее беше от Закона прообразен на благодатта и владетел на безбожен и нечист народ, а този – в самата благодат и владетел на избрани хора и на свят народ, на царско свещенство, на Христово стадо, което е много по-високо от людете на оногова и той беше приятел на многострадалния Йов. Както Йосиф надминава източните, така и този надмина западните царе с благочестие и правда, с милостиня и беззлостие. Превъзшел ги твърде много със слава и богатство, той се приобщава към страданието. Но краят на двамата не е еднакъв – както във всичко, така и тук по-богатият е Св. Стефан чрез мъченическата си смърт. Той се приравнява някак и даже много към Иисус Навин“ (67)
 „не съм мислил да ги погребя в дълбината на забравата“ (67)
 „Не съм по-добър от пророк Йона“ (63)
 „Не ти ли говорех винаги, господарю, че Дука е противник и отстъпник, и враг на твоето царство“ (43)
 „Не чувствате ли, Добрева, че ние сме на прага, че новият свят е вече тук – близко, съвсем близко? ... Ето, аз виждам това тъй ясно, че струва ми се, да простра ръка и ще го докосна...“ (93)
 „небе“ (48)
 „небесен“ (56)
 „небесен чертог“ (42)
 „небесната твърд е като лед“ (48)
 „небесни“ (13); (50)
 „небесни жилища“ (42)
 „небесните“ (9); (15)
 „небесните и земните ключове“ (11)
 „небесните чудеса“ (25)
 „небесните шатри“ (42); (65)
 „Небесния цар“ (65)
 „небесният език“ (25)
 „небесно“ (57)

„Небето” (51)
 „Небето се втвърди като дим” (51)
 „Небето ще се свие като свитък” (51)
 „неверни” (20)
 „невероятен” (117)
 „невидим” (42)
 „невидими” (13)
 „невидими и безславни” (51)
 „невидимия” (15)
 „невинен” (83)
 „негасими” (60)
 „Него той прибави като невидими крила към останалите добродетели и летейки, достигна надземните предели, въдвори се с мъчениците като великомъченик” (67)
 „неговата Свята душа се вселява в неизказаната слава” (67)
 „неговите слуги, дебнеци сякаш ловджийски кучета и очакващи желания лов” (67)
 „Неделя, сред мъчениците прехвалена” (52)
 „недобър” (43)
 „недостижимо и приказно” (99)
 „недостойния” (74)
 „нежен” (115)
 „нежна” (83)
 „нежно” (82)
 „незабравима памет” (76)
 „незакачената” (109)
 „незаконно” (20)
 „незлоблив” (42)
 „незнаен” (25)
 „неизказан” (42)
 „неизчислим” (42)
 „Нека Бог го удостои да преживее сто години.” (35)
 „Нека Бог му прости греховете!” (35)
 „нека неговата власт безброй слънца отмерят” (45)
 „немилостивата” (80)
 „необозримо” (103)
 „необхватен” (42)
 „неопетнена гълъбца” (52)
 „неописуемите” (57)
 „неотделимо” (25)
 „непобедими” (44)
 „непознат” (106)
 „непознато” (72)
 „непоколебима” (50)
 „непорочни” (10)
 „неправедни хора” (43)
 „неправилни” (35)
 „непрестанни сълзи и със смирена мъдрост” (67)
 „непримирим” (43)
 „неприятел” (43)
 „неразбираемо” (25)
 „неразкъсваема броня” (43)
 „неразрешими съдби” (9)
 „несправедлива” (106)
 „нетленни добродетели” (57)
 „нетърпелив” (81)
 „нетърпими” (65)
 „неугасим огън” (8)
 „неученнаго, некнижнаго” (77)
 „нечестива” (70)
 „нечестиви и неверни” (43)

„нечисти думи” (68)
 „нечовек” (43)
 „Нима дърводелец сътвори иконата или златар създаде образа” (44)
 „Нито Ирина, нито прислужницата знаеха нещо за она топъл дъждовен следобед, в който
 лъчите на залязващото слънце пронизваха облаците и в който Мария беше изсвирила на Борис
 това нокторно. (...) И най-после дойде моментът, в който Мария съзна отново предишната си
 личност, част от миналото и всичко, което се бе случило между нея и Борис. Сега тя знаеше, че
 приключението им беше почнало, когато Зара замина с баща ѝ за Гърция, че беше жена на Борис и бе
 свирила нокторното след щастливата минута на отдаването си.” (99)
 „нито се сливат чрез съединението, нито се разделят от броя им” (46)
 „нищелюбив” (54)
 „но ако ми дадеш клетва, че ще изляза невредим с всичките си хора, ти влез и завези Никея” (44)
 „Но боя се, че вашата кариера може да рухне.” (104)
 „но всички ще бъдат едно стадо” (13)
 „но всички ще бъдат като ангели Божии” (13)
 „Но гласът ѝ изчезваше някъде в гърдите и само тъп звук разтърсваше стройните ѝ рамене:
 „Какво ще правя сега? Как ще живея сама? Кой ще ме погледне? Кой ще ме съжали?” – питаше се
 тя, задавена в сладки, успокоителни сълзи.” (97)
 „но и плодовете на корена са достойни” (55)
 „Но лицето на Гнойнишки позеленя” (88)
 „но, сякаш втори Мойсей” (67)
 „Но то ще бъде грандиозно, Добрева, представете си само!... Ще бъде стихуен и кървав
 пожар, онова, което се готви!... А-а-а!... Всички тия мръсотии, трупуни от векове, ще изчезнат
 веднъж завинаги!... Те и не подозират, тпоумните му мерзавци... Те мислят, че това не е
 наистина...” (93)
 „нови надежди” (106)
 „Новия Асен” (41)
 „ножове” (79)
 „носоотрязания” (34)
 „Нощта е одеяло, покриващо света с тъмен, звезден покров” (83)
 „Някога покойният му баща казваше, че така ненаситно и лакомо започват да ядат
 старците, преди да умрат.” (100)
 „обвини го, че е извадил нож срещу царя, а не разсъди, че ножът му помогна” (44)

О

„О, Владичице, Богородице, отдай заслуженото на горделивия амира, заради хулите, с които
 злослови срещу теб” (44)
 „обгръщаше всички около себе си като топло присъствие” (32)
 „обедни народни песни се пеят за апетит” (106)
 „обезсили са силата на дявола” (52)
 „обидена” (10)
 „обикновени” (101)
 „обикновено” (102)
 „обилни” (8)
 „обичан” (43)
 „Облажвам твоите досточтимни членове! Облажвам твоя доброгласен език, защото не
 спря да славослови Бога! Облажвам очите, защото не въдремаха в сън, що отвежда към смъртта!
 Облажвам ръцете, защото се не полениха, старателни в молитвения труд! Облажвам и нозете,
 защото не отслабнаха във всенощното бдението!” (65)
 „облак от скръб” (65)
 „облаците отминаха бързо, насметени от невидимата метла на вятъра” (1)
 „Облечена в бяла престилка, дребна, мургава и стройна, тя веднага изпълни стаята с някаква
 преснота и бодрост. Живите ѝ черни очи, въпреки трийсетте години, излъчваха чистосърдечие и
 радост.” (93)
 „облечени с власт” (43)
 „обредни” (106)

- „обхваната от страх” (10)
 „обхванати от веригите на страданието” (41)
 „общирно” (48)
 „обици и живи възклициания” (80)
 „объл и пухкав” (113)
 „обърнати гърбом къщи” (95)
 „овцата не става за конспирация” (111)
 „Огледалото” (98)
 „оглушителният” (79)
 „огнен облак” (12)
 „огнен” (81)
 „огнена” (44)
 „огнена река” (12)
 „огнени” (8)
 „огнени вълни” (12)
 „огнени столове” (12)
 „огнения съскащ език” (1)
 „огночервен като кръв” (46)
 „огромна” (115)
 „огън” (48) ; (60) ; (108)
 „огънат ” (98)
 „одървени” (88)
 „окаяна човешка” (99)
 „Около дълга маса стояха с дървени лица” (88)
 „окото на разума бе закрито от лукавите думи на злата жена” (67)
 „олющено” (102)
 „омразно красиви” (99)
 „Онеправданото племе заобиколило тулумът и с революционни движения и облизвания ръмжи и готви се да покаже пред света, че любовта към свободата и червиша не е угасла още в кучешкия стомах.” (80)
 „оня беззаконен цар, простряла се да улови пророка” (56)
 „Оня, щом чу това, изрева сякаш звяр” (67)
 „опашката му се влачеше като зелена змия” (1)
 „опитен” (51)
 „опростен” (10)
 „опулен” (88)
 „опустелите” (117)
 „оръфан” (94)
 „освободи се от княжението” (31)
 „Освободителна война” (108)
 „оставил тялото си като бreme на клеветника” (68)
 „острейки богоборческия си език” (67)
 „острота на ума” (69)
 „от висок връх през дълбока река” (114)
 „От Духа се ражда Дух, а от плътта – плът” (15)
 „От тия, дете си мълчат, по-лесно се полудява” (97)
 „отвратително” (72)
 „отец, радвац се за децата си” (55)
 „отечеството, което го роди” (56)
 „отиде на граница” (102)
 „отиде си добротата” (55)
 „отклонявайки поради това целия си ум и мисъл от земните неща, то всецяло чрез ума си се приближаваше до Бога” (63)
 „откъснат, скитац и все пак цялостен блок от слухови представи и съзнателни импулси за произвеждане на тонове плуваше бавно в зрача на Марииното съзнание като ледена планина, огряна от слънцето” (99)
 „отлични данни” (106)
 „отломки от предишното ѝ съзнание” (99)
 „относителен” (94)

„относно достойната за поклонение Света Троица и относно други въпроси от Светото Писание” (48)

„отрова (...) вливаща се през уши” (55)

„отхранен” (34)

„отцелюбиви” (55)

„отцеругатели” (76)

„отчаяна” (92)

„отчаяни” (79)

„отчуван” (101)

„охранени” (10)

„очи, изсъхнали от плач” (2)

„Очите ѝ блестяха, лицето бе пламнало, въздухът не ѝ стигаше.” (93)

„Очите ѝ бяха студени и сухи, цялото ѝ лице изглеждаше като изляно от дърво.” (97)

„Очите ѝ, като рентгенови лъчи. Тя се движеше, като робот” (96) „очите ѝ се смееха” (116)

„очите ѝ сини зъбите бели...” (91)

„очите му горяха” (1)

„Очите на старата се изкривяваха като на изплашена биволица. „Колко ме е мразела! – плачеше Тошка. – Отдавна ми е точила зъб, но се е прикривала. Страхувала се е от Минча. И защо? Какво съм ѝ направила?...” (97)

„оцавена” (80)

„Още когато го поставяше за цар и слагаше на главата му диадема, тя изглеждаше като изпълнена с тръни” (44)

„още от рано показва какъв ще бъде, когато порасне” (56)

II

„пагубен” (79)

„пагубно” (70)

„падаха по земята като Божии звезди” (12)

„падна черна сянка” (91)

„пазарене” (108)

„пак се преобрази и бе като ангел” (6)

„пална двецигари” (116)

„паметник” (74)

„панически” (115)

„пара” (3)

„пареци като огън камъни” (95)

„пасе народа” (31)

„пастир, грижец се за стадото” (55)

„пее вятърът” (101)

„песен млада, волна, широка като полето” (89)

„Песента на всичките седем небеса не само се чуваше, но и се виждаше.” (6)

„петляно време” (90)

„петото небе” (15)

„пих кръв от зелени насекоми” (110)

„пламенни сърца” (53)

„Пламна мургавото лице на снажния помощник-кмет” (88)

„пламък гореше в очите” (2)

„пламъкът на страстта” (58)

„планината тиха и замислена” (91)

„планини” (117)

„планините, горите и полетата са мъртви без хора” (88)

„Плачат пътищата Сионови” (55)

„пленен” (58)

„плещест” (88)

„плод” (30)

- „плода на познанието“ (47)
 „плодни“ (10)
 „плодовете на богообичната душа“ (67)
 „плоският ми глас“ (109)
 „плуваше споменът“ (99)
 „плътски език“ (42)
 „плътските“ (44)
 „плътско“ (15)
 „плътско ловуване“ (25)
 „По този повод дьо Сан Сансез бе нарисувал веднъж една смешна марионетка, един нещастен Пинокио, оплетен от конци, чиито краища противно на естествените закони стърчаха все нагоре, и бе предложил на неколцина колеги в учителската стая да измислят текст на рисунката – за най-сполучливия текст бе обещал бутилка мартел. И представете си, премията получи директорът отец Ивронь. Той влезе случайно в тоя момент, видя рисунката и възкликна: „А, ето един истински французин“ (103)
 „Победиха го още в първата битка, понеже нареди лошо войската си и падна лошо място, където не му подобаваше“ (44)
 „победоносец величав, от корена изхождащ на Йоанна всепрославен“ (45)
 „по-безгласен от рибите“ (25)
 „побеляла майка“ (2)
 „повдига буря“ (69)
 „повечето граждани лежаха на слънце като бейове“ (80)
 „по-висок в премъдростта от всички“ (67)
 „Повратни съзвездия“ (51)
 „под литературното небе на България“ (106)
 „под спортното небе на България“ (106)
 „подбужда към подражание“ (64)
 „поднебесна земя“ (24)
 „подобно на светилник“ (26)
 „Подражавай на апостолите, бъди истински ученик на Спасителя, така че и ти да станеш от гроба при второто му пришествие“ (63)
 „Поетът е една оголена подвижна рана, поезията е страдание и вик сред океана“ (109)
 „пожар“ (79)
 „пожар опожари“ (2)
 „поживее богоугодно“ (63)
 „позлатени дъски“ (26)
 „покосил ги, както косата коси“ (2)
 „по-кротка“ (105)
 „по-лесно“ (85)
 „полуверни“ (20)
 „помрачен“ (58)
 „по-мъдър от книжниците и по-изкусен“ (25)
 „по-мъдър от философите и витиите“ (25)
 „Понеже без Него ни дело, ни слово се извършва. Нему слава на векове. Амин.“ (37)
 „попитах аз плачуцият израил на бреговете босфорски“ (80)
 „поробва душата“ (58)
 „порочен“ (98)
 „после се спусна подобно камък“ (111)
 „последва като редник“ (116)
 „послушен слуга“ (51)
 „посредствен успех“ (106)
 „поставил си тъмнината за негов покрив“ (13)
 „постигнати понякога с риск за кожата“ (104)
 „постнически“ (53) ; (70)
 „посърналото“ (94)
 „потайна доба е“ (90)
 „потребния“ (58)
 „поторчете“ (60)

„потъмнели” (51)
 „потъмнелите му очи светнаха и двете” (90)
 „потъмнял” (44)
 „потъна сред някакъв мрак, в който лудостта ѝ избухна отново отломките на разбитото ѝ съзнание (...) се разпливаха безследно” (99)
 „потънал в она здрав ободряващ сън” (104)
 „потъпнал законите” (43)
 „по-харно” (85)
 „похвално слово” (63)
 „Походката ѝ бе ситна, плавна, царствена” (119)
 „похулен” (43)
 „Почват да душиат насам... Не знаят нищо положително, но съгъстват мрежата...” (93)
 „почерняла от свят” (90)
 „почитана” (41)
 „почтеният” (74)
 „по-шарени бележки” (106)
 „праведен” (54)
 „праведните ще засветят като слънце” (13)
 „правоверен” (108)
 „правоверни” (20)
 „празни от дух” (47)
 „празнуваме светло” (57)
 „пребиваваше като гълъбица” (10)
 „преблагочестивата” (69)
 „преблагочестиви и пребогоугодни” (65)
 „пребледня небото” (90)
 „превзел тоя град с огън” (76)
 „превисокият” (26)
 „превързката” (109)
 „превъзходен” (44)
 „превързан през челото с бял парцал като с чалма” (109)
 „прегоряла” (97)
 „прегръща мира” (43)
 „Прегърнем този свещен ковчег, в който е съкровището на Божиите чудеса, и докосвайки се благоговейно с устни и очи, с радостни сълзи да оросим стъпалата на нозете му, които стъпкаха напълно врата и изтъниха като паяжина неговата злонамерена сила. Да целуваме ръцете, по-благовоинни от скъпоценен нард, що често се издигаха към Бога и винаги се простираха към бедните” (67)
 „Пред Бога и пред моята глава кажги: бягаше ли в Сирия, Самона, или не” (43)
 „предатели” (108)
 „предобра” (43)
 „Председателят мигаше с ръка върху звънеца” (88)
 „предвъква думите си” (85)
 „презряла” (92)
 „прекрасен” (35)
 „прекрасния” (74)
 „прелетяха до стените” (63)
 „прелитайки като орел” (23)
 „премъдър” (56)
 „преподобен” (30) ; (41) ; (54)
 „пресветлото” (54)
 „пресветъл” (45)
 „преславен” (35)
 „преславни” (65)
 „пресладкото учение” (26)
 „преставила ся мати моя” (77)
 „престарели” (1)
 „престола на невидимия Отец” (15)
 „пресъхнало” (81)

„пехрабър деспот” (69)
 „печестното” (54)
 „печеше му тя като конска муха да смисля спокойно върху последната, може би най-важната истина” (108)
 „печист” (25)
 „печистата Мария” (29)
 „печистият лъв” (25)
 „печисто” (49)
 „пещедрият и премилостив” (28)
 „придошла” (44)
 „прикътали в топлите си пазви девет души” (94)
 „прилежание и остроумие” (77)
 „принесете вяра като съсъд” (53)
 „Прилукаха пушки. Стъклата на прозорците зазвънтяха, къщите се залюляха, върху земята сякаш падна черна сянка. Шибил се спря, страшен, хубав. Накъса броеницата, но карамфила не хвърли, кръстоса ръце на гърди и зачака. Миг-два – колкото сеймените отново да напълнят пушките си. Остър писък се издигна откъм долната махала. Шибил не трепна. Друг писък откъм портата на Велико кехая. Шибил се обърна: беше Рада. Тя тичаше към него и простираше ръце, като да го запази, той разтвори ръце, като да я прегърне. Прилукаха пак пушки. Падна Шибил, падна най-напред на лицето си, после възник. Падна до него и Рада.” (91)
 „приятел” (43)
 „прозрачен” (46)
 „прокле Ария и неговата ерес” (31)
 „проклет” (70)
 „проклетият дявол – навсякъде предизвиква постоянни войни и смутове” (70)
 „прокълнат” (20)
 „пролетен” (81)
 „пропасть от разстроени центробежни функции на главния мозък” (99)
 „проплака той Еремия, който от детинство още е привикнал да се оплаква като вдовица” (80)
 „проповядващ” (25)
 „пророческа” (58)
 „прославен” (9)
 „прославена” (41)
 „проснати тела” (94)
 „простата и безтелесна” (51)
 „прости и неучени” (77)
 „простият” (115)
 „противен” (48)
 „прохлада носят даровете” (45)
 „прочисто” (49)
 „прочути” (76)
 „прочутият манастир” (32)
 „пръст, засъхнала и втвърдена кал, трески, парчета от строшени тухли...” (109)
 „психически смутен” (110)
 „птиче” (10)
 „пусна ръка” (116)
 „пусто” (97)
 „пушки” (79)
 „пчелите не се различават една от друга, а всички имат еднакъв образ” (13)
 „Пък сиромаш ли си, от охтика и Господ не може да те отърве” (97)
 „Първо Варданий се опита да управлява и не успя, понеже го ослепи Никифор” (44)
 „първородния, който беше такъв, за каквото говори Соломон” (67)
 „пъстър” (115)
 „път” (30)
 „пътечката на мисълта свърши изведнъж пред пукнатина” (99)
 „пътуване” (30)
 „пътят” (98); (117)

Р

- „равния на ангелите Арсений” (67)
„радваше и скърбеше” (43)
„радостно” (48)
„радостта да се е затирила” (101)
„радостта често ги спохождала” (101)
„разбираемо” (25)
„развалени пари” (114)
„разгърден” (97)
„разказва” (102)
„разкошни” (115)
„разкошния” (44)
„разлюля домовете и църквите” (43)
„разплаканото” (94)
„разплата” (108)
„разпрациаше милостиня като лъчи” (67)
„разпънат на Кръст” (29)
„разсъдъкът бавно разпръскваше полумрака на лудостта” (99)
„разтвори земята” (10)
„разтревоженият грак” (109)
„разумен” (43)
„райска красота” (60)
„Райските врати” (5)
„Рая” (31)
„ревностен” (43)
„революционният” (81)
„река” (30)
„Реката придошла, буйна, та мътна – ври!” (105)
„речна буря” (12)
„реши да не се прави на ударен” (106)
„роби” (60)
„робство” (60)
„родил се по плът от Светата Дева Мария” (49)
„родна” (83)
„роса оросила” (2)
„рошави” (94)
„руси” (76)
„рухналите къщи, срутените покриви, празните места, по които се валяха само камъни и никнеха бурени, самотните зидове, накръняваха архитектурната цялост” (117)
„ръцете” (98)

С

- „с благоговение и всяческо прилежание слушаше Божественото Писание” (63)
„С какво е достоен за удивление Йосиф? С това, че е продаден от братята и хвърлен в ямата като символ на Христа. Ала, Св. Стефан понесе не само заточение, но и лишаване от светлина” (67)
„С какво лице ще погледнеш към страшния и праведен съдия.” (43)
„с мъките на този труд ще се нагърбим ние” (45)
„с очи като големи паници” (1)
„с чиста вода” (74)
„сакати” (41)
„самата църква все още се спотайва някъде” (117)
„само един автомат без мисъл и съзнание” (99)

„само си върти така на ветър клечката, божем и он нещо върши” (85)
 „самодивското” (90)
 „самодържавно” (40)
 „самотните” (117)
 „Самото слънце стане като горящ въглен или направо стане кърваво” (51)
 „сана на светителството” (63)
 „сватбен” (101)
 „Света” (49)
 „Света душа върши преславни неща” (67)
 „Светата меса, сиреч литургия” (31)
 „Светата преподобна Петка” (41)
 „Светата, пречистата и нетленна” (41)
 „светеха очите ѝ” (91)
 „светеше съзнание” (99)
 „Свети” (30)
 „свети мъже” (43)
 „светите двери” (43)
 „светителските дрехи” (63)
 „светителския” (63)
 „светицата” (41)
 „Светия” (63)
 „светия ковчег” (43)
 „светла” (39)
 „светла вяра” (68)
 „светла победа” (65)
 „светли воини” (65)
 „светли князе” (63)
 „светлина” (30)
 „Светлината и мракът” (98)
 „светлината на благодатта сияеше на лицето на мъжа” (67)
 „светлината се разлива” (95)
 „светло да възпеем” (57)
 „светлозарни” (23)
 „светлосин” (46)
 „светна като слънце” (23)
 „светнали бузки” (109)
 „светоносец” (45)
 „светоносното” (54)
 „светци” (30)
 „светъл” (13); (42); (112)
 „свещен” (63); (98)
 „Свещеното” (49)
 „свилло се е синьо небе над земята и силе огън и жар” (92)
 „свирепи и диви” (76)
 „свит на кълбо” (95)
 „свита на скоба и бдяща над своята челяд” (94)
 „свободния” (35)
 „свързаха тайнствено разкъсаните нишки между представите в съзнанието на болната” (99)
 „свърши пак пред пропаст” (99)
 „свят” (32)
 „свят смъртъ” (60)
 „свято” (55)
 „Сдървените лица около масата оживяха” (88)
 „се заogleждаха пътем белоснежни облаци” (90)
 „се лута като насън” (95)
 „се облече в звук” (25)
 „Сега и маранята на тежкия ден беше по-гъста и по-задушна, и небето – по-сиво и по-прихлупено.” (97)

„седалищата на епископите в тези области, с каквито нашите провинции и градове са били украсени” (72)

„сеитбата на неговите поучения” (56)

„секира, остра като бръснач” (1)

„селото” (111) ; (117)

„Селото се зотвеше за сън. И в това преплитане и търсене на гласовете тъмнината се топеше за двете същества – всичко замълча за тях, затихна.” (118)

„сепнали се тихите гори” (2)

„сиви” (90) ; (112)

„силата на неизказано благоухание изпълни всички” (67)

„силен” (28) ; (29)

„силна и млада” (118)

„силни и яки” (76)

„силно и кратко” (31)

„Сина ѝ пък прие като свой брат по дух и го почете като пръв мечоносец” (44)

„сина на предишния Асен Стария” (41)

„сина, наистина подобен на Исаак с благопокорство и послушание” (67)

„сините” (101)

„синкав” (101)

„сиротна” (10)

„ситен” (118)

„сияеща светлина” (43)

„сияйни победи” (70)

„сияйно бракосъчетание” (43)

„сияюще” (85)

„скали, които искат да паднат” (78)

„скиташе радостта” (101)

„сковано като в лед” (8)

„скове зима” (48)

„Скоро ги хванаха и ги подложиха на мъчение” (44)

„скочи като ужилен” (109)

„скочил изведнъж като диво магаре” (67)

„скри се като пуцинка в Балкана” (90)

„скрижали” (24)

„Скрий ме под ферджата си! – извиках аз и се обърнах към една млада кадъна, която даваше за „Бог да прости” хляб на кучетата и която наистина приличаше на св. Парашкева. Но немилостивата Св. Парашкева не ме прие за син” (80)

„скъпоценните камъни грееха като разрилата в жар пеиц” (1)

„слаб” (106)

„слаби” (106)

„слава Богу и дяволу, че съм се родил и аз син на българския израил” (80)

„славен” (30) ; (69)

„славен ангел” (6)

„славен и велик” (68)

„славни” (26) ; (76)

„славно” (72)

„славното възкресение” (26)

„славяни” (76)

„славянско писмо” (76)

„сладки и страшни” (101)

„сладкия глас” (65)

„сладък” (42) ; (80)

„сладък живот” (68)

„слепота” (114)

„словенският” (20)

„Словото Господне” (31)

„словото, което се облече в плът” (25)

„слънцето, въздухът, небето, змията” (106)

„слънцето го сравняваме с небесното тяло, то ни се показва като много малък светилник в
огромен дом” (48)

- „слънцето надзърна” (90)
„слънцето подаде главата си” (1)
„Слънцето се търкаля весело” (78)
„слязоха от небето” (7)
„сляпа екзархия” (80)
„смейна” (108)
„смирен” (54); (82)
„смърци вешда” (116)
„смъртен” (47)
„Смъртния плод” (9)
„Смъртта на тоя тип бе възприета като нещо съвсем загадъчно” (104)
„снажния” (88)
„Снежен прах димеше в разветите ѝ поли” (119)
„Солун” (30)
„спасение” (108)
„спасителни мъки” (38)
„спасително страдание” (49)
„спокойни крачки” (113)
„споменът за Ирина се блъсна и закачи неочаквано с един все още запазен блок от представи
в паметта ѝ” (99)
„споменът се блъскаше и скачаше безпомощно с разбити останки от други спомени” (99)
„спортно” (106)
„спря се като на раздяла” (95)
„Спуснах се веднага към реката. Бяха като прилеп – в тъмно, слепешката – в светло,
стъпките ми зееха с капки кръв след мене – аз все бягах, бягах.” (118)
„сред гласа на тръбите” (29)
„средната стена” (29)
„срутените” (117)
„сръчни” (121)
„стана партизанин” (102)
„стара” (102); (117)
„старата” (94)
„старинна” (94)
„старите” (101)
„стария” (35)
„старото” (101)
„Стаята онемя, очите на всички се скриха под сключените вежди” (88)
„стопено” (108)
„стохляден” (115)
„страдалецът бе пронизван от люта болка” (67)
„страдалчески” (70)
„Страдението с огън” (98)
„странстваше от място на място с такова смирение, както някой би казал, и труд, и
кротост” (63)
„страстно чувствително” (82)
„страх Божи” (9)
„страхлив” (43)
„страшен” (44); (98); (115)
„страшен глад” (43)
„страшен пожар” (43)
„страшна” (63)
„стригани цигани” (111)
„студените камъни пареха като огън” (95)
„стълб на великото благочестие и венец на царството” (67)
„стърчаха голи” (116)
„сух” (3)

„суха игла” (116)
 „сухият дол изведнъж оживя” (1)
 „суша и море” (43)
 „съблякъл си кожата, под нея се показала втора – като на риба, с дребни лъскави люспи
 лъснала трета като на гуцер” (92)
 „свършен” (29)
 „свършена” (96)
 „свършено разлистена” (110)
 „създадох из основа и с живопис украсих докрай тази пречестна църква в името на Светите
 40 мъченици” (37)
 „създателю на вселената” (8)
 „съзнанието ѝ се замъгли” (99)
 „съкровището, сякаш някакво слънце, залязло под земята, се предава на гроба, несравним с
 нищо” (67)
 „съкруши главите” (26)
 „сърдечна слепота” (23)
 „сърдечната” (8) ; (65)
 „сърдечно” (63)
 „сърдечно съкрушение и с честите страдания на сълзите” (67)
 „сърдечното поселение” (26)
 „сърцата и умовете на всички се разпалваха” (67)
 „сърце сломено и смирено” (63)
 „сърцето ми се свиwa от болка” (1)
 „Сърцето му се сви, но си каза, че е късно: на тия години кръвта се утаява – остава
 хубавото, лошото се мъчим да забравим.” (118)
 „със силата на художественото слово” (106)
 „със сълзи целуваше онези страдащи тела” (67)
 „съскането на душа” (115)
 „състрадателна и милостива” (43)
 „сякаш полагаше в сърцето си възлизане по някаква стълба” (63)
 „сякаш редяха не думи, а онези светли, тежки камъни – редяха ги под прав ъгъл” (112)
 „сърцето е устрелено отвътре от стрелите на природата” (67)

Т

„Та тя се вълчи срещу Тошка още щом се завърнаха от погребението. Отначало си мълчеше,
 а ето че и с думи започна да я трови.” (97)
 „тайна мироположница” (52)
 „тайни и истини врят като билки в магични котлета” (110)
 „Така като намериха път, римляните влязоха в българските земи” (44)
 „така пленен от любов” (67)
 „татарскою воду” (60)
 „тати” (109)
 „Тая нощ сънувах такъв страшен сън, какъвто не са сънували ни Фараон, ни Навоходоносор,
 ни Настрaдин ходжа” (80)
 „тая пластмаса” (116)
 „твоите зеници са в моите ръце и аз ти ги показвах” (67)
 „Творецът” (8)
 „твърда вяра” (28)
 „те казват, че небето обхваща всичко в кръг, тъй като е обло и че съставя най-високата
 част на света” (50)
 „Те не размиряваха църквата с еретически вълнения и с елински жертвоприношения, ни с
 лъжеучения, както синовете и племенниците на Св. Константин Велики” (67)
 „те пицяха като изгорени змии” (2)
 „Те са поставени като господари и управители” (51)
 „тежка болест” (82)
 „тежка вечеря” (94)

- „тежки” (112)
 „тежки и остри думи” (28)
 „тежо” (79)
 „тези ръце са по-свети от онези, които се бяха прострели на планината, за да приемат скрижалите на Закона.” (67)
 „телесен” (29)
 „телесна храна” (47)
 „телесни очи” (68)
 „тенекиени обшивки по ръбовете” (102)
 „тесное и проскробное” (77)
 „Ти си крин, сред тръни намерен” (65)
 „тиллейски” (101)
 „тиньолобива” (45)
 „тих поглед” (82)
 „тихичък” (115)
 „тихо, нежно и провлачено” (94)
 „тишина се възцари” (79)
 „тласка към по-гореща ревност” (64)
 „тленни” (41)
 „то подскочи като рибка” (1)
 „това благоухание се дължи на идването на Петър” (63)
 „Това село беше единно и същевременно разделено” (117)
 „Тогава бяха радости, сега са ридания, тогава веселия спонтанни почнахме, сега пък плачеци вървим.” (55)
 „Тогава мъчителят, като се разяри... Цялото това време тя прекара в пост, в бдение и в сълзи” (52)
 „този дивен човек” (63)
 „този идол на безчестието” (67)
 „този цар хранеше голяма почит към Свети Илия” (44)
 „Той беше и като Даниил мъж с най-добри желания и ревнител като Илия” (67)
 „Той беше прав като Сократ” (104)
 „той вкусваше малко сън, и вижда великия Николай” (67)
 „Той мълчаливо я изгледа, изумен, като че пръв път я виждаше, гласът му изведнъж стана несигурен, стопен неочаквано за самия него в странна мекота.” (93)
 „Той напуска събора, за да не се върне никога повече сред хора” (90)
 „той посягаше да пипа превръзката, но тати не му позволяваше, сякаш беше нещо много опасно” (109)
 „той предаде на Господа блажената душа, подета и възхвалявана от ангелите” (67)
 „той се кандилна и се гътна на земята като чувал” (109)
 „той сияе в православието и е украсен с всякакви добри дела” (63)
 „топли сълзи” (65)
 „Тошка приличаше на вейка, черната ѝ пребоядисана фустанела висеше като закачена на тояга. Нямаше прежната руменина на лицето ѝ, бузите ѝ бяха се стопили, очите ѝ, закръглени дълбоко, горяха като възпалени.” (97)
 „трагичен” (99)
 „трапезундският” (20)
 „траурна” (10)
 „трепнала пробудената синя шир” (2)
 „триезична болест” (31)
 „трисветли” (23)
 „тръбен глас” (7)
 „тръгнал с голяма сила” (76)
 „Тука Искърът, излязъл от скалисто гърло, разлива се широко и тече между ниски полегати брегове” (83)
 „турци” (60)
 „тицеславен” (35)
 „тъжни мисли” (106)
 „тъй и природата човешка: кога възхвалява, към по-доброто добро прилага, хвали най-

сладкото със сладко и най-красивите с красиво, прикрепва бисер към сапфира и прославя към най-прославяните” (54)

„тъй като бе премъдър като дивно творение на Божиите ръце” (67)

„Тъй ли?! – помислих си аз и тръгнах след своя Мефистофел” (80)

„тъма” (30)

„тъмна” (90)

„тъмни” (89) ; (90)

„тъмнината управляваше светлината и вълкът беше пастир на овцете, и едно голямо и неутешимо бедствие обгръщаше душите на всички” (67)

„тънко като дим” (50)

„тъпа, маниакална” (99)

„тържествено” (85)

„търкаля весело над човешките глави” (за Слънцето) (78)

„търновската махала, под него – арнаутската” (117)

„търпеше” (102)

„Тя да не е господарка на кефа ти?” (97)

„Тя ме пази като вълчица... мене и всичко около мене... бъдете спокоен!” (93)

„тя приличаше на амазонка” (79)

„Тя разви обивката на единия бонбон и го загриза като катеричка” (119)

„тя също излезе филоксера” (111)

У

„убиец” (108)

„убийствена” (58)

„убийство” (108)

„уверенни” (101)

„увличаше все повече и повече в красноречието си” (106)

„ударен” (106)

„удобно” (102)

„уж края на септември, а слънцето грее като през ваканцията” (106)

„ужасени” (29)

„ужасни” (79)

„ужасно шумна” (111)

„украсен с всякакви добри дела” (63)

„украсена” (13)

„украсени” (72)

„украсяваше престола” (63)

„украшение на истината” (57)

„укроти неговия порив, дишащ убийство” (56)

„умен” (43)

„умирали от слънце” (76)

„умните, студени и печални” (99)

„умопомрачен” (110)

„умствена слепота” (99)

„уплашени” (29)

„уплашени очи” (95)

„усърден” (55)

„утешаваше тяхната оскъдица, Св. Стефан приготви украсата на своя светилник” (67)

„учи на книга” (63)

„учителския престол” (63)

„уязвена” (42)

Ф

- „фаталната урва” (104)
- „филоксерата” (111)
- „Философ” (30)
- „франкският” (20)

Х

- „харно” (85)
- „хвърчах по небето” (109)
- „херувимите” (29)
- „херувимски престол” (29)
- „хиляди” (34)
- „хитър” (43)
- „хладен, спокоен, цинично звънтящ” (99)
- „Хляб ангелски яде човекът” (64)
- „храбри дела” (43)
- „храбър” (43)
- „храбър воин” (44)
- „храна за душата” (58)
- „хранеше се душевно от някаква Божествена сладост” (67)
- „християнската вяра там не само че процъфтявала, но била оплодена с плода на пролятата мъченическа кръв” (72)
- „Христова робиня съм аз и клонка от родители християни” (52)
- „Христова робиня съм, мене окаяната и недостойната твоя робиня” (52)
- „Христова” (72)
- „Христово” (57)
- „Христово благочестие” (43)
- „Христово възкресение” (43)
- „Христовото стадо да пасе на пасищата на благочестието” (67)
- „христоролюбиви” (63)
- „христоролюбивият” (26)
- „Хроники” (49)
- „хубав” (106)
- „хубава жена на пътя им” (91)
- „хубаво” (102)
- „хубаво слънце” (106)
- „хулно амирово писание” (44)

Ц

- „цар Иван Асен, син на стария цар Асен, който като имаше голяма любов към Бога, прослави и просвети българското царство повече от всички български царе, които бяха преди него, който създаде манастири и ги украси богато със злато, бисери и многоценни камъни, и всички свети и божествени църкви надари с много дарове и обяви пълна свобода за тях, а всички свещенически чинове: архиепи, свещеници и дякони, почете с голяма чест.” (40)
- „царевия” (9)
- „царска воля” (9)
- „царски” (10); (29)
- „царските молби” (9)
- „царско лице” (9)
- „царско писмо” (43)
- „царското безчестие” (44)
- „царствена” (45)

„царство небесно” (55)
 „царя” (41)
 „царя на небесните светила” (48)
 „Царят като я слушаше се безпокоеше” (44)
 „цветя” (30)
 „целокупните” (57)
 „целомъдрен” (54) ; (82)
 „целувка” (109) ; (109)
 „целеше въздуха” (109)
 „Църквата” (117)
 „църквата беше на привъриване” (63)
 „цялата вселена не може да се равни само на косъм от главата му” (58)
 „цялата земя ще бъде недвижима” (13)
 „цялата чума трябваше да се попари, да се оскубе и да се свари” (111)

Ч

„чаровна” (106)
 „че беше едър като планина и развит като атлет” (104)
 „че превъзхождаш с премъдрост много царе, които са били преди тебе” (67)
 „че рекът иска всички ви да окове” (44)
 „че съм се родил и аз син на българския израил, та мога и сам да си тълкувам барем своите сънища, ако и да се не отличавам с някакво особено целомъдрие към любовниците на Геновича.” (80)
 „че ще го възнесе на небето с огнена колесница” (44)
 „чедолюбив” (63)
 „червей загриза сърцето му” (91)
 „червен” (35)
 „червен карамфил” (91)
 „червеникав” (46)
 „червените” (44)
 „черен гарван” (91)
 „черната” (106)
 „черни” (119)
 „черни дрехи” (24)
 „черни и тънки като гайтан вежди” (78)
 „черните и червените” (94)
 „черните скали” (90)
 „честен” (9) ; (32)
 „честна брада” (43)
 „честна като на ангел глава” (58)
 „честната икона” (63)
 „честната риза” (43)
 „честни моци сякаш съкровище” (63)
 „честният Кръст” (13)
 „чиито усилия и мъки за истината не могат да се сравнят с ничии” (67)
 „чист” (106)
 „чист като ангел” (23)
 „чиста, ослепителна светлина (...) се излъчваше от него” (99)
 „чисти деяния и учения” (25)
 „чистите по сърце” (67)
 „чисто агънце” (52)
 „човек” (43)
 „човеколюбив” (42)
 „човешките дни са като трева, като полски цвят прецъфтяват” (13)
 „човешко” (15)
 „Човешкото тяло като клетка” (98)
 „чорлави” (94)
 „чудни” (101)

„чудния град” (69)
„чудно” (29)
„чудовищна” (110)
„чудотворния му гроб” (63)
„чужд, свой, познат, непознат” (109)
„чуйте, възлюбени: утробите на бедните, стомасите на гладните, плещите на голите,
сълзите на вдовиците, нуждата на сираците” (67)
„чукаци по мозъка му конски копита” (95)
„чул го Шарколията и му рекъл” (2)

Ш

„шарен” (115)
„шарената” (94)
„Шепнат из коридорите грозни сенки.” (88)
„шепота на гората” (90)
„шепота на гората, като потайна мътва” (90)
„широки” (94)
„широките му влажни плещи позлати слънцето” (90)

Щ

„щавена” (112)
„щастливо” (101)
„ще амрази къпането” (116)
„ще го прекръсти пред старата икона” (94)
„Ще и светя маслото” (111)
„ще изядеш десет тояги” (3)
„ще станат всички голи, но обременени (с грехове)” (13)
„щедър” (42)

Ю

„юнашки сърца” (79)

Я

„Я съм дългач и плавам, водата ма не плащи, ама тая вода не е като вода, а мешано с
камънак и дърво – страхотия” (105)
„Явлението Господне” (49)
„ясната камбана” (2)

Резюме

Системно-структурно представеният тезаурус на българската изящна словесност за 13 века (IX-XXI в.) е върхов синкретичен хипертекстов продукт на проучванията, провеждани в продължение на 21 години (2005-2026) с участието общо на 2883 студента на УниБИТ чрез специално генериран за целите пълнотекстов масив „Златна хрестоматия на България” във вид на *четирикнижие*: 2013-2024 и *двукнижие*: 2013-2025. 266 *твориби* на националната ни литература (145 – *лирически* и 121 – *епически*) се разглеждат комплексно и многоаспектно в качеството им на *универсален информационно-търсещ модел* на българското изящно слово като *знакова система* на *крусиалното единство ЕЗИК – РОД – РОДИНА*, изградена в *синергия* на *интегралното енциклопедично универсално хуманитарно знание* с *акцент върху езикознанието, литературознанието, естетиката и информатиката...*

Тезаурусът е конфигуриран като когнитивно, образователно и възпитателно съоръжение от индуктивно генерирана се в процеса на изследването *макроретикула (макрорешетка)* от общо 104 фрагмента на *естествена параметрична класификация* от литературни форми като 61 от елементите ѝ се отнасят за *Лириката* и 43 – за *Епоса*. През *ситото* ѝ се наблюдава с прост поглед преплетеното *ризоматично коренище – ризомата (мрежата)* от общо 10068 рудимента на разглежданите в *единство* литературни форми като *синтагма* на *изящната словесност на България*: 2465 от рудиментите се отнасят за *Лириката* и 7603 – за *Епоса*.

Резюме

Системно-структурно представеният тезаурус българской изящной словесности за XIII веков (IX-XXI вв.) является наивысшим синкретическим гипертекстовым продуктом исследований, проводимых на протяжении 21 года (2005-2026) с участием 2883 студентов УниБИТ при помощи специально сгенерированного полнотекстового массива „Золотой хрестоматии Болгарии” в виде *четырёхкнижия*: 2013-2024 и *двукнижия*: 2013-2025. 266 произведения нашей отечественной литературы (145 – *лирические* и 121 – *эпические*) рассмотрены комплексно и многоаспектно в качестве *универсальной информационно-поисковой модели болгарской изящной словесности* как *знаковой системы крусиального единства ЯЗЫК – РОД – РОДИНА*, выстроенной в *синергии интегрального энциклопедического универсального гуманитарного знания* с *акцентом на языкознании, литературоведении, эстетике и информатике...*

Тезаурус сконфигурирован как когнитивное, образовательное и воспитательное сооружение из индуктивно сгенерированной в процессе исследования *макроретикулы (макрорешетки)* из 104 фрагментов *естественной параметрической классификации литературных форм*. 61 элемент которой относится к *Лирике* и 43 элемента – к *Эпосу*. Через её сито можно наблюдать невооружённым глазом переплетённое *ризоматическое коренище – ризому (сеть)* из 10068 рудиментов в целом рассматриваемых в *единстве* литературных форм в качестве *синтагмы изящной словесности Болгарии*: 2465 из рудиментов относятся к *Лирике* и 7603 – к *Эпосу*.

Abstract

The presented *system-structural* thesaurus of the Bulgarian refined speech for 13 centuries (IX-XXI) is a supreme syncretic hypertextual product of the studies carried out during 21 years (2005-2026) with the participation of 2883 students in ULSIT through the specially generated task-oriented full-text *Golden Chrestomathy of Bulgaria* as a *tetraptych*: 2013-2024 and *diptych*: 2013-2025. 266 works of our national literature (145 – *lyrical* and 121 – *epical*) are examined in a complex and multi-aspect approach as a *universal information-retrieval model of the Bulgarian refined speech* like a *semiotic system of the crucial unity LANGUAGE – GENERATION – MOTHERLAND* built in the *synergy of the integral encyclopedic universal humanitarian knowledge with accent on the linguistics, literary studies, esthetics and informatics...*

The thesaurus are configured as a cognitive, educative and training appliance of the inductively generated in the research process *macro-reticule (macroscreen)* of 104 fragments of a *natural parametric classification of literary genres* as 61 of its elements are related to the *Lyrics* and 43 – to the *Epic*. Through its *screen* are scrutinized simply the interweaved *rhizomatic rootage – a rhizome (network)* of 10068 rudiments of the observed in *unity* literary forms as a *syntagm of the refined speech in Bulgaria*: 2465 of the rudiments pertain to the *Lyrics* and 7603 – to the *Epic*.

Златна хрестоматия на България : В [3] т. : Т. 1. Антология : Моногр. (Архитектура на бълг. изящна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова (София, 2025) ; Златна хрестоматия на България : В [3] т. : Т. 2. Коментар : Моногр. (Структурно-типологичен модел на бълг. изящна словесност) / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова (София, 2025). (*В изд., първонач. планирано като двукнижие, е отбелязано: В 2 т.*) ; Златна хрестоматия на България : В [3] т. : Т.3. Тезаурус – Българско изящно слово (IX-XXI в.): Съкровище (Информационна ризома) / А. Куманова, Н. Василев (София, 2026). //Тр. на Студентск. науч. о-во при Унив. по библиотекозн. и информ. технолог. (София). – Т. 21, 2026, с. 551-796. – Предварит. публ. <<http://www.sno.unibit>> База на e-6-ки BULGARICA, ANTHOLOGICA, COMMENTATORICA, ENCYCLOPAEDICA, UNIVERSALICA (тезаурус)